
...మాత్రా బుద్ధిసంవిదా । ఏవన్తే యోగినస్తస్మాద్బ్రహ్మభవనం
...స్మిన్హి దేహస్థం చతుష్షష్టిగుణం సమమ్ । ఔపసర్గికమే
...జాః ॥ ౨౨ ॥ సన్త్యాజ్యం సర్వథా సర్వమౌపసర్గికమాత్మనః ।
...శాత్తు సాన్నాం పుకే ద్విజాః ॥ ౨౩ ॥ యా తేతు తైజసం ప్రో
...సకమ్ । ఐన్ద్రే ర్వ్యోమాత్మకం సర్వం సౌమ్యే చైవ తు మానస
...హఙ్కారం బ్రాహ్మం బోధమనుత్తమమ్ । ఆద్యే చాష్టౌ ద్వి
...కమ్ ॥ ౨౫ ॥ చతుర్వింశత్తృతీయే తు ద్వాత్రింశచ్చ చతుర్థ
...నే తు భూతమాత్రాత్మకం స్మృతమ్ ॥ ౨౬ ॥ గన్ధో రసస్తథా రూ
...చ । ప్రత్యేకమష్టధా సిద్ధం పఞ్చమే తచ్ఛతక్రతోః ॥ ౨౭ ॥ తథా
...ఞ్చాశత్తథైవ చ । చతుష్షష్టిగుణం బ్రాహ్మం లభతే ద్విజసత్త
...ర్గక్రమాద్బ్రహ్మభువనేషు పరిత్యజేత్ । లోకేష్వాలోక్య యో
...ఖమ్ ॥ ౨౯ ॥ స్థూలతా హ్రస్వతా బాల్యం వార్ధక్యం యౌవనం త
...పంచ చతుర్భిర్దేహధారణమ్ ॥ ౩౦ ॥ పార్థివాంశం వినా నిత్యం
ఏతదష్టగుణం ప్రోక్తమైశ్వర్యం పార్థివం మహత్ ॥ ౩౧ ॥ జలే
...మ్యామివ వినిర్గమః । ఇచ్ఛేచ్ఛక్తస్స్వయం పాతుం సముద్రమపి
...యత్రేచ్ఛతి జగత్యస్మింస్తత్రాస్య జలదర్శనమ్ । యద్యద్వస్తు స
...చ్ఛతి కామతః ॥ ౩౩ ॥ తత్తద్రసాన్వితం తస్య త్రయాణాం దేహ
...నాథ హస్తేన జలపిణ్డస్య ధారణమ్ ॥ ౩౪ ॥ అవ్రణత్వం శరీరస్య
...ః । ఏతత్షోడశకం ప్రోక్తమాప్యమైశ్వర్యముత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥ నాగ్ని...
...ం తత్తాపభయవర్జితమ్ । లోకం దగ్ధమపీహాన్యదదగ్ధం స్వః ధా చరతే...
...ద్యే హుతవహం చాథా యాపరిరక్షణమ్ । అగ్నినిగ్రహణం ప...చోచ్యతే
...మః ॥ ౩౭ ॥ భస్మీభూతవినిర్మాణం యథాపూర్వం సకామః ...వేదాత్మక...
...ప్తిర్వినా తైస్త్రిభిరాత్మనః ॥ ౩౮ ॥ చతుర్వింశాత్మకం ...పిగూహ...
...ః । మనోగతిత్వం భూతానామన్తర్నివసనం తథా ॥ ౩౯ ॥ ...థామాన...
...ధేనోద్వహనం పునః । లఘుత్వం చ గురుత్వం చ పాణిభ... । ఆత్మవత్స...
...॥ అఙ్గుల్యగ్రనిఘాతేన భూమేస్సర్వత్ర కమ్పనమ్ । ఏక్రమాత్ ॥ ...త్తిః కృత్స్నా...
...త్యం స్మృతం బుధైః ॥ ౪౧ ॥ ఛాయావిహీనసివృత్తిరి...త్యేతత్...నిష్ఠ...
...శగమనం నిత్యమిన్ద్రియార్థైస్సమన్వితమ్ ॥ ౪౨ ॥ । శ్రుతిస్మృతిభా...
...నధర్మస్సాధురుచ...
...వగాహనమ్ । తన్మాత్రలిఙ్గగ్రహణం సర్వప్రాణిన...స్సర్వసఙ్గేభ్యో...
...త్యుక్తమేతైరుక్తః పురాతనైః । యథా కామోప...
...స్వత్రాభిభవశ్చైవ సర్వగుహ్యనిదర్శనమ్ । కామ...

శిత్వంప్రియదర్శనమ్ ॥ ౪౫ ॥ సంసారదర్శనంచైవమానసంగుణలక్షణమ్ । ఛేదనం
తాడనంబన్ధంసంసారపరివర్తనమ్ ॥ ౪౬ ॥ సర్వభూతప్రసాదశ్చమృత్యుఃకాలజయ
స్తథా। ప్రాజాపత్యమిదంప్రోక్తమాహఙ్కారికముత్తమమ్ ॥ ౪౭ ॥ అకారణజ
గత్సృష్టిస్తథానుగ్రహఏవచ । ప్రళయశ్చాధికారశ్చలోకవృత్తప్రవర్తనమ్ ॥ ౪౮ ॥
అసాదృశ్యమిదంవ్యక్తంనిర్మాణంచపృథక్పృథక్ ।సంసారస్యచకర్తృత్వంబ్రాహ్మమే
తదనుత్తమమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఏతావత్తత్త్వమిత్యుక్తంప్రాధాన్యంవైష్ణవంపదమ్ । బ్రహ్మ
ణాతద్గుణంశక్యంవేత్తుమన్యైర్నశక్యతే ॥ ౫౦ ॥ విద్యతేతత్పరంశైవంవిష్ణునా
నావగమ్యతే । అసఙ్ఖ్యేయగుణంశుద్ధంకోజానీయాచ్ఛివాత్మకమ్ ॥ ౫౧ ॥ వ్యుత్థా
నేసిద్ధయశ్చైతాహ్యుపసర్గాశ్చకీర్తితాః । నిరోద్ధవ్యాఃప్రయత్నేన వైరాగ్యేణప
రేణతు॥౫౨॥నాశాతిశయతాంజ్ఞాత్వావిషయేషుభయేషుచ।అశ్రద్ధయాత్యజేత్సర్వం
విరక్తఇతికీర్తితః ॥ ౫౩॥వైతృష్ణ్యంపురుషేఖ్యాతంగుణవైతృష్ణ్యముచ్యతే। వైరా
గ్యేణైవసన్త్యాజ్యాస్సిద్ధయశ్చోపసర్గికాః ॥ ౫౪ ॥ ఔపసర్గికమాబ్రహ్మభువనేషు
పరిత్యజేత్ । నిరుద్ధ్యైవత్యజేత్సర్వంప్రసీదతిమహేశ్వరః ॥ ౫౫ ॥ ప్రసన్నేవిమ
లాముక్తిర్వైరాగ్యేణపరేణవై। అథవానుగ్రహార్థంచలీలార్థంవాతదామునిః॥౫౬॥
అనిరుధ్యవిచేష్టేద్యస్సోప్యేవంహిసుఖీభవేత్ । క్వచిద్భూమింపరిత్యజ్యఆకాశేక్రీడ
తేశ్రియా ॥ ౫౭ ॥ ఉద్గిరేత్తుక్వచిద్వేదాన్సూక్ష్మానర్థాన్సమాసతః । క్వచిచ్ఛ్రు
తేతదర్థేనశ్లోకబన్ధంకరోతిసః ॥ ౫౮ ॥ క్వచిద్దణ్డకబన్ధంతుకుర్యాద్బన్ధంసహస్రశః ।
మృగపక్షిసమూహస్యరుతజ్ఞానంచవిన్దతి ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మాద్యంస్థావరాన్తంచహస్తా
మలకవద్భవేత్ । బహునాత్రకిముక్తేనవిజ్ఞానానిసహస్రశః ॥ ౬౦ ॥ ఉత్పద్యన్తేము
శ్రేష్ఠామునేస్తస్యమహాత్మనః । అభ్యాసేనైవవిజ్ఞానంవిశుద్ధంచస్థిరంభవేత్ ॥౬౧॥
రూపాణిసర్వాణిసర్వంపశ్యతియోగవిత్ । దేవబిమ్బాన్యనేకానివిమానాని
సహస్రశః ॥ ౬౨ ॥ పశ్యతిబ్రహ్మవిష్ణ్వీన్ద్రయమాగ్నివరుణాదికాన్ । గ్రహనక్ష
త్రాశ్చభువనానిసహస్రశః ॥ ౬౩ ॥ పాతాళతలసంస్థాశ్చసమాధిస్థస్సపశ్య
త్మవిద్యాప్రదీపేనస్వస్థేనాచలనేనతు ॥ ౬౪॥ ప్రసాదామృతపూర్ణేనసత్వపా
తు । తమోనిహత్యపురుషఃపశ్యతిహ్యాత్మనీశ్వరమ్ ॥ ౬౫ ॥ తస్యప్రసాదై
శ్వర్యంజ్ఞానమేవచ । వైరాగ్యమపవర్గశ్చనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౬౬ ॥
గణఃకర్తవ్యోభస్మోద్ధూళితవిగ్రహైః । ఏతత్పాశుపతంయోగంసఙ్క్షేపా
త్ ॥ ౬౭ ॥ నశక్యోవిస్తరాద్వక్తుంవర్షాణామయుతైరపి । ఇమంప
తవ్యంచమునీశ్వరాః ॥ ౬౮॥

* * *

మహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యోగాన్తరాయాది
కథనంనామ నవమోఽధ్యాయః.

శ్రీ ఈశ్వరప్రసాదాఖ్యా ॥

సూతః ॥ సతాంజితాత్మనాంసాక్షాద్ద్విజాతీనాంద్విజోత్తమాః । ధర్మజ్ఞా
నాంచసాధూనామాచార్యాణాంశివాత్మనామ్ ॥ ౧॥ దయావతాంద్విజశ్రేష్ఠాస్తథా
చైవతపస్వినామ్ । సన్న్యాసినాంవిరక్తానాంజ్ఞానినాంవశగాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ దాని
నాంచైవదాన్తానాంత్రయాణాంసత్యవాదినామ్ । అలుబ్ధానాంసయోగానాంశ్రుతి
స్మృతివిదాంద్విజాః ॥ ౩ ॥ శ్రౌతస్మార్తావిరుద్ధానాంప్రసీదతిమహేశ్వరః । సదితి
బ్రహ్మణశ్శబ్దస్తదన్తేయేలభన్త్యుత ॥౪॥ సాయుజ్యంబ్రహ్మణాయాన్తితేనసన్తఃప్రచక్ష
తే। దశాత్మకేయేవిషయేసాధనేచాష్టలక్షణే ॥ ౫ ॥ నక్రుధ్యన్తినహృష్యన్తిజితాత్మా
నస్తుతేస్మృతాః । సామాన్యేషుచద్రవ్యేషుతథావైశేషికేషుచ ॥ ౬॥ బ్రహ్మక్షత్ర
విశోయస్మాద్యుక్తాస్తస్మాద్ద్విజాతయః । వర్ణాశ్రమేషుయుక్తస్యస్వర్గాదిసుఖకారి
ణః॥ ౭॥ శ్రౌతస్మార్తస్యధర్మస్యజ్ఞానాద్ధర్[illegible]ఉచ్యతే। విద్యాయాస్సాధనాత్సాధుర్బ్ర
హ్మచారీగురోర్హితః॥ ౮॥ క్రియాణా[illegible]నాంచైవగృహస్థస్సాధురుచ్యతే। సాధనా
త్తపసోరణ్యేసాధుర్వైఖానసస్స్మృతః॥ ౯ ॥ యతమానోయతిస్సాధుస్స్మృతోయోగ
స్యసాధనాత్ । ఏవమాశ్రమధర్మాణాంసాధనాత్సాధవస్స్మృతాః ॥ ౧౦ ॥ గృహ
స్థోబ్రహ్మచారీచవానప్రస్థోయతిస్తథా । ధర్మాధర్మావిహప్రోక్తౌశబ్దావేతౌక్రియాత్మ
కౌ ॥ ౧౧ ॥ కుశలాకుశలంకర్మధర్మాధర్మావితిస్మృతౌ । ధారణార్థేమహాన్హ్యే
షధర్మశబ్దఃప్రకీర్తితః ॥ ౧౨ ॥ అధారణేమహత్త్వేచఅధర్మ ఇతిచోచ్యతే ।
అత్రేష్టప్రాపకోధర్మఆచార్యైరుపదిశ్యతే ॥ ౧౩ ॥అధర్మశ్చానిష్టఫలోహ్యాచార్యై
రుపదిశ్యతే । వృద్ధాశ్చాలోలుపాశ్చైవహ్యాత్మవన్తోహ్యదామ్భికాః ॥ ౧౪ ॥ స
మ్యగ్వినీతాఋజవస్తానాచార్యాన్ప్రచక్షతే। స్వయమాచరతేయస్మాదాచారేస్థా
పయత్యపి ॥ ౧౫ ॥ ఆచినోతిహిశాస్త్రార్థానాచార్యస్తేనచోచ్యతే । విజ్ఞేయంశ్రవ
ణాచ్ఛ్రౌతంస్మరణాత్స్మార్తముచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ ఇజ్యావేదాత్మకంశ్రౌతంస్మార్తం
వర్ణాశ్రమాత్మకమ్ । దృష్ట్వానురూపమర్థంయఃపృష్టోనైవాపిగూహతి ॥ ౧౭ ॥ య
థాదృష్టప్రవాదస్తుసత్యంలైఙ్గేత్రపఠ్యతే। బ్రహ్మచర్యంతథామౌనంనిరాహారత్వమే
వచ ॥ ౧౮॥ అహింసాసర్వతశ్శాన్తిస్తపఇత్యభిధీయతే। ఆత్మవత్సర్వభూతేషుయో
హితాయాహితాయచ ॥ ౧౯ ॥ వర్తతేత్వసకృద్వృత్తిఃకృత్స్నాహ్యేషాదయా
స్మృతా । యద్యదిష్టతమంద్రవ్యంన్యాయేనైవాగతంక్రమాత్ ॥ ౨౦ ॥ తత్తద్గుణ
వతేదేయందాతుస్తద్దానలక్షణమ్ । దానంత్రివిధమిత్యేతత్కనిష్ఠజ్యేష్ఠమధ్యమమ్ ॥
కారుణ్యాత్సర్వభూతేభ్యస్సంవిభాగస్తుమధ్యమః । శ్రుతిస్మృతిభ్యాంవిహితోధర్మో
వర్ణాశ్రమాత్మకః ॥ ౨౨ ॥ శిష్టాచారావిరుద్ధశ్చసధర్మస్సాధురుచ్యతే । మాయాక
ర్మఫలత్యాగీశివాత్మాపరికీర్తితః॥ ౨౩ ॥ నివృత్తస్సర్వసఙ్గేభ్యోయుక్తోయోగీప్రకీర్తి

తః । అసక్తోభయతోయస్తువిషయేషువిచార్యచ ॥ ౨౪ ॥ అలుబ్ధస్సంయమీప్రోక్తః
ప్రార్థితోపినసఙ్తతః । ఆత్మార్థంవాపరార్థంవాఇన్ద్రియాణీహయస్యవై ॥ ౨౫ ॥
నమిథ్యాసన్నివర్తన్తేశమస్సైవతులక్షణమ్ । అనుద్విగ్నోహ్యనిష్టేషుతథేష్టాంనా
భినన్దతి ॥ ౨౬ ॥ ప్రీతితాపవిషాదేభ్యోవినివృత్తిర్విరక్తతా । సన్న్యాసఃకర్మణాం
న్యాసఃకృతానామకృతైస్సహ ॥ ౨౭ ॥ కుశలాకుశలానాంతుప్రహాణంన్యాసఉచ్య
తే । అవ్యక్తాద్యవిశేషాన్తేవికారేస్మిన్నచేతనే ॥ ౨౮ ॥ చేతనాచేతనాన్యత్వవిజ్ఞా
నంజ్ఞానముచ్యతే । ఏవంతుజ్ఞానయుక్తస్యశ్రద్ధాయుక్తస్యశఙ్కరః ॥ ౨౯ ॥ ప్రసీద
తినసన్దేహోధర్మశ్చాయంద్విజోత్తమాః । కింతుగుహ్యతమంవక్ష్యేసర్వత్రపరమే
శ్వరే ॥ ౩౦ ॥ భవేభక్తిర్నసన్దేహస్తయాయుక్తోవిముచ్యతే । అయోగ్యస్యాపిభ
గవాన్భక్తస్యపరమేశ్వరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రసీదతినసన్దేహోనిగృహ్యవివిధంతమః ।
జ్ఞానమధ్యాపనంహోమోధ్యానంయజ్ఞస్తపశ్శ్రుతమ్ ॥ ౩౨ ॥ దానమధ్యయనం
సర్వంభవభక్త్యైనసంశయః । చాన్ద్రాయణసహస్రైశ్చప్రాజాపత్యశతైస్తథా ॥
మాసోపవాసైశ్చాన్యైర్వాభక్తిర్మునివరోత్తమాః । అభక్తాభగవత్యస్మిన్లోకేగిరిసు
హాశయే ॥ ౩౪ ॥ పతన్తిచాత్మభోగార్థంభక్తోభావేనముచ్యతే । భక్తానాందర్శనా
దేవనృణాంస్వర్గాదయోద్విజాః ॥ ౩౫ ॥ నదుర్లభానసన్దేహోభక్తానాంకింపున
స్తథా । బ్రహ్మవిష్ణుసురేన్ద్రాణాంతథాన్యేషామపిస్థితిః ॥ ౩౬ ॥ భక్త్యాఏవమునీ
నాంచబలసౌభాగ్యమేవచ । భావేనచతథాప్రోక్తంసమ్ప్రీత్యైమాంపినాకినా ॥ ౩౭ ॥
దేవ్యైదేవేనమధురంవారాణస్యాంపురాద్విజాః । అవిముక్తేసమాసీనారుద్రేణపర
మాత్మనా ॥ ౩౮ ॥ రుద్రాణీరుద్రమాహేదంలబ్ధ్వావారాణసీంపురీమ్ ॥ దేవీ ॥ కేనవశ్యో
మహాదేవపూజ్యోదృశ్యస్త్వమీశ్వరః ॥ ౩౯ ॥ తపసావిద్యయావాపియోగేనే
హవదప్రభో ॥ సూతః ॥ నిశమ్యవచనంతస్యాస్తథావ్యాలోక్యపార్వతీమ్ ॥ ౪౦ ॥
ఆహబాలేన్దుతిలకఃపూర్ణేన్దువదనాంహసన్ । స్మృత్వాతుమేనయాపత్న్యాగిరేర్గాం
కథితాంపురా ॥ ౪౧ ॥ చిరకాలంస్థితింప్రేక్ష్యగిరౌదేవ్యామహాత్మనః । దేవిలబ్ధా
పురీరమ్యాత్వయాయత్ప్రష్టుమర్హసి ॥ ౪౨ ॥ స్థానార్థంకథితంమాత్రావిస్మృతే
హావిలాసిని । పురాపితామహేనాపిపృష్టఃప్రశ్నవతాంవరే ॥ ౪౩ ॥ యథా
త్వయాద్యవైపృష్టోద్రష్టుంబ్రహ్మాత్మకంత్వహమ్ । శ్వేతేశ్వేతేనవర్ణేనదృష్ట్వాకల్పే
తుమాంశుభే ॥ ౪౪ ॥ సద్యోజాతంతథారక్తేరక్తంవామంపితామహః । పీతే
తత్పురుషంపీతమఘోరేకృష్ణమీశ్వరమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఈశానంవిశ్వరూపాఖ్యేవిశ్వరూ
పంతదాహమామ్ ॥ పితామహః ॥ వామతత్పురుషాఘోరసద్యోజాతమహేశ్వ
ర ॥ ౪౬ ॥ దృష్టోమయాత్వంగాయత్ర్యాదేవదేవమహేశ్వర । కేనవశ్యోమహాదేవధ్యే
యఃకుత్రఘృణానిధే ॥ ౪౭ ॥ దృశ్యఃపూజ్యస్తథాదేవ్యావక్తుమర్హసిశఙ్కర ॥ భగ
వాన్ ॥ అవోచంశ్రద్ధయైవేతివశ్యోవారిజసమ్భవ ॥ ౪౮ ॥ ధ్యేయోలిఙ్గేత్వయాదృష్టే

విష్ణునాపయసాంనిధౌ। పూజ్యఃపఞ్చాస్యరూపేణపవిత్రైఃపఞ్చభిర్ద్విజైః ॥ ౧౯ ॥ భ
వభక్త్యాత్వదృష్టోహంత్వయాణ్డజజగద్గురో । సోపిమామాహభావార్థందత్తంతస్మైమ
యాపురా ॥ ౨౦ ॥ భావంభావేనదేవేశిదృష్టవాన్మాంహృదీశ్వరమ్ । తస్మాత్తు
శ్రద్ధయావశ్యోదృశ్యశ్చైవ్ద్విగిరేస్సుతే ॥ ౨౧ ॥ పూజ్యోలిఙ్గేనసన్దేహస్సర్వదా
శ్రద్ధయాద్విజైః । శ్రద్ధాధర్మఃపరస్సూక్ష్మశ్శ్రద్ధాజ్ఞానంహుతంతపః ॥ ౨౨ ॥ శ్రద్ధా
స్వర్గశ్చమోక్షశ్చదృశ్యోహంశ్రద్ధయాసదా ॥ ౨౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే భక్తిభావకథనంనామ
దశమోధ్యాయః.

శ్రీసద్యోజాతోత్పత్తిః

ఋషయః॥ కథంవైదృష్టవాన్బ్రహ్మాసద్యోజాతంమహేశ్వరమ్ । వామ
దేవంమహాత్మానంపురాణపురుషోత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ అఘోరంచతథేశానంయథావ
ద్వక్తుమర్హసి॥సూతః॥ఏకోనత్రింశకఃకల్పోవిజ్ఞేయశ్శ్వేతలోహితః॥ ౨ ॥ తస్మింస్త
త్పరమంధ్యానం ధ్యాయతోబ్రహ్మణస్తదా । ఉత్పన్నస్తుశిఖాయుక్తఃకుమారశ్శ్వే
తలోహితః ॥ ౩ ॥ తందృష్ట్వాపురుషంశ్రీమాన్బ్రహ్మావైవిశ్వతోముఖః । హృదికృ
త్వామహాత్మానంబ్రహ్మరూపిణమీశ్వరమ్ ॥ ౪ ॥ సద్యోజాతంతతోబ్రహ్మాధ్యాన
యోగపరోభవత్ । ధ్యానయోగాత్పరంజ్ఞాత్వావవన్దేదేవమీశ్వరమ్ ॥ ౫ ॥ స
ద్యోజాతంతతోబ్రహ్మబ్రహ్మావైసమచిన్తయత్ । తతోస్యపార్శ్వతశ్శ్వేతాఃప్రా
దుర్భూతామహాయశాః ॥ ౬ ॥ సునన్దోనన్దనశ్చైవవిశ్వనన్దోపనన్దనౌ । శిష్యాస్తే
వైమహాత్మానోయైస్తద్బ్రహ్మసదావృతమ్॥ ౭ ॥ తస్యాగ్రేశ్వేతవర్ణాభశ్శ్వేతోనా
మమహామునిః । విజజ్ఞేథమహాతేజాస్తస్మాజ్జజ్ఞేహరస్త్వసౌ ॥ ౮ ॥ తత్రతేమునయ
స్సర్వేసద్యోజాతంమహేశ్వరమ్। ప్రపన్నాఃపరయాభక్త్యాగృణన్తోబ్రహ్మశాశ్వ
తమ్॥ ౯ ॥ తస్మాద్విశ్వేశ్వరందేవంయేప్రపద్యన్తివైద్విజాః । ప్రాణాయామపరా
భూత్వాబ్రహ్మతత్పరమానసాః ॥ ౧౦ ॥ తేసర్వేపాపనిర్ముక్తావిమలాబ్రహ్మవర్చసః।
విష్ణులోకమతిక్రమ్యరుద్రలోకంవ్రజన్తితే ॥ ౧౧ ॥ * * *

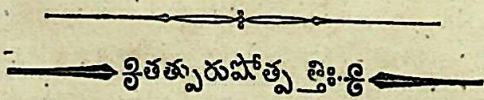
ఇతిశ్రీమహాపురాణే. లైఙ్గేపూర్వభాగే సద్యోజాతమాహాత్మ్య
కథనంనామ ఏకాదశోధ్యాయః.

శ్రీవామదేవోత్పత్తిః

సూతః॥ తతస్త్రింశత్తమఃకల్పోరక్తోనామప్రకీర్తితః। బ్రహ్మాయత్రమహాతే
జారక్తవర్ణమధారయత్ ॥ ౧॥ ధ్యాయతఃపుత్రకామస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః।ప్రా

దుర్భూతోమహాతేజాఃకుమారోరక్తభూషణః॥౨॥ రక్తమాల్యామ్బరధరోరక్తనేత్రఃప్రతాపవాన్ । సతందృష్ట్వామహాత్మానంకుమారంరక్తవాససమ్॥౩॥ పరంధ్యానంసమాశ్రిత్యబుబుధేదేవమీశ్వరమ్ । సతంప్రణమ్యభగవాన్బ్రహ్మా పరమయాన్త్రితః ॥ ౪ ॥ వామదేవంతతోబ్రహ్మాబ్రహ్మణైసమచిన్తయత్ । తథాస్తుతోమహాదేవోబ్రహ్మణాపరమేశ్వరః ॥ ౫ ॥ ప్రీతహృదయస్సర్వ ఇదమాహపితామహమ్। ధ్యాయతాపుత్రకామేనయస్మాత్తేహంపితామహ ॥ ౬ ॥ దృష్టఃపరమయాభక్త్యాస్తుతశ్చబ్రహ్మపూర్వకమ్ । తస్మాద్ధ్యానబలంప్రాప్యకల్పేకల్పేప్రయత్నతః ॥ ౭॥ వేత్స్యసేమాంప్రసఙ్ఖ్యాతంలోకధాతారమీశ్వరమ్ । తతస్తస్యమహాత్మానశ్చత్వారస్తేకుమారకాః ॥ ౮ ॥సమ్బభూవుర్మహాత్మానోవిశుద్ధాబ్రహ్మవర్చసః। విరజాశ్చవిపాదాశ్చవిశోకోవిశ్వభావనః॥ ౯ ॥ బ్రహ్మజ్ఞాబ్రహ్మణస్తుల్యావీరాఅధ్యవసాయినః । రక్తామ్బరధరాస్సర్వేరక్తమాల్యానులేపనాః ॥ ౧౦ ॥ రక్తకుఙ్కుమలిప్తాఙ్గారక్తభస్మానులేపనాః । తతోవర్షసహస్రాన్తేబ్రహ్మత్వేధ్యవసాయినః॥ ౧౧॥ గృణన్తశ్చమహాత్మానోబ్రహ్మతద్వామదైవికమ్ । అనుగ్రహార్థంలోకానాంశిష్యాణాంహితకామ్యయా॥ ౧౨ ॥ ధర్మోపదేశమఖిలంకృత్వాతేబ్రహ్మణఃప్రియాః । పునరేవమహాదేవంప్రవిష్టారుద్రమవ్యయమ్॥ ౧౩ ॥ యేపిచాన్యేద్విజశ్రేష్ఠాయుఞ్జానావామమీశ్వరమ్ । ప్రపశ్యన్తిమహాదేవంతద్భక్తాస్తత్పరాయణాః॥ ౧౪ ॥ తేసర్వేపాపనిర్ముక్తావిమలాబ్రహ్మచారిణః। రుద్రలోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్॥౧౫॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వామదేవమాహాత్మ్య
కథనంనామ ద్వాదశోధ్యాయః.

శ్రీతత్పురుషోత్పత్తిః.శ్రీ

సూతః ॥ ఏకత్రింశత్తమఃకల్పఃపీతవాసాఇతిస్మృతః । బ్రహ్మాయత్రమహాభాగఃపీతవాసాబభూవహ॥ ౧ ॥ ధ్యాయతఃపుత్రకామస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః।ప్రాదుర్భూతోమహాతేజాఃకుమారఃపీతవస్త్రధృక్॥ ౨॥ పీతగన్ధానులిప్తాఙ్గఃపీతమాల్యామ్బరోయువా । హేమయజ్ఞోపవీతశ్చపీతోష్ణీషోమహాభుజః ॥ ౩ ॥ తందృష్ట్వాధ్యానసంయుక్తోబ్రహ్మాలోకమహేశ్వరమ్। మనసాలోకధాతారంప్రపేదేశరణంవిభుమ్॥ తతోధ్యానగతస్తత్రబ్రహ్మామాహేశ్వరీంవరామ్ । గాంవిశ్వరూపాందదృశేమహేశ్వరముఖోద్గతామ్॥ ౫ ॥ చతుష్పదాంచతుర్వక్త్రాంచతుర్హస్తాంచతుస్తనీమ్ । చతుర్నేత్రాంచతుశ్శృఙ్గీంచతుర్దంష్ట్రాంచతుర్ముఖీమ్ ॥ ౬ ॥ ద్వాత్రింశద్గుణసంయుక్తామీశ్వరీంసర్వతోముఖీమ్ । సతాందృష్ట్వామహాతేజామహాదేవీంమహేశ్వరీమ్ ॥ ౭ ॥ పునరాహమహాదేవస్సర్వదేవనమస్కృత । మతిస్మృతిర్బుద్ధిరితిగా

యమానఃపునఃపునః॥౮॥ఏహ్యేహీతిమహాదేవిసాతిష్ఠత్ప్రాఞ్జలిర్విభుమ్।విశ్వమావృ
త్యయోగేనజగత్సర్వంవశీకురు ॥ ౯ ॥ అథతామాహదేవేశోరుద్రాణీత్వంభవిష్యసి।
బ్రాహ్మణానాంహితార్థాయపరమార్థాభవిష్యసి ॥ ౧౦ ॥ తథైనాం పుత్రకామస్య
ధ్యాయతఃపరమేష్ఠినః । ప్రదదౌదేవదేవేశశ్చతుష్పాదాంజగద్గురుః॥౧౧ ॥ తతస్తాం
ధ్యానయోగేనవిదిత్వాపరమేశ్వరీమ్।బ్రహ్మాలోకగురోస్సోథప్రతిపేదేమహేశ్వరీమ్॥
గాయత్రీంతుతతోరౌద్రీంధ్యాత్వాబ్రహ్మానుయన్త్రితః । ఇత్యేతాంవైదికీంవిద్యాం
రౌద్రీంగాయత్రీమీరితామ్ ॥ ౧౩ ॥ జపిత్వాతుమహాదేవీం బ్రహ్మాలోకనమస్కృ
తామ్ । ప్రపన్నస్తుమహాదేవంధ్యానయుక్తేనచేతసా॥ ౧౪ ॥ తతస్తస్యమహాదేవో
దివ్యయోగంబహుశ్రుతమ్ । ఐశ్వర్యంజ్ఞానసమ్పత్తింవైరాగ్యంచదదౌప్రభుః॥౧౫॥
తతోస్యపార్శ్వతోదివ్యాః ప్రాదుర్భూతాఃకుమారకాః । పీతమాల్యామ్బరధరాః
పీతస్రగనులేపనాః ॥ ౧౬ ॥ పీతాభోష్ణీషశిరసఃపీతాస్యాః పీతమూర్ధజాః । తతో
వర్షసహస్రాన్తఉషిత్వావిమలౌజసః ॥ ౧౭ ॥ యోగాత్మానస్తపోహ్లాదాబ్రాహ్మ
ణానాంహితైషిణః । ధర్మయోగబలోపేతామునీనాందీర్ఘసత్రిణామ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉ
పదిశ్యమహాయోగంప్రవిష్టాస్తేమహేశ్వరమ్ । ఏవమేతేనవిధినాయేప్రపన్నామహే
శ్వరమ్ ॥ ౧౯॥ అన్యేపినియతాత్మానోధ్యానయుక్తాజితేన్ద్రియాః । తేసర్వేపాపము
త్సృజ్యవిమలా బ్రహ్మవర్చసః ॥ ౨౦ ॥ ప్రవిశన్తిమహాదేవంరుద్రంతేత్వపునర్భ
వాః॥౨౧॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే తత్పురుషమాహాత్మ్య
కథనంనామత్రయోదశోధ్యాయః

॥ అఘోరోత్పత్తిః ॥

సూతః ॥ తతస్తస్మిన్గతేకల్పేపీతవర్ణేస్వయమ్భువః । పునరన్యఃప్రవృత్తస్తుక
ల్పోనామ్నాసితస్తుసః ॥ ౧ ॥ ఏకార్ణవేతదావృత్తేదివ్యేవర్షసహస్రకే । స్రష్టుకా
మఃప్రజాబ్రహ్మాచిన్తయామాసదుఃఖితః ॥ ౨ ॥ తస్యచిన్తయమానస్యపుత్రకామస్య
వైప్రభోః । కృష్ణస్సమభవద్వర్ణోధ్యాయతఃపరమేష్ఠినః ॥ ౩ ॥ అథాపశ్యన్మహాతే
జాఃప్రాదుర్భూతంకుమారకమ్ । కృష్ణవర్ణంమహావీర్యందీప్యమానంస్వతేజసా ॥౪ ॥
కృష్ణామ్బరధరోష్ణీషంకృష్ణయజ్ఞోపవీతినమ్ । కృష్ణేనమౌలినాయుక్తంకృష్ణస్రగనులే
పనమ్ ॥ ౫ ॥ సతందృష్ట్వామహాత్మానమఘోరంఘోరవిక్రమమ్ । వవన్దేదేవదేవే
శంకృష్ణమద్భుతపిఙ్గళమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రాణాయామపరశ్శ్రీమాన్హృదికృత్వామహే
శ్వరమ్ । మనసాధ్యానయుక్తేనప్రపన్నస్తుతమీశ్వరమ్ ॥ ౭ ॥ అఘోరంతుతతోబ్ర
హ్మాబ్రహ్మరూపంవ్యచిన్తయత్ । తథావైధ్యాయమానస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః॥౮॥

ప్రదదౌదర్శనందేవోహ్యఘోరోఘోరవిక్రమః । అథాస్యపార్శ్వతఃకృష్ణాఃకృష్ణస్రగనులేపనాః ॥ ౯ ॥ చత్వారస్తుమహాత్మానస్సమ్బభూవుఃకుమారకాః । కృష్ణఃకృష్ణశిఖశ్చైవకృష్ణాస్యఃకృష్ణవస్త్రధృక్ ॥ ౧౦ ॥ తతోవర్షసహస్రంతుయోగతఃపరమేశ్వరమ్ । ఉపాసిత్వామహాయోగంశిష్యేభ్యఃప్రదదుఃపునః ॥ ౧౧ ॥ యోగేనయోగసమ్పన్నాఃప్రవిశ్యమనసాశివమ్।అమలంనిర్గుణంస్థానంప్రవిష్టావిశ్వమీశ్వరమ్॥౧౨॥ ఏవమేతేనయోగేనయేపిచాన్యేమనీషిణః।చిన్తయన్తిమహాదేవంగన్తారోరుద్రమవ్యయమ్ ॥ ౧౩ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే పూర్వభాగే అఘోరోత్పత్తివర్ణనంనామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

॥ అఘోరమన్త్రమాహాత్మ్యమ్. ॥

సూతః ॥ తతస్తస్మిన్గతేకల్పేకృష్ణవర్ణేభయానకే । తుష్టావదేవదేవేశంబ్రహ్మేతంబ్రహ్మరూపిణమ్ ॥ ౧ ॥ అనుగృహ్యతతస్తుష్టోబ్రహ్మాణమవదద్ధరః । అనేనైవతురూపేణసంహరామినసంశయః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మహత్యాదికాన్ఘోరాంస్తథాన్యానపిపాతకాన్ । హీనాంశ్చైవమహాభాగతథైవవివిధాన్యపి ॥ ౩ ॥ ఉపపాతకమప్యేవంతథాపాపానిసువ్రత । మానసానిసుతీక్ష్ణానివాచికానిపితామహ ॥ ౪ ॥ కాయికానిసుమిశ్రాణితథాప్రాసఙ్గికానిచ । బుద్ధిపూర్వంకృతాన్యేవసహజాగన్తుకానిచ ॥ ౫ ॥ మాతృదేహోత్థితాన్యేవంపితృదేహేచపాతకమ్ । సంహరామినసన్దేహస్సర్వంపాతకజంవిభో ॥ ౬ ॥ లక్షంజప్త్వాహ్యఘోరేభ్యోబ్రహ్మహాముచ్యతేప్రభో । తదర్ధంవాచికేవత్సతదర్ధంమానసేపునః ॥ ౭ ॥ చతుర్గుణంబుద్ధిపూర్వేక్రోధాదష్టగుణంస్మృతమ్ । వీరహాలక్షమాత్రేణభ్రూణహాకోటిమభ్యసేత్ ॥ ౮ ॥ మాతృహానియుతంజప్త్వాశుద్ధ్యతేనాత్రసంశయః। గోఘ్నశ్చైవకృతఘ్నశ్చస్త్రీఘ్నఃపాపయుతోనరః ॥ ౯ ॥ అయుతాఘోరమభ్యస్యముచ్యతేనాత్రసంశయః । సురాపోలక్షమాత్రేణబుద్ధ్యాబుద్ధ్యాపివైప్రభో ॥ ౧౦ ॥ ముచ్యతేనాత్రసన్దేహస్తదర్ధేనచవారుణీమ్ । అస్నాతాశీసహస్రేణఅజపీచతథాద్విజః ॥ ౧౧ ॥ అహుతాశీసహస్రేణఅదాతాచవిశుద్ధ్యతి । బ్రాహ్మణస్వాపహర్తాచస్వర్ణస్తేయీనరాధమః॥౧౨॥ నియుతంమానసంజప్త్వాముచ్యతేనాత్రసంశయః। గురుతల్పరతోవాపిమాతృఘ్నోవానరాధమః॥౧౩॥బ్రహ్మఘ్నశ్చజపేదేవంమానసంవైపితామహ । సమ్పర్కాత్పాపినాంపాపంతత్సమంపరిభాషితమ్ ॥ ౧౪ ॥ తథాప్యయుతమాత్రేణపాతకాద్వైవిముచ్యతే । సంసర్గాత్పాతకీలక్షంజపేద్వైమానసంధియా ॥ ౧౫ ॥ ఉపాంశుయచ్ఛతుర్థావైవాచికంచాష్టధాజపేత్ । పాతకాదర్ధమేవస్యాదుపపాతకినాంస్మృ

తమ్ ॥ ౧౭ ॥ తదర్థం కేవలే పాపే నాత్ర కార్యా విచారణా । బ్రహ్మహత్యా సురాపా
నం సువర్ణస్తేయమేవ చ ॥ ౧౮ ॥ కృత్వా చ గురుతల్పం చ పాపకృద్బ్రాహ్మణో యది।
రుద్రగాయత్రియా గ్రాహ్యం గోమూత్రం కాపిలం ద్విజాః ॥ ౧౯ ॥ గన్ధద్వారేతి తస్యా
వై గోమయం ఖస్థమాహరేత్ । తేజోసి శుక్లమిత్యాజ్యం కాపిలం సంహరేద్బుధః ॥
ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణేతి చాహరేత్। గవ్యం దధి నవం సాక్షాత్కాపిలం వై
పితామహ ॥ ౨౦ ॥ దేవస్య త్వేతి మన్త్రేణ సఙ్గ్రహేద్వై కుశోదకమ్। ఏకస్థం హేమ
పాత్రే వా కృత్వా ఘోరేణ రాజతే ॥ ౨౧ ॥ తామ్రే వా పద్మపత్రే వా పాలాశే వా
దళే శుభే । సకూర్చం సర్వగత్నాఢ్యం క్షిప్త్వా తత్రైవ కాఞ్చనమ్ ॥ ౨౨ ॥ జపేల్లక్ష
మఘోరాఖ్యం హుత్వా చైవ ఘృతాదిభిః । ఘృతేన చరుణా చైవ సమిద్భిశ్చ తిలైస్త
థా ॥ ౨౩ ॥ యవైశ్చ వ్రీహిభిశ్చైవ జుహుయాచ్చ పృథక్పృథక్ । ప్రత్యేకం సప్త
వారం తు ద్రవ్యాలాభే ఘృతేన వై ॥ ౨౪ ॥ హుత్వా ఘోరేణ దేవేశం స్నాత్వా ఘో
రేణ వై ద్విజాః । అష్టద్రోణఘృతేనైవ స్నాప్య పశ్చాద్విశోధ్య చ ॥ ౨౫ ॥ అహో
రాత్రోషితస్స్నాతః పిబేత్కూర్చం శివాగ్రతః । బ్రాహ్మం బ్రహ్మజపం కుర్యాదాచ
మ్య చ యథావిధి॥ ౨౬ ॥ ఏవం కృత్వా కృతఘ్నోపి బ్రహ్మహా భ్రూణహా తథా। వీరహా గు
రుఘాతీ చ మిత్రవిశ్వాసఘాతకః ॥ ౨౭ ॥ స్తేయీ సువర్ణస్తేయీ చ గురుతల్పరతస్స
దా । మద్యపో వృషలీసక్తః పరదారవిధర్షకః ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మస్వహా తథా గోఘ్నో
మాతృహా పితృహా తథా। దేవప్రచ్యావకశ్చైవ లిఙ్గప్రధ్వంసకస్తథా ॥ ౨౯ ॥ తథా
న్యాని చ పాపాని మానసాని ద్విజో యది । వాచికాని తథాన్యాని కాయికాని సహస్ర
శః ॥ ౩౦ ॥ కృత్వా విముచ్యతే సద్యో జన్మాన్తరశతైరపి । ఏతద్రహస్యం కథితమ
ఘోరేశప్రసఙ్గతః ॥ ౩౧ ॥ తస్మాజ్జపేద్ద్విజో నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే ॥ ౩౨ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అఘోరమన్త్రమాహాత్మ్యకథనం
నామ పఞ్చదశోధ్యాయః.

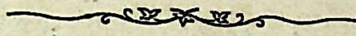
॥ ఈశానమాహాత్మ్యమ్ ॥

సూతః ॥ అథాన్యో బ్రహ్మణః కల్పో వర్తతే మునిపుఙ్గవాః । విశ్వరూప ఇతి
ఖ్యాతో నామతః పరమాద్భుతః ॥ ౧ ॥ వినివృత్తే తు సంహారే పునస్సృష్టే చరాచరే ।
బ్రహ్మణః పుత్రకామస్య ధ్యాయతః పరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ ఆవిర్భూతా మహానాదా వి
శ్వరూపా సరస్వతీ । విశ్వమాల్యామ్బరధరా విశ్వయజ్ఞోపవీతినీ ॥ ౩ ॥ విశ్వోష్ణీషా
విశ్వగన్ధా విశ్వమాతా మహోష్ఠికా । తథావిధం స భగవానీశానం పరమేశ్వరమ్॥
శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం సర్వాభరణభూషితమ్। అథ తం మనసా ధ్యాత్వా యుక్తాత్మా
వై పితామహః ॥ ౫ ॥ వవన్దే దేవదేవేశమీశానం సర్వగం ప్రభుమ్ । ఓమీశాన నమ

స్తేస్తుమహాదేవనమోస్తుతే ॥ ౬ ॥ నమోస్తుసర్వవిద్యానామీశానపరమేశ్వర । న
మోస్తుసర్వభూతానామీశానవృషవాహన ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మణోధిపతేతుభ్యంబ్రహ్మ
ణేబ్రహ్మరూపిణే । నమోబ్రహ్మాధిపతయేశివంమేస్తుసదాశివ ॥ ౮ ॥ ఓఙ్కారమూ
ర్తేదేవేశసద్యోజాతనమోనమః । ప్రపద్యేత్వాంప్రపన్నోస్మిసద్యోజాతాయవైన
మః ॥ ౯ ॥ అభవేచభవేతుభ్యంతథానాతిభవేనమః । భవోద్భవభవేశానమాంభ
జస్వమహాద్యుతే ॥ ౧౦ ॥ వామదేవనమస్తుభ్యంజ్యేష్ఠాయవరదాయచ । నమోరు
ద్రాయకాలాయకలనాయనమోనమః ॥ ౧౧ ॥ నమోవికరణాయైవకాలవర్ణాయవ
ర్ణినే । బలాయబలినాంనిత్యంసదావికరణాయతే ॥ ౧౨ ॥ బలప్రమథనాయైవబ
లినేబ్రహ్మరూపిణే । సర్వభూతేశ్వరేశాయభూతానాందమనాయచ ॥ ౧౩ ॥ మ
నోన్మనాయదేవాయనమస్తుభ్యంమహాద్యుతే । వామదేవాయవామాయనమస్తు
భ్యంమహాత్మనే ॥ ౧౪ ॥ జ్యేష్ఠాయచైవశ్రేష్ఠాయరుద్రాయవరదాయచ । కాలహ
న్త్రేనమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యంమహాత్మనే ॥ ౧౫ ॥ ఇతిస్తవేనదేవేశంననామవృషభధ్వ
జమ్ । యఃపఠేత్సకృదేవేహబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౧౬ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజా
ఞ్ఛ్రాద్ధేసయాతిపరమాంగతిమ్ । ఏవంధ్యానగతంతత్రప్రణమన్తంపితామహమ్ ॥ ౧౭ ॥
ఉవాచభగవానీశఃప్రీతోహంతేకిమిచ్ఛసి । తతస్తుప్రణతోభూత్వావాగ్విశుద్ధంమ
హేశ్వరమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉవాచభగవాన్రుద్రంప్రీతంప్రీతేనచేతసా । యదిదంవిశ్వరూ
పంతేవిశ్వగాశ్శ్రియసీశ్వరీ ॥ ౧౯ ॥ ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామియథేయంపరమేశ్వర ।
కైషాభగవతీదేవీచతుష్పాదాచతుర్ముఖీ ॥ ౨౦ ॥ చతుశ్శృఙ్గీచతుర్వక్త్రాచతుర్దం
ష్ట్రాచతుస్తనీ । చతుర్హస్తాచతుర్నేత్రావిశ్వరూపాకథంస్మృతా ॥ ౨౧ ॥ కిం
నామగోత్రాకస్యేయంకింవీర్యాచాపికర్మతః । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాదేవదేవో
వృషధ్వజః ॥ ౨౨ ॥ ప్రాహదేవవృషంబ్రహ్మబ్రహ్మాణంచాత్మసమ్భవమ్ । రహస్యం
సర్వమన్త్రాణాంపావనంపుష్టివర్ధనమ్ ॥ ౨౩ ॥ శృణుహ్యేతత్పరంగుహ్యమాదిసర్గే
యథాతథా । ఏవంయోవర్తతేకల్పోవిశ్వరూపస్త్వసౌమతః ॥ ౨౪ ॥ బ్రహ్మస్థా
నమిదంచాపియత్రప్రాప్తంత్వయావిభో । త్వత్తఃపరతరందేవవిష్ణునాతత్పదంశు
భమ్ ॥ ౨౫ ॥ వైకుణ్ఠేనవిశుద్ధేనమమవామాఙ్గజేనవై । తదాప్రభృతికల్పశ్చత్రయ
స్త్రింశత్తమోహ్యయమ్ ॥ ౨౬ ॥ శతంశతసహస్రాణామతీతాయేస్వయమ్భువః ।
పురస్తాత్తవదేవేశతచ్ఛృణుష్వమహామతే ॥ ౨౭ ॥ ఆనన్దస్తుసవిజ్ఞేయఆనన్దత్వేవ్య
వస్థితః । మాణ్డవ్యగోత్రస్తపసామమపుత్రత్వమాగతః ॥ ౨౮ ॥ త్వయియోగంచసా
ఙ్ఖ్యంచతపోవిద్యావిధిక్రియాః । ఋతంసత్యందయాబ్రహ్మహ్యహింసాసన్మతిఃక్ష
మా ॥ ౨౯ ॥ ధ్యానంధ్యేయందమశ్శాన్తిర్విద్యావిద్యామతిర్ధృతిః । కాన్తిర్నీతిఃపృ
థామేధాలజ్జాదృష్టిస్సరస్వతీ ॥ ౩౦ ॥ తుష్టిఃపుష్టిఃక్రియాచైవప్రసాదశ్చప్రతిష్ఠితాః ।
ద్వాత్రింశత్సుగుణాహ్యేషాద్వాత్రింశాక్షరసంజ్ఞయా ॥ ౩౧ ॥ ప్రకృతిర్విహితా

బ్రహ్మంస్త్వంప్రసూతిర్మహేశ్వరీ। విష్ణోర్భగవతశ్చాపితథాన్యేషామపిప్రభో॥౩౨॥ సైషాభగవతీదేవీమత్ప్రసూతిఃప్రతిష్ఠితా । చతుర్ముఖీజగద్యోనిఃప్రకృతిర్గౌఃప్రతిష్ఠితా ॥ ౩౩ ॥ గౌరీమాయాచవిద్యాచకృష్ణాహైమవతీతిచ । ప్రధానంప్రకృతిశ్చైవ యామాహుస్తత్త్వచిన్తకాః ॥ ౩౪॥ అజామేకాంలోహితాంశుక్లకృష్ణాంబహ్వీం ప్రజాంజనయన్తిగ్ంసరూపామ్। అజోహంమాంవిద్ధితాంవిశ్వరూపంగాయత్రీంగాం విశ్వరూపాంహిబుద్ధ్యా॥౩౫॥ఏవముక్త్వామహాదేవస్ససర్జపరమేశ్వరః । తతశ్చపార్శ్వగాదేవ్యాస్సర్వరూపకుమారకాః॥౩౬॥ జటీముణ్డీశిఖణ్డీచఅర్ధముణ్డశ్చజజ్ఞిరే।తతస్తేనయథోక్తేనయోగేనసుమహౌజసః ॥ ౩౭॥ దివ్యవర్షసహస్రాన్తేఉపాసిత్వామహేశ్వరమ్ । ధర్మోపదేశమఖిలంకృత్వాయోగమయందృఢమ్ ॥ ౩౮ ॥ శిష్టాశ్చనియతాత్మానఃప్రవిష్టారుద్రమీశ్వరమ్ ॥ ౩౯ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఈశానమాహాత్మ్యాది
కథనంనామషోడశోధ్యాయః.

॥ జ్యోతిర్లిఙ్గోత్పత్తిః ॥

సూతః ॥ ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తస్సద్యాదీనాంసముద్భవః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః ॥ ౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మసాయుజ్యంప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ఋషయః ॥ కథంలిఙ్గమభూల్లిఙ్గేసమభ్యర్చ్యస్సశఙ్కరః ॥ ౨ ॥ కింలిఙ్గంకస్తథాలిఙ్గీసూతవక్తుమిహార్హసి॥సూతః॥ ఏవందేవాశ్చఋషయఃప్రణిపత్యపితామహమ్ ॥ ౩ ॥ అపృచ్ఛన్భగవల్లిఙ్గంకథమాసీదితిస్వయమ్ । లిఙ్గేమాహేశ్వరేరుద్రస్సమభ్యర్చ్యఃకథంత్వితి ॥ ౪ ॥ కింలిఙ్గంకస్తథాలిఙ్గీసోప్యాహచపితామహః ॥ బ్రహ్మా ॥ ప్రధానంలిఙ్గమాఖ్యాతంలిఙ్గీచపరమేశ్వరః ॥ ౫ ॥ రక్షార్థమమ్బుధౌమహ్యంవిష్ణోశ్చాసీత్సురోత్తమాః। వైమానికేగతేసర్గేజనలోకంసహర్షిభిః॥ ౬॥ స్థితికాలేతథాపూర్ణేతతఃప్రత్యాహృతేతథా । చతుర్యుగసహస్రాన్తేసత్యలోకంగతేసురాః ॥ ౭ ॥ వినాధిపత్యంసమతాంగతేన్తేబ్రహ్మణోమమ। శుష్కేచస్థావరేసర్వేత్వనావృష్ట్యాచసర్వశః॥ ౮ ॥ పశవోమానుషావృక్షాఃపిశాచాఃపిశితాశనాః। గన్ధర్వాద్యాఃక్రమేణైవనిర్దగ్ధాభానుభానుభిః ॥ ౯ ॥ ఏకార్ణవేమహాఘోరేతమోభూతేసమన్తతః । సుష్వాపామ్భసియోగాత్మానిర్మలోనిరుపప్లవః॥ ౧౦॥ సహస్రశీర్షావిశ్వాత్మాసహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సహస్రబాహుస్సర్వజ్ఞస్సర్వదేవభవోద్భవః ॥ ౧౧ ॥ హిరణ్యగర్భోరజసాతమసాశఙ్కరస్స్వయమ్। సత్త్వేనసర్వగోవిష్ణుస్సర్వాత్మత్వేమహేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ కాలాత్మాకాలనాభస్తుశుక్లఃకృష్ణస్తునిర్గుణః। నారాయణోమహాబాహుస్సర్వాత్మాసదసన్మయః ॥ ౧౩ ॥ తథాభూతమ

హందృష్ట్వాశయానంపఙ్కజేక్షణమ్ । మాయయామోహితస్తస్యతమవోచమమ
ర్షితః॥ ౧౪ ॥ కస్త్వంవదేతిహస్తేనసముత్థాప్యసనాతనమ్ । తతోహస్తప్రహారేణ
తీవ్రేణసుదృఢేనతు ॥ ౧౫ ॥ ప్రబుద్ధోఽహీయశయనాత్సమాసీనఃక్షణంవశీ । దదర్శని
ద్రావిక్లిన్ననీరజామలలోచనః॥ ౧౬॥ మామగ్రేసంస్థితంభాసాధ్యాసితోభగవాన్
హరిః। ఆహచోత్థాయభగవాన్హసన్మాంమధురంసకృత్ ॥ ౧౭ ॥ స్వాగతంస్వా
గతంవత్సపితామహమహాద్యుతే। తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాస్మితపూర్వంసురర్షభాః॥
రజసాబద్ధవైరశ్చతమవోచంజనార్దనమ్ । భాషసేవత్సవత్సేతిసర్గసంహారకారణ
మ్ ॥ ౧౯ ॥ మామిహాన్తస్స్మితంకృత్వాగురుశ్శిష్యమివానఘ । కర్తారంజగతాం
సాక్షాత్ప్రకృతేశ్చప్రవర్తకమ్ ॥ ౨౦ ॥ సనాతనమజంవిష్ణుంవిరిఞ్చింవిశ్వస
మ్భవమ్ । విశ్వాత్మానంవిధాతారంధాతారంపఙ్కజేక్షణమ్ ॥ ౨౧ ॥ కిమర్థం
భాషసేమోహాద్వక్తుమర్హసిసత్వరమ్ । సోఽపిమామాహజగతాంకర్తాహమితి
లోకయ ॥ ౨౨ ॥ భర్తాహర్తాభవానఙ్గాదవతీర్ణోమమావ్యయాత్ । విస్మృతోఽసిజ
గన్నాథంనారాయణమనామయమ్ ॥ ౨౩ ॥ పురుషంపరమాత్మానంపురుహూ
తంపురుష్టుతమ్ । విష్ణుమచ్యుతమీశానంవిశ్వస్యప్రభవావ్యయమ్ ॥ ౨౪ ॥
తవాపరాధోనాస్త్యత్రమమమాయాకృతంత్విదమ్ । శృణుసత్యంచతుర్వక్త్రసర్వ
దేవేశ్వరోహ్యహమ్ ॥ ౨౫ ॥ కర్తాహర్తాచనేతాచమయానాస్తిసమోవిభుః । అ
హమేవపరంబ్రహ్మపరంతత్త్వంపితామహ ॥ ౨౬ ॥ అహమేవపరంజ్యోతిఃపరమా
త్మాత్వహంవిభుః । యద్యదృష్టంశ్రుతంసర్వంజగత్యస్మింశ్చరాచరమ్ ॥ ౨౭ ॥ తత్త
ద్విద్ధిచతుర్వక్త్రసర్వంమన్మయమిత్యథ । మయాసృష్టంపురావ్యక్తంచతుర్వింశ
తికంస్వయమ్ ॥ ౨౮ ॥ నిత్యాన్తాహ్యణవోబద్ధాస్సృష్టాఃక్రోధోద్భవాదయః । ప్ర
సాదాద్ధిభవానణ్డాన్యనేకానీహలీలయా॥ ౨౯॥ సృష్టాబుద్ధిర్మయాతస్యామహంకార
స్త్రిధాతతః । తన్మాత్రాపఞ్చకంతస్మాన్మనష్షష్ఠేన్ద్రియాణిచ ॥ ౩౦ ॥ ఆకాశాదీ
నిభూతానిభౌతికానిచలీలయా । ఇత్యుక్తవతితస్మింశ్చమయిచాపివచస్తథా॥ ౩౧॥ఆ
వయోశ్చాభవద్యుద్ధంసుఘోరంరోమహర్షణమ్ । ప్రళయార్ణవమధ్యేతురజసాబద్ధ
వైరయోః ॥ ౩౨ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేలిఙ్గమభవచ్చావయోఃపురః । వివాదశమనార్థం
హిప్రబోధార్థంచభాస్వరమ్ ॥ ౩౩ ॥ జ్వాలామాలాసహస్రాఢ్యంకాలానలశతో
పమమ్ । క్షయవృద్ధివినిర్ముక్తమాదిమధ్యాన్తవర్జితమ్ ॥ ౩౪ ॥ అనౌపమ్యమనిర్దేశ్య
మవ్యక్తంవిశ్వసమ్భవమ్। తస్యజ్వాలాసహస్రేణమోహితోభగవాన్హరిః॥౩౫॥
మోహితంప్రాహమామత్రపరీక్షావోఽగ్నిసమ్భవమ్। అధోగమిష్యామ్యనలస్తమ్భస్యా
నుపమస్యచ ॥ ౩౬ ॥ భవానూర్ధ్వంప్రయత్నేనగన్తుమర్హసిసత్వరమ్ । ఏవంవ్యా
హృత్యవిశ్వాత్మాస్వరూపమకరోత్తదా ॥ ౩౭ ॥ వారాహమహమప్యాశుహంస
త్వంప్రాప్తవాన్సురాః। తదాప్రభృతిమామాహుర్హంసంహంసోవిరాడితి ॥ ౩౮॥హం

సహం సేతి యో బ్రూయాన్మాం హంసస్స భవిష్యతి। సుశ్వేతో హ్యనలాక్షశ్చ విశ్వతః పక్షసంయుతః ॥ ౩౯ ॥ మనోనిలజవో భూత్వా గతోహం చోర్ధ్వతస్సురాః । నారాయణోపి విశ్వాత్మా నీలాఞ్జనచయోపమమ్ ॥ ౪౦ ॥ దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ । మేరుపర్వతవర్ష్మాణం గౌరతీక్ష్ణాగ్రదంష్ట్రిణమ్ ॥ ౪౧ ॥ కాలాదిత్యసమాభాసం దీర్ఘఘోణం మహాస్వనమ్। హ్రస్వపాదం విచిత్రాఙ్గం జైత్రం దృఢమనౌపమమ్ ॥ ౪౨ ॥ వారాహమసితం రూపమాస్థాయ గతవానధః । ఏవం వర్షసహస్రం తు త్వరన్విష్ణురధోగతః ॥ ౪౩ ॥ నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లిఙ్గస్య సూకరః। తావత్కాలం గతో హ్యూర్ధ్వమహమప్యరిసూదనః ॥ ౪౪ ॥ సత్వరం సర్వయత్నేన తస్యాన్తం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా । శ్రాన్తో హ్యదృష్ట్వా తస్యాన్తమహఙ్కారాదధోగతః ॥ ౪౫ ॥ తథైవ భగవాన్విష్ణుశ్శ్రాన్తస్సన్త్రస్తలోచనః। సర్వదేవభవస్తూర్ణముత్థితస్స మహావపుః ॥ సమాగతో మయా సార్ధం ప్రణిపత్య మహామనాః । మాయయా మోహితశ్శమ్భోస్తస్థౌ సంవిగ్నమానసః ॥ ౪౭ ॥ పృష్ఠతః పార్శ్వతశ్చైవ చాగ్రతః పరమేశ్వరమ్। ప్రణిపత్య మయా సార్ధం సస్మార కిమిదం త్వితి ॥ ౪౮ ॥ తదా సమభవత్తత్ర నాదో వై శబ్దలక్షణః । ఓమోమితి సురశ్రేష్ఠాస్సువ్యక్తః ప్లుతలక్షణః ॥ ౪౯ ॥ కిమిదం త్వితి సఞ్చిన్త్య మయాతిష్ఠన్మహాస్వనమ్ । లిఙ్గస్య దక్షిణే భాగే తదాపశ్యత్సనాతనమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఆద్యం వర్ణమకారం తు ఉకారం చోత్తరే తతః। మకారం మధ్యతశ్చైవ నాదాన్తం తస్య చోమితి ॥ ౫౧ ॥ సూర్యమణ్డలవద్దృష్ట్వా వర్ణమాద్యం తు దక్షిణే । ఉత్తరే పావకప్రఖ్యముకారం పురుషర్షభః ॥ ౫౨ ॥ శీతాంశుమణ్డలప్రఖ్యం మకారం మధ్యమం తథా। తస్యోపరి తదాపశ్యచ్ఛుద్ధస్ఫటికవత్ప్రభుమ్ ॥ ౫౩ ॥ తురీయాతీతమమలం నిష్కలం నిరుపప్లవమ్ । నిర్ద్వన్ద్వం కేవలం శూన్యం బాహ్యాభ్యన్తరవర్జితమ్ ॥ ౫౪ ॥ సబాహ్యాభ్యన్తరం చైవ సబాహ్యాభ్యన్తరస్థితమ్ । ఆదిమధ్యాన్తరహితమానన్దస్యాపి కారణమ్ ॥ ౫౫ ॥ మాత్రాస్తిస్రస్త్వర్ధమాత్రం నాదాఖ్యం బ్రహ్మసంజ్ఞితమ్ । ఋగ్యజుస్సామవేదా వై మాత్రారూపేణ మాధవః ॥ ౫౬ ॥ వేదశబ్దేభ్య ఏవేశం విశ్వాత్మానమచిన్తయత్ । తదాభవదృషిర్వేదఋషేస్సారతమం శుభమ్ ॥ ౫౭ ॥ తేనైవ ఋషిణా విష్ణుర్జ్ఞాతవాన్పరమేశ్వరమ్ ॥ దేవః ॥ చిన్తయారహితో రుద్రో వాచో యన్మనసా సహ ॥ ౫౮ ॥ అప్రాప్య తం నివర్తన్తే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణ సః । ఏకాక్షరేణ తద్వాచ్యమమృతం పరమకారణమ్ ॥ ౫౯ ॥ సత్యమానన్దమమృతం పరం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్ । ఏకాక్షరాదకారాఖ్యో భగవాన్కనకాణ్డజః ॥ ౬౦ ॥ ఏకాక్షరాదుకారాఖ్యో హరిః పరమకారణమ్। ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యో భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౬౧ ॥ సర్గకర్తా త్వకారాఖ్యో హ్యుకారాఖ్యస్తు మోహకః । మకారాఖ్యస్తయోర్నిత్యమనుగ్రహకరోఽభవత్ ॥ ౬౨ ॥ మకారాఖ్యో విభుర్బీజీ హ్యకారో బీజముచ్యతే। ఉకారా

ఖ్యో హరిర్యోనిః ప్రధానపురుషేశ్వరః ॥ ౬౩ ॥ బీజీ చ బీజం తద్యోనిర్నాదాఖ్యశ్చ మహే
శ్వరః। బీజీ విభజ్య చాత్మానం స్వేచ్ఛయా తు వ్యవస్థితః॥ ౬౪ ॥ అస్య లిఙ్గాదభూద్బీజ
మకారో బీజినః ప్రభోః । ఉకారయోనౌ నిక్షిప్తమవర్ధత సమన్తతః ॥ ౬౫ ॥ సౌవర్ణ
మభవచ్చాణ్డమావేష్ట్యాద్యం తదక్షరమ్ । అనేకాబ్దం తదా చాప్సు దివ్యమణ్డం వ్యవస్థి
తమ్ ॥ ౬౬ ॥ తతో వర్షసహస్రాన్తే ద్విధాకృతమజోద్భవమ్ । అణ్డమప్సు స్థితం సా
క్షాదాద్యాఖ్యేనేశ్వరేణ తు ॥ ౬౭ ॥ తస్యాణ్డస్య శుభం హైమం కపాలం చోర్ధ్వసం
స్థితమ్ । జజ్ఞే యద్ద్యౌస్తదపరం పృథివీ పఞ్చలక్షణా ॥ ౬౮ ॥ తస్మాదణ్డోద్భవో జజ్ఞే
త్వకారాఖ్యశ్చతుర్ముఖః । స స్రష్టా సర్వలోకానాం స ఏవ త్రివిధః ప్రభుః ॥ ౬౯ ॥ ఏ
వమోమోమితి ప్రోక్తమిత్యాహుర్యజుషాం వరాః । యజుషాం వచనం శ్రుత్వా ఋ
చస్సామాని సాదరమ్ ॥ ౭౦ ॥ ఏవమేవ హరేర్బ్రహ్మన్నిత్యాహుశ్శ్రుతయస్తదా । త
తో విజ్ఞాయ దేవేశం యథావచ్ఛ్రుతిసమ్భవైః ॥ ౭౧ ॥ మన్త్రైర్మహేశ్వరం దేవం
తుష్టావ సుమహోదయమ్ । అవమోస్తుతిసన్తుష్టో లిఙ్గే తస్మిన్నిరఞ్జనః ॥ ౭౨ ॥ ది
వ్యం శబ్దమయం రూపమాస్థాయ ప్రహసన్ స్థితః । అకారస్తస్య మూర్ధా తు లలాటం దీ
ర్ఘముచ్యతే ॥ ౭౩ ॥ ఇకారో దక్షిణం నేత్రమీకారో వామలోచనమ్ । ఉకారో దక్షి
ణం శ్రోత్రమూకారో వామముచ్యతే ॥ ౭౪ ॥ ఋకారో దక్షిణం తస్య కపోలం పరమే
ష్ఠినః। వామం కపోలమౄకారో ఌౡ నాసాపుటే ఉభే ॥ ౭౫ ॥ ఏకార ఓష్ఠ
ఊర్ధ్వశ్చ ఐకారస్త్వధరో విభోః। ఓకారశ్చ తథౌకారో దన్తపఙ్క్తిద్వయం క్రమాత్ ॥
అమస్తు తాలునీ తస్య దేవదేవస్య ధీమతః । కాదిపఞ్చాక్షరాణ్యస్య పఞ్చ హస్తాని దక్షి
ణే ॥ ౭౭ ॥ చాదిపఞ్చాక్షరాణ్యేవం పఞ్చ హస్తాని వామతః । టాదిపఞ్చాక్షరం పా
దస్తాదిపఞ్చాక్షరం తథా ॥ ౭౮ ॥ పకారముదరం తస్య ఫకారః పార్శ్వ ఉచ్యతే । బ
కారో వామపార్శ్వం చ భకారం స్కన్ధమస్య తత్ ॥ ౭౯ ॥ మకారం హృదయం శ
మ్భోర్మహాదేవస్య యోగినః। యకారాది సకారాన్తా విభోర్వై సప్త ధాతవః ॥ ౮౦ ॥
హకార ఆత్మరూపం వై క్షకారః క్రోధ ఉచ్యతే । తం దృష్ట్వా హ్యుమయా సార్ధం భగ
వన్తం మహేశ్వరమ్ ॥ ౮౧ ॥ ప్రణమ్య భగవాన్విష్ణుః పునశ్చాపశ్యదూర్ధ్వతః । ఓ
ఙ్కారప్రభవం మన్త్రం కలాపఞ్చకసంయుతమ్ ॥ ౮౨ ॥ శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం శు
భాష్టత్రింశదక్షరమ్ । మేధాకరమభూద్భూయస్సర్వధర్మార్థసాధకమ్ ॥ ౮౩ ॥
గాయత్రీప్రభవం మన్త్రం హరితం వశ్యకారకమ్ । చతుర్వింశతివర్ణాఢ్యం చతుష్కల
మనుత్తమమ్ ॥ ౮౪ ॥ అథర్వమసితం మన్త్రం కలాష్టకసమాయుతమ్ । అభిచారి
కమత్యర్థం త్రయస్త్రింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ॥ ౮౫ ॥ యజుర్వేదసమాయుక్తం పఞ్చత్రిం
శచ్ఛుభాక్షరమ్ । కలాష్టకసమాయుక్తం సుశ్వేతం శాన్తికం తథా ॥ ౮౬ ॥ త్రయో
దశకలాయుక్తం బాలాద్యైస్సహ లోహితమ్। సామోద్భవం జగద్యోనిం వృద్ధిసంహా
రకారణమ్ ॥ ౮౭ ॥ వర్ణాష్షడధికాష్షష్టిరస్య మన్త్రవరస్య తు । పఞ్చమన్త్రాంస్తథా

లబ్ధ్వాజజాపభగవాన్హరిః ॥ ౮౮ ॥ అథదృష్ట్వాకలావర్ణమృగ్యజుస్సామరూపిణమ్। ఈశానమీశమకుటంపురుషాస్యంపురాతనమ్ ॥ ౮౯ ॥ అఘోరహృదయంహృద్యం వామగుహ్యంసదాశివమ్ । సద్యఃపాదంమహాదేవంమహాభోగీన్ద్రభూషణమ్॥ ౯౦ ॥ విశ్వతఃపాదవదనంవిశ్వతోక్షికరంశివమ్ । బ్రహ్మణోధిపతింసర్గస్థితిసంహారకారణమ్॥ ౯౧ ॥ తుష్టావపునరిష్టాభిర్వాగ్భిర్వరదమీశ్వరమ్॥ ౯౨॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిర్లిఙ్గోద్భవ
కథనంనామ సప్తదశోధ్యాయః

శ్రీవిష్ణుకృతపరమేశ్వరస్తుతిః

విష్ణుః ॥ ఏకాక్షరాయరుద్రాయఅకారాయాత్మరూపిణే । ఉకారాయాదిదేవాయవిద్యాదేహాయవైనమః ॥ ౧ ॥ తృతీయాయమకారాయశివాయపరమాత్మనే । సూర్యాగ్నిసోమవర్ణాయయజమానాయవైనమః॥ ౨॥ అగ్నయేరుద్రరూపాయరుద్రాణాంపతయేనమః। శివాయశివమన్త్రాయసద్యోజాతాయవేధసే॥ ౩ ॥ వామాయవామదేవాయవరదాయామృతాయతే। అఘోరాయాతిఘోరాయసద్యోజాతాయరంహసే॥ ౪॥ ఈశానాయశ్మశానాయఅతివేగాయవేగినే। నమోస్తుశ్రుతిపాదాయఊర్ధ్వలిఙ్గాయలిఙ్గినే॥ ౫॥ హేమలిఙ్గాయహేమాయవారిలిఙ్గాయచామ్భసే। శివాయశివలిఙ్గాయవ్యాపినేవ్యోమరూపిణే॥ ౬॥ వాయవేవాయువేగాయనమస్తేవాయువ్యాపినే। తేజసేతేజసాంభర్త్రేనమస్తేజోధివ్యాపినే॥ ౭ ॥ జలాయజలభూతాయనమస్తేజలవ్యాపినే । పృథివ్యైచాన్తరిక్షాయపృథివీవ్యాపినేనమః॥ ౮॥ శబ్దస్పర్శస్వరూపాయరసగన్ధాయగన్ధినే। గణాధిపతయేతుభ్యంగుహ్యాద్గుహ్యతమాయతే॥ ౯॥ అనన్తాయవిరూపాయఅనన్తానామయాయచ। శాశ్వతాయవరిష్ఠాయవారిగర్భాయయోగినే ॥ ౧౦ ॥ సంస్థితాయామ్భసాంమధ్యేఆవయోర్మధ్యవర్చసే। గోప్త్రేహర్త్రేసదాకర్త్రేనిధనాయేశ్వరాయచ ॥ ౧౧ ॥ అచేతనాయచిన్త్యాయచేతనాయాసహారిణే। అరూపాయసురూపాయఅనఙ్గాయాఙ్గహారిణే ॥ ౧౨ ॥ భస్మదిగ్ధశరీరాయ భానుసోమాగ్నిహేతవే । వేదాయవేదవేద్యాయతుహినాద్రిచరాయచ ॥ ౧౩ ॥ సునేత్రాయసునాసాయనమశ్శ్వేతశిఖాయతే । శ్వేతాశ్వాయనమస్తుభ్యంనమస్తేశ్వేతలోహిత ॥ ౧౪ ॥ ఓఙ్కారాయవిశేషాయనమోదున్దుభినేహర । శతరూపవిరూపాయహ్యనాధాయామరాయచ ॥ ౧౫ ॥ అరూపాయసురూపాయనమఃకేతుమతేనమః। సుకేశాయవికేశాయవిశోకాయకపర్దినే ॥ ౧౬॥ విపాశాయసుపాశాయనమస్తేపాపహారిణే । సుహోత్రాయహవిష్యాయసుబ్రహ్మణ్యాయసూరిణే ॥ ౧౭॥ సుముఖాయసువక్త్రాయదుర్దమాయదమా

యేచ । కఙ్కాలయకఙ్కాలరూపాయకఙ్కణీకృతపన్నగ ॥ ౧౭ ॥ సనకాయనమస్తుభ్యంసనన్దనసనాతన । సనత్కుమారసారఙ్గమారణాయనమోస్తుతే ॥ ౧౯ ॥ లోకాక్షిణేసుధామాయనమోవిరజసేసదా । శఙ్ఖపాలాయశఙ్ఖాయరజసేతమసేనమః ॥ ౨౦ ॥ సారస్వతాయమేఘాయమేఘవాహనతేనమః । సువాహాయవివాహాయవివాదవరదాయచ ॥ ౨౧ ॥ నమశ్శివాయరుద్రాయప్రధానాయనమోనమః। త్రిగుణాయనమస్తుభ్యంచతుర్వ్యూహాత్మనేనమః ॥ ౨౨॥ సంసారాయనమస్తుభ్యంనమస్సంసారహేతవే । మోక్షాయమోక్షరూపాయమోక్షకర్త్రేనమోనమః॥ ౨౩॥ ఆత్మనేఋషయేతుభ్యంస్వామినేవిష్ణవేనమః । నమోభగవతేతుభ్యంనాగానాంపతయేనమః ॥ ౨౪ ॥ ఓఙ్కారాయనమస్తుభ్యంసర్వజ్ఞాయనమోనమః। సర్వాయచనమస్తుభ్యంనమోనారాయణాయచ॥ ౨౫॥ నమోహిరణ్యగర్భాయఆదిదేవాయతేనమః । నమస్సఙ్గాప్రవర్గాయప్రజానాంవరహేతవే ॥ ౨౬ ॥ నమస్త్వజాయపతయేప్రజానాంవ్యూహహేతవే । మహాదేవాయదేవానామీశ్వరాయనమోనమః॥ అర్ధనారీశరీరాయఅనన్తాయచతేనమః । శర్వాయచనమస్తుభ్యంసత్యాయశమనాయచ ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మణేచైవభూతానాంక్షేత్రజ్ఞాయనమోనమః । మహాత్మనేనమస్తుభ్యంప్రజ్ఞారూపాయవైనమః॥ ౨౯ ॥ చితయేచితిరూపాయస్మృతిరూపాయతేనమః । జ్ఞానాయజ్ఞానగమ్యాయనమస్తేసంవిదేసదా ॥ ౩౦ ॥ శిఖరాయనమస్తుభ్యంనీలకణ్ఠాయవైనమః । ఏకాదశవిభేదాయస్థాణవేతేనమస్సదా ॥ ౩౧ ॥ నమస్సూర్యాయసోమాయభవాయభవహారిణే । యశస్కరాయదేవాయశఙ్కరాయేశ్వరాయచ॥ ౩౨ ॥ నమోమ్బికాధిపతయేఉమాయాఃపతయేనమః । హిరణ్యబాహవేతుభ్యంనమస్తేహేమరేతసే ॥ ౩౩ ॥ నీలకేశాయవిత్తాయశితికణ్ఠాయతేనమః॥కపర్దినేనమస్తుభ్యంనాగాఙ్గాభరణాయచ ॥ ౩౪ ॥ వృషారూఢాయసర్వస్యహర్త్రేకర్త్రేనమోనమః । వీరరామాతిరామాయరామనాథాయతేవిభో ॥ ౩౫ ॥ నమోరాజాధిరాజాయరాజ్ఞామధిగతాయతే । నమః పాలాధిపతయేపాలాశాకృన్తతేనమః ॥ ౩౬ ॥ నమః కేయూరభూషాయగోపతేతేనమోనమః । నమశ్శ్రీకణ్ఠనాథాయనమోలికుచపాణయే ॥ ౩౭ ॥ భువనేశాయదేవాయవేదశాస్త్రనమోస్తుతే। సారఙ్గాయనమస్తుభ్యంరాజహంసాయతేనమః ॥ ౩౮ ॥ కనకాఙ్గదహారాయనమస్సర్పోపవీతినే । సర్పకుణ్డలమాలాయకటిసూత్రీకృతాహినే॥ ౩౯ ॥ వేదగర్భాయగర్భాయవిశ్వగర్భాయతేశివ ॥ బ్రహ్మా ॥ ఏవరామేతిసంస్తుత్యబ్రహ్మణాసహితోహరిః ॥ ౪౦ ॥ ప్రభోస్స్తోత్రవర్యంపుణ్యంసర్వపాపప్రణాశనమ్ । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిబ్రాహ్మణాన్వేదపారగాన్ ॥ ౪౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మణోలోకేపాపకర్మ

రతోపివై। తస్మాత్సతేజ్ఞపేన్నిత్యంశ్రావయేద్వాద్విజాన్త్సదా ॥ ౪౨ ॥ సర్వపా
పవిశుద్ధ్యర్థంవిష్ణునాసముదీరితమ్ ॥ ౪౩ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేవిష్ణుకృతపరమేశ్వ
రస్తోత్రకథనంనామఅష్టాదశోధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరకృతవిష్ణుప్రబోధనమ్.

సూతః ॥ అథోవాచమహాదేవఃప్రీతోహంసురసత్తమౌ। పశ్యతాంమాంమహాదేవంభయంసర్వంవిముచ్యతామ్ ॥ ౧ ॥ యువాంప్రసూతౌగాత్రాభ్యాంమమపూర్వంమహాబలౌ । అయంమేదక్షిణేపార్శ్వేబ్రహ్మాలోకపితామహః ॥ ౨ ॥ వామేపార్శ్వేచమేవిష్ణుర్విశ్వాత్మాహృదయోద్భవః । ప్రీతోహంయువయోస్సమ్యగ్వరందద్మియథేప్సితమ్ ॥ ౩ ॥ ఏవముక్త్వాతుతంవిష్ణుంకరాభ్యాంపరమేశ్వరః। పస్పర్శసుభగాభ్యాంచకృపయాచకృపానిధిః ॥ ౪ ॥ తతఃప్రహృష్టమనసాప్రణిపత్యమహేశ్వరమ్ । ప్రాహనారాయణోనాథలిఙ్గస్థంలిఙ్గవర్జితమ్॥ ౫॥ యదిప్రీతిస్సముత్పన్నాయదిదేయోవరశ్చనౌ । భక్తిర్భవతునౌనిత్యంత్వయిచావ్యభిచారిణీ॥ ౬॥ దేవః ప్రదత్తవాన్దేవస్స్వాత్మన్యవ్యభిచారిణీమ్।బ్రహ్మణేవిష్ణవేచైవశ్రద్ధాంశీతాంశుభూషణః ॥ ౭ ॥ జానుభ్యామవనీంగత్వాపునర్నారాయణస్స్వయమ్। ప్రణిపత్యచవిశ్వేశంప్రాహమన్దతరంవశీ ॥ ౮ ॥ ఆవయోర్దేవదేవేశవివాదమతిశోభనమ్ । ఇహాగతోభవాన్యస్మాద్వివాదశమనాయనౌ ॥ ౯ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాపునఃప్రాహహరోహరిమ్ । ప్రణిపత్యస్థితంమూర్ధ్నాకృతాఞ్జలిపుటంస్మయన్ ॥ మహాదేవః ॥ ప్రళయస్థితిసర్గాణాంకర్తాత్వంధరణీపతే।వత్సవత్సహరేవిష్ణోపాలయైతచ్చరాచరమ్॥ త్రిధాభిన్నోహ్యహంవిష్ణోబ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యయా । సర్గరక్షాలయగుణైర్నిష్కళః పరమేశ్వరః॥౧౧॥ సమ్మోహంత్యజభోవిష్ణోపాలయైనంపితామహమ్ । పాద్మోభవిష్యతిసుతఃకల్పేతవపితామహః ॥ ౧౨॥ తదాద్రక్ష్యసిమాంచైవంసోపిద్రక్ష్యతిపద్మజః। ఏవముక్త్వాసభగవాంస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౩ ॥ తదాప్రభృతిలోకేషులిఙ్గార్చాసుప్రతిష్ఠితా । లిఙ్గవేదీమహాదేవీలిఙ్గంసాక్షాన్మహేశ్వరః॥ ౧౪ ॥ లయనాల్లిఙ్గమిత్యుక్తంతత్రైవనిఖిలంసురాః।యస్తులైఙ్గంపఠేన్నిత్యమాఖ్యానంలిఙ్గసన్నిధౌ॥౧౬॥ సయాతిశివతాంవిప్రోనాత్రకార్యావిచారణా॥౧౭॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతవిష్ణుప్రబోధనంనామ
ఏకోనవింశోధ్యాయః.

శ్రీవిష్ణునాభికమలాద్బ్రహ్మావిర్భావః

ఋషయః ॥ కథంపాద్మేపురాకల్పేబ్రహ్మపద్మోద్భవోఽభవత్ । భవంచదృ
ష్టవాంస్తేనబ్రహ్మణాపురుషోత్తమః ॥ ౧ ॥ ఏతత్సర్వంవిశేషేణసామ్ప్రతంవక్తుమ
ర్హసి ॥ సూతః ॥ ఆసీదేకార్ణవంఘోరమవిభాగంతమోమయమ్ ॥ ౨ ॥ మధ్యే
చైకార్ణవేతస్మిఞ్ఛఙ్ఖచక్రగదాధరః । నీలజీమూతసఙ్కాశఃకిరీటీశ్రీపతిర్హరిః ॥ ౩ ॥
నారాయణముఖోద్గీర్ణసర్వాత్మాపురుషోత్తమః।అష్టబాహుర్మహావక్షాలోకానాం
యోనిరుచ్యతే ॥ ౪ ॥ కిమప్యచిన్త్యంయోగాత్మాయోగమాస్థాయయోగవిత్ ।
ఫణాసహస్రకలితంతమప్రతిమవర్చసమ్ ॥ ౫ ॥ మహాభోగపతేర్భోగంసాధ్వాస్తీ
ర్యమహోచ్ఛ్రయమ్ । తస్మిన్మహతిపర్యఙ్కేశేతేచైకార్ణవేప్రభుః ॥ ౬ ॥ ఏవం
తత్రశయానేనవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా । ఆత్మారామేణక్రీడార్థంలీలయాక్లిష్టకర్మణా ॥
శతయోజనవిస్తీర్ణంతరుణాదిత్యసన్నిభమ్। వజ్రదణ్డంమహోత్సేధంనాభ్యాంసృ
ష్టన్తుపుష్కరమ్ ॥ ౮ ॥ తస్యైవంక్రీడమానస్యసమీపందేవమీఢుషః। హేమగర్భా
ణ్డజోబ్రహ్మారుక్మవర్ణోహ్యతీన్ద్రియః ॥ ౯ ॥ చతుర్వక్త్రోవిశాలాక్షస్సమాగమ్య
యదృచ్ఛయా । శ్రియాయుక్తేనదివ్యేనసుశుభేనసుగన్ధినా ॥ ౧౦ ॥ క్రీడమానంచ
పద్మేనదృష్ట్వాబ్రహ్మాశుభేక్షణమ్ । సవిస్మయమథాగమ్యసౌమ్యసమ్పన్నయాగిరా ॥
ప్రోవాచకోభవాఞ్ఛేతేహ్యాశ్రితోమధ్యమమ్భసామ్ । అథతస్యాచ్యుతశ్శ్రుత్వా
బ్రహ్మణస్తుశుభంవచః ॥ ౧౨ ॥ ఉదతిష్ఠతపర్యఙ్కాద్విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః
ప్రత్యువాచోత్తరంచైవకల్పేకల్పేప్రతిశ్రయః ॥ ౧౩ ॥ కర్తవ్యంచకృతంచైవక్రియతే
యచ్చకిఞ్చన । ద్యౌరన్తరిక్షంభూశ్చైవపరంపదమహంభువః ॥ ౧౪ ॥ తమేవము
క్త్వాభగవాన్విష్ణుఃపునరథాబ్రవీత్ । కస్త్వంఖలుసమాయాతస్సమీపంభగవాన్కు
తః ॥ ౧౫ ॥ క్వవాభూయశ్చగన్తవ్యంకుత్రవాతేప్రతిశ్రయః । కోభవాన్విశ్వమూ
ర్తిర్వైకర్తవ్యంకిఞ్చతేమయా ॥ ౧౬ ॥ ఏవంబ్రువన్తంవైకుణ్ఠంప్రత్యువాచపితా
మహః ।మాయయామోహితశ్శమ్భోరవిజ్ఞాయజనార్దనమ్ ॥ ౧౭ ॥ మాయయామో
హితందేవమవిజ్ఞాతంమహాత్మనః । యథాభవాంస్తథైవాహమాదికర్తాప్రజాపతిః ॥
సవిస్మయవచశ్శ్రుత్వాబ్రహ్మణోలోకతన్త్రిణః। అనుజ్ఞాతశ్చతేనాథవైకుణ్ఠోవిశ్వ
సమ్భవః ॥ ౧౯ ॥ కౌతూహలాన్మహాయోగీప్రవిష్టోబ్రహ్మణోముఖమ్ । ఇమాన
ష్టాదశద్వీపాన్ససముద్రాన్సపర్వతాన్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రవిశ్యసుమహాతేజాశ్చాతు
ర్వర్ణ్యసమాకులాన్ । బ్రహ్మణస్తమ్బపర్యన్తసప్తలోకాన్సనాతనాన్ ॥ ౨౧ ॥
బ్రహ్మణస్తూదరేదృష్ట్వాసర్వాన్విష్ణుర్మహాభుజః । అహోఽస్యతపసోవీర్యమిత్యుక్త్వా
చపునఃపునః ॥ ౨౨ ॥ అటిత్వావివిధాన్లోకాన్విష్ణుర్నానావిధాశ్రయాన్ । తతోవర్ష
సహస్రాన్తేనాన్తంహిదదృశేయదా ॥ ౨౩ ॥ తదాస్యవక్త్రాన్నిష్క్రమ్యపన్నగే
న్ద్రనికేతనః । నారాయణోజగద్ధాతాపితామహమథాబ్రవీత్ ॥ ౨౪ ॥ భగవా

నాదిరన్తశ్చమధ్యంకాలోదిశానభః । నాహమన్తంప్రపశ్యామిఉదరస్యతవానఘ ॥
ఏవముక్త్వాబ్రవీద్భూయఃపితామహమిదంహరిః । భగవానేవమేవాహంశాశ్వతం
హిమమోదరమ్ ॥ ౨౬ ॥ ప్రవిశ్యలోకాన్పశ్యైతాననౌపమ్యాన్సురోత్తమ। తతః
ప్రహ్లాదినీంవాణీంశ్రుత్వాతస్యాభినన్ద్యచ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీపతేరుదరంభూయఃప్రవివేశ
పితామహః । తానేవలోకాన్గర్భస్థానపశ్యత్సత్యవిక్రమః ॥ ౨౮ ॥ పర్యటిత్వాతుదే
వస్యదదృశేన్తంనవైహరేః । జ్ఞాత్వాగతంతస్యపితామహస్యద్వారాణిసర్వాణిపి
ధాయవిష్ణుః ॥ ౨౯ ॥ విభుర్మనఃకర్తుమియేషచాశుసుఖంప్రసుప్తోహమితిప్రచిన్త్య ।
తతోద్వారాణిసర్వాణిపిహితానిసమీక్ష్యచ ॥ ౩౦ ॥ సూక్ష్మంకృత్వాత్మనోరూపం
నాభ్యాంద్వారమవిన్దత । పద్మసూత్రానుసారేణఅన్వపశ్యత్పితామహః ॥ ౩౧ ॥
ఉజ్జహారాత్మనోరూపంపుష్కరాచ్చతురాననః । విరరాజారవిన్దస్థఃపద్మగర్భసమ
ద్యుతిః ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మాస్వయమ్భూర్భగవాన్జగద్యోనిఃపితామహః । ఏతస్మిన్నన్త
రేతాభ్యామేకైకస్యతుకృత్స్నశః ॥ ౩౩ ॥ వర్తమానేతుసఙ్ఘర్షేమధ్యేతస్యార్ణవస్య
తు। కుతోప్యపరిమేయాత్మాభూతానాంప్రభురీశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ శూలపాణిర్మహాదే
వోహేమపీతామ్బరచ్ఛదః । ఆగచ్ఛద్యత్రసోనన్తోనాగభోగపతిర్హరిః ॥ ౩౫ ॥ శీ
ఘ్రంవిక్రమతస్తస్యపద్భ్యామాక్రాన్తపీడితాః। ఉచ్ఛ్రితాస్తూర్ణమాకాశేపృథులా
స్తోయబిన్దవః ॥ ౩౬ ॥ అత్యుష్ణశ్చాతిశీతశ్చవాయుస్తత్రవవౌపునః । తద్దృష్ట్వామ
హదాశ్చర్యంబ్రహ్మావిష్ణుమభాషత ॥ ౩౭ ॥ అబ్బిన్దవశ్చశీతోష్ణాఃకమ్పయన్త్యమ్బు
జంభృశమ్ । ఏతన్మేసంశయంబ్రూహికిమన్యత్రచికీర్షసి ॥ ౩౮ ॥ ఏతదేవంవిధంవా
క్యంపితామహముఖోద్గతమ్ । శ్రుత్వాప్రతిమకర్మాహిభగవానసురాన్తకృత్ ॥ ౩౯ ॥
కిన్నుఖల్వత్రమేనాభ్యాంభూతమన్యత్కృతాలయమ్। వదతిప్రియమత్యర్థంమన్యు
శ్చాస్యమయాకృతః ॥ ౪౦ ॥ ఇత్యేవంమనసాధ్యాత్వాప్రత్యువాచేదముత్తరమ్ ।
కిమత్రభగవానద్యపుష్కరేజాతసమ్భ్రమః ॥ ౪౧ ॥ కింమయాచకృతందేవయన్మాం
ప్రియమనుత్తమమ్ । భాషసేపురుషశ్రేష్ఠకిమర్థంబ్రూహితత్త్వతః ॥ ౪౨ ॥ ఏవం
బ్రువాణందేవేశంలోకయాత్రానుగంతతః । ప్రత్యువాచామ్బుజాభాక్షంబ్రహ్మావేద
నిధిఃప్రభుః ॥ ౪౩ ॥ యోసౌతవోదరంపూర్వంప్రవిష్టోహంత్వదిచ్ఛయా ।యథామ
మోదరేలోకాస్సర్వేదృష్టాస్త్వయాప్రభో ॥ ౪౪ ॥ తథైవదృష్టాఃకార్త్స్న్యేనమ
యాలోకాస్తవోదరే । తతోవర్షసహస్రాన్తుఉపావృత్తస్యమేనఘ ॥ ౪౫ ॥ త్వయా
మత్సరభావేనమాంవశీకర్తుమిచ్ఛతా। ఆశుద్వారాణిసర్వాణిపిహితానిసమన్తతః ॥
తతోమయామహాభాగసఞ్చిన్త్యస్వేనతేజసా। లబ్ధోనాభిప్రదేశేనపద్మసూత్రాద్విని
ర్గమః ॥ ౪౬ ॥ మాభూత్తేమనసోల్పోపివ్యాఘాతోయంకథంచన । ఇత్యేషానుగతి
ర్విష్ణోఃకార్యాణామాపసర్పిణీ ॥ ౪౭ ॥ యన్మయానన్తరంకార్యంబ్రూహికింకరవా
ణ్యహమ్ । తతఃపరమమేయాత్మాహిరణ్యకశిపోరిపుః ॥ ౪౮ ॥ అనవద్యాంప్రియా

మిష్టాంశివాంవాణీంపితామహాత్ । శ్రుత్వావిగతమాత్సర్యంవాక్యమస్మైదదౌహ
రిః॥ ౫౦ ॥ నహ్యేవమీదృశంకార్యంమయాధ్యవసితంతవ । త్వాంబోధయితుకా
మేనక్రీడాపూర్వంయదృచ్ఛయా ॥ ౫౧ ॥ ఆశుద్వారాణిసర్వాణిఘటితానిమయా
త్మనః। నతేన్యథావగన్తవ్యంమాన్యఃపూజ్యశ్చమేభవాన్ ॥ ౫౨ ॥ సర్వంమర్షయక
ల్యాణయన్మయాపకృతంతవ। అస్మాన్మయోహ్యమానస్త్వంపద్మాదవతరప్రభో॥౫౩॥
నాహంభవన్తంశక్నోమిసోఢుంతేజోమయంగురుమ్ । సచోవాచవరంబ్రూహి
పద్మాదవతరప్రభో ॥ ౫౪ ॥ పుత్రోభవమమారిఘ్నముదంప్రాప్స్యసిశోభనామ్। స
ద్భావవచనంబ్రూహిపద్మాదవతరప్రభో ॥ ౫౫ ॥ సత్వంచనోమహాయోగీత్వమీ
డ్యఃప్రణవాత్మకః। అద్యప్రభృతిసర్వేశశ్వేతోష్ణీషవిభూషితః॥౫౬॥ త్వంపద్మయో
నిరిత్యేవంఖ్యాతోనామ్నాభవిష్యసి । పుత్రోమేత్వంభవబ్రహ్మన్సప్తలోకాధిపప్ర
భో॥౫౭॥ తతస్సభగవాన్దేవోవరందత్వాకిరీటినే।ఏవంభవతుచేత్యుక్త్వాప్రీతాత్మాగ
తమత్సరః॥౫౮॥ప్రత్యాసన్నమథాయాన్తంబాలార్కాభంమహాననమ్। భవమత్య
ద్భుతందృష్ట్వానారాయణమథాబ్రవీత్ ॥ ౫౯॥ అప్రమేయోమహావక్త్రోదంష్ట్రీధ్వ
స్తశిరోరుహః।దశబాహుస్త్రిశూలాఙ్కోనయనైర్విశ్వతస్తతః ॥ ౬౦॥ లోకప్రభు
స్స్వయంసాక్షాద్వికృతోముఞ్జమేఖలీ ।మేఢ్రేణోర్ధ్వేనమహతానర్దమానోతిభైరవ
మ్॥ ౬౧॥కఃఖల్వేషపుమాన్విష్ణోతేజోరాశిర్మహాద్యుతిః। వ్యాప్యసర్వాదిశోద్యాంచ
ఇతఏవాభివర్తతే॥ తేనైవముక్తోభగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మాణమబ్రవీత్ । పద్భ్యాంతలని
పాతేనయస్యవిక్రమతోర్ణవే॥ ౬౩ ॥ వేగేనమహతాకాశేవ్యథితాశ్చజలాశయాః।
స్థూలాద్భిర్విశ్వతోత్యర్థంసిచ్యన్తేపద్మసమ్భవ॥౬౪॥ ఘ్రాణజేనచవాతేనకమ్ప్యమా
నంత్వయాసహ । దోధూయతేమహాపద్మంస్వచ్ఛన్దంమమనాభిజమ్॥ ౬౫॥సమాగ
తోభవానీశోహ్యనాదిశ్చాన్తకృత్ప్రభుః। భవానహంచస్తోత్రేణఉపతిష్ఠావగోధ్వ
జమ్ ॥ ౬౬ ॥ తతఃక్రుద్ధోమ్బుజాభాక్షంబ్రహ్మాప్రోవాచకేశవమ్ । భవాననూన
మాత్మానంవేత్తిలోకప్రభుంవిభుమ్ ॥ ౬౭ ॥ బ్రహ్మాణంలోకకర్తారంమాంనవేత్సిస
నాతనమ్ । కోహ్యసౌశఙ్కరోనామఆవయోర్వ్యతిరిచ్యతే ॥ ౬౮॥ తస్యతత్క్రో
ధజంవాక్యంశ్రుత్వాహరిరభాషత।మామైవంవదకల్యాణపరివాదంమహాత్మనః॥౬౯॥
మహాయోగేన్ద్రనోధర్మోదురాధర్షోవరప్రదః । హేతురస్యాథజగతఃపురాణపురుషో
వ్యయః ॥ ౭౦ ॥ బీజీఖల్వేషబీజానాంజ్యోతిరేకఃప్రకాశతే । బాలక్రీడనకైర్దేవఃక్రీ
డతేశఙ్కరస్స్వయమ్॥ ౭౧॥ప్రధానమవ్యయోయోనిరవ్యక్తంప్రకృతిస్తమః। మమచై
తానినామానినిత్యంప్రసవధర్మిణః ॥ ౭౨ ॥ యఃకస్సఇతిదుఃఖార్తైర్దృశ్యతేయతిభిశ్శి
వః। ఏషబీజీభవాన్బీజమహంయోనిస్సనాతనః॥ ౭౩ ॥ సఏవముక్తోవిశ్వాత్మాబ్రహ్మా
విష్ణుమపృచ్ఛత । భవాన్యోనిరహంబీజంకథంబీజీమహేశ్వరః॥ ౭౪ ॥ ఏతన్మేసూక్ష్మ

మవ్యక్తంసంశయంఛేత్తుమర్హసి । జ్ఞాత్వాతువివిధోత్పత్తిం బ్రహ్మణోలోకతన్త్రి
ణః ॥ ౭౫ ॥ ఇమంపరమసాదృశ్యంప్రశ్నమభ్యవదద్ధరిః। అస్మాన్మహత్తరంభూతం
గుహ్యామన్యంనవిద్యతే ॥ ౭౬ ॥ మహతఃపరమంధామశివమధ్యాత్మినాంపదమ్। ద్వి
విధంచైవమాత్మానంప్రవిభజ్యవ్యవస్థితః ॥ ౭౭ ॥ నిష్కళస్తత్రయోవ్యక్తస్సకలశ్చ
మహేశ్వరః। అస్యమాయావిధిజ్ఞస్యఅగమ్యగహనస్యచ ॥ ౭౮ ॥ పురాలిఙ్గోద్భ
వంబీజం ప్రథమంత్వాదిసర్గికమ్ । మమయోనౌసమాయుక్తం తద్బీజంకాల పర్య
యాత్ ॥ ౭౯ ॥ హిరణ్మయమకూపారేయోన్యామణ్డమజాయత। శతానిదశవర్షా
ణామణ్డమప్సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౮౦ ॥ అన్తేవర్షసహస్రస్యవాయునాతద్ద్విధాకృతమ్। క
పాలమేకంద్యౌర్జజ్ఞేకపాలమపరంక్షితిః॥ ౮౧॥ ఉల్బంతస్యమహోత్సేధోయోసౌ
కనకపర్వతః। తతశ్చప్రతిసన్ధ్యాత్మా దేవదేవోవరఃప్రభుః ॥ ౮౨ ॥ హిరణ్యగర్భోభ
గవాంస్త్వభిజజ్ఞేచతుర్ముఖః॥ ఆతారార్కేన్దునక్షత్రంశూన్యంలోకమవేక్ష్యచ॥ ౮౩॥
కోహమిత్యపిచధ్యాతేకుమారాస్తేభవంస్తదా। ప్రియదర్శనాస్తుయతయోయతీనాం
పూర్వజాస్తవ॥ ౮౪॥ భూయోవర్షసహస్రాన్తేతతఏవాత్మజాస్తవ। భువనానలసఙ్కా
శాఃపద్మపత్రాయతేక్షణాః॥ ౮౫ ॥ శ్రీమాన్సనత్కుమారశ్చ ఋభుశ్చైవోర్ధ్వ
రేతసౌ । సనకస్సనాతనశ్చైవతథైవచసనన్దనః ॥ ౮౬ ॥ ఉత్పన్నాస్సమకాలన్తే
బుద్ధ్యాతీన్ద్రియదర్శనాః। ఉత్పన్నాఃప్రతిభాత్మానోజగతాంస్థితిహేతవః॥ ౮౭॥ నార
ప్స్యన్తేచకర్మాణితాపత్రయవివర్జితాః । అల్పసౌఖ్యంబహుక్లేశంజరాశోకసమ
న్వితమ్ ॥ ౮౮ ॥ జీవనంమరణంచైవసమ్భవశ్చపునఃపునః । అల్పభూతంసుఖంస్వ
ర్గేదుఃఖానినరకేతథా॥ ౮౯ ॥ విదిత్వాచాగమంసర్వమవశ్యంభవితవ్యతామ్। ఋ
భుంసనత్కుమారంచదృష్ట్వాతవవశేస్థితౌ ॥ ౯౦ ॥ త్రయస్తుత్రీన్గుణాన్హిత్వాచా
త్మజాస్సనకాదయః । వైవర్తేనతుజ్ఞానేనప్రవృత్తాస్తేమహౌజసః॥ ౯౧ ॥ తతస్తేషు
ప్రవృత్తేషుసనకాదిషువైత్రిషు । భవిష్యసిఃమూఢస్త్వంమాయయాశఙ్కరస్యతు॥
ఏవంకల్పేతువైవర్తేసంజ్ఞానశ్యతితేనఘ। కల్పేశేషాణిభూతానిసూక్ష్మాణిపార్థివాని
చ ॥ ౯౩ ॥ సర్వేషామైశ్వరీమాయాజాగృతిస్సముదాహృతా । యథైషపర్వతో
మేరుర్దేవలోకోహ్యుదాహృతః ॥ ౯౪ ॥ తస్యచేదంహిమాహాత్మ్యంవిద్ధిదేవవరస్య
హ। జ్ఞాత్వాచేశ్వరసద్భావంజ్ఞాత్వామామమ్బుజేక్షణమ్ ॥ ౯౫ ॥ మహాదేవం
మహాభూతంభూతానాంవరదంప్రభుమ్ । ప్రణవేనాథసామ్నాతు నమస్కృత్యజగ
ద్గురుమ్ ॥ ౯౬ ॥ త్వాంచమాంచైవసఙ్క్రుద్ధోనిశ్వాసాన్నిర్దహేదయమ్ | ఏవం

జ్ఞాత్వామహాయోగమభ్యుత్తిష్ఠన్మహాబలమ్ ॥ ౯౪ ॥ అహంత్వామగ్రతఃకృత్వాస్తో
ష్యామ్యనలసప్రభమ్॥ ౯౫॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే విష్ణునాభికమలా
ద్బ్రహ్మావిర్భావకథనం నామవింశోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మనారాయణకృతశివస్తుతిః.

సూతః ॥ బ్రహ్మాణమగ్రతఃకృత్వాతతస్సగరుడధ్వజః । అతీతైశ్చభవిష్యై
శ్చవర్తమానైస్తథైవచ ॥ ౧ ॥ నామభిశ్ఛన్దసైశ్చైవఇదంస్తోత్రముదీరయత్ ॥
విష్ణుః ॥ నమస్తుభ్యంభగవతేసువ్రతానన్తతేజసే ॥ ౨॥ నమఃక్షేత్రాధిపతయేబీజి
నేశూలినేనమః । సుమేఢ్రాయోర్ధ్వమేఢ్రాయదణ్డినేరూక్షరేతసే ॥ ౩॥ నమో
జ్యేష్ఠాయశ్రేష్ఠాయపూర్వాయప్రథమాయచ । నమోమాన్యాయపూజ్యాయస
ద్యోజాతాయవైనమః ॥ ౪ ॥ గహ్వరాయఘటేశాయవ్యోమచీరామ్బరాయచ ।
నమస్తేహ్యస్మదాదీనాంభూతానాంప్రభవేనమః ॥ ౫ ॥ వేదానాంప్రభవేచైవస్మృ
తీనాంప్రభవేనమః ।ప్రభవేకర్మదానానాంద్రవ్యాణాంప్రభవేనమః॥ ౬॥ నమోయో
గస్యప్రభవేసాఙ్ఖ్యస్యప్రభవేనమః । నమోధ్రువనిబద్ధానామృషీణాంప్రభవేనమః॥
ఋక్షాణాంప్రభవేతుభ్యంగ్రహాణాంప్రభవేనమః । వైద్యుతాశనిమేఘానాం గర్జిత
ప్రభవేనమః ॥ ౮ ॥ మహోదధీనాంప్రభవేద్వీపానాంప్రభవేనమః । అద్రీణాం
ప్రభవేచైవవర్షాణాంప్రభవేనమః ॥ ౯ ॥ నమోనదీనాం ప్రభవేనదానాం ప్రభవేన
మః । మహౌషధీనాంప్రభవేవృక్షాణాంప్రభవేనమః ॥ ౧౦ ॥ ధర్మవృక్షాయధ
ర్మాయస్థితీనాంప్రభవేనమః । ప్రభవేచపరార్ధస్యపరస్య ప్రభవేనమః ॥ ౧౧ ॥ న
మోరసానాంప్రభవేకాలానాంప్రభవేనమః । క్షణానాం ప్రభవేచైవలవానాంప్ర
భవేనమః ॥ ౧౨ ॥ అహోరాత్రార్ధమాసానాంమాసానాం ప్రభవేనమః । ఋ
తూనాంప్రభవేతుభ్యంసఙ్ఖ్యాయాఃప్రభవేనమః॥ ౧౩ ॥ ప్రభవేచాపరార్ధస్యపరా
ర్ధప్రభవేనమః । నమఃపురాణప్రభవేసర్గాణాంప్రభవేనమః ॥ ౧౪ ॥ మన్వన్త
రాణాంప్రభవేయోగస్యప్రభవేనమః। చతుర్విధస్యసర్గస్యప్రభవేఽనన్తచక్షుషే॥
కల్పోదయనిబద్ధానాంవార్తానాంప్రభవేనమః । నమోవిశ్వస్యప్రభవేబ్రహ్మాధిపత
యేనమః ॥ ౧౫ ॥ విద్యానాంప్రభవేచైవవిద్యాధిపతయేనమః । నమోవ్రతాధిపత
యేవ్రతానాంప్రభవేనమః॥౧౬ ॥ మన్త్రాణాంప్రభవేతుభ్యంమన్త్రాధిపతయేనమః।
పితౄణాంపతయేచైవపశూనాం పతయేనమః ॥ ౧౭ ॥ వాగ్వృషాయనమస్తుభ్యం
పురాణవృషభాయచ । నమఃపశూనాంపతయేగోవృషేన్ద్రధ్వజాయచ॥౧౮॥ప్రజా
పతీనాంపతయేసిద్ధీనాంపతయేనమః । దైత్యదానవసఙ్ఘానాంరక్షసాం పతయేనమః॥

గన్ధర్వాణాంచపతయేయక్షాణాంపతయేనమః । గరుడోరగసర్పాణాంపక్షిణాంపత
యేనమః ॥ ౨౧ ॥ సర్పగుహ్యపిశాచానాంగుహ్యాధిపతయేనమః । గోకర్ణాయచగో
ప్త్రేచశఙ్కుకర్ణాయవైనమః ॥ ౨౨ ॥ వరాహాయాప్రమేయాయఋక్షాయవిర
జాయచ । నమోసురాణాంపతయేగణానాంపతయేనమః ॥ ౨౩ ॥ అమ్భసాంపత
యేచైవఓజసాంపతయేనమః । నమోస్తులక్ష్మీపతయేశ్రీపతేభూపతేనమః ॥ ౨౪ ॥ బ
లాబలసమూహాయఅక్షోభ్యక్షోభణాయచ । దీప్తశృఙ్గైకశృఙ్గాయవృషభాయకకు
ద్మినే ॥ ౨౫ ॥ నమస్థైర్యాయవపుషేతేజసానువ్రతాయచ । అతీతాయభవిష్యా
యవర్తమానాయవైనమః ॥ ౨౬ ॥ సువర్చసేచవీర్యాయశూరాయహ్యజితాయ
చ । వరదాయవరేణ్యాయపురుషాయమహాత్మనే ॥ ౨౭ ॥ నమోభూతాయభవ్యా
యమహతేచావ్యయాయచ । జనాయచనమస్తుభ్యంతపసేవరదాయచ ॥ ౨౮ ॥ అణవే
మహతేచైవనమస్సర్వగతాయచ । నమోబన్ధాయమోక్షాయస్వర్గాయనరకాయ
చ ॥ ౨౯ ॥ నమోభవాయదేవాయఇజ్యాయయాజకాయచ । ప్రత్యుదీర్ణాయదీప్తా
యతత్త్వాయాతిగుణాయచ ॥ ౩౦ ॥ నమఃపాశాయశస్త్రాయనమస్త్వాభరణాయ
చ । హుతాయఉపహూతాయప్రహుతప్రాశితాయచ ॥ ౩౧ ॥ నమోస్త్విష్టాయ
పూర్తాయఅగ్నిష్టోమద్విజాయచ । సదస్యాయనమశ్చైవదక్షిణావభృథాయచ ॥
అహింసాయాప్రలోభాయపశుమన్త్రౌషధాయచ । నమఃపుష్టిప్రదానాయసుశీలా
యసుశీలినే ॥ ౩౩ ॥ జరాసిద్ధనమస్తుభ్యంవయసేవరదాయచ । అధరేమహతశ్చైవ
[illegible] స్సుస్తుపతాయచ ॥ ౩౪ ॥ నమశ్ఛన్ద్రియపత్త్రాణాంలేలిహానాయస్రగ్విణే । వి
శ్వాయవిశ్వరూపాయవిశ్వతశ్శిరసేనమః ॥ ౩౫ ॥ సర్వతఃపాణిపాదాయరుద్రా
యాప్రతిమాయచ । నమోహవ్యాయకవ్యాయహవ్యవాహాయవైనమః ॥ ౩౬ ॥ నమ
స్సిద్ధాయమేధ్యాయఇష్టాయేజ్యాపరాయచ । సువీరాయసుఘోరాయఅక్షోభ్యక్షో
భణాయచ ॥ ౩౭ ॥ సుప్రభాయసుమేధాయదీప్తాయభాస్కరాయచ । నమోబుద్ధా
యశుద్ధాయవిస్తృతాయమతాయచ ॥ ౩౮ ॥ నమస్స్థూలాయసూక్ష్మాయదృశ్యాఽ
దృశ్యాయసర్వశః । వర్షతేజ్వలతేచైవవాయవేశిశిరాయచ ॥ ౩౯ ॥ నమస్తేవక్రకే
శాయఊరువక్షశ్శిఖాయచ । నమోనమస్సువర్ణాయతపనీయనిభాయచ ॥ ౪౦ ॥ విరూ
పాక్షాయలిఙ్గాయ పిఙ్గళాయమహౌజసే । వృష్టిఘ్నాయనమస్తుభ్యంనమస్సౌ
మ్యేక్షణాయచ ॥ ౪౧ ॥ నమోధూమ్రాయశ్వేతాయకృష్ణాయలోహితాయచ । పి
శితాయపిశఙ్గాయపీతాయచనిషఙ్గిణే ॥ ౪౨ ॥ నమస్తేసవిశేషాయనిర్విశేషాయవై
నమః । నమఈడ్యాయపూజ్యాయఉపజీవ్యాయవైనమః ॥ ౪౩ ॥ నమఃక్షేమ్యాయవృ
ద్ధాయవత్సలాయనమోనమః । నమోభూతాయసత్యాయసత్యాసత్యాయవైనమః ॥
నమోవైపద్మవర్ణాయమృత్యుఘ్నాయచమృత్యవే । నమోగౌరాయశ్యామాయ

కద్రవేలోహితాయచ ॥ ౪౫ ॥ మహాసన్ధ్యాభ్రవర్ణాయచారుదీప్తాయదీక్షిణే।నమః
కమలహస్తాయదిగ్వాసాయకపర్దినే ॥ ౪౬ ॥ అప్రమాణాయసర్వాయ అవ్యయా
యామరాయచ । నమోరూపాయగన్ధాయశాశ్వతాయాక్షతాయచ॥ ౪౭॥ పుర
స్తాద్బృంహతేచైవవిభ్రాన్తాయకృతాయచ । దుర్గమాయమహేశాయక్రోధాయ
కపిలాయచ ॥ ౪౮ ॥ తర్క్యాతర్క్యశరీరాయబలినేరంహసాయచ । సికత్యా
యప్రవాహ్యాయస్థితాయప్రసృతాయచ ॥ ౪౯ ॥ సుమేధసేకులాలాయనమస్తేశశి
ఖణ్డినే । చిత్రాయచిత్రవేషాయచిత్రవర్ణాయమేధసే ॥ ౫౦ ॥ చేకితానాయతుష్టా
యనమస్తేనిహితాయచ । నమఃక్షాన్తాయదాన్తాయవజ్రసంహననాయచ॥ ౫౧॥ ర
క్షోఘ్నాయవిషఘ్నాయశితికణ్ఠోర్ధ్వమన్యవే । లేలిహాయకృతాన్తాయతిగ్మాయుధ
ధరాయచ॥౫౨ ॥ సమ్మోదాయప్రమోదాయయతివేద్యాయతేనమః। అనామయా
యశర్వాయమహాకాలాయవైనమః॥౫౩॥ ప్రణవప్రణవేశాయభక్తానాంశర్మదాయ
చ । మృగవ్యాధాయదక్షాయదక్షయజ్ఞాన్తకాయచ ॥ ౫౪ ॥ సర్వభూతాత్మభూ
తాయసర్వేశాతిశయాయచ । పురఘ్నాయసుశస్త్రాయధన్వినేథపరశ్వథే॥౫౫॥పూ
షదన్తవినాశాయభగనేత్రాన్తకాయచ। కామదాయవరిష్ఠాయకామాఙ్గదహనాయ
చ ॥ ౫౬ ॥ రక్తేకరాళవక్త్రాయనాగేన్ద్రవదనాయచ । దైత్యానామన్తకేశాయ
దైత్యాక్రన్దకరాయచ ॥ ౫౭ ॥ హిమఘ్నాయచతీక్ష్ణాయఆర్ద్రచర్మధరాయచ।శ్మ
శానరతినిత్యాయనమోస్తూల్ముకధారిణే ॥ ౫౮ ॥ నమస్తేప్రాణపాలాయముణ్డమా
లాధరాయచ । ప్రహీణశోకైర్వివిధైర్భూతైఃపరివృతాయచ ॥ ౫౯ ॥ నరనారీశరీ
రాయదేవ్యాఃప్రియకరాయచ । జటినేముణ్డినేచైవవ్యాళయజ్ఞోపవీతినే॥ ౬౦ ॥ న
మోస్తునృత్యశీలాయఉపనృత్యప్రియాయచ । మన్యవేగీతశీలాయమునిభిర్గాయతేన
మః॥౬౧॥ కటంకటాయతిగ్మాయఅప్రియాయప్రియాయచ । విభీషణాయభీష్మాయ
భగప్రమథనాయచ ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధసఙ్ఘానుగీతాయమహాభాగాయవైనమః । నమో
ముక్తాట్టహాసాయక్ష్వేడితాస్ఫోటితాయచ ॥ ౬౩ ॥ నర్దతేకూజతేచైవనమఃప్రము
దితాత్మనే । నమోమృడాయశ్వసతేధావతేధిష్ఠితేనమః ॥ ౬౪ ॥ ధ్యాయతేజృ
మ్భతేచైవరుదతేద్రవతేనమః।వల్గతేక్రీడతేచైవలమ్బోదరశరీరిణే ॥ ౬౫ ॥ నమో
కృత్యాయముణ్డాయచణ్డాయవికటాయచ। నమఉన్మత్తదేహాయకిఙ్కిణీకాయవైన
మః ॥ ౬౬ ॥ నమోవికృతవేషాయక్రూరాయామర్షణాయచ। అప్రమేయాయగో
ప్త్రేచదీప్తాయత్రిగుణాయచ ॥ ౬౭ ॥ వామప్రియాయవామాయచూడామణిధ
రాయచ । నమస్తోకాయతనవేగుణైరప్రమితాయచ ॥ ౬౮ ॥ నమోగుణ్యాయగు
హ్యాయఅగమ్యాగమనాయచ । లోకధాత్రీత్వియంభూమిఃపాదౌసజ్జనసేవితౌ ॥
సర్వేషాంసిద్ధియోగానామధిష్ఠానంతవోదరమ్ । మధ్యేన్తరిక్షంవిస్తీర్ణంతారాగణ
విభూషితమ్ ॥ ౭౦ ॥ స్వాతేఃపథఇవాభాతిశ్రీమాన్హారస్తవోరసి । దిశోదశభు

జాస్తుభ్యం కేయూరాఙ్గదభూషితాః ॥ ౭౧ ॥ విస్తీర్ణపరిణాహశ్చనీలాఞ్జనచయోపమః । కణ్ఠస్తేశోభతేశ్రీమాన్ హేమసూత్రవిభూషితః ॥ ౭౨ ॥ దంష్ట్రాకరాళం దుర్ధర్షమనౌపమ్యంముఖంతథా । పద్మమాలాకృతోష్ణీషంశిరోద్యౌశ్శోభతేఽధికమ్॥ దీప్తిస్సూర్యేవపుశ్చన్ద్రే స్థైర్యంశైలేనిలేబలమ్ । ఔష్ణ్యమగ్నౌతథాశైత్యమప్సుశబ్దోమ్బరేతథా ॥ ౭౪ ॥ అక్షరాన్తరనిష్పన్నాద్గుణానేతాన్విదుర్బుధాః॥జపోజప్యోమహాదేవోమహాయోగోమహేశ్వరః॥ ౭౫ ॥ పురేశయోగుహావాసీఖేచరోరజనీచరః। తపోనిధిర్గుహాగురుర్నన్దనోనన్దవర్ధనః ॥ ౭౬ ॥ హయశీర్షాపయోధాతావిధాతాభూతభావనః । బోద్ధవ్యోబోధితానేతాదుర్ధర్షోదుష్ప్రకమ్పనః॥ ౭౭ ॥ బృహద్రథోభీమకర్మాబృహత్కీర్తిర్ధనఞ్జయః । ఘణ్టాప్రియోధ్వజీఛత్రీపినాకీధ్వజినీపతిః॥ కవచీపట్టిసీఖడ్గీధనుర్హస్తఃపరశ్వధీ । అఘస్మరోనఘశ్శూరోదేవరాజోఽరిమర్దనః ॥ త్వాంప్రసాద్యపురాస్మాభిర్ద్విషన్తోనిహతాయుధి।అగ్నిస్సదార్ణవామ్భస్త్వంపిబన్నపితృప్యసే ॥ ౮౦ ॥ క్రోధాకారఃప్రసన్నాత్మాకామదఃకామగఃప్రియః । బ్రహ్మచారీచాగాధశ్చబ్రహ్మణ్యశ్శిష్టపూజితః॥ ౮౧॥ దేవానామక్షయఃకోశస్త్వయాయజ్ఞఃప్రకల్పితః। హవ్యంతవేదంవహతివేదోక్తంహవ్యవాహనః ॥ ౮౨ ॥ ప్రీతేత్వయిమహాదేవవయంప్రీతాభవామహే।భవానీశోనాదిమాంస్త్వంచసర్వలోకానాంత్వంబ్రహ్మకర్త్రాదిసర్గః ॥ ౮౩ ॥ సాఙ్ఖ్యాఃప్రకృతేఃపరమంత్వాంవిదిత్వాక్షీణధ్యానాస్త్వామమృత్యుంవిశన్తి । యోగాశ్చత్వాంధ్యాయినోనిత్యసిద్ధంజ్ఞాత్వాయోగాన్సన్త్యజన్తేపునస్త్వామ్ ॥ ౮౪ ॥ యేచాప్యన్యేత్వాంప్రపన్నావిశుద్ధాస్స్వకర్మభిస్తేదివ్యభోగాభవన్తి । అప్రసఙ్ఖ్యేయతత్త్వస్యయథావిద్మస్స్వశక్తితః॥ ౮౫ ॥ కీర్తితంతవమాహాత్మ్యమపారస్యమహాత్మనః । శివోనోభవసర్వత్రయోసిసోసినమోస్తుతే॥ ౮౬॥సూతః ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యాబ్రహ్మనారాయణస్తవమ్।శ్రావయేద్వాద్విజాన్విద్వాఞ్ఛృణుయాద్వాసమాహితః॥ ౮౭ ॥ అశ్వమేధాయుతంకృత్వాయత్ఫలంతదవాప్నుయాత్ । పాపాచారోపియోమర్త్యశ్శృణుయాచ్ఛివసన్నిధౌ ॥ జపేద్వాపివినిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి। శ్రాద్ధేవాదైవికేకార్యేయజ్ఞేవావభృథాన్తికే॥ ౮౯ ॥ కీర్తయేద్వాసతాంమధ్యేసయాతిబ్రహ్మణోన్తికమ్॥౯౦॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే బ్రహ్మనారాయణకృతశివస్తుతిర్నామ ఏకవింశోధ్యాయః.

శివైకాదశరుద్రోత్పత్త్యాదికథనమ్॥

సూతః ॥ అపిబన్నివతౌదృష్ట్వామధుపిఙ్గాయతేక్షణః । ప్రహృష్టవదనోత్యర్థమభవత్సత్యకీర్తనాత్ ॥ ఉమాపతిర్విరూపాక్షోదక్షయజ్ఞవినాశనః । పినాకీఖణ్డ

పరశుస్సుప్రీతస్తుత్రిలోచనః ॥ ౨॥ తతస్సభగవాన్దేవశ్శ్రుత్వావాగమృతంతయోః
జానన్నపిమహాదేవఃక్రీడాపూర్వమథాబ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ కౌభవన్తౌమహాత్మానౌపర
స్పరహితైషిణౌ । సమేతావమ్బుజాభాక్షౌతస్మిన్ఘోరేమహాప్లవే ॥ ౪ ॥ తావూచ
తుర్మహాత్మానౌసన్నిరీక్ష్యపరస్పరమ్ । భగవన్కింతుయత్తేద్యనవిజ్ఞాతంత్వయావి
భో॥ ౫॥ విభోరుద్రమహామాయాఇచ్ఛయావాంకృతౌత్వయా। తయోస్తద్వచనం
శ్రుత్వాఅభినన్ద్యాభిమాన్యచ ॥ ౬ ॥ ఉవాచభగవాన్దేవోమధురంశ్లక్ష్ణయాగిరా ।
భోభోహిరణ్యగర్భత్వాంత్వాంచకృష్ణబ్రవీమ్యహమ్॥ ౭ ॥ ప్రీతోహమనయాభక్త్యా
శాశ్వతాక్షరయుక్తయా । భవన్తౌహృదయస్యాస్యమమహృద్యతరావుభౌ ॥ ౮ ॥
యువాభ్యాంకిందదామ్యద్యవరాణాంవరమీప్సితమ్ । అథోవాచమహాభాగోవిష్ణు
ర్భవమిదంవచః ॥ ౯ ॥ సర్వంమమకృతందేవపరితుష్టోసిమేయది । త్వయిమేసుప్రతి
ష్ఠాతుభక్తిర్భవతుశఙ్కర ॥ ౧౦ ॥ ఏవముక్తస్తువిజ్ఞాయసమ్భావయతకేశవమ్। ప్ర
దదౌచమహాదేవోభక్తింనిజపదామ్బుజే॥౧౧ ॥ భవాన్తుసర్వస్యలోకస్యకర్తాత్వమ
ధిదైవతమ్ । తదేవంస్వస్తితేవత్సగమిష్యామ్యమ్బుజేక్షణ ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్త్వాతు
భగవాన్బ్రహ్మాణంచాపిశఙ్కరః। అనుగృహ్యాస్పృశద్దేవోబ్రహ్మాణంపరమేశ్వరః॥
కరాభ్యాంసుశుభాభ్యాంచప్రాహహృష్టతరస్స్వయమ్।మత్సమస్త్వంనసన్దేహో
వత్సభక్తశ్చమేభవాన్ ॥ ౧౪॥ స్వస్త్యస్తుతేగమిష్యామిసంజ్ఞాభవతుసువ్రత। ఏవ
ముక్త్వాతుభగవాంస్తతోన్తర్ధానమీశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ గతవాన్గణపోదేవస్సర్వలోకన
మస్కృతః । అవాప్యసంజ్ఞాంగోవిన్దాత్పద్మయోనిఃపితామహః ॥ ౧౬ ॥ ప్రజా
స్స్రష్టుమనాశ్చక్రేతపఉగ్రంపితామహః । తస్యైవంతప్యమానస్యనకించిత్సమవ
ర్తత ॥ ౧౭ ॥ తతోదీర్ఘేణకాలేనదుఃఖాత్క్రోధోహ్యజాయత। క్రోధావిష్టస్యనే
త్రాభ్యాంప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ॥ ౧౮ ॥ తతస్తేభ్యోశ్రుబిన్దుభ్యోవాతపిత్తకఫాత్మ
కాః। మహాభాగామహాసత్త్వాస్స్వస్తికైరప్యలఙ్కృతాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రకీర్ణకేశాస్స
ర్పాస్తేప్రాదుర్భూతామహావిషాః । సర్పాంస్తానగ్రజాన్దృష్ట్వాబ్రహ్మాత్మానమనిన్ద
యత్ ॥ ౨౦ ॥ అహోధిక్తపసోవీర్యంఫలమీదృశకంయది । లోకవైనాశికీజజ్ఞే
ఆదావేవప్రజామమ ॥ ౨౧ ॥ తస్యతీవ్రాభవన్మూర్ఛాక్రోధామర్షసముద్భవా।మూ
ర్ఛాభిపరితాపేనజహౌప్రాణాన్ప్రజాపతిః ॥ ౨౨ ॥ తస్యాప్రతిమవీర్యస్యదేహా
త్కారుణ్యపూర్వకమ్ । అథైకాదశతేరుద్రారుదన్తోభ్యక్రమంస్తథా॥ ౨౩॥ రోద
నాత్ఖలురుద్రత్వంతేషువైసమజాయత । యేరుద్రాస్తేఖలుప్రాణాయేరుద్రాస్తేత
దాత్మకాః ॥ ౨౪ ॥ ప్రాణాఃప్రాణవతాంజ్ఞేయాస్సర్వభూతేష్వవస్థితాః। అత్యుగ్ర
స్యమహత్త్వస్యసాధురాచరితస్యచ ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణాంస్తస్యదదౌభూయస్త్రిశూలీ
నీలలోహితః । లబ్ధ్వాసన్భగవాన్బ్రహ్మాదేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౨౬॥ ప్రణమ్యసం
స్థితోపశ్యద్గాయత్ర్యావిశ్వమీశ్వరమ్ । సర్వలోకమయందేవందృష్ట్వాస్తుత్వాపితా

మహః॥ ౨౭ ॥ తతోవిస్మయమాపన్నః ప్రణిపత్యముహుర్ముహుః । ఉవాచవచనంశ
ర్వంసద్యాదిత్వంకథంవిభో ॥ ౨౮ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శివవిరిఞ్చిసమాగ
మో నామద్వావింశోధ్యాయః.

సద్యాద్యుత్పత్తిః గాయత్రీమహిమానువర్ణనంచ.

సూతః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాబ్రహ్మణోభగవాన్భవః । బ్రహ్మరూపీప్ర
బోధార్థంబ్రహ్మాణంప్రాహసస్మితమ్ ॥ ౧ ॥ శ్వేతకల్పోయదాహ్యాసీదహమేవత
దాభవమ్ । శ్వేతోష్ణీషశ్శ్వేతమాల్యశ్శ్వేతామ్బరధరస్సితః ॥౨ ॥ శ్వేతాస్థిశ్శ్వే
తరోమాచశ్వేతాసృక్ఛ్వేతలోహితః । తేననామ్నాచవిఖ్యాతశ్శ్వేతకల్పస్తదా
హ్యసౌ ॥ ౩ ॥ మత్ప్రసూతాచదేవేశీశ్వేతాఙ్గాశ్వేతలోహితా । శ్వేతవర్ణాత
దాహ్యాసీద్గాయత్రీబ్రహ్మసంజ్ఞితా ॥ ౪ ॥ తస్మాదహంచదేవేశత్వయాగుహ్యే
నవైపునః । విజ్ఞాతస్స్వేనతపసాసద్యోజాతత్వమాగతః ॥ ౫ ॥ సద్యోజాతేతిబ్ర
హ్మైతద్గుహ్యంచైతత్ప్రకీర్తితమ్ । తస్మాద్గుహ్యత్వమాపన్నంయేవేత్స్యన్తిద్విజా
తయః ॥ ౬ ॥ మత్సమీపంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ । యదాచైవపునస్త్వాసీ
ల్లోహితోనామనామతః ॥ ౭ ॥ మత్కృతేనచవర్ణేనకల్పోవైలోహితస్స్మృతః ।
తదాలోహితమాంసాస్థిలోహితక్షీరసమ్భవా ॥ ౮ ॥ లోహితాక్షీస్తనవతీగాయ
త్రీగౌఃప్రకీర్తితా । తతోస్యాలోహితత్వేనవర్ణస్యచవిపర్యయాత్ ॥ ౯ ॥ వామ
త్వాచ్చైవదేవస్యవామదేవత్వమాగతః। తత్రాపిచమహాసత్వత్వయాహంనియతా
త్మనా ॥ ౧౦ ॥ విజ్ఞాతస్తేనయోగేనతస్మిన్వర్ణాన్తరేస్థితః । తతశ్చవామదేవేతిఖ్యా
తింయాతోస్మిభూతలే ॥ ౧౧॥ యేచాపివామదేవంమాంజ్ఞాస్యన్తీహద్విజాతయః॥
రుద్రలోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ ॥ ౧౨ ॥ యదాహంపునరేవేహపీతవ
ర్ణోయుగక్రమాత్ । మత్కృతేనచనామ్నావైపీతకల్పోభవత్తదా॥ ౧౩॥ మత్ప్ర
సూతాచదేవేశీపీతాఙ్గీపీతలోహితా । పీతవర్ణాతదాహ్యాసీద్గాయత్రీబ్రహ్మసంజ్ఞి
తా॥ ౧౪ ॥ తత్రాపిచమహాసత్వయోగయుక్తేనచేతసా। యస్మాదహంతేవిజ్ఞాతో
యోగతత్పరమానసః ॥ ౧౫ ॥ తత్రతత్పురుషత్వేనవిజ్ఞాతోహంత్వయాపునః।త
స్మాత్తత్పురుషత్వంవైమమైతత్కనకాణ్డజ ॥ ౧౬ ॥ యేమాంరుద్రంచరుద్రాణీంగా
యత్రీంవేదమాతరమ్ । వేత్స్యన్తితపసాయుక్తావిమలాబ్రహ్మసఙ్గతాః॥ ౧౭ ॥ రుద్ర
లోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ । యదాహంపునరేవాసంకృష్ణవర్ణోభయా
నకః॥ ౧౮ ॥ మత్కృతేనచవర్ణేనసంకల్పఃకృష్ణఉచ్యతే । తత్రాహంకాలసఙ్కాశః
కాలోలోకప్రకాలకః ॥ ౧౯ ॥ విజ్ఞాతోహంత్వయాబ్రహ్మన్ఘోరోఘోరపరాక్ర

వః॥ మత్స్యసూతా చ గాయత్రీకృష్ణాఙ్గీకృష్ణలోహితా ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణరూపాచదే
వేశతదాసీత్కృష్ణసంజ్ఞితా । తస్మాద్ఘోరత్వమాపన్నంయేమాంవేత్స్యన్తిభూత
లే॥ ౨౧ ॥ తేషామఘోరశ్శాన్తశ్చభవిష్యామ్యహమవ్యయః।పునశ్చవిశ్వరూపత్వం
యదాబ్రహ్మన్మమాభవత్ ॥ ౨౨ ॥ తదాప్యహంత్వయాజ్ఞాతఃపరమేణసమాధినా।
విశ్వరూపాచసంవృత్తాగాయత్రీలోకధారిణీ ॥ ౨౩ ॥ తస్మిన్విశ్వత్వమాపన్నంయే
మాంవేత్స్యన్తిభూతలే । తేషాంశివశ్చసౌమ్యశ్చభవిష్యామిసదైవహి॥ ౨౪ ॥ య
స్మాచ్చవిశ్వరూపో వైకల్పోయంసముదాహృతః । విశ్వరూపాతథాచేయంసావిత్రీ
సముదాహృతా ॥ ౨౫ ॥ సర్వరూపాతథాచేమేసంవృత్తామమపుత్రకాః । చత్వా
రస్తేమహాఖ్యాతాఃపుత్రావైలోకసమ్మతాః ॥ ౨౬ ॥ యస్మాచ్చసర్వవర్ణత్వంప్రజా
నాంచభవిష్యతి । సర్వభక్షాచమేధ్యావవర్ణతశ్చభవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥ మోక్షోధ
ర్మస్తథార్థశ్చకామశ్చేతిచతుష్టయమ్ । యస్మాద్వేదాశ్చవేద్యంచచతుర్ధావైభవి
ష్యతి॥ ౨౮ ॥ భూతగ్రామాశ్చచత్వారఆశ్రమాశ్చతథైవచ। ధర్మస్యపాదాశ్చత్వా
రశ్చత్వారోమమపుత్రకాః ॥ ౨౯ ॥ తస్మాచ్చతుర్యుగావస్థంజగద్వైసచరాచరమ్।
చతుర్ధావస్థితశ్చైవచతుష్పాదోభవిష్యతి ॥ ౩౦ ॥ భూలోకోథభువర్లోకస్స్వర్లోక
శ్చమహస్తథా । జనస్తపశ్చసత్యంచవిష్ణులోకస్తతఃపరమ్ ॥ ౩౧ ॥ అష్టాక్షరస్థితో
లోకస్థానేస్థానేతదక్షరమ్ । భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవపాదాశ్చత్వారఏవచ॥౩౨॥
భూర్లోకఃప్రథమఃపాదోభువర్లోకస్తతఃపరమ్ । స్వర్లోకోవైతృతీయస్తుచతుర్థస్తుమ
హస్తథా ॥ ౩౩ ॥ పఞ్చమస్తుజనస్తత్రషష్ఠశ్చతపఉచ్యతే । సత్యంతుసప్తమోలో
కోహ్యపునర్భవగామినామ్ ॥ ౩౪ ॥ విష్ణులోకస్స్మృతంస్థానంపునరావృత్తిదుర్లభ
మ్। స్కాన్దమామంతదాస్థానంసర్వసిద్ధిసమన్వితమ్ ॥ ౩౫ ॥ రుద్రలోకస్స్మృతస్త
స్మాత్పదంతద్యోగినాంశుభమ్। నిర్మమానిరహఙ్కారాఃకామక్రోధవివర్జితాః॥౩౬॥
ద్రక్ష్యన్తితద్ద్విజాయుక్తాధ్యానతత్పరమానసాః । యస్మాచ్చతుష్పదాహ్యేషాత్వ
యాదృష్టాసరస్వతీ ॥ ౩౭ ॥ పాదాన్తంవిష్ణులోకంవైకౌమారంశాన్తముత్తమ
మ్। శైవంమాహేశ్వరంచైవతస్మాద్దృష్టాచతుష్పదా ॥ తస్మాత్తుపశవస్సర్వేభవి
ష్యన్తిచతుష్పదాః । తతస్తేషాంభవిష్యన్తిచత్వారస్తేపయోధరాః ॥ ౩౮ ॥ సోమశ్చ
మన్త్రసంయుక్తోయస్మాన్మమముఖాచ్చ్యుతః । జీవఃప్రాణభృతాంబ్రహ్మన్పునః
తస్తనాస్స్మృతాః॥ ౪౦ ॥ తస్మాత్సోమమయంచైవఅమృతంజీవసంజ్ఞితమ్ । చత
ష్పాదాభవిష్యన్తిశ్వేతత్వంచాస్యతేనతత్ ॥ ౪౧ ॥ యస్మాచ్చైవక్రియాభూత్వా
ద్విపదావైమహేశ్వరీ । దృష్టాపునస్తథైవైషాసావిత్రీలోకభావినీ ॥ ౪౨ ॥ తస్మా
చ్చద్విపదాస్సర్వేద్విస్తనాశ్చనరాశ్శుభాః । తస్మాచ్చైవమజాభూత్వాసర్వవర్ణ
మహేశ్వరీ ॥ ౪౩ ॥ యావైదృష్టామహాసత్త్వాసర్వభూతధరాత్వయా। తస్మాచ్చ
విశ్వరూపత్వంప్రజానాంవైభవిష్యతి ॥ ౪౪ ॥ అజశ్చైవమహాతేజావిశ్వరూపీ

భవిష్యతి। అమోఘరేతాస్సర్వత్రముఖే చాస్యహుతాశనః॥ ౪౫ ॥ తస్మాత్సర్వగతో
మేధ్యఃపశురూపీహుతాశనః । తపసాభావితాత్మానో యేమాంద్రక్ష్యన్తివై ద్విజాః॥
ఈశిత్వేచవశిత్వేచ సర్వగంసర్వతస్స్థితమ్।రజస్తమోభ్యాంనిర్ముక్తాస్త్యక్త్వా వైమాను
ష్యకంవపుః ॥ ౪౭ ॥ మత్సమీపముపేష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్। ఇత్యేవముక్తోభ
గవాన్బ్రహ్మారుద్రేణవైద్విజాః ॥ ౪౮ ॥ ప్రణమ్యప్రయతోభూత్వాపునరాహపితా
మహః । యఏవంభగవాన్విద్వాన్గాయత్ర్యావై మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౯ ॥ విశ్వాత్మా
నంహిసర్వంత్వాంగాయత్ర్యాస్తవచేశ్వర । తస్యదేహిపరంస్థానంతథాస్త్వితిచ
సోఽబ్రవీత్ ॥ ౫౦ ॥ తస్మాద్విద్వాన్హివిశ్వస్యమస్యాశ్చాస్యమహాత్మనః। సయా
తిబ్రహ్మసాయుజ్యంవచనాద్బ్రహ్మణఃప్రభోః॥ ౫౧॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సద్యాద్యుత్పత్త్యాది
కథనంనామత్రయోవింశోఽధ్యాయః.

॥ శ్రీద్వాపరతిష్యయోర్వ్యాసశివావతారాః ॥

సూతః ॥ శ్రుత్వైవమఖిలంబ్రహ్మారుద్రేణపరిభాషితమ్ । పునఃప్రణమ్యదే
వేశంరుద్రమాహపితామహః ॥ ౧ ॥ భగవన్దేవదేవేశవిశ్వరూపమహేశ్వర । ఉ
మాధవమహాదేవనమోలోకాభివన్దిత॥ ౨॥ విశ్వరూపమహాభాగకస్మిన్కాలేమహే
శ్వర । యాఇమాస్తేమహాదేవతనవోలోకవన్దితాః ॥ ౩॥ కస్యాంవాయుగసమ్భూ
త్యాంద్రక్ష్యన్తీహద్విజాతయః । కేనవాతపసాదేవధ్యానయోగేనకేనవా ॥ ౪ ॥
నమస్తేవైమహాదేవశక్యోద్రష్టుంద్విజాతిభిః । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాశర్వస్సమ్మే
త్యేతంపురః ॥ ౫ ॥ స్మయన్నాహమహాదేవఋగ్యజుస్సామసమ్భవః। మహేశ్వ
రః॥ తపసానైవవృత్తేనదానధర్మఫలేనచ ॥ ౬ ॥ నతీర్థఫలయోగేనక్రతుభిర్వాప్త
దక్షిణైః। నవేదాధ్యయనైర్వాపినవిత్తేననవేదనైః ॥ ౭ ॥ నశక్యంమానవైర్ద్రష్టు
మృతేధ్యానాదహంత్విహ । సప్తమేచైవవారాహేతతస్తస్మిన్పితామహ॥ ౮॥కల్పే
శ్వరోఽథభగవాన్సర్వలోకప్రకాశనః । మనుర్వైవస్వతశ్చైవతవపౌత్రోభవిష్య
తి॥౯॥ తదాచతుర్యుగావస్థేకల్పేతస్మిన్యుగాన్తికే । అనుగ్రహార్థంలోకానాంబ్రా
హ్మణానాంహితాయచ ॥ ౧౦ ॥ ఉత్పత్స్యామితదాబ్రహ్మన్పునస్తస్మిన్యుగాన్తికే।
యుగప్రవృత్త్యాచతదాతస్మింశ్చప్రథమేయుగే ॥ ౧౧ ॥ ద్వాపరేప్రథమేబ్రహ్మన్య
దావ్యాసస్స్వయంప్రభుః । తదాహంబ్రాహ్మణార్థాయకలౌతస్మిన్యుగాన్తికే॥౧౨॥
భవిష్యామిశిఖాయుక్తశ్శ్వేతోనామమహామునిః । హిమవచ్ఛిఖరేరమ్యేఛాగలేప
ర్వతోత్తమే ॥ ౧౩ ॥ తత్రశిష్యాశ్శిఖాయుక్తాభవిష్యన్తితదామమ। శ్వేతశ్శ్వేతశిఖ
శ్చైవశ్వేతాశ్వశ్శ్వేతలోహితః॥ ౧౪॥ చత్వారస్తేమహాత్మానోబ్రాహ్మణావేద

పారగాః। తతస్తే బ్రహ్మభూయిష్ఠా దృష్ట్వా బ్రహ్మగతిం పరామ్॥ ౧౫ ॥ మత్సమీపం గమి
ష్యన్తి ధ్యానయోగపరాయణాః। తతః పునర్యదా బ్రహ్మన్ ద్వితీయే ద్వాపరే ప్రభుః॥ ౧౬॥
ప్రజాపతిర్యదా వ్యాసస్సత్యో నామ భవిష్యతి। తదా లోకహితార్థాయ సుతారో నా
మ నామతః ॥ ౧౭ ॥ భవిష్యామి కలౌ తస్మిఞ్ఛిష్యానుగ్రహకామ్యయా। తత్రాపి మమ
తే శిష్యా నామతః పరికీర్తితాః॥ ౧౮॥ దున్దుభిశ్శతరూపశ్చ ఋచీకః కేతుమాంస్తదా।
ప్రాప్య యోగం తథా ధ్యానం స్థాప్య బ్రహ్మ చ భూతలే॥ ౧౯ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి సహ
చారిత్వమేవ చ। తృతీయే ద్వాపరే చైవ యదా వ్యాసస్తు భార్గవః ॥ ౨౦ ॥ తదాప్య
హం భవిష్యామి దమనస్తు యుగాన్తికే। తత్రాపి చ భవిష్యన్తి చత్వారో మమ పుత్రకాః॥
విశోకశ్చ వికేశశ్చ విపాశశ్శాపనాశనః। తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగోక్తేన మహౌజ
సః ॥ ౨౨ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్। చతుర్థే ద్వాపరే చైవ య
దా వ్యాసోఙ్గిరాస్స్మృతః ॥ ౨౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి సుహోత్రో నామ నా
మతః। తత్రాపి మమ తే పుత్రాశ్చత్వారోపి తపోధనాః ॥ ౨౪ ॥ ద్విజశ్రేష్ఠా భవిష్య
న్తి యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః। సుముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుర్దరో దురతిక్రమః॥ ౨౫॥
ప్రాప్య యోగగతిం సూక్ష్మాం విమలా దగ్ధకిల్బిషాః । తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగయు
క్తా మహౌజసః ॥ ౨౬ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్ । పఞ్చమే
ద్వాపరే చైవ వ్యాసస్తు సవితా యదా॥ ౨౭ ॥ తదా చాపి భవిష్యామి కఙ్కో నామ మ
హాతపాః। అనుగ్రహార్థం లోకానాం యోగాత్మైకకలాగతిః॥ ౨౮ ॥ చత్వారస్తు మ
హాభాగా విమలాశ్శుద్ధయోనయః । శిష్యా మమ భవిష్యన్తి యోగాత్మానో దృఢవ్ర
తాః ॥ ౨౯ ॥ సనకస్సనన్దనశ్చైవ ప్రభుర్యశ్చ సనాతనః । విభుస్సనత్కుమారశ్చ ని
ర్మమా నిరహఙ్కృతాః ॥ ౩౦ ॥ మత్సమీపముపేష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్। ప
రివర్తే పునష్షష్ఠే మృత్యుర్వ్యాసో యదా విభుః॥ ౩౧ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి లోగా
క్షిర్నామ నామతః । తత్రాపి మమ తే శిష్యా యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః ॥ ౩౨॥ భవి
ష్యన్తి మహాభాగాశ్చత్వారో లోకసమ్మతాః । సుధామా విరజాశ్చైవ శఙ్ఖపాద్రజ
ఏవ చ ॥ ౩౩ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే వై దగ్ధకిల్బిషాః । తేపి తేనైవమా
ర్గేణ ధ్యానయోగసమన్వితాః॥ ౩౪ ॥ మత్సమీపం గమిష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్॥
సప్తమే పరివర్తే తు యదా వ్యాసశ్శతక్రతుః ॥ ౩౫ ॥ విభుర్నామా మహాతేజాః ప్రథి
తః పూర్వజన్మని। తదాప్యహం భవిష్యామి కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే॥ ౩౬ ॥ జైగీషవ్యో
విభుః ఖ్యాతస్సర్వేషాం యోగినాం వరః। తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి యుగే తదా॥
సారస్వతశ్చ మేఘశ్చ మేఘవాహస్సువాహనః । తేపి తేనైవ మార్గేణ ధ్యానయోగప
రాయణాః ॥ ౩౭ ॥ గమిష్యన్తి మహాత్మానో రుద్రలోకం నిరామయమ్ । వసిష్ఠశ్చా
ష్టమే వ్యాసః పరివర్తే భవిష్యతి॥ ౩౮॥ యదా తదా భవిష్యామి నామ్నాహం దధివాహ

నః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః ॥ ౪౦ ॥ భవిష్యన్తి మహా
యోగా యేషాం నాస్తి సమో భువి । కపిలశ్చాసురిశ్చైవ తథా పఞ్చశిఖో మునిః ॥ ౪౧ ॥
బాష్కలశ్చ మహాయోగీ ధర్మాత్మానో మహౌజసః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం
జ్ఞానినో దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౪౨ ॥ మత్సమీపం గమిష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్ । పరివర్తే
తు నవమే వ్యాసస్సారస్వతో యదా ॥ ౪౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి ఋషభో నా
మ నామతః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౪౪ ॥ పరాశరశ్చ గ
ర్గశ్చ భార్గవాఙ్గిరసౌ తదా । భవిష్యన్తి మహాత్మానో బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ॥ ౪౫ ॥
ధ్యానమార్గం సమాసాద్య గమిష్యన్తి తథైవ తే । సర్వే తపోబలోత్కృష్టాః శాపానుగ్ర
హకోవిదాః ॥ ౪౬ ॥ తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగోక్తేన తపస్వినః । రుద్రలోకం గమి
ష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్ ॥ ౪౭ ॥ దశమే ద్వాపరే వ్యాసస్త్రిపాద్వై నామ నా
మతః । యదా భవిష్యతే విప్రస్తదాహం భవితా మునిః ॥ ౪౮ ॥ హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే భృ
గుతుఙ్గే నగోత్తమే । నామ్నా భృగోస్తు శిఖరం ప్రథితం దేవపూజితమ్ ॥ ౪౯ ॥ తత్రాపి మ
మ తే పుత్రా భవిష్యన్తి దృఢవ్రతాః । బలబన్ధుర్నిరామిత్రః కేతుశృఙ్గస్తపోధనః ॥ ౫౦ ॥
యోగాత్మానో మహాత్మానస్తపోయోగసమన్వితాః । రుద్రలోకం గమిష్యన్తి తపసా
దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౫౧ ॥ ఏకాదశే ద్వాపరే తు వ్యాసస్తు త్రివ్రతో యదా । తదాప్యహం
భవిష్యామి గఙ్గాద్వారే కలౌ తథా ॥ ౫౨ ॥ ఉగ్రో నామ మహాతేజాస్సర్వలోకేషు వి
శ్రుతః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౫౩ ॥ లమ్బోదరశ్చ లమ్బా
క్షో లమ్బకేశః ప్రలమ్బకః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౫౪ ॥
ద్వాదశే పరివర్తే తు శతతేజా యదా మునిః । భవిష్యతి మహాతేజా వ్యాసస్తు కవిసత్తమః ॥
తదాప్యహం భవిష్యామి కలావిహ యుగాన్తికే । హైతుకం వనమాసాద్య అత్రిర్నామ్నా
పరిశ్రుతః ॥ ౫౬ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భస్మస్నానానులేపనాః । భవిష్యన్తి మహా
యోగా రుద్రలోకపరాయణాః ॥ ౫౭ ॥ సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యస్సర్వస్తథైవ చ ।
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౫౮ ॥ త్రయోదశే పునః ప్రాప్తే
పరివర్తే క్రమేణ తు । ధర్మో నారాయణో నామ వ్యాసస్తు భవితా యదా ॥ ౫౯ ॥ తదాప్య
హం భవిష్యామి వాలిర్నామ మహామునిః । వాలఖిల్యాశ్రమే పుణ్యే పర్వతే గన్ధమాద
నే ॥ ౬౦ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః । సుధామా కాశ్యపశ్చై
వ వాసిష్ఠో విరజాస్తథా ॥ ౬౧ ॥ మహాయోగబలోపేతా విమలా హ్యూర్ధ్వరేతసః ।
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౬౨ ॥ యదా వ్యాసస్తరక్షు
స్తు పర్యాయే తు చతుర్దశే । తత్రాపి పునరేవాహం భవిష్యామి యుగాన్తికే ॥ ౬౩ ॥ వంశే
త్వఙ్గిరసాం శ్రేష్ఠే గౌతమో నామ నామతః । భవిష్యతి మహాపుణ్యం గౌతమం నామ త
ద్వనమ్ ॥ ౬౪ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి కలౌ తదా । అత్రిర్దేవసదశ్చైవ
శ్రవణోథ శ్రవిష్ఠకః ॥ ౬౫ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే యోగసమన్వితాః ।

ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః ॥ ౬౬ ॥ తతః షఙ్విංశే ప్రాప్తే పరివర్తే క్రమాగతే । త్రైయ్యారుణిర్యదా వ్యాసో ద్వాపరే సమపద్యత ॥ ౬౭ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి నామ్నా వేదశిరా ద్విజః । తత్ర వేదశిరో నామ అస్త్రం తత్పారమేశ్వరమ్ ॥ ౬౮ ॥ భవిష్యతి మహావీర్యం వేదశీర్షశ్చ పర్వతః । హిమవత్పృష్ఠమాసాద్య సరస్వత్యాం నగోత్తమే ॥ ౬౯ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి తపోధనాః । కుణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః ॥ ౭౦ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః ॥ ౭౧ ॥ వ్యాసో యుగే షోడశే తు యదా దేవో భవిష్యతి । తత్ర యోగప్రదానాయ భక్తానాం చ యతాత్మనామ్ ॥ ౭౨ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి గోకర్ణో నామ నామతః । భవిష్యతి సుపుణ్యం చ గోకర్ణం నామ తద్వనమ్ ॥ ౭౩ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తిహ యోగినః । కాశ్యపో హ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనోఽథ బృహస్పతిః ॥ ౭౪ ॥ తేఽపి తేనైవ మార్గేణ ధ్యానయోగసమన్వితాః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం గన్తారో రుద్రమేవ హి ॥ ౭౫ ॥ తతస్సప్తదశే చైవ పరివర్తే క్రమాగతే । యదా భవిష్యతి వ్యాసో నామ్నా దేవకృతఞ్జయః ॥ ౭౬ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి గుహావాసీతి నామతః । హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే మహోత్తుఙ్గే మహాలయే ॥ ౭౭ ॥ సిద్ధక్షేత్రం మహాపుణ్యం భవిష్యతి మహాలయమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా యోగజ్ఞా బ్రహ్మవాదినః ॥ ౭౮ ॥ భవిష్యన్తి మహాత్మానో నిర్మమా నిరహఙ్కృతాః । ఉతథ్యో వామదేవశ్చ మహాయోగో మహాబలః ॥ ౭౯ ॥ తేషాం శతసహస్రం తు శిష్యాణాం ధ్యానయోగినామ్ । భవిష్యన్తి తదా కాలే సర్వే తే ధ్యానయుఞ్జకాః ॥ ౮౦ ॥ యోగాభ్యాసరతాశ్చైవ హృది కృత్వా మహేశ్వరమ్ । మహాలయే పదం న్యస్తం దృష్ట్వా యాన్తి శివం పదమ్ ॥ ౮౧ ॥ యే చాన్యేఽపి మహాత్మానః కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే । ధ్యానేన మనసా సమాధాయ విమలాశ్శుద్ధబుద్ధయః ॥ ౮౨ ॥ మమ ప్రసాదాద్యాస్యన్తి రుద్రలోకం గతజ్వరాః । గత్వా మహాలయం పుణ్యం దృష్ట్వా మాహేశ్వరం పదమ్ ॥ ౮౩ ॥ తీర్ణాస్తారయతే జన్తుర్దశ పూర్వాన్దశోత్తరాన్ । ఆత్మానమేకవింశం తు తారయిత్వా మహాలయే ॥ ౮౪ ॥ మమ ప్రసాదాద్యాస్యన్తి రుద్రలోకం గతజ్వరాః । తతశ్చాష్టాదశే చైవ పరివర్తే యదా విభోః ॥ ౮౫ ॥ తదా ఋతఞ్జయో నామ వ్యాసస్తు భవితా మునిః । తదాప్యహం భవిష్యామి శిఖణ్డీ నామ నామతః ॥ ౮౬ ॥ సిద్ధక్షేత్రే మహాపుణ్యే దేవదానవపూజితే । హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే శిఖణ్డీ నామ పర్వతః ॥ ౮౭ ॥ శిఖణ్డినో వనం చాపి యత్ర సిద్ధనిషేవితమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి తపోధనాః ॥ ౮౮ ॥ వాచశ్రవా రుచీకశ్చ శ్యావాశ్వశ్చ యతీశ్వరః । యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే తే వేదపారగాః ॥ ౮౯ ॥ ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ సంవృతాః । అథ ఏకోనవింశే తు పరివర్తే క్రమాగతే ॥ ౯౦ ॥ వ్యాసస్తు భవితా నామ్నా భరద్వాజో మహామునిః । తదాప్యహం

భవిష్యామి జటామాలీతి నామతః ॥ ౯౧ ॥ హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే జటాయుర్యత్ర పర్వ
తః। తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః॥౯౨॥ హిరణ్యనాభః కౌసల్యో లో
కాక్షీ కుథుమిస్తథా । ఈశ్వరా యోగధర్మాణస్సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౯౩॥
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ సంస్థితాః।తతో వింశతిమశ్చైవ పరివర్తో
యదా తదా ॥ ౯౪ ॥ గౌతమస్తు తదా వ్యాసో భవిష్యతి మహామునిః । తదాప్యహం భ
విష్యామి అట్టహాసస్తు నామతః ॥ ౯౫ ॥ అట్టహాసప్రియాశ్చైవ భవిష్యన్తి తదా నరాః।
తత్రైవ హిమవత్పృష్ఠే అట్టహాసో మహాగిరిః ॥ ౯౬॥ దేవదానవయక్షేన్ద్రసిద్ధచా
రణసేవితః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః॥౯౭॥ యోగాత్మానో మ
హాత్మానో ధ్యాయినో నియతవ్రతాః । సుమన్తుర్బర్బరీ విద్వాన్కబన్ధః కుశికన్ధరః॥౯౮॥
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః । ఏకవింశే పునః ప్రాప్తే పరివ
ర్తే క్రమాగతే॥ ౯౯ ॥ వాచశ్శ్రవాస్స్మృతో వ్యాసో యదా స ఋషిసత్తమః। తదాప్య
హం భవిష్యామి దారుకో నామ నామతః ॥ ౧౦౦ ॥ తస్మాద్భవిష్యతే పుణ్యం దేవదా
రువనం శుభమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౧౦౧॥ ప్లక్షో దా
ల్భ్యాయణిశ్చైవ కేతుమాన్గౌతమస్తథా । యోగాత్మానో మహాత్మానో నియతా
హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౧౦౨ ॥ నైష్ఠికం వ్రతమాస్థాయ రుద్రలోకాయ తే గతాః। ద్వా
వింశే పరివర్తే తు వ్యాసశ్శుష్మాయణో యదా ॥ ౧౦౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి వా
రాణస్యాం మహామునిః । నామ్నా వై లాఙ్గలీ భీమో యత్ర దేవాస్సవాసవాః॥౧౦౪॥
ద్రక్ష్యన్తి మాం కలౌ తస్మిన్భవం చైవ హలాయుధమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి
సుధార్మికాః ॥ ౧౦౫॥ భల్లవీ మధుపిఙ్గశ్చ శ్వేతకేతుః కుశస్తథా। ప్రాప్య మాహేశ్వ
రం యోగం తేపి ధ్యానపరాయణాః ॥ ౧౦౬ ॥ విమలా బ్రహ్మభూయిష్ఠా రుద్రలో
కాయ సంస్థితాః । పరివర్తే త్రయోవింశే తృణబిన్దుర్యదా మునిః ॥ ౧౦౭॥ వ్యాసో హి
భవితా బ్రహ్మంస్తదాహం భవితా పునః । శ్వేతో నామ మహాకాయో మునిపుత్రస్తు
ధార్మికః ॥ ౧౦౮ ॥ తత్ర కాలఞ్జరిష్యామి తదా గిరివరోత్తమే। తేన కాలఞ్జరో నామ
భవిష్యతి స పర్వతః ॥ ౧౦౯ ॥ తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపోధనాః । ఉశికో
బృహదశ్చశ్వ దేవలః కవిరేవ చ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకా
య తే గతాః । పరివర్తే చతుర్వింశే వ్యాసో రక్షో యదా విభో ॥ ౧౧౧॥ తదాప్యహం
భవిష్యామి కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే। శూలీ నామ మహాయోగీ నైమిషే దేవవన్దితే॥౧౧౨॥
తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపోధనాః। శాలిహోత్రోఽగ్నివేశశ్చ యువనాశ్వశ్శ
రద్వసుః ॥ ౧౧౩ ॥ తేపి తేనైవ మార్గేణ రుద్రలోకాయ సంస్థితాః । పఞ్చవింశే పునః
ప్రాప్తే పరివర్తే క్రమాగతే॥౧౧౪॥ వాసిష్ఠస్తు యదా వ్యాసశ్శక్తిర్నామ్నా భవిష్యతి।త
దాప్యహం భవిష్యామి దణ్డీ ముణ్డీశ్వరః ప్రభుః॥౧౧౫॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి
తపోధనాః । ఛాగలః కుణ్డకర్ణశ్చ కుభాణ్డశ్చ ప్రవాహకః ॥ ౧౧౬ ॥ ప్రాప్య మా

హేశ్వరంయోగమమృతత్వాయతేగతాః । షడ్వింశేపరివర్తేతుయదావ్యాసఃప
రాశరః ॥ ౧౧౭ ॥ తదాప్యహంభవిష్యామిసహిష్ణుర్నామనామతః । పురంభద్ర
వటంప్రాప్యకలౌతస్మిన్యుగాన్తికే ॥ ౧౧౮ ॥ తత్రాపిమమతేపుత్రాభవిష్యన్తిసుధా
ర్మికాః । ఉలూకోవిద్యుతశ్చైవశమ్బూకోహ్యాశ్వలాయనః ॥ ౧౧౯ ॥ ప్రాప్యమాహే
శ్వరంయోగంరుద్రలోకాయతేగతాః । సప్తవింశేపునఃప్రాప్తేపరివర్తేక్రమాగతే ।
జాతూకర్ణ్యోయదావ్యాసోభవిష్యతితపోధనః । తదాప్యహంభవిష్యామిసోమశర్మాద్వి
జోత్తమః ॥ ౧౨౧ ॥ ప్రభాసతీర్థమాసాద్యయోగాత్మాయోగవిశ్రుతః । తత్రాపిమ
మతేశిష్యాభవిష్యన్తితపోధనాః ॥ ౧౨౨ ॥ అక్షపాదఃకుమారశ్చఉలూకోవత్సఏవ
చ । యోగాత్మానోమహాత్మానోవిమలాశ్శుద్ధబుద్ధయః ॥ ౧౨౩ ॥ ప్రాప్యమాహే
శ్వరంయోగంరుద్రలోకాయతేగతాః । అష్టావింశేపునఃప్రాప్తేపరివర్తేక్రమాగతే ।
పరాశరసుతశ్శ్రీమాన్విష్ణుర్లోకపితామహః । యదాభవిష్యతివ్యాసోనామ్నాద్వై
పాయనఃప్రభుః ॥ ౧౨౫ ॥ తదాషష్ఠేనచాంశేనకృష్ణఃపురుషసత్తమః । వసుదేవా
ద్యదుశ్రేష్ఠోవాసుదేవోభవిష్యతి ॥ ౧౨౬ ॥ తదాప్యహంభవిష్యామియోగాత్మాయో
గమాయయా । లోకవిస్మయనార్థాయబ్రహ్మచారీశరీరకః ॥ ౧౨౭ ॥ శ్మశానేమృత
ముత్సృష్టందృష్ట్వాకాయమనాథకమ్ । బ్రాహ్మణానాంహితార్థాయప్రవిష్టోయోగ
మాయయా ॥ ౧౨౮ ॥ దివ్యాంమేరుగుహాంపుణ్యాంత్వయాసార్ధంచవిష్ణునా । భ
విష్యామితదాబ్రహ్మన్లకులీనామనామతః ॥ ౧౨౯ ॥ కాయావతారఇత్యేవంసిద్ధక్షే
త్రంచవైతదా । భవిష్యతిసుఃఖ్యాతంయావద్భూమిర్ధరిష్యతి ॥ ౧౩౦ ॥ తత్రాపిమమ
తేపుత్రాభవిష్యన్తితపస్వినః । కుశికశ్చైవగర్గశ్చమిత్రఃకౌరుష్యఏవచ ॥ ౧౩౧ ॥
యోగాత్మానోమహాత్మానోబ్రాహ్మణావేదపారగాః । ప్రాప్యమాహేశ్వరంయో
గంవిమలాహ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౧౩౨ ॥ రుద్రలోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ ।
ఏతేపాశుపతాస్సిద్ధాభస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః ॥ ౧౩౩ ॥ లిఙ్గార్చనరతానిత్యంబా
హ్యాభ్యన్తరతస్స్థితాః । భక్త్యామయిచయోగేనధ్యాననిష్ఠాజితేన్ద్రియాః ॥ ౧౩౪ ॥
సంసారబన్ధచ్ఛేదార్థంజ్ఞానమార్గప్రకాశకమ్ । స్వరూపజ్ఞానసిద్ధ్యర్థంయోగంపాశు
పతంమహత్ ॥ ౧౩౫ ॥ యోగమార్గాఅనేకాశ్చజ్ఞానమార్గాస్త్వనేకశః । నసర్వ్రా
తిముపాయాన్తివినాపఞ్చాక్షరీంక్వచిత్ ॥ ౧౩౬ ॥ యదాచరేత్తపశ్చాయంసర్వ
ద్వన్ద్వవివర్జితమ్ । తదాసముక్తోమన్తవ్యఃపక్వంఫలమివస్థితః ॥ ౧౩౭ ॥ ఏకాహం
యఃపుమాన్సమ్యక్చరేత్పాశుపతవ్రతమ్ । నసాఙ్ఖ్యపాఞ్చరాత్రేవానప్రాప్నోతి
గతింకదా ॥ ౧౩౮ ॥ ఇత్యేతద్వైమయాప్రోక్తమవతారేషులక్షణమ్ । మన్వాది
కృష్ణపర్యన్తమష్టావింశద్యుగక్రమాత్ ॥ ౧౩౯ ॥ తత్రశ్రుతిసమూహానాంవిభాగో
ధర్మలక్షణః । భవిష్యతితదాకల్పేకృష్ణద్వైపాయనోయదా ॥ ౧౪౦ ॥ సూతః ॥ ని
శమ్యైవంమహాతేజామహాదేవేనకీర్తితమ్ । రుద్రావతారంభగవాన్ప్రణిపత్యమహే

శ్వరమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిఃపునఃప్రాహచశఙ్కరమ్॥ బ్రహ్మ॥ సర్వేవి
ష్ణుమయాదేవాస్సర్వేవిష్ణుమయాగణాః ॥ ౧౪౨ ॥ నహివిష్ణుసమాకాచిద్గతిరన్యా
నవిద్యతే । ఇత్యేవంసతతంవేదాగాయన్తినాత్రసంశయః ॥ ౧౪౩ ॥ సదేవదేవోభ
గవాంస్తవలిఙ్గార్చనేరతః । తవప్రణామపరమఃకథందేవోహ్యభూత్ప్రభుః॥ ౧౪౪॥
సూతః ॥ నిశమ్యావచనంతస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః । ప్రపిబన్నివనేత్రాభ్యాంప్రీతస్త
త్ప్రశ్నగౌరవాత్ ॥ ౧౪౫ ॥ పూజాప్రకరణంతస్మైతమాలోక్యాహశఙ్కరః॥భ
వాన్నారాయణశ్చైవశక్రస్సాక్షాత్సురోత్తమః ॥ ౧౪౬ ॥ మునయశ్చసదాలిఙ్గం
సమ్పూజ్యవిధిపూర్వకమ్ । స్వంస్వంపదంవిభోఃప్రాప్తాస్తస్మాత్సమ్పూజయన్తితే॥
లిఙ్గార్చనంవినానిష్ఠానాస్తితస్మాజ్జనార్దనః । ఆత్మనోయజతేనిత్యంశ్రద్ధయాభగవా
న్ప్రభుః॥ ౧౪౭॥ఇత్యేవముక్త్వాబ్రహ్మాణమనుగృహ్యమహేశ్వరః । పునస్సమ్ప్రే
క్ష్యదేవేశంతత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౪౮ ॥ తముద్దిశ్యతదాబ్రహ్మనమస్కృత్య
కృతాఞ్జలిః । స్రష్టుంత్వశేషంభగవాన్లబ్ధసంజ్ఞస్తుశఙ్కరాత్ ॥ ౧౫౦ ॥ *

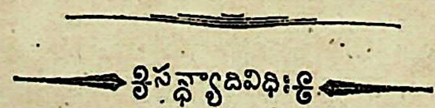
ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేద్వాపరశివయోగావ్య
సశివావతారకథనంనామచతుర్వింశోధ్యాయః

స్నానవిధిః

ఋషయః॥ కథంపూజ్యోమహాదేవోలిఙ్గమూర్తిర్మహేశ్వరః । వక్తుమర్హా
సిచాస్మాకంరోమహర్షణసామ్ప్రతమ్॥ ౧॥ సూతః॥ పృష్టోదేవ్యామహాదేవఃకైలా
సేతాంనగాత్మజామ్ । అఙ్కస్థామాహదేవేశోలిఙ్గార్చనవిధింక్రమాత్ ॥ ౨॥ తతః
పార్శ్వస్థితోనన్దీశాలఙ్కాయనకాత్మజః । శ్రుత్వాఖిలంపురాప్రాహబ్రహ్మపుత్రా
యసువ్రతాః॥ ౩ ॥ సాక్షాత్సనత్కుమారాయలిఙ్గార్చనవిధిక్రమమ్ । తస్మాద్వ్యా
సోమహాతేజాశ్శ్రుతవాఞ్ఛ్రుతిసమ్మితమ్ ॥ ౪ ॥స్నానయోగోపచారంచయథా
శైలాదినోముఖాత్ ।శ్రుతవాంస్తత్ప్రవక్ష్యామిస్నానాద్యంచార్చనావిధిమ్॥ ౫ ॥
శైలాదిః॥ అథస్నానవిధింవక్ష్యేబ్రాహ్మణానాంహితాయచ । సర్వపాపహరంసా
క్షాచ్ఛివేనకథితంపురా ॥ ౬ ॥ అనేనవిధినాస్నాత్వాసకృత్పూజ్యచశఙ్కరమ్ ।
బ్రహ్మకూర్చంచపీత్వాతుసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౭ ॥ త్రివిధంస్నానమాఖ్యాతం
దేవదేవేనశమ్భునా । హితాయబ్రాహ్మణాద్యానాంచతుర్ముఖసుతోత్తమ॥౮॥వారు
ణంపురతఃకృత్వాతతశ్చాగ్నేయముత్తమమ్ । మన్త్రస్నానంతతఃకృత్వాపూజయే
త్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥ భావదుష్టోమ్భసిస్నాత్వాభస్మనాచనశుద్ధ్యతి । భావశుద్ధ
శ్చరేచ్ఛౌచమన్యథానసమాచరేత్ ॥ ౧౦॥ సరిత్సరస్తటాకేషుసర్వేష్వాప్రలయం
నరః । స్నాత్వాపిభావదుష్టశ్చేన్నశుద్ధ్యతినసంశయః ॥౧౧ ॥ నృణాంహిచిత్తకమ

లం ప్రబుద్ధస్సుభవద్యదా । ప్రసుప్తంతమసా జ్ఞానభానోర్భాసాతదాశుచిః ॥ ౧౨ ॥
స్పృచ్ఛకృత్తుకుశపుష్పంచస్నానార్థంభసితంతథా। ఆదాయతీరేనిక్షిప్యస్నానతీర్థేషు
శానిచ ॥ ౧౩ ॥ ప్రక్షాళ్యపాదావాచమ్యకులం దేహాద్విశోధ్యచ । ద్రవైర్యస్తుతీర
దేశస్థైస్తతస్స్నానంసమాచరేత్ ॥ ౧౪ ॥ ఉద్ధృతాసీతిమన్త్రేణపునర్దేహంవిశోధ
యేత్। మృదాదాయతతశ్చాన్యద్వస్త్రంస్నాత్వాత్వనుల్బణమ్ ॥ ౧౫ ॥ గన్ధద్వా
రాంమరాధర్షామితిమన్త్రేణమన్త్రవిత్ । కపిలాగోమయేనైవఖస్థేనైవ తు లేప
యేత్ ॥ ౧౬ ॥ పునస్స్నాత్వాపరిత్యజ్యతద్వస్త్రంమలినంతతః। శుక్లవస్త్రపరీధా
నోభూత్వాస్నానంసమాచరేత్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థమావాహ్యవరుణంత
థా । సమ్పూజ్యమనసా దేవంధ్యానయజ్ఞేనవైభవమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఆచమ్యత్రిస్తదాతీ
ర్థేత్వవగాహ్యభవంస్మరన్।పునరాచమ్యవిధివదభిమన్త్ర్యమహాజలమ్॥ ౧౯॥ అవ
గాహ్యపునస్తస్మిఞ్జపేద్వైచాఘమర్షణమ్ । తతోయేభానుసోమాగ్నిమణ్డలంచస్మ
రేద్వశీ ॥ ౨౦ ॥ ఆచమ్యచపునస్తస్మాజ్జలాదుత్తీర్యమన్త్రవిత్। ప్రవిశ్యతీర్థమధ్యే
తుపునఃపుణ్యవివృద్ధయే॥ ౨౧ ॥ శృఙ్గేణపర్ణపుటకైఃపాలాశైఃకమలైస్తథా । సకు
శేనసపుష్పేణజలేనైవాభిషేచయేత్॥ ౨౨ ॥ రుద్రేణపవమానేనత్వరితాఖ్యేనమ
న్త్రవిత్ । తరత్సమన్దివర్గాద్యైస్తథాశాన్తిద్వయేనచ ॥ ౨౩ ॥ శాన్తిధర్మేణచై
కేనపఞ్చబ్రహ్మపవిత్రకైః । తత్తన్మన్త్రైర్దేవానాంస్వరూపంచఋషీన్స్మరన్ ॥
ఏవంహిచాభిషిచ్యాథస్వమూర్ధ్నిపయసాద్విజాః । ధ్యాయేచ్చత్ర్యమ్బకం దేవం
హృదిపఞ్చాస్యమీశ్వరమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఆచమ్యాచమనంకుర్యాత్స్వసూత్రోక్తంసమీ
క్ష్యచ। పవిత్రహస్తస్స్వాసీనశ్శుచౌదేశేయథావిధి ॥ ౨౫ ॥ అభ్యుక్ష్యసకుశంచా
పిదక్షిణేనకరేణతు। పిబేత్ప్రక్షిప్యత్రిస్తోయంచక్రీభూత్వాహ్యతన్ద్రితః॥ ౨౬॥ ప్రదక్షి
ణంతతఃకుర్యాద్ధింసాపాపప్రశాన్తయే । ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తంస్నానాచమన
ముత్తమమ్ ॥ ౨౭ ॥ సర్వేషాంబ్రాహ్మణానాంతుహితార్థంద్విజసత్తమాః॥ ౨౮॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే స్నాన
విధిర్నామ పఞ్చవింశోధ్యాయః.

సన్ధ్యాదివిధిః

నన్దీ ॥ ఆవాహయేత్తతో దేవీంగాయత్రీం వేదమాతరమ్ । ఆయాతువర
దా దేవీత్యనేనైవమహేశ్వరీమ్ ॥ ౧ ॥ పాద్యమాచమనీయంచతస్యాశ్చార్ఘ్యంప్ర
దాపయేత్ । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాసమాసీనస్థితోపి వా॥ ౨॥సహస్రంవాత
దర్ధంవాశతమష్టోత్తరంతువా । గాయత్రీంప్రణవేనైవత్రిపదేష్వేకమాచరేత్ ॥ ౩॥

అర్ఘ్యం దత్వా సమభ్యర్చ్య ప్రణమ్య శిరసా స్వయమ్ । ఉత్తమే శిఖరే దేవీత్యుక్త్వో
ద్వాస్య చ మాతరమ్ ॥ ౪ ॥ ప్రాచ్యాలోక్యాభివన్ద్యేశాం గాయత్రీం వేదమాతర
మ్ । కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా ప్రార్థయేద్భాస్కరం తథా ॥ ౫ ॥ ఉదుత్యం చ
తథా చిత్రం జాతవేదసమేవ చ । అభివన్ద్య పునస్సూర్యం బ్రహ్మాణం చ విధానతః ॥ ౬ ॥
తథా సౌరాణి సూక్తాని ఋగ్యజుస్సామజాని చ । జప్త్వా ప్రదక్షిణం పశ్చాత్త్రిః కృ
త్వా చ విభావసోః ॥ ౭ ॥ ఆత్మానం చాన్తరాత్మానం పరమాత్మానమేవ చ । అభివన్ద్య
పునస్సూర్యం బ్రహ్మాణం చ విభావసుమ్ ॥ ౮ ॥ మునీన్పితౄన్యథాన్యాయం స్వనా
మ్నావాహయేత్తతః । సర్వానావాహయామీతి దేవానావాహ్య సర్వతః ॥ ౯ ॥
తర్పయేద్విధినా పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖో వాహ్యుదఙ్ముఖః । ధ్యాత్వా స్వరూపం తత్తత్త్వమ
భివన్ద్య యథాక్రమమ్ ॥ ౧౦ ॥ దేవానాం పుష్పతోయేన ఋషీణాం తు కుశామ్భసా ।
పితౄణాం తిలతోయేన గన్ధయుక్తేన సర్వతః ॥ ౧౧ ॥ యజ్ఞోపవీతీ దేవానాం నివీతీ ఋ
షితర్పణమ్ । ప్రాచీనావీతీ విప్రేన్ద్రః పితౄణాం తర్పయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౨ ॥ అఙ్గుల్య
గ్రేణ వై తీర్థేన స్తర్పయేద్దేవతర్పణమ్ । ఋషీన్కనిష్ఠాఙ్గులినా శ్రోత్రియస్సర్వసి
ద్ధయే ॥ ౧౩ ॥ పితౄంస్తు తర్పయేద్విద్వాన్దక్షిణాఙ్గుష్ఠకేన తు । తథైవమృషిశా
ర్దూల బ్రహ్మయజ్ఞం యజేద్ద్విజః ॥ ౧౪ ॥ దేవయజ్ఞం చ మానుష్యం భూతయజ్ఞం తథైవ చ ।
పితృయజ్ఞం చ పూతాత్మా యజ్ఞకర్మపరాయణః ॥ ౧౫ ॥ స్వశాఖాధ్యయనం విప్రా
బ్రహ్మయజ్ఞ ఇతి స్మృతః । అగ్నౌ జుహోతి యచ్చాన్నం దేవయజ్ఞ ఇతి స్మృతః ॥ ౧౬ ॥
సర్వేషామేవ భూతానాం బలిదానం విధానతః । భూతయజ్ఞ ఇతి ప్రోక్తో భూతిదస్సర్వ
దేహినామ్ ॥ ౧౭ ॥ సదారాన్సర్వతత్త్వజ్ఞాన్బ్రహ్మణాన్వేదపారగాన్ । ప్ర
ణమ్య తేభ్యో యద్దత్తమన్నం మానుష ఉచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ పితౄనుద్దిశ్య యద్దత్తం పి
తృయజ్ఞస్స ఉచ్యతే । ఏవం పఞ్చ మహాయజ్ఞాన్కుర్యాత్సర్వార్థసిద్ధయే ॥ ౧౯ ॥
సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం బ్రహ్మయజ్ఞః పరస్స్మృతః । బ్రహ్మయజ్ఞపరో మర్త్యో బ్రహ్మ
లోకే మహీయతే ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞేన తుష్యన్తి సర్వే దేవాస్సవాసవాః । బ్ర
హ్మా చ భగవాన్విష్ణుశ్శఙ్కరో నీలలోహితః ॥ వేదాశ్చ పితరస్సర్వే నాత్ర కార్యా విచా
రణా । గ్రామాద్బహిర్గతో భూత్వా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మయజ్ఞవిత్ ॥ ౨౨ ॥ యావ
త్స్పృష్టమభవదుటజానాం ఛదం నరః । ప్రాచ్యాముదీచ్యాం చ తథా ప్రాగుదీచ్యామ
థాపి వా ॥ ౨౩ ॥ పుణ్యమాచమనం కుర్యాద్బ్రహ్మయజ్ఞార్థమేవ తత్ । ప్రీత్యర్థం చ
ఋచాం విప్రాస్త్రిః పీత్వా ప్లావ్య ప్లావ్య చ ॥ ౨౪ ॥ యజుషాం పరిమృజ్యైవం ద్విః ప్ర
క్షాళ్య చ వారిణా । ప్రీత్యర్థం సామవేదానాముపస్పృశ్య చ మూర్ధని ॥ ౨౫ ॥ స్పృశే
దథర్వవేదానాం నేత్రే చాఙ్గిరసాం తథా । నాసికే బ్రహ్మణోఙ్గానాం క్షాళ్య క్షాళ్య
చ వారిణా ॥ ౨౬ ॥ అష్టాదశపురాణానాం బ్రహ్మాద్యానాం తథైవ చ । తథా చోపపు
రాణానాం సౌరాదీనాం యథాక్రమమ్ ॥ ౨౭ ॥ పుణ్యానామితిహాసానాం శైవాదీ

నాంతథైవచ । శ్రోత్రేస్పృశేత్తుతుష్టయేథంహృద్దేశేతుతతస్స్పృశేత్ ॥ ౨౮ ॥ కల్పాదీనాంతుసర్వేషాంకల్పవిత్కల్పవిత్తమాః । ఏవమాచమ్యచాస్తీర్యదర్భపిఞ్జూలమాత్మనః ॥ ౨౯ ॥ కృత్వాపాణితలేధీమానాత్మనోదక్షిణోత్తరమ్ । హేమాఙ్గుళీయసంయుక్తోబ్రహ్మబన్ధయుతోపివా ॥ ౩౦ ॥ విధివద్బ్రహ్మయజ్ఞంచకుర్యాత్సూత్రీసమాహితః। అకృత్వాతుమునిఃపఞ్చమహాయజ్ఞాన్ద్విజోత్తమః॥ ౩౧ ॥ భుక్త్వాచసూకరాణాంతుయోనౌవైజాయతేనరః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనకర్తవ్యాశ్శుభమిచ్ఛతా ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞాదథస్నానంకృత్వాదౌసర్వథాత్మనః। తీర్థంసఙ్గృహ్యవిధివత్ప్రవిశేచ్చబిరంవశీ ॥ ౩౩ ॥ బహిరేవగృహాత్పాదౌహస్తౌప్రక్షాళ్యవారిణా। భస్మస్నానంతతఃకుర్యాద్విధివద్దేహశుద్ధయే ॥ ౩౪ ॥ శోధ్యభస్మయథాన్యాయంప్రణవేనాగ్నిహోత్రజమ్ । జ్యోతిస్సూర్యఇతిప్రాతర్జుహుయాదుదితేయతః॥ జ్యోతిరగ్నిస్తథాసాయంసమ్యక్ఛానుదితేమృషా । తస్మాదుదితహోమస్థంభసితంపావనంశుభమ్॥ ౩౫॥ నాస్తిసత్యసమంతస్మాదసత్యంపాతకంచయత్ । ఈశానేనశిరోదేశంముఖంతత్పురుషేణచ ॥ ౩౬ ॥ ఉరోదేశమఘోరేణగుహ్యంవామేనసువ్రతాః । సద్యేనపాదంసర్వాఙ్గంప్రణవేనాభిషేచయేత్ ॥ ౩౭ ॥ తతఃప్రక్షాళయేత్పాదంహస్తంబ్రహ్మవిదాంవరః। వ్యపోహ్యభస్మచాదాయదేవదేవమనుస్మరన్॥ మన్త్రస్నానంతతఃకుర్యాదాపోహిష్ఠాదిభిఃక్రమాత్ । పుణ్యైశ్చైవయథామన్త్రైరృగ్యజుస్సామసమ్భవైః ॥ ౪౦ ॥ ద్విజానాంతుహితాయైవంకథితంస్నానమద్య తే। సఙ్క్షిప్యయస్సకృత్కుర్యాత్సయాతిపరమంపదమ్ ॥ ౪౧ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేసన్ధ్యాదివిధిర్నామషడ్వింశోధ్యాయః.

శివలిఙ్గార్చనవిధిః.

శైలాదిః॥ వక్ష్యామిశృణుసఙ్క్షేపాల్లిఙ్గార్చనవిధిక్రమమ్।వక్తుంవర్షశతేనాపినశక్యంవిస్తరేణయత్ ॥ ౧ ॥ ఏవంస్నాత్వాయథాన్యాయంపూజాస్థానంప్రవిశ్యచ । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాధ్యాయేద్దేవంత్రియమ్బకమ్॥ ౨ ॥ పఞ్చవక్త్రందశభుజంశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । సర్వాభరణసంయుక్తంచిత్రామ్బరవిభూషితమ్॥ తస్యరూపంసమాశ్రిత్యదహనప్లావనాదిభిః । శైవీంతనుంసమాస్థాయపూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౪ ॥ దేహశుద్ధించకృత్వైవమూలమన్త్రంన్యసేత్క్రమాత్। సర్వత్రప్రణవేనైవబ్రహ్మాణిచయథాక్రమమ్॥ ౫ ॥ సూత్రేనమశ్శివాయేచఛన్దాంసిపరమేశభే। మన్త్రాణిసూక్ష్మరూపేణసంస్థితానియతస్తతః ॥ ౬ ॥ న్యగ్రోధబీజేన్యగ్రోధస్తథాసూత్రేతుశోభనే। మహత్యపిమహద్బ్రహ్మసంస్థితంసూక్ష్మవత్స్వయమ్॥ ౭

సేచయేదర్చనస్థానం గన్ధచన్దనవారిణా । ద్రవ్యాణి శోధయేత్పశ్చాత్క్షాళనప్రోక్షణాది
భిః ॥ ౮ ॥ క్షాళనం ప్రోక్షణం చైవ ప్రణవేన విధీయతే । ప్రోక్షణీ చార్ఘ్యపాత్రం చ పా
ద్యపాత్రమనుక్రమాత్ ॥ ౯ ॥ తథాహ్యాచమనీయార్థం కల్పితం పాత్రమేవ చ । స్థా
పయేద్విధినా ధీమాన్ నవగుణ్యా యథావిధి ॥ ౧౦ ॥ దర్భైరాచ్ఛాదయేచ్చైవ ప్రోక్షయే
చ్ఛుద్ధవారిణా । తేషు తేష్వథ సర్వేషు క్షిపేత్తోయం సుశీతలమ్ ॥ ౧౧ ॥ ప్రణవేన క్షిపేత్తే
షు ద్రవ్యాణ్యాలోక్య బుద్ధిమాన్ । ఉశీరం చన్దనం చైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ॥ ౧౨ ॥
జాతికక్కోలకర్పూరబహుమూలతమాలకమ్ । చూర్ణయిత్వా యథాన్యాయం క్షిపే
దాచమనీయకే ॥ ౧౩ ॥ ఏవం సర్వేషు పాత్రేషు దాపయేచ్చన్దనం తథా । కర్పూరం
చ యథాన్యాయం పుష్పాణి వివిధాని చ ॥ ౧౪ ॥ కుశాగ్రమక్షతాంశ్చైవ యవవ్రీహి
తిలాని చ । ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితం చార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౧౫ ॥ కుశపుష్పయవవ్రీ
హిబహుమూలతమాలకమ్ । దాపయేత్ప్రోక్షణీపాత్రే భసితం ప్రణవేన చ ॥ ౧౬ ॥
న్యసేత్పఞ్చాక్షరం చైవ గాయత్రీం రుద్రదేవతామ్ । కేవలం ప్రణవం వాపి వేదసారమ
నుత్తమమ్ ॥ ౧౭ ॥ అథ సమ్ప్రోక్షయేత్పశ్చాద్ద్రవ్యాణి ప్రణవేన తు । ప్రోక్షణీ
పాత్రసంస్థేన ఈశానాద్యైశ్చ పఞ్చభిః ॥ ౧౮ ॥ పార్శ్వతో దేవదేవస్య నన్దినం మాం
సమర్చయేత్ । దీప్తానలాయుతప్రఖ్యం త్రినేత్రం త్రిదశేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥ బాలేన్దుముకు
టం చైవ హరివక్త్రం చతుర్భుజమ్ । పుష్పమాలాధరం సౌమ్యం సర్వాభరణభూషిత
మ్ ॥ ౨౦ ॥ ఉత్తరే చాత్మనః పుణ్యాం భార్యాం చ మరుతాం శుభామ్ । సుయశాం సు
వ్రతాం చామ్బపదమణ్డనతత్పరామ్ ॥ ౨౧ ॥ ఏవం పూజ్య ప్రవిశ్యాన్తర్భవనం పరమేష్ఠి
నః । దత్త్వా పుష్పాఞ్జలిం భక్త్యా పఞ్చమూర్ధసు పఞ్చభిః ॥ ౨౨ ॥ గన్ధపుష్పైస్తథా
ధూపైర్వివిధైః పూజ్య శఙ్కరమ్ । స్కన్దం వినాయకం దేవీం లిఙ్గశుద్ధిం చ కారయేత్ ॥
జప్త్వా సర్వాణి మన్త్రాణి ప్రణవాది నమోన్తకమ్ । కల్పయేదాసనం పశ్చాత్పద్మా
ఖ్యం ప్రణవేన తత్ ॥ ౨౪ ॥ తస్య పూర్వదళం సాక్షాదణిమామయమక్షరమ్ । లఘిమా
దక్షిణం చైవ మహిమా పశ్చిమం తథా ॥ ౨౫ ॥ ప్రాప్తిస్తథోత్తరం పత్రం ప్రాకామ్యం
పావకస్య తు । ఈశిత్వం నైరృతం పత్రం వశిత్వం వాయుగోచరే ॥ ౨౬ ॥ సర్వ
జ్ఞత్వం తథైశాన్యం కర్ణికా సోమ ఉచ్యతే । సోమస్యాధస్తథా సూర్యస్తస్యాధః పావక
స్స్వయమ్ ॥ ౨౭ ॥ ధర్మాదయో విదిక్ష్వేతే త్వనన్తం కల్పయేత్క్రమాత్ । అవ్య
క్తాదిచతుర్దిక్షు సోమస్యాన్తే గుణత్రయమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఆత్మత్రయం తతశ్చోర్ధ్వం తస్యాన్తే
శివపీఠికా । సద్యోజాతం ప్రపద్యామీత్యావాహ్య పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౯ ॥ వామదేవేన మ
న్త్రేణ స్థాపయేదాసనోపరి । సాన్నిధ్యం రుద్రగాయత్ర్యా అఘోరేణ నిరుధ్య చ ॥
ఈశానస్సర్వవిద్యానామితి మన్త్రేణ పూజయేత్ । పాద్యమాచమనీయం చ విభో
శ్చార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్ ॥ ౩౧ ॥ స్నాపయేద్విధినా రుద్రం గన్ధచన్దనవారిణా । పఞ్చ
గవ్యం విధానేన గృహ్య పాత్రేఽభిమన్త్ర్య చ ॥ ౩౨ ॥ ప్రణవేనైవ గవ్యైస్తు స్నాపయేచ్చ

యథావిధి । ఆజ్యేనమధునాచైవతథాచేక్షురసేనచ॥ ౩౩ ॥ పుణ్యైర్ద్రవ్యైర్మహాదే
వంప్రణవేనాభిషేచయేత్ । జలభాణ్డైఃపవిత్రైస్తుమన్త్రైస్తోయంక్షిపేత్తతః ॥ ౩౪॥
శుద్ధింకృత్వాయథాన్యాయంసితవస్త్రేణసాధకః । కుశాపామార్గకర్పూరజాతిపుష్ప
కచమ్పకైః ॥ ౩౫ ॥ కరవీరైస్సితైశ్చైవమల్లికాకమలోత్పలైః । ఆపూర్యపుష్పై
స్సుశుభైశ్చన్దనాద్యైశ్చతజ్జలమ్ ॥ ౩౬ ॥ న్యసేన్మన్త్రాణితత్రోయేసద్యోజాతాది
కానితు । సువర్ణకలశేనాథతథావైరాజతేనవా ॥ ౩౭ ॥ తామ్రేణపద్మపత్రేణ
పాలాశేనదళేనవా । శఙ్ఖేనమృణ్మయేనాథశోధితేనశుభేనవా॥ ౩౮ ॥ సకూర్చేనస
పుష్పేణస్నాపయేన్మన్త్రపూర్వకమ్ । మన్త్రాణితేప్రవక్ష్యామిశ్శృణుసర్వార్థసిద్ధ
యే ॥ ౩౯ ॥ యైర్లిఙ్గంసకృదప్యేవంస్నాప్యముచ్యేతమానవః । పవమానేనమన్త్ర
జ్ఞాస్తథావామీయకేనచ ॥ ౪౦ ॥ రుద్రేణనీలరుద్రేణశ్రీసూక్తేనశుభేనచ।రజనీసూ
క్తకేనైవచమకేనశుభేనచ ॥ ౪౧ ॥ హోతారేణాథశిరసాఅథర్వేణశుభేనచ ।
శాన్త్యాచాథపునశ్శాన్త్యాభారుణ్డేనారుణేనచ ॥ ౪౨ ॥ వారుణేనచజ్యేష్ఠేనతథావే
దవ్రతేనచ । తథాన్తరేణపుణ్యేనసూక్తేనపురుషేణచ ॥ ౪౩ ॥ త్వరితేనైవరుద్రేణ
కపినాచకపర్దినా । ఆవోరాజేతిసామ్నాతుబృహచ్చన్ద్రేణవిష్ణునా॥౪౪ ॥ విరూపా
క్షేణస్కన్దేనశతఋగ్భిశ్శివైస్తథా । పఞ్చబ్రహ్మైశ్చసూత్రేణకేవలప్రణవేనచ ॥
స్నాపయేద్దేవదేవేశంసర్వపాపప్రశాన్తయే । వస్త్రంశివోపవీతంచతథావాచ్యాచమ
నీయకమ్ ॥ ౪౬ ॥ గన్ధపుష్పంతథాధూపందీపమన్నంక్రమేణతు। తోయంసుగన్ధితం
చైవపునరాచమనీయకమ్॥౪౭ ॥ ముకుటంచశుభంచన్నంతథావైభూషణానిచ।దా
పయేత్ప్రణవేనైవముఖవాసాదికానిచ ॥ ౪౮ ॥ తతస్స్ఫటికసఙ్కాశందేవంనిష్క
ళమక్షరమ్ । కారణంసర్వదేవానాంసర్వలోకమయంపరమ్॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవి
ష్ణురుద్రాద్యైరృషిదేవైరగోచరమ్ । వేదవిద్భిర్హివేదాన్తైస్త్వగోచరమితిశ్రుతిః ॥
ఆదిమధ్యాన్తరహితంభేషజంభవరోగిణామ్ । శివతత్త్వమితిఖ్యాతంశివలిఙ్గేవ్యవస్థి
తమ్ ॥ ౫౧ ॥ ప్రణవేనైవమన్త్రేణపూజయేల్లిఙ్గమూర్ధని । స్తోత్రంజపేచ్చవిధినా
నమస్కారంప్రదక్షిణమ్॥ ౫౨ ॥ అర్ఘ్యందత్వాథపుష్పాణిపాదయోస్తువికీర్యచ।
ప్రణిపత్యచదేవేశమాత్మన్యారోపయేచ్ఛివమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఏవంసఙ్క్షేప్యకథితంలిఙ్గార్చ
నమనుత్తమమ్ । అభ్యన్తరంప్రవక్ష్యామిలిఙ్గార్చనమిహాద్యతే ॥౫౪॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేలిఙ్గార్చనవిధిర్నామ

సప్తవింశోధ్యాయః.

→ శ్రీ ఆభ్యన్తరలిఙ్గపూజావిధిః శ్రీ ←

శైలాదిః ॥ ఆగ్నేయం సౌరమమృతం బిమ్బం భావ్యం తతోపరి । గుణత్రయం చ హృద్గమేతథాచాత్మత్రయం క్రమాత్ ॥ ౧ ॥ తస్యోపరి మహాదేవం నిష్కళం సకళాకృతిమ్ । కాన్తార్ధారూఢదేహం చ పూజయేద్ధ్యానవిద్యయా ॥ ౨ ॥ తతో బహువిధం ప్రోక్తం చిన్త్యం తత్రాస్తి చేద్వ్యగః । చిన్తకస్య తతశ్చిన్తా అన్యథా నోపపద్యతే ॥ ౩ ॥ తస్మాద్ధ్యేయం తథా ధ్యానం యజమానః ప్రయోజనమ్ । స్మరేత్తన్నాన్యథా జాతు బుద్ధ్యతే పురుషస్య హ ॥ ౪ ॥ పురే శేతే పురం దేహం తస్మాత్పురుష ఉచ్యతే । యాజ్యం యజ్ఞేన యజతే యజమానస్తు సస్మృతః ॥ ౫ ॥ ధ్యేయో మహేశ్వరో ధ్యానం చిన్తనం నిర్వృతిః ఫలమ్ । ప్రధానపురుషేశానం యథాతథ్యం ప్రపద్యతే ॥ ౬ ॥ ఇహ షడ్వింశకో ధ్యేయో ధ్యాతా వై పఞ్చవింశకః । చతుర్వింశకమవ్యక్తం మహదాద్యాస్తు సప్త చ ॥ ౭ ॥ మహాంస్తథా త్వహఙ్కారం తన్మాత్రం పఞ్చకం పునః । కర్మేన్ద్రియాణి పఞ్చైవ తథా బుద్ధీన్ద్రియాణి చ ॥ ౮ ॥ మనశ్చ పఞ్చభూతాని శివష్షడ్వింశకస్తతః । స ఏవ భర్తా కర్తా చ విధేఽపి మహేశ్వరః ॥ ౯ ॥ హిరణ్యగర్భం రుద్రోసౌ జనయామాస శఙ్కరః । విశ్వాధికశ్చ విశ్వాత్మా విశ్వరూప ఇతి స్మృతః ॥ ౧౦ ॥ వినా యథా హి పితరం మాతరం తనయాస్త్విహ । న జాయన్తే తథా సోమం వినా నాస్తి జగత్త్రయమ్ ॥ ౧౧ ॥ సనత్కుమారః ॥ కర్తా యది మహాదేవః పరమాత్మా మహేశ్వరః । తథా కారయితా చైవ కుర్వతోల్పాత్మనస్తథా ॥ ౧౨ ॥ నిత్యో విశుద్ధో బుద్ధశ్చ నిష్కళః పరమేశ్వరః । త్వయోక్తో ముక్తిదః కిం వా నిష్కళశ్చేత్కరోతి కిమ్ ॥ ౧౩ ॥ శైలాదిః ॥ కాలః కరోతి సకలం కాలః కలయతే సదా । నిష్కళం చ మనస్సర్వం మన్యతే సోపి నిష్కళః ॥ ౧౪ ॥ కర్మణా తస్య చైవేహ జగత్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । కిమత్ర దేవదేవస్య మూర్త్యష్టకమిదం జగత్ ॥ వినాకాశం జగన్నైవ వినాత్మానం వాయునా వినా । తేజసా వారిణా చైవ యజమానం తథా వినా ॥ ౧౬ ॥ భానునా శశినా లోకస్తస్యైతాస్తనవః ప్రభోః । విచారతస్తు రుద్రస్య స్థూలమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౧౭ ॥ సూక్ష్మం వదన్తి మునయో యన్న వాచ్యం ద్విజోత్తమాః । యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ౧౮ ॥ ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చన । న భేతవ్యం తథా తస్మాజ్జ్ఞాత్వానన్దం పినాకినః ॥ ౧౯ ॥

విభూతయశ్చ రుద్రస్య మత్వా సర్వత్ర భావతః । సర్వం రుద్ర ఇతి ప్రాహుర్మునయస్తత్త్వదర్శినః ॥ ౨౦ ॥ నమస్కారేణ సతతం గౌరవాత్పరమేష్ఠినః । సర్వం తు ఖల్విదం బ్రహ్మ సర్వో వై రుద్ర ఈశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ పురుషో వై మహాదేవో మహేశానః పరశ్శివః । ఏవం విభుర్వినిర్దిష్టో ధ్యానం తత్రైవ చిన్తనమ్ ॥ ౨౨ ॥ చతుర్వ్యూహేణ మార్గేణ విచార్యాలోక్య సువ్రత । సంసారహేతుస్సంసారో మోక్షహేతుశ్చ నిర్వృతిః ॥ ౨౩ ॥ చతుర్వ్యూహస్సమాఖ్యాతశ్చిన్తకస్యేహ యోగినః । చిన్తా బహువిధాఖ్యాతా సైకత్ర పరమేష్ఠినా ॥ ౨౪ ॥ సునిష్ఠే త్వత్ర కథితా రుద్రేరాద్రీన సంశయః । ఐన్ద్రీ చేన్ద్రే తథా సా

మ్యాసోమేనారాయణేతథా ॥ సూర్యేవహ్నౌచసర్వేషాంసర్వత్రైవంవిచారతః ।
సైవాహంసోహమిత్యేవంద్విధాసంస్థాప్యభావతః ॥ ౨౬ ॥ భక్తోసౌనాస్తియస్తస్మాచ్ఛి
స్త్రాబ్రాహ్మీనసంశయః । ఏవంబ్రహ్మమయంధ్యాయేత్పూర్వంవిప్రచరాచరమ్ ॥ ౨౭ ॥
చరాచరవిభాగంచత్యజేదభిమతంస్మరన్ । త్యాజ్యంగ్రాహ్యమలభ్యంచకృత్యంచాకృ
త్యమేవచ ॥ ౨౮ ॥ యస్యనాస్తిసుతృప్తస్యతస్యబ్రాహ్మీనచాన్యథా । ఆభ్యన్తరంస
మాఖ్యాతమేవమభ్యర్చ్యసంక్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ ఆభ్యన్తరార్చకాఃపూజ్యానమస్కారా
దిభిస్తథా । విరూపావికృతాశ్చాపిననిన్ద్యాబ్రహ్మవాదినః ॥ ౩౦ ॥ ఆభ్యన్తరార్చ
కాస్సర్వేనపరీక్ష్యావిజానతా । నిన్దకాఏవదుఃఖార్తాభవన్త్యల్పచేతసః ॥ ౩౧ ॥
యథాదారువనేరుద్రంవినిన్ద్యమునయఃపురా । తస్మాత్సేవ్యానమస్కార్యాస్తథాబ్ర
హ్మవిదస్తథా ॥ ౩౨ ॥ వర్ణాశ్రమవినిర్ముక్తావర్ణాశ్రమపరాయణైః ॥ ౩౩ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఆభ్యన్తరలిఙ్గపూజావిధిర్నామ

అష్టావింశోధ్యాయః

శ్రీపరమేశ్వరస్యదారుకావనప్రవేశవర్ణనమ్ శ్రీ

సనత్కుమారః ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామిపురాదారువనేవిభో । ప్రవృత్తం
తద్వనస్థానాంతపసాభావితాత్మనామ్ ॥ ౧ ॥ కథందారువనంప్రాప్తోభగవాన్నీలలో
హితః । వికృతంరూపమాస్థాయచోర్ధ్వరేతాదిగమ్బరః ॥ ౨ ॥ కింప్రవృత్తంవనేతస్మి
న్రుద్రస్యపరమాత్మనః । వక్తుమర్హసితత్త్వేనదేవదేవస్యచేష్టితమ్ ॥ ౩ ॥ సూతః ॥
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాశ్రుతిసారవిదాంవరః । శిలాదసూనుర్భగవాన్ప్రాహకిం
చిద్భవంస్మరన్ ॥ శైలాదిః ॥ మునయోదారుగహనేతపస్తేపుస్సుదారుణమ్ । తుష్ట్య
ర్థందేవదేవస్యసదారతనయాగ్నయః ॥ ౫ ॥ తుష్టోరుద్రోజగన్నాథశ్చేకితానోవృ
షధ్వజః । ధూర్జటిఃపరమేశానోభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౬ ॥ ప్రవృత్తిలక్షణంజ్ఞా
నంజ్ఞాతుందారువనౌకసామ్ । పరీక్షార్థంజగన్నాథశ్శ్రద్ధయాక్రీడయాచసః ॥ ౭ ॥
నివృత్తిలక్షణజ్ఞానప్రతిష్ఠార్థంచశఙ్కరః । దేవదారువనస్థానాంప్రవృత్తిజ్ఞానచేతసా
మ్ ॥ ౮ ॥ వికృతంరూపమాస్థాయదిగ్వాసావిషమేక్షణః । ముగ్ధోద్విహస్తఃకృష్ణాఙ్గో
దివ్యందారువనంయయౌ ॥ ౯ ॥ మన్దస్మితంచభగవాన్స్త్రీణాంమనసిజోద్భవమ్ ।
భ్రూవిలాసంచగానంచచకారాతీవసున్దరః ॥ ౧౦ ॥ సమ్ప్రేక్ష్యనారీబృన్దంవైము
హుర్ముహురనఙ్గహా । అనఙ్గవృద్ధిమకరోదతీవమధురాకృతిః ॥ ౧౧ ॥ వనేతంపురుషం
దృష్ట్వావికృతంనీలలోహితమ్ । స్త్రియఃపతివ్రతాశ్చాపితమేవాన్వయురాదరాత్ ॥
వనోటజద్వారగతాశ్చనార్యోవిస్రస్తవస్త్రాభరణావిచేష్టాః । లబ్ధ్వాస్మితంతస్యము
ఖారవిన్దాద్ధిమాలయస్థాస్తమథాన్వయుస్తాః ॥ ౧౩ ॥ దృష్ట్వాకాశ్చిద్భవంనార్యో

మదఘూర్ణితలోచనాః । విలాసబాహ్యాస్తాశ్చాపిభ్రూవిలాసంప్రచక్రిరే ॥ ౧౪ ॥
అథదృష్ట్వాపరానార్యఃకించిత్ప్రహసితాననాః । కించిద్విస్రస్తవసనాస్స్రస్తకాఞ్చీ
గుణాజగుః ॥ ౧౫ ॥ కాశ్చిత్తథాతంవిపినేతుదృష్ట్వావిప్రాఙ్గనాస్స్రస్తనవాంశు
కంవా । స్వాన్స్వాన్స్వచిత్రాన్వలయాన్ప్రవిధ్య మదాన్వితాబన్ధుజనాంశ్చజగ్ముః ॥
కాచిత్తదాతంనవిభేదదృష్ట్వావివాసనాస్స్రస్తమహాంశుకాచ । శాఖాశ్చితాన్వి
టపాన్ప్రసిద్ధాన్మదాన్వితాబన్ధుజనాంస్తథాన్యాః ॥ ౧౭ ॥ కాశ్చిజ్జగుస్తంననృతు
ర్నిపేతుశ్చధరాతలే । నిషేదుర్గజవచ్చాన్యాఃప్రోవాచద్విజపుఙ్గవాః ॥ ౧౮ ॥అన్యో
న్యంసస్మితంప్రేక్ష్యచాలిలిఙ్గుస్సమన్తతః । నిరుధ్యమార్గంరుద్రస్యనైపుణాఃప్రచక్రిరే॥
కోభవానితిచాహుస్తమాస్యతామితిచాపరాః । కుత్రేత్యథప్రసీదేతిజజల్పుఃప్రీతిమా
నసాః॥ ౨౦ ॥ విపరీతానిపేతుర్వైవిస్రస్తాంశుకమూర్ధజాః। పతివ్రతాఃపతీనాంతు
సన్నిధౌభవమాయయా ॥ ౨౧ ॥ దృష్ట్వాశ్రుత్వాభవస్తాసాంచేష్టావాక్యానిచావ్య
యః । శుభంవాప్యశుభంవాపినోక్తవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ దృష్ట్వానారీ
కులంవిప్రాస్తథాభూతంచశఙ్కరమ్ । అతీవపరుషంవాక్యంజజల్పుస్తేమునీశ్వ
రాః ॥ ౨౩ ॥ తపాంసితేషాంసర్వేషాంప్రత్యాహన్యంతశఙ్కరే । యథాది
త్యప్రకాశేనతారకానభసిస్థితాః ॥ ౨౪ ॥ శ్రూయతేఋషిశాపేనబ్రహ్మణస్తు
మహాత్మనః । సమృద్ధశ్రీయసాంయోనిర్యజ్ఞోవైనాశమాప్తవాన్ ॥ ౨౫ ॥
భృగోరపిచశాపేనవిష్ణుఃపరమవీర్యవాన్ । ప్రాదుర్భావాన్దశప్రాప్తోదుఃఖితశ్చసదా
కృతః ॥ ౨౬ ॥ ఇన్ద్రస్యాపిచధర్మజ్ఞఛిన్నంసవృషణంపురా । ఋషిణాగౌతమేనో
ర్వ్యాంక్రుద్ధేనవినిపాతితమ్ ॥ ౨౭ ॥ గర్భవాసోవసూనాంచశాపేనవిహితస్తథా।
ఋషీణాంచైవశాపేననహుషస్సర్పతాంగతః ॥ ౨౮ ॥ క్షీరోదశ్చసముద్రోఽసౌనివా
సస్సర్వదాహరేః । ద్వితీయశ్చామృతాధారోఽప్యపేయోబ్రాహ్మణైఃకృతః॥ ౨౯ ॥
అవిముక్తేశ్వరంప్రాప్యవారాణస్యాంజనార్దనః। క్షీరేణచాభిషిచ్యేశందేవదేవంత్రి
యమ్బకమ్ ॥ ౩౦ ॥ శ్రద్ధయాపరయాయుక్తోదేవాశ్లేషామృతేనవై । నిషిక్తేనస్వ
యందేవఃక్షీరేణమధుసూదనః ॥ ౩౧ ॥ సేచయిత్వాథభగవాన్బ్రహ్మణామునిభిస్స
హ । క్షీరోదంపూర్వవచ్చక్రేనివాసంచాత్మనఃప్రభుః ॥ ౩౨ ॥ ధర్మశ్చైవతథాశ
ప్తోమాణ్డవ్యేనమహాత్మనా । వృష్ణయశ్చైవకృష్ణేనదుర్వాసాద్యైర్మహాత్మభిః॥౩౩ ॥
రాఘవస్సానుజశ్చాపిదుర్వాసేనమహాత్మనా। శ్రీవత్సశ్చమునేఃపాదపతనాత్తస్యధీ
మతః ॥ ౩౪ ॥ ఏతేచాన్యేచబహవోవిప్రాణాంవశమాగతాః।వర్జయిత్వావిరూపా
క్షందేవదేవముమాపతిమ్॥౩౫ ॥ ఏవంహిమోహితాస్తేననావబుధ్యన్తశఙ్కరమ్ ।
అత్యుగ్రవచనంప్రోచుశ్చగోప్యన్తరధీయత ॥ ౩౬ ॥ తేపిదారువనాత్తస్మాత్ప్ర
తస్సంవిగ్నమానసాః। పితామహంమహాత్మానమాసీనంపరమాసనే॥౩౭॥గత్వావిజ్ఞా
పయామాసుఃప్రవృత్తమఖిలంవిభోః। శుభేదారువనేతస్మిన్మునయఃక్షీణరేతసః ॥ స్తో

పిసఞ్చిన్త్యమనసాక్షణాద్దేవపితామహః । తేషాంప్రవృత్తయః ఖిలంపుణ్యేదారువనేపు
రా॥ఉత్థాయప్రాఞ్జలిర్భూత్వాప్రణిపత్యాభవాయచ। ఉవాచసత్వరంబ్రహ్మామునీన్దా
రువనాలయాన్ ॥ ధిగ్యుష్మాన్ప్రాప్తనిధనాన్మహానిధిమనుత్తమమ్। వృథాకృతంయ
తోవిప్రాయుష్మాభిర్భాగ్యవర్జితైః ॥ ౪౧॥ యస్తుదారువనేతస్మిన్లిఙ్గీదృష్టోవ్యలిఙ్గిభిః।
యుష్మాభిర్వికృతాకారస్సఏవపరమేశ్వరః ॥ ౪౨॥ గృహస్థైశ్చననిన్ద్యాస్తుసదాహ్య
తిథయోద్విజాః । విరూపాశ్చసురూపాశ్చమలినాశ్చవ్యపణ్డితాః ॥ ౪౩ ॥ సుదర్శ
నేనమునినాకాలమృత్యురపిస్వయమ్ । పురాభూమౌద్విజాగ్ర్యేణజితోహ్యతిథిపూ
జయా ॥ ౪౪ ॥ అన్యథానాస్తిసన్తర్తుంగృహస్థైశ్చద్విజోత్తమైః । త్యక్త్వాచా

సుదర్శనోపాఖ్యానమ్.

తిథిపూజాంతామాత్మనోభువిశోధనమ్ ॥ ౪౫ ॥ గృహస్థోపిపురాజేతుంసుదర్శనఇ
తిశ్రుతః । ప్రతిజ్ఞామకరోజ్జాయాంభార్యామాహపతివ్రతామ్॥ ౪౬ ॥ సువ్రతేసుభ్రు
సుభగేశృణుసర్వంప్రయత్నతః । త్వయానావమన్తవ్యాగృహేహ్యతిథయస్స
దా ॥ ౪౭ ॥ సర్వఏవస్వయంసాక్షాదతిథిర్యఃపినాకధృక్ । తస్మాదతిథయేదత్వా
ఆత్మానమపిపూజయ ॥ ౪౮ ॥ ఏవముక్త్వాథసన్తప్తావివశాసాపతివ్రతా। పతిమా
హరుదన్తీచకిముక్తంభవతాప్రభో ॥ ౪౯ ॥ తస్యాస్తద్వచనంశ్రుత్వాపునఃప్రాహ
సుదర్శనః। దేయంసర్వంశివాయార్యేశివఏవాతిథిస్స్వయమ్॥౫౦॥తస్మాత్సర్వేపూజ
నీయాస్సర్వేహ్యతిథయస్సదా।ఏవముక్తాతదాభర్త్రాభార్యాతస్యపతివ్రతా ॥౫౧॥ శే
షామివాజ్ఞామాదాయమూర్ధ్నాసాప్రాచరత్తదా। పరీక్షితుంతథాశ్రద్ధాంతయోస్సా
క్షాద్ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౨ ॥ ధర్మోద్విజోత్తమోభూత్వాజగామాథమునేర్గృహమ్।
తందృష్ట్వాచార్చయామాససాక్షాద్దైవైరనఘాద్విజమ్॥౫౩॥ సమ్పూజితస్తయాతాం
తుప్రాహధర్మోద్విజస్స్వయమ్।భద్రేకుతఃపతిర్ధీమాంస్తవభర్తాసుదర్శనః॥౫౪॥అన్నా
ద్యైరలమద్యార్యేస్వందాతుమిహార్హసి। సాచలజ్జావృతానారీస్మరన్తీకథితంపు
రా ॥ ౫౫ ॥ భర్త్రాన్యమీలయన్నేత్రేచచాలచపతివ్రతా । కించేత్యాహపునస్తాం
వైధర్మేచక్రేచసామతిమ్ ॥ ౫౬ ॥ నివేదితుంకిలాత్మానంతస్మైపత్యురిహాజ్ఞయా।ఏ
తస్మిన్నన్తరేభర్తాతస్యానార్యాస్సుదర్శనః ॥ ౫౭ ॥ గృహద్వారంగతోధీమాంస్తా
ముపాచమహామునిః।ఏహ్యేహిక్వగతాభద్రేతముపాచాతిథిస్స్వయమ్॥ ౫౮॥ భార్య
యాత్వనయాసార్ధంమైథునస్థోహమద్యవై । సుదర్శనమహాభాగకింకర్తవ్యమిహో
చ్యతామ్ ॥ ౫౯ ॥ సురతాన్తస్తువిప్రేన్ద్రసన్తుష్టోహంద్విజోత్తమ । సుదర్శనస్తతః
ప్రాహసుప్రహృష్టోద్విజోత్తమః ॥ ౬౦ ॥ భుఙ్క్ష్వచైనాంయథాకామంగమిష్యే
హంద్విజోత్తమ।హృష్టోధర్మస్తదాతస్యస్వాత్మానంధర్మరాట్స్వయమ్ ॥ ౬౧॥ప్రద
దౌచేప్సితంసర్వంతమాహచమహాద్యుతిః।ఏషానభుక్తావిప్రేన్ద్రమనసాపిసుశోభనా॥

జ్ఞైకేనసువ్రత ॥ ౬౩ ॥ అహో ఽస్య తపసో వీర్యమిత్యుక్త్వా ప్రయయౌ చ సః। తస్మా
త్తథా పూజనీయాస్సర్వైర్హ్యతిథయస్సదా ॥ ౬౪ ॥ బహునాత్ర కిముక్తేన భాగ్యహీ
నా ద్విజోత్తమాః। తమేవ శరణం తూర్ణం గన్తుమర్హథ శఙ్కరమ్॥ ౬౫ ॥ తస్య తద్వ
చనం శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణర్షభాః। బ్రహ్మాణమభివన్ద్యార్తాః ప్రోచురాకులి
తేక్షణాః ॥ ౬౬ ॥ బ్రాహ్మణాః॥ నాపేక్షితం మహాభాగ జీవితం పిక్రుతాః స్త్రియః। దృ
ష్టో ఽస్మాభిర్మహాదేవో నిన్దితో యస్త్వనిన్దితః ॥ ౬౭ ॥ శప్తశ్చ సర్వగశ్శూలీ పినాకీ నీల
లోహితః। అజ్ఞానాచ్చాపజా శక్తిః కుణ్ఠితాస్య నిరీక్షణాత్ ॥ ౬౮ ॥ వక్తుమర్హసి
దేవేశ సన్న్యాసం వై క్రమేణ తు। ద్రష్టుం వై దేవదేవేశముగ్రం భీమం కపర్దినమ్॥ ౬౯॥
పితామహః॥ ఆదౌ వేదానధీత్యైవ శ్రద్ధయా చ గురోస్సదా। విచార్యార్థం మునేర్ధర్మా
న్ప్రతిజ్ఞాయ ద్విజోత్తమాః ॥ ౭౦ ॥ గ్రహణాన్తం హి వా విద్వానథ ద్వాదశ వార్షి
కమ్। స్నాత్వాహృత్య చ దారాన్వై పుత్రానుత్పాద్య సువ్రతాః ॥ ౭౧॥ వృత్తిభిశ్చా
నురూపాభిస్తాన్విభజ్య సుతాన్మునిః। అగ్నిష్టోమాదిభిశ్చేష్ట్వా యజ్ఞైర్యజ్ఞేశ్వరం ప్ర
భుమ్ ॥ ౭౨ ॥ పూజయేత్పరమాత్మానం ప్రాప్యారణ్యం విభావసౌ। మునిర్ద్వాదశ
వర్షం వా వర్షమాత్రమథాపి వా॥ ౭౩ ॥ పక్షద్వాదశకం వాపి దినద్వాదశకం తు వా।
క్షీరభుక్సంయతశ్శాన్తస్సర్వాన్త్సమ్పూజయేత్సురాన్ ॥ ౭౪ ॥ ఇష్ట్వైవం జుహు
యాదగ్నౌ యజ్ఞపాత్రాణి మన్త్రితః। అప్సు వై పార్థివం న్యస్య గురవే తైజసాని తు ॥
స్వధనం సకలం చైవ బ్రాహ్మణేభ్యో ఽవిశఙ్కయా। ప్రణిపత్య గురుం భూమౌ విరక్తస్స
న్న్యసేద్యతిః ॥ ౭౬ ॥ నికృత్య కేశాన్సశిఖానుపవీతం విసృజ్య చ। పఞ్చభిర్జుహుయా
దప్సు భూస్స్వాహేతి విచక్షణః ॥ ౭౭ ॥ తతశ్చోర్ధ్వం చరేదేవం యతిశ్శివవిముక్త
యే। వ్రతేనానశనేనాపి తోయవృత్త్యాపి వా పునః ॥ ౭౮ ॥ పర్ణవృత్త్యా పయోవృత్త్యా
ఫలవృత్త్యాపి వా యతిః। ఏవం జీవన్మృతో నో చేత్షణ్మాసాద్వత్సరాత్తు వా॥ ౭౯॥ ప్రస్థా
నాదికమాయాసం స్వదేహస్య చరేద్యతిః। శివసాయుజ్యమాప్నోతి కర్మణాప్యేవమా
చరన్ ॥ ౮౦ ॥ సద్యో ఽపి లభతే ముక్తిం భక్తియుక్తో దృఢవ్రతాః। త్యాగేన వా కిం విధి
నాప్యనేన భక్తస్య రుద్రస్య శుభైర్వ్రతైశ్చ ॥ ౮౧ ॥ యజ్ఞైశ్చ దానైర్వివిధైశ్చ హోమై
ర్లబ్ధైస్తు శాస్త్రైర్వివిధైశ్చ వేదైః। శ్వేతేనైవం జితో మృత్యుర్భవభక్త్యా మహాత్మ
నా ॥ ౮౨ ॥ వో ఽస్తు భక్తిర్మహాదేవే శఙ్కరే పరమాత్మని ॥ ౮౩ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరస్య దారువన
ప్రవేశవర్ణనాదికథనం నామ ఏకోనత్రింశో ఽధ్యాయః.

పిసఙ్క్షిప్త్య మునసాక్షణా దేవపితామహః । తేషాం ప్రవృత్తయః ఖలం పుణ్యే దారువనే పు
రా॥ ఉత్థాయ ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా ప్రణిపత్యాభవాయ చ। ఉవాచ సత్వరం బ్రహ్మా మునీన్దా
రువనాలయాన్ ॥ ధిగస్మాన్ప్రాప్తనిధనాన్మహానిధిమనుత్తమమ్। వృథాకృతం య
తో విప్రా యుష్మాభిర్భాగ్యవర్జితైః ॥ ౪౧॥ యస్తు దారువనే తస్మిన్ లిఙ్గీ దృష్టో హ్యలిఙ్గిభిః।
యుష్మాభిర్వికృతాకారస్స ఏవ పరమేశ్వరః ॥ ౪౨॥ గృహస్థైశ్చ న నిన్ద్యాస్తు సదా హ్య
తిథయో ద్విజాః । విరూపాశ్చ సురూపాశ్చ మలినాశ్చ హ్యపణ్డితాః ॥ ౪౩ ॥ సుదర్శ
నేన మునినా కాలమృత్యురపి స్వయమ్ । పురా భూమౌ ద్విజాగ్ర్యేణ జితో హ్యతిథిపూ
జయా ॥ ౪౪ ॥ అన్యథా నాస్తి సన్తర్తుం గృహస్థైశ్చ ద్విజోత్తమైః । త్యక్త్వా చా

సుదర్శనోపాఖ్యానమ్.

తిథిపూజాం తామాత్మనశ్శుభవిశోధనమ్ ॥ ౪౫ ॥ గృహస్థోపి పురా జేతుం సుదర్శన ఇ
తి శ్రుతః । ప్రతిజ్ఞామకరోజ్జాయాం భార్యామాహ పతివ్రతామ్॥ ౪౬ ॥ సువ్రతే సుభ్రు
సుభగే శృణు సర్వం ప్రయత్నతః । త్వయా వై నావమన్తవ్యా గృహే హ్యతిథయస్స
దా ॥ ౪౭ ॥ సర్వ ఏవ స్వయం సాక్షాదతిథిర్యః పినాకధృక్ । తస్మాదతిథయే దత్వా
ఆత్మానమపి పూజయ ॥ ౪౮ ॥ ఏవముక్త్వాథ సన్తప్తా వివశా సా పతివ్రతా। పతిమా
హ రుదన్తీ చ కిముక్తం భవతా ప్రభో ॥ ౪౯ ॥ తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా పునః ప్రాహ
సుదర్శనః। దేయం సర్వం శివాయార్యే శివ ఏవాతిథిస్స్వయమ్॥ ౫౦॥ తస్మాత్సర్వే ప్రపూజ
నీయాస్సర్వే హ్యతిథయస్సదా। ఏవముక్తా తదా భర్త్రా భార్యా తస్య పతివ్రతా ॥ ౫౧॥ శే
షామివాజ్ఞామాదాయ మూర్ధ్నా సా ప్రాచరత్తదా। పరీక్షితుం తథా శ్రద్ధాం తయోస్సా
క్షాద్ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౨ ॥ ధర్మో ద్విజోత్తమో భూత్వా జగామాథ మునేర్గృహమ్।
తం దృష్ట్వా చార్చయామాస సార్ఘ్యాద్యైరనఘా ద్విజమ్॥ ౫౩॥ సమ్పూజితస్తయా తాం
తు ప్రాహ ధర్మో ద్విజస్స్వయమ్। భద్రే కుతః పతిర్ధీమాంస్తవ భర్తా సుదర్శనః॥ ౫౪॥ అన్నా
ద్యైరలమద్యార్యే స్వం దాతుమిహ చార్హసి। సా చ లజ్జావృతా నారీ స్మరన్తీ కథితం పు
రా ॥ ౫౫ ॥ భర్త్రా న్యమీలయన్నేత్రే చచాల చ పతివ్రతా । కిం చేత్యాహ పునస్తాం
వై ధర్మే చక్రే చ సా మతిమ్ ॥ ౫౬ ॥ నివేదితుం కిలాత్మానం తస్మై పత్యురిహాజ్ఞయా।ఏ
తస్మిన్నన్తరే భర్తా తస్యా నార్యాస్సుదర్శనః ॥ ౫౭ ॥ గృహద్వారం గతో ధీమాంస్తా
మువాచ మహామునిః।ఏహ్యేహి క్వ గతా భద్రే తమువాచాతిథిస్స్వయమ్॥ ౫౮॥ భార్య
యా త్వనయా సార్ధం మైథునస్థోహమద్య వై । సుదర్శన మహాభాగ కిం కర్తవ్యమిహో
చ్యతామ్ ॥ ౫౯ ॥ సురతాన్తస్తు విప్రేన్ద్ర సన్తుష్టోహం ద్విజోత్తమ । సుదర్శనస్తతః
ప్రాహ సుప్రహృష్టో ద్విజోత్తమః ॥ ౬౦ ॥ భుఙ్క్ష్వ చైనాం యథాకామం గమిష్యే
హం ద్విజోత్తమ।హృష్టో నిదర్శయామాస స్వాత్మానం ధర్మరాట్స్వయమ్ ॥ ౬౧॥ ప్రద
దౌ చేప్సితం సర్వం తమాహ చ మహాద్యుతిః।ఏషా న భుక్తా విప్రేన్ద్ర మనసాపి సుశోభనా॥

జ్ఞైకేనసువ్రత ॥ ౬౩ ॥ అహోఽస్యతపసోవీర్యమిత్యుక్త్వాప్రయయౌచసః। తస్మా
త్తథాపూజనీయాస్సర్వైహ్యతిథయస్సదా ॥ ౬౪ ॥ బహునాత్రకిముక్తేనభాగ్యహీ
నాద్విజోత్తమాః। తమేవశరణంతూర్ణంగన్తుమర్హథశఙ్కరమ్॥ ౬౫ ॥ తస్యతద్వ
చనంశ్రుత్వాబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణర్షభాః। బ్రహ్మణఃఖివద్యాత్రాంప్రోచురాకులి
తేక్షణాః ॥ ౬౬ ॥ బ్రాహ్మణాః॥నాపేక్షితంమహాభాగజీవితంవికృతాఃస్త్రియః।దృ
ష్టోస్మాభిర్మహాదేవోనిన్దితోయస్త్వనిన్దితః ॥ ౬౭ ॥ శప్తశ్చసర్వగశ్శూలీపినాకీనీల
లోహితః। అజ్ఞానాచ్ఛాపజాశక్తిఃకుణ్ఠితాస్యనిరీక్షణాత్ ॥ ౬౮ ॥ వక్తుమర్హసి
దేవేశసన్న్యాసంవైక్రమేణతు। ద్రష్టుంవైదేవదేవేశముగ్రంభీమంకపర్దినమ్॥ ౬౯॥
పితామహః॥ ఆదౌవేదానధీత్యైవశ్రద్ధయాచగురోస్సదా। విచార్యార్థంమునేర్ధర్మా
న్పరిజ్ఞాయద్విజోత్తమాః ॥ ౭౦ ॥ గ్రహణాన్తంహివావిద్వానథద్వాదశవార్షి
కమ్। స్నాత్వాహృత్యచదారాన్వైపుత్రానుత్పాద్యసువ్రతాః॥ ౭౧॥ వృత్తిభిశ్చా
నురూపాభిస్తాన్విభజ్యసుతాన్మునిః। అగ్నిష్టోమాదిభిశ్చేష్ట్వాయజ్ఞైర్యజ్ఞేశ్వరంవి
భుమ్ ॥ ౭౨ ॥ పూజయేత్పరమాత్మానంప్రాప్యారణ్యంవిభావసౌ। మునిర్ద్వాదశ
వర్షంవావర్షమాత్రమథాపివా॥ ౭౩ ॥ పక్షద్వాదశకంవాపిదినద్వాదశకంతువా।
క్షీరభుక్సంయతశ్శాన్తస్స్నాత్వాతన్సమ్పూజయేత్సురాన్ ॥ ౭౪ ॥ ఇష్ట్వైవంజుహు
యాదగ్నౌయజ్ఞపాత్రాణిసన్తతః। అప్సువైపార్థివంన్యస్యసరవేతైజసానితు ॥
స్వధనంసకలంచైవబ్రాహ్మణేభ్యోఽవిశఙ్కయా। ప్రణిపత్యగురుంభూమావిరక్తస్స
న్న్యసేద్యతిః ॥ ౭౬ ॥ నికృత్యకేశాన్సశిఖానుపవీతంవిసృజ్యచ।పఞ్చభిర్జుహుయా
దప్సుభూస్స్వాహేతివిచక్షణః ॥ ౭౭ ॥ తతశ్చోర్ధ్వంచరేదేవంయతిశ్శివవిముక్త
యే।వ్రతేనానశనేనాపితోయవృత్త్యాపివాపునః ॥ ౭౮ ॥ పర్ణవృత్త్యాపయోవృత్త్యా
ఫలవృత్త్యాపివాయతిః। ఏవంజీవన్మృతోనోచేత్షణ్మాసాద్వత్సరాత్తువా॥ ౭౯॥ప్రస్థా
నాదికమాయాసంస్వదేహస్యచరేద్యతిః। శివసాయుజ్యమాప్నోతికర్మణాప్యేవమా
చరన్ ॥ ౮౦ ॥ సద్యోపిలభతేముక్తింభక్తియుక్తోదృఢవ్రతాః। త్యాగేనవాకింవిధి
నాప్యనేనభక్తస్యరుద్రస్యశుభైర్వ్రతైశ్చ॥ ౮౧ ॥ యజ్ఞైశ్చదానైర్వివిధైశ్చహో
మైర్లబ్ధైస్తుశాస్త్రైర్వివిధైశ్చవేదైః। శ్వేతేనైవంజితోమృత్యుర్భవభక్త్యామహాత్మ
నా ॥ ౮౨ ॥ వోఽస్తుభక్తిర్మహాదేవేశఙ్కరేపరమాత్మని॥ ౮౩॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేపరమేశ్వరస్యదారువనప్రవేశవర్ణనాదికథనంనామఏకోనత్రింశోధ్యాయః.

॥ శ్వేతోపాఖ్యానమ్ ॥

శైలాదిః ॥ ఏవముక్త్వా స్తథా తేన బ్రహ్మణా బ్రాహ్మణర్షభాః। శ్వేతస్య చ కథాం
పుణ్యామపృచ్ఛన్పరమర్షయః ॥ ౧ ॥ పితామహః ॥ శ్వేతో నామ మునిః శ్రీమా
న్గతాయుర్గిరిగహ్వరే । సక్తోభ్యర్చ్య యథా భక్త్యా తుష్టావ చ మహేశ్వరమ్ ॥ ౨ ॥
రుద్రాధ్యాయేన పుణ్యేన నమస్తేత్యాదినా ద్విజాః । తతః కాలో మహాతేజాః కాలప్రా
ప్తం ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౩ ॥ నేతుం సఞ్చిన్త్య విప్రేన్ద్రాస్సాన్నిధ్యమకరోన్మునేః ।
శ్వేతోపి దృష్ట్వా తం కాలం కాలప్రాప్తోపి శఙ్కరమ్ ॥ ౪ ॥ పూజయామాస పుణ్యాత్మా
త్రియమ్బకమనుస్మరన్ । త్రియమ్బకం యజే దేవం సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ ॥ ౫ ॥ కిం క
రిష్యతి మే మృత్యుర్మృత్యోర్మృత్యురహం యతః । తం దృష్ట్వా సస్మితం ప్రాహ శ్వేతం
లోకభయఙ్కరః ॥ ౬ ॥ ఏహ్యేహి శ్వేత చానేన విధినా కిం ఫలం తవ । రుద్రో వా భగవా
న్విష్ణుర్బ్రహ్మా వా జగదీశ్వరః ॥ ౭ ॥ కస్సమర్థః పరిత్రాతుం మయా గ్రస్తం ద్విజోత్తమ ।
అనేన మమ కిం విప్ర రౌద్రేణ విధినా ప్రభో ॥ ౮ ॥ నేతుం యమస్య స్థితిశ్చాహం యమలో
కం క్షణేన వై । యస్మాద్గతాయుస్త్వం తస్మాన్మునే నేతుమిహోద్యతః ॥ ౯ ॥ తస్య తద్వచ
నం శ్రుత్వా భైరవం ధర్మమిశ్రితమ్ । హా రుద్ర రుద్ర రుద్రేతి లలాప మునిపుఙ్గవః ॥ ౧౦ ॥
తం ప్రాహ చ మహాదేవం కాలం సమ్ప్రేక్ష్య వై దృశా । నేత్రేణ బాష్పమిశ్రేణ సమ్భ్రా
న్తేన సమాకులః ॥ ౧౧ ॥ శ్వేతః ॥ త్వయా కిం కాల నో నాథశ్చాస్తి చేద్వృషధ్వజః ।
లిఙ్గేస్మిఞ్ఛఙ్కరో రుద్రస్సర్వదేవభవోద్భవః ॥ ౧౨ ॥ అతీవ భవభక్తానాం మద్విధానాం
మహాత్మనామ్ । విధినా కిం మహాభాగ గచ్ఛ గచ్ఛ యథాగతమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతో నిశమ్య
కుపితస్తీక్ష్ణదంష్ట్రో భయఙ్కరః । శ్రుత్వా శ్వేతస్య తద్వాక్యం పాశహస్తో భయావ
హః ॥ ౧౪ ॥ సింహనాదం మహత్కృత్వా చాస్ఫోట్య చ ముహుర్ముహుః । బబన్ధ
చ మునిం కాలః కాలపాశైస్తమాహ చ ॥ ౧౫ ॥ మయా బద్ధోసి విప్రర్షే శ్వేత నేతుం
యమాలయమ్ । అద్య వై దేవదేవేన తవ రుద్రేణ కిం కృతమ్ ॥ ౧౬ ॥ క్వ శర్వస్తవ భ
క్తిశ్చ క్వ పూజా పూజయా ఫలమ్ । క్వ చాహం క్వ చ మే భీతిః శ్వేత బద్ధోసి వై మయా ॥
౧౭ ॥ లిఙ్గేస్మిన్సంస్థితః శ్వేత తవ రుద్రో మహేశ్వరః । నిశ్చేష్టోసౌ మహాదేవః కథం
పూజ్యో మహేశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ తతస్సదాశివస్స్వయం ద్విజం నిహన్తుమాగతం నిహ
న్తుమన్తకం స్మయన్స్మరారియజ్ఞహా హరః ॥ ౧౯ ॥ త్వరన్వినిర్గతః పరశ్శివస్స్వయం
త్రిలోచనస్త్రియమ్బకోమ్బయా సమం సనన్దినా గణేశ్వరైః ॥ ౨౦ ॥ ససర్జ జీవితం
క్షణాద్భవం నిరీక్ష్య వై భయాత్పపాత చాశు వై బలీ మునేస్తు సన్నిధౌ ద్విజాః ॥ ౨౧ ॥ ననా
ద చోర్ధ్వముచ్చధీర్నిరీక్ష్య చాన్తకాన్తకం । నిరీక్షణేన వై మృతం భవస్య విప్రపుఙ్గవాః ॥
౨౨ ॥ వినేదురుచ్చమీశ్వరాస్సురేశ్వరా మహేశ్వరం ప్రణేమురమ్బికాముమాం మునీశ్వ
రాస్తు హర్షితాః ॥ ౨౩ ॥ ససర్జురస్య మూర్ధ్ని వై మునేశ్చ భవస్య ఖే చ రాస్సు శోభనం

సుశీతలంసుపుష్పవర్షమమ్బరాత్ । అపాహ్యనిరీక్ష్యచాన్తకంమృతంతదాసువిస్మిత
శ్శిలాశనాత్మజోవ్యయంశివంప్రణమ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఉవాచబాలధీర్మృతఃప్రసీ
దచేతివైమునేర్మహేశ్వరంమహేశ్వరస్యచానుగోగణేశ్వరః ॥ తతోవివేశభగవాన
నుగృహ్యద్విజోత్తమమ్ ॥ ౨౫ ॥ క్షణాద్దగ్ధశరీరంహిధ్వస్తందృష్ట్వాన్తకంక్షణాత్ ।
తస్మాన్మృత్యుఞ్జయంచైవభక్త్యాసమ్పూజయేద్ద్విజాః ॥ ౨౬ ॥ ముక్తిదంభుక్తిదంచైవస
ర్వేషామపిశఙ్కరమ్ । బహునాకింప్రలాపేనసన్న్యస్యాభ్యర్చ్యవైభవమ్ ॥ ౨౭ ॥
భక్త్యాచాపరయాతస్మిన్విశోకావైభవిష్యథ ॥ శైలాదిః ॥ ఏవముక్తాస్తదాతేనబ్ర
హ్మణాబ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౮ ॥ ప్రసీదభక్తిర్దేవేశభవేరుద్రేపినాకిని । కేనవాతప
సాదేవయజ్ఞేనాప్యథకేనవా ॥ ౨౯ ॥ వ్రతైర్వాభగవద్భక్తాభవిష్యన్తిద్విజాతయః ॥
పితామహః ॥ నదానేనమునిశ్రేష్ఠాస్తపసాచనవిద్యయా ॥ ౩౧ ॥ యజ్ఞైర్హోమైర్వ్ర
తైర్వేదైర్యోగశాస్త్రైర్నిరోధనైః ప్రసాదేనైవసాభక్తిశ్శివేపరమకారణే ॥ ౩౨ ॥
అథతస్యవచశ్శ్రుత్వాసర్వేతేపరమర్షయః । సదారతనయాశ్శ్రాన్తాః ప్రణేముశ్చపి
తామహమ్ ॥ ౩౩ ॥ తస్మాత్పాశుపతీభక్తిర్ధర్మకామార్థసిద్ధిదా । మునేర్విజయదా
చైవసర్వమృత్యుజయప్రదా ॥ ౩౪ ॥ దధీచస్తుపురాభక్త్యాహరింజిత్వామరైర్విభుమ్ ।
క్షుపంజఘానపాదేనవజ్రాస్థిత్వంచలబ్ధవాన్ ॥ ౩౫ ॥ మయాపినిర్జితోమృత్యుర్మ
హాదేవస్యకీర్తనాత్ । శ్వేతేనాపిగతేనాస్యంమృత్యోర్మునివరేణతు ॥ ౩౬ ॥ మహా
దేవప్రసాదేనజితోమృత్యుర్యథామయా ॥ ౩౭ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేశ్వేతోపాఖ్యానం
నామత్రింశోధ్యాయః

శ్రీ దారుకావనస్థమునికృతలిఙ్గపూజా శ్రీ

సనత్కుమారః ॥ కథంభవప్రసాదేనదేవదారువనౌకసః । ప్రపన్నాశ్శరణం
దేవంవక్తుమర్హసిమేప్రభో ॥ ౧ ॥ శైలాదిః ॥ తానువాచమహాభాగాన్భగవానా
త్మభూస్స్వయమ్ । దేవదారువనస్థాంస్తుతపసాపావకప్రభాన్ ॥ ౨ ॥ పితామహః ॥
ఏషదేవోమహాదేవోవిజ్ఞేయస్తుమహేశ్వరః । నతస్మాత్పరమంకిఞ్చిత్పదంసమధిగమ్య
తే ॥ ౩ ॥ దేవానాంచఋషీణాంచపితౄణాంచైవసప్రభుః । సహస్రయుగపర్యన్తేప్రళ
యేసర్వదేహినః ॥ ౪ ॥ సంహరత్యేషభగవాన్కాలోభూత్వామహేశ్వరః । ఏష
చైవప్రజాస్సర్వాస్సృజత్యేకస్స్వతేజసా ॥ ౫ ॥ ఏషచక్రీచవజ్రీచశ్రీవత్సకృతలక్షణః ।
యోగీకృతయుగేచైవత్రేతాయాంక్రతురుచ్యతే ॥ ౬ ॥ ద్వాపరేచైవకాలాగ్నిర్ధర్మ
కేతుఃకలౌస్మృతః । రుద్రస్యమూర్తయస్త్వేతాయేభిధ్యాయన్తిపణ్డితాః ॥ ౭ ॥ చతు
రశ్రంబహిశ్చాన్తరష్టాశ్రంపిణ్డికాశ్రయే । వృత్తంసుదర్శనంయోగ్యమేవంలిఙ్గం

ప్రపూజయేత్ ॥ ౮ ॥ తమో హ్యగ్నీ రజో బ్రహ్మా సత్త్వం విష్ణుః ప్రకాశకమ్ । మూర్తిరేకా స్థితా చాస్య మూర్తయః పరికీర్తితాః ॥ ౯ ॥ యత్ర లిఙ్గస్థితద్విష్ణుర్యోగేన తు సమన్వితమ్ । తస్మాద్ధి దేవదేవేశమీశానం ప్రభుమవ్యయమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఆరాధయన్తి విప్రేన్ద్రా జితక్రోధా జితేన్ద్రియాః । లిఙ్గం కృత్వా యథాన్యాయం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ అఙ్గుష్ఠమాత్రం సుశుభం సువృత్తం సర్వసమ్మతమ్ । సమనాభం తథాష్టాశ్రం షోడశాశ్రమథాపి వా ॥ ౧౨ ॥ సువృత్తం మణ్డలం దివ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ । వేదికాద్విగుణా తస్య సమా వా సర్వసమ్మతా ॥ ౧౩ ॥ గోముఖీ చ త్రిభాగైకా వేద్యా లక్షణసంయుతా । పట్టికా చ సమన్తాద్వై యవమాత్రా ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ సౌవర్ణం రాజతం శైలం కృత్వా తామ్రమయం తథా । వేదికాయాశ్చ విస్తారం త్రిగుణం వై సమన్తతః ॥ వర్తులం చతురశ్రం వా షడశ్రం వా త్రిరశ్రకమ్ । సమన్తాన్నిర్వ్రణం శుభ్రం లక్షణైస్తత్సులక్షితమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య యథాన్యాయం పూజాలక్షణసంయుతమ్ । కలశం స్థాపయేత్తస్య వేదిమధ్యే తథా ద్విజాః ॥ ౧౭ ॥ సహిరణ్యం సబీజం చ బ్రహ్మభిశ్చాభిమన్త్రితమ్ । సేచయేచ్చ తతో లిఙ్గం పవిత్రైః పఞ్చభిశ్శుభైః ॥ ౧౮ ॥ పూజయేచ్చ యథాలాభం తతస్సిద్ధిమవాప్స్యథ । సమాహితాః పూజయధ్వం సపుత్రాస్సహబన్ధుభిః ॥ ౧౯ ॥ సర్వే ప్రాఞ్జలయో భూత్వా శూలపాణిం ప్రపద్యత । తతో ద్రక్ష్యథ దేవేశం దుర్దర్శమకృతాత్మభిః ॥ ౨౦ ॥ యం దృష్ట్వా సర్వమజ్ఞానమధర్మశ్చ ప్రణశ్యతి । తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా బ్రహ్మాణమమితౌజసమ్ ॥ ౨౧ ॥ సమ్ప్రస్థితా వనాశాస్తే దేవదారువనం తతః । ఆరాధయితుమారబ్ధా బ్రహ్మణా కథితం యథా ॥ ౨౨ ॥ స్థణ్డిలేషు విచిత్రేషు పర్వతానాం గుహాసు చ । నదీనాం చ వివిక్తేషు పులినేషు శుభేషు చ । శైవాలభోజనాః కేచిత్కేచిదన్తర్జలేశయాః । కేచిదభ్రావకాశాస్తు పాదాఙ్గుష్ఠాగ్రధిష్ఠితాః ॥ ౨౪ ॥ దన్తోలూఖలినస్త్వన్యే అశ్మకుట్టాస్తథాపరే । స్థానవీరాసనాస్త్వన్యే మృగచర్యారతాః పరే ॥ ౨౫ ॥ కాలం నయన్తి తపసా పూజయా చ మహాధియః । ఏవం సంవత్సరే పూర్ణే వసన్తే సముపస్థితే ॥ ౨౬ ॥ తతస్తేషాం ప్రసాదార్థం భక్తానామనుకమ్పయా । దేవః కృతయుగే తస్మిన్గిరౌ హిమవతశ్శుభే ॥ ౨౭ ॥ దేవదారువనం ప్రాప్తః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః । భస్మపాణ్డురదిగ్ధాఙ్గో నగ్నో వికృతలక్షణః ॥ ౨౮ ॥ ఉల్ముకవ్యగ్రహస్తశ్చ రక్తపిఙ్గళలోచనః । క్వచిచ్చ హసతే రౌద్రం క్వచిద్గాయతి విస్మితః ॥ ౨౯ ॥ క్వచిన్నృత్యతి శృఙ్గారం క్వచిద్రౌతి ముహుర్ముహుః । ఆశ్రమే హ్యటతే భైక్ష్యం యాచతే చ పునః పునః ॥ ౩౦ ॥ మాయాం కృత్వా తథారూపాం దేవస్తద్వనమాగతః । తతస్తే మునయస్సర్వే తుష్టువుశ్చ సమాహితాః ॥ ౩౧ ॥ అద్భిర్వివిధమాల్యైశ్చ ధూపైర్గన్ధైస్తథైవ చ । సపత్నీకా మహాభాగాస్సపుత్రాస్సపరిచ్ఛదాః ॥ ౩౨ ॥ మునయస్తే తథా వాగ్భిరీశ్వరం చేదమబ్రువన్ । అజ్ఞానాద్దేవదేవేశ యదస్మాభిర

ష్ఠితమ్ ॥ ౩౩ ॥ కర్మణామనసావాచాతత్సర్వంతుస్తుమర్హసి । చరితాణివిచిత్రాణిసుగుహ్యానిగహనానిచ ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మాదీనాంచదేవానాందుర్విజ్ఞేయానితేహర । ఆగతింతేనజానీమోగతింనైవచనైవచ ॥ ౩౫ ॥ విశ్వేశ్వరమహాదేవయోసిసోసినమోస్తుతే । స్తువన్తిత్వాంమహాత్మానోదేవదేవంమహేశ్వరమ్ ॥ ౩౬ ॥ నమోభవాయభవ్యాయభావనాయోద్భవాయచ । అనన్తబలవీర్యాయభూతానాంపతయేనమః ॥ ౩౭ ॥ సంహర్త్రేచపిశఙ్గాయఅవ్యయాయవ్యయాయచ । గఙ్గాసలిలధారాయఆధారాయగుణాత్మనే ॥ ౩౮ ॥ త్ర్యమ్బకాయత్రినేత్రాయత్రిశూలవరధారిణే । కన్దర్పాయహుతాశాయనమోస్తుపరమాత్మనే ॥ ౩౯ ॥ శఙ్కరాయవృషాఙ్కాయగణానాంపతయేనమః । దణ్డహస్తాయకాలాయపాశహస్తాయవైనమః ॥ ౪౦ ॥ వేదమన్త్రప్రధానాయశతజిహ్వాయవైనమః । భూతంభవ్యంభవిష్యంచస్థావరంజఙ్గమంచయత్ ॥ ౪౧ ॥ తవదేహాత్సముత్పన్నందేవసర్వమిదంజగత్ । పాసిహంసిచభద్రంతేప్రసీదభగవంస్తతః ॥ ౪౨ ॥ అజ్ఞానాద్యదివిజ్ఞానాద్యత్కిఞ్చిత్కురుతేనరః । తత్సర్వంభగవానేవకురుతేయోగమాయయా ॥ ౪౩ ॥ ఏవంస్తుత్వాతుమునయఃప్రహృష్టైరన్తరాత్మభిః । యాచన్తతపసాయుక్తాఃపశ్యామస్త్వాంయథాపురా ॥ తతోదేవఃప్రసన్నాత్మాస్వమేవాస్థాయశఙ్కరః । రూపంత్ర్యక్షంచసన్దృష్టుందివ్యంచక్షురదాత్ప్రభుః ॥ ౪౫ ॥ లబ్ధదృష్ట్యాత్వయాదృష్ట్వాదేవదేవంత్రియమ్బకమ్ । పునస్తుష్టువురీశానందేవదారువనౌకసః ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థముని
కృతలిఙ్గపూజాదికథనంనామ ఏకత్రింశోధ్యాయః.

॥ దేవదారువనస్థమునికృతపరమేశ్వరస్తుతిః ॥

ఋషయః ॥ నమోదిగ్వాససేతుభ్యంకృతాన్తాయత్రిశూలినే । వికటాయకరాళాయకరాళవదనాయచ ॥ ౧ ॥ అరూపాయసురూపాయవిశ్వరూపాయతేనమః । కటంకటాయరుద్రాయస్వాహాకారాయవైనమః ॥ ౨ ॥ సర్వప్రణతదేహాయస్వయంచప్రణతాత్మనే । నిత్యంనీలశిఖణ్డాయశ్రీకణ్ఠాయనమోనమః ॥ ౩ ॥ నీలకణ్ఠాయదేవాయచితాభస్మాఙ్గధారిణే । త్వంబ్రహ్మాసర్వదేవానాంరుద్రాణాంనీలలోహితః ॥ ౪ ॥ ఆత్మాచసర్వభూతానాంసాఙ్ఖ్యైఃపురుషఉచ్యతే । పర్వతానాంమహామేరుర్నక్షత్రాణాంచచన్ద్రమాః ॥ ౫ ॥ ఋషీణాంచవసిష్ఠస్త్వందేవానాంవాసవస్తథా । ఓఙ్కారస్సర్వవేదానాంజ్యేష్ఠంసామచసామసు ॥ ౬ ॥ ఆరణ్యానాంపశూనాంచసింహస్త్వంపరమేశ్వరః । గ్రామ్యాణామృషభశ్చాసిభగవాన్లోకపూ

జితః ॥ ౭ ॥ సర్వథా వర్తమానోపి యో యో భావోభవిష్యతి । త్వమేవ తత్ర పశ్యామో బ్రహ్మణా కథితం యథా ॥ ౮ ॥ కామః క్రోధశ్చ లోభశ్చ విషాదో మద ఏవ చ । ఏతదిచ్ఛామహే బోద్ధుం ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ ౯ ॥ మహాసంహరణే ప్రాప్తే త్వయా దేవ కృతాత్మనా । కరం లలాటే సంవిధ్య వహ్నిరుత్పాదితస్త్వయా ॥ ౧౦ ॥ తేనాగ్నినా తదా లోకా అర్చిర్భిస్సర్వతో వృతాః । తస్మాదగ్నిసమా హ్యేతే బహవో వికృతాగ్నయః ॥ ౧౧ ॥ కామః క్రోధశ్చ లోభశ్చ మోహో దమ్భ ఉపద్రవః । యాని చాన్యాని భూతాని స్థావరాణి చరాణి చ ॥ ౧౨ ॥ దహ్యన్తే ప్రాణినస్తే తు త్వత్సముత్థేన వహ్నినా । అస్మాకం దహ్యమానానాం త్రాతా భవ సురేశ్వర ॥ ౧౩ ॥ త్వం చ లోకహితార్థాయ భూతాని పరిషిఞ్చసి । మహేశ్వర మహాభాగ ప్రభో శుభనిరీక్షక ॥ ౧౪ ॥ ఆజ్ఞాపయ వయం నాథ కర్తారో వచనం తవ । భూతకోటిసహస్రేషు రూపకోటిశతేషు చ ॥ ౧౫ ॥ అన్తం గన్తుం న శక్తాస్స్మ దేవదేవ నమోస్తు తే ॥ ౧౫ ॥ * *

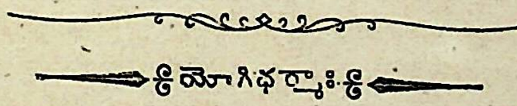
ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థముని కృతపరమేశ్వరస్తుతిర్నామ ద్వాత్రింశోధ్యాయః.

దేవదారువనస్థమునీనాం పరమేశ్వరకృతహితోపదేశః.

నందీ ॥ తతస్తతో భగవాననుగృహ్య మహేశ్వరః । స్తుతిం శ్రుత్వా స్తుతస్తేషామిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి యుష్మాభిః కీర్తితం స్తవమ్ । శ్రావయేద్వా ద్విజాన్విప్రో గాణాపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౨ ॥ వక్ష్యామి వో హితం పుణ్యం భక్తానాం మునిపుఙ్గవాః । స్త్రీలిఙ్గమఖిలం దేవీ ప్రకృతిర్మమ దేహజా ॥ ౩ ॥ పుల్లిఙ్గం పురుషో విప్రా మమ దేహసముద్భవః । ఉభాభ్యామేవ వై సృష్టిర్మమ విప్రా న సంశయః ॥ ౪ ॥ న నిన్దేద్యతినం దృష్ట్వా దిగ్వాససమనుత్తమమ్ । బాలోన్మత్తవిచేష్టం తు మత్పరం బ్రహ్మవాదినమ్ ॥ ౫ ॥ యే హి మాం భస్మనిరతా భస్మనా దగ్ధకిల్బిషాః । యథోక్తకారిణో దాన్తా విప్రా ధ్యానపరాయణాః ॥ ౬ ॥ మహాదేవపరా నిత్యం చరన్తో హ్యూర్ధ్వరేతసః । అర్చయన్తి మహాదేవం వాఙ్మనః కాయసంయతాః ॥ ౭ ॥ రుద్రలోకమనుప్రాప్య న నివర్తన్తి తే పునః । తస్మాదేతద్వ్రతం దివ్యమవ్యక్తం వ్యక్తలిఙ్గినః ॥ భస్మవ్రతాశ్చ ముణ్డాశ్చ వ్రతినో విశ్వరూపిణః । న తాన్పరివదేద్విద్వాన్న చైతానాఖిలఙ్ఘయేత్ ॥ ౯ ॥ న హసన్నాప్రియం బ్రూయాదముత్రేహ హితార్థవాన్ । యస్తాన్నిన్దతి మూఢాత్మా మహాదేవం స నిన్దతి ॥ ౧౦ ॥ యస్త్వేతాన్పూజయేన్నిత్యం స పూజయతి శఙ్కరమ్ । ఏవమేష మహాదేవో లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౧ ॥ యుగే యుగే మహాయోగీ క్రీడతే భస్మకుణ్ఠితః । ఏవం చరత భద్రం వస్తతస్సిద్ధిమవాప్స్యథ ॥ ౧౨ ॥ అతులమిహ మహాభయప్రణాశహేతుం శివకథితం పరమం పదం విదిత్వా ।

వ్యపగతభయలోభమోహచిత్తాః ప్రణిపతితాస్సహసా శిరోభిరుగ్రమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతః ప్రముదితా విప్రాశ్శ్రుత్వైవం కథితం తదా । గన్ధోదకైస్సుశుద్ధైశ్చ కుశపుష్పవిమిశ్రితైః ॥ స్నాపయన్తి మహాకుమ్భైరద్భి రేవ మహేశ్వరమ్ । గాయన్తి వివిధైర్గుహ్యైర్గుహ్యనామాకరైశ్చాపి సుస్వరైః ॥ ౧౪ ॥ నమో దేవాధిదేవాయ మహాదేవాయ వై నమః । అర్ధనారీశరీరాయ సాఙ్ఖ్యయోగప్రవర్తినే ॥ ౧౬ ॥ మేఘవాహనకృష్ణాయ గజచర్మనివాసినే । కృష్ణాజినోత్తరీయాయ వ్యాళయజ్ఞోపవీతినే ॥ ౧౭ ॥ సురచితసువిచిత్రకుణ్డలాయ సురచితమాల్యవిభూషణాయ తుభ్యమ్ । మృగపతివరచర్మవాససే చ ప్రథితయశసే నమోస్తు శఙ్కరాయ ॥ ౧౮ ॥ తతస్తాన్స మునీన్ప్రీతః ప్రత్యువాచ మహేశ్వరః । ప్రీతోస్మి తపసా యుష్మాన్వరం వృణుత సువ్రతాః ॥ ౧౯ ॥ తతస్తే మునయస్సర్వే ప్రణిపత్య మహేశ్వరమ్ । భృగ్వఙ్గిరా వసిష్ఠశ్చ విశ్వామిత్రస్తథైవ చ ॥ ౨౦ ॥ గౌతమో ఽత్రిస్సుకేశశ్చ పులస్త్యః పులహః క్రతుః । మరీచిః కశ్యపః కణ్వస్సంవర్తశ్చ మహాతపాః ॥ తే ప్రణమ్య మహాదేవమిదం వచనమబ్రువన్ । భస్మస్నానం చ నగ్నత్వం వామత్వం ప్రతిలోమతా ॥ ౨౨ ॥ సేవ్యాసేవ్యత్వమేవం చ ఏతదిచ్ఛామ వేదితుమ్ । తతస్తేషాం వచశ్శ్రుత్వా భగవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ సస్మితం ప్రాహ సమ్ప్రేక్ష్య సర్వాన్మునివరాంస్తదా ॥ ౨౪ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థమునీనాం పరమేశ్వరకృతహితోపదేశకథనం నామ త్రయస్త్రింశోధ్యాయః

యోగిధర్మాః

మహాదేవః ॥ ఏతద్వస్సమ్ప్రవక్ష్యామి కథాసర్వస్వముద్యతః । అగ్నిరహం సోమకర్తా సోమశ్చాగ్నిముపాశ్రితః ॥ ౧ ॥ కృతమేతద్వహత్యగ్నిర్భూయో లోకసమాశ్రయాత్ । అసకృత్త్వగ్నినా దగ్ధం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౨ ॥ భస్మసాద్విహితం సర్వం పవిత్రమిదముత్తమమ్ । భస్మనా వీర్యమాదాయ భూతాని పరిషిఞ్చతి ॥ ౩ ॥ అగ్నికార్యం చ యః కృత్వా కరిష్యతి త్రియాయుషమ్ । భస్మనా మమ వీర్యేణ ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ ౪ ॥ భాసయత్యేవ తద్భస్మ శుభం భావయతే చ యత్ । భక్షణాత్సర్వపాపానాం భస్మేతి పరికీర్తితమ్ ॥ ౫ ॥ ఊష్మపాః పితరో జ్ఞేయా దేవా వై సోమసమ్భవాః । అగ్నీషోమాత్మకం సర్వం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౬ ॥ అహమగ్నిర్మహాతేజాస్సోమశ్చైషా మహామ్బికా । అహమగ్నిశ్చ సోమశ్చ ప్రకృత్యా పురుషస్స్వయమ్ ॥ ౭ ॥ తస్మాద్భస్మ మహాభాగా మద్వీర్యమితి చోచ్యతే । స్వవీర్యం వపుషా చైవ ధారయామీతి వై స్థితిః ॥ ౮ ॥ తదాప్రభృతి లోకేషు రక్షార్థమశుభేషు చ ।

భస్మనాక్రియతేరక్షాసూతికానాంగృహేషుచ ॥ ౯ ॥ భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మాజిత
క్రోధోజితేన్ద్రియః । మత్సమీపముపాగమ్యనభూయోవినివర్తతే ॥ ౧౦ ॥ వ్రతంపా
శుపతంయోగంకాపిలంచైవనిర్మితమ్ । పూర్వంపాశుపతంహ్యేతన్నిర్మితంతదనుత్త
మమ్॥ ౧౧ ॥ శేషాశ్చాశ్రమిణస్సర్వేపశ్చాత్సృష్టాస్స్వయమ్భువా । సృష్టిరేషామ
యాసృష్టాలజ్జామోహభయాత్మికా ॥ ౧౨ ॥ నగ్నాఏవహిజాయన్తేదేవతామున
యస్తథా । ఏచాన్యేమానవాలోకేసర్వేజాయన్త్యవాససః ॥ ౧౩ ॥ ఇన్ద్రియై
రజితైర్నగ్నోదుకూలేనాపిసంవృతః । తైరేవసంవృతైర్గుప్తోనవస్త్రంకారణంస్మృ
తమ్ ॥ ౧౪॥ క్షమాధృతిరహింసాచవైరాగ్యంచైవసర్వశః। తుల్యౌమానావమానౌ
చతదావరణముత్తమమ్॥౧౫॥ భస్మస్నానేనదిగ్ధాఙ్గోధ్యాయతేమనసాహరమ్। య
ద్యకార్యసహస్రాణికృత్వాయస్స్నాతిభస్మనా॥ ౧౬ ॥ తత్సర్వందహతేభస్మయథా
గ్నిస్తేజసావనమ్ । తస్మాద్యత్నపరోభూత్వాత్రికాలమపియస్సదా ॥ ౧౭ ॥ భస్మ
నాకురుతేస్నానంగాణాపత్యంసగచ్ఛతి । సమాహృత్యక్రతూన్సర్వాన్గృహీత్వా
వ్రతముత్తమమ్॥౧౮॥ధ్యాయన్తియేమహాదేవంలీలాసద్భావభావితాః । ఉత్తరేణా
ర్యపన్థానంతేఽమృతత్వమవాప్నుయుః ॥ ౧౯ ॥ దక్షిణేనచపన్థానంయేశ్మశానానిభే
జిరే । అణిమామహిమాచైవలఘిమాప్రాప్తిరేవచ ॥ ౨౦ ॥ ఇచ్ఛాకామావసాయి
త్వంతథాప్రాకామ్యమేవచ । ఈశిత్వంచవశిత్వంచఅమరత్వంచతేగతాః ॥ ౨౧ ॥
ఇన్ద్రాదయస్తథాదేవాఃకామికవ్రతమాస్థితాః । ఐశ్వర్యంపరమంప్రాప్యసర్వేప్య
ప్రతిమౌజసః ॥ ౨౨ ॥ వ్యపగతమదమోహాముక్తరాగస్తమోరజదోషవివర్జితస్వ
భావః । పరిభవమిదముత్తమంవిదిత్వాపశుపతియోగపరోభవేత్సదైవ ॥ ౨౩
ఇమంపాశుపతంధ్యాయన్సర్వపాపప్రణాశనమ్ । యఃపఠేచ్ఛుచిర్భూత్వాశ్రద్ధ
ధానోజితేన్ద్రియః ॥ ౨౪ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధాత్మారుద్రలోకంసగచ్ఛతి । తేసర్వే
మునయశ్శ్రుత్వావసిష్ఠాద్యాద్విజోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ భస్మపాణ్డురదిగ్ధాఙ్గాబభూవు
ర్విగతస్పృహాః । రుద్రలోకాయకల్పాన్తేసంస్థితాశ్శివతేజసా ॥ ౨౬ ॥ తస్మాన్న
నిన్ద్యాఃపూజ్యాశ్చవికృతామలినాఅపి । రూపాన్వితాశ్చవిప్రేన్ద్రాస్సదాయోగీ
న్ద్రశఙ్కయా ॥ ౨౭॥ బహునాకింప్రలాపేనభవభక్తాద్విజోత్తమాః। సమ్పూజ్యా
స్సర్వయత్నేనశివవన్నాత్రసంశయః ॥ ౨౮ ॥ మలినాశ్చైవవిప్రేన్ద్రాభవభక్తా
దృఢవ్రతాః । దధీచస్తుయథాదేవదేవంజిత్వావ్యవస్థితః ॥ ౨౯ ॥ నారాయణంచ
థాలోకేరుద్రభక్త్యానసంశయః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనభస్మదిగ్ధతనూరుహాః॥౩౦॥
జటినోముణ్డినశ్చైవనగ్నానానాప్రకారిణః । సమ్పూజ్యాశ్శివవన్నిత్యంమనసాకర్మ
ణాగిరా ॥ ౩౧॥

* * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేయోగిప్రశంసానామచతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

—— క్షుపదధీచోపాఖ్యానమ్ ——

సనత్కుమారః ॥ కథం జఘాన రాజానం క్షుపం పాదేన సువ్రత । దధీచస్సమరే జిత్వా దేవదేవం జనార్దనమ్ ॥౧॥ వజ్రాస్థిత్వం కథం లేభే మహాదేవాన్మహాతపాః । వక్తుమర్హసి శైలాదే జితో మృత్యుస్త్వయా యథా ॥ ౨ ॥ శైలాదిః ॥ బ్రహ్మపుత్రో మహాతేజా రాజా క్షుప ఇతి శ్రుతః । అభూన్మిత్రో దధీచస్య మునీన్ద్రస్య జనేశ్వరః ॥ ౩ ॥ చిరాత్తయోః ప్రసఙ్గాద్వై వాదః క్షుపదధీచయోః । అభవత్క్షత్రియశ్శ్రేష్ఠో విప్ర ఏవేతి విశ్రుతః ॥ ౪ ॥ అష్టానాం లోకపాలానాం వపుర్ధారయతే నృపః । తస్మాదిన్ద్రోహ్యహం వహ్నిర్యమశ్చ నిరృతిస్తథా ॥ ౫ ॥ వరుణశ్చైవ వాయుశ్చ సోమో ధనద ఏవ చ । ఈశ్వరోహం న సన్దేహో నావమన్తవ్య ఏవ చ ॥ ౬ ॥ మహతీ దేవతా యా సా మహతశ్చాపి సువ్రత । తస్మాత్త్వయా మహాభాగ చ్యావనేయ సదాహ్యహమ్ ॥ ౭॥ నావమన్తవ్య ఏవేహ పూజనీయశ్చ సర్వథా । శ్రుత్వా తథా మతం తస్య క్షుపస్య మునిసత్తమః ॥ ౮ ॥ దధీచశ్చ్యావనిశ్శీఘ్రముగ్రో గౌరవాదాత్మనో ద్విజః । అతాడయత్క్షుపం మూర్ధ్ని దధీచో వామముష్టినా ॥ ౯ ॥ చిచ్ఛేద వజ్రేణ చ తం దధీచం బలవాన్క్షుపః । బ్రహ్మలోకే పురా సోపి బ్రహ్మణః క్షుతసమ్భవః ॥ ౧౦ ॥ లబ్ధం వజ్రం చ కార్యార్థం వజ్రిణా చోదితః ప్రభుః । స్వేచ్ఛయైవ నరో భూత్వా నరపాలో బభూవ సః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాద్రాజా స విప్రేన్ద్రమజయద్వై మహాబలః । తథా వజ్రధరశ్శ్రీమాన్బలవాంస్తమసాన్వితః ॥ ౧౨ ॥ పపాత భూమౌ నిహతో వజ్రేణ ద్విజపుఙ్గవః । సస్మార చ తథా తత్ర దుఃఖాద్వై భార్గవం మునిమ్ ॥ ౧౩ ॥ శుక్రోపి సన్ధయామాస తాడితం కులిశేన తమ్ । యోగాదేత్య దధీచస్య దేహం దేహభృతాం వరః ॥ ౧౪ ॥ సన్ధాయ పూర్వవద్దేహం దధీచస్యాహ భార్గవః । భో దధీచ మహాభాగ దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౧౫ ॥ సమ్పూజ్య పూజ్యం బ్రహ్మాద్యైర్దేవదేవం నిరఞ్జనమ్ । అవధ్యో భవ విప్రర్షే ప్రసాదాత్త్ర్యమ్బకస్య తు ॥ ౧౬ ॥ మృతసఞ్జీవనం తస్మాల్లబ్ధమేతన్మయా ద్విజ । నాస్తి మృత్యుభయం శమ్భోర్భక్తానామిహ సర్వతః ॥ ౧౭ ॥ మృతసఞ్జీవనం చాపి శైవమద్య వదామి తే । త్రియమ్బకం యజామహే త్రైలోక్య పితరం ప్రభుమ్ ॥ ౧౮ ॥ త్రిమణ్డలస్య పితరం త్రిగుణస్య మహేశ్వరమ్ । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ త్రిధాభూతస్య సర్వతః ॥ ౧౯ ॥ త్రివేదస్య మహాదేవం సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । సర్వభూతేషు సర్వత్ర త్రిగుణే ప్రకృతౌ తథా ॥ ౨౦ ॥ ఇన్ద్రియేషు తథాన్యేషు దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పేషు గన్ధవత్సూక్ష్మస్సుగన్ధిః పరమేశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ పుష్టిశ్చ ప్రకృతిర్యస్మాత్పురుషస్య ద్విజోత్తమ । మహదాదివిశేషాన్తవికల్పస్యాపి సువ్రత ॥ ౨౨ ॥ విష్ణోః పితామహస్యాపి మునీనాం చ మహామునే । ఇన్ద్రస్యాపి చ దేవానాం తస్మాద్వై పుష్టివర్ధనః ॥ ౨౩ ॥ తం దేవమమృతం రుద్రం కర్మణా మనసా తథా । స్వాధ్యాయేన చ యోగేన ధ్యానేన చ యజామహే ॥౨౪॥ సత్యేనానేన ముక్షీయాన్మృత్యుపాశాద్భవ

స్స్వయమ్ । బన్ధమోక్షకరోయస్మాదుర్వారుకమివప్రభుః ॥ ౨౫ ॥ మృతసఞ్జీవనో
మన్త్రోమయాలబ్ధస్తుశఙ్కరాత్ । జప్త్వాహుత్వాభిమన్త్ర్యైవంజలంపీత్వాదివాని
శమ్ ॥ ౨౬ ॥ లిఙ్గస్యసన్నిధౌధ్యాత్వానాస్తిమృత్యుభయంద్విజ। తస్యతద్వచనం
శ్రుత్వాతపసారాధ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౨౭ ॥ వజ్రాస్థిత్వమవధ్యత్వమదీనత్వంచలబ్ధ
వాన్ । ఏవమారాధ్యదేవేశందధీచోమునిసత్తమః ॥ ౨౮ ॥ ప్రాప్యావధ్యత్వమ
నైశ్చవజ్రాస్థిత్వంప్రయత్నతః । అతాడయచ్చరాజేన్ద్రంపాదమూలేనమూర్ధని ॥
క్షుపోదధీచంవజ్రేణజఘానోరసిచప్రభుః। నాభూన్నాశాయతద్వజ్రందధీచస్యమహా
త్మనః ॥ ౩౦ ॥ ప్రభావాత్పరమేశస్యవజ్రబద్ధశరీరిణః । దృష్ట్వాప్యవధ్యత్వమదీన
తాంచక్షుపోదధీచస్యతథాప్రభావమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఆరాధ్యయామాసహరింమురారిమి
న్ద్రానుజంప్రేక్ష్యతదామ్బుజాక్షమ్॥ ౩౧౪ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేక్షుపపరాభవోనామపఞ్చ
త్రింశోఽధ్యాయః.

శైలాదిః ॥ పూజయాతస్యసన్తుష్టోభగవాన్పురుషోత్తమః । శ్రీభూమిసహి
తశ్శ్రీమాఞ్ఛఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౧ ॥ కిరీటీపద్మహస్తశ్చసర్వాభరణభూషితః । పీ
తామ్బరశ్చభగవాన్దేవైర్దైత్యైశ్చసంవృతః ॥ ౨ ॥ ప్రదదౌదర్శనంతస్మైదివ్యంవై
గరుడధ్వజః । దివ్యేనదర్శనేనైవదేవంధృష్ట్వాజనార్దనమ్ ॥ ౩ ॥ తుష్టావవాగ్భిరి
ష్టాభిఃప్రణమ్యగరుడధ్వజమ్ । త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చప్రకృతిస్త్వంజనార్దనః ॥౪॥
పురుషస్త్వంజగన్నాథోవిష్ణుర్విశ్వేశ్వరోభవాన్ । యోఽయంబ్రహ్మాసిపురుషోవిశ్వ
మూర్తిఃపితామహః ॥ ౫ ॥ తత్త్వమాద్యంభవానేవపరంజ్యోతిర్జనార్దన । పరమా
త్మాపరంధామశ్రీపతేభూపతేప్రభో ॥ ౬ ॥ త్వత్తోఽపసమ్భవోరుద్రస్తమసాచసమా
వృతః । త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్ధాతారజసాచపితామహః ॥ ౭ ॥ త్వత్ప్రసాదాత్స్వ
యంవిష్ణుస్సత్త్వేనపురుషోత్తమః । కాలమూర్తేహరేవిష్ణోనారాయణజగన్మయ॥౮॥
మహాంస్తథాచభూతాదిస్తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణిచ। త్వయైవాధిష్ఠితాన్యేవవిశ్వమూ
ర్తేమహేశ్వర ॥ ౯ ॥ మహాదేవజగన్నాథపితామహజగద్గురో । ప్రసీదదేవదేవేశ
ప్రసీదపరమేశ్వర ॥ ౧౦ ॥ ప్రసీదత్వంజగన్నాథశరణ్యంశరణంగతః । వైకుణ్ఠశౌరే
సర్వజ్ఞవాసుదేవమహాభుజ॥౧౧॥ సఙ్కర్షణమహాభాగప్రద్యుమ్నపురుషోత్తమ।అని
రుద్ధమహాభాగసదావిజ్ఞాననమోస్తుతే ॥ ౧౨॥ విష్ణోతవాసనందివ్యమవ్యక్తంమధ్యతో
విభుః।సహస్రఫణసంయుక్తస్తమోమూర్తిర్ధరాధరః॥౧౩॥అధశ్చధర్మోదేవేశజ్ఞానం
రావైగ్యమేవచ।ఐశ్వర్యమాసనస్యాస్యపాదరూపేణసువ్రత॥ ౧౪॥సప్తపాతాళపా
దస్త్వంధరాజఘనమేవచ। వాసాంసిసాగరాస్సప్తదిశశ్చైవమహాభుజాః ॥ ౧౫ ॥

ప్యార్శ్వాద్గాతేవిభోనాభిఃఖంవాయుర్నాసికాంగతః । నేత్రేతేసోమశ్చసూర్యశ్చకేశావై పుష్కరాదయః ॥ ౧౬ ॥ నక్షత్రతారకాద్యాశ్చగ్రైవేయకవిభూషణమ్ । కథంస్తోష్యామి దేవేశంపూజ్యశ్చపురుషోత్తమః ॥ ౧౭ ॥ శ్రద్ధయాచకృతం దివ్యంయచ్ఛ్రితంయచ్చకీర్తితమ్ । యదిష్టంతత్క్షమస్వేశ నారాయణనమోస్తుతే॥ ౧౮ ॥ శైలాదిః॥ఇదంతువైష్ణవంస్తోత్రంసర్వపాపప్రణాశనమ్।యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపితక్షుపేణపరికీర్తితమ్ ॥ ౧౯ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజాన్భక్త్యావిష్ణులోకంస గచ్ఛతి । సమ్పూజ్యచైవంత్రిదశేశ్వరాద్యైస్తుత్వాస్తుతం దేవమజేయమీశమ్॥౨౦॥ విజ్ఞాపయామాసనిరీక్ష్యభక్త్యాజనార్దనాయప్రణిపత్యమూర్ధ్నా॥రాజా॥ భగవన్బ్రాహ్మణఃకశ్చిద్దధీచఇతివిశ్రుతః॥౨౧॥ ధర్మవేత్తావినీతాత్మాసఖామమపురాభవత్। అవధ్యస్సర్వదాసర్వైశ్శంకరార్చనతత్పరః ॥ ౨౨ ॥ సావజ్ఞంవామపాదేనసమాం మూర్ధ్ని సదస్యథ।తాడయామాసదేవేశవిష్ణోవిశ్వజగత్పతే ॥ ౨౩ ॥ ఉవాచచమదాపిష్టోనబిభేమీతిసర్వతః । జేతుమిచ్ఛామితంవిప్రందధీచంజగదీశ్వర ॥ ౨౪ ॥ యథాహితంతథాకర్తుంత్వమర్హసిజనార్దన ॥ శైలాదిః ॥ జ్ఞాత్వాసోపిదధీచస్యఅవధ్యత్వంమహాత్మనః ॥ ౨౫ ॥ సస్మారచమహేశస్యప్రభావమతులంహరిః । ఏవంస్తుత్వాహరిఃప్రాహబ్రహ్మణఃక్షుతసత్తవమ్ ॥౨౬ ॥ విష్ణుః ॥ విప్రాణాంనాస్తిరాజేన్ద్రభయమేత్యమహేశ్వరమ్ । విశేషాద్రుద్రభక్తానామభయంసర్వదానృప ॥ నీచానామపిసర్వత్రదధీచస్యాస్యకిం పునః । తస్మాత్తవమహాభాగవిజయోనాస్తిభూపతే ॥ ౨౭ ॥ దుఃఖంకరోమివిప్రస్యశాపార్థంససురస్యమే। భవితాతస్యశాపేనదక్షయజ్ఞేసురైస్సహ॥౨౮ ॥ వినాశోమమరాజేన్ద్రపునరుత్థానమేవచ।తస్మాత్సమేత్యవిప్రేన్ద్రసర్వయత్నేనభూపతే ॥౩౦ ॥ కరోమియత్నంరాజేన్ద్రదధీచవిజయాయతే॥శైలాదిః॥శ్రుత్వావాక్యంక్షుపఃప్రాహతథాస్త్వితిజనార్దనమ్॥ ౩౧॥ భగవానపి విప్రస్యదధీచస్యాశ్రమంయయౌ । ఆస్థాయరూప విప్రస్యభగవాన్భక్తవత్సలః॥౩౨॥ దధీచమాహబ్రహ్మర్షిమభివాద్యజగద్గురుః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ భోభోదధీచబ్రహ్మర్షేభవార్చనరతావ్యయ॥ ౩౩॥ వరమేకంవృణేత్వత్తస్తంభవాన్దాతుమర్హతి।యాచితోదేవదేవేనదధీచఃప్రాహవిష్ణునా॥౩౪॥ జ్ఞాతంవేప్సితంసర్వంనబిభేమితథాప్యహమ్।భవాన్విప్రస్యరూపేణఆగతోసిజనార్దన ॥ ౩౫ ॥ భూతంభవిష్యం దేవేశవర్తమానంజనార్దన।జ్ఞాతంప్రసాదాద్రుద్రస్యద్విజత్వంత్యజసువ్రత॥ఆరాధితోసిదేవేశక్షుపేణమధుసూదన।జానేతవైనాంభగవన్భక్తవత్సలతాం హరే॥౩౭॥స్థానేతవైషాభగవన్భక్తవాత్సల్యతాహరే। అస్తిచేద్భగవన్భీతిర్భవార్చనరతస్యమే॥౩౮॥వక్తుమర్హసియత్నేనవరదామ్బుజలోచన । వదామినమృషాతస్మాన్నబిభేమిజనార్దన ॥ ౩౯ ॥ నబిభేమిజగత్యస్మిన్దేవదైత్యద్విజాదపి॥ శైలాదిః ॥ శ్రుత్వావాక్యందధీచస్యతదాస్థాయజనార్దనః ॥ ౪౦॥ స్వరూపంసస్మితంప్రాహసన్త్యజ్యద్విజతాంక్షణాత్ ॥భగవాన్॥

భయందధీచసర్వత్రనాస్త్యేవతవసువ్రత ॥ ౪౧ ॥ భవార్చనరతోయస్మాద్భవాన్స
ర్వజ్ఞఏవచ । బిభేమీతిసకృద్వక్తుంత్వమర్హసినమస్తవ ॥ ౪౨ ॥ నియోగాన్మమవి
ప్రేన్ద్రక్షుపంప్రతిసదస్యథ । ఏవంశ్రుత్వాపితద్వాక్యంసాన్త్వంవిష్ణోర్మహామునిః ॥
నబిభేమీతితంప్రాహదధీచోదేవసత్తమమ్ । ప్రభావాద్దేవదేవస్యశమ్భోస్సాక్షాత్పి
నాకినః ॥ ౪౪ ॥ శర్వస్యశఙ్కరస్యాస్యసర్వజ్ఞస్యమహామునిః । తతస్తస్యమునే
శ్శ్రుత్వావచనంకుపితోహరిః ॥ ౪౫ ॥ చక్రముద్యమ్యభగవాన్దిధక్షుర్మునిసత్తమమ్ ।
అభవత్కుణ్ఠితాగ్రంహివిష్ణోశ్చక్రంసుదారుణమ్ ॥ ౪౬ ॥ ప్రభావాద్దధీచస్యక్షు
పస్యైవహిసన్నిధౌ । దృష్ట్వాతత్కుణ్ఠితాగ్రంహిచక్రంచక్రిణమాహసః ॥ ౪౭ ॥
దధీచస్స్మితంసాక్షాత్సదసద్వ్యక్తికారణమ్ । భగవన్భవతాలబ్ధంపురాతీవసుదా
రుణమ్ ॥ ౪౮ ॥ సుదర్శనమితిఖ్యాతంచక్రంవిష్ణోఃప్రయత్నతః । భవస్యైతచ్ఛుభం
చక్రంనజిఘాంసతిమామిహ ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మాస్త్రాద్యైస్తథాన్యైర్వాప్రయత్నంకర్తు
మర్హసి ॥ శైలాదిః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాదృష్ట్వానిర్వీర్యమాయుధమ్ ॥ ౫౦ ॥
ససర్జచపునస్తస్మైసర్వాస్త్రాణిసమన్తతః । చక్రుర్దేవాస్తతస్తస్యవిష్ణోస్సాహాయ్యమ
వ్యయాః ॥ ౫౧ ॥ ద్విజేనైకేనయోద్ధుంహిప్రవృత్తస్యమహాబలాః । కుశముష్టింత
దాదాయదధీచస్సంస్మరన్భవమ్ ॥ ౫౨ ॥ ససర్జసర్వదేవేభ్యోవజ్రాస్థిస్సర్వతో
వశీ । దివ్యంత్రిశూలమభవత్కాలాగ్నిసదృశప్రభమ్ ॥ ౫౩ ॥ దగ్ధుందేవాన్మతించ
క్రేయుగాన్తాగ్నిరివాపరః । ఇన్ద్రనారాయణాద్యైస్తుదేవైస్త్యక్తానియానితు ॥ ౫౪ ॥
ఆయుధానిసమస్తానిప్రణేముస్త్రిశిఖంమునే । దేవాశ్చదుద్రువుస్సర్వేధ్వస్తవీర్యాద్వి
జోత్తమ ॥ ౫౫ ॥ ససర్జభగవాన్విష్ణుస్స్వదేహాత్పురుషోత్తమః । ఆత్మనస్సదృశాన్ది
వ్యాన్లక్షలక్షాయుతాన్గణాన్ ॥ ౫౬ ॥ తానిసర్వాణిసహసాదదాహమునిసత్త
మః । తతోవిస్మయమాస్థాయవిశ్వమూర్తిరభూద్ధరిః ॥ ౫౭ ॥ తస్యదేహేహరేస్సా
క్షాదపశ్యద్ద్విజసత్తమః । దధీచోభగవాన్విప్రోదేవతానాంగణాన్పృథక్ ॥ ౫౮ ॥
రుద్రాణాంకోటయశ్చైవగణానాంకోటయస్తదా । అణ్డానాంకోటయశ్చైవవిశ్వ
మూర్తేస్తనౌతదా ॥ ౫౯ ॥ దృష్ట్వైతదఖిలంతత్రచ్యావనిర్విస్మితంతదా । విష్ణుమా
హజగన్నాథంజగన్మయమజంహరిమ్ ॥ ౬౦ ॥ అమ్భసాభ్యుక్ష్యతంవిష్ణుంవిశ్వరూ
పంమహామునిః । మాయాంత్యజమహాబాహోప్రతిభాసావిచారతః ॥ ౬౧ ॥ వి
జ్ఞానానాంసహస్రాణిదుర్విజ్ఞేయానిమాధవ । మయిపశ్యజగత్సర్వంత్వయాసార్ధమ
నిన్దిత ॥ ౬౨ ॥ బ్రహ్మాణంచతథారుద్రందివ్యాందృష్టిందదామితే । ఇత్యుక్త్వాదర్శ
యామాసస్వతనౌనిఖిలంమునిః ॥ ౬౩ ॥ తంప్రాహచహరిందేవంసర్వదేవభవో
ద్భవమ్ । మాయయాహ్యనయాకింవామన్త్రశక్త్యాథవాప్రభో ॥ ౬౪ ॥ వస్తుశక్త్యా
థవావిష్ణోధ్యానశక్త్యాథవాపునః । త్యక్త్వామాయామిమాంతస్మాద్యోద్ధుమర్హసియ

త్సతః ‖ ౬౫ ‖ ఏవంతస్యవచశ్శ్రుత్వాదృష్ట్వామాహాత్మ్యమనుత్తమమ్। దేవాశ్చదు
ద్రువుస్సర్వేదేవంనారాయణంచతమ్ ‖ ౬౬ ‖ వారయామాసనిశ్చేష్టంపద్మయో
నిర్జగద్గురుః । నిశమ్యవచనంతస్యబ్రహ్మణస్తేననిర్జితః ‖ ౬౭ ‖ జగామభగ
వాన్విష్ణుఃప్రణిపత్యమహామునిమ్ । క్షుపోదుఃఖాతురోభూత్వాసమ్పూజ్యచము
నీశ్వరమ్ ‖ ౬౮ ‖ దధీచమభివన్ద్యాశుప్రార్థయామాసవిక్లబః । దధీచక్షమస్వ
తాందేవమయాఽజ్ఞానాత్కృతంసఖే ‖ ౬౯ ‖ విష్ణునావాసురైర్వాపిరుద్రభక్తస్య
కింతవ । ప్రసీదపరమేశానేమగ్నభావజ్జనైర్ద్విజ ‖ ౭౦ ‖ భక్తిర్భక్తిమతాంశ్రేష్ఠ
మద్విధైఃక్షత్రియాధమైః । శ్రుత్వానుగృహ్యతంవిప్రోదధీచస్తపతాంవరః ‖ ౭౧ ‖
రాజానంమునిశార్దూలశ్శాపచసురోత్తమాన్। రుద్రకోపాగ్నినాదేవాస్సదేవేన్ద్రా
మునీశ్వరైః ‖ ౭౨ ‖ ధ్వస్తాభవన్తుదేవేనవిష్ణునాచసమన్వితాః । ప్రజాపతేర్మఖే
పుణ్యేదక్షస్యసుమహాత్మనః ‖ ౭౩ ‖ ఏవంశప్త్వాక్షుపంప్రేక్ష్యపునరాహద్విజోత్త
మః । దేవైశ్చపూజ్యారాజేన్ద్రనృపైశ్చవివిధైర్గణైః ‖ ౭౪ ‖ బ్రాహ్మణాఏవరాజే
న్ద్రబలినఃప్రభవిష్ణవః । ఇత్యుక్త్వాస్వోటజంవిప్రఃప్రవివేశమహాద్యుతిః ‖ ౭౫ ‖ దధీ
చమభివాద్యైవజగామస్వంనృపఃక్షయమ్ । తదేవతీర్థమభవత్స్థానేశ్వరమితిస్మృ
తమ్ ‖ ౭౬ ‖ స్థానేశ్వరమనుప్రాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । కథితస్తవ
సఙ్క్షేపాద్వివాదఃక్షుబ్దధీచయోః ‖ ప్రభావశ్చదధీచస్యభవస్యచమహామునే । యఇ
దంకీర్తయేద్దివ్యంవివాదంక్షుబ్దధీచయోః ‖ ౭౭ ‖ జిత్వాపమృత్యుందేహాన్తేబ్రహ్మ
లోకంప్రయాతిసః। యఇదంకీర్త్యసఙ్గ్రామంప్రవిశేత్తస్యసర్వదా ‖ ౭౮ ‖ నాస్తిమృ
త్యుభయంచైవవిజయీచభవిష్యతి ‖ ౭౯ ‖ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేక్షుబ్దధీచోపాఖ్యానం
నామషట్త్రింశోఽధ్యాయః

నన్దికేశ్వరోత్పత్త్యాదికథనమ్

సనత్కుమారః ‖ భగవాన్కథమనుప్రాప్తోమహాదేవముమాపతిమ్ । శ్రోతుమి
చ్ఛామితత్సర్వంవక్తుమర్హసిమేప్రభో ‖ ౧ ‖ శైలాదిః ‖ ప్రజాకామశ్శిలాదోభూ
త్పితామమమహామునే । సోఽప్యన్ధస్సుచిరంకాలంతపస్తేపేసుదుశ్చరమ్ ‖ ౨ ‖ తపత
స్తస్యతపసాసన్తుష్టోవజ్రధృక్ప్రభుః । శిలాదమాహతుష్టోస్మివరయస్వవరానితి ‖ ౩ ‖
తతఃప్రణమ్యదేవేశంసహస్రాక్షంసహామరైః । ప్రోవాచమునిశార్దూలకృతాఞ్జలి
పుటోహరిమ్ ‖ ౪ ‖ శిలాదః ‖ భగవన్దేవతారిఘ్నసహస్రాక్షవరప్రద । అయో
నిజంమృత్యుహీనంపుత్రమిచ్ఛామిసువ్రత ‖ ౫ ‖ శక్రః ‖ పుత్రందాస్యామివిప్రర్షే
యోనిజంమృత్యుసంయుతమ్ । అన్యథాతేనదాస్యామిమృత్యుహీనానసన్తివై ‖ ౬ ‖

నదాస్యతిసుతం తేత్రమృత్యుహీనమయోనిజమ్ । పితామహోపిభగవాన్బ్రహ్మ
త్తాన్యేమహామునే ॥ ౭ ॥ సోపిదేవస్స్వయంబ్రహ్మామృత్యుహీనోనచేశ్వరః ।
అయోనిజశ్చమహాతేజాశ్చాణ్డజఃపద్మసమ్భవః ॥ ౮ ॥ మహేశ్వరాఙ్గజశ్చైవభవా
న్యాస్తనయఃప్రభుః । తస్యాప్యాయుస్సమాఖ్యాతంపరార్ధద్వయసమ్మితమ్ ॥ ౯ ॥
కోటికోటిసహస్రాణిఅహార్భూతానియానివై । సమతీతానికల్పానాంతావచ్ఛేషాః
పరత్రయే ॥ ౧౦ ॥ తస్మాదయోనిజేపుత్రేమృత్యుహీనేప్రయత్నతః । పరిత్యజ్య
శాంవిప్రేన్ద్రగృహాణాత్మసమంసుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ శైలాదిః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రు
త్వాపితామేలోకవిశ్రుతః । శిలాదఇతిపుణ్యాత్మాపునఃప్రాహశచీపతిమ్ ॥ ౧౨ ॥
శిలాదః ॥ భగవన్నణ్డయోనిత్వంపద్మయోనిత్వమేవచ । మహేశ్వరాఙ్గజత్వం
శ్రుతంవైబ్రహ్మణోమయా ॥ ౧౩ ॥ పురామహేన్ద్రదాయాదాద్గదతశ్చ
స్యపూర్వజాత్ । నారదాద్వైమహాబాహోకథన్త్రాశునోవద ॥ ౧౪ ॥ దాక్షా
యణీసాదత్తోపిదేవఃపద్మోద్భవాత్మజః । పౌత్రీకనకగర్భస్యకథంతస్యాస్సుతోవిభుః

బ్రహ్మణఃఅణ్డయోనిత్వాదికథనమ్.

శక్రః ॥ స్థానేసంశయితుంవిప్రతవవక్ష్యామికారణమ్ । కల్పేతత్పురుషేవృత్తంబ్రహ్మ
ణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౧౬ ॥ ససర్జసకలంధ్యాత్వాబ్రహ్మాణంపరమేశ్వరః । జనార్దనో
జగన్నాథఃకల్పేవైమేఘవాహనే ॥ ౧౭ ॥ దివ్యంవర్షసహస్రంతుమేఘోభూత్వా
వహద్ధరమ్ । నారాయణోమహాదేవంబహుమానేనసాదరమ్ ॥ ౧౮ ॥ దృష్ట్వా
భావంమహాదేవోహరేస్స్వాత్మనిశఙ్కరః । ప్రదదౌతస్యసకలంస్రష్టుంవైబ్రహ్మణా
సహ ॥ ౧౯ ॥ తదాతంకల్పమాహుర్వైమేఘవాహనసంజ్ఞయా । హిరణ్యగర్భ
స్తందృష్ట్వాతస్యదేహోద్భవస్తదా ॥ ౨౦ ॥ జనార్దనసుతఃప్రాహతపసాప్రాప్యశఙ్క
రమ్ । తవవామాఙ్గజోవిష్ణుర్దక్షిణాఙ్గభవోప్యహమ్ ॥ ౨౧ ॥ మయాసహజగత్సర్వం
తథాప్యసృజదచ్యుతః । జగన్మయోవహద్వ్యస్మాన్మేఘోభూత్వాదివానిశమ్ ॥ ౨౨
భవన్తముపహద్విష్ణుర్దేవదేవంజగద్గురుమ్ । నారాయణాదపివిభోభక్తోహంతవ
శఙ్కర ॥ ౨౩ ॥ ప్రసీదదేహిమేసర్వంసర్వాత్మత్వంతవప్రభో । తదాథలబ్ధ్వాభగవాన్భవా
త్సర్వాత్మతాంక్షణాత్ ॥ ౨౪ ॥ త్వరమాణోథసఙ్గమ్యదదర్శపురుషోత్తమమ్
ఏకార్ణవాలయేశుభ్రేత్వన్ధకారేసుదారుణే ॥ ౨౫ ॥ హేమరత్నచితేదివ్యేమనసా
వినిర్మితే । దుష్ప్రాప్యేదుర్జనైఃపుణ్యైస్సనకాద్యైరగోచరే ॥ ౨౬ ॥ జగదాత్మ
సహృదయందదర్శపురుషంత్వజః । అనన్తభోగిశయ్యాయాంశాయినంపఙ్కజేక్ష
ణమ్ ॥ ౨౭ ॥ శఙ్ఖచక్రగదాపద్మంధారయన్తంచతుర్భుజమ్ । సర్వాభరణసంయు
క్తంశశిమణ్డలసన్నిభమ్ ॥ ౨౮ ॥ శ్రీవత్సలక్షణందేవంప్రసన్నాస్యంజనార్దనమ్
రమామృదుకరామ్భోజస్పర్శరక్తపదామ్బుజమ్ ॥ ౨౯ ॥ పరమాత్మానమీశాన
మసాకాలరూపిణమ్ । రజసాసర్వలోకానాంసర్గలీలాప్రవర్తకమ్ ॥ ౩౦ ॥ స

ససర్వభూతానాంస్థాపకంపరమేశ్వరమ్ । సర్వాత్మానంమహాత్మానంపరమాత్మాన
మీశ్వరమ్ ॥ ౩౧ ॥ క్షీరార్ణవేమృతమయేశాయినంయోగనిద్రయా । తందృష్ట్వాప్రా
హవైబ్రహ్మాభగవన్తంజనార్దనమ్ ॥ ౩౨ ॥ గ్రసామిత్వాంప్రసాదేనయథాపూర్వం
భవానహమ్ । స్మయమానస్తుభగవాన్ప్రతిబుధ్యపితామహమ్ ॥ ౩౩ ॥ ఉదైక్షత
మహాబాహుస్మిన్నతమీవచ్చకారసః । వివేశచాణ్డజంతంతుగ్రస్తస్తేనమహాత్మనా ॥
తతస్తంచాసృజద్బ్రహ్మాభ్రువోర్మధ్యేనచాచ్యుతమ్ । సృష్టస్తేనహరిఃప్రేక్ష్యస్థితస్త
స్యాథసన్నిధౌ ॥ ౩౫ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేరుద్రస్సర్వదేవభవోద్భవః । వికృతంరూప
మాస్థాయపురాదత్తవరస్తయోః ॥ ౩౬ ॥ ఆగచ్ఛద్యత్రవైవిష్ణుర్విశ్వాత్మాపరమే
శ్వరః । ప్రసాదమతులంకర్తుంబ్రహ్మణశ్చహరేఃప్రభుః ॥ ౩౭ ॥ తతస్సమేత్యతౌదే
వౌసర్వదేవభవోద్భవమ్ । అపశ్యతాంభవందేవంకాలాగ్నిసదృశప్రభుమ్ ॥ ౩౮ ॥
తౌతంతుష్టువతుశ్చైవశర్వముగ్రంకపర్దినమ్ । ప్రణేమతుశ్చవరదంబహుమానేనసూ
రతః ॥ ౩౯ ॥ భవోపిభగవాన్దేవమనుగృహ్యపితామహమ్ । జనార్దనంజగన్నాథ
స్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪౦ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే బహ్మణోణ్డ
యోనిత్వాదికథనంనామ సప్తత్రింశోధ్యాయః.

వైష్ణవసృష్టిః

శైలాదిః ॥ గతేమహేశ్వరేదేవేతముద్దిశ్యజనార్దనః । ప్రణమ్యభగవాన్ప్రా
హపద్మయోనిమజోద్భవః ॥ ౧ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ పరమేశోజగన్నాథశ్శఙ్కరస్త్వేషస
ర్వగః । ఆవయోరఖిలస్యేశశ్శరణంచమహేశ్వరః ॥ ౨ ॥ అహంవామా
ఙ్గజోబ్రహ్మన్శఙ్కరస్యమహాత్మనః । భవాన్భవస్యదేవస్య దక్షిణాఙ్గభవస్స్వయ
మ్ ॥ ౩ ॥ మామాహుస్త్వృషయఃప్రేక్ష్యప్రధానంప్రకృతింతథా । అవ్యక్తమ
జమిత్యేవంభవన్తంపురుషస్త్వితి ॥ ౪ ॥ ఏవమాహుర్మహాదేవమావయోరపికా
రణమ్ । ఈశంసర్వస్యజగతఃప్రభుమవ్యయమీశ్వరమ్ ॥ ౫ ॥ సోపితస్యామరేశ
స్యవచనాద్వారిజోద్భవః । వరేణ్యంవరదంరుద్రమస్తువత్ప్రణనామచ ॥ ౬ ॥
అథాప్సుసాప్లుతాంభూమింసమాదాయజనార్దనః । పూర్వవత్స్థాపయామాసవా
రాహంరూపమాస్థితః ॥ ౭ ॥ నదీనదసముద్రాంశ్చపూర్వవచ్చాకరోత్ప్రభుః । కృ
త్వాచోర్వీంప్రయత్నేననిమ్నోన్నతవివర్జితామ్ ॥ ౮ ॥ ధరాయాంసోచినోత్సర్వా
న్భూధరాన్భూధరాకృతిః । భూరాద్యాంశ్చతురోలోకాన్కల్పయామాసపూర్వ
వత్ ॥ ౯ ॥ స్రష్టుంచభగవాంశ్చక్రేమతింమతిమతాంవరః । ముఖ్యంచతైర్యగ్యో
న్యంచదైవికంమానుషంతథా ॥ ౧౦ ॥ ఏభుశ్చానుగ్రహంతత్రకౌమారకమదీనధీః ।

పురస్తాదసృజద్దేవస్సనన్దం సనకం తథా ॥ ౧౧ ॥ సనాతనం సతాం శ్రేష్ఠం నైష్కర్
మ్యేణ గతాః పరమ్ । మరీచిభృగ్వఙ్గిరసం పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్ ॥ ౧౨ ॥ దక్ష
మత్రిం వసిష్ఠం చ సోఽసృజద్యోగవిద్యయా । సఙ్కల్పం చైవ ధర్మం చ హ్యధర్మం భగ
వాన్ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥ ద్వాదశైవ ప్రజాస్త్వేతా బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః । ఋభుం స
నత్కుమారం చ ససర్జాదౌ సనాతనః ॥ ౧౪ ॥ తౌ చోర్ధ్వరేతసౌ దివ్యౌ చాగ్రజౌ బ్ర
హ్మవాదినౌ । కుమారౌ బ్రహ్మణస్తుల్యౌ సర్వజ్ఞౌ సర్వభావినౌ ॥ ౧౫ ॥ ఏవం ముఖ్యా
దికాన్సృష్ట్వా పద్మయోనిశ్శిలాశన । యుగధర్మానశేషాంశ్చ కల్పయామాస విశ్వ
సృక్ ॥ ౧౬ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వైష్ణవసృష్టికథనం నామ
అష్టత్రింశోఽధ్యాయః

యుగధర్మాః

శైలాదిః ॥ శ్రుత్వా శక్రేణ కథితం పితా మమ మహామునిః । పునః పప్రచ్ఛ
దేవేశం ప్రణమ్య రచితాఞ్జలిః ॥ ౧ ॥ శిలాదః ॥ భగవఞ్ఛక్ర సర్వజ్ఞ దేవదేవ నమస్కృత
శచీపతే జగన్నాథ సహస్రాక్ష మహేశ్వర ॥ ౨ ॥ యుగధర్మాన్కథం చ క్రే భగవాన్
ధర్మసమ్భవః । వక్తుమర్హసి తత్సర్వం సాంప్రతం ప్రణతాయ మే ॥ ౩ ॥ శైలాదిః
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శిలాదస్య మహాత్మనః । వ్యాజహార యథాదృష్టం యుగధర్మం
విస్తరమ్ ॥ ౪ ॥ శక్రః ॥ ఆద్యం కృతయుగం విద్ధి తతస్త్రేతాయుగం మునే । ద్వాపరం
తిష్యమిత్యేతే చత్వారస్తు సమాసతః ॥ ౫ ॥ సత్త్వం కృతం రజస్త్రేతా ద్వాపరస్తు రజ
తమః । కలిస్తమస్తు విజ్ఞేయం యుగవృత్తిర్యుగేషు చ ॥ ౬ ॥ ధ్యానం పరం కృతయు
గే త్రేతాయాం యజ్ఞ ఉచ్యతే । భజనం ద్వాపరే శుద్ధం దానమేవ కలౌ యుగే ॥ ౭ ॥ చ
త్వారి చ సహస్రాణి వర్షాణాం తత్కృతం యుగమ్ । తస్య తావచ్ఛతీ సన్ధ్యా సన్ధ్యాం
శశ్చ తథావిధః ॥ ౮ ॥ చత్వారి తు సహస్రాణి మానుషాణి శిలాశన । ఆయుః కృతయు
విద్ధి ప్రజానామిహ సువ్రత ॥ ౯ ॥ తతః కృతయుగే తస్మిన్సన్ధ్యాంశే చ గతే తు వై । ప
దావశిష్టో భవతి యుగధర్మస్తు సర్వతః ॥ ౧౦ ॥ చతుర్భాగైకహీనం తు త్రేతాయు
గముత్తమమ్ । కృతార్ధం ద్వాపరం విద్ధి తదర్ధం తిష్యముచ్యతే ॥ ౧౧ ॥ త్రిశతీ ద్విశతీ స
న్ధ్యా తథా చైకశతీ మునే । సన్ధ్యాంశకం తథాప్యేవం కల్పేష్వేవం యుగే యుగే ॥ ౧౨ ॥
ఆద్యే కృతయుగే ధర్మశ్చతుష్పాదస్సనాతనః । త్రేతాయుగే త్రిపాదస్తు ద్విపాదో ద్వా
పరే స్థితః ॥ ౧౩ ॥ త్రిపాదహీనస్తిష్యే తు సత్తామాత్రేణ ధిష్ఠితః । కృతే తు మిథునోత్ప
త్తిర్వృత్తిస్సాక్షాద్రసోల్లసా ॥ ౧౪ ॥ ప్రజాస్తృప్తాస్సదా సర్వాస్సర్వానన్దాస్సుభోగి
అథ మోత్తమతా తాసాం నవిశేషాః ప్రజాశ్శుభాః ॥ ౧౫ ॥ తుల్యమాయుస్సు

రూపంతాసాంతస్మిన్కృతేయుగే। తాసాంప్రీతిర్నచద్వన్ద్వంనద్వేషోనాస్తిచక్లమః॥
పర్వతోదధివాసిన్యోహ్యనికేతాశ్రయాస్తుతాః । విశోకాస్సత్వబహులాఏకాన్తబ
హులాస్తథా ॥ ౧౭ ॥ తావైనిష్కామచారిణ్యోనిత్యంముదితమానసాః । అప్రవృ
త్తిఃకృతయుగేకర్మణోశ్శుభపాపయోః॥ ౧౮ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాచతదాసీన్నచస
ఙ్కరః । రసోల్లాసఃకాలయోగాత్త్రేతాఖ్యేనశ్యతేద్విజ॥ ౧౯ ॥ తస్యాంసిద్ధౌప్ర
నష్టాయామన్యాసిద్ధిఃప్రజాయతే । అపాంసౌక్ష్మ్యేప్రతిగతేతదామేఘాత్మనాతు
వై ॥ ౨౦ ॥ మేఘేభ్యస్తనయిత్నుభ్యఃప్రవృత్తంవృష్టిసర్జనమ్ । సకృదేవత
యావృష్ట్యాసంయుక్తేపృథివీతలే ॥ ౨౧ ॥ ప్రాదురాసంస్తదాతాసాంవృక్షాస్తే
గృహసంజ్ఞితాః । సర్వప్రత్యుపభోగస్తుతాసాంతేభ్యఃప్రజాయతే ॥ ౨౨॥ వర్త
యన్తిస్మతేభ్యస్తాస్త్రేతాయుగముఖేప్రజాః । తతఃకాలేనమహతాతాసామేవవి
పర్యయాత్ ॥ ౨౩ ॥ రాగలోభాత్మకోభావస్తదాహ్యాకస్మికోభవత్ । విప
ర్యయేణతాసాంతుతేనతత్కాలభావినా ॥ ౨౪ ॥ ప్రణశ్యన్తితతస్సర్వేవృక్షా
స్తేగృహసంజ్ఞితాః । తతస్తేషుప్రణష్టేషువిభ్రాన్తామైథునోద్భవాః ॥ ౨౫ ॥
అభిధ్యాయన్తితాంసిద్ధింసత్యాభిధ్యాయినస్తదా। ప్రాదుర్బభూవుస్తాసాంతువృక్షా
స్తేగృహసంజ్ఞితాః ॥ ౨౬ ॥ వస్త్రాణితేప్రసూయన్తేఫలాన్యాభరణానిచ। తేష్వే
వజాయతేతాసాంగన్ధవర్ణరసాన్వితమ్ ॥ ౨౭ ॥ అమాక్షికంమహావీర్యంపుటకేపుట
కేమధు । తేనతావర్తయన్తిస్మసుఖమాయుస్సదైవహి ॥ ౨౮ ॥ తుష్టాఃపుష్టాస్తయా
సిద్ధ్యాప్రజావైవిగతజ్వరాః । తతఃకాలాన్తరేణైవపునర్లోభావృతాస్తుతాః ॥ ౨౯ ॥
వృక్షాంస్తాన్పర్యగృహ్ణన్తిమధుచామాక్షికంబలాత్ । తాసాన్తేనోపచారేణపునర్లోభ
కృతానివై ॥ ౩౦ ॥ ప్రనష్టామధునాసార్ధంకల్పవృక్షాఃక్వచిత్క్వచిత్ । తస్యామే
వాల్పశిష్టాయాంసిద్ధ్యాంకాలవశాత్తదా ॥ ౩౧ ॥ ఆవర్తనాత్తుత్రేతాయాంద్వన్ద్వా
న్యభ్యుత్థితానివై। శీతవర్షాతపైస్తీవ్రైస్తతస్తాదుఃఖితాభృశమ్॥౩౨॥ద్వన్ద్వైస్సమ్పీ
డ్యమానాశ్చచక్రురావరణానితు । కృతద్వన్ద్వప్రతీఘాతాఃకేతనానిగిరౌతతః ॥
పూర్వంనికామచారాస్తాహ్యనికేతాఅథావసన్ । యథాయోగంయథాప్రీతినికేతే
ష్వవసన్పునః ॥ ౩౪ ॥ కృత్వాద్వన్ద్వోపఘాతాంస్తాన్వృత్త్యుపాయమచిన్తయన్ ।
నష్టేషుమధునాసార్ధంకల్పవృక్షేషువైతదా ॥ ౩౫॥ విషాదవ్యాకులాస్తావైప్రజా
స్తృష్ణాక్షుధార్దితాః । తతఃప్రాదుర్బభౌతాసాంసిద్ధిస్త్రేతాయుగేపునః ॥ ౩౬ ॥
వార్తాయాస్సాధికాహ్యన్యావృష్టిస్తాసాంనికామతః । తాసాంవృష్ట్యుదకానీహ్య
భవన్నిమ్నగానితు ॥ ౩౭ ॥ అభవన్వృష్టిసన్తత్యాస్రోతస్థానానినిమ్నగాః । ఏ
వంనద్యఃప్రవృత్తాస్తుద్వితీయేవృష్టిసర్జనే ॥ ౩౮ ॥ యేపునస్తదపాంస్తోకాఃపతితాః
పృథివీతలే । అపాంభూమేశ్చసంయోగాదోషధ్యస్తాస్తదాభవన్ ॥ ౩౯ ॥

అథాల్పకృష్టాశ్చానుప్తా గ్రామ్యారణ్యాశ్చతుర్దశ । ఋతుపుష్పఫలాశ్చైవవృక్షగు
ల్మాశ్చజజ్ఞిరే ॥ ౪౦ ॥ ప్రాదుర్భూతానితైతానివృక్షజాత్యౌషధానిచ । తేనౌష
ధేనవర్తన్తేప్రజాస్త్రేతాయుగేతదా ॥ ౪౧ ॥ తతఃపునరభూత్తాసాంరాగోలోభశ్చ
సర్వశః । అవశ్యంభావినార్థేనత్రేతాయుగవశేనచ ॥ ౪౨ ॥ తతస్తాఃపర్యగృహ్ణన్త
నదీక్షేత్రాణిపర్వతాన్ । వృక్షగుల్మౌషధీశ్చైవప్రసహ్యతుయథాబలమ్ ॥ ౪౩ ॥
విపర్యయేణచౌషధ్యఃప్రనష్టాస్తాశ్చతుర్దశ । మత్వాధరాంప్రవిష్టాస్తాఇత్యౌషధ్యఃపి
తామహః ॥ ౪౪ ॥ దుదోహగాంప్రయత్నేనసర్వభూతహితాయవై । తదాప్రభృ
తిచౌషధ్యఃఫాలకృష్టాస్త్వితస్తతః ॥ ౪౫ ॥ వార్తాంకృషింసమాయాతావర్తుకా
మాఃప్రయత్నతః । వార్తావృత్తిస్సమాఖ్యాతాకృషికామప్రయత్నతః ॥ ౪౬ ॥ అ
న్యథాజీవితంతాసాంనాస్తిత్రేతాయుగాత్యయే। హస్తోద్భవాహ్యపశ్చైవభవన్తిబ
హుశస్తదా ॥ ౪౭ ॥ తత్రాపిజగృహుస్సర్వేచాన్యోన్యంక్రోధమూర్ఛితాః । సు
తదారధనాద్యాంస్తుబలాద్యుగబలేనతు ॥ ౪౮ ॥ మర్యాదాయాఃప్రతిష్ఠార్థంజ్ఞాత్వా
తదఖిలంవిభుః । ససర్జక్షత్రియాంస్త్రాతుంక్షతాత్కమలసమ్భవః ॥ ౪౯ ॥ వర్ణా
శ్రమప్రతిష్ఠాంచచకారస్వేనతేజసా । వృత్తేనవృత్తినావృత్తంవిశ్వాత్మానిర్మమే
స్వయమ్ ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞప్రవర్తనంచైవత్రేతాయామభవత్క్రమాత్ । పశుయ
జ్ఞంనసేవన్తేకేచిత్తత్రాపిసువ్రతాః ॥ ౫౧ ॥ బలాద్విష్ణుస్తదాయజ్ఞమకరోత్సర్వదృ
క్క్రమాత్ । ద్విజాస్తదాప్రశంసన్తితతస్త్వాహింసకంమునే ॥ ౫౨ ॥ ద్వాపరే
ష్వపివర్తన్తేమతిభేదాస్తదానృణామ్। మనసాకర్మణావాచాకృచ్ఛ్రాద్వార్తాప్రసిద్ధ్య
తి ॥ ౫౩ ॥ తదాతుసర్వభూతానాంకాయక్లేశవశాత్క్రమాత్ । లోభోభృతిర్వ
ణిగ్యుద్ధంతత్త్వానామవినిశ్చయః ॥ ౫౪ ॥ వేదశాఖాప్రణయనంధర్మాణాంసఙ్క
రస్తథా । వర్ణాశ్రమపరిధ్వంసఃకామద్వేషౌతథైవచ ॥ ౫౫ ॥ ద్వాపరేతుప్రవ
ర్తన్తేరాగోలోభోమదస్తథా । వేదోవ్యాసైశ్చతుర్ధాతువ్యస్యతేద్వాపరాదిషు॥౫౬
ఏకోవేదశ్చతుష్పాదస్త్రేతాస్విహవిధీయతే । సఙ్క్షయాదాయుషశ్చైవవ్యస్య
ద్వాపరేష్వసః ॥ ౫౭ ॥ ఋషిపుత్రైఃపునర్భేదాభిద్యన్తేదృష్టివిభ్రమైః । మన్త్ర
బ్రాహ్మణవిన్యాసైస్స్వరవర్ణవిపర్యయైః ॥ ౫౮ ॥ సంహితాఋగ్యజుస్సామ్నాం
సంహన్యన్తేమనీషిభిః । సామాన్యావైకృతాశ్చైవదృష్టిభిన్నైఃపృథక్పృథక్ ॥ ౫౯
బ్రాహ్మణంకల్పసూత్రాణిమన్త్రప్రవచనానిచ । అన్యేతుప్రస్థితాస్తాన్వైకేచిత్త
స్ప్రత్యవస్థితాః ॥ ౬౦ ॥ ఇతిహాసపురాణానిభిద్యన్తేకాలగౌరవాత్ । బ్రాహ్మ
పాద్మంవైష్ణవంచశైవంభాగవతంతథా ॥ ౬౧ ॥ భవిష్యంనారదీయంచమార్కణ్డే
యమతఃపరమ్ । ఆగ్నేయంబ్రహ్మకైవర్తంలైఙ్గంవారాహమేవచ ॥ ౬౨ ॥ వామ
నాఖ్యంతతఃకౌర్మంమాత్స్యంగారుడమేవచ । స్కాన్దంతథాచబ్రహ్మాణ్డంతేషాంభేః
ప్రకథ్యతే ॥ ౬౩ ॥ లైఙ్గమేకాదశవిధంప్రభిన్నంద్వాపరేశుభమ్। మన్వత్రివిష్ణుహా

తథాయాజ్ఞవల్క్యశ్శనాఙ్గిరాః ॥ ౬౪ ॥ యమాపస్తమ్బసంవర్తాః కాత్యాయనబృహస్పతీ । పరాశరవ్యాసశఙ్ఖలిఖితౌదక్షగౌతమౌ ॥ ౬౫ ॥ శాతాతపోవసిష్ఠశ్చ ఏవమాద్యైస్సహస్రశః । అవృష్టిర్మరణం చైవ తథా వ్యాధ్యాద్యుపద్రవాః ॥ ౬౬ ॥ వాఙ్మనఃకర్మజైర్దుఃఖైర్నిర్వేదో జాయతే తతః । నిర్వేదాజ్జాయతే తేషాం దుఃఖమోక్షవిచారణా ॥ విచారణాచ్చ వైరాగ్యం వైరాగ్యాద్దోషదర్శనమ్ । దోషాణాం దర్శనాచ్చైవ ద్వాపరే జ్ఞానసమ్భవః ॥ ౬౭ ॥ ఏషా రజస్తమోయుక్తా వృత్తిర్వై ద్వాపరే స్మృతా । ఆద్యే కృతే తు ధర్మోఽస్తి స త్రేతాయాం ప్రవర్తతే ॥ ౬౮ ॥ ద్వాపరే వ్యాకులీభూత్వా ప్రణశ్యతి కలౌ యుగే ॥ ౬౯ ॥

* * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యుగధర్మకథనం నామ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః

కలియుగధర్మాః

శక్రః ॥ తిష్యే మాయామసూయాం చ వధం చైవ తపస్వినామ్ । సాధయన్తి నరాస్తత్ర తమసా వ్యాకులేన్ద్రియాః ॥ ౧ ॥ కలౌ ప్రమాదకో రోగస్సతతం క్షుద్భయాని చ । అనావృష్టిభయం ఘోరం దేశానాం చ విపర్యయః ॥ ౨ ॥ న ప్రామాణ్యం శ్రుతేరస్తి నృణాం చాధర్మసేవనమ్ । అధార్మికాస్త్వనాచారా మహాకోపాల్పతేజసః ॥ అనృతం బ్రువతే లుబ్ధాస్తిష్యే జాతాశ్చ దుష్ప్రజాః । దురిష్టైర్దురధీతైశ్చ దురాచారైర్దురాగమైః ॥ ౪ ॥ విప్రాణాం కర్మదోషేణ ప్రజానాం జాయతే భయమ్ । నాధీయన్తే తదా వేదాన్న యజన్తి ద్విజాతయః ॥ ౫ ॥ ఉత్సీదన్తి నరాశ్చైవ క్షత్రియాశ్చ విశః క్రమాత్ । శూద్రాణాం మన్త్రయోగేన సమ్బన్ధో బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౬ ॥ భవతీహ కలౌ తస్మిఞ్ఛయనాసనభోజనైః । రాజానశ్శూద్రభూయిష్ఠా బ్రాహ్మణాన్బాధయన్తి తే ॥ ౭ ॥ భ్రూణహత్యా వీరహత్యా ప్రజాయన్తే ప్రజాసు వై । శూద్రాశ్చ బ్రాహ్మణాచారాశ్శూద్రాచారాశ్చ బ్రాహ్మణాః ॥ ౮ ॥ రాజవృత్తిస్థితాశ్చౌరాశ్చౌరాచారాశ్చ పార్థివాః । ఏకపత్న్యో న శిష్యన్తి వర్ధిష్యన్త్యభిసారికాః ॥ ౯ ॥ వర్ణాశ్రమప్రతిష్ఠానో జాయతే నృషు సర్వతః । తథా హ్యల్పఫలా భూమిః క్వచిచ్చాపి మహాఫలా ॥ ౧౦ ॥ అరక్షితారో హర్తారః పార్థివాశ్చ శిలాశన । శూద్రా వై జ్ఞానినస్సర్వే బ్రాహ్మణైరభివన్దితాః ॥ ౧౧ ॥ అక్షత్రియాస్తు రాజానో విప్రాశ్శూద్రోపజీవినః । ఆసనస్థాన్ద్విజాన్దృష్ట్వా న చలన్త్యల్పబుద్ధయః ॥ ౧౨ ॥ తాడయన్తి ద్విజేన్ద్రాంశ్చ శూద్రా వై స్వల్పబుద్ధయః । ఆస్యే నిధాయ వై హస్తం కర్ణం శూద్రస్య వై ద్విజాః ॥ ౧౩ ॥ నీచస్యేవ తదా వాక్యం వదన్తి వినయేన తమ్ । ఉచ్చాసనస్థాఞ్ఛూద్రాంశ్చ ద్విజమధ్యే ద్విజర్షభ ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞాత్వా న హింసతే రాజా కలౌ కాలవశేన తు । పుష్పైశ్చ వాసి

త్తైశ్చైవ తథా నైర్మర్మజ్ఞైర్లోభ్నైః ॥ ౧౫ ॥ శూద్రాన్నభక్ష్యాగ్న్యయన్త్యల్పశ్రుతభా
గ్యబలాన్వితాః । నప్రేక్షన్తే గర్వితాశ్చ శూద్రాద్ద్విజవరాన్ద్విజ ॥ ౧౬॥ సేవావస
రమాలోక్య ద్వారే తిష్ఠన్తి వై ద్విజాః । వాహనస్థాన్సమావృత్య శూద్రాఞ్ఛూద్రోప
జీవినః ॥ ౧౭ ॥ సేవన్తే బ్రాహ్మణాస్తత్రస్తువన్తి స్తుతిభిః కలౌ । తపోయజ్ఞఫలానాం
చవిక్రేతారో ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౮ ॥ యతయశ్చ భవిష్యన్తి బహవోఽస్మిన్కలౌ యుగే
పురుషాల్పం బహుస్త్రీకం యుగాన్తే సముపస్థితే ॥ ౧౯॥ నిన్దన్తి వేదవిద్యాం చ ద్విజాః
కర్మాణి వై కలౌ । కలౌ రుద్రో మహాదేవశ్శఙ్కరో నీలలోహితః ॥ ౨౦ ॥ ప్రకాశతే
ప్రతిష్ఠార్థం ధర్మస్య వికృతాకృతిః । యేతం విప్రానిషేవన్తే యేన కేనాపి శఙ్కరమ్॥౨౧॥
కలిదోషాన్వినిర్జిత్య ప్రయాన్తి పరమం పదమ్ । శ్వాపదప్రబలత్వం చ గవాం చైవ పరిక్ష
యః॥ ౨౨ ॥ సాధూనాం వినివృత్తిశ్చ వేద్యా తస్మిన్కలౌ యుగే । తదా సూక్ష్మో మ
హోదర్కో దుర్లభో దానమూలవాన్ ॥ ౨౩ ॥ చాతురాశ్రమశైథిల్యే ధర్మః ప్ర
తిచలిష్యతి । అరక్షితారో హర్తారో బలిభాగస్య పార్థివాః ॥ ౨౪ ॥ యుగాన్తేషు భ
విష్యన్తి స్వరక్షణపరాయణాః । అట్టశూలా జనపదాశ్శివశూలాశ్చతుష్పథాః॥ ౨౫॥
ప్రమదాః కేశశూలిన్యో యుగాన్తే సముపస్థితే । చిత్రవర్షీ తదా దేవో యదా ప్రాహు
ర్యుగక్షయమ్ ॥ ౨౬ ॥ సర్వే వణిజ్జనాశ్చాపి భవిష్యన్త్యధమే యుగే । కుశీలచ
ర్యాః పాషణ్డైర్వృథారూపైస్సమావృతాః ॥ ౨౭ ॥ బహుయాజనకో లోకో భవిష్య
తి పరస్పరమ్ । నావ్యాహృతః క్రూరవాక్యో నార్జవీ నానసూయకః ॥ ౨౮ ॥ నకృతే
ప్రతికర్తా చ యుగక్షీణే భవిష్యతి । నిన్దకాశ్చైవ పతితా యుగాన్తస్య చ లక్షణమ్॥౨౯॥
నృపశూన్యా వసుమతీ న చ ధాన్యధనావృతా । మణ్డలాని భవిష్యన్తి దేశేషు నగరేషు చ॥
అల్పోదకా చాల్పఫలా భవిష్యతి వసున్ధరా । గోప్తారశ్చాప్యగోప్తారస్సమ్భవిష్యన్త్య
శాసనాః ॥ ౩౦ ॥ హర్తారః పరవిత్తానాం పరదారప్రధర్షకాః । కామాత్మానో దురా
త్మానో హ్యధమాస్సాహసప్రియాః ॥ ౩౧ ॥ ప్రనష్టచేష్టనాః పుంసో ముక్తకేశాశ్చ
శూలినః । జనాష్షోడశవర్షాశ్చ ప్రజాయన్తే యుగక్షయే ॥ ౩౨ ॥ శుక్లదన్తాజినాక్షా
శ్చ ముణ్డాః కాషాయవాససః । శూద్రా ధర్మం చరిష్యన్తి యుగాన్తే సముపస్థితే ॥౩౩
తస్య చౌరా భవిష్యన్తి దృష్టచైలాభిలాషిణః । చౌరాశ్చోరస్వహర్తారో హ
ర్తుర్హర్తా తథాపరః ॥ ౩౪ ॥ యోగ్యకర్మణ్యుపరతే లోకే నిష్క్రియతాం గతే ।
టమావకసర్పాశ్చ ధర్షయిష్యన్తి మానవాన్ ॥ ౩౫ ॥ సుభిక్షం క్షేమమారోగ్య
సామర్థ్యం దుర్లభం తదా । కౌశికీం ప్రతిపత్స్యన్తే దేవాన్క్షుద్భయపీడితాః॥ ౩౬ ॥ దు
ఃఖేనాభిప్లుతానాం చ పరమాయుశ్శతం తదా । దృశ్యన్తే నైవ దృశ్యన్తే వేదాః కలియు
గేఽఖిలాః ॥ ౩౭ ॥ ఉత్సీదన్తి తదా యజ్ఞాః కేవలాధర్మపీడితాః । కాషాయిణోఽప్యనిర్గ్ర
న్థాః కాపాలీ బహులాస్త్విహ ॥ ౩౮॥ వేదవిక్రయిణశ్చాన్యే తీర్థవిక్రయిణః పరే ।

ణ్ణాశ్రమాణాంయేచాన్యేపాషణ్డాఃపరిపన్థినః ॥ ౪౦॥ ఉత్పద్యన్తేతదాతేవైసమ్ప్రా
ప్తేతుకలౌయుగే । అధీయన్తేతదావేదాశ్శూద్రాధర్మార్థకోవిదాః ॥ ౪౧ ॥ యజ
న్తేచాశ్వమేధేనరాజానశ్శూద్రయోనయః । స్త్రీబాలగోవధంకృత్వాహత్వాచైవ
పరస్పరమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఉపద్రవాంస్తథాన్యోన్యంసాధయన్తితదాప్రజాః । దుఃఖప్రభూ
తమల్పాయుర్దేహోత్సాదస్సరోగతా ॥ ౪౩॥ అధర్మాభినివేశిత్వాత్తమోవృత్తం
కలౌస్మృతమ్ । ప్రజాసుబ్రహ్మహత్యాదితదావైసమ్ప్రవర్తతే ॥ ౪౪ ॥ తస్మాదా
యుర్బలంరూపంకలింప్రాప్యప్రహీయతే । తదాత్వల్పేనకాలేనసిద్ధింగచ్ఛన్తిమాన
వాః ॥ ౪౫ ॥ ధన్యాధర్మంచరిష్యన్తియుగాన్తేద్విజసత్తమాః । శ్రుతిస్మృత్యుదితం
ధర్మంయేచరన్త్యనసూయకాః ॥ ౪౬ ॥ త్రేతాయాంవార్షికోధర్మోద్వాపరేమాసి
కస్మృతః । యథాక్లేశంచరన్ప్రాజ్ఞస్తదహ్నాప్రాప్నుతేకలౌ ॥ ౪౭ ॥ ఏషాకలి
యుగావస్థాసన్ధ్యాంశంతునిబోధమే । యుగేయుగేతుహీయన్తేత్రీంస్త్రీన్పాదాంస్తుసి
ద్ధయః ॥ ౪౮ ॥ యుగస్వభావాస్సన్ధ్యాస్తుతిష్ఠన్తీహతుపాదశః । సన్ధ్యాస్వభా
వాస్స్వాంశేషుపాదశస్తేప్రతిష్ఠితాః ॥ ౪౯ ॥ ఏవంసన్ధ్యాంశకేకాలేసమ్ప్రాప్తే
తుయుగాన్తికే । తేషాంశాస్తాహ్యసాధూనాంభూతానాంనిధనోత్థితః ॥ ౫౦ ॥ గో
త్రేస్మిన్వైచన్ద్రమసోనామ్నాప్రమతిరుచ్యతే । మానవస్యతుసోంశేనపూర్వంస్వా
యమ్భువేన్తరే ॥ ౫౧ ॥ సమాస్సవింశతిఃపూర్ణాఃపర్యటన్వైవసున్ధరామ్ । అను
కర్షన్సవైసేనాంసవాజిరథకుఞ్జరామ్॥౫౨ ॥ప్రగృహీతాయుధైర్విప్రైశ్శతశోథస
హస్రశః । సతదాతైఃపరివృతోమ్లేచ్ఛాన్హన్తిసహస్రశః ॥ ౫౩ ॥ సహత్వాసర్వ
శశ్చైవరాజ్ఞస్తాఞ్శూద్రయోనిజాన్ । పాషణ్డాంస్తుతతస్సర్వాన్నిశ్శేషంకృతవా
న్ప్రభుః ॥ ౫౪ ॥ నాత్యర్థంధార్మికాయేచతాన్సర్వాన్హన్తిసర్వతః । వర్ణవ్య
త్యాసజాతాశ్చయేచతాననుజీవినః ॥ ౫౫ ॥ ప్రవృత్తచక్రోబలవాన్మ్లేచ్ఛానామన్త
కృత్సతు । అధృష్యస్సర్వభూతానాంచచారాథవసున్ధరామ్ ॥ ౫౬ ॥ మానవస్యతు
సోంశేనదేవస్యేహవిజజ్ఞివాన్ । పూర్వజన్మనివిష్ణోస్తుప్రమితిర్నామవీర్యవాన్॥౫౭॥
గోత్రతోవైచన్ద్రమసఃపూర్ణేకలియుగేప్రభుః । ద్వాత్రింశేభ్యుదితేవర్షేప్రక్రాన్తోవిం
శతిస్సమాః ॥ ౫౮ ॥ వినిఘ్నన్సర్వభూతానిశతశోథసహస్రశః । కృత్వాబీజావ
శేషాంతుపృథివీంక్రూరకర్మణా ॥ ౫౯ ॥ పరస్పరనిమిత్తేనకోపేనాకస్మికేనతు । స
సాధయిత్వావృషలాన్ప్రాయశస్తానధార్మికాన్ ॥ ౬౦ ॥ గఙ్గాయమునయోర్మధ్యే
స్థితింప్రాప్తస్సహానుగః । తతోవ్యతీతేకాలేతుసామాత్యస్సహసైనికః ॥ ౬౧ ॥ ఉ
త్సాద్యపార్థివాన్సర్వాన్మ్లేచ్ఛాంశ్చైవసహస్రశః।తత్రసన్ధ్యాంశకేకాలేసమ్ప్రా
ప్తేతుయుగాన్తికే ॥ ౬౨ ॥ స్థితాస్స్వల్పావశిష్టాసుప్రజాస్విహక్వచిత్క్వచిత్ ।
అప్రగ్రహాస్తతస్తావైలోభావిష్టాస్తుకృత్స్నశః ॥ ౬౩ ॥ ఉపహింసన్తిచాన్యోన్యం

ప్రణిపత్యపరస్పరమ్ । అరాజకేయుగవశాత్సంశయేసముపస్థితే ॥ ౬౪ ॥ ప్రజా
స్తావైతతస్సర్వాః పరస్పరభయార్దితాః । వ్యాకులాశ్చపరిభ్రాన్తాస్త్యక్త్వాదారా
న్గృహాణిచ ॥ ౬౫ ॥ స్వాన్ప్రాణాననపేక్షన్తోనిష్కారుణ్యాస్సుదుఃఖితాః । నష్టే
శ్రౌతేస్మార్తధర్మేపరస్పరహతాస్తదా ॥ ౬౬ ॥ నిర్మర్యాదానిరాక్రాన్తానిస్స్నేహా
నిరపత్రపాః । నష్టేధర్మేప్రతిహతాః హ్రస్వకాః పఞ్చవింశకాః ॥ ౬౭ ॥ హిత్వాపు
త్రాంశ్చదారాంశ్చవిషాదవ్యాకులేన్ద్రియాః । అనావృష్టిహతాస్తేచవార్తాము
త్సృజ్యదూరతః ॥ ౬౮ ॥ ప్రత్యన్తానుపసేవన్తేహిత్వాజనపదాన్స్వకాన్ । సరి
త్సాగరకూపాంస్తేసేవన్తేపర్వతాంస్తథా ॥ ౬౯ ॥ మధుమాంసైర్మూలఫలైర్వర్త
యన్తిసుదుఃఖితాః । చీరవస్త్రాజినధరానిష్క్రియానిష్పరిగ్రహాః ॥ ౭౦ ॥ వర్ణా
శ్రమపరిభ్రష్టాస్సఙ్కటంఘోరమాస్థితాః । ఏవంకష్టమనుప్రాప్తా అల్పశేషాః ప్ర
జాస్తదా ॥ ౭౧ ॥ జరావ్యాధిక్షుధావిష్టాదుఃఖాన్నిర్వేదమానసాః । విచారణాతు
నిర్వేదాత్సామ్యావస్థావిచారణా ॥ ౭౨ ॥ సామ్యావస్థాత్మకోబోధస్సమ్బోధాద్ధర్మ
శీలతా । అసూపశమయుక్తాస్తుకలిశిష్టాహివైస్వయమ్ ॥ ౭౩ ॥ అహోరాత్రా
త్తదాతాసాంయుగంతుపరివర్తతే । చిత్తసమ్మోహనంకృత్వాతాసాంవైసుప్త
మత్తవత్ ॥ ౭౪ ॥ భావినోర్థస్యచబలాత్తతఃకృతమవర్తత । ప్రవృత్తేతుతతస్తస్మి
న్పునఃకృతయుగేతువై ॥ ౭౫ ॥ ఉత్పన్నాఃకలిశిష్టాస్తుప్రజాఃకార్తయుగాస్తదా । తి
ష్ఠన్తిచేహయేసిద్ధాఅదృష్టావిచరన్తిచ ॥ ౭౬ ॥ సప్తసప్తర్షిభిశ్చైవతత్రతేతువ్యవస్థి
తాః । బ్రహ్మక్షత్రవిశశ్శూద్రాబీజార్థంయేస్మృతాఇహ ॥ ౭౭ ॥ కలిజైస్సహతేస
ర్వేనిర్విశేషాస్తదాభవన్ । తేషాంసప్తర్షయోధర్మంకథయన్తీతరేపిచ ॥ ౭౮ ॥
వర్ణాశ్రమాచారయుక్తంశ్రౌతంస్మార్తంద్విధాతుయమ్ । తతస్తేషుక్రియావత్సువర్ధ
న్తేవైప్రజాఃకృతే ॥ ౭౯ ॥ శ్రౌతస్మార్తకృతానాంచధర్మేసప్తర్షిదర్శితే । కేచిద్ధ
ర్మవ్యవస్థార్థంతిష్ఠన్తీహయుగక్షయే ॥ ౮౦ ॥ మన్వన్తరాధికారేషుతిష్ఠన్తిమునయస్తు
వై । యథాదావప్రదగ్ధేషుతృణేష్విహతతఃక్షితౌ ॥ ౮౧ ॥ వనానాంప్రథమంవృష్ట్యా
తేషాంమూలేషుసమ్భవః । తథాకార్తయుగానాంతుకలిజేష్విహసమ్భవః ॥ ౮౨ ॥ ఏ
వంయుగాద్యుగస్యేహసన్తానంతుపరస్పరమ్ । వర్తతేహ్యవ్యవచ్ఛేదాద్యావన్మన్వన్త
రక్షయః ॥ ౮౩ ॥ సుఖమాయుర్బలంరూపంధర్మోర్థఃకామఏవచ । యుగేష్వేతాని
హీయన్తేత్రీంస్త్రీన్పాదాన్క్రమేణతు ॥ ౮౪ ॥ ససన్ధ్యాంశేషుహీయన్తేయుగా
నాంధర్మసిద్ధయః । ఇత్యేషాప్రతిసిద్ధిర్వైకీర్తితైషాక్రమేణతు ॥ ౮౫ ॥ చతుర్యుగా
నాంసర్వేషామనేనైవతుసాధనమ్ । ఏషాచతుర్యుగావృత్తిరాసహస్రాద్గుణీకృ
తా ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మణస్తదహఃప్రోక్తంరాత్రిశ్చైతావతీస్మృతా । అనార్జవం
జడీభావోభూతానామాయుగక్షయాత్ ॥ ౮౭ ॥ ఏతదేవతుసర్వేషాంయు
గానాంలక్షణంస్మృతమ్ । ఏషాంచతుర్యుగాణాంచగుణితాహ్యేకసప్తతిః ॥ ౮౮ ॥

క్రమేణపరివృత్తాతుమనోరన్తరముచ్యతే । చతుర్యుగేయథైకస్మిన్భవతీహయదా
తుయత్ ॥ ౮౯ ॥ తథాచాన్యేషుభవతిపునస్తద్వైయథాక్రమమ్ । సర్గేసర్గే
యథాభేదాఉత్పద్యన్తేతథైవతు ॥ ౯౦ ॥ పఞ్చవింశత్పరిమితానన్యూనానా
ధికాస్తథా । తథాకల్పాయుగైస్సార్ధంభవన్తిసహలక్షణైః ॥ ౯౧ ॥ మన్వన్తరా
ణాంసర్వేషామేతదేవతులక్షణమ్ । యథాయుగానాంపరివర్తనానిచిరప్రవృత్తాని
యుగస్వభావాత్ ॥ ౯౨ ॥ తథాతుసన్తిష్ఠతిజీవలోకఃక్షయోదయాభ్యాంపరివర్త
మానః । ఇత్యేతల్లక్షణంప్రోక్తంయుగానాంవైసమాసతః ॥ ౯౩ ॥ అతీతానాగతా
నాంహిసర్వమన్వన్తరేషువై । మన్వన్తరేణచైకేనసర్వాణ్యేవాన్తరాణిచ ॥ ౯౪ ॥
వ్యాఖ్యాతానినసన్దేహఃకల్పఃకల్పేనచైవహి । అనాగతేషుతద్వచ్చతర్కఃకార్యోవి
జానతా ॥ ౯౫ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వేషుహ్యతీతానాగతేష్విహ । తుల్యాభిమాని
నస్సర్వేనామరూపైర్భవన్త్యుత ॥ ౯౬ ॥ దేవాహ్యష్టవిధాయేచయేచమన్వన్తరే
శ్వరాః । ఋషయోమనవశ్చైవసర్వేతుల్యప్రయోజనాః ॥ ౯౭ ॥ ఏవంవర్ణాశ్ర
మాణాంతుప్రవిభాగోయుగేయుగే । యుగస్వభావశ్చతథావిధత్తేవైతథాప్రభుః ॥ ౯౮ ॥
వర్ణాశ్రమవిభాగాశ్చయుగానియుగసిద్ధయః । యుగానాంపరిమాణంతేకథితంహి
ప్రసఙ్గతః ॥ ౯౯ ॥ వదామిదేవీపుత్రత్వంపద్మయోనేస్సమాసతః ॥ ౯౯½ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేకలియుగధర్మ
కథనంనామచత్వారింశోఽధ్యాయః.

పద్మయోనేర్దేవీపుత్రత్వాదికథనమ్

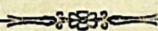
శక్రః ॥ పునస్ససర్జభగవాన్సృష్ట్వాపూర్వవత్ప్రజాః । సహస్రయుగ
పర్యన్తేప్రభాతేతుపితామహః ॥ ౧ ॥ ఏవంపరార్ధేవిప్రేన్ద్రద్విగుణేతుతథాగతే ।
తథాధరాప్సుసివ్యాప్తాహ్యాపోవహ్నౌసమీరణే ॥ ౨ ॥ వహ్నిస్సమీరణశ్చైవవ్యో
మ్నితన్మాత్రసంయుతః । ఇన్ద్రియాణిదశైకంచతన్మాత్రాణిద్విజోత్తమ ॥ ౩ ॥
అహఙ్కారమనుప్రాప్యప్రలీనాస్తత్క్షణాదహో । అభిమానస్తదాతత్రమహాన్తం
వ్యాప్యవైక్షణాత్ ॥ ౪ ॥ మహానపితథావ్యక్తంప్రాప్యలీనోభవద్ద్విజ । అవ్యక్తం
స్వగుణైస్సార్ధంప్రలీనమభవద్భవే ॥ ౫ ॥ తతస్సృష్టిరభూత్తస్మాత్పూర్వవత్పురుషా
చ్ఛివాత్ । అథసృష్టాస్తదాతస్యమనసాతేనమానసాః ॥ ౬ ॥ నవ్యవర్ధన్తలోకేస్మి
న్ప్రజాఃకమలయోనినా । వృద్ధ్యర్థంభగవాన్బ్రహ్మాపుత్రైస్సర్వైమానసైస్సహ ॥
దుశ్చరంవిచచారేశంసముద్దిశ్యతపస్స్వయమ్ । తుష్టస్తుతపసాతస్యభవోజ్ఞాత్వాస
వాఞ్ఛితమ్ ॥ ౮ ॥ లలాటమధ్యంనిర్భిద్యబ్రహ్మణఃపురుషస్యతు । పుత్రస్తేహమితిప్రోచ్య
స్త్రీపుంరూపోభవత్తదా ॥ ౯ ॥ తస్యపుత్రోమహాదేవోహ్యర్ధనారీశ్వరోభవత్ । దదా
హభగవాన్సర్వంబ్రహ్మాణంచజగద్గురుమ్ ॥ ౧౦ ॥ అథార్ధమాత్రాంకల్యాణీమాత్మనః

పరమేశ్వరీమ్। బుభుజే యోగమార్గేణ వృద్ధ్యర్థం జగతాం శివః॥ తస్యాం హరించ బ్రహ్మా
ణం ససర్జ పరమేశ్వరః। విశ్వేశ్వరస్తు విశ్వాత్మా చాస్త్రం పాశుపతం తథా ॥ తస్మాద్బ్ర
హ్మా మహాదేవ్యాశ్చాంశజశ్చ హరిస్తథా। అణ్డజః పద్మజశ్చైవ భవాఙ్గభవ ఏవ చ॥ ౧౩॥
ఏతత్తే కథితం సర్వమితిహాసం పురాతనమ్। పరార్ధం బ్రహ్మణో యావత్తావద్భూతిస్స
మాసతః ॥ ౧౪ ॥ వైరాగ్యం బ్రహ్మణో వక్ష్యే తమోద్భూతం సమాసతః। నారాయ
ణోపి భగవాన్ద్విధా కృత్వాత్మనస్తనుమ్ ॥ ౧౫ ॥ ససర్జ సకలం తస్మాత్స్వాఙ్గాద్దేవ
చరాచరమ్। తతో బ్రహ్మణమసృజద్విష్ణో రుద్రం పితామహః ॥ ౧౬ ॥ మునేక
ల్పాన్తరే రుద్రో హరిం బ్రహ్మణమీశ్వరమ్ । తతో బ్రహ్మణమసృజన్మునే కల్పాన్తరే హ
రిః ॥ ౧౭ ॥ నారాయణం పునర్బ్రహ్మా బ్రహ్మాణం చ పునర్భవః । తదా విచార్య వై బ్ర
హ్మా దుఃఖం ససార ఇత్యజః ॥ ౧౮ ॥ సర్గం విసృజ్య చాత్మానమాత్మన్యేవ నియోజ్య చ।
సంహృత్య ప్రాణసఞ్చారం పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ॥ ౧౯ ॥ దశవర్షసహస్రాణి సమా
ధిస్థో భవత్ప్రభుః । అధోముఖం తు యత్పద్మం హృది సంస్థం సుశోభనమ్ ॥ ౨౦ ॥
పూరితం పూరకేణైవ ప్రబుద్ధః భవత్తదా। తదూర్ధ్వవక్త్రమభవత్కుమ్భకేన నిరోధి
తమ్ ॥ ౨౧ ॥ తత్పద్మకర్ణికామధ్యే స్థాపయామాస చేశ్వరమ్ । తదోమితి శివం దే
వమర్ధమాత్రా పరం పరమ్ ॥ ౨౨ ॥ మృణాళతన్తుభాగైకశతభాగే వ్యవస్థితమ్ । య
మీ యమవిశుద్ధాత్మా నియమైర్యేవం హృదీశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ యమపుష్పాదిభిః పూజ్యం
యాజ్యోప్యహ్యాయజదవ్యయమ్ । తస్య హృత్కమలస్థస్య నియోగాచ్చాంశజో విభుః॥
లలాటమస్య నిర్భిద్య ప్రాదురాసీత్పితామహాత్ । లోహితోభూత్స్వయం నీలశ్శివస్య
హృదయోద్భవః ॥ ౨౫ ॥ వహ్నేశ్చైవ తు సంయోగాత్ప్రకృత్యా పురుషః ప్రభుః॥
నీలశ్చ లోహితశ్చైవ యతః కాలాకృతిః పుమాన్ ॥ ౨౬ ॥ నీలలోహిత ఇత్యుక్తస్తే
న దేవేన వై ప్రభుః । బ్రహ్మణా భగవాన్కాలః ప్రీతాత్మా చాభవద్విభుః ॥ ౨౭ ॥
సుప్రీతమనసం దేవం తుష్టావ చ పితామహః । నామాష్టకేన విశ్వాత్మా విశ్వాత్మానం
మహామునే ॥ ౨౮ ॥ పితామహః ॥ నమస్తే భగవన్రుద్ర భాస్కరామితతేజసే। న
మో భవాయ దేవాయ రసాయామ్బుమయాయ తే ॥ ౨౯ ॥ శర్వాయ క్షితిరూపాయ
సదా సురభిణే నమః । ఈశాయ వాయవే తుభ్యం సంస్పర్శాయ నమో నమః ॥ ౩౦ ॥
పశూనాం పతయే చైవ పావకాయాతి తేజసే। భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రా
య తే నమః ॥ ౩౧ ॥ మహాదేవాయ సోమాయ అమృతాయ నమోస్తు తే । ఉగ్రా
య యజమానాయ నమస్తే కర్మయోగినే ॥ ౩౨ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి పైతా
మహమిమం స్తవమ్ । రుద్రాయ కథితం విప్రాఞ్ఛ్రావయేద్వా సమాహితః ॥ ౩౩ ॥
అష్టమూర్తేస్తు సాయుజ్యం వర్షాదేకాదవాప్నుయాత్ । ఏవం స్తుత్వా మహాదేవమ
వైక్షత పితామహః ॥ ౩౪ ॥ తదాష్టధా మహాదేవస్సమాతిష్ఠత్సమన్తతః । తదా ప్ర
కాశతే భానుః కృష్ణవర్త్మా నిశాకరః ॥ ౩౫ ॥ క్షితిర్వాయుః పుమానమ్భస్సుషిరం సర్వ

గన్తథా । తదాప్రభృతి తం ప్రాహురష్టమూర్తిరితీశ్వరమ్ ॥ ౩౬ ॥ అష్టమూర్తేః ప్ర
సాదేన విరిఞ్చిశ్చాసృజత్పునః । సృష్ట్వైతదఖిలం బ్రహ్మా పునః కల్పాన్తరే ప్రభుః ॥ ౩౭ ॥
సహస్రయుగపర్యన్తం సంసుప్తే చ చరాచరే । ప్రజాస్స్రష్టుమనాస్తేపే తత ఉగ్రం తపో
మహత్ ॥ ౩౮ ॥ తస్యైవం తప్యమానస్య న కిఞ్చిత్సమవర్తత । తతో దీర్ఘేణ కాలేన దుఃఖా
త్క్రోధో వ్యజాయత ॥ ౩౯ ॥ క్రోధావిష్టస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః । త
తస్తేభ్యోఽశ్రుబిన్దుభ్యో భూతాః ప్రేతాస్తదాభవన్ ॥ ౪౦ ॥ సర్వాంస్తానగ్రజాన్దృష్ట్వా
భూతప్రేతనిశాచరాన్ । అనిన్దత తదా దేవో బ్రహ్మాత్మానమజో విభుః ॥ ౪౧ ॥ జహౌ
ప్రాణాంశ్చ భగవాన్క్రోధావిష్టః ప్రజాపతిః । తతః ప్రాణమయో రుద్రః ప్రాదురాసీ
త్ప్రభోర్ముఖాత్ ॥ ౪౨ ॥ అర్ధనారీశ్వరో భూత్వా బాలార్కసదృశద్యుతిః । తథైకాదశ
ధాత్మానం ప్రవిభజ్య వ్యవస్థితః ॥ ౪౩ ॥ అర్ధేనాంశేన సర్వాత్మా ససర్జాసౌ శివాము
మామ్ । సా చాసృజత్తదా లక్ష్మీం దుర్గాం శ్రేష్ఠాం సరస్వతీమ్ ॥ ౪౪ ॥ వామాం రౌ
ద్రీం మహామాయాం వైష్ణవీం వారిజేక్షణామ్ । కలాం వికరిణీం చైవ కాలీం కమలవా
సినీమ్ ॥ ౪౫ ॥ బలవికరిణీం దేవీం బలప్రమథినీం తథా । సర్వభూతదమనీం సస్ర
జే చ మనోన్మనీమ్ ॥ ౪౬ ॥ తథాన్యా బహవస్సృష్టాస్తయా నార్యస్సహస్రశః । రు
ద్రైశ్చైవ మహాదేవస్తాభిస్త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౪౭ ॥ సర్వాత్మనశ్చ తస్యాగ్రే హ్య
తిష్ఠత్పరమేశ్వరః । మృతస్య తస్య దేవస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౪౮ ॥ ఘృణీవదౌ
పునః ప్రాణాన్బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః । బ్రహ్మణః ప్రదదౌ ప్రాణానాత్మస్థాంస్తు త
దా ప్రభుః ॥ ౪౯ ॥ ప్రహృష్టోఽభూత్తతో రుద్రః కిఞ్చిత్ప్రత్యాగతాసవమ్ । అభ్యభా
షత దేవేశో బ్రహ్మాణం పరమం వచః ॥ ౫౦ ॥ మా భైర్దేవ మహాభాగ విరిఞ్చ జగతాం
గురో । మయా తే స్థాపితాః ప్రాణాస్తస్మాదుత్తిష్ఠ వై ప్రభో ॥ ౫౧ ॥ శ్రుత్వా వచ
స్తత్తస్య స్వప్నభూతం మనోగతమ్ । పితామహః ప్రసన్నాత్మా నేత్రైః ఫుల్లామ్బు
జప్రభైః ॥ ౫౨ ॥ తతః ప్రత్యాగతః ప్రాణస్సముదైక్షన్మహేశ్వరమ్ । స ఉదీక్ష్య చి
రం కాలం స్నిగ్ధగమ్భీరయా గిరా ॥ ౫౩ ॥ ఉవాచ భగవాన్బ్రహ్మా సముత్థాయ కృ
తాఞ్జలిః । భో భో వద మహాభాగ ఆనన్దయసి మే మనః ॥ ౫౪ ॥ కో భవానష్టమూ
ర్తిరైకస్థిత ఏకాదశాత్మకః ॥ శక్రః ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాజహార మహేశ్వ
రః ॥ ౫౫ ॥ స్పృశన్కరాభ్యాం బ్రహ్మాణం సుఖాభ్యాం ససురారిహా ॥ శఙ్కరః ॥
మాం విద్ధి పరమాత్మానమేనాం మాయామజామితి ॥ ౫౬ ॥ ఏతే వై సంస్థితా రుద్రా
స్త్వాం రక్షితుమిహాగతాః । తతః ప్రణమ్య తం బ్రహ్మా దేవదేవమువాచ హ ॥ ౫౭ ॥ కృ
తాఞ్జలిపుటో భూత్వా హర్షగద్గదయా గిరా । భగవన్దేవదేవేశ దుఃఖైరాకులితో హ్య
హమ్ ॥ ౫౮ ॥ సంసారాన్మోక్తుమీశాన మామిహార్హసి శఙ్కర । తతః ప్రహస్య భగ
వాన్పితామహముమాపతిః ॥ ౫౯ ॥ తదా రుద్రైర్గణనాథస్తయా చాన్తర్దధే ప్రభుః ॥

ఇన్ద్రః ॥ తస్మాచ్ఛిలాదలోకేషు దుర్లభో వై త్వయోనిజః ॥ ౬౦ ॥ మృత్యుహీనః పు
మాన్విద్ధి సమ్మృత్యుః పద్మజోపి సః । కిన్తు దేవేశ్వరో రుద్రః ప్రసీదతి యదీశ్వరః ॥౬౧॥
న దుర్లభో మృత్యుహీనస్తవ పుత్రో హ్యయోనిజః । మయా చ విష్ణునా చైవ బ్రహ్మణా చ
మహాత్మనా ॥ ౬౨ ॥ అయోనిజం మృత్యుహీనం న సమర్థం నివేదితుమ్ ॥ శైలాదిః ।
ఏవం వ్యాహృత్య విప్రేన్ద్రమనుగృహ్య చ తం ఘృణీ ॥ ౬౩ ॥ దేవైర్వృతో యయౌ దే
వస్సితేనేభేన వై ప్రభుః ॥ ౬౪ ॥ * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పద్మయోనేర్దేవీపు
త్రత్వాదికథనం నామ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః

సూతః ॥ గతే పుణ్యే చ వరదే సహస్రాక్షే శిలాశనః । ఆరాధయన్మహాదేవం
తపసాతోషయద్భవమ్ ॥ ౧ ॥ అథ తస్యైవ మునిశం తత్పరస్య ద్విజస్య తు । దివ్యం వ
ర్షసహస్రం తు గతం క్షణమివాద్భుతమ్॥ ౨ ॥ వల్మీకేనావృతాఙ్గశ్చ లక్ష్యః కీటగణైర్ము
నిః । వజ్రసూచీముఖైశ్చాన్యైః రక్తకీటైశ్చ సర్వతః ॥ ౩ ॥ నిర్మాంసరుధిరత్వగ్వై
ర్నిర్లేపః కుడ్యవత్స్థితః । అస్థిశేషోఽభవత్పశ్చాత్తమమన్యత శఙ్కరః ॥ ౪ ॥ యదా
స్పృష్టో మునిస్తేన కరేణ చ స్మరారిణా । తదైవ మునిశార్దూలశ్చోత్ససర్జ క్లమం ద్విజః ॥౫॥
తపతస్తస్య తపసా ప్రభుస్తుష్టోఽథ శఙ్కరః । తుష్టస్తవేత్యథోవాచ సగణశ్చోమయా
సహ ॥ ౬ ॥ తపసానేన కిం కార్యం భవతస్తే మహామతే । దదామి పుత్రం సర్వజ్ఞం స
ర్వశాస్త్రార్థపారగమ్ ॥ ౭ ॥ తతః ప్రణమ్య దేవేశం స్తుత్వోవాచ శిలాశనః । హర్ష
గద్గదయా వాచా సోమం సోమవిభూషణమ్ ॥ ౮ ॥ శిలాదః ॥ భగవన్దేవదేవేశ త్రిపు
రార్దన శఙ్కర । అయోనిజం మృత్యుహీనం పుత్రమిచ్ఛామి సత్తమ ॥ ౯ ॥ సూతః ।
పూర్వమారాధితః ప్రాహ తపసా పరమేశ్వరః । శిలాదం బ్రహ్మణా రుద్రః ప్రీత్యా ప
మయా పునః ॥ ౧౦ ॥ దేవదేవః ॥ పూర్వమారాధితో విప్ర బ్రహ్మణాహం తపోధన త
పసా చావతారార్థం మునిభిశ్చ సురోత్తమైః ॥ ౧౧ ॥ తవ పుత్రో భవిష్యామి నన్దినామ్నా
త్వయోనిజః । పితా భవిష్యసి మమ పితుర్వై జగతాం మునే ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్త్వా ము
నిం ప్రేక్ష్య ప్రణిపత్య స్థితం ఘృణీ । సోమస్సోమోపమః ప్రీతస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥౧౩॥
లబ్ధపుత్రః పితా రుద్రాత్ప్రీతో మమ మహామునే । యజ్ఞాఙ్గణం మహత్ప్రాప్య యజ్ఞా
ర్థం యజ్ఞవిత్తమః ॥ ౧౪ ॥ తదఙ్గణాదహం శమ్భోస్తనుజస్తస్య చాజ్ఞయా । సఞ్జాతః
పూర్వమేవాహం యుగాన్తాగ్నిసమప్రభః ॥ ౧౫ ॥ వవర్షుస్తదా పుష్కలావర్తకా
ద్యా జగుః కిన్నరాః ఖేచరాస్సిద్ధసాధ్యాః । శిలాదాత్మజత్వం గతే మయ్యుపేన్ద్ర
స్ససర్జాథ వృష్టిం సుపుష్పౌఘమిశ్రామ్ ॥ ౧౬ ॥ మాం దృష్ట్వా కాలసూర్యాభం జటా
మకుటధారిణమ్ । త్ర్యక్షం చతుర్భుజం బాలం శూలటఙ్కగదాధరమ్ ॥ ౧౭ ॥ వ

ణంవజ్రదంష్ట్రిం చవజ్రిణారాధితంశిశుమ్ । వజ్రకుణ్డలినంఘోరంనీరదోపమనిస్స్వ
నమ్ ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మాద్యాస్తుష్టువుస్సర్వేసురేన్ద్రాశ్చమునీశ్వరాః । నేమస్సమ న్తత
స్సర్వేననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౧౯ ॥ ఋషయోమునిశార్దూలఋగ్యజుస్సామ
సమ్భవైః । మన్త్రైర్మాహేశ్వరైస్తుత్వాసమ్ప్రణేముర్ముదాన్వితాః॥ ౨౦॥బ్రహ్మా
హరిశ్చరుద్రశ్చశక్రస్సాక్షాచ్ఛివామ్బికా।జీవశ్చేన్దుర్మహాతేజాభాస్కరఃపవనోనలః॥
ఈశానోనిరృతిర్యక్షోయమోవరుణఏవచ। విశ్వేదేవా స్తథారుద్రావసవశ్చమహాబ
లాః ॥ ౨౨ ॥ లక్ష్మీస్సాక్షాచ్ఛచీజ్యేష్ఠాదేవీచైవసరస్వతీ । అదితిశ్చదితిశ్చైవశ్ర
ద్ధాలజ్జాధృతిస్తథా ॥ ౨౩ ॥ నన్దాభద్రాశ్చసురభీసుశీలాస్సుమనా స్తథా।వృషేన్ద్ర
శ్చమహాతేజాధర్మోధర్మాత్మజ స్తథా ॥ ౨౪ ॥ ఆవృత్యమాంతథాలిఙ్గ్యతుష్టువుర్మ్మని
పుఙ్గవ । శిలాదోపిమునిర్దృష్ట్వాపితామేతాదృశంతదా॥౨౫॥ ప్రీత్యాప్రణమ్యపుణ్యా
త్మాతుష్టావేష్టప్రదంసుతమ్ ॥ శిలాదః॥భగవన్దేవదేవేశత్రియమ్బకమమావ్యయ॥౨౬॥
పుత్రోసిజగతాంయస్మాత్పితాదుఃఖాద్ధికింపునః। రక్షకోజగతాంయస్మాత్పితామేపు
త్రసర్వగః॥౨౭॥అయోనిజనమస్తుభ్యంజగద్యోనేపితామహ। పితాపుత్రమహేశానజ
గతాంచజగద్గురో॥౨౮॥ వత్సవత్సమహాభాగపాహిమాంపరమేశ్వర । త్వయాహం
నన్దితోయస్మాన్నన్దీనామ్నాసురేశ్వర ॥ ౨౯ ॥ తస్మాన్నన్దయమాంనన్దిన్నమామిజగ
దీశ్వరమ్ । ప్రసీదపితరౌమేద్యరుద్రలోకంగతౌవిభో ॥ ౩౦ ॥ పితామహశ్చభోన
న్దిన్నవతీర్ణేమహేశ్వరే । మమైవసఫలంలోకేజన్మవైజగతాంప్రభో ॥ ౩౧ ॥ అవతీ
ర్ణేసుతేనన్దిన్రక్షార్థంమహ్యమీశ్వర । తుభ్యంనమస్సురేశాననన్దీశ్వరసురేశ్వర॥౩౨॥
పుత్రపాహిమహాబాహోదేవదేవజగద్గురో। పుత్రత్వమేవనన్దీశమత్వాయత్కీర్తి
తంమయా ॥ ౩౩ ॥ త్వయాతత్క్షమ్యతాంవత్సస్తవస్తవ్యసురాసురైః।యఃపఠేచ్ఛృ
ణుయాద్వాపిమమపుత్రప్రభాషితమ్॥ ౩౪ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజాన్భక్త్యామయా
సార్ధంసమోదతే । ఏవంస్తుత్వాసుతంబాలంప్రణమ్యబహుమానతః ॥ ౩౫ ॥ మునీ
శ్వరాంశ్చసమ్ప్రేక్ష్యశిలాదోవాచసువ్రతః। పశ్యధ్వంమునయస్సర్వేమహాభాగ్యం
మమావ్యయః ॥ ౩౬ ॥ నన్దీయజ్ఞాఙ్గణేదేవశ్చావతీర్ణోయతఃప్రభుః । మత్సమఃకఃపు
మాన్లోకేదేవోవాదానవోపివా ॥ ౩౭ ॥ ఏషనన్దీయతోజాతోయజ్ఞభూమాహితా
య మే॥౩౮॥

*   *   *   *   *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేనన్దికేశ్వరో

త్పత్తికథనంనామద్విచత్వారింశోధ్యాయః.

శ్రీనన్దికేశ్వరజాతకర్మాదికరణమ్. శ్రీ

శైలాదిః॥ మయాసహపితాహృష్టఃప్రణమ్యచమహేశ్వరమ్। ఉటజంస్వం
జగామాశునిధింలబ్ధ్వేవనిర్ధనః ॥ ౧ ॥ యదాగతోహముటజంశిలాదస్యమహాము
నే। తదావైదైవికంరూపంత్యక్త్వామానుష్యమాస్థితః ॥ ౨ ॥ నష్టాచైవస్మృతిర్దివ్యా
యేనకేనాపికారణాత్ । మానుష్యమాస్థితందృష్ట్వాపితామేలోకపూజితః ॥ ౩ ॥
విలలాపాతిదుఃఖార్తస్స్వజనైశ్చసమావృతః। జాతకర్మాదికాంశ్చైవచకారమమస
ర్వవిత్ ॥ ౪ ॥ శాలఙ్కాయనపుత్రోవైశిలాదఃపుత్రవత్సలః। ఉపదిష్టాహితేనైవ
ఋక్శాఖాయజుషస్తథా ॥ ౫ ॥ సామశాఖాసహస్రంచసాఙ్గోపాఙ్గంమహామునే
ఆయుర్వేదంధనుర్వేదంగాన్ధర్వంచాశ్వలక్షణమ్ ॥ ౬ ॥ హస్తినాంచరితంచైవన
రాణాంచైవలక్షణమ్। సమ్పూర్ణేసప్తమేవర్షేతతోథమునిసత్తమౌ॥ ౭ ॥ మిత్రావరు
ణనామానౌతపోయోగబలాన్వితౌ। తస్యాశ్రమంగతౌదివ్యౌద్రష్టుంమాంచాజ్ఞయా
విభోః ॥ ౮ ॥ ఊచతుశ్చమహాత్మానౌమాంనిరీక్ష్యముహుర్ముహుః। తాతనన్ద్య
యమల్పాయుస్సర్వశాస్త్రార్థపారగః ॥ ౯ ॥ నదృష్టమేవమాశ్చర్యమాయుర్వర్షాద
తఃపరమ్। ఇత్యుక్తవతివిప్రేన్ద్రౌశిలాదఃపుత్రవత్సలః॥ ౧౦ ॥ సమాలిఙ్గ్యచదుఃఖా
ర్తోరురోదాతీవవిస్వరమ్। హాపుత్రపుత్రపుత్రేతిపపాతచసమన్తతః ॥ ౧౧ ॥ అ
హోబలందైవవిధేర్విధాతుశ్చేతిదుఃఖితః। తస్యచార్తస్వరంశ్రుత్వాతదాశ్ర
మనివాసినః ॥ ౧౨ ॥ నిపేతుర్విహ్వలాత్యర్థంరక్షాంశ్చక్రుశ్చమఙ్గళమ్। తుష్టువుశ్చ
మహాదేవంత్రియమ్బకముమాపతిమ్ ॥ ౧౩ ॥ హుత్వాత్రియమ్బకేనైవమధునైవచ
సమ్ప్లుతామ్। దూర్వామయుతసఙ్ఖ్యాతాంసర్వద్రవ్యసమన్వితామ్ ॥ ౧౪ ॥ పితా
విగతసంజ్ఞశ్చతథాచైవపితామహః। నిశ్చేష్టశ్చలలాపాసౌమృతవన్నిపపాతచ॥ ౧౫॥
మృత్యోర్భీతోహమచిరాచ్ఛిరసాచాభివన్ద్యతమ్। మృతవత్పతితంసాశ్రుపితరంచ
పితామహమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రదక్షిణీకృత్యచతంరుద్రజాప్యరతోభవమ్। హృత్పుణ్డరీకే
సుషిరేధ్యాత్వాదేవంత్రియమ్బకమ్॥ ౧౭ ॥ త్ర్యక్షందశభుజంశాన్తంపఞ్చవక్త్రం
సదాశివమ్। సరితశ్చాన్తరేపుణ్యేస్థితంమాంపరమేశ్వరః ॥ ౧౮॥ తుష్టోబ్రవీన్మహా
దేవస్సోమస్సోమార్ధభూషణః। వత్సనన్దిన్మహాబాహోమృత్యోర్భీతిఃకుతస్తవ॥ ౧౯॥
మయైవప్రేషితౌవిప్రౌమత్సమస్త్వంనసంశయః। వత్సైనతత్తవదేహంచలౌకికంప
మార్థతః ॥ ౨౦ ॥ నాస్త్యేవదైవికందృష్టంశిలాదేనపురాతవ। దేవైశ్చమునిభిస్సిద్ధై
ర్గన్ధర్వైర్దానవోత్తమైః ॥ ౨౧ ॥ పూజితంయత్పురావత్సదైవికంనన్దికేశ్వర। సం
సారస్యస్వభావోయంసుఖందుఃఖంపునఃపునః ॥ ౨౨ ॥ నృణాంయోనిపరిత్యాగ
స్సర్వథైవవివేకినః। ఏవముక్త్వాతుమాంసాక్షాత్సర్వదేవమహేశ్వరః॥ ౨౩ ॥ క
రాభ్యాంసుశుభాభ్యాంచఉభాభ్యాంపరమేశ్వరః। పస్పర్శభగవాన్రుద్రఃపరమా

త్రిపురోహరః ॥ ౨౪ ॥ ఉవాచచమహాదేవస్తుష్టాత్మావృషభధ్వజః । సభృత్యగణపాంశ్చైవదేవీంహిమవతస్సుతామ్ ॥ ౨౫ ॥ సమాలోక్యచతుష్టాత్మామహాదేవస్సురేశ్వరః । అజరోజరయామ్యక్తోనిత్యందుఃఖవివర్జితః ॥ ౨౬ ॥ అక్షయశ్చావ్యయశ్చైవసపితాససుహృజ్జనః । మమేష్టోగణపశ్చైవమద్వీర్యోమత్పరాక్రమః ॥ ౨౭ ॥ ఇష్టోమమసదాచైవమమపార్శ్వగతస్సదా । మద్బలశ్చైవభవితామహాయోగబలాన్వితః ॥ ౨౮ ॥ ఏవముక్త్వాచమాందేవోభగవాన్సగణస్తదా । కుశేశయమయీంమాలాంసమున్ముచ్యాత్మనస్తదా ॥ ౨౯ ॥ ఆబబన్ధమహాతేజామమదేవోవృషధ్వజః । తయాహంమాలయాజాతశ్శుభయాకణ్ఠసక్తయా ॥ త్ర్యక్షోదశభుజశ్చైవద్వితీయఇవశఙ్కరః । తతఏవసమాదాయహస్తేనపరమేశ్వరః ॥ ౩౦ ॥ ఉవాచబ్రూహికింతేద్యదదామివరముత్తమమ్ । తతోజటాశ్రితంవారిగృహీత్వాచాతినిర్మలమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఉక్త్వానదీభవస్వేతిఉత్ససర్జమహేశ్వరః । తతస్సాదివ్యతోయాచపూర్ణాసితజలాశుభా ॥ ౩౩॥ పద్మోత్పలవనోపేతాప్రావర్తతమహానదీ । తామాహచమహాదేవోనదీంపరమశోభనామ్ ॥ ౩౪ ॥ యస్మాజ్జటోదకాదేవప్రవృత్తాత్వంమహానదీ। తస్మాజ్జటోదకాపుణ్యాభవిష్యసిసరిద్వరా ॥ ౩౫॥ త్వయిస్నాత్వానరఃకశ్చిత్సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే । తతోదేవ్యామహాదేవశ్శిలాదతనయంప్రభుః ॥ ౩౬ ॥ పుత్రస్తేయమితిప్రోచ్యపాదయోస్సన్న్యపాతయత్ । సామామాఘ్రాయశిరసిపాణిభ్యాంపరిమార్జతి ॥ ౩౭ ॥ పుత్రప్రేమ్ణాభ్యషిఞ్చచ్చస్రోతోభిస్తనయైస్త్రిభిః । పయసాశఙ్ఖగౌరేణదేవదేవంనిరీక్ష్యసా ॥ ౩౮ ॥ తానిస్రోతాంసిత్రీణ్యస్యాస్స్రోతస్విన్యోభవంస్తదా । నదీంత్రిస్రోతసందేవోభగవానవదద్భవః ॥ ౩౯ ॥ త్రిస్రోతసంనదీందృష్ట్వావృషఃపరమహర్షితః । ననాదనాదాత్తస్మాచ్చసరిదన్యాతతోభవత్ ॥ ౪౦ ॥ వృషధ్వనిరితిఖ్యాతాదేవదేవేనసానదీ । జామ్బూనదమయంచిత్రంసర్వరత్నమయంశుభమ్ ॥ ౪౧ ॥ స్వందేవశ్చాద్భుతందివ్యంనిర్మితంవిశ్వకర్మణా । మకుటంచాబబన్ధేశోమమమూర్ధ్నివృషధ్వజః ॥ ౪౨ ॥ కుణ్డలేచశుభేదివ్యేవజ్రవైడూర్యశోభితే। ఆబబన్ధమహాదేవస్స్వయమేవమహేశ్వరః ॥౪౩॥ మాంతథాభ్యర్చితంవ్యోమ్నిదృష్ట్వామేఘైఃప్రభాకరః । మేఘామ్భసాచాభ్యషిఞ్చచ్ఛిలాదనమథోమునే ॥ ౪౪ ॥ తస్యాభిషిక్తస్యతథాప్రవృత్తాస్రోతసాభృశమ్ । యస్మాత్సువర్ణాన్నిస్సృత్యనద్యేషాసమ్ప్రవర్తతే ॥ ౪౫ ॥ స్వర్ణోదకేతితామాహదేవదేవస్త్రియమ్బకః । జామ్బూనదమయాద్యస్మాద్ద్వితీయామకుటాచ్ఛుభా॥౪౬॥ ప్రావర్తతనదీపుణ్యాఊచుర్జామ్బూనదీతితామ్। ఏతత్పఞ్చనదంనామజప్యేశ్వరసమీపగమ్ ॥ ౪౭ ॥ యఃపఞ్చనదమాసాద్యస్నాత్వాజప్యేశ్వరేశ్వరమ్ । పూజయేచ్ఛివసాయుజ్యంప్రయాత్యేవనసంశయః ॥ ౪౮ ॥ అథదేవోమహాదేవస్సర్వభూతపతిర్భవః । దేవీమువాచశర్వాణీముమాంగిరిసుతామజామ్ ॥ ౪౯ ॥ దేవీనన్దీశ్వరం

దేవమభిషిఞ్చామిభూతపమ్ । గణేన్ద్రంవ్యాహరిష్యామికింవాత్వంమన్యసేవ్యయ
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాభవానీహర్షితాననా । స్మయన్తీవరదంప్రాహభవంభూ
పతింపతిమ్ ॥ ౫౧ ॥ సర్వలోకాధిపత్యంచగణేశత్వంతథైవచ । దాతుమర్హసిదేవే
శైలాదిస్తనయోమమ ॥ ౫౨ ॥ తతస్సభగవాఞ్ఛర్వస్సర్వలోకేశ్వరేశ్వరః । సస్మా
రగణపాన్దివ్యాన్దేవదేవోవృషధ్వజః ॥ ౫౩ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే నందికేశ్వరజాతకర్మాదిక
రణంనామత్రిచత్వారింశోధ్యాయః.

నన్దికేశ్వరపట్టాభిషేకః

శైలాదిః ॥ స్మరణాదేవరుద్రస్యసమ్ప్రాప్తాశ్చగణేశ్వరాః । సర్వేసహస్ర
హస్తాశ్చసహస్రాయుధపాణయః ॥ ౧ ॥ త్రినేత్రాశ్చమహాత్మానస్త్రిదశైరభివ
తాః । కోటికాలాగ్నిసఙ్కాశాజటామకుటధారిణః ॥ ౨ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనా
నిత్యాబుద్ధాశ్చనిర్మలాః । కోటికోటిగణైస్తైస్తైరాత్మనాచగణేశ్వరాః ॥ ౩ ॥ అ
ఖ్యాతాశ్చమహాత్మానస్తత్రాజగ్ముర్ముదాయుతాః । గాయన్తశ్చద్రవన్తశ్చనృత్యన్తశ్చ
హాబలాః ॥ ౪ ॥ ముఖాడమ్బరవాద్యానివాదయన్తస్తథైవచ । రథైర్నాగైః
హయైశ్చైవసింహమర్కటవాహనాః ॥ ౫ ॥ విమానేషుతథారూఢాహేమచిత్రే
వైగణాః । భేరీమృదఙ్గకాహళైశ్శఙ్ఖపణవానకగోముఖైః ॥ ౬ ॥ వాదిత్రైర్వివిధై
శ్చాన్యైఃపటహైరేకపుష్కరైః । భేరీమృదఙ్గసన్నాదైరాడమ్బరకడిణ్డిమైః ॥ ౭
మర్దలైర్వేణువీణాభిర్వివిధైస్తాలనిస్వనైః । దర్దురైస్తలఘాతైశ్చకచ్ఛపైఃపణవై
పి ॥ ౮ ॥ వాద్యమానైర్మహాయోగా ఆజగ్ముర్దేవసంసదమ్ । తేగణేశామహా
త్మానస్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరాః ॥ ౯ ॥ ప్రణమ్యదేవీందేవంచఇదంవచనమబ్రువన్ । భ
వన్దేవదేవేశత్రియమ్బకవృషధ్వజ ॥ ౧౦ ॥ కిమర్థంచస్మృతాదేవఆజ్ఞాపయమహా
ద్యుతే । కింసాగరాఞ్ఛోషయామోయమంవాసహకింకరైః ॥ ౧౧ ॥ హన్మో
త్యుసుతాంమృత్యుంపశువద్ధన్మపద్మజమ్ । బద్ధ్వేన్ద్రంసహదేవైశ్చసహవిష్ణుంచవా
యునా ॥ ౧౨ ॥ ఆనయామస్సంక్రుద్ధాదైత్యాన్వాసహదానవైః । కస్యాద్యవ్య
సనంఘోరంకరిష్యామస్తవాజ్ఞయా ॥ ౧౩ ॥ కస్యవాద్యోత్సవోదేవసర్వకామసమృ
ద్ధయే । తాంస్తథావాదినస్సర్వాన్గణేశాన్సర్వసమ్మతాన్ ॥ ౧౪ ॥ ఉవాచదేవ
మాపూజ్యకోటికోటిశతాన్ప్రభుః । శృణుధ్వంయత్కృతేయూయమిహాహూతా
గద్ధితాః ॥ ౧౫ ॥ శ్రుత్వాచప్రయతాత్మానఃకురుధ్వంతదశఙ్కితాః । నన్దీశ్వరోయం
పుత్రోనస్సర్వేషామీశ్వరేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ విప్రోయంనాయకశ్చైవసేనానీర్వః
మృద్ధిమాన్ । తమిమంమమసన్దేశాద్యూయంసర్వేపిసమ్మతాః ॥ ౧౭ ॥ సేనా

మభిషిఞ్చధ్వంమహాయోగపతింపతిమ్ । ఏవముక్త్వాభగవతాగణపాస్సర్వఏవతే ॥
ఏవమస్త్వితిసమ్మన్త్ర్యసమ్భారానాహరంస్తతః । తస్యసర్వాత్రయందివ్యంజామ్బూ
నదమయంశుభమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఆసనంమేరుసఙ్కాశంమనోహరముపాహరన్ । నై
కస్తమ్భమయంచాపిచామీకరవరప్రభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ముక్తాదామావలమ్బంచమణి
రత్నావభాసితమ్ । స్తమ్భైశ్చవైడూర్యమయైఃకిఙ్కిణీజాలసంయుతమ్ ॥ ౨౧ ॥
చారురత్నకసంయుక్తంమణ్డపంవిశ్వతోముఖమ్ । కృత్వావిన్యస్యతన్మధ్యేతదాసనవ
రంశుభమ్ ॥ ౨౨ ॥ తస్యాగ్రతఃపాదపీఠంనీలవజ్రావభాసితమ్ । చక్రుఃపాదప్రతి
ష్ఠార్థంకలశౌచాస్యపార్శ్వగౌ ॥ ౨౩ ॥ సమ్పూర్ణౌపరమామ్భోభిరరవిన్దావృతాన
నౌ । కలశానాంసహస్రంచసౌవర్ణంరాజతంతథా ॥ ౨౪ ॥ తామ్రజంమృన్మయం
చైవసర్వతీర్థామ్బుపూరితమ్ । వాసోయుగంతథాదివ్యంగన్ధందివ్యంతథైవచ ॥ ౨౫ ॥
కేయూరేకుణ్డలేచైవముకుటంహారమేవచ । ఛత్రంశతశలాకంచబాలవ్యజనమేవ
చ ॥ ౨౬ ॥ దత్తంమహాత్మనాతేనబ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా । శఙ్ఖహారాఙ్గగౌరేణపృష్ఠేనాపి
విరాజితమ్ ॥ ౨౭ ॥ వ్యజనంచన్ద్రశుభ్రంచహేమదణ్డంసుచామరమ్ । ఐరావతస్సు
ప్రతీకోగజావేతౌసుపూజితౌ ॥ ౨౮ ॥ ముకుటంకాఞ్చనంచైవనిర్మితంవిశ్వకర్మణా ।
కుణ్డలేచామలేదివ్యేవజ్రంచైవవరాయుధమ్ ॥ ౨౯ ॥ జామ్బూనదమయంసూత్రంకే
యూరద్వయమేవచ । హారంచమణిచిత్రాఙ్గంనిర్మితంవిశ్వకర్మణా ॥ ౩౦ ॥ స
మ్భారాణితథాన్యానివిధానానిబహూన్యపి । సమన్తాన్న్యస్యవ్యగ్రాగణపాదేవస
మ్మతాః ॥ ౩౧ ॥ తతోదేవాస్సహేన్ద్రాశ్చనారాయణముఖాస్తథా । మునయో
భగవాన్బ్రహ్మానవబ్రహ్మాణఏవచ ॥ ౩౨ ॥ దేవైశ్చలోకాస్సర్వేతేతతోజగ్ముర్ము
దాయుతాః । తేష్వాగతేషుదేవేషుభగవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౩౩ ॥ సర్వకార్యవిధిం
కర్తుమాదిదేశపితామహమ్ । పితామహోపిభగవాన్నియోగాదేవతస్యతు ॥ ౩౪ ॥
చకారసర్వంభగవానభిషేకంసమాహితః । అర్చయిత్వాతతోబ్రహ్మాస్వయమేవా
భిషేచయత్ ॥ ౩౫ ॥ తతోవిష్ణుస్తతశ్శక్రోలోకపాలాస్తథైవచ । అభ్య
షిఞ్చన్తవిధివన్నన్దినంశివశాసనాత్ ॥ ౩౬ ॥ ఋషయస్తుష్టువుశ్చైవపితామహ
పురోగమాః । స్తుతవత్సుతతస్తేషువిష్ణుస్సర్వజగత్పతిః ॥ ౩౭ ॥ శిరస్యఞ్జలిమాదాయ
తుష్టావచసమాహితః । ప్రాఞ్జలిఃప్రయతోభూత్వాజయశబ్దంచకారచ ॥ ౩౮ ॥
తతోగణాధిపాస్సర్వేతతోదేవాస్తతోసురాః । ఏవంస్తుతశ్చాభిషిక్తోదేవైస్సబ్రహ్మ
కైస్తదా ॥ ౩౯ ॥ ఉద్వాహశ్చకృతస్తత్రనియోగాత్పరమేష్ఠినః । మరుతాంచసు
తాదేవీసుయశాఖ్యాబభూవయా ॥ ౪౦ ॥ లబ్ధంశశిప్రభంఛత్రంతయాతత్రవిభూషి
తమ్ । చామరేచామరాసక్తహస్తాగ్రైఃస్త్రీగణైర్వృతా ॥ ౪౧ ॥ సింహాసనంచ
పరమంతయాచాధిష్ఠితంమయా । అలఙ్కృతామహాలక్ష్మ్యాముకుటాద్యైస్సుభూ
షణైః ॥ ౪౨ ॥ లబ్ధోహారశ్చపరమోదేవ్యాఃకణ్ఠగతస్తథా । వృషేన్ద్రశ్చసితోనా

గస్సింహస్సింహధ్వజస్తథా ॥ ౪౩ ॥ రథశ్చహేమఛత్రంచచన్ద్రబిమ్బసమప్రభమ్ ।
అద్యాపిసదృశఃకశ్చిన్మయానాస్తివిభుఃక్వచిత్ ॥ ౪౪ ॥ సాన్వయంచగృహీత్వై
స్తథాస్వన్బృన్నిబాన్ధవైః । ఆరుహ్యవృషమీశానోమయాదేవ్యాగతశ్శివః ॥ ౪౫ ॥
తదాదేవీంభవందృష్ట్వాసుయాచపార్థయన్గణైః । మునిదేవర్షయస్సిద్ధాఆజ్ఞాప
శుపతీంద్విజాః ॥ ౪౬ ॥ అథాజ్ఞాంప్రదదౌతేషామగ్ర్యాణామాజ్ఞయావిభోః । స
కోనగజాభర్తుస్తేషాంపాశుపతీంశుభామ్ ॥ ౪౭ ॥ తస్మాద్ధిమునయోలబ్ధ్వాతదా
జ్ఞాంమునిపుఙ్గవాత్ । భవభక్తాస్తదాచాసంస్తస్మాద్దేవంసమర్చయేత్ ॥ ౪౮ ॥
నమస్కారవిహీనస్తునామచోద్గిరయేచ్ఛివే । బ్రహ్మఘ్నదశసన్తుల్యంతస్యపాపంగ
యసమ్ ॥ ౪౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రకారేణనమస్కారాదిముచ్చరేత్ । ఆదౌకుర్యా
న్నమస్కారంతదన్తేశివతాంవ్రజేత్ ॥ ౫౦ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే నన్దికేశ్వరపట్టాభిషేకోనామ
చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః.

శ్రీపాతాళాదివర్ణనమ్.

ఋషయః ॥ సూతసువ్యక్తమఖిలంకథితంశఙ్కరస్యతు । సర్వాత్మభావ
రుద్రస్యస్వరూపంవక్తుమర్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవజనస్త
జాస్తపస్తథా । సత్యలోకశ్చపాతాళంనరకార్ణవకోటయః ॥ ౨ ॥ తారకా
హసోమార్కధ్రువస్సప్తర్షయస్తథా । వైమానికాస్తథాన్యేచతిష్ఠన్త్యస్యప్రసాదతః
అనేననిర్మితాస్సర్వంతదాత్మానోద్విజర్షభాః । సమష్టిరూపస్సర్వాత్మాసం
తస్సర్వదాశివః ॥ ౪ ॥ సర్వాత్మానంమహాత్మానంమహాదేవంమహేశ్వరమ్ ।
విజానన్తిసమ్మూఢామాయయాతస్యమోహితాః ॥ ౫ ॥ తస్యదేవస్యరుద్రస్య
రంవైజగత్త్రియమ్ । తస్మాత్ప్రణమ్యతంవక్ష్యేజగతాంనిర్ణయంశుభమ్ ॥ ౬ ॥
రావఃకథితంసర్వంమయాణ్డస్యయథాకృతిః । భువనానాంస్వరూపంచబ్రహ్మాణ్డే
యామ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ పృథివీచాన్తరిక్షంచస్వర్మహర్జనఏవచ । తపస్సత్యంచస
తేలోకాస్త్వణ్డోద్భవాశ్శుభాః ॥ ౮ ॥ అథస్తాదత్రచైతేషాంద్విజాస్సప్తతలా
తు । మహాతలాదయస్తేషామథస్తాన్నరకాఃక్రమాత్ ॥ ౯ ॥ మహాతలంహి
తలంసర్వరత్నోపశోభితమ్ । ప్రసాదైశ్చవిచిత్రైశ్చభవస్యాయతనైస్తథా ॥ ౧౦
అనన్తేనచసంయుక్తంముచుకున్దేనధీమతా । నృపేణబలినాచైవపాతాళస్వర్గవా
నా ॥ ౧౧ ॥ శైలంరసాతలంవిప్రాశ్శార్కరంహితలాతలమ్ । పీతంసుతలమిత్యు
క్తంవితలంవిద్రుమప్రభమ్ ॥ ౧౨ ॥ సితంహిఅతలంతచ్చతలంయచ్చసితేతరమ్
క్ష్మాయాస్తుయావద్విస్తారోహ్యధస్తేషాంచసువ్రతాః ॥ ౧౩ ॥ తలానాంచైవస

షాంతావన్సఙ్ఖ్యాసమాహితా । సహస్రయోజనంవ్యోమదశసాహస్రమేవచ ॥ ౧౪ ॥ లక్షంసప్తసహస్రంహితలానాంసఘనస్యతు । వ్యోమ్నః ప్రమాణంమూలంతుత్రింశత్సాహస్రకేణతు ॥ ౧౫ ॥ సువర్ణేనమునిశ్రేష్ఠా స్తథావాసుకినాశుభమ్ । రసాతలమితిఖ్యాతంతథాన్యైశ్చనిషేవితమ్ ॥ ౧౬ ॥ విరోచనహిరణ్యాక్షనరకాద్యైశ్చసేవితమ్ । తలాతలమితిఖ్యాతంసర్వశోభాసమన్వితమ్ ॥ ౧౭ ॥ వైనాయకాదిభిశ్చైవకాలనేమిపురోగమైః । పూర్వదేవైస్సమాకీర్ణంసుతలంచతథాపరైః ॥ ౧౮ ॥ పితలందానవాద్యైశ్చతారకాగ్నిముఖైస్తథా । మహాన్తకాద్యైర్నాగైశ్చప్రహ్లాదేనాసురేణచ ॥ ౧౯ ॥ వితలంచాత్రవిఖ్యాతంకమ్బళాశ్వనిషేవితమ్ । మహాకుమ్భేనవీరేణహయగ్రీవేణధీమతా ॥ ౨౦ ॥ శఙ్కుకర్ణేనసమ్భిన్నంతథానముచిపూర్వకైః । తథాన్యైర్వివిధైర్వీరైస్తలంచైవసుశోభితమ్ ॥ ౨౧ ॥ తలేషుతేషుసర్వేషుచామ్బయాపరమేశ్వరః । స్కన్దేననన్దినాసార్ధంగణపైస్సర్వతోవృతః ॥ ౨౨ ॥ తలానాంచైవసర్వేషామూర్ధ్వతస్సప్తసత్తమాః । క్ష్మాతలానిధరాచాపిసప్తధాకథయామివః ॥ ౨౩ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేపాతాళాది వర్ణనంనామ పఞ్చచత్వారింశోధ్యాయః.

॥ ద్వీపద్వీపేశ్వరకథనమ్ ॥

సూతః ॥ సప్తద్వీపాతథాపృథ్వీనదీపర్వతసఙ్కులా । సముద్రైస్సప్తభిశ్చైవసర్వతస్సమలఙ్కృతా ॥ ౧ ॥ జమ్బూప్లక్షశ్శాల్మలిశ్చకుశః క్రౌఞ్చస్తథైవచ । శాకః పుష్కరనామాచద్వీపాస్త్వభ్యన్తరేక్రమాత్ ॥ ౨ ॥ సప్తద్వీపేషుసర్వేషుసామ్బస్సర్వగణైర్వృతః । నానావేషధరోభూత్వాసాన్నిధ్యంకురుతేహరః ॥ ౩ ॥ క్షారోదేక్షురసోదశ్చసురోదశ్చఘృతోదధిః । దధ్యర్ణవశ్చక్షీరోదస్స్వాదూదశ్చాప్యనుక్రమాత్ ॥ ౪ ॥ సముద్రేషుహిసర్వేషుసర్వదాసగణశ్శివః । జలరూపీభవశ్శ్రీమాన్క్రీడతేచోర్మిబాహుభిః ॥ ౫ ॥ క్షీరార్ణవామృతమివసదాక్షీరార్ణవేహరిః । శేతేశివజ్ఞానధియాసాక్షాద్వైయోగనిద్రయా ॥ ౬ ॥ యదాప్రబుద్ధోభగవాన్ప్రబుద్ధమఖిలంజగత్ । యదాసుప్తస్తదాసుప్తంతన్మయంచచరాచరమ్ ॥ ౭ ॥ తేనైవసృష్టమఖిలంధృతంరక్షితమేవచ । సుహృదందేవదేవస్యప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౮ ॥ సుషేణాఇతివిఖ్యాతాయజన్తేపురుషర్షభమ్ । అనిరుద్ధంమునిశ్రేష్ఠాశ్శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥ ౯ ॥ యేచానిరుద్ధంపురుషంధ్యాయన్త్యాత్మవిదాంవరాః । నారాయణసమాస్సర్వేసర్వసమ్పత్సమన్వితాః ॥ ౧౦ ॥ సనన్దనశ్చభగవాన్సనకశ్చసనాతనః । వాలఖిల్యాశ్చసిద్ధాశ్చమిత్రావరుణకౌతథా ॥ ౧౧ ॥ యజన్తిసతతంతత్రవిశ్వస్యప్రభవంహరిమ్ । సప్త

ద్వీపేషుతిష్ఠన్తినానాశృఙ్గామహోదయాః ॥ ౧౨ ॥ ఆసముద్రాయతాః కేచిద్గిర
యోగవ్యూతైస్తథా । ధరాయాఃపతయశ్చాసన్బహవఃకాలగౌరవాత్ ॥ ౧౩ ॥
సామర్థ్యాత్పరమేశానాఃక్రౌఞ్చారేర్జనకాత్ప్రభోః । మన్వన్తరేషుసర్వేషుఅతీతా
నాగతేష్విహ ॥ ౧౪ ॥ ప్రవక్ష్యామిధరేశాన్వోవక్ష్యేస్వాయమ్భువేన్తరే । మ
న్వన్తరేషుసర్వేషుహ్యతీతానాగతేషుచ ॥ ౧౫ ॥ తుల్యాభిమానినశ్చైవసర్వేతుల్య
ప్రయోజనాః । స్వాయమ్భువస్యచమనోఃపౌత్రాస్త్వాసన్మహాబలాః ॥ ౧౬ ॥ ప్రి
యవ్రతాత్మజావీరాస్తేదశేహప్రకీర్తితాః । ఆగ్నీధ్రశ్చాగ్నిబాహుశ్చమేధామేధా
తిథిర్వసుః ॥ ౧౭ ॥ జ్యోతిష్మాన్ద్యుతిమాన్హవ్యస్సవనఃపుత్రఏవచ । ప్రియవ్రతోఽభ్య
షిఞ్చత్తాన్సప్తసప్తసుపార్థివాన్ ॥ ౧౮ ॥ జమ్బూద్వీపేశ్వరంచక్రేఆగ్నీధ్రంసు
మహాబలమ్ । ప్లక్షద్వీపేశ్వరశ్చాపితేనమేధాతిథిఃకృతః ॥ ౧౯ ॥ శాల్మలేశ్చవపు
ష్మన్తంరాజానమభిషిక్తవాన్ । జ్యోతిష్మన్తంకుశద్వీపేరాజానంకృతవాన్నృపః ॥
ద్యుతిమన్తంచరాజానంక్రౌఞ్చద్వీపేసమాదిశత్ । శాకద్వీపేశ్వరంచాపిహవ్యంచ
క్రేప్రియవ్రతః ॥ ౨౧ ॥ పుష్కరాధిపతించక్రేసవనంచాపిసువ్రతాః । పుష్కరేస
వనస్యాపిమహావీతస్సుతోఽభవత్ ॥ ౨౨ ॥ ధాతకీచైవద్వావేతౌపుత్రౌపుత్రవతాంవ
రౌ । మహావీతంస్మృతంవర్షంతస్యనామ్నామహాత్మనః ॥ ౨౩ ॥ నామ్నాతుధాత
కేశ్చైవధాతకీఖణ్డముచ్యతే । హవ్యోప్యజనయత్పుత్రాఞ్ఛాకద్వీపేశ్వరప్రభుః ॥ ౨౪ ॥
జలదంచకుమారంచసుకుమారంమణీచకమ్ । కుసుమోత్తరమోదాకీసప్తమస్తుమహా
ద్రుమః ॥ ౨౫ ॥ అలదంజలదస్యాథవర్షంప్రథమముచ్యతే । కుమారస్యతుకౌమారం
ద్వితీయంపరికీర్తితమ్ ॥ ౨౬ ॥ సుకుమారంతృతీయంతుసుకుమారస్యకీర్త్యతే ।
మణీచకంచతుర్థంతుమాణీచకమిహోచ్యతే ॥ ౨౭ ॥ కుసుమోత్తరస్యవైవర్షంప
ఞ్చమంకుసుమోత్తరమ్ । మోదకంచాపిమోదాకేర్వర్షంషష్ఠంప్రకీర్తితమ్ ॥ ౨౮ ॥
మహాద్రుమస్యనామ్నాతుసప్తమంతన్మహాద్రుమమ్ । తేషాంతునామభిస్తానిసప్తవ
ర్షాణితత్రవై ॥ ౨౯ ॥ క్రౌఞ్చద్వీపేశ్వరస్యాపిపుత్రాద్యుతిమతస్తువై । కుశలోమను
గశ్చోష్ణఃపీవరశ్చాన్ధకారకః ॥ ౩౦ ॥ మునిశ్చదున్దుభిశ్చైవసుతాద్యుతిమతస్తువై ।
తేషాంస్వనామభిర్దేశాఃక్రౌఞ్చద్వీపాశ్రయాశ్శుభాః ॥ ౩౧ ॥ కుశలదేశఃకుశలో
మనుగస్యమనోనుగః । ఉష్ణస్యోష్ణస్స్మృతోదేశఃపీవరఃపీవరస్యచ ॥ ౩౨ ॥ అన్ధకా
రస్యకథితోదేశోనామ్నాన్ధకారకః । మునేర్దేశోమునిఃప్రోక్తోదున్దుభేర్దున్దుభిస్స్మృతః ॥
ఏతేజనపదాస్సప్తక్రౌఞ్చద్వీపేషుభాస్వరాః । జ్యోతిష్మన్తఃకుశద్వీపేసప్తచాస
న్మహౌజసః ॥ ౩౪ ॥ ఉద్భిదోవేణుమాంశ్చైవద్వైరథోలవణోధృతిః । షష్ఠఃప్రభాకర
శ్చాపిసప్తమఃకపిలస్స్మృతః ॥ ౩౫ ॥ ఉద్భిదంప్రథమంవర్షంద్వితీయంవేణుమణ్డలమ్ ।
తృతీయంద్వైరథంచైవచతుర్థంలవణంస్మృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ పఞ్చమంధృతిమత్షష్ఠంప్ర
భాకరమనుత్తమమ్ । సప్తమంకపిలంనామకపిలస్యప్రకీర్తితమ్ ॥ ౩౭ ॥ శాల్మల

స్యేశ్వరాస్సప్తసుతాస్తేషైవపుష్మతః । శ్వేతశ్చహరితశ్చైవజీమూతోరోహితస్తథా ॥ ౩౮ ॥ వైద్యుతోమానసశ్చైవసుప్రభస్సప్తమస్తథా । శ్వేతస్యదేశశ్శ్వేతస్తుహరితస్యచహారితః ॥ ౩౯ ॥ జీమూతస్యచజీమూతోరోహితస్యచరోహితః । వైద్యుతోవైద్యుతస్యాపిమానసస్యచమానసః ॥ ౪౦ ॥ సుప్రభస్సుప్రభస్యాపిసప్తవై దేశలాఞ్ఛకాః।ప్లక్షద్వీపేతువక్ష్యామిజమ్బూద్వీపాదనన్తరమ్॥ ౪౧ ॥ సప్తమేధాతిథేఃపుత్రాఃప్లక్షద్వీపేశ్వరానృపాః । జ్యేష్ఠశ్శాన్తభయస్తేషాంసప్తవర్షాణితానివై ॥ ౪౨ ॥ తస్మాచ్ఛాన్తభయాచ్చైవశిశిరస్తుసుఖోదయః। ఆనన్దశ్చశివశ్చైవక్షేమకశ్చధ్రువస్తథా ॥ ౪౩ ॥ తానితేషాంతునామానిసప్తవర్షాణిభాగశః । నివేశితానితైస్తానిపూర్వంస్వాయమ్భువేన్తరే ॥ ౪౪ ॥ మేధాతిథేస్తుపుత్రైస్తైఃప్లక్షద్వీపనివాసిభిః । వర్ణాశ్రమాచారయుతాఃప్రజాస్తత్రనివేశితాః ॥ ౪౫ ॥ ప్లక్షద్వీపాదివర్షేషుశాకద్వీపాన్తికేషువై । జ్ఞేయఃపఞ్చసుధర్మోవైవర్ణాశ్రమవిభాగశః॥ సుఖమాయుస్స్వరూపంచబలంధర్మోద్విజోత్తమాః । పఞ్చస్వేతేషుద్వీపేషుసర్వసాధారణంస్మృతమ్ ॥ ౪౬ ॥ రుద్రార్చనరతానిత్యంమహేశ్వరపరాయణాః । అన్యేచపుష్కరద్వీపేప్రజాతాశ్చప్రజేశ్వరాః॥౪౭॥ప్రజాపతేశ్చరుద్రస్యభావామృతసుఖోత్కటాః॥ ౪౮ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేద్వీపద్వీపేశ్వరకథనంనామషట్చత్వారింశోధ్యాయః

భారతవర్షవర్ణనమ్.

సూతః ॥ ఆగ్నీధ్రంజ్యేష్ఠదాయాదంకామ్యపుత్రంమహాబలమ్। ప్రియవ్రతోభ్యషిఞ్చద్వైజమ్బూద్వీపేశ్వరంనృపః ॥ ౧ ॥ సోతీవభవభక్తశ్చతపస్వీతరుణస్సదా । భవార్చనరతశ్శ్రీమాంస్తథాగోమాన్ద్విజర్షభాః ॥ ౨ ॥ తస్యపుత్రాబభూవుస్తేప్రజాపతిసమానవ । సర్వేమాహేశ్వరాశ్చైవమహాదేవపరాయణాః ॥ ౩ ॥ జ్యేష్ఠోనాభిరితిఖ్యాతస్తస్యకింపురుషోనుజః। హరివర్షస్తృతీయస్తుచతుర్థోవైత్విళావృతః ॥ ౪ ॥ రమ్యస్తుపఞ్చమస్తత్రహిరణ్మాన్షష్ఠఉచ్యతే. । కురుస్తుసప్తమస్తేషాంభద్రాశ్వస్త్వష్టమస్స్మృతః ॥ ౫ ॥ నవమఃకేతుమాలస్తుతేషాందేశాన్నిబోధత । నాభేస్తుదక్షిణంవర్షంహేమాఖ్యంతుపితాదదౌ ॥ ౬॥ హేమకూటంతుయద్వర్షందదౌకిమ్పురుషాయసః । నైషధంయత్స్మృతంవర్షంహరయేతత్పితాదదౌ॥ ౭ ॥ ఇళావృతాయప్రదదౌమేరుర్యత్రతుమధ్యమః। నీలాచలాశ్రితంవర్షంరమ్యాయప్రదదౌపితా॥ శ్వేతంయదుత్తరంతస్మాత్పితాదత్తంహిరణ్మతే ।యదుత్తరంశృఙ్గవర్షంపితాతత్కురవేదదౌ ॥ ౯॥ వర్షంమాల్యవతంచాపిభద్రాశ్వస్యన్యవేదయత్ । గన్ధమాదనవర్షం

తు కేతుమాలాయదత్తవాన్ ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యేతానిమహాన్తీహానవవర్షాణిభాగశః।
ఆగ్నీధ్రస్తేషువర్షేషుపుత్రాంస్తానభిషిచ్యవై ॥ ౧౧ ॥ యథాక్రమంసధర్మాత్మా
తతస్తుతపసిస్థితః । తపసాభావితశ్చైవస్వాధ్యాయనిరతస్త్వభూత్ ॥ ౧౨ ॥ స్వాధ్యా
యనిరతఃపశ్చాచ్ఛివధ్యానరతస్త్వభూత్ । యానికిమ్పురుషాద్యానివర్షాణ్యష్టౌశుభా
నిచ ॥ ౧౩ ॥ తేషాంస్వభావతస్సిద్ధిస్సుఖప్రాయాహ్యయత్నతః। విపర్యయోనతేష్వ
స్తిజరామృత్యుభయంనచ ॥ ౧౪ ॥ ధర్మాధర్మౌనతేష్వాస్తాంనోత్తమాధమమధ్య
మాః । నతేష్వస్తియుగావస్థాక్షేత్రేష్వష్టసుసర్వతః ॥ ౧౫ ॥ రుద్రక్షేత్రేష్వథా
శ్చైవజఙ్గమాస్థావరాస్తథా । భక్తాఃప్రాసఙ్గికాశ్చాపి తేషుక్షేత్రేషుయాన్తితే।
తేషాంహితాయరుద్రేణచాష్టక్షేత్రంవినిర్మితమ్। తత్ర తేషాంమహాదేవస్సాన్నిధ్యంక
రుతేసదా ॥ ౧౬ ॥ దృష్ట్వాహృదిమహాదేవమష్టక్షేత్రనివాసినః । సుఖినస్సర్వదా
తేషాంసపవేహాపరాగతిః॥౧౭॥ నాభేర్నిసర్గంవక్ష్యామిహిమాఙ్కేఽస్మిన్నిబోధత। నా
భిస్త్వజనయత్పుత్రంమేరుదేవ్యాంమహాద్యుతిః ॥ ౧౮ ॥ ఋషభంపార్థివంశ్రేష్ఠం
సర్వక్షత్రస్యపూజితమ్ । ఋషభాద్భరతోజజ్ఞేవీరఃపుత్రశతాగ్రజః ॥ ౨౦ ॥ సోఽభి
షిచ్యాథఋషభోభరతంపుత్రవత్సలః।జ్ఞానవైరాగ్యమాశ్రిత్యజిత్వేన్ద్రియమహో
రగాన్ ॥ ౨౧ ॥ సర్వాత్మనాత్మనిస్థాప్యపరమాత్మానమీశ్వరమ్ । నగ్నోజటీనిరా
హారోచీరీధ్వాన్తగతోహిసః ॥ ౨౨ ॥ నిరాశస్త్యక్తసన్దేహశ్శైవమాపపరంప
దమ్ । హిమాద్రేర్దక్షిణంవర్షంభరతాయన్యవేదయత్ ॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్తుభారతం
వర్షంతస్యనామ్నావిదుర్బుధాః । భరతస్యాత్మజోవిద్వాన్సుమతిర్నామధార్మికః।
బభూవతస్మింస్తద్రాజ్యంభరతస్సన్న్యవేశయత్ । పుత్రసఙ్క్రామితశ్రీకోవనంరాజ
వివేశసః ॥ ౨౫ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేభారత
వర్షకథనంనామసప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః.

మేరుపర్వతాదివర్ణనమ్.

సూతః ॥ అస్యద్వీపస్యమధ్యేతు మేరుర్నామమహాగిరిః। నానామణిమయై
శ్శృఙ్గైస్థిఃతస్థితిమతాంవరః ॥ ౧ ॥ చతురాశీతిసాహస్రముత్సేధేనప్రకీర్తితః । ప్ర
విష్టష్షోడశాధస్తాద్విస్తృతష్షోడశైవతు ॥ ౨ ॥ శరావవత్సంస్థితత్వాద్ద్వాత్రింశన్మూ
ర్ధ్నివిస్తృతః । విస్తారాత్త్రిగుణశ్చాస్యపరిణాహోఽనుమణ్డలః ॥ ౩ ॥ హైమీకృ
తోమహేశస్యశుభాఙ్గస్పర్శనేనచ । దుత్తూరపుష్పసఙ్కాశస్సర్వదేవనికేతనః॥౪
క్రీడాభూమిశ్చదేవానామనేకాశ్చర్యసంయుతః । లక్షయోజనమాయామస్తస్మై

వంతుమహాగిరేః ॥ ౫ ॥ తతష్షోడశసాహస్రైంయోజనానిక్షితేరధః । శేషంచోపరి విప్రేన్ద్రాధరాయాస్తస్యశృఙ్గిణః ॥ ౬ ॥ మూలాయామప్రమాణంతువిస్తారాన్మూలతోగిరేః । ఊచుర్విస్తారమస్యైవద్విగుణంమూలతోగిరేః ॥ ౭ ॥ పూర్వతఃపద్మరాగాభోదక్షిణేహేమసన్నిభః । పశ్చిమేనీలసఙ్కాశశ్చోత్తరేవిద్రుమప్రభః ॥ ౮ ॥ అమరావతీపూర్వభాగేనానాప్రాసాదసఙ్కులా । నానాదేవగణైఃకీర్ణామణిజాలసమావృతా ॥ ౯ ॥ గోపురైర్వివిధాకారైర్హేమరత్నవిభూషితైః । తోరణైర్హేమచిత్రైస్తుమణిక్లృప్తైఃపథిస్థితైః ॥ ౧౦ ॥ సంలాపాలాపకుశలైస్సర్వాభరణభూషితైః । స్తనభారవినమ్రైశ్చమదఘూర్ణితలోచనైః ॥ ౧౧ ॥ స్త్రీసహస్రైస్సమాకీర్ణాచాప్సరోభిస్సమన్తతః । దీర్ఘికాభిర్విచిత్రాభిఃఫుల్లామ్భోరుహసఙ్కులైః ॥ ౧౨ ॥ హేమసోపానసంయుక్తైర్హేమసైకతరాశిభిః । నీలోత్పలైశ్చోత్పలైశ్చహైమైశ్చాపిసుగన్ధిభిః ॥ ౧౩ ॥ ఏవంవిధైస్తటాకైశ్చనదీభిశ్చనదైర్యుతా । విరాజతేపురీశుభ్రాతయాసౌపర్వతశ్శుభః ॥ ౧౪ ॥ తేజస్వినీనామపురీచాగ్నేయ్యాంపావకస్యతు । అమరావతీసమాదివ్యాసర్వభోగసమన్వితా ॥ ౧౫ ॥ వైవస్వతీదక్షిణేతుయమస్యయమినాంవరాః । భవనైరావృతాదివ్యైర్జామ్బూనదమయైశ్శుభైః ॥ నైరృతేకృష్ణవర్ణాచతథాశుద్ధవతీశుభా । తాదృశీగన్ధవతీచవాయవ్యాందిశిశోభనా ॥ ౧౭ ॥ మహోదయాచోత్తరేచఐశాన్యాంతుయశోవతీ । పర్వతస్యదిగన్తేషురాజన్తేసర్వదేవతాః ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాంతథాన్యేషాంనికేతనమ్ । సర్వభోగయుతంపుణ్యందీర్ఘికాభిర్నగోత్తమమ్ ॥ ౧౯ ॥ సిద్ధైర్యక్షైస్తుసమ్పూర్ణంగన్ధర్వైర్మునిపుఙ్గవైః । తథాన్యైర్వివిధాకారైర్భూతసఙ్ఘైశ్చతుర్విధైః ॥ ౨౦ ॥ గిరేరుపరివిప్రేన్ద్రాశ్శుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । సహస్రభౌమంవిస్తీర్ణంవిమానంవామతస్థితమ్ ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్మహాభుజశ్శర్వస్సోమసూర్యాగ్నిలోచనః । సింహాసనేమణిమయేదేవ్యాస్తేషణ్ముఖేనచ ॥ ౨౨ ॥ హరేస్తదర్ధంవిస్తీర్ణంవిమానంతత్రసోపిచ । పద్మరాగమయందివ్యంపద్మజస్యచదక్షిణే ॥ ౨౩ ॥ తస్మిఞ్ఛక్రస్యవిపులంపురంరమ్యంయమస్యచ । సోమస్యవరుణస్యాథనిరృతేఃపావకస్యచ ॥ వాయోశ్చైవతురుద్రస్యసర్వాలయసమన్తతః । తేషాంతేషాంవిమానేషుదివ్యేషువివిధేషుచ ॥ ౨౫ ॥ ఈశాన్యామీశ్వరక్షేత్రేనిత్యార్చావ్యవస్థితా । సిద్ధేశ్వరస్యభగవాఞ్ఛైలాదిశ్శిష్యసమ్మతః ॥ ౨౬ ॥ సనత్కుమారశ్శిష్యైస్తుసుఖాసీనస్సురేశ్వరః । సనకశ్చసనన్దశ్చసదృశాశ్చసహస్రశః ॥ ౨౭ ॥ యోగభూమిఃక్వచిత్తస్మిన్భోగభూమిఃక్వచిత్క్వచిత్ । బాలసూర్యప్రతీకాశంవిమానంతత్రశోభనమ్ ॥ ౨౮ ॥ శైలాదినశ్శుభంచాస్తితస్మిన్నాస్తేగణేశ్వరః । షణ్ముఖస్యగణేశస్యగణానాంతుసహస్రశః ॥ ౨౯ ॥ సుయశాయాస్సునేత్రాయామాతౄణాంమదనస్యచ । తస్యాజ

మ్బూనదీ నామ మూలమావేష్ట్య సంస్థితా ॥ ౩౦ ॥ తస్య దక్షిణపార్శ్వే తు జమ్బూ
వృక్షస్సుశోభనః । అత్యుచ్ఛ్రితస్సువిస్తీర్ణస్సర్వకాలఫలప్రదః ॥ ౩౧ ॥ మేరోః
మన్తాద్విస్తీర్ణం శుభం వర్షమిళావృతమ్ । తత్ర జమ్బూఫలాహారాః కేచిచ్చాశ్వ
భోజనాః ॥ ౩౨ ॥ జామ్బూనదసమప్రఖ్యా నానావర్ణాశ్చ భోగినః । మేరుపాదా
తావిపాద్ద్వీపోయం మధ్యమశ్శుభః ॥ ౩౩ ॥ నవవర్షాన్వితశ్చైవ నదీనదగిరీశ్వరైః
నవవర్షం తు వక్ష్యామి జమ్బూద్వీపం యథాతథమ్ ॥ ౩౪ ॥ విస్తారాన్మణ్డలాచ్చై
యోజనైస్తన్నిబోధత ॥ ౩౫ ॥ * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే మేరుపర్వతాది
వర్ణనం నామ అష్టాచత్వారింశోఽధ్యాయః.

॥ నవవర్షాదివర్ణనమ్. ॥

సూతః ॥ శతమేకం సహస్రాణాం యోజనానాం స తు స్మృతః । అనుద్వీ
సహస్రాణాం ద్విగుణం ద్విగుణోత్తరమ్॥ ౧ ॥ పఞ్చాశత్కోటివిస్తీర్ణా ససముద్రా
రా స్మృతా । ద్వీపైశ్చ సప్తభిర్యుక్తా లోకాలోకావృతా శుభా ॥ ౨ ॥ నీలస్తథో
రే మేరోశ్శ్వేతస్తస్యోత్తరే పునః । శృఙ్గీ తస్యోత్తరే విప్రాస్త్రయస్తే వర్షపర్వతాః॥
జఠరో దేవకూటశ్చ పూర్వస్యాం దిశి పర్వతౌ । నిషధో దక్షిణే మేరోస్తస్య దక్షిణతో
రిః ॥ ౪ ॥ హేమకూట ఇతి ఖ్యాతో హిమవాంస్తస్య దక్షిణే । మేరోః పశ్చిమతశ్శై
పర్వతౌ ద్వౌ ధరాధరౌ ॥ ౫ ॥ మాల్యవాన్గన్ధమాదశ్చ ద్వావేతావుదగాయతౌ ।
తే పర్వతరాజానస్సిద్ధచారణసేవితాః ॥ ౬ ॥ తేషామన్తరవిష్కమ్భో నవసాహ
మేకశః । ఇదం హైమవతం వర్షం భారతం నామ విశ్రుతమ్ ॥ ౭ ॥ హేమకూటం
తస్మాన్నామ్నా కిమ్పురుషం స్మృతమ్ । నైషధం హేమకూటాత్తు హరివర్షం తదు
తే ॥ ౮ ॥ హరివర్షాత్పరం చైవ మేరోశ్శుభమిళావృతమ్ । ఇళావృతాత్పరం
రమ్యకం నామ విశ్రుతమ్ ॥ ౯ ॥ రమ్యాత్పరతరం శ్వేతం విఖ్యాతం తద్ధిరణ్మయ
హిరణ్మయాత్పరం చాపి శృఙ్గీ చైవ కురుస్స్మృతః ॥ ౧౦ ॥ ధనుస్సంస్థే తు విజ్ఞే
ద్వే వర్షే దక్షిణోత్తరే । దీర్ఘాణి తత్ర చత్వారి మధ్యతస్తదిళావృతమ్ ॥ ౧౧ ॥ మే
పశ్చిమపూర్వేణ ద్వే తు దీర్ఘతరే స్మృతే । అర్వాక్తు నిషధస్యాథ వేద్యర్ధం చో
స్మృతమ్ ॥ ౧౨ ॥ వేద్యర్ధే దక్షిణే త్రీణి వర్షాణి త్రీణి చోత్తరే। తయోర్మధ్యే చ విజ్ఞే
మేరుమధ్యమిళావృతమ్ ॥ ౧౩ ॥ దక్షిణేన తు నీలస్య నిషధస్యోత్తరేణ తు । ఉద
యతో మహాశైలో మాల్యవాన్నామ పర్వతః ॥ ౧౪ ॥ యోజనానాం సహస్రే ద్వే
పరిష్టాత్తు విస్తృతః । ఆయామతశ్చతుస్త్రింశత్సహస్రాణి ప్రకీర్తితః ॥ ౧౫ ॥
ప్రతీచ్యాం విజ్ఞేయః పర్వతో గన్ధమాదనః । ఆయామతస్స విజ్ఞేయో మాల్యవానివ

తః ॥ ౧౬ ॥ జమ్బూద్వీపస్య విస్తారాత్సమేన తు సమన్తతః। ప్రాగాయతాస్సపర్వా
ణ్షడేతే వర్షపర్వతాః ॥ ౧౭ ॥ అవగాఢాశ్చోభయతస్సముద్రౌ పూర్వపశ్చిమౌ।
హిమప్రాయస్తు హిమవాన్ హేమకూటస్తు హేమవాన్ ॥ ౧౮ ॥ తరుణాదిత్యసఙ్కాశో
హైరణ్యో నిషధస్స్మృతః। చతుర్వర్ణస్ససౌవర్ణో మేరుశ్చోర్ధ్వాయతస్స్మృతః ॥ ౧౯ ॥
వృత్తాకృతిపరీణాహశ్చతురశ్రస్సముత్థితః। నీలశ్చ వైడూర్యమయశ్శ్వేతశ్శుక్లో హిర
ణ్మయః ॥ ౨౦ ॥ మయూరబర్హవర్ణస్తు శాతకుమ్భస్త్రిశృఙ్గవాన్। ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రో
క్తాః పునశ్శృణు గిరీశ్వరాన్ ॥ ౨౧ ॥ మన్దరో హేమకూటశ్చ పూర్వస్యాం దిశి పర్వ
తౌ। కైలాసో గన్ధమాదశ్చ హేమవాంశ్చైవ పర్వతౌ ॥ ౨౨ ॥ పూర్వతశ్చాయ
తావేతావర్ణవాన్తర్వ్యవస్థితౌ। నిషధః పారియాత్రశ్చ ద్వావేతౌ వరపర్వతౌ ॥ ౨౩ ॥
యథా పూర్వౌ తథా యామ్యావేతౌ పశ్చిమతశ్శ్రితౌ। త్రిశృఙ్గో జారుచిశ్చైవ ఉత్తరా
వరపర్వతౌ ॥ ౨౪ ॥ పూర్వతశ్చాయతావేతావర్ణవాన్తర్వ్యవస్థితౌ। మర్యా
దాపర్వతా నేతానష్టావాహుర్మనీషిణః ॥ ౨౫ ॥ యోఽసౌ మేరుర్ద్విజశ్రేష్ఠాః ప్రాం
శుః కనకపర్వతః। తస్య పాదాస్తు చత్వారశ్చతుర్దిక్షు నగోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ యైర్వి
ష్టబ్ధా న చలతి సప్తద్వీపవతీ మహీ। దశయోజనసాహస్రమాయామస్తేషు పఠ్యతే ॥ ౨౭ ॥
పూర్వే తు మన్దరో నామ దక్షిణే గన్ధమాదనః। విపులః పశ్చిమే పార్శ్వే సుపార్శ్వశ్చో
త్తరే స్మృతః ॥ ౨౮ ॥ మహావృక్షాస్సముత్పన్నాశ్చత్వారో ద్వీపకేతవః। మన్దరస్య
గిరేశ్శృఙ్గే మహావృక్షస్స కేతురాట్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రలమ్బశాఖాశిఖరః కదమ్బశ్చైత్య
పాదపః। దక్షిణస్యాపి శైలస్య శిఖరే దేవసేవితా ॥ ౩౦ ॥ జమ్బూస్సదాపుష్పఫలా
సదా మాల్యోపశోభితా। స కేతుర్దక్షిణే ద్వీపే జమ్బూర్లోకేషు విశ్రుతా ॥ ౩౧ ॥
విపులస్యాపి శైలస్య పశ్చిమే చ మహాత్మనః। సఞ్జాతశ్శిఖరేఽశ్వత్థస్సుమహాంశ్చైత్య
పాదపః ॥ ౩౨ ॥ సుపార్శ్వస్యోత్తరే చాపి శృఙ్గే జాతో మహాద్రుమః। న్యగ్రోధో వి
పులస్కన్ధోఽనేకయోజనమణ్డలః ॥ ౩౩ ॥ తేషాం చతుర్ణాం వక్ష్యామి శైలేన్ద్రాణాం
యథాక్రమమ్। అమానుష్యాణి రమ్యాణి సర్వకాలర్తుకాని చ ॥ ౩౪ ॥ మనోహరా
ణి చత్వారి దేవక్రీడనకాని చ। వనాని వై చతుర్దిక్షు నామతస్తాన్నిబోధత ॥ ౩౫ ॥ పూ
ర్వే చైత్రరథం నామ దక్షిణే గన్ధమాదనమ్। వైభ్రాజం పశ్చిమే విద్యాదుత్తరే సవితుర్వ
నమ్ ॥ ౩౬ ॥ మిత్రేశ్వరం తు పూర్వే తు షష్ఠేశ్వరమతః పరమ్। వర్యేశ్వరం పశ్చిమే
తు ఉత్తరే చామ్రికేశ్వరమ్ ॥ ౩౭ ॥ మహాసరాంసి చ తథా చత్వారి మునిపుఙ్గవాః।
యత్ర క్రీడన్తి మునయః పర్వతేషు వనేషు చ ॥ ౩౮ ॥ అరుణోదం సరః పూర్వం దక్షిణం
మానసం స్మృతమ్। సితోదం పశ్చిమసరో మహాభద్రం తథోత్తరమ్ ॥ ౩౯ ॥ శాఖ
స్య దక్షిణే క్షేత్రం విశాఖస్య చ పశ్చిమే। ఉత్తరే నైగమేయస్య కుమారస్య చ పూర్వ
తః ॥ ౪౦ ॥ అరుణోదస్య పూర్వేణ శైలేన్ద్రా నామతస్స్మృతాః। తాంస్తు సఙ్క్షేపతో
వక్ష్యే న శక్యం విస్తరేణ తు ॥ ౪౧ ॥ సితాన్తశ్చ కురణ్డశ్చ కురరశ్చాచలోత్తమః।

వికరోమణిశైలశ్చవృక్షవాంశ్చాచలోత్తమః ॥ ౪౨ ॥ మహానీలోథరుచకస్సబిన్దు
ర్దర్దురస్తథా । వేణుమాంశ్చసమేఘశ్చనిషధో దేవపర్వతః ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యేతేపర్వ
వరాహ్యన్యేచగిరయస్తథా।పూర్వేణమన్దరస్యైతేసిద్ధావాసాఉదాహృతాః॥౪౪
తేషుతేషుగిరీన్ద్రేషుగుహాసుచవనేషుచ । రుద్రక్షేత్రాణిదివ్యానివిష్ణోర్నారాయ
ణస్యచ ॥ ౪౫ ॥ సరసోమానసస్యేహదక్షిణేనమహాచలాః । యేకీర్త్యమానాస్తా
న్సర్వాన్సఙ్క్షేప్యప్రవదామ్యహమ్॥ ౪౬॥ శైలస్త్రిశిఖరశ్చైవశిఖరశ్చాచలోత్త
మః।ఏకశృఙ్గోమహాశైలోగజశైలఃపిశాచకః॥౪౭॥పఞ్చశైలోథకైలాసోహిమవా
శ్చాచలోత్తమః। ఇత్యేతేదేవచరితాఉత్కటాఃపర్వతోత్తమాః॥౪౮॥ తేషుతేషు
సర్వేషుపర్వతేషువనేషుచ।రుద్రక్షేత్రాణిదివ్యానిస్థాపితానిసురోత్తమైః ॥ ౪౯
దిగ్భాగేదక్షిణేప్రోక్తాఃపశ్చిమేచవదామివః । అపరేణసితోదశ్చసురపశ్చమహాబల
కుముదోమధుమాంశ్చైవఅఞ్జనోమకుటస్తథా।కృష్ణశ్చపాణ్డురశ్చైవసహస్రశిఖ
శ్చయః॥౫౧ ॥ పారిజాతశ్చశైలేన్ద్రశ్శ్రీశృఙ్గశ్చాచలోత్తమః । ఇత్యేతేదేవచరిత
ఉత్కటాఃపర్వతోత్తమాః ॥ ౫౨ ॥ సర్వేపశ్చిమదిగ్భాగేరుద్రక్షేత్రసమన్వితాః
మహాభద్రస్యసరసశ్చోత్తరేదమహాబలాః॥ ౫౩॥ యేస్థితాఃకీర్త్యమానాంస్తాన్
క్షిప్యేహనిబోధత । శఙ్ఖకూటోమహాశైలోవృషభోహంసపర్వతః ॥ ౫౪ ॥ నా
శ్చకపిలశ్చైవఇన్ద్రశైలశ్చసానుమాన్ । నీలఃకణ్టకశృఙ్గశ్చశతశృఙ్గశ్చపర్వతః॥౫౫
పుష్పకోశప్రశైలశ్చవిరజశ్చాచలోత్తమః । వరాహపర్వతశ్చైవమయూరశ్చా
లోత్తమః ॥ ౫౬ ॥ జారుధిశ్చైవశైలేన్ద్రఏతేఉత్తరసంస్థితాః । తేషుశైలేష
వ్యేషుదేవదేవస్యశూలినః ॥ ౫౭ ॥ అసఙ్ఖ్యాతానిదివ్యానివిమానానిసహస్రశః
ఏతేషాంశైలముఖ్యానామన్తరేషుయథాక్రమమ్ ॥ ౫౮ ॥ సన్తిచైవాన్తరద్రో
స్సరాంస్యుపవనానిచ । వసన్తిదేవామునయస్సిద్ధాశ్చశివభావితాః ॥ ౫౯ ॥ శ్రీ
వాసాస్సపత్నీకాఃప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । లక్ష్మ్యాద్యానాంబిల్వవనేకకుభేకశ్యా
దయః ॥ ౬౦॥ తథాతాళవనేప్రోక్తమిన్ద్రోపేన్ద్రోరగాత్మనామ్।ఔదుమ్బరేకర్ద
స్యతథాన్యేషాంమహాత్మనామ్ ॥ ౬౧ ॥ విద్యాధరాణాంసిద్ధానాంపుణ్యేత్వామ్ర
వనేశుభే । నాగానాంసిద్ధసఙ్ఘానాంతథానిమ్బవనేస్థితిః ॥ ౬౨ ॥ సూర్యస్య
శుకవనేతథారుద్రగణస్యచ । బీజపూరవనేపుణ్యేదేవాచార్యోవ్యవస్థితః॥౬౩॥
ముదేతువనేవిష్ణుప్రముఖానాంమహాత్మనామ్। స్థలపద్మవనాన్తస్థన్యగ్రోధేఽశేష
గినః ॥ ౬౪ ॥ శేషస్త్వశేషజగతాంపతిరాస్తేఽతిగర్వితః। సపవజగతాంకాల
త్రాళేచవ్యవస్థితః ॥ ౬౫ ॥ విష్ణోర్విశ్వధరోమూర్తిర్దివ్యాస్సాఖాగ్ధలాయుధః । శే
నందేవదేవస్యసహరేఃకఙ్కణంపభోః ॥ ౬౬ ॥ వనేపనసవృక్షాణాంసశుక్రో
వాదయః । కిన్నరైరురగైశ్చైవవిశాఖకవనేస్థితాః॥౬౭॥ మనోహరవనేవృత్త
ర్వకోటిసమన్వితాః । నన్దీశ్వరోగణవరైస్తూయమానోవ్యవస్థితః॥ ౬౮ ॥ సప్త

స్థలీమధ్యే సాక్షాద్దేవీ సరస్వతీ ॥ ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తా వనేషు వనవాసినః ॥ ౬౯ ॥
అసఙ్ఖ్యాతా మయాప్యత్ర వక్తుం నో విస్తరేణ తు ॥ ౭౦ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే నవవర్షవర్ణ
నాదికథనం నామ ఏకోనపఞ్చాశోధ్యాయః.

భువనవిన్యాసోద్దేశస్థానవర్ణనమ్.

సూతః ॥ సితాన్తశిఖరే శక్రః పారిజాతవనే శుభే । తస్య ప్రాచ్యాం కుముదా
ద్రికూటో సౌ బహువిస్తరః ॥ ౧ ॥ అష్టౌ పురాణ్యుదీర్ణాని దానవానాం ద్విజోత్తమాః।
సువర్ణకోటరే పుణ్యే రాక్షసానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ నీలకానాం పురాణ్యాహు
రష్టషష్టిర్ద్విజోత్తమాః। మహానీలేపి శైలేన్ద్రే పురాణి దశ పఞ్చ చ ॥ ౩ ॥ హయాన
నానాం ముఖ్యానాం కిన్నరాణాం చ సువ్రతాః। వేణుసౌధే మహాశైలే విద్యాధరపురత్ర
యమ్ ॥ ౪ ॥ వైకుణ్ఠే గరుడః శ్రీమాన్ కరఞ్జే నీలలోహితః। వసుధారే వసూనాం తు ని
వాసః పరికీర్తితః ॥ ౫ ॥ రత్నధారే గిరివరే సప్తర్షీణాం మహాత్మనామ్ । సప్తస్థానా
ని పుణ్యాని సిద్ధావాసయుతాని చ ॥ ౬ ॥ మహాప్రజాపతేః స్థానమేకశృఙ్గే నగోత్తమే। గజ
శైలే తు దుర్గాద్యాస్సుమేధే వసవస్తథా॥ ౭॥ ఆదిత్యాశ్చ తథా రుద్రాః కృతావాసాస్త
థాశ్వినా। అశీతిర్దేవపుర్యస్తు హేమకక్షే నగోత్తమే॥ ౮॥ సునీలే రక్షసాం వాసాః పఞ్చ
కోటిశతాని చ। పఞ్చకూటే పురాణ్యాసన్ పఞ్చకోటిప్రమాణతః॥ ౯॥ శతశృఙ్గే పురశతం
యక్షాణామమితౌజసామ్। తామ్రాభే కాద్రవేయాణాం విశాఖే తు గుహస్య వై ॥ ౧౦॥
శ్వేతోదరే మునిశ్రేష్ఠాస్సుపర్ణస్య మహాత్మనః । పిశాచకే కుబేరస్య హరికూటే హరే
ర్గృహమ్ ॥ ౧౧॥ కుముదే కిన్నరావాసస్త్వఞ్జనే చారణాలయః । కృష్ణే గన్ధర్వనిల
యః పాణ్డరే పురసప్తకమ్ ॥ ౧౨॥ విద్యాధరాణాం విప్రేన్ద్రా విశ్వభోగసమన్వితమ్।
సహస్రశిఖరే శైలే దైత్యానాముగ్రకర్మణామ్ ॥ ౧౩ ॥ పురాణాం వై సహస్రాణి స
ప్తశక్రారిణాం ద్విజాః । ముకుటే పన్నగావాసః పుష్పకేతౌ మునీశ్వరాః ॥ ౧౪ ॥
వైవస్వతస్య సోమస్య వాయోర్నాగాధిపస్య చ। తక్షకే చైవ శైలేన్ద్రే చత్వార్యాయ
తనాని చ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణురుద్రాణాం గుహస్య చ మహాత్మనః । కుబేరస్య చ
సోమస్య తథాన్యేషాం మహాత్మనామ్ ॥ ౧౬ ॥ సన్త్యాయతనముఖ్యాని మర్యాదాప
ర్వతేష్వపి । శ్రీకణ్ఠాద్రిగుహావాసీ సర్వావాసస్సహోమయా ॥ ౧౭ ॥ శ్రీకణ్ఠస్యా
ధిపత్యం వై సర్వదేవేశ్వరస్య చ । అణ్డస్యాస్య ప్రవృత్తిస్తు శ్రీకణ్ఠేన న సంశయః ॥ ౧౮ ॥
అనన్తేశాదయస్త్వేవం ప్రత్యేకం చాణ్డపాలకాః । చక్రవర్తిన ఇత్యుక్తాస్తతో విద్యేశ్వ
రాస్త్విహ ॥ ౧౯ ॥ శ్రీకణ్ఠాధిష్ఠితాన్యత్ర స్థానాని చ సమాసతః । మర్యాదాపర్వతే

వ్యద్యశ్శృణ్వంతుప్రవదామ్యహమ్ ॥ ౨౦ ॥ శ్రీకణ్ఠాధిష్ఠితంవిశ్వంచరాచరమిదంజ
గత్ । కాలాగ్నిశివపర్యన్తంకథంవక్ష్యేసవిస్తరమ్ ॥ ౨౧ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే భువనకోశేభువనవిన్యాసోద్దే
శస్థానవర్ణనంనామపఞ్చాశోధ్యాయః.

దేవకూటాదిపర్వతేష్వీశ్వరాలయాదివర్ణనమ్.

సూతః॥ దేవకూటేగిరౌమధ్యేమహాకూటేసుశోభనే । హేమవైడూర్యమా
ణిక్యనీలగోమేదకాన్తిభిః॥౧॥తథాన్యైర్మణిముఖ్యైశ్చనిర్మితేనిర్మలేశుభే। శాఖాశతస
హస్రాఢ్యైస్సర్వద్రుమవిభూషితే ॥ ౨ ॥ చమ్పకాశోకపున్నాగవకుళాసనమణ్డితే।
పారిజాతకసమ్పూర్ణేనానాపక్షిసమాకులే ॥ ౩ ॥ నైకధాతుశతైశ్చిత్రేవిచిత్రకుసు
మోజ్జ్వలే । నితమ్బపుష్పసాలమ్బైర్నైకసత్వగణాన్వితే ॥ ౪ ॥ విమలస్వాదుపానీ
యైర్నైకప్రస్రవణైర్యుతే । నిర్ఘరైఃకుసుమాకీర్ణైరనేకైశ్చవిభూషితే ॥ ౫ ॥ పుష్ప
భూతవహాభిశ్చస్రవన్తీభిరలఙ్కృతే।స్నిగ్ధవర్ణంమహామూలమనేకస్కన్ధపాదపమ్॥
రమ్యంహ్యవిరళచ్ఛాయందశయోజనమణ్డలమ్। తత్రభూతవటన్నామనానాభూతగ
ణాలయమ్॥౭॥మహాదేవస్యదేవస్యశఙ్కరస్యమహాత్మనః । దీప్తమాయతనంతత్రమ
హామణివిభూషితమ్॥౮॥ హేమప్రాకారసంయుక్తంమణితోరణమణ్డితమ్ । స్ఫాటి
కైశ్చవిచిత్రైశ్చగోపురైశ్చసమన్వితమ్ ॥ ౯ ॥ సింహాసనైర్మణిమయైశ్శుభాస్త
రణసంయుతైః । కీతావితస్తతస్సమ్యక్ఛర్వేణాధిష్ఠితైశ్శుభైః ॥ ౧౦ ॥ తమాలమా
లచిత్రైశ్చనానావర్ణైర్గృహోత్తమైః।మణ్డపైస్సువిచిత్రైశ్చస్ఫాటికస్తమ్భసంయు
తైః॥ ౧౧ ॥ సంయుతంసర్వభూతేన్ద్రైశ్చబ్రహ్మేన్ద్రోపేన్ద్రపూజితైః । వరాహ
గజసింహర్క్షశార్దూలశరభాననైః॥ ౧౨ ॥ గృధ్రోలూకముఖైశ్చాన్యైర్మృగోష్ట్ర
జముఖైరపి।ప్రమథైర్వివిధైస్స్థూలైర్గిరికూటోపమైశ్శుభైః॥౧౩॥కరాళైర్హరికేశైశ్చ
రోమశైశ్చమహాభుజైః। నానావర్ణాకృతిధరైర్నానాసంస్థానసంస్థితైః॥దీప్తాస్యై
ర్దీప్తచరితైర్నన్దీశ్వరముఖైశ్శుభైః । బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసఙ్కాశైరణిమాదిసమన్వి
తైః ॥ ౧౫ ॥ అశూన్యమమరైర్నిత్యంమహాపారిషదైస్తథా।తత్రభూతపతేర్దేవా
పూజాంనిత్యంప్రయుఞ్జతే॥ ౧౬॥ ఝర్ఝరైశ్శఙ్ఖపటహైర్భేరీడిణ్డిమగోముఖైః । లీ
లావసితోద్గీతైర్వృత్తవల్గితగర్జితైః ॥ ౧౭ ॥ సమ్పూజితోమహాదేవశ్శఙ్కరఃప
మేశ్వరః। సిద్ధర్షిదేవగన్ధర్వైర్బ్రహ్మణాచమహాత్మనా ॥ ౧౮ ॥ ఉపేన్ద్రప్రముఖై
శ్చాన్యైఃపూజితస్తత్రశఙ్కరః।విభక్తచారుశిఖరంయత్రతచ్ఛఙ్కవర్చసమ్॥ ౧౯
కైలాసోయత్రరాజస్యకుబేరస్యమహాత్మనః। నివాసఃకోటియక్షాణాంతథాన్యేషా

మహాత్మనామ్ ॥ ౨౦ ॥ తత్రాపి దేవదేవస్య భవస్యాయతనం మహత్ । తస్మిన్నాయతనే సోమస్సదాస్తే సగణో హరః ॥ ౨౧ ॥ యత్ర మన్దాకినీ నామ నళినీ విపులోదకా। సువర్ణమణిసోపానా కుబేరశిఖరే శుభే ॥ ౨౨ ॥ జామ్బూనదమయైః పద్మైర్గన్ధస్పర్శగుణాన్వితైః । నీలవైడూర్యపత్రైశ్చ గన్ధోపేతైర్మహోత్పలైః ॥ ౨౩ ॥ తథా కుముదఖణ్డైశ్చ మహాపద్మైరలఙ్కృతా।యక్షకిన్నరనారీభిరప్సరోభిశ్చ సేవితా॥ ౨౪॥ దేవదానవగన్ధర్వైర్యక్షరాక్షసకిన్నరైః । ఉపస్పృష్టజలా పుణ్యా నదీ మన్దాకినీ శుభా॥ తస్యాశ్చోత్తరపార్శ్వే తు భవస్యాయతనం మహత్ । వైడూర్యమణిసఙ్కాశం తత్రాస్తే శఙ్కరోమ్బయా ॥ ౨౬ ॥ ద్విజాః కనకనన్దాయాస్తీరే వై పశ్చిదక్షిణే। వనం ద్విజసహస్రాఢ్యం మృగపక్షిసమాకులమ్ ॥ ౨౭ ॥ తత్రాపి సగణస్సామ్బః క్రీడతే రుద్రసమే గృహే । నన్దాయాః పశ్చిమే తీరే కిఞ్చిద్వై దక్షిణాశ్రితే ॥ ౨౮ ॥ పురం రుద్రపురీ నామ నానాప్రాసాదసఙ్కులమ్ । తత్రాపి శతధా కృత్వా స్వాత్మానం చామ్బయా సహ ॥ ౨౯ ॥ క్రీడతే సగణశ్శర్వస్తచ్ఛివాలయముచ్యతే । ఏవం శతసహస్రాణి శర్వస్యాయతనాని తు ॥ ౩౦ ॥ ప్రతిద్వీపే మునిశ్రేష్ఠాః పర్వతేషు వనేషు చ । నదీనదతటాకానాం తీరేష్వర్ణవసన్ధిషు ॥ ౩౧ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే దేవకూటాదిపర్వతేష్వీశ్వరాలయాది వర్ణనం నామ ఏకపఞ్చాశోధ్యాయః.

శివవర్షానువర్తినాం వర్ణాయుర్భోజనాదికథనమ్.

సూతః ॥ నద్యశ్చ బహవః ప్రోక్తాస్సదా బహుజలాశ్శుభాః । సరోవరేభ్యస్సమ్భూతా హ్యసఙ్ఖ్యాతా ద్విజోత్తమాః ॥ ౧ ॥ ప్రాఙ్ముఖా దక్షిణాస్యాస్తు చోత్తరప్రభవాశ్శుభాః । పశ్చిమాగ్రాః పవిత్రాస్తు ప్రతివర్షం ప్రకీర్తితాః ॥ ౨ ॥ ఆకాశామ్భోనిధిర్యోసౌ సోమ ఇత్యభిధీయతే । ఆధారస్సర్వభూతానాం దేవానామమృతాకరః॥ అస్మాత్ప్రవృత్తా పుణ్యోదా నదీ త్వాకాశగామినీ । సప్తమేనానిలపథా ప్రవృత్తా చామృతోదకా॥ ౪॥ సా జ్యోతీంష్యనువర్తన్తీ జ్యోతిర్గణనిషేవితా। తారాకోటిసహస్రాణాం నభసశ్చ సమాయుతా ॥ ౫ ॥ పరివర్తత్యహరహో యథా సోమస్తథైవ సా। చత్వార్యశీతిశ్చ తథా సహస్రాణాం సముచ్ఛ్రితః॥ ౬॥ యోజనానాం గిరేర్మేరుశ్శ్రీకణ్ఠాక్రీడకోమలః । తత్రాసీనో యతస్సర్వస్సామ్బస్సహ గణేశ్వరైః ॥ ౭ ॥ క్రీడతే సుచిరం కాలం తస్మాత్పుణ్యజలా శివా । గిరిం మేరుం నదీ పుణ్యా సా ప్రయాతి ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౮ ॥ విభజ్యమానసలిలా సా జవేనానిలేన చ । మేరోరన్తరకూటేషు నిపపాత చతుర్ష్వపి ॥ ౯ ॥ సమన్తాత్సమతిక్రమ్య సర్వాద్రీన్ప్రవిభాగశః। నియోగాద్దే

వదేవస్యప్రవిష్టాసామహార్ణవమ్ ॥ ౧౦ ॥ అస్యావినిర్గతానద్యశ్శతశోథసహస్రశః
సర్వద్వీపాద్రివర్షేషుబహవఃపరికీర్తితాః ॥ ౧౧ ॥ క్షుద్రనద్యస్త్వసఙ్ఖ్యాతాగఙ్గా
యద్గాఙ్గతామ్బరాత్ । కేతుమాలేనరాఃకలాస్సర్వేపనసభోజనాః ॥ ౧౨ ॥ స్త్రి
యశ్చోత్పలవర్ణాభాజీవితంచాయుతంస్మృతమ్ । భద్రాశ్వేశుక్లవర్ణాశ్చస్త్రియశ్చ
న్ద్రాంశుసన్నిభాః ॥ ౧౩ ॥ కాలామ్రభోజనాస్సర్వేనిరాతఙ్కారతిప్రియాః । దశ
వర్షసహస్రాణిజీవన్తిశివభావితాః ॥ ౧౪ ॥ హిరణ్మయాఇవాత్యర్థమీశ్వరార్పితచే
తసః । తథారమణకేజీవాన్యగ్రోధఫలభోజనాః ॥ ౧౫॥ దశవర్షసహస్రాణిశతా
దశపఞ్చచ । జీవన్తిశుక్లాస్తేసర్వేశివధ్యానపరాయణాః ॥ ౧౬ ॥ హైరణ్మయామ
హాభాగాహిరణ్మయవనాశ్రయాః। ఏకాదశసహస్రాణిశతానిదశపఞ్చచ ॥ ౧౭॥ వ
ర్షాణాంతత్రజీవన్తిఅశ్వత్థాశనజీవనాః । హిరణ్మయాఇవాత్యర్థమీశ్వరార్పితచే
సాః ॥ ౧౮ ॥ కురువర్షేషుకురవస్స్వర్గలోకాత్పరిచ్యుతాః । సర్వేమైథునజాతా
శ్చక్షీరిణఃక్షీరభోజనాః ॥ ౧౯ ॥ అన్యోన్యమనురక్తాశ్చచక్రవాకసధర్మిణః । అనా
మయాహ్యశోకాశ్చనిత్యంసుఖనిషేవిణః ॥ ౨౦ ॥ త్రయోదశసహస్రాణిశతాని
దశపఞ్చచ । జీవన్తితేమహావీర్యానచాన్యస్త్రీనిషేవిణః ॥ ౨౧ ॥ సహైవమరణం
తేషాంకురూణాంస్వర్గవాసినామ్ । హృష్టానాంసుప్రవృద్ధానాంసర్వాన్నామృతభో
జినామ్ ॥ ౨౨ ॥ సదానుచన్ద్రకాన్తానాంసదాయౌవనశాలినామ్ । శ్యామాఙ్గా
నాంసదాసర్వభూషణాస్పదదేహినామ్ ॥ ౨౩ ॥ జమ్బూద్వీపేతుతత్రాపికురువ
ర్షంసుశోభనమ్। తత్రచన్ద్రప్రభంశమ్భోర్విమానంచన్ద్రమౌలినః॥౨౪॥వర్షేతుభా
రతేమర్త్యాఃపుణ్యాఃకర్మవశాయుషః । శతాయుషస్సమాఖ్యాతానానావర్ణాల్పదేహి
నః ॥ ౨౫ ॥ నానాదేవార్చనేయుక్తానానాకర్మఫలాశినః । నానాజ్ఞానార్థసమ్ప
న్నాదుర్బలాశ్చాల్పభోగినః ॥ ౨౬ ॥ ఇన్ద్రద్వీపేతథాకేచిత్తథైవచకశేరుకే
తామ్రద్వీపంగతాఃకేచిత్కేచిద్దేశంగభస్తిమత్ ॥ ౨౭ ॥ నాగద్వీపంతథాసౌమ్యం
గాన్ధర్వంవారుణంగతాః । కేచిన్మ్లేచ్ఛాఃపులిన్దాశ్చనానాజాతిసముద్భవాః ॥ ౨
పూర్వేకిరాతాస్తస్యాన్తేపశ్చిమేయవనాస్స్మృతాః। బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావైశ్యా
మధ్యేశూద్రాశ్చసర్వశః ॥ ౨౯ ॥ ఇజ్యాయుద్ధవణిజ్యాభిర్వర్తయన్తోవ్యవస్థితాః
తేషాంసంవ్యవహారోయంవర్తతేత్రపరస్పరమ్ ॥ ౩౦ ॥ ధర్మార్థకామసంయుక్తో
ర్ణానాంతుస్వకర్మసు । సఙ్కల్పశ్చాభిమానశ్చఆశ్రమాణాంయథావిధి ॥ ౩౧ ॥
హాస్వర్గాపవర్గార్థంప్రవృత్తిర్యత్రమానుషీ। తేషాంచయుగకర్మాణినాన్యత్రమునిపు
వాః॥౩౨॥దశవర్షసహస్రాణిస్థితిఃకిమ్పురుషేనృణామ్। సువర్ణవర్ణాశ్చనరాఃస్త్రియ
శ్చాప్సరసోపమాః ॥ ౩౩ ॥ అనామయాహ్యశోకాశ్చసర్వేతేశివభావితాః । శు
సత్త్వాశ్చహేమాభాస్సదారాఃప్లక్షభోజనాః ॥ ౩౪ ॥ మహారజతసఙ్కాశా

రివర్షేపిమానవాః । దేవలోకాచ్చ్యుతాస్సర్వే దేవాకారాశ్చసర్వశః ॥ ౩౫ ॥
హరంయజన్తివిశ్వేశంపిబన్తీక్షురసంశుభమ్ । నజరాబాధతేతేననచజీర్యన్తితే
నరాః ॥ ౩౬ ॥ దశవర్షసహస్రాణితత్రజీవన్తిమానవాః । మధ్యమంయన్మయా
ప్రోక్తంనామ్నావర్షమిళావృతమ్ ॥ ౩౭ ॥ నతత్రసూర్యస్తపతినతేజీర్యన్తిమా
నవాః । చన్ద్రసూర్యౌననక్షత్రంనప్రకాశమిళావృతే ॥ ౩౮ ॥ పద్మప్రభాఃపద్మ
ముఖాఃపద్మపత్రనిభేక్షణాః । పద్మపత్రసుగన్ధాశ్చజాయన్తేభవభావితాః ॥ ౩౯ ॥
జమ్బూఫలరసాహారాహ్యనిష్యన్దాస్సుగన్ధినః । దేవలోకాగతాస్తత్రజాయన్తే
హ్యజరామరాః ॥ ౪౦ ॥ త్రయోదశసహస్రాణివర్షాణాంతేనరోత్తమాః। ఆయుఃప్ర
మాణంజీవన్తివర్షేదివ్యేత్విళావృతే ॥ ౪౧ ॥ జమ్బూఫలరసంపీత్వానజరాబాధతే
త్విమాన్ । నక్షుధానక్లమశ్చాపినజనోమృత్యుమాంస్తథా ॥ ౪౨ ॥ తత్రజామ్బూ
నదంనామకనకందేవభూషణమ్ । ఇన్ద్రగోపప్రతీకాశంజాయతేభాస్వరంతుతత్ ॥
ఏవంమయాసమాఖ్యాతానవవర్షానువర్తినః । వర్ణాయుర్భోజనాద్యానిసఙ్క్షిప్యనతు
విస్తరాత్ ॥ ౪౪ ॥ హేమకూటేతుగన్ధర్వావిజ్ఞేయాశ్చాప్సరోగణాః । సర్వేనా
గాశ్చనిషధేశేషవాసుకితక్షకాః ॥ ౪౫ ॥ మహాబలాస్త్రయస్త్రింశద్రమన్తేయాజ్ఞి
కాస్సురాః । నీలేతువైడూర్యమయేసిద్ధాబ్రహ్మర్షయోఽమలాః ॥ ౪౬ ॥ దైత్యా
నాందానవానాంచశ్వేతఃపర్వతఉచ్యతే । శృఙ్గవాన్పర్వతశ్చైవపితౄణాంనిలయ
శ్శుభః ॥ ౪౭ ॥ హిమవాన్యక్షముఖ్యానాంభూతానామీశ్వరస్యచ । సర్వాద్రిషుమ
హాదేవోహరిణాబ్రహ్మణావ్యయా ॥ ౪౮ ॥ నన్దినాచగణైశ్చైవవర్షేషుచవనేషుచ।
నీలశ్వేతత్రిశృఙ్గేచభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౪౯ ॥ సిద్ధైర్దేవైశ్చపితృభిర్దృష్టోనిత్యంవి
శేషతః।నీలశ్చవైడూర్యమయశ్శ్వేతశ్శుక్లోహిరణ్మయః॥ ౫౦ ॥మయూరబర్హవర్ణస్తు
శాతకుమ్భస్త్రిశృఙ్గవాన్ । ఏతేపర్వతరాజానోజమ్బూద్వీపేవ్యవస్థితాః ॥ ౫౧ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేనవవర్షానువర్తి
నాంవర్ణాయుర్భోజనాదికథనంనామ ద్విపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

ప్లక్షాదిద్వీపేషుపర్వతాదికథనమ్.

సూతః ॥ ప్లక్షద్వీపాదిద్వీపేషుసప్తసప్తసుపర్వతాః । ఋజ్వాయతాః
ప్రతిదిశంనివిష్టావర్షపర్వతాః॥ ౧ ॥ ప్లక్షద్వీపేతువక్ష్యామిసప్తదివ్యాన్మహాచలాన్।
గోమేధకోఽత్రప్రథమోద్వితీయశ్చన్ద్రఉచ్యతే ॥ ౨ ॥ తృతీయోనారదోనామచ
తుర్థోదున్దుభిస్స్మృతః । పఞ్చమస్సోమకోనామసుమనాష్షష్ఠఉచ్యతే॥ ౩ ॥ సఏవవై
భవఃప్రోక్తోవైభ్రాజస్సప్తమస్స్మృతః। సప్తైతేగిరయఃప్రోక్తాఃప్లక్షద్వీపేవిశేషతః ॥
సప్తైవశాల్మలిద్వీపేతాంస్తువక్ష్యామ్యనుక్రమాత్ । కుముదశ్చోత్తమశ్చైవపర్వత

శ్చవలాహకః ॥ ౫ ॥ ద్రోణఃకఙ్కశ్చమహిషఃకకుద్మాన్సప్తమస్స్మృతః । కుశద్వీ
పేతుసప్తైవద్వీపాశ్చకులపర్వతాః ॥ ౬ ॥ తాంస్తుసఙ్క్షేపతోవక్ష్యేనామమాత్రే
వైక్రమాత్ । విద్రుమఃప్రథమఃప్రోక్తోద్వితీయోహేమపర్వతః ॥ ౭ ॥ తృతీయోద్యు
తిమాన్నామచతుర్థఃపుష్పితస్స్మృతః । కుశేశయఃపఞ్చమస్తుషష్ఠోహరిగిరిస్స్మృతః
సప్తమోమన్దరశ్శ్రీమాన్మహాదేవనికేతనమ్ । మన్దాఇతిహ్యపాంనామమన్దరోధా
రణాదపామ్ ॥౯॥ తత్రసాక్షాద్వృషాఙ్కస్తువిశ్వేశోవిమలశ్శివః। సోమస్సనన్దీభగవా
న్నాస్తేహేమగృహోత్తమే ॥౧౦॥ తపసాతోషితఃపూర్వంమన్దరేణమహేశ్వరః
అవిముక్తేమహాక్షేత్రేలేభేసపరమంవరమ్॥౧౧॥ ప్రార్థితశ్చమహాదేవోనివాసార్థం
సహామ్బయా।అవిముక్తాదుపాగమ్యచక్రేవాసంసమన్దరే॥ ౧౨॥సనన్దీసగణస్సోమ
నాసౌతన్నముఞ్చతి। క్రౌఞ్చద్వీపేతుసప్తైవక్రౌఞ్చాద్యాఃకులపర్వతాః॥ ౧౩॥ క్రౌ
ఞ్చోవామనకఃపశ్చాత్తృతీయశ్చాన్ధకారకః । అన్ధకారాత్పరశ్చాపిదివావృన్నామ
ర్వతః॥దివావృతఃపరశ్చాపివివిన్దోగిరిరుచ్యతే।వివిన్దాత్పరతశ్చాపిపుణ్డరీకోమహాగిరిః
పుణ్డరీకాత్పరశ్చాపిప్రోచ్యతేదున్దుభిస్వనః। ఏతేరత్నమయాస్సప్తక్రౌఞ్చద్వీపస్య
ర్వతాః ॥ ౧౬ ॥ శాకద్వీపస్యగిరయస్సప్తతాంస్తునిబోధత । ఉదయోరైవతశ్చై
శ్యామకోమునిసత్తమాః ॥ ౧౭ ॥ రాజతశ్చగిరిశ్శ్రీమానామ్బికేయస్సుశోభనః
ఆమ్బికేయాత్పరోరమ్యస్సర్వౌషధిసమన్వితః॥ ౧౮ ॥ తథైవకేసరీత్యుక్తోయతోవా
యుఃప్రజాయతే । పుష్కరేపర్వతశ్శ్రీమానేకఏవమహాశిలః ॥ ౧౯ ॥ చిత్రైః
ర్మణిమయైఃకూటైశ్శిలాజాలైస్సముచ్ఛ్రితైః। ద్వీపస్యతస్యపూర్వార్ధేచిత్రసానుస్థి
మహాన్ ॥ ౨౦ ॥ యోజనానాంసహస్రాణిఊర్ధ్వంపఞ్చాశదుచ్ఛ్రితః। అధశ్చై
చతుస్త్రింశత్సహస్రాణిమహాచలః ॥ ౨౧ ॥ ద్వీపస్యార్ధేపరిక్షిప్తఃపర్వతోమా
సోత్తరః । స్థితోవేలాసమీపేతునవచన్ద్రఇవోదితః ॥ ౨౨ ॥ యోజనానాంస
స్రాణిఊర్ధ్వంపఞ్చాశదుచ్ఛ్రితః। తావదేవతువిస్తీర్ణఃపార్శ్వతఃపరిమణ్డలః॥ ౨౩
సఏవద్వీపపశ్చార్ధేమానసఃపృథివీధరః । ఏకఏవమహాసానుస్సన్నివేశాద్విధా
తః ॥ ౨౪ ॥ తస్మిన్ద్వీపేస్మృతౌద్వౌతుపుణ్యౌజనపదౌశుభౌ। రాజతౌమానసస్యా
పర్వతస్యానుమణ్డలౌ ॥ ౨౫ ॥ మహావీతంతుయద్వర్షంబాహ్యతోమానసస్యతు
తస్యైవాభ్యన్తరోయస్తుధాతకీఖణ్డముచ్యతే ॥ ౨౬ ॥ స్వాదూదకేనోదధినాపుష్క
రఃపరివారితః । పుష్కరద్వీపవిస్తారవిస్తీర్ణోసౌసమన్తతః ॥ ౨౭ ॥ విస్తారాన్మణ్డ
చ్చైవపుష్కరస్యసమేనతు । ఏవంద్వీపాస్సముద్రైస్తుసప్తసప్తభిరావృతాః॥ ౨౮
ద్వీపస్యానన్తరోయస్తుసముద్రస్సప్తమస్తువై । ఏవంద్వీపసముద్రాణాంవృద్ధిర్జ్ఞేయా
పరస్పరమ్ ॥ ౨౯ ॥ పరేణపుష్కరస్యాథఅనువృత్యస్థితోమహాన్ । స్వాదూద
సముద్రస్తుసమన్తాత్పరివేష్ట్యచ ॥ ౩౦ ॥ పరేణతస్యమహతీదృశ్యతేలోకసంస్థితిః

కాఞ్చనీద్విగుణాభూమిస్సర్వాహ్యేకశిలోపమా॥ ౩౧ ॥ తస్యాఃపరేణశైలస్తుమర్యాదాపరిమణ్డలః । ప్రకాశశ్చాప్రకాశశ్చలోకాలోకస్సఉచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ దృశ్యాదృశ్యగిరిర్యావత్తావదేషాధరాద్విజాః । యోజనానాంసహస్రాణిదశతస్యోచ్ఛ్రియస్స్మృతః ॥ ౩౩ ॥ తావాంశ్చవిస్తరస్తస్యలోకాలోకమహాగిరేః । అర్వాచీనేతుతస్యార్ధేచరన్తిరవిరశ్మయః ॥ ౩౪॥ పరార్ధేతుతమోనిత్యంలోకాలోకస్తతస్స్మృతః । ఏవంసక్షేపతఃప్రోక్తోభూర్లోకస్యతువిస్తరః ॥ ౩౫॥ ఆభానోర్వైభువస్స్వస్తుఆధ్రువాన్మునిసత్తమాః । ఆవహాద్యాఃవిష్టాస్తువాయోర్వైసప్తనేమయః ॥ ౩౬ ॥ ఆవహఃప్రవహశ్చైవతతశ్చానువహస్తథా । సంవహోఽపివహశ్చాథతతశ్చోర్ధ్వంపరావహః ॥ ౩౭ ॥ ద్విజాఃపరివహశ్చేతివాయోర్వైసప్తనేమయః । వలాహకాస్తథాభానుశ్చన్ద్రోనక్షత్రరాశయః ॥ ౩౮ ॥ గ్రహాశ్చఋషయస్సప్తధ్రువోవిప్రాఃక్రమాదహ । యోజనానాంమహీపృష్ఠాదూర్ధ్వంపఞ్చదశాధ్రువాత్ ॥ ౩౯ ॥ నియుతాన్యేకనియుతంభూపృష్ఠాద్భానుమణ్డలమ్ । రథష్షోడశసాహస్రోఽభాస్కరస్యతథోపరి॥ ౪౦ ॥ చతురాశీతిసాహస్రోమేరుశ్చోపరిభూతలాత్ । కోటియోజనమాత్రేఽస్యమహర్లోకోధ్రువాద్ధ్రువః ॥ ౪౧ ॥ జనలోకోమహర్లోకాత్తథాకోటిద్వయంద్విజాః । జనలోకాత్తపోలోకశ్చతస్రఃకోటయోమతః ॥ ౪౨ ॥ ప్రాజాపత్యాద్బ్రహ్మలోకఃకోటిషట్కంపిసృజ్యతు । పుణ్యలోకాస్తుసప్తైతేత్వణ్డేస్మిన్కథితానివై ॥ ౪౩ ॥ అధస్సప్తతలానాంతునరకాణాంచకోటయః ।మాయాన్తాశ్చైవఘోరాద్యాహ్యష్టావింశతిరేవతు॥ ౪౪ ॥ పాపినస్తేషుపచ్యన్తేస్వస్వకర్మానురూపతః । అవీచ్యన్తానిసర్వాణిరౌరవాద్యానితేషుచ॥౪౫ ॥ ప్రత్యేకంపఞ్చకాన్యాహుర్నరకాణివిశేషతః। అణ్డమాదౌమయాప్రోక్తమణ్డస్యావరణానిచ ॥ ౪౬ ॥ హిరణ్యగర్భసర్గశ్చప్రసఙ్గాద్బహువిస్తరాత్ । అణ్డానామీదృశానాంతుకోట్యోజ్ఞేయాస్సహస్రశః॥ ౪౭॥ సర్వగత్వాత్ప్రధానస్యతిర్యగూర్ధ్వమధస్తథా। అణ్డేష్వేతేషుసర్వేషుభువనానిచతుర్దశ ॥ ౪౮ ॥ ప్రత్యణ్డంద్విజశార్దూలాస్తేషాంహేతుర్మహేశ్వరః। అణ్డేషుచాణ్డబాహ్యేషుతథాణ్డావరణేషుచ॥ ౪౯ ॥ తమోన్తేచతమఃపారేచాష్టమూర్తిర్వ్యవస్థితః । అస్యాత్మనోమహేశస్యమహాదేవస్యధీమతః ॥ ౫౦ ॥ అదేహినస్త్వహోదేహమఖిలంపరమాత్మనః । అస్యాష్టమూర్తేశ్శర్వస్యశివస్యగృహమేధినః ॥ ౫౧ ॥ గృహిణీప్రకృతిర్దివ్యాప్రజాశ్చమహదాదయః । పశవఃకిఙ్కరాస్తస్యసర్వేదేవాభిమానినః ॥ ౫౨ ॥ ఆద్యన్తహీనోభగవాననన్తఃపుమాన్ప్రధానప్రముఖాశ్చసప్త।ప్రధానమూర్తిస్త్వథషోడశాఙ్గోమహేశ్వరశ్చాష్టతనుస్సఏవ॥ ౫౩॥ ఆజ్ఞాబలాత్తస్యధరాస్థితేహధరాధరావారిధరాస్సముద్రాః । జ్యోతిర్గణశ్శక్రముఖాస్సురాశ్చవైమానికాస్స్థావరజఙ్గమాశ్చ ॥ ౫౪ ॥ దృష్ట్వాయత్తుంలక్షణైర్హీనమీందృష్ట్వాసేనాన్యంస్తేకిమేతత్త్వహేతి। యత్తుంగత్వానిశ్చయాత్పావకాద్యాశ్శక్తి

క్షీణాశ్చభవాన్యుక్తతోఽపి॥ ౫౫ ॥ దగ్ధుంతృణంచాపిసనశక్తుమస్యయత్నస్యవహ్ని
ర్నశశాకవిప్రాః । వాయుస్తృణంచాలయితుంతథాన్యేస్వాన్స్వాన్స్వభావాన్త
కలామరేన్ద్రాః ॥ ౫౬ ॥ తదాస్వయంవృత్రరిపుస్సురేన్ద్రైస్సురేశ్వరస్సర్వసమ్మ
హితుః॥ సురేశ్వరంయక్షమువాచకోవాభవానితీత్థంసకుతూహలాత్మా ॥ ౫౭ ॥
తదాహ్యదృశ్యంగతఏవయక్షస్తదామ్బికాహైమవతీశుభాస్యా । ఉమాశుభై
భరణైరనేకైస్సుశోభమానాత్వనుచాపిరాసీత్ ॥ ౫౮ ॥ తాంశక్రముఖ్యాబహు
శోభమానాముమాంజాంహైమవతీంపృచ్ఛన్ । కిమేతదీశేబహుశోభమానే
వామ్బికేయక్షవపుశ్చకాస్తి ॥ ౫౯ ॥ నిశమ్యతద్యక్షముమామ్బికాహత్వగోచరస్థే
తిసురాస్సశక్రాః । ప్రణేమురేనామిభరాజగామినీముమాంజాంలోహితశుక్లకృష్ణా
మ్॥ ౬౦ ॥ సమ్భావితాసాంసకాలామరేన్ద్రైస్సర్వప్రవృత్తిస్తుసురాసురాణామ్
అహంపురాసర్వప్రకృతిశ్చపుంసోయక్షస్యచాజ్ఞావశగేత్యథాహ ॥ ౬౧ ॥ తస్మా
ద్ద్విజాస్సర్వమజస్యతస్యసయోగతశ్చాణ్డమభూదజాద్వై। అజశ్చఅణ్డాదఖిలంచ
తస్మాజ్జ్యోతిర్గణైర్లోకమజాత్మకంతత్ ॥ ౬౨ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేప్లక్షాది
ద్వీపేషుపర్వతాదికథనంనామత్రిపఞ్చాశోఽధ్యాయః

జ్యోతిర్గణప్రచారమ్

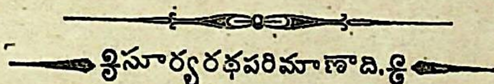
సూతః ॥ జ్యోతిర్గణప్రచారంవైసఙ్క్షిప్యాణ్డేబ్రవీమ్యహమ్ । దేవతేత్రా
చాలోక్యగ్రహచారప్రసిద్ధయే ॥ ౧ ॥ మానసోపరిమాహేన్ద్రీప్రాచ్యాంమేరోఃపురీ
తా। దక్షిణేభానుపుత్రస్యవరుణస్యచవారుణీ ॥ ౨ ॥ సౌమ్యేసోమస్యవిపులాతా
దిగ్దేవతాస్థితాః।అమరావతీసంయమినీసుఖాచైవవిభాక్రమాత్ ॥ ౩ ॥ లోకపా
పరిష్టాత్తుసర్వతోదక్షిణాయనే । కాష్ఠాంగతస్యసూర్యస్యగతిర్యాతాంనిబోధత॥
దక్షిణప్రక్రమేభానుఃక్షిప్తేషురివధావతి । జ్యోతిషాంచక్రమాదాయసతతంపరిగ
తి ॥ ౫ ॥ పురాన్తకోయదాభానుశ్శక్రస్యభవతిప్రభుః । సర్వైస్సాంయమనైస్సో
హ్యుదయోదృశ్యతేద్విజాః ॥ ౬ ॥ సఏవసుఖవృత్త్యాంతునిశాన్తస్థఃప్రదృశ్యతే।అ
మేతిపునస్సూర్యోవిభాయాంవిశ్వసృగ్విభుః ॥ ౭ ॥ మయాప్రోక్తోమరావత్యాం
థాసౌవారితస్కరః । తథాసంయమినీంప్రాప్యసుఖాంచైవవిభాంఖగః ॥ ౮ ॥
దాపరాహ్ణస్త్వాగ్నేయ్యాంపూర్వాహ్ణేనైరృతేద్విజాః । తదాత్వపరరాత్రే
వాయుభాగేసుదారుణః ॥ ౯ ॥ ఈశాన్యాంపూర్వరాత్రస్తుగతిరేషాచసర్వ
ఏవంపుష్కరమధ్యేతుయదాసర్పతివారిపః ॥ ౧౦ ॥ త్రింశాంశకంతుమేదినీ

ముహూర్తేనైవగచ్ఛతి । యోజనానాంముహూర్తస్య ఇమాంసఙ్ఖ్యాంనిబోధ
త ॥ ౧౧ ॥ పూర్ణాశతసహస్రాణామేకత్రింశత్తుసాస్మృతా । పఞ్చాశచ్చతథాన్యా
నిసహస్రాణ్యధికానితు॥ ౧౨॥ మౌహూర్తికీగతిర్హ్యేషాభాస్కరస్యమహాత్మనః । ఏ
తేనగతియోగేనయదాకాష్ఠాంతుదక్షిణామ్॥ ౧౩ ॥ పర్యపృచ్ఛేత్పతఙ్గోపిసౌమ్యాశాం
చోత్తరేహని । మధ్యేతుపుష్కరస్యాథభ్రమతేదక్షిణాయనే॥౧౪॥ మానసోత్తరశై
లేతుమహాతేజావిభావసుః । మణ్డలానాంశతంపూర్ణంతదశీత్యధికంవిభుః॥౧౫॥ బా
హ్యంచాభ్యన్తరంప్రోక్తముత్తరాయణదక్షిణే । ప్రత్యహంచరతేతానిసూర్యోవై
మణ్డలానితు॥ ౧౬ ॥ కులాలచక్రపర్యన్తోయథాశీఘ్రంప్రవర్తతే । దక్షిణప్రక్రమేదే
వస్తథాశీఘ్రంప్రవర్తతే॥ ౧౭ ॥ తస్మాత్ప్రకృష్టాంభూమింతుకాలేనాల్పేనగచ్ఛతి।
సూర్యోద్వాదశభిశ్శీఘ్రంముహూర్తైర్దక్షిణాయనే॥౧౮ ॥ త్రయోదశార్ధమృక్షాణా
మహ్నాతుచరతేరవిః । ముహూర్తైస్తావదృక్షాణినక్తమష్టాదశైశ్చరన్ ॥ ౧౯॥ కు
లాలచక్రమధ్యంతుయథామన్దంప్రసర్పతి । తథోదగయనేసూర్యస్సర్పతేమన్దవిక్ర
మః ॥ ౨౦॥ తస్మాద్దీర్ఘేణకాలేనభూమిమల్పాంతుగచ్ఛతి।సరథోధిష్ఠితోభానోరాది
త్యైర్ఋషిభిస్తథా ॥ ౨౧ ॥ గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చగ్రామణీసర్పరాక్షసైః । ప్రదీప
యన్త్యహస్సాంశురగ్రతఃపృష్ఠతోప్యథః ॥ ౨౨ ॥ ఊర్ధ్వతశ్చకరంత్యక్త్వా
సభాంబ్రహ్మణఉత్తమామ్ । అమ్భోభిర్మునిభిస్త్యక్తైస్సన్ధ్యాయాంతునిశాచ
రాన్ ॥ ౨౩ ॥ హత్వాహత్వాతుసమ్ప్రాప్తాన్బ్రహ్మణైశ్చరతేరవిః। అష్టా
దశముహూర్తంతుఉత్తరాయణపశ్చిమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అహర్భవతితచ్చాపిచరతేమన్ద
విక్రమః । త్రయోదశార్ధమృక్షాణినక్తంద్వాదశభీరవిః ॥ ౨౫ ॥ ముహూర్తైస్తా
వదృక్షాణిదివాష్టాదశభిశ్చరన్ । తతోమన్దతరంనాభ్యాంచక్రంభ్రమతివైక్రమాత్॥
మృత్పిణ్డఇవమధ్యస్థోధ్రువోభ్రమతివైతథా। త్రింశన్ముహూర్తైరేవాహురహోరా
త్రంపురావిదః ॥ ౨౭ ॥ ఉభయోఃకాష్ఠయోర్మధ్యేభ్రమతోమణ్డలానితు । కులా
లచక్రనాభిస్తుయథాతత్రైవవర్తతే ॥ ౨౮ ॥ ధ్రువస్తద్వదేవవిజ్ఞేయస్తత్రైవపరివర్త
తే । ఔత్తానపాదోభ్రమతిగ్రహైస్సార్ధంగ్రహాగ్రణీః ॥ ౨౯ ॥ గణోమునిజ్యోతి
షాంతుమనసాతస్యసర్పతి । అధిష్ఠితఃపునస్తేనభానుస్త్వాదాయతిష్ఠతి ॥ ౩౦ ॥
కిరణైస్సర్వతస్తోయందేవోవైససమీరణః । ఔత్తానపాదస్యసదాధ్రువత్వంవైప్ర
సాదతః ॥ ౩౧॥విష్ణోరౌత్తానపాదేనచాప్తంతాతస్యహేతునా । ఆపఃపీతాస్తుసూర్యే
ణక్రమన్తేశశినఃక్రమాత్ ॥౩౨॥ నిశాకరాన్నిస్రవన్తేజీమూతాన్ప్రత్యపఃక్రమాత్ ।
బృన్దంజలముచాంచైవశ్వసనేనాభితాడితమ్॥ ౩౩ ॥ క్ష్మాయాంవృష్టింవిసృజతేభా
సయత్తేనభాస్కరః । తోయస్యనాస్తివైనాశస్తదైవపరివర్తతే ॥ ౩౪ ॥ హితా
యసర్వజన్తూనాంగతిశ్శర్వేణనిర్మితా । భూర్భువస్స్వస్తథాహ్యేషోహ్యన్నంచా
మృతమేవచ ॥ ౩౫ ॥ ప్రాణావైజగతామాపోభూతానిభువనానిచ । బహున్సాత్ర

కిముక్తేనచరాచరమిదంజగత్ ॥ ౩౬॥ అపాంశివస్యభగవానాధిపత్యేవ్యవస్థితః।
అపాంస్త్వధిపతిర్దేవోభవఇత్యేవకీర్తితః ॥ ౩౭ ॥ భవాత్మకంజగత్సర్వమితికించే
హచాద్భుతమ్। నారాయణత్వందేవస్యహరేశ్చాద్భిఃకృతంవిభోః ॥౩౮॥ జగతామా
లయోవిష్ణుస్త్వాపస్తస్యాలయానితు । దండహ్యమానేషుచరాచరేషుగోధూమఃభూ
తాస్త్వథనిమ్నగ్రిమన్తి॥౩౯॥ యాయాఊర్ధ్వంమారుతేనేరితావైతాస్తాస్త్వభ్రా
ణ్యగ్నినావాయునాచ।అతోధూమాగ్నివాతానాంసంయోగస్త్వభ్రముచ్యతే॥౪౦॥
వారీణివర్షతీత్యభ్రమభ్రస్యేశస్సహస్రదృక్। యజ్ఞధూమోద్భవంచాపిద్విజానాం
హితకృత్సదా॥౪౧॥దావాగ్నిధూమసమ్భూతమభ్రంవనహితంస్మృతమ్। మృతధూ
మోద్భవంత్వభ్రమశుభాయభవిష్యతి॥౪౨॥ అభిచారాగ్నిధూమోత్థంభూతనాశా
యవైద్విజాః। ఏవంధూమవిశేషేణజగతాంవైహితాహితమ్॥౪౩॥తస్మాదాచ్ఛాద
యేద్ధూమమభిచారకృతంనరః। అనాచ్ఛాద్యద్విజఃకుర్యాద్ధూమంయశ్చాభిచారికమ్।
ఏవముద్దిశ్యలోకస్యక్షయకృచ్చభవిష్యతి। అపాంనిధానంజీమూతాష్షణ్మాసాంహసు
వ్రతాః॥ వర్షయన్త్యేవజగతాంహితాయపవనాజ్ఞయా। స్తనితంచేహవాయవ్యంవై
ద్యుతంపావకోద్భవమ్॥౪౬॥ త్రిధాతేషామిహోత్పత్తిరభ్రాణాంమునిపుఙ్గవాః॥న
భ్రశ్యన్తియతోభ్రాణిమేఘనాన్మేఘఉచ్యతే॥౪౭ ॥ కాష్ఠావాహ్నేశ్చవైరిఞ్చ్యాఃప
క్షాశ్చైవపృథగ్విధాః।ఆజ్యానాంకాష్ఠసంయోగాదగ్నేర్ధూమఃప్రవర్తితః॥౪౮॥ద్వి
తీయానాంచసమ్భూతిర్విరిఞ్చోచ్ఛ్వాసవాయునా। భూభృతాంత్వథపక్షైస్తుమఘ
వచ్ఛేదితైస్తతః ॥ ౪౯ ॥ వాహ్నేయాస్త్వథజీమూతాస్త్వావహస్థానగాశ్శుభాః॥
విరిఞ్చోచ్ఛ్వాసజాస్సర్వేప్రవహస్కన్ధజాస్తతః॥౫౦॥పక్షజాఃపుష్కరాద్యాశ్చవర్ష
న్తిచయదాజలమ్ । మూకాస్సశబ్దదుష్టాశాస్త్వైతైఃకృత్యంయథాక్రమమ్ ॥ ౫౧ ।
క్షామవృష్టిప్రదాదీర్ఘకాలంశీతసమీరిణః। జీవకాశ్చతథాక్షీణావిద్యుద్ధ్వనివివర్జితాః॥
తిష్ఠన్త్యాక్రోశమాత్రేతుధరాపృష్ఠాదితస్తతః । అర్ధక్రోశేతుసర్వేవైజీమూతాగి
వాసినః॥ ౫౩ ॥ మేఘాయోజనమాత్రంతుసాధ్యత్వాద్బహుతోయదాః । ధరాపృ
ష్ఠాద్ద్విజాఃక్ష్మాయాంవిద్యుద్గణసమన్వితాః ॥ ౫౪ ॥ తేషాంతేషాంవృష్టిసర్గ
స్త్రేధాకథితమత్రతు । పక్షజాఃకల్పజాస్సర్వేపర్వతానాంమహత్తమాః ॥ ౫౫ ॥
కల్పాన్తేతేచవర్షన్తిరాత్రినాశాయశారదాః । పక్షజాఃపుష్కరాద్యాశ్చవర్ష
న్తిచయదాజలమ్ ॥ ౫౬ ॥ తదార్ణవమభూత్సర్వంతత్రశేతేనిశీశ్వరః । ఆగ్నేయా
నాంశ్వాసజానాంపక్షజానాంద్విజర్షభాః॥౫౭॥జలదానాంసదాధూమోహ్యాప్యా
యనఇతిస్మృతః । షాణ్ణాభ్రస్తువిషయస్సర్వావిద్యుతాశ్శీతసస్యదాః ॥ ౫౮ ॥ పుణ్డ్ర
దేశేషుపతితానాగానాంశీకరాహిమాః । గాఙ్గాగఙ్గామ్బుసమ్భూతాఃపర్జన్యేనై
రావహైః ॥ ౫౯ ॥ నగానాంచనదీనాంచదిగ్గజానాంసమాకులమ్ । మేఘా
నాంచపృథగ్భూతంజలంప్రాయాదగాదగమ్॥ ౬౦॥ పరావహోవాయుశ్శ్వసనశ్

నయత్యమ్బికాగురుమ్. । మేనాపతిమతిక్రమ్య వృష్టిశేషం ద్విజాః పరమ్ ॥ ౬౧ ॥ అభ్యేతిధారతేవర్షేత్వపరాన్తవివృద్ధయే । వృష్టయః కథితాహ్యాద్యద్విధావస్తువివృద్ధయే॥౬౨॥స్వస్థద్వయస్య సఙ్క్షేపాత్ప్రబ్రవీమి యథామతి। స్రష్టా భానుర్మహాతేజా వృష్టీనాం విశ్వదృగ్విభుః ॥ ౬౩ ॥ సోఽపి సాక్షాద్ద్విజశ్రేష్ఠాశ్చేశానః పరమశ్శివః । స ఏవ తేజస్త్వోజస్తు బలం విప్రా యశస్స్వయమ్॥౬౪॥ చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో మృత్యురాత్మా మన్యుర్విదిగ్దిశః । సత్యంఋతం తథా వాయురమ్బరం ఖచరశ్చ సః ॥ ౬౫ ॥ లోకపాలో హరిర్బ్రహ్మా రుద్రస్సాక్షాన్మహేశ్వరః । సహస్రకిరణశ్శ్రీమానష్టమూర్తిస్సుమఙ్గళః ॥ ౬౬ ॥ అర్ధనారీవపుస్సాక్షాత్త్రినేత్రస్త్రిదశాధిపః । అస్యైవేహ ప్రసాదాత్తు వృష్టిర్నానాభవద్ద్విజాః ॥ ౬౭ ॥ సహస్రగుణముత్స్రష్టుమాదత్తే కిరణైర్జలమ్ । జలస్య నాశో వృద్ధిర్వా నాస్త్యేవాత్ర విచారతః॥౬౮ ॥ ధ్రువేణాధిష్ఠితో వాయుర్వృష్టిం సంహరతే పునః।గ్రహాన్నిస్సృత్య సూర్యాత్తు కృత్స్నే నక్షత్రమణ్డలే ॥ ౬౯॥ చారస్యాన్తే విశత్యర్కే ధ్రువేణ సమధిష్ఠితా । సిఞ్చన్త్యద్భిస్తస్య జాలం పవనప్రేరితా ఘనాః ॥ ౬౯౪ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే సూర్యగత్యాది
కథనం నామ చతుఃపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

శ్రీసూర్యరథపరిమాణాది.

సూతః ॥ సౌరం సఙ్క్షేపతో వక్ష్యే రథం శశిన ఏవ చ । గ్రహాణామితరేషాం చ యథాగచ్ఛతి చామ్బుపః ॥ ౧ ॥ సౌరస్తు బ్రహ్మణా సృష్టో రథస్త్వర్థవశేన సః । సంవత్సరస్యావయవైః కల్పితశ్చ ద్విజర్షభాః ॥ ౨ ॥ త్రినాభినా తు చక్రేణ పఞ్చారేణ సమన్వితః । సౌవర్ణస్సర్వదేవానామావాసో భాస్కరస్య తు ॥ ౩ ॥ నవయోజనసాహస్రో విస్తారాయామతస్స్మృతః । ద్విగుణోఽపి రథోపస్థాదీషాదణ్డః ప్రమాణతః ॥ ౪ ॥ అసఙ్గైస్తు హయైర్యుక్తో యతశ్చక్రం తతస్స్థితైః । వాజినస్తస్య వై సప్తఛన్దోభిర్నిర్మితాస్తు తే ॥ ౫ ॥ చక్రపక్షే నిబద్ధాస్తు ధ్రువే చాక్షస్సమర్పితః । సహాశ్వచక్రో భ్రమతే సహాక్షో భ్రమతే ధ్రువః॥ ౬ ॥ అక్షస్సహైకచక్రేణ భ్రమతేసౌ ధ్రువేరితః। ప్రేరకో జ్యోతిషాం ధీమాన్ధ్రువో వై వాతరశ్మిభిః ॥ ౭ ॥ యుగాక్షకోటిసమ్బద్ధౌ ద్వౌ రశ్మీ స్యన్దనస్య తు । ధ్రువేణ భ్రమతే రశ్మినిబద్ధస్సయుగాక్షయోః॥ ౮ ॥ భ్రమతో మణ్డలాని స్యుః ఖేచరస్య రథస్య తు । యుగాక్షకోటీ తే తస్య దక్షిణే స్యన్దనస్య హి ॥ ౯ ॥ ధ్రువేణ ప్రగృహీతే వై విచక్రాశ్వే చ రజ్జుభిః । భ్రమన్తమనుగచ్ఛన్తి ధ్రువం రశ్మీ చ తావుభౌ ॥ ౧౦ ॥ యుగాక్షకోటిస్త్వేతస్య వాతోర్మి స్యన్దనస్య తు । కీలే సక్తా యథా రజ్జుర్భ్రమతే సర్వతోదిశమ్ ॥ ౧౧ ॥ భ్రామ్యతస్తస్య రశ్మీ తు మణ్డలేషూత్తరా

యణే । వర్ధతేదక్షిణేహ్యేవభ్రమతోమణ్డలానితు ॥ ౧౨ ॥ ఆకృష్యతేయదాతేనై
ధ్రువేణాధిష్ఠితౌతదా । అభ్యన్తరస్థస్సూర్యోఽథభ్రమతేమణ్డలానితు ॥ ౧౩ ॥
అశీతిమణ్డలశతంకాష్ఠయోరన్తరంద్వయోః । ధ్రువేణముచ్యమానాభ్యాంరశ్మిభ్యాం
పునరేవతు ॥ ౧౪ ॥ తథైవబాహ్యతస్సూర్యోభ్రమతేమణ్డలానితు । ఉద్వేష్టయ
న్సవేగేనమణ్డలానితుగచ్ఛతి ॥ ౧౫ ॥ దేవాశ్చైవతథానిత్యంమునయశ్చదివా
శమ్ । యజన్తిసతతందేవంభాస్కరంభవమీశ్వరమ్ ॥ ౧౬ ॥ సరథోఽధిష్ఠితోదేవై
రాదిత్యైర్మునిభిస్తథా । గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చగ్రామణీసర్పరాక్షసైః ॥ ౧౭ ॥ ఏతే
వసన్తివైసూర్యేద్వౌద్వౌమాసౌక్రమేణతు । ఆప్యాయయన్తిచాదిత్యంతేజోభిర్భా
స్కరంశివమ్ ॥ ౧౮ ॥ గ్రథితైస్స్వైర్వచోభిస్తుస్తువన్తిమునయోరవిమ్ । గన్ధర్వాప్స
రసశ్చైవనృత్యగేయైరుపాసతే ॥ ౧౯ ॥ గ్రామణీయక్షభూతానికుర్వతేభీషుస
ఙ్గ్రహమ్ । సర్పావహన్తివైసూర్యంయాతుధానానుయాన్తిచ ॥ ౨౦ ॥ వాలఖి
ల్యానయన్త్యస్తంపరివార్యోదయాద్రవిమ్ । ఇత్యేతేవైవసన్తీహద్వౌద్వౌమాసౌ
దివాకరే ॥ ౨౧ ॥ మధుశ్చమాధవశ్చైవశుక్రశ్శుచిరేవచ । నభోనభస్యావిషే
ద్వాగ్రిషశ్చోర్జస్తథైవచ ॥ ౨౨ ॥ సహస్సహస్యౌచతథాతపస్యశ్చతపఃపునః । ఏతే
ద్వాదశమాసాస్తువర్షంవైమానుషంద్విజాః ॥ ౨౩ ॥ వాసన్తికస్తథాగ్రైష్మశ్శుభో
వైవార్షికస్తథా । శారదశ్చహిమశ్చైవశైశిరోఋతవస్స్మృతాః ॥ ౨౪ ॥ ధాతార్య
మాచమిత్రశ్చవరుణశ్చేన్ద్రఏవచ । వివస్వాంశ్చైవపూషాచపర్జన్యోంశుర్భగస్తథా ।
త్వష్టావిష్ణుఃపులస్త్యశ్చపులహశ్చాత్రిరేవచ । వసిష్ఠశ్చాఙ్గిరాశ్చైవభృగుర్బుద్ధిమతాం
వరః ॥ ౨౬ ॥ భారద్వాజోగౌతమశ్చకశ్యపశ్చక్రతుస్తథా । జమదగ్నిఃకౌశికశ్చ
వాసుకిఃకఙ్కణీకరః ॥ ౨౭ ॥ తక్షకశ్చతథానాగఏలాపుత్రస్తథాద్విజాః । శఙ్ఖ
పాలస్తథాచాన్యస్త్వైరావతఇతిస్మృతః ॥ ౨౮ ॥ ధనఞ్జయోమహాపద్మస్తథాకర్కో
టకస్స్మృతః । కమ్బలోశ్వతరశ్చైవతుమ్బురుర్నారదస్తథా ॥ ౨౯ ॥ హాహాహూ
హూర్మునిశ్రేష్ఠావిశ్వావసురనుత్తమః । ఉగ్రసేనోఽథసురుచిరన్యశ్చైవపరావసుః
చిత్రసేనోమహాతేజాశ్చోర్ణాయుశ్చైవసువ్రతాః । ధృతరాష్ట్రస్సూర్యవర్చాదేవీస
త్కృతస్థలా ॥ ౩౧ ॥ శుభాననాశుభశ్రోణిర్దివ్యావైపుఞ్జికస్థలీ । మేనకా
సహజన్యాచప్రమ్లోచాచశుచిస్మితా ॥ ౩౨ ॥ అనుమ్లోచాఘృతాచీచవిశ్వాచీచోర్వ
తథా । పూర్వచిత్తిరితిఖ్యాతాదేవీసాచతిలోత్తమా ॥ ౩౩ ॥ రమ్భాచామో
ఘవదనారథకృద్గ్రామణీశ్శుభః । రథౌజారథచిత్రశ్చసుబాహురైరథస్వనః ॥ ౩౪
వరుణశ్చతథైవాన్యస్సుషేణస్సేనజిచ్ఛుభః । తార్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చక్షతజిత్స
జిత్తథా ॥ ౩౫ ॥ రక్షోహేతిఃప్రహేతిశ్చపౌరుషేయోవధస్తథా । సర్పోవ్యాఘ్రస్త
పునశ్చాపోవాతోవిద్యుద్దివాకరః ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మోపేతశ్చరక్షేన్ద్రోయజ్ఞోపేత

ష్ఠైవచ । ఏతేదేవాదయస్సర్వేవసన్త్యర్కే క్రమేణతు ॥ ౩౭ ॥ స్థానాభిమాని
నోహ్యేతేగణాద్వాదశసప్తకాః । ధాత్రాదివిష్ణుపర్యన్తా దేవాద్వాదశకీర్తితాః ॥
ఆదిత్యంపరమంభానుంభాభిరాప్యాయయన్తితే. । పులస్త్యాద్యాఃకాశికాన్తామున
యోమునిసత్తమాః ॥ ౩౯॥ ద్వాదశైవస్తవైర్భానుంస్తువన్తిచయథాక్రమమ్ । నా
గాశ్చాశ్వతరాన్తాస్తువాసుకిప్రముఖాశ్శుభాః ॥ ౪౦ ॥ ద్వాదశైవమహాదేవంవహ
న్త్యేవంయథాక్రమమ్ । క్రమేణసూర్యవర్చాన్తాస్తుమ్బురుప్రముఖామ్బపమ్ ॥౪౧॥
గీతైరేనముపాసన్తేగన్ధర్వాద్వాదశోత్తమాః । కృతస్థలాద్యారమ్భాన్తాదివ్యా
శ్చాప్సరసోరవిమ్ ॥ ౪౨ ॥ తాణ్డవైస్సరసైస్సర్వాశ్చోపాసన్తేయథాక్రమమ్ ।
దివ్యాస్సత్యజిదన్తాశ్చగ్రామణ్యోరథకృన్ముఖాః ॥ ౪౩ ॥ ద్వాదశాస్యక్రమేణైవకు
ర్వతేభీషుసఙ్గ్రహమ్ । ప్రయాన్తియజ్ఞోపేతాన్తారక్షోహేతిముఖాస్సహ॥ ౪౪ ॥
సాయుధాద్వాదశైవైతేరాక్షసాశ్చయథాక్రమమ్ । ధాతార్యమాపులస్త్యశ్చపు
లహశ్చప్రజాపతిః ॥ ౪౫ ॥ ఉరగోవాసుకిశ్చైవకఙ్కణీకశ్చతావుభౌ । తుమ్బురు
ర్నారదశ్చైవగన్ధర్వౌగాయతాంవరౌ ॥ ౪౬ ॥ కృతస్థలాప్సరాశ్చైవతథావై
పుఞ్జికస్థలా । గ్రామణీరథకృచ్చైవరథౌజాశ్చైవతావుభౌ॥౪౭॥రక్షోహేతిప్రహే
తిశ్చయాతుధానావుదాహృతౌ।మధుమాధవయోరేషగణోవసతిభాస్కరే॥ ౪౮॥
వసన్తిగ్రీష్మకౌమాసౌమిత్రశ్చవరుణశ్చహ । ఋషిరత్రిర్వసిష్ఠశ్చతక్షకోనాగఏవ
చ ॥ ౪౯ ॥ మేనకాసహజన్యాచగన్ధర్వౌచహాహాహూహూః । సుబాహునామా
గ్రామణ్యౌరథచిత్రశ్చతావుభౌ ॥ ౫౦ ॥ పౌరుషేయోవధశ్చైవయాతుధానావు
దాహృతౌ । ఏతేవసన్తివైసూర్యేమాసయోశ్శుచిశుక్రయోః ॥ ౫౧ ॥ తతస్సూ
ర్యేపునశ్చాన్యానివసన్తీహదేవతాః । ఇన్ద్రశ్చైవవివస్వాంశ్చఅఙ్గిరాభృగురేవచ॥
ఏలాపుత్రస్తథాసర్పశ్శఙ్ఖపాలశ్చతావుభౌ । విశ్వావసూగ్రసేనౌచవరుణశ్చరథస్వ
నః॥౫౩॥ప్రమ్లోచాచైవవిఖ్యాతాఅనుమ్లోచాచతేఉభే। యాతుధానాస్తథాసర్పో
వ్యాఘ్రశ్చైవతుతావుభౌ॥ ౫౪ ॥ నభోనభస్యయోరేషగణోవసతిభాస్కరే।పర్జ
న్యశ్చైవపూషాచభరద్వాజోథగౌతమః ॥ ౫౫ ॥ ధనఞ్జయఇరావాంశ్చసురు
చిస్సపరావసుః । ఘృతాచీచాప్సరశ్రేష్ఠావిశ్వాచీచాతిశోభనా ॥ ౫౬ ॥
సేనజిచ్చసుషేణశ్చసేనానీర్గ్రామణీశ్చతౌ । ఆపోవాతశ్చతావేతౌయాతుధానా
వుభౌస్మృతౌ ॥ ౫౭ ॥ వసన్త్యేతేతువైసూర్యేమాసఊర్జఇషేచహ । హైమన్తి
కౌతుద్వౌమాసౌవసన్తిచదివాకరే॥౫౮॥ అంశుర్భగశ్చద్వావేతౌకశ్యపశ్చక్రతుస్స
హ। భుజఙ్గశ్చమహాపద్మస్సర్పఃకర్కోటకస్తథా ॥ ౫౯ ॥ చిత్రసేనశ్చగన్ధర్వఊ
ర్ణాయుశ్చైవతావుభౌ । ఊర్వశీపూర్వచిత్తిశ్చతథైవాప్సరసావుభౌ ॥ ౬౦ ॥ తా
ర్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చసేనానీర్గ్రామణీశ్చతౌ । విద్యుద్దివాకరశ్చోభౌయాతుధానా
వుదాహృతౌ ॥ ౬౧ ॥ సహేచైవసహస్యేచవసన్త్యేతేదివాకరే । తతశ్శైశిర

యోశ్చాపి మాసయోర్నివసన్తి వై ॥ ౬౨ ॥ త్వష్టా విష్ణుర్జమదగ్నిర్విశ్వామిత్ర
స్తథైవ చ । కాద్రవేయౌ తథా నాగౌ కమ్బళాశ్వతరావుభౌ ॥ ౬౩ ॥ గన్ధర్వో ధృ
తరాష్ట్రశ్చ సూర్యవర్చాస్తథైవ చ । తిలోత్తమాప్సరాశ్చైవ దేవీ రమ్భా మనోహరా
రథజిత్సత్యజిచ్చైవ గ్రామణ్యౌ లోకవిశ్రుతౌ । బ్రహ్మోపేతస్తథా రక్షో యజ్ఞో
పేతశ్చ యస్మృతః ॥ ౬౫ ॥ ఏతే దేవా వసన్త్యర్కే ద్వౌ ద్వౌ మాసౌ క్రమేణ తు
స్థానాభిమానినో హ్యేతే గణా ద్వాదశ సప్తకాః ॥ ౬౬ ॥ సూర్యమాప్యాయయన్త్యే
తే తేజసా తేజ ఉత్తమమ్ । గ్రథితైస్తైర్వచోభిస్తు స్తువన్తి మునయో రవిమ్ ॥ ౬౭
గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ నృత్యగేయైరుపాసతే । గ్రామణీయక్షభూతాని కుర్వతేభీష
ఙ్గ్రహమ్ ॥ ౬౮ ॥ సర్పా వహన్తి వై సూర్యం యాతుధానా నుయాన్తి వై । వాల
ఖిల్యా నయన్త్యస్తం పరివార్యోదయాద్రవిమ్ ॥ ౬౯ ॥ ఏతేషామేవ దేవానాం య
తేజో యథా తపః । యథాయోగం యథామన్త్రం యథాధర్మం యథాబలమ్ ॥ ౭౦
తథా తపత్యసౌ సూర్యస్తేషామిద్ధస్తు తేజసా । ఇత్యేతే వై వసన్తీహ ద్వౌ ద్వౌ మాసౌ
దివాకరే ॥ ౭౧ ॥ ఋషయో దేవగన్ధర్వపన్నగాప్సరసాం గణాః । గ్రామణ్యశ్చ
తథా యక్షా యాతుధానాశ్చ ముఖ్యతః ॥ ౭౨ ॥ ఏతే తపన్తి వర్షన్తి భాన్తి వాన్తి సృజ
న్తి చ । భూతానామశుభం కర్మ వ్యపోహన్తీహ కీర్తితాః ॥ ౭౩ ॥ మానవానాం శు
భం హ్యేతే హరన్తి చ దురాత్మనామ్ । దురితం సుప్రచారాణాం వ్యపోహన్తి క్వచిత్క్వ
చిత్ ॥ ౭౪ ॥ విమానే చ స్థితా దివ్యే కామగే వాతరంహసి । ఏతే సహైవ సూర్యేణ
భ్రమన్తి దివసానుగాః ॥ ౭౫ ॥ వర్షన్తశ్చ తపన్తశ్చ హ్లాదయన్తశ్చ వై ద్విజాః
గోపాయన్తీహ భూతాని సర్వాణీహ్యామనుక్షయాత్ ॥ ౭౬ ॥ స్థానాభిమా
మేతత్స్థానం మన్వన్తరేషు వై । అతీతానాగతానాం వై వర్తన్తే సాంప్రతం చ యే ॥ ౭౭
ఏతే వసన్తి వై సూర్యే సప్తకాస్తే చతుర్దశ । చతుర్దశసు సర్వేషు గణా మన్వన్తరే
హ ॥ ౭౮ ॥ సఞ్క్షేపాద్విస్తరాచ్చైవ యథావృత్తం యథాశ్రుతమ్ । కథితం
శార్దూలా దేవదేవస్య ధీమతః ॥ ౭౯ ॥ ఏతే దేవా వసన్త్యర్కే ద్వౌ ద్వౌ మాసౌ క్రమే
ణ తు । స్థానాభిమానినో హ్యేతే గణా ద్వాదశ సప్తకాః ॥ ౮౦ ॥ ఇత్యేష ఏకచక్రే
ణ సూర్యస్తూర్ణం రథేన తు । హరితైరక్షరైరశ్వైః సర్పతేసౌ దివాకరః ॥ ౮౧ ॥
అహోరాత్రం రథేనాసావేకచక్రేణ తు భ్రమన్ । సప్తద్వీపసముద్రాంగాం స
ప్సర్పతే దివి ॥ ౮౨ ॥ * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే సూర్య
రథపరిమాణాదికథనం నామ పఞ్చపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

చన్ద్రమణ్డలవర్ణనమ్.

సూతః ॥ వీథ్యాశ్రయాణి చరతి నక్షత్రాణి నిశాకరః । త్రిచక్రోభయతోఽశ్వశ్చ విజ్ఞేయస్తస్య వై రథః ॥ ౧ ॥ శతారైశ్చ త్రిభిశ్చక్రైర్యుక్తశ్శుక్లైర్హయోత్తమైః । దశభిస్త్వకృశైర్దివ్యైరసఙ్గైస్తైర్మనోజవైః ॥ ౨ ॥ రథేనానేన దేవైశ్చ పితృభిశ్చైవ గచ్ఛతి । సోమో హ్యమ్బుమయైర్గోభిశ్శుక్లైశ్శుక్లగభస్తిమాన్ ॥ ౩ ॥ క్రమతే శుక్లపక్షాదౌ భాస్కరాత్పరమాస్థితః । ఆపూర్యతే పరస్యాన్తస్సతతం దివసక్రమాత్ ॥ ౪ ॥ దేవైః పీతం క్షయే సోమమాప్యాయయతి నిత్యశః । పీతం పఞ్చదశాహం తు రశ్మినైకేన భాస్కరః ॥ ౫ ॥ ఆపూరయన్సుషుమ్ణేన భాగం భాగమనుక్రమాత్ । ఇత్యేషా సూర్యవీర్యేణ చన్ద్రస్యాప్యాయితా తనుః ॥ ౬ ॥ స పౌర్ణమాస్యాం దృశ్యేత శుక్లస్సమ్పూర్ణమణ్డలః । ఏవమాప్యాయితం సోమం శుక్లపక్షే దినక్రమాత్ ॥ ౭ ॥ తతో ద్వితీయాప్రభృతి బహులస్య చతుర్దశీమ్ । పిబన్త్యమ్బుమయం దేవా మధు సౌమ్యం సుధామృతమ్ ॥ ౮ ॥ సమ్భృతం త్వర్ధమాసేన హ్యమృతం సూర్యతేజసా । పానార్థమమృతం సోమం పౌర్ణమాస్యాముపాసతే ॥ ౯ ॥ ఏకరాత్రం సురాస్సర్వే పితృభిస్త్వృషిభిస్సహ । సోమస్య కృష్ణపక్షాదౌ భాస్కరాభిముఖస్య చ ॥ ౧౦ ॥ ప్రక్షీయన్తే పరస్యాన్తః పీయమానాః కలాః క్రమాత్ । త్రయస్త్రింశచ్ఛతాశ్చైవ త్రయస్త్రింశత్తథైవ చ ॥ ౧౧ ॥ త్రయస్త్రింశత్సహస్రాణి దేవాస్సోమం పిబన్తి వై । ఏవం దినక్రమాత్పీతే విబుధైస్తు నిశాకరే ॥ ౧౨ ॥ పీత్వార్ధమాసం గచ్ఛన్తి అమావాస్యాం సురోత్తమాః । పితరశ్చోపతిష్ఠన్తి అమావాస్యాం నిశాకరమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతః పఞ్చదశే భాగే కిఞ్చిచ్ఛిష్టే కలాత్మకే । అపరాహ్ణే పితృగణా జఘన్యం పర్యుపాసతే ॥ ౧౪ ॥ పిబన్తి ద్విలవం కాలం శిష్టా తస్య కలా తు యా । నిస్సృతం తదమావాస్యాం గభస్తిభ్యస్స్వధామృతమ్ ॥ ౧౫ ॥ మాసతృప్తిమవాప్యాగ్ర్యాం పీత్వా గచ్ఛన్తి తేఽమృతమ్ । పితృభిః పీయమానస్య పఞ్చదశ్యాం కలా తు యా ॥ ౧౬ ॥ యావత్తు క్షీయతే తస్య భాగః పఞ్చదశస్తు సః । అమావాస్యాం తతస్తస్య అన్తరా పూర్యతే పునః ॥ ౧౭ ॥ వృద్ధిక్షయౌ వై పక్షాదౌ షోడశ్యాం శశినస్స్మృతౌ । ఏవం సూర్యనిమిత్తైషా క్షయవృద్ధిర్నిశాకరే ॥ ౧౮ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే
చన్ద్రమణ్డలవర్ణనం నామ షట్పఞ్చాశోఽధ్యాయః

బుధాదిరథపరిమాణమ్.

సూతః ॥ అష్టభిశ్చ హయైర్యుక్తస్సోమపుత్రస్య వై రథః । వారితేజోమయైశ్చాథ పిశఙ్గైశ్చైవ శోభనైః ॥ ౧ ॥ దశభిశ్చాకృశైరశ్వైర్నానావర్ణై రథస్స్మృతః ।

శుక్రస్యత్వష్టాభిర్హయైర్యుక్తో దైత్యాచార్యస్య ధీమతః॥ ౨॥ అష్టాశ్వశ్చాథ భౌమస్య ర-
హైమస్సుశోభనః । జీవస్య హైమశ్చాష్టాశ్వో మన్దస్యాయసనిర్మితః॥ ౩ ॥ రథః
మయైరశ్వైర్దశభిస్తు సితేతరైః। స్వర్భానోర్భాస్కరారేశ్చ తథా చాష్టహయస్స్మృ-
తః ॥ ౪ ॥ సర్వే ధ్రువనిబద్ధా వై గ్రహాస్తే వాతరశ్మిభిః । ఏతేన భ్రామ్యమాణా-
యథాయోగం వ్రజన్తి వై ॥౫॥ యావన్త్యశ్చైవ తారాశ్చ తావన్త్యశ్చైవ రశ్మయః
సర్వే ధ్రువనిబద్ధాశ్చ భ్రమన్తో భ్రామయన్తి తమ్॥ ౬॥అలాతచక్రవద్యాన్తి వాతచక్రే-
తాని తు । యస్మాద్వహతి జ్యోతీంషి ప్రవహస్తేన స స్మృతః॥ ౭ ॥ నక్షత్రసూర్యాశ్చ
థా గ్రహతారాగణైస్సహ।ఉన్ముఖాభిముఖాస్సర్వే చక్రభూతాశ్రితా దివి॥ ౮॥ ధ్రు-
ణాధిష్ఠితాశ్చైవ ధ్రువమేవ ప్రదక్షిణమ్।ప్రయాన్తి చేశ్వరం ద్రష్టుం మేఢీభూతం ధ్రువం
దివి॥౯॥నవయోజనసాహస్రో విష్కమ్భస్సవితుస్స్మృతః।త్రిగుణస్తస్య విస్తారో మణ్డల-
ప్రమాణతః॥౧౦॥ద్విగుణస్సూర్యవిస్తారాద్విస్తారశ్శశినస్స్మృతః । తుల్యస్తయోస్తు
ర్భానుర్భూత్వాధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౧౧ ॥ ఉద్ధృత్య పృథివీఛాయాం నిర్మితాం మ-
ణ్డలాకృతిమ్ । స్వర్భానోస్తు బృహత్స్థానం తృతీయం యత్తమోమయమ్ ॥ ౧౨
చన్ద్రస్య షోడశో భాగో భార్గవస్య విధీయతే । విష్కమ్భాన్మణ్డలాచ్చైవ యోజ-
చ్చ ప్రమాణతః ॥ ౧౩ ॥ భార్గవాత్పాదహీనస్తు విజ్ఞేయో వై బృహస్పతిః । పా
దహీనౌ వక్రసౌరీ తథాయామప్రమాణతః ॥ ౧౪ ॥ విస్తారాన్మణ్డలాచ్చైవ పా-
దహీనస్తయోర్బుధః । తారానక్షత్రరూపాణి వపుష్మన్తీహ యాని వై ॥ ౧౫
బుధేన తాని తుల్యాని విస్తరాన్మణ్డలాదపి । ప్రాయశశ్చన్ద్రయోగీని విద్యాదృక్షా-
ణి తత్త్వవిత్ ॥ ౧౬ ॥ తారానక్షత్రరూపాణి హీనాని తు పరస్పరమ్ । శతాని పం-
చత్వారి త్రీణి ద్వే చైవ యోజనే ॥ ౧౭ ॥ సర్వోపరినికృష్టాని తారకామణ్డలాని తు
యోజనద్వయమాత్రాణి తేభ్యో హ్రస్వం న విద్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఉపరిష్టాత్త్రయస్తే-
షాం గ్రహా యే దూరసర్పిణః । సౌరోఙ్గిరాశ్చ వక్రశ్చ జ్ఞేయా మన్దవిచారిణః ॥ ౧౯
తేభ్యోధస్తాత్తు చత్వారః పునరన్యే మహాగ్రహాః। సూర్యస్సోమో బుధశ్చైవ భార్గవ-
శ్చైవ శీఘ్రగాః॥౨౦॥ తావన్త్యస్తారకాః కోట్యో యావన్త్యృక్షాణి సర్వశః।ధ్రువా-
త్తు నియమాచ్చైషామృక్షమార్గే వ్యవస్థితిః॥౨౧ ॥ సప్తాశ్వస్యైవ సూర్యస్య నీచోచ్చ-
త్వమనుక్రమాత్ ।ఉత్తరాయణమార్గస్థో యదా పర్వసు చన్ద్రమాః॥౨౨॥ ఉచ్చత్వా-
ద్దృశ్యతే శీఘ్రం నాతివ్యక్తైర్గభస్తిభిః । తదా దక్షిణమార్గస్థో నీచాం వీథిముపాశ్రి-
భూమిరేఖావృతస్సూర్యో పౌర్ణమావాస్యయోస్తదా । దదృశే చ యథాకా-
శీఘ్రమస్తముపైతి చ ॥ ౨౪ ॥ తస్మాదుత్తరమార్గస్థో హ్యమావాస్యాం నిశాకరః ।
దృశే దక్షిణే మార్గే నియమాద్దృశ్యతే న చ ॥ ౨౫ ॥ జ్యోతిషాం గతియోగేన సూర్యా-

తమసావృతః । సమానకాలాస్తమయా విషువత్సు సమోదయా ॥ ౨౬ ॥ ఉత్తరాసు చ వీథీషు వ్యన్తరాస్తమనోదయా । పౌర్ణిమావాస్యయోర్జ్ఞేయా జ్యోతిశ్చక్రానువర్తినా ॥ ౨౭ ॥ దక్షిణాయనమార్గస్థో యదా చరతి రశ్మివాన్ । గ్రహాణాం చైవ సర్వేషాం సూర్యోఽధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౨౮ ॥ విస్తీర్ణం మణ్డలం కృత్వా తస్యోర్ధ్వం చరతే శశీ । నక్షత్రమణ్డలం కృత్స్నం సోమాదూర్ధ్వం ప్రసర్పతి ॥ ౨౯ ॥ నక్షత్రేభ్యో బుధశ్చోర్ధ్వం బుధాదూర్ధ్వం తు భార్గవః । వక్రస్తు భార్గవాదూర్ధ్వం వక్రాదూర్ధ్వం బృహస్పతిః ॥ తస్మాచ్ఛనైశ్చరశ్చోర్ధ్వం తస్మాత్సప్తర్షిమణ్డలమ్ । ఋషీణాం చైవ సప్తానాం ధ్రువస్యోర్ధ్వం వ్యవస్థితిః ॥ ౩౧ ॥ తం విష్ణులోకం పరమం జ్ఞాత్వా ముచ్యేత కిల్బిషాత్ । ద్విగుణేషు సహస్రేషు యోజనానాం శతేషు చ ॥ ౩౨ ॥ గ్రహనక్షత్రతారాసు ఉపరిష్టాద్యథాక్రమమ్ । గ్రహాశ్చ చన్ద్రసూర్యౌ చ యుతౌ దివ్యేన తేజసా ॥ ౩౩ ॥ నిత్యమృక్షేషు యుజ్యన్తే గచ్ఛన్తోఽహర్నిశం క్రమాత్ । గ్రహనక్షత్రసూర్యాస్తే నీచోచ్చమృజుసంస్థితాః ॥ ౩౪ ॥ సమాగమే చ భేదే చ పశ్యన్తి యుగపత్ప్రజాః । ఋతవస్తు స్మృతాస్సర్వే సమాగచ్ఛన్తి పఞ్చధా ॥ ౩౫ ॥ పరస్పరాస్థితా హ్యేతే యుజ్యన్తే చ పరస్పరమ్ । అసఙ్కరేణ విజ్ఞేయస్తేషాం యోగస్తు వై బుధైః ॥ ౩౬ ॥ ఏవం సంక్షిప్య కథితం గ్రహాణాం గమనం ద్విజాః । భాస్కరప్రముఖానాం చ యథా దృష్టం యథా శ్రుతమ్ ॥ ౩౭ ॥ గ్రహాధిపత్యే భగవాన్బ్రహ్మణా పద్మయోనినా । అభిషిక్తస్సహస్రాంశూ రుద్రేణ తు యథా గుహః ॥ ౩౮ ॥ తస్మాద్గ్రహార్చనా కార్యా అగ్నౌ చోద్యం యథావిధి । ఆదిత్యగ్రహపీడాయాం సద్భిః కార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౩౯ ॥ * *

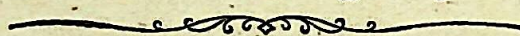
ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే బుధాదిరథపరిమాణాదికథనం నామ సప్తపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

శ్రీ సూర్యగ్రహాదిపట్టాభిషేకకథనమ్.

ఋషయః ॥ అభ్యషిఞ్చత్కథం బ్రహ్మా చాధిపత్యే ప్రజాపతిః । దేవదైత్యముఖాన్సర్వాన్సర్వాత్మా వద సాంప్రతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ గ్రహాధిపత్యే భగవానభ్యషిఞ్చద్దివాకరమ్ । ఋక్షాణామోషధీనాం చ సోమం బ్రహ్మా ప్రజాపతిః ॥ ౨ ॥ అపాం చ వరుణం దేవం ధనానాం యక్షపుఙ్గవమ్ । ఆదిత్యానాం తథా విష్ణుం వసూనాం పావకం తథా ॥ ౩ ॥ ప్రజాపతీనాం దక్షం తు మరుతాం శక్రమేవ చ । దైత్యానాం దానవానాం చ ప్రహ్లాదం దైత్యపుఙ్గవమ్ ॥ ౪ ॥ ధర్మం పితౄణామధిపం నిరృతిం పిశితాశినామ్ । రుద్రం పశూనాం భూతానాం నన్దినం గణనాయకమ్ ॥ ౫ ॥ వీరాణాం వీరభద్రం చ పిశాచానాం భయఙ్కరమ్ । మాతౄణాం చైవ చాముణ్డాం సర్వదేవనమస్కృతామ్ ॥ ౬ ॥

రుద్రాణాందేవదేవేశంనీలలోహితమీశ్వరమ్। విఘ్నానాంవ్యోమజందేవంగజాస్యం
తువినాయకమ్ ॥ ౭ ॥ స్త్రీణాందేవీముమాదేవీంవచసాంచసరస్వతీమ్ । విష్ణుం
మాయావినాంచైవస్వాత్మానంజగతాంతథా ॥౮॥ హిమవన్తంగిరీణాంతునదీనాం
చైవజాహ్నవీమ్ । సముద్రాణాంచసర్వేషామధిపంపయసాంనిధిమ్ ॥ ౯ ॥ వృక్షా
ణాంచైవచాశ్వత్థంప్లక్షంచప్రపితామహః। గన్ధర్వవిద్యాధరకిన్నరాణామీశంపునశ్చి
త్రరథంచకార॥౧౦॥ నాగాధిపంవాసుకిముగ్రవీర్యంసర్పాధిపంతక్షకముగ్రవీర్యమ్।
దిగ్వారణానామధిపంచకారగజేన్ద్రమైరావతముగ్రవీర్యమ్॥ ౧౧ ॥సుపర్ణమీశంప
తామథాశ్వరాజానముచ్చైశ్శ్రవసంచకార। సింహంమృగాణాంవృషభంగవాం
మృగాధిపానాంశరభంచకార ॥ ౧౨ ॥ సేనాధిపానాంగుహమప్రమేయంశ్రు
స్మృతీనాంలకులీశమీశమ్ । అభ్యషిఞ్చత్సుధర్మాణంతథాశఙ్ఖపదందిశామ్॥ ౧౩॥ కే
తుమన్తంక్రమేణైవహేమరోమాణమేవచ। పృథివ్యాంపృథుమీశానంసర్వేషాంతుమ
హేశ్వరమ్ ॥ ౧౪ ॥ చతుర్మూర్తిషుసర్వజ్ఞంశఙ్కరంవృషభధ్వజమ్। ప్రసాదాద్భ
గవాఞ్ఛమ్భోశ్చాభ్యషిఞ్చద్యథాక్రమమ్॥ ౧౫ ॥ పురాభిషిచ్యపుణ్యాత్మారరా
భువనేశ్వరః। ఏతద్వోవిస్తరేణైవకథితంమునిపుఙ్గవాః॥౧౬॥అభిషిక్తాస్తతస్త్వేతే
శిష్టావిశ్వయోనినా॥౧౭॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే సూర్యగ్రహాదిపట్టా
భిషేకకథనంనామాష్టపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

శ్రీసూర్యరశ్మిసహస్రస్యప్రయోజనకథనమ్॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వాతుమునయఃపునస్తంసంశయాన్వితాః । పప్రచ్ఛురుత్తర
భూయస్తదాతేరోమహర్షణమ్॥ ౧ ॥ ఋషయః ॥ యదేతదుక్తంభవతాసూతేష
వదతాంవర । ఏతద్విస్తరతోబ్రూహిజ్యోతిషాంచవినిర్ణయమ్॥౨॥శ్రుత్వాతువచ
తేషాంతదాసూతస్సమాహితః। ఉవాచపరమంవాక్యంతేషాంసంశయనిర్ణయే॥౩
సూతః ॥ అస్మిన్నర్థేమహాప్రాజ్ఞైర్యదుక్తంశాన్తబుద్ధిభిః । ఏతద్వోహంప్రవక్ష్యా
సూర్యాచన్ద్రమసోర్గతిమ్॥ ౪॥ యథాదేవగృహాణీహసూర్యచన్ద్రాదయోగ్రహాః
అతఃపరంతుత్రివిధమగ్నేర్వక్ష్యేసముద్భవమ్॥౫ ॥ దివ్యస్యభౌతికస్యాగ్నేరథోగ్నేః
పార్థివస్యచ । వ్యుష్టాయాంతురజన్యాంచబ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ ౬ ॥
వ్యాకృతమిదంత్వాసీన్నైశేనతమసావృతమ్ । చతుర్భాగావశిష్టేస్మిన్లోకేనష్టే
శేషతః ॥ ౭ ॥ స్వయమ్భూర్భగవాంస్తత్రలోకసర్వార్థసాధకః । ఖద్యోతవ
వ్యచరదావిర్భావచికీర్షయా ॥ ౮ ॥ సోగ్నింసృష్ట్వాథలోకాదౌపృథివీజలసంశ్రి
సంహృత్యతత్ప్రకాశార్థంత్రిధావ్యభజదీశ్వరః ॥ ౯ ॥ పవనోయస్తులోకేస్మిన్

ర్థివోవహ్నిరుచ్యతే। యశ్చాసౌతపతేసూర్యేశుచిరగ్నిస్తుసస్మృతః॥౧౦॥ వైద్యుతోఽబ్జస్తువిజ్ఞేయస్తేషాంవక్ష్యేతులక్షణమ్ । వైద్యుతోజాఠరస్సౌరోవారిగర్భాస్త్రియోఽగ్నయః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాదాపఃపిబన్సూర్యోగోభిర్దీప్యత్యసౌవిభుః । జలేచాబ్జస్సమావిష్టోనాద్భిరగ్నిఃప్రశామ్యతి ॥ ౧౨ ॥ మానవానాంచకుక్షిస్థోనాద్భిశ్శామ్యతిపావకః । అర్చిష్మాన్పవనస్సోఽగ్నిర్నిష్ప్రభోజాఠరస్స్మృతః॥౧౩ ॥ యశ్చాయంమణ్డలీశుక్లీనిరూష్మాసమ్ప్రజాయతే। ప్రభాసౌరీతుపాదేనహ్యస్తంయాతేదివాకరే॥ అగ్నిమావిశతేరాత్రౌతస్మాద్దూరాత్ప్రకాశతే । ఉద్యన్తంచపునస్సూర్యమౌష్ణ్యమగ్నేస్సమావిశేత్ ॥ ౧౪ ॥ పాదేనపార్థివస్యాగ్నేస్తస్మాదగ్నిస్తపత్యసౌ । ప్రకాశోష్ణస్వరూపేచసౌరాగ్నేయేతుతేజసీ ॥ ౧౫ ॥ పరస్పరానుప్రవేశాదాప్యాయేతేపరస్పరమ్ । ఉత్తరేచైవభూమ్యర్ధేతథాహ్యగ్నిశ్చదక్షిణే ॥ ౧౬ ॥ ఉత్తిష్ఠతిపునస్సూర్యఃపునర్వైప్రవిశత్యపః।తస్మాత్తామ్రాభవన్త్యాపోదివారాత్రిప్రవేశనాత్॥ అస్తంయాతిపునస్సూర్యోఅహర్వైప్రవిశత్యపః । తస్మాన్నక్తంపునశ్శుక్లాఆపోదృశ్యన్తిభాస్వరాః ॥ ౧౯ ॥ ఏతేనక్రమయోగేనభూమ్యర్ధేదక్షిణోత్తరే। ఉదయాస్తమనేనిత్యమహోరాత్రంవిశత్యపః ॥ ౨౦ ॥ యశ్చాసౌతపతేసూర్యఃపిబన్నమ్భోగభస్తిభిః। పార్థివాగ్నివిమిశ్రోఽసౌదివ్యశ్శుచిరితిస్మృతః ॥ ౨౧ ॥ సహస్రపాదసౌవహ్నిర్వృత్తకుమ్భనిభస్స్మృతః । ఆదత్తేసతునాడీనాంసహస్రేణసమన్తతః ॥ ౨౨ ॥ నాదేయీశ్చైవసాముద్రీఃకూపాశ్చైవతథాఘనాః। స్థావరాజఙ్గమాశ్చైవవాపీకుల్యాదికాహ్యపః॥ ౨౩ ॥ తస్యరశ్మిసహస్రంతచ్ఛీతవర్షోష్ణనిస్స్రవమ్ । తాసాంచతుశ్శతానాడ్యోవర్షన్తేచిత్రమూర్తయః॥౨౪ ॥ భజనాశ్చైవమాల్యాశ్చకేతనాఃపతనాస్తథా । అమృతానామతస్సర్వారశ్మయోవృష్టిసర్జనాః॥ ౨౫ ॥ హిమోద్వహాశ్చతానాడ్యోరశ్మయస్త్రిశతాఃపునః । రేశామేఘాశ్చవాత్స్యాశ్చహ్లాదిన్యోహిమసర్జనాః ॥ ౨౬ ॥ చన్ద్రభానామతస్సర్వాఃపీతాభాశ్చగభస్తయః। శుక్లాశ్చకకుభాశ్చైవగావోవిశ్వభృతస్తథా ॥ ౨౭ ॥ శుక్లాస్తానామతస్సర్వాస్త్రిశతీర్ఘర్మసర్జనాః । సోమోబిభర్తితాభిస్తుమనుష్యపితృదేవతాః ॥ ౨౮ ॥ మనుష్యానౌషధేనేహస్వధయాచపితౄనపి। అమృతేనసురాన్సర్వాంస్తిసృభిస్తర్పయత్యసౌ ॥ ౨౯ ॥ వసన్తేచైవగ్రీష్మేచశతైస్సతపతేత్రిభిః । వర్షాస్వథోశరదిచచతుర్భిస్సమ్ప్రవర్షతి ॥ ౩౦ ॥ హేమన్తేశిశిరేచైవహిమముత్సృజతేత్రిభిః । ఇన్ద్రోధాతాభగఃపూషామిత్రోథవరుణోర్యమా॥ ౩౧॥అంశుర్వివస్వాంస్త్వష్టాచపర్జన్యోవిష్ణురేవచ । వరుణోమాఘమాసేతుసూర్యఏవతుఫాల్గునే ॥ ౩౨ ॥ చైత్రేమాసిభవేదంశుర్ధాతావైశాఖతాపనః । జ్యేష్ఠేమాసిభవేదిన్ద్రఆషాఢేచార్యమారవిః ॥ ౩౩ ॥ వివస్వాఞ్ఛ్రావణేమాసిప్రోష్ఠపాదేభగస్స్మృతః । పర్జన్యోశ్వయు

జేమాసిత్వష్టా వై కా_ర్తి కేరవిః॥ ౩౪ ॥ మార్గశీర్షేభ వేన్మిత్రః పౌ షేవిష్ణుస్సనాతనః
పఞ్చరశ్మిసహస్రాణివరుణస్యార్కకర్మణి ॥ ౩౫ ॥ షడ్భిస్సహస్రైః పూషాతు
వోంశుస్సప్తభిస్తథా । ధాతాష్టభిస్సహస్రైస్తు నవభిస్తు శతక్రతుః॥ ౩౬ ॥ వివస్వా
న్దశభిర్యాతియాత్యేకాదశభిర్భగః । సప్తభిస్తపతేమిత్రస్త్వష్టా చైవాష్టభిస్స్మృతః
అర్యమాదశభిర్యాతిపర్జన్యోనవభిస్తథా । షడ్భీరశ్మిసహస్రైస్తు విష్ణుస్తపతి మేదిని
మ్ ॥ ౩౭ ॥ వసన్తేకపిలస్సూర్యోగ్రీష్మేకాఞ్చనసప్రభః । శ్వేతోవర్షాసువర్ణేన పా
ణ్డుశ్శరది భాస్కరః ॥ ౩౮ ॥ హేమన్తే తామ్రవర్ణస్తు శిశిరేలోహితోరవిః। ఇతివర్ణా
స్సమాఖ్యాతాసూర్యస్యతుసముద్భవాః ॥ ౪౦ ॥ ఓషధీషు బలంధత్తేస్వధయా
పితృష్వపి।సూర్యోమరేష్వమృతంత్రయంత్రిషునియచ్ఛతి॥ ౪౧ ॥ ఏవంరశ్మిసహ
స్రంతత్సౌరంలోకార్థసాధకమ్।భిద్యతేలోకమాసాద్యజలంశీతోష్ణనిస్స్రవమ్ ॥ ౪౨
ఇత్యేతన్మణ్డలంశుక్లంభాస్కరంసూర్యసంజ్ఞితమ్ । నక్షత్రగ్రహసోమానాంప్రతిష్ఠా
యోనిరేవచ॥ ౪౩ ॥చన్ద్రర్క్షగ్రహాస్సర్వేవిజ్ఞేయాస్సూర్యసమ్భవాః । నక్షత్రా
ధిపతిస్సోమోనయనంవామమీశితుః ॥ ౪౪ ॥ నయనంవామమీశస్యదక్షిణం
భాస్కరస్స్వయమ్ । తేషాంజనానాంలోకేస్మిన్నయనంనయతేయతః ॥ ౪౫ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యరశ్మి
ప్రయోజనకథనంనామఏకోనషష్టితమోధ్యాయః

శ్రీసూర్యముఖ్యసప్తరశ్మిమహిమా. ౨

సూతః ॥ శేషాఃపఞ్చగ్రహాజ్ఞేయా ఈశ్వరాఃకామచారిణః । పఠ్యతేచాగ్ని
రాదిత్యఉదకంచన్ద్రమాస్స్మృతః ॥ ౧ ॥ శేషాణాంప్రకృతింసమ్యగ్వక్ష్యమాణాం
బోధత । సురసేనాపతిస్స్కన్దఃపఠ్యతేఙ్గారకోగ్రహః ॥ ౨ ॥ నారాయణంబుధం
ప్రాహుర్దేవంజ్ఞానవిదోజనాః । సర్వలోకప్రభుస్సాక్షాద్యమోలోకప్రభుస్స్వ
యమ్ ॥ ౩ ॥ మహాగ్రహోద్విజశ్రేష్ఠామన్దగామీశనైశ్చరః । దేవాసురగురూ
ద్వౌతుభానుమన్తౌమహాగ్రహౌ ॥ ౪ ॥ ప్రజాపతిసుతావుక్తౌతతశ్శుక్రబృహస్పతీ
ఆదిత్యమూలమఖిలంత్రైలోక్యంనాత్రసంశయః॥ ౫ ॥ భవత్యస్మాజ్జగత్కృత్స్నం
సదేవాసురమానుషమ్ । రుద్రేన్ద్రోపేన్ద్రచన్ద్రాణాంవిప్రేన్ద్రాగ్నిదివౌకసామ్
ద్యుతిర్ద్యుతిమతాంకృత్స్నంయత్తేజస్సార్వలౌకికమ్ । సర్వాత్మాసర్వలోకేశో
మహాదేవఃప్రజాపతిః ॥ ౭ ॥ సూర్యఏవత్రిలోకేశోమూలంపరమదైవతమ్ । తతో
జాయతేసర్వంతత్రైవప్రవిలీయతే ॥ ౮ ॥ భావాభావౌహిలోకానామాదిత్యా
స్సృతౌపురా । అవిజ్ఞేయోగ్రహోవిప్రాదీప్తిమాన్సుప్రభోరవిః॥౯ ॥ అత్రగ
స్త్రినిధనంజాయన్తేచపునఃపునః। క్షణాముహూర్తాదివసానిశాఃపక్షాశ్చకృత్స్నశః
మాసాస్సంవత్సరాశ్చైవఋతవోథయుగానిచ । తదాదిత్యాదృతేహ్యేషాంకాల

క్ష్యానవిద్యతే॥ ౧౧॥ కాలాదృతేననియమోనదీక్షానాహ్నికక్రమః । ఋతూనాంచ
విభాగశ్చపుష్పంమూలంఫలంకుతః ॥ ౧౨ ॥ కుతస్సస్యవినిష్పత్తిస్తృణౌషధిగణోఽపి
చ । అభావోవ్యవహారాణాంజన్తూనాందివిచేహచ ॥ ౧౩ ॥ జగత్ప్రతాపనస్స్మృతే
భాస్కరంరుద్రరూపిణమ్ । సఏషకాలశ్చాగ్నిశ్చద్వాదశాత్మాప్రజాపతిః ॥ ౧౪ ॥
తపత్యేషద్విజశ్రేష్ఠాస్త్రైలోక్యంసచరాచరమ్। సఏషతేజసాంరాశిస్సమస్తస్సార్వ
లౌకికః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్తమంమార్గమాస్థాయరాత్ర్యహోభిరిదంజగత్ । పార్శ్వ
తోర్ధ్వమధశ్చైవతాపయత్యేషసర్వశః ॥ ౧౬ ॥ యథాప్రభాకరోదీపోగృహమధ్యే
వలమ్బితః । పార్శ్వతోర్ధ్వమధశ్చైవతమోనాశయతేసమమ్ ॥ ౧౭ ॥ తద్వత్సస
హస్రకిరణోగ్రహరాజోజగత్ప్రభుః । సూర్యోగోభిర్జగత్సర్వమాదీపయతిసర్వతః॥
రవేంశ్మిసహస్రంయత్ప్రాఙ్మయాసముదాహృతమ్ । తేషాంశ్రేష్ఠాఃపునస్సప్తరశ్మ
యోగ్రహయోనయః ॥ ౧౯ ॥ సుషుమ్నోహరికేశశ్చవిశ్వకర్మాతథైవచ । విశ్వ
వ్యచాఃపునశ్చాన్యస్సన్నద్ధశ్చతతఃపరః॥ ౨౦ ॥ సర్వావసుఃపునశ్చాన్యస్స్వరాడన్యః
ప్రకీర్తితః । సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిస్తుదక్షిణాంరాశిమైధయత్ ॥ ౨౧॥ తిర్యగూర్ధ్వః
ప్రచారోఽస్యసుషుమ్నఃపరికీర్తితః । హరికేశఃపురస్తాద్యోఋక్షయోనిఃప్రకీర్త్యతే ॥
దక్షిణేవిశ్వకర్మాచరశ్మిర్వర్ధయతేబుధమ్ । విశ్వవ్యచాస్తుయఃపశ్చాచ్ఛుక్రయోని
స్స్మృతోబుధైః ॥ ౨౩ ॥ సన్నద్ధశ్చతుయోరశ్మిస్సయోనిర్లోహితస్యతు । షష్ఠస్స
ర్వావసూరశ్మిస్సయోనిస్తుబృహస్పతేః ॥ ౨౪ ॥ శనైశ్చరంపునశ్చాపిరశ్మిరాప్యా
యతేస్వరాట్ । ఏవంసూర్యప్రభావేననక్షత్రగ్రహతారకాః ॥ ౨౫ ॥ దృశ్యన్తే
దివితాస్సర్వావిశ్వంచేదంపునర్జగత్ । నక్షీయన్తేయతస్తానితస్మాన్నక్షత్రతాస్మృ
తా ॥ ౨౬ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యముఖ్యసప్తరశ్మి
మాహాత్మ్యకథనంనామషష్టితమోధ్యాయః.

శ్రీగ్రహర్క్షాదిస్థానసఙ్ఖ్యావర్ణనమ్.శ్రీ

సూతః ॥ క్షేత్రాణ్యేతానిసర్వాణిఆతపన్తిగభస్తిభిః । తేషాంక్షేత్రాణ్య
థాదత్తేసూర్యోనక్షత్రతారకాః ॥ ౧ ॥ చీర్ణేనసుకృతేనేహసుకృతాన్తేగ్రహాశ్ర
యాః । తారణాత్తారకాహ్యేతాశ్శుక్లత్వాచ్చైవతారకాః ॥ ౨ ॥ దివ్యానాంపా
ర్థివానాంచనైశానాంచైవసర్వశః । ఆదానాన్నిత్యమాదిత్యస్తేజసాంతమసామ
పి ॥ ౩ ॥ సవనేస్యన్దనార్థేచధాతురేషవిభావ్యతే । సవనాత్తేజసోఽపాంచతేనా
సౌసవితామతః ॥ ౪ ॥ బహుళశ్చన్ద్రఇత్యేషహ్లాదనేధాతురుచ్యతే । శుక్లత్వే
చామృతత్వేచశీతత్వేచవిభావ్యతే ॥ ౫ ॥ సూర్యాచన్ద్రమసోర్దివ్యేమణ్డలేభాస్వ

రేఖగే । జలతేజోమయేశుక్లేవృత్తకుమ్భనిభేశుభే ॥ ౬ ॥ ఘనతోయాత్మకంత
మణ్డలంశశినస్స్మృతమ్ । ఘనతేజోమయంశుక్లంమణ్డలంభాస్కరస్యతు ॥ ౭ ॥
వసన్తిసర్వదేవాశ్చస్థానాన్యేతానిసర్వశః । మన్వన్తరేషుసర్వేషుఋక్షసూ
ర్యగ్రహాశ్రయాః ॥ ౮ ॥ తేనగ్రహాగృహాణ్యేవతదాఖ్యాస్తేభవన్తిచ । సౌరంసూ
ర్యోవిశత్స్థానంసౌమ్యంసోమస్తథైవచ ॥ ౯ ॥ శౌక్రంశుక్రోవిశత్స్థానంషోడశ
ర్చిఃప్రతాపవాన్ । బృహద్బృహస్పతిశ్చైవలోహితశ్చైవలోహితమ్ ॥ ౧౦ ॥ శనై
శ్చరంతథాస్థానందేవశ్చాపిశనైశ్చరః । బౌధంబుధస్తుస్వర్భానుస్స్వర్భానుస్థా
నమాశ్రితః ॥ ౧౧ ॥ నక్షత్రాణిచసర్వాణినక్షత్రాణివిశన్తిచ । గ్రహాణ్యేతానిసర
ణిజ్యోతీంషిసుకృతాత్మనామ్ ॥ ౧౨ ॥ కల్పాదౌసమ్ప్రవృత్తానినిర్మితానిస్వయమ్భు
వా । స్థానాన్యేతానితిష్ఠన్తియావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౧౩ ॥ మన్వన్తరేషుస
ర్వేషుదేవస్థానానితానివై । అభిమానినోవతిష్ఠన్తేదేవాస్థానంపునఃపునః ॥ ౧౪ ॥ అ
తీతైస్తుసహైతానిభావ్యాభావ్యైస్సురైస్సహ । వర్తన్తేవర్తమానైశ్చస్థానిభిస్తై
రైస్సహ ॥ ౧౫ ॥ అస్మిన్మన్వన్తరేచైవగ్రహావైమానికాస్స్మృతాః । వివస్వానదితేః పు
త్రస్సూర్యోవైవస్వతేన్తరే ॥ ౧౬ ॥ ద్యుతిమానృషిపుత్రస్తుసోమోదేవోవసుస్స్మృతః
శుక్రోదేవస్తువిజ్ఞేయోభార్గవోసురయాజకః ॥ ౧౭ ॥ బృహత్తేజాస్స్మృతోదేవోదేవా
చార్యోఙ్గిరాసుతః । బుధోమనోహరశ్చైవఋషిపుత్రస్తుసస్మృతః ॥ ౧౮ ॥ శనై
శ్చరోవిరూపస్తుసంజ్ఞాపుత్రోవివస్వతః । అగ్నిర్వికేశ్యాంజజ్ఞేతుయువాసౌలోహి
తార్చిషః ॥ ౧౯ ॥ నక్షత్రఋక్షనామిన్యోదాక్షాయణ్యస్తుతాస్స్మృతాః । స్వర్భాను
స్సింహికాపుత్రోభూతసన్తాపనోసురః ॥ ౨౦ ॥ సోమర్క్షగ్రహసూర్యేషుకీర్తి
స్త్వభిమానినః । స్థానాన్యేతాన్యథోక్తానిస్థానిన్యశ్చైవదేవతాః ॥ ౨౧ ॥ సౌ
మగ్నిమయంస్థానంసహస్రాంశోర్వివస్వతః । హిమాంశోస్తుస్మృతంస్థానమమ్మయం
శుక్లమేవచ ॥ ౨౨ ॥ ఆప్యంశ్యామంమనోజ్ఞంచబుధరశ్మిగృహంస్మృతమ్ । శుక్రస్యా
ప్యమ్మయంశుక్లంపదంషోడశరశ్మివత్ ॥ ౨౩ ॥ నవరశ్మితుభౌమస్యలోహితంస్థా
నముత్తమమ్ । హరిద్రాభంబృహచ్చాపిషోడశార్చిబృహస్పతేః ॥ ౨౪ ॥ అష్టరశ్మి
గృహంచాపిప్రోక్తంకృష్ణంశనైశ్చరే । స్వర్భానోస్తామసంస్థానంభూతసన్తాపనా
లయమ్ ॥ ౨౫ ॥ విజ్ఞేయాస్తారకాస్సర్వాస్త్వృషయస్త్వేకరశ్మయః । ఆశ్రయాణ్యా
పుణ్యకీర్తీనాంశుక్లాశ్చాపిస్వవర్ణతః ॥ ౨౬ ॥ ఘనతోయాత్మికాజ్ఞేయాఃకల్పా
దేవనిర్మితాః । ఆదిత్యరశ్మిసంయోగాత్సమ్ప్రకాశాత్మికాస్స్మృతాః ॥ ౨౭ ॥ న
యోజనసాహస్రోవిష్కమ్భస్సవితుస్స్మృతః । త్రిగుణస్తస్యవిస్తారోమణ్డలస్యప్ర
మాణతః ॥ ౨౮ ॥ ద్విగుణస్సూర్యవిస్తారాద్విస్తారశ్శశినస్స్మృతః । తుల్యస్తయోస
స్తుస్వర్భానుర్భూత్వాధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౨౯ ॥ ఉద్ధృత్యపృథివీచ్ఛాయాంనిర్మి

మణ్డలాకృతిమ్ । స్వర్భానోస్తుబృహత్స్థానంతృతీయంయత్తమోమయమ్॥ ౩౦ ॥ ఆదిత్యాత్తచ్చనిష్క్రమ్యసోమంగచ్ఛతిపర్వసు । ఆదిత్యమేతిసోమాచ్చపునస్సౌరేషుపర్వసు ॥ ౩౧ ॥ స్వర్భానునుదతేయస్మాత్తస్మాత్స్వర్భానురుచ్యతే । చన్ద్రస్యషోడశోభాగోభార్గవస్యవిధీయతే ॥ ౩౨ ॥ విష్కమ్భాన్మణ్డలాచ్చైవయోజనాగ్రాత్ప్రమాణతః । భార్గవాత్పాదహీనస్తువిజ్ఞేయోవైబృహస్పతిః ॥ ౩౩ ॥ బృహస్పతేఃపాదహీనౌవక్రసౌరీఉభౌస్మృతౌ । విస్తారాన్మణ్డలాచ్చైవపాదహీనస్తయోర్బుధః ॥ ౩౪ ॥ తారానక్షత్రరూపాణివపుష్మన్తీహయానివై । బుధేనతానితుల్యానివిస్తారాన్మణ్డలాచ్చవై ॥ ౩౫ ॥ ప్రాయశశ్చన్ద్రయోగీనివిద్యాదృక్షాణితత్త్వవిత్ । తారానక్షత్రరూపాణిహీనానితుపరస్పరమ్ ॥ ౩౬ ॥ శతానిపఞ్చచత్వారిత్రీణిద్వేచైవయోజనే । సర్వోపరినికృష్టానితారకామణ్డలానితు ॥ యోజనాన్యర్ధమాత్రాణితేభ్యోహ్రస్వంనవిద్యతే। ఉపరిష్టాత్త్రయస్తేషాంగ్రహాస్తేదూరసర్పిణః ॥ ౩౮ ॥ సౌరోఙ్గిరాశ్చవక్రశ్చజ్ఞేయామన్దవిచారిణః । పూర్వమేవసమాఖ్యాతాగతిస్తేషాంయథాక్రమమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఏతేష్వేవగ్రహాస్సర్వేనక్షత్రేషుసముత్థితాః । వివస్వానదితేఃపుత్రస్సూర్యోవైమునిసత్తమాః ॥ ౪౦ ॥ విశాఖాసుసముత్పన్నోగ్రహాణాంప్రథమోగ్రహః । త్విషిమాన్ధర్మపుత్రస్తుసోమోదేవోవసుస్తుసః ॥ ౪౧ ॥ శీతరశ్మిస్సముత్పన్నఃకృత్తికాసునిశాకరః। షోడశార్చిర్భృగోఃపుత్రశ్శుక్రస్సూర్యాదనన్తరమ్ ॥ ౪౨ ॥ తారాగ్రహాణాంప్రవరస్తిష్యేక్షేత్రేసముత్థితః । గ్రహశ్చాఙ్గిరసఃపుత్రోద్వాదశార్చిర్బృహస్పతిః ॥ ౪౩ ॥ ఫాల్గునీషుసముత్పన్నఃపూర్వాఖ్యాసుజగద్గురుః । నవార్చిర్లోహితాఙ్గశ్చప్రజాపతిసుతోగ్రహః॥ ఆషాఢాస్విహపూర్వాసుసముత్పన్నఇతిస్మృతః। రేవతీష్వేవసప్తార్చిస్థానేసౌరిశ్శనైశ్చరః ॥ ౪౫॥ సౌమ్యోబుధోధనిష్ఠాసుపఞ్చార్చిరుదితోగ్రహః।తమోమయోమృత్యుసుతఃప్రజాక్షయకరశ్శిఖీ॥ ౪౬ ॥ ఆశ్లేషాసుసముత్పన్నస్సర్వహారీమహాగ్రహః। తథాస్వనామధేయేషుదాక్షాయణ్యాస్సముత్థితాః ॥ ౪౭ ॥ తమోవీర్యమయోరాహుఃప్రకృత్యాకృష్ణమణ్డలః । భరణీషుసముత్పన్నోగ్రహశ్చన్ద్రార్కమర్దనః ॥౪౮॥ ఏతేతారాగ్రహాశ్చాపిబోద్ధవ్యాభార్గవాదయః । జన్మనక్షత్రపీడాసుయాన్తివైగుణ్యతాంయతః ॥ ౪౯ ॥ ముచ్యతేతేనదోషేణతతస్తద్గ్రహభక్తితః । సర్వగ్రహాణామేతేషామాదిరాదిత్యఉచ్యతే ॥ ౫౦ ॥ తారాగ్రహాణాంశుక్రస్తుకేతూనాంచాపిధూమవాన్ । ధ్రువఃకిలగ్రహాణాంతువిభక్తానాంచతుర్దశమ్॥౫౧॥ నక్షత్రాణాంశ్రవిష్ఠాస్యాదయనానాంతథోత్తరమ్ । వర్షాణాంచైవపఞ్చానామాద్యస్సంవత్సరస్స్మృతః ॥ ౫౨॥ ఋతూనాంశిశిరశ్చాపిమాసానాంమాఘఉచ్యతే। పక్షాణాంశుక్లపక్షస్తుతిథీనాంప్రతిపత్తథా ॥ ౫౩ ॥ అహోరాత్రవిభాగానామహశ్చాదిఃప్రకీర్తితమ్ । ముహూర్తానాంతథైవాదిముహూర్తోరుద్రదైవతః ॥ ౫౪ ॥ క్షణ

శ్చాపిని మేషాదిః కాలః కాలవిదాం వరాః । శ్రవణాన్తం ధనిష్ఠాదియుగం స్యాత్పఞ్చవా
ర్షికమ్ ॥ ౫౫ ॥ భానోర్గతివిశేషేణ చక్రవత్పరివర్తతే । దివాకరస్స్మృతస్తస్మా
త్కాలకృద్విభురీశ్వరః ॥ ౫౬ ॥ చతుర్విధానాం భూతానాం ప్రవర్తకనివర్తకః
తస్యాపి భగవాన్రుద్రస్సాక్షాద్దేవః ప్రవర్తకః ॥ ౫౭॥ ఇత్యేష జ్యోతిషామేవం సన్ని
వేశోఽర్థనిశ్చయః । లోకసంవ్యవహారార్థం మహాదేవేన నిర్మితః ॥ ౫౮ ॥ బుద్ధిపూర్వం
భగవతా కల్పాదౌ సమ్ప్రవర్తితః । స ఆశ్రయోఽభిమానీ చ సర్వస్య జ్యోతిరాత్మ
కః ॥ ౫౯ ॥ ఏకరూపప్రధానస్య పరిణామోఽయమద్భుతః । నైష శక్యః ప్రసఙ్ఖ్యాతుం
యాథాతథ్యేన కేనచిత్ ॥ ౬౦ ॥ గతాగతం మనుష్యేణ జ్యోతిషాం మాంసచక్షుషా
ఆగమాదనుమానాచ్చ ప్రత్యక్షాదుపపత్తితః ॥ ౬౧ ॥ పరీక్ష్య నిపుణం బుద్ధ్యా శ్రద్ధా
తవ్యం విపశ్చితా । చక్షుశ్శాస్త్రం జలం లేఖ్యం గణితం మునిసత్తమాః ॥ ౬౨ ॥ పఞ్చై
తే హేతవో జ్ఞేయా జ్యోతిర్గానఃనిర్ణయే ॥ ౬౩ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే గ్రహసంస్థానసఙ్ఖ్యా
వర్ణనం నామ ఏకషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీధ్రువోపాఖ్యానమ్.శ్రీ

ఋషయః ॥ కథం విష్ణుప్రసాదాద్వై ధ్రువో బుద్ధిమతాం వరః । మేఢీభూతో
గ్రహాణాం వై వక్తుమర్హసి సాదరమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ ఏతమర్థం మయా పృష్టో నానాశాస్త్ర
విశారదః । మార్కణ్డేయః పురా ప్రాహ మహ్యం శుశ్రూష వేద్విజాః ॥ ౨ ॥ మార్కణ్డే
యః ॥ సార్వభౌమో మహాతేజాస్సర్వశస్త్రభృతాం వరః । ఉత్తానపాదో రాజా
వై పాలయామాస మేదినీమ్ ॥ ౩ ॥ తస్య భార్యాద్వయమభూత్సునీతిస్సురుచిస్తథా
అగ్రజాయామభూత్పుత్రస్సునీత్యాం తు మహాయశాః ॥ ౪ ॥ ధ్రువో నామ మహాప్రా
జ్ఞః కులదీపో మహామతిః । కదాచిత్సప్తవర్షోఽపి పితురఙ్కముపావిశత్ ॥ ౫ ॥ సురుచి
స్తం వినిర్ధూయ స్వపుత్రం ప్రీతిమానసా । న్యవేశయత్తం విప్రేన్ద్రా హ్యఙ్కం రూపే
ణ మానితా ॥ ౬ ॥ అలబ్ధ్వా స పితుర్ధీమానఙ్కం దుఃఖితమానసః । మాతుస్సమీపమా
గమ్య రురోద స పునః పునః ॥ ౭ ॥ రుదన్తం పుత్రమాహేదం మాతా శోకపరిప్లుతా । సు
రుచిర్దయితా భర్తుస్తస్యాః పుత్రోఽపి తాదృశః ॥ ౮ ॥ మమ త్వం మన్దభాగ్యాయా జా
తః పుత్రోఽప్యభాగ్యవాన్ । కిం శోచసి కిమర్థం త్వం రోదమానః పునః పునః ॥ ౯ ॥ స
న్తప్తహృదయో భూత్వా మమ శోకం కరిష్యసి । స్వస్థస్థానం ధ్రువం పుత్ర స్వశక్త్యా త్వం
సమాప్నుయాః ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుక్తస్స తు మాత్రా వై నిర్జగామ తదా వనమ్ । విశ్వా
మిత్రం తతో దృష్ట్వా ప్రణిపత్య యథావిధి ॥ ౧౧ ॥ ఉవాచ ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా భగవన్వ
క్తుమర్హసి । సర్వేషాముపరిస్థానం కేన ప్రాప్స్యామి సత్తమ ॥ ౧౨ ॥ పితురఙ్కే

సమాసీనంమాతామాంసురుచిర్మనే । వ్యధూనయత్సతాంరాజాపితానోవాచకించ
న॥౧౩॥ ఏతస్మాత్కారణాద్బ్రహ్మంస్త్రస్తోహంమాతరంగతః । సునీతిరాహమే
మాతామాకృథాశ్శోకముత్తమమ్ ॥ ౧౪ ॥ స్వకర్మణాపరంస్థానంప్రాప్తుమర్హసిపు
త్రక । తస్యాహివచనంశ్రుత్వాస్థానంతపసామునే॥౧౫॥ ప్రాప్తోవనమిదంబ్రహ్మ
న్నాగత్యత్వాందృష్టవాన్ప్రభో। తవప్రసాదాత్ప్రాప్స్యేహంస్థానమద్భుతముత్తమమ్॥
ఇత్యుక్తస్సమునిశ్శ్రీమాన్ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ । రాజపుత్రశృణుష్వేదంస్థానముత్త
మమాప్స్యసి ॥ ౧౭ ॥ ఆరాధ్యజగతామీశంకేశవంక్లేశనాశనమ్ । దక్షిణాఙ్గభవం
శమ్భోర్మహాదేవస్యధీమతః ॥ ౧౮॥ జపనిత్యంమహాప్రాజ్ఞసర్వపాపవినాశనమ్। ఇ
ష్టదంపరమంశుద్ధంపవిత్రమమలంపరమ్ ॥ ౧౯ ॥ బ్రూహిమన్త్రమిమందివ్యంప్రణ
వేనసమన్వితమ్ । నమోస్తువాసుదేవాయఇత్యేవంనియతేన్ద్రియః ॥ ౨౦ ॥ ధ్యా
యన్సనాతనంవిష్ణుంజపహోమసమన్వితః। ఇత్యుక్తఃప్రణిపత్యైనంవిశ్వామిత్రం
మహాయశాః ॥ ౨౧ ॥ ప్రాఙ్ముఖోనియతోభూత్వాజజాపప్రీతిమానసః। శాకమూ
లఫలాహారస్సంవత్సరమతన్ద్రితః ॥ ౨౨॥ జజాపమన్త్రమనిశమజస్రంసపునఃపునః।
బేతాళరాక్షసాఘోరాస్సింహాద్యాశ్చతథామృగాః ॥ ౨౩ ॥ తమభ్యయుర్మహా
త్మానంబుద్ధిమోహాయభీషణాః । జపన్సవాసుదేవేతినకిఞ్చిత్ప్రత్యపద్యత॥౨౪॥సునీ
తిరస్యయామాతాతస్యావీర్యేణసంవృతా । పిశాచీసమనుప్రాప్తారురోదభృశదుః
ఖితా ॥ ౨౫ ॥ మమత్వమేకపుత్రోసికిమర్థంక్లిశ్యతేభవాన్ । మామనాథామపా
హాయతపఆస్థితవానసి ॥ ౨౬ ॥ ఏవమాదీనివాక్యానిభాషమాణాంమహాతపాః।అని
రీక్ష్యైవహృష్టాత్మాహరేర్నామజజాపసః ॥ ౨౭ ॥ తతఃప్రశేముస్సర్వత్రవిఘ్నరూ
పాణితత్రవై । తతోగరుడమారుహ్యకాలమేఘసమద్యుతిః ॥ ౨౮ ॥ సర్వదేవైఃప
రివృతస్స్తూయమానోమహర్షిభిః । ఆయయౌభగవాన్విష్ణుర్ధ్రువాన్తికమరాతిహా ॥
తమాగతంవిలోక్యాథకోసావిత్యేవచిన్తయత్ । పిబన్నివహృషీకేశంనయనాభ్యాం
జగత్పతిమ్ ॥ ౩౦॥ జపన్సవాసుదేవేతిధ్రువస్తస్థౌమహామతిః। శఙ్ఖప్రాన్తేనగోవిన్దః
పస్పర్శాస్యంహితస్యవై ॥ ౩౧ ॥ తతస్సపరమంజ్ఞానమవాప్యపురుషోత్తమమ్। తు
ష్టావప్రాఞ్జలిర్భూత్వాసర్వలోకేశ్వరంహరిమ్ ॥ ౩౨ ॥ ప్రసీదదేవదేవేశశఙ్ఖచ
క్రగదాధర । లోకాత్మన్వేదగుహ్యాత్మన్త్వాంప్రపన్నోస్మికేశవ॥ ౩౩ ॥ నవిదుస్త్వాం
మహాత్మానంసనకాద్యామహర్షయః । తత్కథంత్వామహంవిద్యాంనమస్తేభువనే
శ్వర ॥ ౩౪ ॥ తమాహప్రహసన్విష్ణురేహివత్సధ్రువోభవాన్ । స్థానంధ్రువంసమా
సాద్యజ్యోతిషామగ్రభుగ్భవ॥ ౩౫॥ మాత్రాత్వంసహితస్తత్రజ్యోతిషాంస్థానమాప్ను
హి। మత్స్థానమేతత్పరమంధ్రువంనిత్యంసుశోభనమ్॥ ౩౬॥ తపసారాధ్యదేవేశం
పురాలబ్ధంహిశఙ్కరాత్ । వాసుదేవేతియోనిత్యంప్రణవేనసమన్వితమ్ ॥ ౩౭॥ న
మస్కారసమాయుక్తంభగవచ్ఛబ్దసంయుతమ్।జపేద్దేవంహియోవిద్వాన్ధ్రువంస్థా

సంప్రపద్యతే ॥ ౩౮ ॥ తతోదేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చపరమర్షయః । మాత్రాసహ
ధ్రువంసర్వేతస్మింస్థానేన్యవేశయన్ ॥ ౩౯ ॥ విష్ణోరాజ్ఞాంపురస్కృత్యజ్యోతిషాం
స్థానమాప్తవాన్ । ఏవంధ్రువోమహాతేజాద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥ ౪౦ ॥ అ
వాపమహతీంసిద్ధిమేతత్తేకథితంమయా ॥ సూతః ॥ తస్మాద్యోవాసుదేవాయప్రణ
మంకురుతేనరః ॥ ౪౧ ॥ సయాతిధ్రువసాలోక్యంధ్రువత్వంతస్యతత్తథా ॥ ౪౨॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే భువనకోశేధ్రువసం
స్థానవర్ణనంనామద్విషష్టితమోధ్యాయః

॥ దేవదానవాద్యుత్పత్తిః ॥

ఋషయః ॥ దేవానాందానవానాంచగన్ధర్వోరగరక్షసామ్ । ఉత్పత్తిం
బ్రూహిసూతాద్యయథాక్రమమనుత్తమమ్॥౧॥సూతః ॥ సఙ్కల్పాద్దర్శనాత్స్పర్శా
త్పూర్వేషాంసృష్టిరుచ్యతే । దక్షాత్ప్రాచేతసాదూర్ధ్వంసృష్టిర్మైథునసమ్భవా
యదాతుసృజతస్తస్యదేవర్షిగణపన్నగాన్। నవృద్ధిమగమల్లోకస్తదామైథునయో
తః ॥ ౩ ॥ దక్షఃపుత్రసహస్రాణిపఞ్చసూత్యామజీజనత్ । తాంస్తుదృష్ట్వామహా
భాగాన్సిసృక్షుర్వివిధాఃప్రజాః ॥ ౪ ॥ నారదఃప్రాహహర్యశ్వాన్దక్షపుత్రాన్స
మాగతాన్ । భువఃప్రమాణంసర్వంతుజ్ఞాత్వోర్ధ్వమధఏవవా॥ ౫॥ తతస్సృష్టిం
విశేషేణకురుధ్వమృషిసత్తమాః । తేతుతద్వచనంశ్రుత్వాప్రయాతాస్సర్వతోదిశమ్
అద్యాపిననివర్తన్తేసముద్రాదివసిన్ధవః । హర్యశ్వేష్వథనష్టేషుపునర్దక్షఃప్రజా
పతిః ॥ ౭ ॥ సూత్యామేవచపుత్రాణాంసహస్రమసృజత్ప్రభుః । శబలానామ
విప్రాస్సమేతాస్సృష్టిహేతవః॥ ౮॥ నారదోనుగతాన్ప్రాహపునస్తాన్సూర్యవర్చ
సః।భువఃప్రమాణంసర్వంతుజ్ఞాత్వాభ్రాతౄన్పునఃపునః ॥ ౯ ॥ ఆగత్యవాథసృష్టిం
చకరిష్యథవిశేషతః । తేపితేనైవమార్గేణజగ్ముర్భ్రాతృగతింతథా ॥ ౧౦ ॥ తే
ష్వపినష్టేషుషష్టికన్యాఃప్రజాపతిః ।వైరిణ్యాంజనయామాసదక్షఃప్రాచేతస
దా ॥ ౧౧ ॥ ప్రాదాత్సదశకంధర్మేకశ్యపాయత్రయోదశ । వింశత్సప్తచసోమా
యచతస్రోరిష్టనేమయే ॥ ౧౨ ॥ ద్వేచైవభృగుపుత్రాయద్వేకృశాశ్వాయధీమతే
ద్వేచైవాఙ్గిరసేతద్వత్తాసాంనామానివిస్తరాత్॥ ౧౩ ॥ శృణుధ్వందేవమాతౄ
ణాంప్రజావిస్తరమాదితః । మరుత్వతీవసూర్యామిర్లమ్బాభానురరున్ధతీ ॥ ౧౪
సఙ్కల్పాచముహూర్తాచసాధ్యావిశ్వాచభామినీ । ధర్మపత్న్యస్సమాఖ్యాతాస్తా
సాంపుత్రాన్వదామివః ॥ ౧౫ ॥ విశ్వేదేవాస్తువిశ్వాయాస్సాధ్యాస్సాధ్యాన్వ
నత్ । మరుత్వత్యాంమరుత్వన్తోవసోస్తువసవస్తథా ॥ ౧౬ ॥ భానోస్తుభా

ప్రోక్తాముహూర్త్తాయామముహూర్త్తకాః । లమ్బాయా ఘోషనామానో నాగవీథిస్తు
యామిజః ॥ ౧౬ ॥ సఙ్కల్పాయాస్తు సఙ్కల్పో వసుసర్గం వదామి వః । జ్యోతిష్మ
న్తస్తు యే దేవా వ్యాపకాస్సర్వతో దిశమ్ ॥ ౧౭ ॥ వసవస్తే సమాఖ్యాతాస్సర్వభూ
తహితైషిణః । ఆపో ధ్రువశ్చ సోమశ్చ ధరశ్చైవానిలోఽనలః ॥ ౧౮ ॥ ప్రత్యూషశ్చ
ప్రభాసశ్చ వసవోఽష్టౌ ప్రకీర్తితాః । అజైకపాదహిర్బుధ్న్యో విరూపాక్షోఽథ రైవతః ॥
హరశ్చ బహురూపశ్చ త్ర్యమ్బకశ్చ సురేశ్వరః । సావిత్రశ్చ జయన్తశ్చ పినాకీ చాప
రాజితః ॥ ౨౧ ॥ ఏతే రుద్రాస్సమాఖ్యాతా ఏకాదశ గణేశ్వరాః । కశ్యపస్య ప్రవ
క్ష్యామి పత్నీభ్యః పుత్రపౌత్రకమ్ ॥ ౨౨ ॥ అదితిశ్చ దితిశ్చైవ అరిష్టా సురసా మునిః ।
సురభిర్వినతా తామ్రా తథా క్రోధవశా ఇళా ॥ ౨౩ ॥ కద్రూస్త్విషా దనుస్తద్వత్తా
సాం పుత్రాన్వదామి వః । తుషితా నామ యే దేవాశ్చాక్షుషస్యాన్తరే మనోః ॥ ౨౪ ॥
వైవస్వతాన్తరే తే వై ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః । ఇన్ద్రో ధాతా భగస్త్వష్టా మి
త్రోఽథ వరుణోఽర్యమా ॥ ౨౫ ॥ వివస్వాన్సవితా పూషా అంశుమాన్విష్ణురేవ చ । ఏ
తే సహస్రకిరణా ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః ॥ ౨౬ ॥ దితిః పుత్రద్వయం లేభే కశ్య
పాదితి నః శ్రుతమ్ । హిరణ్యకశిపుం చైవ హిరణ్యాక్షం తథైవ చ ॥ ౨౭ ॥ దనుః పుత్రశ
తం లేభే కశ్యపాద్బలదర్పితమ్ । విప్రచిత్తిః ప్రధానోఽభూత్తేషాం మధ్యే ద్విజోత్తమాః ॥
తామ్రా చ జనయామాస షట్కన్యా ద్విజపుఙ్గవాః । శుకీం శ్యేనీం చ భాసీం చ సుగ్రీవీం
గృధ్రికాం శుచిమ్ ॥ ౨౯ ॥ శుకీ శుకానులూకాంశ్చ జనయామాస ధర్మతః । శ్యేనీం శ్యే
నాంస్తథా భాసీ కురఙ్గాంశ్చ వ్యజీజనత్ ॥ ౩౦ ॥ గృధ్రీ గృధ్రాన్కపోతాంశ్చ పారావ
తవిహఙ్గమాన్ । హంససారసకారణ్డప్లవాంశ్శుచిరజీజనత్ ॥ ౩౧ ॥ అజాశ్వమే
షోష్ట్రఖరాన్సుగ్రీవీ చాప్యజీజనత్ । వినతా జనయామాస గరుడం చారుణం శు
భా ॥ ౩౨ ॥ సౌదామినీం తథా కన్యాం సర్వలోకభయఙ్కరీమ్ । సురసాయాస్సహ
స్రం తు సర్పాణామభవత్పురా ॥ ౩౩ ॥ కద్రూస్సహస్రశిరసాం సహస్రం ప్రాప్రసు
వ్రతా । ప్రధానాస్తేషు విఖ్యాతాష్షడ్వింశతిరనుత్తమాః ॥ ౩౪ ॥ శేషవాసుకికర్కో
టశఙ్ఖైరావతకమ్బళాః । ధనఞ్జయమహానీలపద్మాశ్వతరతక్షకాః ॥ ౩౫ ॥ ఏలాపుత్రమ
హాపద్మధృతరాష్ట్రవలాహకాః । శఙ్ఖపాలమహాశఙ్ఖపుష్పదంష్ట్రశుభాననాః ॥ ౩౬ ॥
శఙ్ఖలోమా చ నహుషో వామనః ఫణితస్తథా । కపిలో దుర్ముఖశ్చాపి పతఞ్జలిరితి స్మృ
తః ॥ ౩౭ ॥ రక్షోగణం క్రోధవశా మహామాయం వ్యజీజనత్ । రుద్రాణాం చ గణం తద్వ
ద్గోమహిష్యౌ వరాఙ్గనా ॥ ౩౮ ॥ సురభిర్జనయామాస కశ్యపాదితి నశ్శ్రుతమ్ । మునిర్ము
నీనాం చ గణం గణమప్సరసాం తథా ॥ ౩౯ ॥ తథా కిన్నరగన్ధర్వానరిష్టాజనయద్బహూన్ ।
తృణవృక్షలతాగుల్మమిళా సర్వమజీజనత్ ॥ ౪౦ ॥ త్విషా తు యక్షరక్షాంసి జనయా
మాస కోటిశః । ఏతే తు కాశ్యపేయాశ్చ సఙ్క్షేపాత్పరికీర్తితాః ॥ ౪౧ ॥ ఏతేషాం పు

త్రపౌత్రాదివంశాశ్చ బహవస్సంస్మృతాః । ఏవం ప్రజాసు సృష్టాసు కశ్యపేన మహాత్మనా
ప్రతిష్ఠితాసు సర్వాసు చరాసు స్థావరాసు చ । అభిషిచ్యాధిపత్యేషు తేషాం ముఖ్యా
న్ప్రజాపతిః ॥ ౪౩ ॥ తతో మనుష్యాధిపతిం చక్రే వైవస్వతం మనుమ్ । స్వాయమ్భు
వేన్తరే పూర్వం బ్రహ్మణా యేభిషేచితాః ॥ ౪౪ ॥ తైరియం పృథివీ సర్వా సప్తద్వీపా
సపర్వతా । యథోపదేశమద్యాపి ధర్మేణ ప్రతిపాల్యతే ॥ ౪౫ ॥ స్వాయమ్భువేన్త
పూర్వే బ్రహ్మణా యేభిషేచితాః । తేహ్యేతే చాభిషిచ్యన్తే మనవశ్చ భవన్తి తే ॥ ౪౬
మన్వన్తరేష్వతీతేషు గతా హ్యేతేషు పార్థివాః । ఏవమన్యేభిషిచ్యన్తే ప్రాప్తే మన్వ
న్తరే తతః ॥ ౪౭ ॥ అతీతానాగతాస్సర్వే నృపా మన్వన్తరే స్మృతాః । ఏతానుత్పా
ద్య పుత్రాంస్తు ప్రజాసన్తానకారణాత్ ॥ ౪౮ ॥ కశ్యపో గోత్రకామస్తు చచార స
న్తపః । పుత్రో గోత్రకరో మహ్యం భవతాదితి చిన్తయన్ ॥ ౪౯ ॥ తస్యైవం ధ్యా
యమానస్య కశ్యపస్య మహాత్మనః । బ్రహ్మయోగాత్సుతౌ పశ్చాత్ప్రాదుర్భూతౌ
మహౌజసౌ ॥ ౫౦ ॥ వత్సరశ్చాసితశ్చైవ తావుభౌ బ్రహ్మవాదినౌ । వత్సరాన్నైధ్రు
వో జజ్ఞే రైభ్యశ్చ సుమహాయశాః ॥ ౫౧ ॥ రైభ్యస్య రైభ్యా విజ్ఞేయా నైధ్రువస్య
దామివః । చ్యవనస్య తు కన్యాయాం సుమేధాస్సమపద్యత ॥ ౫౨ ॥ నైధ్రువస్య తు సా
త్నీ మాతా వై కుణ్డపాయినామ్ । అసితస్యైకపర్ణాయాం బ్రహ్మిష్ఠస్సమపద్యత ॥ ౫౩
శాణ్డిల్యానాం వరశ్శ్రీమాన్దేవలస్సుమహాతపాః । శాణ్డిల్యా నైధ్రువా రైభ్యాస్త్ర
యః పక్షాస్తు కాశ్యపాః ॥ ౫౪ ॥ నవప్రకృతయో దేవాః పులస్త్యస్య వదామి వః । చతు
ర్యుగే హ్యతిక్రాన్తే మనో రేకాదశే ప్రభోః ॥ ౫౫ ॥ అథావశిష్టే తస్మింస్తు ద్వాపరే
సమ్ప్రవర్తితే । మానవస్య నరిష్యన్తః పుత్ర ఆసీద్దమః కిల ॥ ౫౬ ॥ దమస్య తస్య దాయా
దస్తృణబిన్దురితి స్మృతః । త్రేతాయుగముఖే రాజా తృతీయే సమ్బభూవ హ ॥ ౫౭ ॥
స్య కన్యా త్విలబిలా రూపేణాప్రతిమాభవత్ । పులస్త్యాయ స రాజర్షిస్తాం కన్యాం ప్ర
పాదయత్ ॥ ౫౮ ॥ ఋషిరైరబిలో యస్యాం విశ్రవాస్సమపద్యత । తస్య పత్న్య
శ్చతస్రస్తు పౌలస్త్యకులవర్ధనాః ॥ ౫౯ ॥ బృహస్పతేశ్శుభా కన్యా నామ్నా వై దేవ
ర్ణినీ । పుష్పోత్కటా బలా కా చ సుతే మాల్యవతస్స్మృతే ॥ ౬౦ ॥ కైకసీ మాలిన
న్యా తాసాం వై శృణుత ప్రజాః । జ్యేష్ఠం వైశ్రవణం తస్మాత్సుషువే దేవవర్ణినీ ॥ ౬౧ ॥
కసీ చాప్యజనయద్రావణం రాక్షసాధిపమ్ । కుమ్భకర్ణం శూర్పణఖాం ధీమన్తం
భీషణమ్ ॥ ౬౨ ॥ పుష్పోత్కటాప్యజనయత్పుత్రాంస్తస్మాద్ద్విజోత్తమాః ।
మహోదరం ప్రహస్తం చ మహాపార్శ్వం ఖరం తథా ॥ ౬౩ ॥ కుమ్భీనసీం తథా కన్
బలాయాశ్శృణుత ప్రజాః । త్రిశిరా దూషణశ్చైవ విద్యుజ్జిహ్వశ్చ రాక్షసః ॥ ౬౪
న్యా వై మాలికా చాపి బలాయాః ప్రసవస్స్మృతః । ఇత్యేతే క్రూరకర్మాణః పౌలస్త్య
రాక్షసా నవ ॥ ౬౫ ॥ విభీషణోతిశుద్ధాత్మా ధర్మజ్ఞః పరికీర్తితః । పులస్త్యస్య మృగా
పుత్రాస్సర్వే వ్యాఘ్రాశ్చ దంష్ట్రిణః ॥ ౬౬ ॥ భూతాః పిశాచాస్సర్పాశ్చ సు

రాహస్తినస్తథా । వానరాఃకిన్నరాశ్చైవయేచకిమ్పురుషాస్తథా ॥ ౬౭ ॥ అ
నపత్యఃక్రతుస్తస్మిన్స్మృతోవైవస్వతేన్తరే । అత్రేఃపత్న్యోదశైవాసన్సున్దర్యశ్చ
పతివ్రతాః ॥ ౬౮ ॥ భద్రాశ్వస్యఘృతాచ్యాంవైదశాప్సరసిసూనవః । భద్రా
భద్రాచజలదామన్దానన్దాతథైవచ ॥ ౬౯ ॥ బలాబలాచవిప్రేన్ద్రయాచగోపాబలా
స్మృతా । తథాతామరసాచైవవరక్రీడాచవైదశ ॥ ౭౦ ॥ ఆత్రేయవంశప్రభవాస్తాసాం
భర్తాప్రభాకరః । స్వర్భానుపిహితేసూర్యేపతితేస్మిన్దివోమహీమ్ ॥ ౭౧ ॥
తమోభిభూతేలోకేస్మిన్ప్రభాయేనప్రవర్తితా । స్వస్త్యస్తుహితవేత్యుక్తేపతన్ని
హదివాకరః ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మర్షేర్వచనాత్తస్యపపాతనవిభుర్దివః । తతఃప్రభాకరేత్యు
క్తఃప్రభురత్రిర్మహర్షిభిః ॥ ౭౩ ॥ భద్రాయాంజనయామాససోమంపుత్రంయశస్వి
నమ్ । సతాసుజనయామాసపునఃపుత్రాంస్తపోధనః ॥ ౭౪ ॥ స్వస్త్యాత్రేయాఇతి
ఖ్యాతాఋషయోవేదపారగాః । తేషాంద్వౌఖ్యాతయశసౌబ్రహ్మిష్ఠౌచమహౌజ
సౌ ॥ ౭౫ ॥ దత్తోహ్యత్రివరోజ్యేష్ఠోదుర్వాసాస్తస్యచానుజః । యవీయసీస్వసా
తేషామమలాబ్రహ్మవాదినీ ॥ ౭౬ ॥ తస్యగోత్రద్వయేజాతాశ్చత్వారఃప్రథితాభు
వి । శ్యావశ్చప్రత్వసశ్చైవవవల్గుశ్చాథగహ్వరః ॥ ౭౭ ॥ ఆత్రేయాణాంచచత్వా
రస్స్మృతాఃపక్షామహాత్మనామ్ । కాశ్యపోనారదశ్చైవపర్వతోనుద్ధతస్తథా ॥ ౭౮ ॥
జజ్ఞిరేమానసాహ్యేతేహ్యరున్ధత్యానిబోధత । నారదస్తువసిష్ఠాయారున్ధతీంప్రత్య
పాదయత్ ॥ ౭౯ ॥ ఊర్ధ్వరేతామహాతేజాదక్షశాపాచ్చనారదః । పురాదేవాసు
రేయుద్ధేఘోరేవైతారకామయే ॥ ౮౦ ॥ అనావృష్ట్యాహతేలోకేహ్యుగ్రేలోకేశ్వ
రైస్సహ । వసిష్ఠస్తపసాధీమాన్ధారయామాసవైప్రజాః ॥ ౮౧ ॥ అన్నోదకంమూ
లఫలమోషధీశ్చప్రవర్తయన్ । తానేతాఞ్జీవయామాసకారుణ్యాదౌషధేనచ ॥ ౮౨ ॥
అరున్ధత్యాంవసిష్ఠస్తుసుతానుత్పాదయచ్ఛతమ్ । జ్యాయసోజనయచ్ఛక్తేరదృశ్యన్తీ
పరాశరమ్ ॥ ౮౩ ॥ రక్షసాభక్షితేశక్తౌరుధిరేణతువైతదా । కాలీపరాశరా
జ్జజ్ఞేకృష్ణద్వైపాయనంప్రభుమ్ ॥ ౮౪ ॥ ద్వైపాయనోహ్యరణ్యాంవైశుకముత్పా
దయత్సుతమ్ । ఉపమన్యుంచపీవర్యాంవిద్ధిమేశుకసూనవః ॥ ౮౫ ॥ భూరిశ్రవాఃప్ర
భుశ్శమ్భుఃకృష్ణోగౌరస్తుపఞ్చమః । కన్యాకీర్తిమతీచైవయోగమాతాధృతవ్రతా ॥ ౮౬ ॥
జననీబ్రహ్మదత్తస్యపత్నీసాత్వణుహస్యచ । శ్వేతఃకృష్ణశ్చగౌరశ్చశ్యామోధూమ్ర
స్తథారుణః ॥ ౮౭ ॥ నీలోబాదరికశ్చైవసర్వేచైతేపరాశరాః । పరాశరాణామ
ష్టౌతేపక్షాఃప్రోక్తామహాత్మనామ్ ॥ ౮౮ ॥ అతఊర్ధ్వంనిబోధధ్వమిన్ద్రప్రమితిసమ్భ
వమ్ । వసిష్ఠస్యకపిఞ్జల్యాంఘృతాచ్యాముదపద్యత ॥ ౮౯ ॥ త్రిమూర్తిర్యస్సమాఖ్యా
తఇన్ద్రప్రమితిరుచ్యతే । పృథోస్సుతాయాంసమ్భూతోభద్రస్తస్యాభవద్వసుః ॥ ౯౦ ॥ ఉ
పమన్యుస్సుతస్తస్యబహవోహ్యౌపమన్యవః । మిత్రావరుణయోశ్చైవకౌణ్డిన్యాయే

పరిశ్రుతాః ॥ ౯౧ ॥ ఏకాగ్నేయాస్తథైవాన్యే వాసిష్ఠానామవిశ్రుతాః । ఏతేపక్షా
వసిష్ఠానాంస్మృతాదశమహాత్మనామ్ ॥ ౯౨ ॥ ఇత్యేతేబ్రహ్మణఃపుత్రామానసావి
శ్రుతాభువి । భర్తారస్తుమహాభాగాఏషాంవంశాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౯౩॥ త్రిలోకధా
రణేశక్తాదేవర్షికులసమ్భవాః। తేషాంపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్చశతశోథసహస్రశః॥ ౯౪॥
యైస్తువ్యాప్తాస్త్రయోలోకాస్సూర్యస్యేవగభస్తిభిః॥౯౫॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేదేవదానవాదిసృష్టికథనంనామ
త్రిషష్టితమోధ్యాయః.

॥ శక్త్యాఖ్యవసిష్ఠసుతోపాఖ్యానమ్ ॥

ఋషయః॥ కథంహిరక్షసాశక్తిర్భక్షితస్సానుజైస్సహ । వాసిష్ఠోవదతాం
శ్రేష్ఠసూతవక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ రాక్షసోరుధిరోనామవసిష్ఠస్యసుతం
పురా । శక్తింసభక్షయామాసశక్తేశ్శాపాత్సహానుజైః ॥ ౨ ॥ వసిష్ఠయాజ్యంవి
ప్రేన్ద్రాస్తదావిశ్యైవభూపతిమ్ । కల్మాషపాదంరుధిరోవిశ్వామిత్రేణచోదితః ॥
భక్షితస్సఇతిశ్రుత్వావసిష్ఠస్తేనరక్షసా । శక్తిశ్శక్తిమతాంశ్రేష్ఠోభ్రాతృభిస్సహధర్మ
విత్ ॥ ౪ ॥ హాపుత్రపుత్రపుత్రేతిక్రన్దమానోముహుర్ముహుః । అరున్ధత్యాసహ
మునిఃపపాతభువిదుఃఖితః ॥ ౫ ॥ నష్టంకులమితిశ్రుత్వామర్తుంచక్రేమతింతదా ।
స్మరన్పుత్రశతంచైవశక్తిజ్యేష్ఠంచశక్తిమాన్ ॥ ౬ ॥ నతంవినాహంజీవిష్యేఇతిని
శ్చిత్యదుఃఖితః । ఆరుహ్యమూర్ధానమజాత్మజోసౌతయాత్మవాన్సర్వవిదాత్మవి
చ్చ ॥ ౭ ॥ ధరాధరస్యైవతదాధరాయాంపపాతపత్న్యాసహసాశ్రుదృష్టిః ।ధరా
ధరాత్తంపతితంధరాతదాదధారతత్రాపివిచిత్రకణ్ఠీ ॥ ౮ ॥ కరామ్బుజాభ్యాంకరిఖే
లగామినీరుదన్తమాదాయరురోదసాచ । తదాతస్యస్నుషాప్రాహపత్నీశక్తేర్మహా
మునిమ్ ॥ ౯ ॥ వసిష్ఠంవదతాంశ్రేష్ఠంరుదతీభయవిహ్వలా । భగవన్బ్రహ్మణ
శ్రేష్ఠతవదేహమిదంశుభమ్ ॥ ౧౦ ॥ పాలయస్వవిభోద్రష్టుంతవపౌత్రంమమాత్మ
జమ్। నత్యాజ్యంతవవిప్రేన్ద్రదేహమేతత్సుశోభనమ్ ॥ ౧౧ ॥ గర్భస్థోమమసర్వా
ర్థసాధకశ్శక్తిజోయతః । ఏవముక్త్వాథధర్మజ్ఞాకరాభ్యాంకమలేక్షణా ॥ ౧౨ ॥
ఉత్థాప్యశ్వశురంనత్వానేత్రేసమ్మృజ్యవారిణా। దుఃఖితాపిపరిత్రాతుంశ్వశురందుః
ఖితంతదా ॥ ౧౩ ॥ అరున్ధతీంచకల్యాణీంప్రార్థయామాసదుఃఖితామ్ । స్నుషా
వాక్యంతతశ్శ్రుత్వావసిష్ఠోత్థాయభూతలాత్ ॥ ౧౪॥ సంజ్ఞామవాప్యచాలిఙ్గ్యసా
పపాతసుదుఃఖితా । అరున్ధతీకరాభ్యాంతాంసంస్పృశ్యాసాశ్రులేక్షణామ్॥ ౧౫ ॥
రురోదమునిశార్దూలోభార్యయాసుతవత్సలః। అథనాభ్యమ్బుజేవిష్ణోర్యథాతస్యాశ్చ
తుర్ముఖః॥౧౬॥ఆసీనోగర్భశయ్యాయాంకుమారఋచమాహసః। తతోనిశమ్యభగ

వాన్వసిష్ఠఋషిచమాదరాత్ ॥౧౭॥ కేనోక్తామితిసఞ్చిన్త్యతదాతిష్ఠత్సమాహితః। వ్యో
మాఙ్గణస్థోథహరిఃపుణ్డరీకనిభేక్షణః ॥ ౧౮ ॥ వసిష్ఠమాహావిశ్వాత్మాఘృణయాసఘృ
ణానిధిః । భోవత్సవత్సవిప్రేన్ద్రవసిష్ఠసుతవత్సల ॥ ౧౯ ॥ తవపౌత్రముఖామ్భో
జాదృగేషాద్యవినిస్సృతా । మత్సుతస్తవపౌత్రోసౌశక్తిజశ్శక్తిమాన్మునే ॥ ౨౦ ॥
తస్మాదుత్తిష్ఠసన్త్యజ్యశోకంబ్రహ్మసుతోత్తమ । రుద్రభక్తశ్చగర్భస్థోరుద్రపూజా
పరాయణః ॥ ౨౧ ॥ రుద్రదేవప్రభావేనకులంతేసన్తరిష్యతి । ఏవముక్త్వా
ఘృణీవిప్రంభగవాన్పురుషోత్తమః ॥౨౨॥ వసిష్ఠంమునిశార్దూలంతత్రైవాన్తరధీయత।
తతఃప్రణమ్యశిరసావసిష్ఠోవారిజేక్షణమ్॥ ౨౩ ॥ అరున్ధత్యామహాతేజాఃపస్పర్శోదర
మాదరాత్ । హాపుత్రపుత్రపుత్రేతిపపాతచసుదుఃఖితః ॥౨౪॥లలాపారున్ధతీంప్రేక్ష్య
తదాసారుదతీంద్విజాః । స్వపుత్రంచస్మరన్దుఃఖాత్పునరేహ్యేహిపుత్రక॥౨౫॥ తవపు
త్రమిమందృష్ట్వాభోశక్తేకులధారణమ్ । తవాన్తికంగమిష్యామితవమాత్రానసం
శయః ॥ ౨౬ ॥సూతః॥ ఏవముక్త్వారుదన్విప్రఆలిఙ్గ్యారున్ధతీంతదా । పపాతతా
డయన్త్రీవస్వస్యకుక్షింకరేణవై॥ ౨౭ ॥ అరున్ధతీజఘానాథశక్తిజస్యాలయంశుభా ।
స్వోదరందుఃఖితాభూమావపపాతచలలాపచ ॥ ౨౮ ॥ అరున్ధతీతథాభీతావసిష్ఠశ్చమ
హామతిః । ఉత్థాప్యతాంస్నుషాంబాలామూచతుర్భయవిహ్వలౌ ॥ ౨౯ ॥ విచార
ముగ్ధేతవగర్భమణ్డలంకరామ్బుజాభ్యాంనిహన్మిదుర్లభమ్ । కులంవసిష్ఠస్యసమ
స్తమప్యహోహాహన్తుమార్యేకథముద్యతావద ॥ ౩౦ ॥ తవాత్మజంశక్తిసుతంచదృ
ష్ట్వాచాస్యావ్యవక్త్రాత్స్మృతమార్గ్యసూనోః । త్రాతుంయతోదేహమిమంమునీన్ద్రస్సు
నిశ్చితఃపాహితతశ్శరీరమ్॥ సూతః ॥ ఏవంస్నుషాముపాలభ్యమునించారున్ధతీంస్థితా।
అరున్ధతీవసిష్ఠస్యప్రాహచార్తేతివిహ్వలా॥ ౩౨॥ త్వయ్యేవజీవితంచాస్యమునేర్యత్సు
ప్రతేమమ । జీవితంరక్షదేహస్యధాత్రీచకురుయద్ధితమ్ ॥౩౩॥ అరున్ధతీ॥మయాయది
మునిశ్రేష్ఠత్రాతుంవైనిశ్చితంస్వకమ్ । మమాశుభంశుభందేహంకథఞ్చిత్పాలయా
మ్యహమ్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రియదుఃఖమహంప్రాప్తాహ్యసతీనాత్రసంశయః। మునేదుఃఖా
దహందగ్ధాయతఃపుత్రీమునేతవ ॥ ౩౫ ॥ అహోహాద్భుతంమయాదృష్టందుఃఖపా
త్రీహ్యహంవిభో । దుఃఖత్రాతాభవబ్రహ్మన్బ్రహ్మసూనోజగద్గురో ॥౩౬॥ తథాపి
భర్తృరహితాదీనానారీభవేదిహ। పాహిమాంతతఆర్యేన్ద్రపరిభూతాభవిష్యతి ॥
పితామాతాచపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్శ్వశురఏవచ । ఏతేనబాన్ధవాస్స్త్రీణాంభర్తా
బన్ధుఃపరాగతిః ॥ ౩౮ ॥ ఆత్మనోయద్ధికథితమ్పవ్యర్థమితిపణ్డితైః। తదప్యత్రమృషావ్యా
సిద్ధతశ్శక్తిరహంస్థితా ॥ ౩౯॥ అహోహామాత్రకారిణ్యంమనసోమునిపుఙ్గవ। పతిం
ప్రాణసమంత్యక్త్వాస్థితాయత్రక్షణంయతః॥౪౦ ॥ వసిష్ఠాశ్వత్థమాశ్రిత్యహ్యావృతా
తయథాలతా । నిర్మూలావ్యావృతాభర్త్రాత్యక్తాదీనాస్థితాప్యహమ్ ॥ ౪౧॥ స్నుషా
వాక్యంనిశమ్యైవంవసిష్ఠోభార్యయాసహ । తథాచక్రేమతింధీమాన్యాతుంస్వా

శ్రమమాశ్రమీ ॥ ౪౨ ॥ కృచ్ఛ్రాత్సభార్యోభగవాన్వసిష్ఠస్స్వాశ్రమంక్షణాత్ ।
అరున్ధత్యాచపుణ్యాత్మాసంవివేశసచిన్తయన్ ॥ ౪౩ ॥ సాగర్భంపాలయామా
సకథఞ్చిన్మునిపుఙ్గవాః । కులసన్ధారణార్థాయశక్తిపత్నీపతివ్రతా ॥ ౪౪ ॥ త
తస్సాసూతతనయందశమేమాసిసుప్రభమ్ । శక్తిపత్న్యయథాశక్తింశక్తిమన్తమ
రున్ధతీ ॥ ౪౫ ॥ అసూతసాదితిర్విష్ణుంయథాస్వాహాగుహంసుతమ్ ।
అగ్నింయథారణిఃపత్నీశక్తేస్సాసూతపరాశరమ్ ॥ ౪౬ ॥ యదాతదాశక్తిసూను
రవతీర్ణోమహీతలే । శక్తిస్త్యక్త్వాతదాదుఃఖంపితౄణాంసమతాంయయౌ ॥ ౪౭ ॥
భ్రాతృభిస్సహపుణ్యాత్మాఆదిత్యైరివభాస్కరః । రరాజపితృలోకస్థోవాసిష్ఠో
మునిపుఙ్గవాః ॥ ౪౮ ॥ జగుస్తదాచపితరోననృతుశ్చపితామహాః । ప్రపితామహా
శ్చవిప్రేన్ద్రాస్త్వవతీర్ణేపరాశరే ॥ ౪౯ ॥ యేబ్రహ్మవాదినోభూమౌనానృతుర్దివిదేవ
తాః।పుష్కరాద్యాశ్చససృజుఃపుష్పవర్షంచఖేచరాః ॥ ౫౦ ॥ పురేషురాక్షసానాం
చప్రణాదంవిషమంద్విజాః। ఆశ్రమస్థాశ్చమునయస్సమూహుర్హర్షసన్తతిమ్ ॥ ౫౧ ॥
అవతీర్ణోహ్యథాహ్యఙ్గాద్భానుస్సోపిపరాశరః । అరున్ధత్యాశ్చతుర్వక్త్రోమేఘ
జాలాద్దివాకరః ॥ ౫౨ ॥ సుఖంచదుఃఖమభవదరున్ధత్యాస్తథాద్విజాః । దృష్ట్వాపుత్రం
పతింస్మృత్వాహ్యరున్ధత్యామునేస్తథా ॥ ౫౩ ॥ దృష్ట్వాచతనయంబాలాపరాశరమ
తిద్యుతిమ్। లలాపవిహ్వలాబాలాసన్నకణ్ఠీపపాతచ ॥ ౫౪ ॥ సాపరాశరమహ్యా
మహామునిందేవదానవగణైశ్చపూజితమ్ । జాతమాత్రమనఘంశుచిస్మితాబుద్ధ్య
సాశ్రునయనాలలాపచ ॥ ౫౫ ॥ హావసిష్ఠసుతకుత్రచిద్గతఃపశ్యపుత్రమనఘంతవాత్మజ
మ్। త్యజ్యదీనవదనాంవనాన్తరేపుత్రదర్శనపరామిమాంప్రభో ॥ ౫౬ ॥ శక్తేస్స్వం
చసుతంపశ్యభ్రాతృభిస్సహషణ్ముఖమ్ । యథామహేశ్వరోపశ్యత్సగణోహ్యు
షితాననః ॥ ౫౭ ॥ అథతస్యాస్తదాలాపంవసిష్ఠోమునిసత్తమః । శ్రుత్వాస్నుషా
మువాచేదంమారోదీరితిదుఃఖితః ॥ ౫౮ ॥ ఆజ్ఞయాతస్యసాశోకంవసిష్ఠస్యకులాఙ్గనా ।
త్యక్త్వాహ్యపాలయద్బాలంబాలాబాలమృగేక్షణా ॥ ౫౯ ॥ దృష్ట్వాతామబలాం
ప్రాహమఙ్గళాభరణైర్వినా । ఆసీనామాకులాంసాధ్వీంబాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ ॥
శాక్తేయః ॥ అప్యమఙ్గళవిభూషణైర్వినాదేహయష్టిరనఘేనశోభతే । వక్త్ర
మర్హాసితవాద్యకారణంచన్ద్రబిమ్బరహితేవశర్వరీ ॥ ౬౧ ॥ మాతర్మాతఃకథంత్య
క్త్వామఙ్గళాభరణానివై। ఆసీనాభర్తృహీనేవవక్తుమర్హసిశోభనే ॥ ౬౨ ॥ అరున్ధతీత
దావాక్యంశ్రుత్వాతస్యసుతస్యసా । నకిఞ్చిదబ్రవీత్పుత్రంశుభంవాయదివేతర
త్ ॥ ౬౩ ॥ అరున్ధతీంపునఃప్రాహశాక్తేయోభగవాన్మను । మాతఃకుత్రమ
హాతేజాఃపితామమవదేతితామ్ ॥ ౬౪ ॥ శ్రుత్వారురోదసావాక్యంపుత్రస్యాతీవవి
హ్వలా । భక్షితోరక్షసాతాతస్తవేతిన్యపపాతచ ॥ ౬౫ ॥ శ్రుత్వావసిష్ఠోపిపపా
తభూమౌపౌత్రస్యవాక్యంసరుదన్దయాళుః । అరున్ధతీచాశ్రమవాసినస్తదాముసే

ర్వసిష్ఠస్యమునీశ్వరాశ్చ ॥ ౬౬ ॥ భక్షితోరక్షసామాతుఃపితాతవముఖాదితి । శ్రు
త్వాపరాశరోధీమాన్ప్రాహచాస్రాపిలేక్షణః॥ ౬౭ ॥ పరాశరః ॥ అభ్యర్చ్యదేవ
దేవేశంత్రైలోక్యంసచరాచరమ్। క్షణేనమాతఃపితరందర్శయామీతి మేమతిః॥ ౬౮॥
సానిశమ్యవచనంతదాశుభంసస్మితాతనయమాహవిస్మితా । తథ్యమేతదితితంనిరీ
క్ష్యసాపుత్రపుత్రభవమర్చ్చయేతిచ ॥ ౬౯ ॥ జ్ఞాత్వాశక్తిసుతస్యాస్యసఙ్కల్పంము
నిపుఙ్గవః। వసిష్ఠోభగవాన్ప్రాహపౌత్రంధీమాన్ఘృణానిధిః ॥ ౭౦॥ స్థానేపౌత్రము
నిశ్రేష్ఠసఙ్కల్పస్తవసువ్రత । తథాపిశృణులోకస్యక్షయంకర్తుంనచార్హసి ॥ ౭౧ ॥
రాక్షసానామభావాయకురుసర్వేశ్వరార్చనమ్ । త్రైలోక్యంశృణుశాక్తేయఅప
రాధ్యతికింతవ॥ ౭౨ ॥ తతస్తస్యవసిష్ఠస్యనియోగాచ్ఛక్తినన్దనః । రాక్షసానామ
భావాయమతించక్రేమహామతిః ॥ ౭౩ ॥ అదృశ్యన్తీంవసిష్ఠంచప్రణమ్యారున్ధతీంత
తః। కృత్వైకలిఙ్గంక్షణికంపాంసునామునిసన్నిధౌ ॥ ౭౪ ॥ సమ్పూజ్యశివసూక్తే
నత్ర్యమ్బకేనశుభేనచ । జప్త్వాత్వరితరుద్రంచశివసఙ్కల్పమేవచ ॥ ౭౫॥ నీలరుద్రం
చశాక్తేయస్తథారుద్రంచశోభనమ్ । వామీయంపవమానంచపఞ్చబ్రహ్మతథైవచ॥
హోతారంలిఙ్గసూక్తంచఅథర్వశిరఏవచ । అష్టాఙ్గమర్ఘ్యంరుద్రాయదత్వాభ్య
ర్చ్యయథావిధి ॥ ౭౭ ॥ పరాశరః ॥ భగవన్రక్షసారుద్రభక్షితోరుధిరేణవై । పి
తామమమహాతేజాభ్రాతృభిస్సహశఙ్కర ॥ ౭౮ ॥ ద్రష్టుమిచ్ఛామిభగవన్పితరం
భ్రాతృభిస్సహ। ఏవంవిజ్ఞాపయల్లిఙ్గంప్రణిపత్యముహుర్ముహుః ॥ ౭౯ ॥ హారుద్రరు
ద్రరుద్రేతిరురోదనిపపాతచ । తందృష్ట్వాభగవాన్రుద్రోదేవీమాహచశఙ్కరః॥ ౮౦॥
పశ్యబాలంమహాభాగేబాష్పపర్యాకులేక్షణమ్ । మమానుస్మరణేయుక్తంమదారా
ధనతత్పరమ్॥ ౮౧ ॥ సాచదృష్ట్వామహాదేవీపరాశరమనిన్దితా । దుఃఖాత్సంక్లిన్న
సర్వాఙ్గమస్రాకులవిలోచనమ్॥ ౮౨ ॥ లిఙ్గార్చనవిధౌసక్తంహరరుద్రేతివాదినమ్ ।
ప్రాహభర్తారమీశానంశఙ్కరంజగతాముమా ॥ ౮౩ ॥ ఈప్సితంయచ్ఛసకలంప్ర
సీదపరమేశ్వర । నిశమ్యవచనంతస్యాశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః ॥ ౮౪ ॥ భార్యామా
ర్యాముమాంప్రాహతతోహాలాహలాశనః। రక్షామ్యేనంద్విజంబాలంఫుల్లేన్దీవరలో
చనమ్ ॥ ౮౫ ॥ దదామిదృష్టింవ్రమాపదగ్నక్షణమేవవై । ఏవముక్త్వాగణైర్దివ్యై
ర్భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణురుద్రాద్యైస్సంవృతఃపరమేశ్వరః॥
దదౌచదర్శనంతస్మైమునిపుత్రాయధీమతే॥౮౭॥సోపిదృష్ట్వామహాదేవమానన్దాస్రావి
లేక్షణః। నిపపాతచహృష్టాత్మాపాదయోస్తస్యసాదరమ్ ॥ ౮౮ ॥ పునశ్చవాన్యాః
పాదౌచనన్దినశ్చమహాత్మనః । సఫలంజీవితంమేద్యబ్రహ్మన్యాంస్తాంస్తదాహసః ॥
రక్షార్థమాగతస్త్వద్యమమబాలేన్దుభూషణః । కోన్యస్సమోమయాలోకేదేవోవా
దానవోపివా ॥ ౯౦ ॥ అథతస్మిన్క్షణాదేవదదర్శదివిసంస్థితమ్। పితరంభ్రాతృభిస్సా

గ్ధంశాక్తేయస్తుపరాశరః ॥ ౯౧ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశేవిమానేవిశ్వతోముఖే।
భ్రాతృభిస్సహితందృష్ట్వాననామచజహర్షచ ॥ ౯౨ ॥ తదావృషధ్వజోదేవస్సభా
ర్యస్సగణేశ్వరః । వసిష్ఠపుత్రంప్రాహేదంపుత్రదగ్ధనతత్పరమ్ ॥ ౯౩ ॥ మహాదే
వః ॥ శక్తేఃపశ్యసుతంబాలమానన్దాస్రావిలేక్షణమ్ । అరున్దతీంచవిప్రేన్ద్రవసిష్ఠం
పితరంతవ ॥ ౯౪ ॥ అరున్ధతీంమహాభాగాంకల్యాణీందేవతోపమామ్ । మా
తరంపితరంచోభౌనమస్కురుమహామతే ॥ ౯౫ ॥ తదాహరంప్రణమ్యాశుదేవదేవ
ముమాంతథా । వసిష్ఠంచతథాశ్రేష్ఠంశక్తిర్వైశఙ్కరాజ్ఞయా ॥ ౯౬ ॥ మాతరం
చమహాభాగాంకల్యాణీంపతిదేవతామ్ । అరున్ధతీంజగన్నాథనియోగాత్ప్రాహశ
క్తిమాన్ ॥ వసిష్ఠః ॥ ౯౭ ॥ భోవత్సవత్సవిప్రేన్ద్రపరాశరమహాద్యుతే । రక్షితో
హంత్వయాతాతగర్భస్థేనమహాత్మనా ॥ ౯౮ ॥ అణిమాదిసమైశ్వర్యంమయావత్స
పరాశర । లబ్ధముద్యానసందృష్టంతవబాలమమాజ్ఞయా ॥ ౯౯ ॥ అరున్ధతీంమహా
భాగాంరక్షవత్సమహామతే । అరున్ధతీంచపితరంవసిష్ఠంమమసర్వదా ॥ ౧౦౦ ॥
అన్వయస్సకలోవత్సమమసన్తారితస్త్వయా । పుత్రేణలోకాన్జయతీత్యుక్తంసద్భిస్స
దేవహి ॥ ౧౦౧ ॥ ఈప్సితంవరయేశానంజగతాంప్రభవంప్రభుమ్ । గమిష్యామ్యభి
వన్ద్యేశంభ్రాతృభిస్సహశఙ్కరమ్॥౧౦౨॥ ఏవంపుత్రముపామన్త్ర్యప్రణిపత్యమహే
శ్వరమ్ । నిరీక్ష్యభార్యాంసదసిజగామపితరంవశీ ॥ ౧౦౩ ॥ గతందృష్ట్వాథపిత
రంతదాభ్యర్చ్యైవశఙ్కరమ్।తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిశ్శాక్తేయశ్శశిభూషణమ్॥౧౦౪॥
తతస్తుష్టోమహాదేవోమన్మథాన్ధకమర్దనః । అనుగృహ్యాథశాక్తేయంతత్రైవాన్తరధీ
యత ॥ ౧౦౫ ॥ గతేమహేశ్వరేసామ్బేప్రణమ్యచపినాకినమ్ । దదాహరాక్షసా
నాంతుకులంమన్త్రేణమన్త్రవిత్ ॥౧౦౬॥ తదాహపౌత్రంధర్మజ్ఞోవసిష్ఠోమునిభిర్వృ
తః । అలమత్యన్తకోపేనతాతమన్యుమిమంజహి ॥ ౧౦౭ ॥ రాక్షసానాపరా
ధ్యన్తిపితుస్తేవిహితంతథా । మూఢానామేవభవతిక్రోధోబుద్ధిమతాంనహి॥౧౦౮॥
హన్యతేతాతకఃకేనయతస్స్వకృతభుక్పుమాన్ । సఞ్చితస్యాతిమహతావత్సక్లేశేన
మానవైః ॥ ౧౦౯ ॥ యశసస్తపసశ్చైవక్రోధోనాశకరస్స్మృతః । అలంహిరాక్షసై
ర్దగ్ధైర్దీనైరనపరాధిభిః ॥ ౧౧౦ ॥ సత్రన్తేవిరమత్వేతత్క్షమాసారాహిసాధవః । ఏవం
వసిష్ఠవాక్యేనశాక్తేయోమునిపుఙ్గవః ॥ ౧౧౧ ॥ ఉపసంహృతవాన్సత్రంసద్యస్త
ద్వాక్యగౌరవాత్ । తతఃప్రీతశ్చభగవాన్వసిష్ఠోమునిసత్తమః ॥ ౧౧౨ ॥ సమ్ప్రా
ప్తశ్చతదాసత్రంపులస్త్యోబ్రహ్మణస్సుతః। వసిష్ఠేనతుదత్తార్ఘ్యఃకృతాసనపరిగ్రహః॥
పరాశరమువాచేదంప్రణిపత్యస్థితంమునిః । వైరేమహతియద్వాక్యాద్గురోరద్యాశ్రి
తాక్షమా ॥ ౧౧౪ ॥ త్వయాతస్మాత్సమస్తానిభవాఞ్ఛాస్త్రాణివేత్స్యతి । సన్తతే
ర్మమనచ్ఛేదఃక్రుద్ధేనాపియతఃకృతః ॥ ౧౧౫ ॥ త్వయాతస్మాన్మహాభాగదదామ్యన్యం

మహావరమ్ । పురాణసంహితాకర్తాభవాన్వత్సభవిష్యతి ॥ ౧౧౬॥ దేవతాపరమా
ర్థంచయథావద్వేత్స్యతేభవాన్। ప్రవృత్తౌవానివృత్తౌవాకర్మణస్తేమలామతిః॥౧౧౭॥
మత్ప్రసాదాదసన్దిగ్ధాతవవత్సభవిష్యతి । తతశ్చప్రాహభగవాన్వసిష్ఠోవదతాంవ
రః ॥ ౧౧౮ ॥ పులస్త్యేనయదుక్తంతేసర్వమేతద్భవిష్యతి । అథతస్యపులస్త్య
స్యవసిష్ఠస్యచధీమతః ॥ ౧౧౯ ॥ ప్రసాదాద్వైష్ణవంచక్రేపురాణంవైపరాశరః ।
షట్ప్రకారంసమస్తార్థంసాధకంజ్ఞానసఞ్చయమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ షట్సహస్రమితంస
ర్వంవేదార్థేనచసమ్మితమ్। చతుర్థంహిపురాణానాంసంహితాసుసుశోభనమ్॥ ౧౨౧॥
ఏషవఃకథితంసర్వంవాసిష్ఠానాంసమాసతః । ప్రభవశ్శక్తిసూనోశ్చప్రభావోముని
పుఙ్గవాః ॥ ౧౨౨ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరాశరోత్పత్తి
కథనంనామచతుష్షష్టితమోఽధ్యాయః.

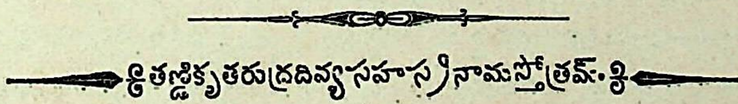
సూర్యవంశవర్ణనమ్.

ఋషయః ॥ ఆదిత్యవంశంసోమస్యవంశంవంశవిదాంవర । వక్తుమర్హసి
చాస్మాకంసఙ్క్షేపాద్రోమహర్షణ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ అదితిస్సుషువేపుత్రమాదిత్యంక
శ్యపాద్ద్విజాః । తస్యాదిత్యస్యచైవాసీద్భార్యాత్రయమథాపరమ్ ॥ ౨ ॥ సంజ్ఞా
రాజ్ఞీప్రభాఛాయాపుత్రాంస్తాసాంవదామివః । సంజ్ఞాత్వాష్ట్రీచసుషువేసూర్యా
న్మనుముత్తమమ్ ॥ ౩ ॥ యమంచయమునాంచైవరాజ్ఞీరైవతమేవచ । ప్రభాప్ర
భాతమాదిత్యాచ్ఛాయాంసంజ్ఞాప్యకల్పయత్ ॥ ౪ ॥ ఛాయాచతస్మాత్సుషువే
సావర్ణింభాస్కరాద్ద్విజాః । తతశ్శనించతపతీంవిష్టించైవయథాక్రమమ్ ॥ ౫ ॥
ఛాయాస్వపుత్రేఽభ్యధికంస్నేహంచక్రేమనౌపరమ్ । పూర్వోమనుర్నచక్షామ
యమస్తుక్రోధమూర్ఛితః ॥ ౬ ॥ సన్తాడయామాసరుషాపాదముద్యమ్యదక్షిణమ్ ।
యమేనతాడితాసాతుఛాయావైదుఃఖితాభవత్ ॥ ౭ ॥ ఛాయాశాపాత్పదంచై
కంయమస్యక్లిన్నముత్తమమ్ । పూయశోణితసమ్పూర్ణంక్రిమీణాంనిచయాన్వితమ్॥
సోపిగోకర్ణమాశ్రిత్యఫలకేనానిలాశనః । ఆరాధయన్మహాదేవంతప్త్వావర్షయు
తాయుతమ్ ॥ ౯ ॥ భవప్రసాదాదాగత్యలోకపాలత్వముత్తమమ్। పితౄణామాధిప
త్యంతుశాపమోక్షంతథైవచ॥ ౧౦ ॥ లబ్ధవాన్దేవదేవస్యప్రభావాచ్ఛూలపాణినః।
అసహన్తీపురాభానోస్తేజోమయమనిన్దితా॥ ౧౧ ॥ రూపంత్వాష్ట్రీస్వదేహాత్తుఛా
యాఖ్యాంసాత్వకల్పయత్ । బడబారూపమాస్థాయతపస్తేపేచసువ్రతా ॥ ౧౨ ॥
కాలాత్ప్రయత్నతోజ్ఞాత్వాఛాయాంఛాయాపతిఃప్రభుః । బడబామగమత్సంజ్ఞా
మశ్వరూపేణభాస్కరః॥ ౧౩ ॥ బడబాచతదాత్వాష్ట్రీసంజ్ఞాతస్మాద్దివాకరాత్ ।

సుషువేచాశ్వినౌదేవౌదేవానాంచభిషగ్వరౌ ॥ ౧౪ ॥ లిఖితోభాస్కరఃపశ్చాత్సం
జ్ఞాపిత్రామహాత్మనా । విష్ణోశ్చక్రంతుయద్ఘోరంమణ్డలాద్భాస్కరస్యతు ॥ ౧౫ ॥
నిర్మమేభగవాంస్త్వష్టాప్రధానందివ్యమాయుధమ్ ।రుద్రప్రసాదాచ్చశుభంసుదర్శన
మితిస్మృతమ్॥౧౬ ॥ లబ్ధవాన్భగవాంశ్చక్రంకోటికాలాగ్నిసన్నిభమ్ । మనోస్తుప్ర
థమస్యాసన్నవపుత్రాస్తుతత్సమాః ॥ ౧౭ ॥ ఇక్ష్వాకుర్నభసశ్చైవధృష్ణుశ్శర్యాతి
రేవచ। నరిష్యన్తశ్చవైధీమాన్నాభాగోరిష్టఏవచ॥ ౧౮॥ కరూషశ్చపృషధ్రశ్చనవై
తేమానవాస్స్మృతాః। ఇళాజ్యేష్ఠావరిష్ఠాచపుంస్త్వంప్రాప్తేష్టిసమ్భవా ॥ ౧౯ ॥సు
ద్యుమ్నఇతివిఖ్యాతాపుంస్త్వంప్రాప్తాత్విళాపురా । మిత్రావరుణయోస్తత్రప్ర
సాదాన్మునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౦ ॥ పునశ్శరవణంప్రాప్యస్త్రీత్వంప్రాప్తోభవాజ్ఞయా।
సుద్యుమ్నోమానవశ్శ్రీమాన్సోమవంశఃప్రవృద్ధయే ॥ ౨౧॥ ఇక్ష్వాకోరశ్వమేధేన
ఇళాకింపురుషోభవత్ । ఇళాకింపురుషత్వేచసుద్యుమ్నఇతిచోచ్యతే ॥ ౨౨॥
మాసమేకంపుమాన్వీరఃస్త్రీత్వంమాసమభూత్పునః। ఇళాబుధస్యభవనంసోమపుత్ర
స్యచాశ్రితా ॥ ౨౩ ॥ బుధేనాన్తరమాసాద్యమైథునాయప్రవర్తితా । సోమపుత్రా
ద్బుధాచ్చాపిఇళాజజ్ఞేపురూరవాః॥ ౨౪॥ సోమవంశాగ్రజోధీమాన్భవభక్తఃప్రతాప
వాన్ । ఇక్ష్వాకోర్వంశవిస్తారంపశ్చాద్వక్ష్యేతపోధనాః ॥ ౨౫ ॥ పుత్రత్రయమ
భూత్తస్యసుద్యుమ్నస్యద్విజోత్తమాః। ఉత్కలశ్చగయశ్చైవవినతాశ్వస్తథైవచ॥
ఉత్కలస్యోత్కలంరాష్ట్రంవినతాశ్వస్యపశ్చిమమ్ । గయాగయస్యచాఖ్యాతాపు
రీపరమశోభనా॥ ౨౬॥సురాణాంసంస్థితిర్యస్యాంపితౄణాంచసదాస్థితిః। ఇక్ష్వాకు
ర్జ్యేష్ఠదాయాదోమధ్యదేశమవాప్తవాన్॥ ౨౭ ॥కన్యాభావాచ్చసుద్యుమ్నోనైన
భాగమవాప్తవాన్ ।వసిష్ఠవచనాత్వాసీత్ప్రతిష్ఠానేమహాద్యుతిః॥ ౨౮॥ప్రతిష్ఠాధర్మ
రాజస్యసుద్యుమ్నస్యమహాత్మనః । తత్పురూరవసేప్రాదాద్రాజ్యంప్రాప్యమహా
యశాః॥ మానవేయోమహాభాగాఃస్త్రీపుంసోర్లక్షణాన్వితః।ఇక్ష్వాకోరభవద్వీరో
వికుక్షిర్ధర్మవిత్తమః॥౩౧॥జ్యేష్ఠఃపుత్రశతస్యాసీద్దశపఞ్చచతత్సుతాః। అభూజ్జ్యేష్ఠః
కకుత్స్థాఖ్యఃకాకుత్స్థాత్తుసుయోధనః ॥ ౩౨॥ తతఃపృథుర్మునిశ్రేష్ఠావిశ్వకఃపార్థివస్త
థా। విశ్వకస్యార్ద్రకోధీమాన్యువనాశ్వస్తుతత్సుతః ॥ ౩౩ ॥ శ్యావస్తిశ్చమహాతే
జావంశకస్తుతతోభవత్। నిర్మితాయేనశావస్తీగౌడదేశేమహాపురీ॥౩౪ ॥ వంశాచ్చ
బృహదశ్వోభూత్కువలాశ్వస్తుతత్సుతః । దున్ధుమారత్వమాపన్నోధున్ధుంహత్వా
మహాబలమ్ ॥ ౩౫॥దున్ధుమారస్యతనయాస్త్రయస్త్రైలోక్యవిశ్రుతాః। దృఢాశ్వ
శ్చైవదణ్డాశ్వఃకపిలాశ్వశ్చతేక్రమాత్ ॥ ౩౬ ॥ దృఢాశ్వస్యప్రమోదస్తుహర్య
శ్వస్తస్యవైసుతః । హర్యశ్వస్యనికుమ్భస్తుసంహతాశ్వస్తుతత్సుతః ॥ ౩౭ ॥ కృశా
శ్వోథరణాశ్వశ్చసంహతాశ్వాత్మజావుభౌ । యువనాశ్వోరణాశ్వస్యమాన్ధాతాత
స్యవైసుతః ॥ ౩౮ ॥ మాన్ధాతుఃపురుకుత్సోభూదమ్బరీషశ్చవీర్యవాన్ । ముచుకున్ద

శ్చపుణ్యాత్మా త్రయస్త్రైలోక్యవిశ్రుతాః ॥ ౩౯ ॥ అమ్బరీషస్య దాయాదో యువనాశ్వోపరస్స్మృతః । హరితో యువనాశ్వస్య హారితాస్తు యతస్స్మృతాః ॥ ౪౦ ॥ ఏతే హ్యఙ్గిరసః పక్షే క్షత్రోపేతా ద్విజాతయః । పురుకుత్సస్య దాయాదస్త్రసదస్యుర్మహాయశాః ॥ ౪౧ ॥ నర్మదాయాం సముత్పన్నస్సమ్భూతిస్తస్య చాత్మజః । విష్ణువృద్ధస్సుతస్తస్య విష్ణువృద్ధా యతస్స్మృతాః ॥ ౪౨ ॥ ఏతే హ్యఙ్గిరసః పక్షే క్షత్రోపేతాస్సమాశ్రితాః । సమ్భూతిరపరం పుత్రమనరణ్యమజీజనత్ ॥ ౪౩ ॥ రావణేన హతో యోసౌ త్రైలోక్యవిజయే ద్విజాః । బృహదశ్వోనరణ్యస్య హర్యశ్వస్తస్య చాత్మజః ॥ ౪౪ ॥ హర్యశ్వాత్తు దృషద్వత్యాం జజ్ఞే వసుమనా నృపః । తస్య పుత్రోభవద్రాజా త్రిధన్వా భవభావితః ॥ ౪౫ ॥ ప్రసాదాద్బ్రహ్మసూనోర్వై తణ్డినః ప్రాప్య శిష్యతామ్ । అశ్వమేధసహస్రస్య ఫలం ప్రాప్య తదాజ్ఞయా ॥ ౪౬ ॥ గణేశ్వరమనుప్రాప్తో భవభక్తః ప్రతాపవాన్ । కథం చైవాశ్వమేధం వై కరోమీతి విచిన్తయన్ ॥ ధనహీనశ్చ ధర్మాత్మా దృష్టవాన్బ్రహ్మణస్సుతమ్ । తణ్డిసంజ్ఞం ద్విజం తస్మాల్లబ్ధవాన్నృపసత్తమాః ॥ ౪౮ ॥ నామ్నాం సహస్రం రుద్రస్య బ్రహ్మణా కథితం పురా । తేన నామ్నాం సహస్రేణ స్తుత్వా తణ్డిర్మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౯ ॥ లబ్ధవాన్గాణపత్యం చ బ్రహ్మయోనిర్ద్విజోత్తమః । తతస్తస్మాన్నృపో లబ్ధ్వా తణ్డినా కథితం పురా ॥ ౫౦ ॥ నామ్నాం సహస్రం జప్త్వా వై గాణపత్యమవాప్తవాన్ ॥ ౫౧ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యవంశ
వర్ణనం నామ పఞ్చషష్టితమోధ్యాయః

శ్రీ తణ్డికృతరుద్రదివ్యసహస్రనామస్తోత్రమ్. శ్రీ

ఋషయః ॥ నామ్నాం సహస్రం రుద్రస్య తణ్డినా బ్రహ్మయోనినా । కథితం సర్వవేదార్థసఞ్చయం సూత సువ్రత ॥ ౧ ॥ నామ్నాం సహస్రం విప్రాణాం వక్తుమర్హసి శోభనమ్ ॥ సూతః ॥ సర్వతత్త్వాత్మభూతస్య హరస్యామితతేజసః ॥ ౨ ॥ అష్టోత్తరసహస్రం తు నామ్నాం రుద్రస్య సువ్రతాః । యజ్జప్త్వా తు మునిశ్రేష్ఠా గాణపత్యమవాప్తవాన్ ॥ ౩ ॥ ఓం, స్థిరః స్థాణుః ప్రభుర్భానుః ప్రవరో వరదో వరః । సర్వాత్మా సర్వవిఖ్యాతస్సర్వస్సర్వకరో భవః ॥ ౪ ॥ జటీ దణ్డీ శిఖణ్డీ చ సర్వగస్సర్వభావనః । హరిశ్చ హరిణాక్షశ్చ సర్వభూతహరః ప్రభుః ॥ ౫ ॥ ప్రవృత్తిశ్చ నివృత్తిశ్చ శాన్తాత్మా శాశ్వతో ధ్రువః । శ్మశానవాసీ భగవాన్ఖచరో గోచరోర్దనః ॥ ౬ ॥ అభివాద్యో మహాకర్మా తపస్వీ భూతధారణః । ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నస్సర్వలోకప్రజాపతిః ॥ ౭ ॥ మహారూపో మహాకాయస్సర్వరూపో మహాయశాః । మహాత్మా సర్వభూతశ్చ విరూపో వామనో నరః ॥ ౮ ॥ లోకపాలోన్తర్హితాత్మా ప్రసాదో భయదో విభుః । పవిత్ర

శ్చమహాంశ్చైవనియతోనియతాశ్రయః ॥ ౯॥ స్వయమ్భూస్సర్వకర్మాచఆదిరాదిక
రోనిధిః । సహస్రాక్షోవిశాలాక్షస్సోమోనక్షత్రసాధకః ॥ ౧౦॥ చన్ద్రస్సూర్యశ్శ
నిః కేతుర్గ్రహోగ్రహపతిర్మతః।రాజారాజ్యోదయఃకర్తామృగబాణార్పణోఘనః॥
మహాతపాదీర్ఘతపాఅదృశ్యోధనసాధకః । సంవత్సరఃకృతోమన్త్రఃప్రాణాయామః
పరన్తపః ॥ ౧౨ ॥ యోగీయోగోమహాబీజోమహారేతామహాబలః । సువర్ణరేతా
స్సర్వజ్ఞస్సుబీజోవృషవాహనః॥౧౩ ॥ దశబాహుస్త్వనిమిషోనీలకణ్ఠఉమాపతిః । వి
శ్వరూపస్స్వయంశ్రేష్ఠోబలవీరోబలాగ్రణీః॥౧౪॥ గణకర్తాగణపతిర్దిగ్వాసాఃకామ్య
ఏవచ । మన్త్రవిత్పరమోమన్త్రస్సర్వభావకరోహరః ॥ ౧౫॥ కమణ్డలుధరోధన్వీ
బాణహస్తఃకపాలవాన్।శరీశతఘ్నీఖడ్గీచపట్టిసీచాయుధీమహాన్॥౧౬॥అజశ్చమృగ
రూపశ్చతేజస్తేజస్కరోనిధిః । ఉష్ణీషీచసువక్త్రశ్చఉదగ్రోవినతస్తథా ॥ ౧౭ ॥
దీర్ఘశ్చహరికేశశ్చసుతీర్థఃకృష్ణఏవచ । సృగాలరూపస్సర్వార్థోముణ్డస్సర్వశుభఙ్క
రః ॥ ౧౮ ॥ సింహశార్దూలరూపశ్చగన్ధకారీకపర్ద్యపి । ఊర్ధ్వరేతోర్ధ్వలిఙ్గీచ
ఊర్ధ్వశాయీనభస్థలః ॥ ౧౯॥ త్రిజటీచీరవాసాశ్చరుద్రస్సేనాపతిర్విభుః।అహో
రాత్రంచనక్తంచతిగ్మమన్యుస్సువర్చసః ॥ ౨౦॥గజహాదైత్యహాకాలోలోకధాతాగు
ణాకరః । సింహశార్దూలరూపాణామార్ద్రచర్మాధరామ్బరః ॥ ౨౧ ॥ కాలయో
గీమహానాదస్సర్వావాసశ్చతుష్పథః । నిశాచరఃప్రేతచారీభూతచారీమహేశ్వ
రః ॥ ౨౨ ॥ బహురూపోబహుధనస్సర్వసారోమృతేశ్వరః । నృత్యప్రియోనిత్య
నృత్యోనర్తనస్సర్వసాధకః ॥ ౨౩ ॥ సకార్ముకోమహాబాహుర్మహాఘోరోమహా
తపాః । మహాశరోమహాపాశోనిత్యోగిరిచరోమతః ॥ ౨౪ ॥ సహస్రహస్తోవిజ
యోవ్యవసాయోహ్యనిన్దితః।అమర్షణోమర్షణాత్మాయజ్ఞహాకామనాశనః ॥ ౨౫॥
దక్షహాపరిచారీచప్రహసోమధ్యమస్తథా । తేజోపహారీబలవాన్విదితోభ్యుదితోబ
హుః ॥ ౨౬ ॥ గమ్భీరఘోషోయోగాత్మాగమ్భీరబలవాహనః। గమ్భీరరోషోగమ్భీ
రోగమ్భీరబలవాహనః॥ ౨౭ ॥ న్యగ్రోధరూపోన్యగ్రోధోవిశ్వకర్మాచవిశ్వభుక్।
దీక్షోపాయశ్చహర్యశ్వస్సహాయఃకర్మకాలవిత్ ॥ ౨౮ ॥ విష్ణుఃప్రసాదితోయజ్ఞ
స్సముద్రోబడబాముఖః । హుతాశనసహాయశ్చప్రశాన్తాత్మాహుతాశనః ॥ ౨౯ ॥
ఉగ్రతేజామహాతేజాజయోవిజయకాలవిత్ । జ్యోతిషామయనంసిద్ధిస్సన్ధిర్విగ్రహ
ఏవచ ॥ ౩౦ ॥ ఖడ్గీశఙ్ఖీజటీజ్వాలీఖచరోద్యుచరోబలీ। వైణవీపణవీకాలఃకాలకణ్ఠఃక
టంకటః ॥ ౩౧ ॥ నక్షత్రవిగ్రహోభావోనిభావస్సర్వతోముఖః। విమోచనస్తుశర
ణోహిరణ్యకవచోద్భవః ॥ ౩౨ ॥ మేఘలాకృతిరూపశ్చజలాచారస్తుతస్తథా । వీ
ణీచపణవీతాళీనాళీకలికదుస్తథా ॥ ౩౩ ॥ సర్వతూర్యనినాదీచసర్వవ్యాప్యపరిగ్ర
హః । వ్యాళరూపీబిలావాసీగుహావాసీతరఙ్గవిత్ ॥ ౩౪ ॥ వృక్షశ్శ్రీమాలకర్మాచ
సర్వబన్ధవిమోచనః । బన్ధనస్తుసురేన్ద్రాణాంయుధిశత్రువినాశనః ॥ ౩౫ ॥ సఖాప్ర

వాసోదర్వాపస్సర్వసాధునిషేవితః । ప్రస్కన్దోప్యవిభావశ్చతుల్యోయజ్ఞవిభాగవిత్ ॥ ౩౬ ॥ సర్వవాసస్సర్వచారీదుర్వాసావాసవోమతః । హైమోహేమకరోయజ్ఞస్సర్వధారీధరోత్తమః ॥ ౩౭ ॥ ఆకాశోనిర్విరూపశ్చవివాసాఉరగఃఖగః । భిక్షుశ్చభిక్షురూపీచరౌద్రరూపస్సురూపవాన్ ॥ ౩౮ ॥ వసురేతాసువర్చస్వీవసువేగోమహాబలః । మనోవేగోనిశాచారస్సర్వలోకశుభప్రదః ॥ ౩౯ ॥ సర్వావాసీత్రయీవాసీఉపదేశకరోధరః । మునిరాత్మామునిర్లోకస్సభాగ్యశ్చసహస్రభుక్ ॥ ౪౦ ॥ పక్షీచపక్షరూపశ్చఅతిదీప్తోనిశాకరః । సమీరోదమనాకారోహ్యర్థోహ్యర్థకరోవశః ॥ ౪౧ ॥ వాసుదేవశ్చదేవశ్చవామదేవశ్చవామనః । సిద్ధియోగాపహారీచసిద్ధిస్సర్వార్థసాధకః ॥ ౪౨ ॥ అక్షుణ్ణఃక్షుణ్ణరూపశ్చవృషణోమృదురవ్యయః । మహాసేనోవిశాఖశ్చషష్టిభాగోగవాంపతిః ॥ ౪౩ ॥ చక్రహస్తస్తువిష్టమ్భీమూలస్తమ్భనఏవచ । ఋతుర్ఋతుకరస్తాలోమధుర్మధుకరోవరః ॥ ౪౪ ॥ వానస్పత్యోవాజసనోనిత్యమాశ్రమపూజితః। బ్రహ్మచారీలోకచారీసర్వచారీసుచారవిత్ ॥ ౪౫ ॥ ఈశానఈశ్వరఃకాలోనిశాచారీహ్యనేకధృక్ । నిమిత్తస్థోనిమిత్తంచనన్దిర్నన్దికరోహరః ॥ ౪౬ ॥ నన్దీశ్వరస్సునన్దీచనన్దనోవిషమర్దనః । భగహారీనియన్తాచకాలోలోకపితామహః ॥ ౪౭ ॥ చతుర్ముఖోమహాలిఙ్గశ్చారులిఙ్గస్తథైవచ। లిఙ్గాధ్యక్షస్సురాధ్యక్షఃకాలాధ్యక్షోయుగావహః ॥ ౪౮ ॥ బీజాధ్యక్షోబీజకర్తాఅధ్యాత్మానుగతోబలః। ఇతిహాసశ్చకల్పశ్చదమనోజగదీశ్వరః ॥ ౪౯ ॥ దమ్భోదమ్భకరోదాతావంశోవంశకరఃకలిః । లోకకర్తాపశుపతిర్మహాకర్తాహ్యధోక్షజః ॥ ౫౦ ॥ అక్షరంపరమంబ్రహ్మబలవాఞ్ఛుచిరేవచ।నిత్యోహ్యనీశశ్శుద్ధాత్మాశుద్ధోమానోగతిర్హవిః॥ ౫౧॥ ప్రాసాదస్తుబలోదర్పోదర్పణోహవ్యమిన్ద్రజిత్ । వేదకారస్సూత్రకారోవిద్వాంశ్చపరమర్దనః ॥ ౫౨ ॥ మహామేఘనివాసీచమహాఘోరోవశీకరః । అగ్నిజ్వాలోమహాజ్వాలఃపరిధూమ్రావృతోరవిః ॥ ౫౩ ॥ ధిషణశ్శఙ్కరోనిత్యోవర్చస్వీధూమ్రలోచనః । నీలస్తథాఙ్గలుప్తశ్చశోభనోనరవిగ్రహః॥ ౫౪॥ స్వస్తిస్స్వస్తిస్వభావశ్చభోగీభోగకరోలఘుః । ఉత్సఙ్గశ్చమహాఙ్గశ్చమహాగర్భఃప్రతాపవాన్ ॥ ౫౫ ॥ కృష్ణవర్ణస్సువర్ణశ్చఇన్ద్రియస్సర్వవర్ణికః। మహాపాదోమహాహస్తోమహాకాయోమహాయశాః ॥ ౫౬ ॥ మహామూర్ధామహామాత్రోమహామిత్రోనగాలయః । మహాస్కన్ధోమహాకర్ణోమహోష్ఠశ్చమహాహనుః॥ ౫౭ ॥ మహానాసోమహాకణ్ఠోమహాగ్రీవశ్శ్మశానవాన్ । మహాబలోమహాతేజాహ్యన్తరాత్మామృగాలయః॥ ౫౮॥ లమ్బితోష్ఠశ్చనిష్ఠశ్చమహామాయఃపయోనిధిః। మహాదన్తోమహాదంష్ట్రోమహాజిహ్వోమహాముఖః॥ ౫౯ ॥మహానఖోమహారోమామహాకేశోమహాజటః। అసపత్నఃప్రసాదశ్చప్రత్యయోగీతసాధకః ॥ ౬౦ ॥ ప్రస్వేదనోస్వహేనశ్చఆదికశ్చమహామునిః। వృషణోవృషకేతుశ్చఅనలోవాయువాహనః ॥ ౬౧ ॥ మణ్డలీమేరువాసశ్చదేవవా

హానపవచ । అథర్వశీర్షస్సామాస్యఋక్సహస్రోగ్గితేక్షణః ॥ ౬౨ ॥ యజుఃపాద
భుజోగుహ్యఃప్రకాశౌజాస్తథైవచ । అమోఘార్థప్రసాదశ్చఅన్తర్భావ్యస్సుదర్శ
నః ॥ ౬౩ ॥ ఉపహారఃప్రియస్సర్వఃకనకఃకాఞ్చనస్థితః । నాభిర్నన్దికరోహర్మ్యఃపు
ష్కరస్థపతిస్థితః ॥ ౬౪ ॥ సర్వశాస్త్రోధనశ్చాద్యోయజ్ఞోయజ్వాసమాహితః । నగో
నీలఃకవిఃకాలోమకరఃకాలపూజితః ॥ ౬౫ ॥ సగణోగణకారశ్చభూతభావనసారథిః ।
భస్మశాయీభస్మగోప్తాభస్మభూతతనుర్గణః ॥ ౬౬ ॥ ఆగమశ్చవిలోపశ్చమహాత్మా
సర్వపూజితః । శుక్లస్త్రీరూపసమ్పన్నశ్శుచిర్భూతనిషేవితః ॥ ౬౭ ॥ ఆశ్రమస్థః
కపోతస్థోవిశ్వకర్మాపతిర్విరాట్ । విశాలశాఖస్తామ్రోష్ఠోహ్యమ్బుజాలస్సునిశ్చితః ॥
౬౮ ॥ కపిలఃకలశస్స్థూలఆయుధశ్చైవరోమశః । గన్ధర్వోహ్యదితిస్తార్క్ష్యోహ్యవిజ్ఞేయ
స్సుశారదః ॥ ౬౯ ॥ పరశ్వధాయుధోదేవోహ్యర్థకారీసుబాన్ధవః । తుమ్బవీణోమ
హాక్రోధఊర్ధ్వరేతాజలేశయః ॥ ౭౦ ॥ ఉగ్రోవంశకరోవంశోవంశవాదీహ్యనిన్ది
తః । సర్వాఙ్గరూపీమాయావీసుహృదోహ్యనిలోబలః ॥ ౭౧ ॥ బన్ధనోబన్ధకర్తాచసు
బన్ధనవిమోచనః । రాక్షసఘ్నోథకామారిర్మహాదంష్ట్రోమహాయుధః ॥ ౭౨ ॥ ల
మ్బితోలమ్బితోష్ఠశ్చలమ్బహస్తోవరప్రదః । బాహుస్త్వనిన్దితశ్శర్వశ్శఙ్కరోథాప్యకో
పనః ॥ ౭౩ ॥ అమరేశోమహాఘోరోపశ్వదేవస్సురారిహా । అహిర్బుధ్నోనిరృతిశ్చ
చేకితానోహలీతథా ॥ ౭౪ ॥ అజైకపాచ్చకాపాలీశఙ్కుమారోమహాగిరిః । ధ
న్వన్తరిర్ధూమకేతుస్సూర్యోవైశ్రవణస్తథా ॥ ౭౫ ॥ ధాతావిష్ణుశ్చశక్రశ్చమిత్రస్త్వ
ష్టాధరోధ్రువః । ప్రభాసఃపర్వతోవాయురర్యమాసవితారవిః ॥ ౭౬ ॥ ధృతిశ్చైవవిధా
తాచమాన్ధాతాభూతభావనః । నీరస్తీర్థశ్చభీమశ్చసర్వకర్మాగుణోద్వహః ॥ ౭౭ ॥
పద్మగర్భోమహాగర్భశ్చన్ద్రవక్త్రోనభోనఘః । బలవాంశ్చోపశాన్తశ్చపురాణః
పుణ్యకృత్తమః ॥ ౭౮ ॥ క్రూరకర్తాక్రూరవాసీతనురాత్మామహౌషధః । సర్వా
యస్సర్వచారీప్రాణేశఃప్రాణినాంపతిః ॥ ౭౯ ॥ దేవదేవస్సుఖోత్సిక్తస్సదసత్సర్వ
త్నవిత్ । కైలాసస్థోగుహావాసీహిమవద్గిరిసంశ్రయః ॥ ౮౦ ॥ కులహారీకులాకర్తా
బహువిత్తోబహుప్రజః । ప్రాణేశోబన్ధకీవృక్షోనకులశ్చాద్రికస్తథా ॥ ౮౧ ॥ హ్రస్వ
గ్రీవోమహాజానురలోలశ్చమహౌషధిః । సిద్ధాన్తకారీసిద్ధార్థశ్ఛన్దోవ్యాకరణోద్భ
వః ॥ ౮౨ ॥ సింహనాదస్సింహదంష్ట్రస్సింహాస్యస్సింహవాహనః । ప్రభావాత్మా
గత్కాలఃకాలఃకమ్పీతరుస్తనుః ॥ ౮౩ ॥ సారఙ్గోభూతచక్రాఙ్కఃకేతుమాలీసువేధ
కః । భూతాలయోభూతపతిరహోరాత్రోమలోమలః ॥ ౮౪ ॥ వసుభృత్సర్వ
భూతాత్మానిశ్చలస్సువిదుర్బుధః । అసుహృత్సర్వభూతానాంనిశ్చలశ్చలవిద్బుధః
అమోఘస్సంయమోహృష్టోభోజనఃప్రాణధారణః । ధృతిమాన్మతిమాంస్త్ర్య
స్సుకృతస్తుయుధాంపతిః ॥ ౮౫ ॥ గోపాలోగోపతిర్గ్రామోగోచర్మవసనోహరః ।
హిరణ్యబాహుశ్చతథాగుహావాసస్సనాతనః ॥ ౮౬ ॥ మహామనామహాకామశ్చ

కామోజితేన్ద్రియః।గాన్ధారశ్చసురావశ్చ తాపకర్మరతోహితః॥౮౮॥ మహాభూతో
భూతవృతోహ్యప్సరోగణసేవితః।మహాకేతుర్ధరాధాతానైకతానరతస్స్వరః॥౮౯॥
అవేదనీయఆవేద్యస్సర్వగశ్చసుఖావహః । తారణశ్చరణోధాతాపరిధాపరిపూజి
తః ॥ ౯౦ ॥ సంయోగీవర్ధనోవృద్ధోగణికోథగణాధిపః । నిత్యోధాతాసహాయ
శ్చదేవాసురపతిఃపతిః ॥ ౯౧॥ యుక్తశ్చయుక్తబాహుశ్చసుదేవోపిసుపర్వణః।ఆషా
ఢశ్చసుషాఢశ్చస్కన్దదోహరితోహరః ॥ ౯౨॥ వపురావర్తయానోన్యోవపుశ్శ్రేష్ఠో
మహావపుః । శిరోవిమర్శనస్సర్వలక్ష్యలక్షణభూషితః ॥ ౯౩ ॥ అతుయో
థగీతశ్చసర్వభోగీమహాబలః । సామ్నాయోథసమామ్నాయస్తీర్థదేవోమహా
యశాః ॥ ౯౪ ॥ నిర్జీవోజీవనోమన్త్రస్సుభగోబహుకర్కశః । రత్నభూతోథర
త్నాఙ్గోమహార్ణవనిపాతవిత్ ॥ ౯౫ ॥ మూలంవిశాలోహ్యమృతంవ్యక్తావ్యక్తస్తపో
నిధిః । ఆరోహణోధిరోహశ్చశీలధారీమహాతపాః ॥ ౯౬ ॥ మహాకణ్ఠోమహాయో
గీయుగోయుగకరోహరిః । యుగరూపోమహారూపోవహనోగహనోనగః ॥ ౯౭ ॥
న్యాయోనిర్వాపణోపాదఃపణ్డితోహ్యచలోపమః । బహుమాలోమహామాలశ్శిపి
విష్టస్సులోచనః ॥ ౯౮ ॥ విస్తారోలవణఃకూపఃకుసుమాఙ్గఃఫలోదయః। ఋషభోవృ
షభోభఙ్గోమణిబిమ్బజటాధరః ॥ ౯౯ ॥ ఇన్దుర్విసర్గస్సుముఖశ్శూరస్సర్వాయుధ
స్సహః । నివేదనస్సుధాజాతస్స్వర్గద్వారోమహాధనుః॥ ౧౦౦॥ గిరావాసోవిసర్గశ్చ
సర్వలక్షణలక్షవిత్ । గన్ధమాలీచభగవాననన్తస్సర్వలక్షణః ॥౧౦౧॥ సన్తానోబహు
ళోబాహుస్సకలస్సర్వపావనః । కరస్థాలీకపాలీచఊర్ధ్వసంహననోయువా॥౧౦౨॥
యన్త్రితన్త్రస్సువిఖ్యాతోలోకస్సర్వాశ్రయోమృదుః।ముణ్డోవిరూపోవికృతోదణ్డీకు
ణ్డీవికుర్వణః॥౧౦౩॥వార్యక్షఃకకుభోవజ్రీదీప్తతేజాస్సహస్రపాత్ ।సహస్రమూర్ధాదే
వేన్ద్రస్సర్వదేవమయోగురుః ॥ ౧౦౪ ॥ సహస్రబాహుస్సర్వాఙ్గశ్శరణ్యస్సర్వలో
కకృత్ । పవిత్రంత్రిమధుర్మన్త్రఃకనిష్ఠఃకృష్ణపిఙ్గళః ॥ ౧౦౫ ॥ బ్రహ్మదణ్డవినిర్మాతా
శతఘ్నశ్శతపాశధృక్ । కలాకాష్ఠాలవోమాత్రాముహూర్తోహఃక్షపాక్షణః॥ ౧౦౬॥
విశ్వక్షేత్రప్రదోబీజంలిఙ్గమాద్యస్తునిర్ముఖః॥సదసద్వ్యక్తమవ్యక్తంపితామాతాపితా
మహః ॥ ౧౦౭॥స్వర్గద్వారంమోక్షద్వారంప్రజాద్వారంత్రివిష్టపః।నిర్వాణంహ్లాద
యశ్చైవబ్రహ్మలోకఃపరాగతిః ॥ ౧౦౮ ॥ దేవాసురవినిర్మాతా దేవాసురపరాయ
ణః। దేవాసురగురుర్దేవోదేవాసురనమస్కృతః ॥ ౧౦౯ ॥ దేవాసురమహామా
త్రోదేవాసురగణాశ్రయః । దేవాసురగణాధ్యక్షోదేవాసురగణాగ్రణీః॥౧౧౦ ॥ దే
వాధిదేవోదేవర్షిర్దేవాసురవరప్రదః । దేవాసురేశ్వరోవిష్ణుర్దేవాసురమహేశ్వ
రః ॥ ౧౧౧ ॥ సర్వదేవమయోచిన్త్యోదేవతాత్మాస్వయమ్భవః । ఉద్గతస్త్రిక్ర
మోవైద్యోవరదోవరజోమ్బరః ॥ ౧౧౨॥ఇజ్యోహస్తీతథావ్యాఘ్రోదేవసింహో
మహర్షభః । విబుధాగ్ర్యస్సురశ్రేష్ఠస్స్వర్గదేవస్తథోత్తమః ॥ ౧౧౩ ॥ సంయుక్త

శ్శోభనోవక్తాఆశానాంప్రభవోవ్యయః । గురుఃకాన్తోనిజస్సర్గఃపవిత్రస్సర్వవాహ
నః ॥ ౧౧౪ ॥ శృఙ్గీశృఙ్గప్రియోబభ్రూరాజరాజోనిరామయః । అభిరామస్సుశర
ణోనిరామస్సర్వసాధనః ॥ ౧౧౫ ॥ లలాటాక్షోవిశ్వదేహోహారిణోబ్రహ్మవ
ర్చసః । స్థావరాణాంపతిశ్చైవనియతేన్ద్రియవర్తనః ॥ ౧౧౬ ॥ సిద్ధార్థస్సర్వ
భూతార్థోచిన్త్యస్సత్యశ్శుచివ్రతః । వ్రతాధిపఃపరంబ్రహ్మముక్తానాంపరమాగతిః ।
విముక్తోముక్తకేశశ్చశ్రీమాఞ్శ్రీవర్ధనోజగత్ । యథాప్రధానంభగవానితిభ
క్త్యాస్తుతోమయా ॥ ౧౧౭ ॥ భక్తిమేవంపురస్కృత్యమయాయజ్ఞపతిర్విభుః । త
తోహ్యనుజ్ఞాంప్రాప్యైవంస్తుతోభక్తిమతాంగతిః॥౧౧౮ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వాస్తవంశమ్భో
ర్నృపస్త్రైలోక్యవిశ్రుతః । అశ్వమేధసహస్రస్యఫలంప్రాప్యమహాయశాః ॥ ౧౨౦ ॥
గణాధిపత్యంసమ్ప్రాప్తస్తణ్డినస్తేజసాప్రభోః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావ
యేద్బ్రాహ్మణానపి॥ ౧౨౧ ॥ అశ్వమేధసహస్రస్యఫలంప్రాప్నోతివైద్విజాః । బ్ర
హ్మఘ్నశ్చసురాపశ్చస్తేయీచగురుతల్పగః ॥ ౧౨౨ ॥ శరణాగతఘాతీచమిత్రవిశ్వా
సఘాతకః । మాతృహాపితృహాచైవవీరహాభ్రూణహాతథా ॥ ౧౨౩ ॥ సంవత్సరం
క్రమాజ్జప్త్వాత్రిసన్ధ్యంశఙ్కరాశ్రమే । దేవమిష్ట్వాత్రిసన్ధ్యంచసర్వపాపైఃప్రము
చ్యతే ॥ ౧౨౪ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే తణ్డికృతరుద్రసహ
స్రనామస్తోత్రకథనంనామ షట్షష్టితమోధ్యాయః.

సూతః ॥ త్రిధన్వాదేవదేవస్యప్రసాదాత్తణ్డినస్తథా । అశ్వమేధసహస్ర
స్యఫలంప్రాప్యప్రయత్నతః ॥ ౧ ॥ గాణపత్యంధృఢంప్రాప్తస్సర్వదేవనమస్కృ
తః। ఆసీత్త్రిధన్వనశ్చాపివిద్వాంస్త్రయ్యారుణోనృపః॥ ౨ ॥ తస్యసత్యవ్రతోనా
మకుమారోభూన్మహాబలః । తేనభార్యావిదర్భస్యహృతాహత్వామితౌజసమ్॥ ౩ ॥
పాణిగ్రహణమన్త్రేషునిష్ఠామప్రాపితేష్విహ । తేనాధర్మేణసంయుక్తంరాజాత్ర
య్యారుణోత్యజత్ ॥ ౪ ॥ పితరంసోబ్రవీత్యక్తఃక్వగచ్ఛామీతివైద్విజాః। పితాత్వే
నమథోవాచశ్వపాకైస్సహవర్తయ ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్తస్సవిచక్రామనగరాద్వచనా
త్పితుః । సతుసత్యవ్రతోధీమాఞ్శ్వపాకావసథాన్తికే ॥ ౬ ॥ పిత్రాత్యక్తోవసద్వీ
రఃపితాచాస్యవనంయయౌ । సర్వలోకేషువిఖ్యాతస్త్రిశఙ్కురితివీర్యవాన్ ॥ ౭ ॥
వసిష్ఠకోపాత్పుణ్యాత్మా రాజాసత్యవ్రతఃపురా । విశ్వామిత్రోమహాతేజావరం
త్వాత్రిశఙ్కవే ॥ ౮ ॥ రాజ్యేభిషిచ్యతంపిత్ర్యేయాజయామాసతంమునిః । మిషతాం
దేవతానాంచవసిష్ఠస్యచకౌశికః ॥ ౯ ॥సశరీరంతదాతంవైదివమారోపయద్వి
భుః। తస్యసత్యవ్రతానామభార్యాకైకయవంశజా ॥ ౧౦ ॥ కుమారంజనయామాస
సహరిశ్చన్ద్రమకల్మషమ్। హరిశ్చన్ద్రస్యచసుతోలోహితోనామవీర్యవాన్ ॥ ౧౧ ॥

హారితోలోహితస్యాథదున్ధుహారీతఉచ్యతే । విజయశ్చసుతేజాశ్చదున్ధుపుత్రౌబభూ
వతుః ॥ ౧౨ ॥ జేతాపుత్రస్యసర్వత్రవిజయస్తేనసస్మృతః । రుచకస్తస్యతనయో
రాజాపరమధార్మికః ॥ ౧౩ ॥ రుచకస్యవృకఃపుత్రస్తస్మాద్బాహుశ్చజజ్ఞివాన్ । స
గరస్తస్యపుత్రోభూద్రాజాపరమధార్మికః ॥ ౧౪ ॥ ద్వేభార్యేసగరస్యాపిప్రభాభా
నుమతీతథా । తాభ్యామారాధితఃపూర్వమౌర్వోగ్నిఃపుత్రకామ్యయా ॥ ౧౫ ॥
ఔర్వస్తుష్టస్తయోఃప్రాదాద్యథేష్టంవరముత్తమమ్ । ఏకాషష్టిసహస్రాణిసుతమే
కంపరాతథా ॥ ౧౬ ॥ అగృహ్ణాద్వంశకర్తారంప్రభాగృహ్ణాత్సుతాన్బహూన్ । ఏ
కంభానుమతిఃపుత్రమగృహ్ణాదసమఞ్జసమ్ ॥ ౧౭ ॥తతష్షష్టిసహస్రాణిసుషువేసాతు
వైప్రభా । ఖనన్తఃపృథివీందగ్ధావిష్ణునాఽశ్వమార్గణైః ॥ ౧౮ ॥ అసమఞ్జస్యత
నయస్సోంశుమాన్నామవిశ్రుతః । తస్యపుత్రోదిలీపస్తుదిలీపాత్తుభగీరథః ॥ ౧౯ ॥
యేనభాగీరథీగఙ్గాతపఃకృత్వావతారితా । భగీరథసుతశ్చాపిశ్రుతోనామబభూవ
హ ॥ ౨౦ ॥ నాభాగస్తస్యదాయాదోభవభక్తఃప్రతాపవాన్ । అమ్బరీషస్సుతస్త
స్యసిన్ధుద్వీపస్తతోభవత్ ॥ ౨౧ ॥ నాభాగేనామ్బరీషేణభుజాభ్యాంపరిపాలితా ।
బభూవవసుధాత్యర్థంతాపత్రయవివర్జితా ॥ ౨౨ ॥ అయుతాయుస్సుతస్తస్యసిన్ధుద్వీ
పస్యవీర్యవాన్ । పుత్రోయుతాయుషోధీమానృతుపర్ణోమహాయశాః ॥ ౨౩ ॥ ది
వ్యాక్షహృదయజ్ఞోవైరాజానళసఖోబలీ । నళౌద్వావేవవిఖ్యాతౌపురాణేషుదృఢ
వ్రతౌ ॥ ౨౪ ॥ వీరసేనసుతశ్చాన్యోయశ్చేక్ష్వాకుకులోద్భవః । ఋతుపర్ణస్యపు
త్రోఽభూత్సార్వభౌమోద్విజోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ సుదాసస్తస్యతనయోరాజాత్వింద్ర
సమోభవత్ । సుదాసస్యసుతఃప్రోక్తస్సౌదాసోనామపార్థివః ॥ ౨౬ ॥ ఖ్యాతఃక
ల్మాషపాదోవైనామ్నామిత్రసహశ్చసః । వసిష్ఠస్తుమహాతేజాఃక్షేత్రేకల్మాషపా
దకే ॥ ౨౭ ॥ అశ్మకంజనయామాసఇక్ష్వాకుకులవర్ధనమ్ । అశ్మకస్యోత్తరాయాం
తుమూలకస్తుసుతోభవత్ ॥ ౨౮ ॥ సహిరామభయాద్రాజాస్త్రీభిఃపరివృతోవనే ।
బిభర్తిత్రాణమిచ్ఛన్వైనారీకవచముత్తమమ్॥ ౨౯ ॥మూలకస్యాపిధర్మాత్మారాజా
శతరథస్సుతః । తస్మాచ్ఛతరథాజ్జజ్ఞేరాజాత్విళబిళోబలీ ॥ ౩౦ ॥ ఆసీత్త్వైలబిల
శ్శ్రీమాన్వృద్ధశర్మాప్రతాపవాన్ । పుత్రోవిశ్వసహస్తస్యపితృకన్యావ్యజీజనత్ ॥
దిలీపస్తస్యపుత్రోభూత్ఖట్వాఙ్గఇతివిశ్రుతః । యేనస్వర్గాదిహాగత్యముహూర్తంప్రా
ప్యజీవితమ్ ॥ ౩౨ ॥ త్రయోగ్నయస్త్రయోలోకాబుద్ధ్యాసత్యేనవైజితాః । దీ
ర్ఘబాహుస్సుతస్తస్యరఘుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౩ ॥ అజఃపుత్రోరఘోశ్చాపితస్మా
జ్జజ్ఞేచవీర్యవాన్ । రాజాదశరథస్తస్మాచ్ఛ్రీమానిక్ష్వాకువంశకృత్ ॥ ౩౪ ॥ రా
మోదశరథాద్వీరోధర్మజ్ఞోలోకవిశ్రుతః । భరతోలక్ష్మణశ్చైవశత్రుఘ్నశ్చమహాబ
లః ॥ ౩౫ ॥ తేషాంశ్రేష్ఠోమహాతేజారామఃపరమవీర్యవాన్ । రావణంసమరేహ
త్వాయజ్ఞైరిష్ట్వాచధర్మవిత్ ॥ ౩౬ ॥ దశవర్షసహస్రాణిరామోరాజ్యంచకారసః ॥

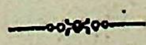
రామస్య తనయో జజ్ఞే కుశ ఇత్యభివిశ్రుతః ॥ ౩౭ ॥ లవశ్చ సుమహాభాగస్సత్యవానభ
వత్సుధీః । అతిథిస్తు కుశాజ్జజ్ఞే నిషధస్తస్య చాత్మజః ॥ ౩౮ ॥ నళస్తు నిషధాజ్జాతో నభస్త
స్మాదజాయత । నభసః పుణ్డరీకాఖ్యః క్షేమధన్వా తతస్స్మృతః ॥ ౩౯ ॥ తస్య పుత్రో
భవద్వీరో దేవానీకః ప్రతాపవాన్ । అహీనరస్సుతస్తస్య సహస్రాశ్వస్తతః పరః ॥ ౪౦ ॥
శుభశ్చన్ద్రావలోకశ్చ తారాపీడస్తతోభవత్ । తస్యాత్మజశ్చన్ద్రగిరిర్భానుచన్ద్ర
స్తతోభవత్ ॥ ౪౧ ॥ శ్రుతాయురభవత్తస్మాద్బృహద్బల ఇతి స్మృతః । భారతేయో
మహాతేజాస్సౌభద్రేణ నిపాతితః ॥ ౪౨ ॥ ఏతే హీక్ష్వాకుదాయాదా రాజానః ప్రాయ
శస్స్మృతాః । వంశే ప్రధానా ఏతస్మిన్ప్రాధాన్యేన ప్రకీర్తితాః ॥ ౪౩ ॥ సర్వే పా
శుపతం జ్ఞానమధీత్య పరమేశ్వరమ్ । సమభ్యర్చ్య యథాజ్ఞానమిష్ట్వా యజ్ఞైర్యథావిధి ॥
దివంగతా మహాత్మానః కేచిన్ముక్తాత్మ యోగినః । నృగో బ్రాహ్మణశాపేన కృకలాసత్వ
మాగతః ॥ ౪౫ ॥ ధృష్టశ్చ ధృష్టకేతుశ్చ యమబాలశ్చ వీర్యవాన్ । రణధృష్టశ్చ తేపు
త్రాస్త్రయః పరమధార్మికాః ॥ ౪౬ ॥ ఆనర్తో నామ శర్యాతేస్సుకన్యా నామ దారికా ।
ఆనర్తస్యాభవత్పుత్రో రోచమానః ప్రతాపవాన్ ॥ ౪౭ ॥ రోచమానస్య రేవోభూద్రే
వాద్రైవతపవచ । కకుద్మీ చాపరో జ్యేష్ఠపుత్రః పుత్రశతస్య తు ॥ ౪౮ ॥ రేవతీ యస్య
సా కన్యా పత్నీ రామస్య విశ్రుతా । నరిష్యన్తస్య పుత్రో భూజ్జితాత్మా తు మహాబ
లీ ॥ ౪౯ ॥ నాభాగాదమ్బరీషస్తు విష్ణుభక్తః ప్రతాపవాన్ । ఋతస్తస్య సుతశ్శ్రీమా
న్సర్వధర్మవిదాం వరః ॥ ౫౦ ॥ కృతస్తస్య సుధర్మా భూత్పృషితో నామ విశ్రుతః ।
కరూషస్య తు కారూషాస్సర్వే ప్రఖ్యాతకీర్తయః ॥ ౫౧ ॥ పృషితో హింసయిత్వా గాం గు
రోః ప్రాప సుకల్మషమ్ । శాపాచ్ఛూద్రత్వమాపన్నశ్చ్యవనస్యేతి విశ్రుతః ॥ ౫౨ ॥ ది
ష్టపుత్రస్తు నాభాగస్తస్మాదపి భలన్దనః । భలన్దనస్య విక్రాన్తో రాజాసీదజవాహనః ॥
ఏతే సమాసతః ప్రోక్తా మనుపుత్రా మహాభుజాః । ఇక్ష్వాకోః పుత్రపౌత్రాద్యా ఐళస్య

శ్రీచన్ద్రవంశవర్ణనమ్. శ్రీ

థవదామి వః ॥ ౫౪ ॥ సూతః ॥ ఐళః పురూరవా నామ రుద్రభక్తః ప్రతాపవాన్ । చ
క్రేత్వకణ్టకం రాజ్యం దేశే పుణ్యతమే ద్విజాః ॥ ౫౫ ॥ ఉత్తరే యమునాతీరే ప్రయా
గే మునిసేవితే । ప్రతిష్ఠానాధిపశ్శ్రీమాన్ప్రతిష్ఠానే ప్రతిష్ఠితః ॥ ౫౬ ॥ తస్య పుత్రా
స్సప్తభవన్సర్వే వితతతేజసః । గన్ధర్వలోకవిదితా భవభక్తా మహాబలాః ॥ ౫౭ ॥ ఆ
యుర్మాయురమాయుశ్చ విశ్వాయుశ్చైవ వీర్యవాన్ । శ్రుతాయుశ్చ శతాయుశ్చ ది
వ్యాశ్చైవోర్వశీసుతాః ॥ ౫౮ ॥ ఆయుషస్తనయా వీరాః పఞ్చైవాసన్మహౌజసః । స్వ
ర్భానుతనయాయాన్తే ప్రభాయాం జజ్ఞిరే నృపాః ॥ ౫౯ ॥ నహుషః ప్రథమస్తేషాం ధర్మ
జ్ఞో లోకవిశ్రుతః । నహుషస్య తు దాయాదాష్షడిన్ద్రోపమతేజసః ॥ ౬౦ ॥ ఉత్ప
న్నాః పితృకన్యాయాం విరజాయాం మహౌజసః । యతిర్యయాతిస్సంయాతిరాయా

తిః పఞ్చమోన్ధకః ॥ ౬౧ ॥ విజాతిశ్చేతి షడిమే సర్వే ప్రఖ్యాతకీర్తయః । యతిర్జ్యే
ష్ఠశ్చ తేషాం వై యయాతిస్తు తతో వరః ॥ ౬౨ ॥ జ్యేష్ఠస్తు యతిర్మోక్షార్థీ బ్రహ్మభూతో
భవత్ప్రభుః । తేషాం యయాతిః పఞ్చానాం మహాబలపరాక్రమః ॥ ౬౩ ॥ దేవయా
నీముశనసస్సుతాం భార్యామవాపసః । శర్మిష్ఠామాసురీం చైవ తనయాం వృషపర్వ
ణః ॥ ౬౪ ॥ యదుం చ తుర్వసుం చైవ దేవయానీ వ్యజాయత । తావుభౌ శుభకర్మా
ణౌ స్తుతౌ విద్యావిశారదౌ ॥ ౬౫ ॥ ద్రుహ్యం చానుం చ పూరుం చ శర్మిష్ఠా వార్షపర్వణీ ।
యయాతయే రథం తస్మై దదౌ శుక్రః ప్రతాపవాన్ ॥ ౬౬ ॥ తోషితస్తేన విప్రేన్ద్రః ప్రీతః
పరమభాస్వరమ్ । సుసఙ్గం కాఞ్చనం దివ్యమక్షయే చ మహేషుధీ ॥ ౬౭ ॥ యుక్తం
మనోజవైరశ్వైర్యేన కన్యాం సముద్వహత్ । స తేన రథముఖ్యేన షణ్మాసేనాజయన్మ
హీమ్ ॥ ౬౮ ॥ యయాతిర్యుధిమగ్ధర్షో దేవదానవమానుషైః । భవభక్తస్తు పుణ్యాత్మా
ధర్మనిష్ఠస్సుమఞ్జసః ॥ ౬౯ ॥ యజ్ఞయాజీ జితక్రోధస్సర్వభూతానుకమ్పనః । కౌర
వాణాం చ సర్వేషాం స భవద్రథ ఉత్తమః ॥ ౭౦ ॥ యావన్నరేన్ద్రః ప్రవరః కౌరవో జ
నమేజయః । పురోర్వంశస్య రాజ్ఞస్తు రాజ్ఞః పారిక్షితస్య తు ॥ ౭౧ ॥ జగామ స రథో నా
శం శాపాద్గర్గస్య ధీమతః । గర్గస్య హి సుతం బాలం స రాజా జనమేజయః ॥ ౭౨ ॥ అ
క్రూరం హింసయామాస బ్రహ్మహత్యామవాప సః । స లోహగన్ధీ రాజర్షిః పరిధావ
న్నితస్తతః ॥ ౭౩ ॥ పౌరజానపదైస్త్యక్తో న లేభే శర్మ కర్హిచిత్ । తతస్స దుఃఖసన్త
ప్తో న లేభే సంవిదం క్వచిత్ ॥ ౭౪ ॥ జగామ శౌనకమృషిం శరణ్యం వ్యథితస్తదా । ఇన్ద్రో
తిర్నామ విఖ్యాతో యోఽసౌ మునిరుదారధీః ॥ ౭౫ ॥ యాజయామాస చేన్ద్రోతిస్తం నృ
పం జనమేజయమ్ । అశ్వమేధేన రాజానం పావనార్థం ద్విజోత్తమః ॥ ౭౬ ॥ స లో
హగన్ధాన్నిర్ముక్తపనసా చ మహాయశాః । యజ్ఞస్యావభృథే మధ్యే యాతో దివ్యో రథ
శ్శుభః ॥ ౭౭ ॥ తస్మాద్వంశాత్పరిభ్రష్టో వసోశ్చేదిపతేః పునః । దత్తశ్శక్రేణ తుష్టేన
లేభే తస్మాద్బృహద్రథః ॥ ౭౮ ॥ తతో హత్వా జరాసన్ధం భీమస్తం రథముత్తమమ్ । ప్ర
దదౌ వాసుదేవాయ ప్రీత్యా కౌరవనన్దనః ॥ ౭౯ ॥ సూతః ॥ అభ్యషిఞ్చత్పురం పుత్రం
యయాతిర్నాహుషః ప్రభుః । కృతోపకారస్తేనైవ పురుణా ద్విజపుఙ్గవాః ॥ ౮౦ ॥ అభి
షేక్తుకామం చ నృపం పురుం పుత్రం కనీయసమ్ । బ్రాహ్మణప్రముఖా వర్ణా ఇదం వచనమ
బ్రువన్ ॥ ౮౧ ॥ కథం శుక్రస్య నప్తారం దేవయాన్యాస్సుతం ప్రభో । జ్యేష్ఠం యదుమ
తిక్రమ్య కనీయాన్రాజ్యమర్హతి ॥ ౮౨ ॥ ఏతే సమ్బోధయామస్త్వాం ధర్మం చైవాను
పాలయ ॥ ౮౩ ॥ * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే చన్ద్రవంశవర్ణనం నామ
సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః

యయాతిపౌరజనసంవాదః

యయాతిః॥ బ్రాహ్మణప్రముఖావర్ణాస్సర్వేశృణ్వంతుమేవచః । జ్యేష్ఠంప్ర
తియథారాజ్యంనదేయంమేకథంచన ॥ ౧ ॥ మమజ్యేష్ఠేనయదునానియోగోనా
నుపాలితః । ప్రతికూలమతిశ్చైవనసపుత్రస్సతాంమతః॥ ౨॥ మాతాపిత్రోర్వచనకృ
త్సద్భిఃపుత్రఃప్రశస్యతే । సపుత్రఃపుత్రవద్యస్తువర్తతేపితృమాతృషు ॥ ౩ ॥ యదు
నాహమవజ్ఞాతస్తథాతుర్వసునాపిచ । ద్రుహ్యేనచానునాచైవమప్యవజ్ఞాకృతాభృ
శమ్ ॥ ౪ ॥పురుణాచకృతంవాక్యంమానితశ్చవిశేషతః । కనీయాన్మమదాయాదోజ
రాయేనధృతామమ ॥ ౫ ॥ శుక్రేణమేసమాదిష్టోదేవయాన్యాఃకృతేజరా । ప్రార్థి
తేనపునస్తేనజరాసఞ్చారిణీకృతా ॥ ౬ ॥ శుక్రేణచవరోదత్తఃకావ్యేనోశనసాస్వ
యమ్ । పుత్రోయస్త్వానువర్తేతసతేరాజ్యధరస్త్వితి ॥ ౭ ॥ భవన్తోప్యనుజానంతు
పూరూరాజ్యేభిషిచ్యతే ॥ ప్రకృతయః॥ యఃపుత్రోగుణసమ్పన్నోమాతాపిత్రోర్హి
తస్సదా ॥ ౮ ॥ సర్వమర్హతికల్యాణంకనీయానపిసప్రభుః । అర్హఃపూరురిదంరా
జ్యంయస్సుతోవాక్యకృత్తవ॥ ౯॥ వరదానేనశుక్రస్యనశక్యంకర్తుమన్యథా॥సూతః॥
ఏవంజానపదైస్తుష్టైరిత్యుక్తోనాహుషస్తదా॥౧౦॥అభిషిచ్యతతోరాజ్యేపురుంస్వసు
తమాత్మనః । దిశిదక్షిణపూర్వస్యాంతుర్వసుంపుత్రమాదిశత్ ॥ ౧౧ ॥ దక్షిణాయా
మథోరాజాయదుంజ్యేష్ఠంన్యయోజయత్ । ప్రతీచ్యాముత్తరస్యాంతుద్రుహ్యంచా
నుంచతావుభౌ ॥ ౧౨ ॥ సప్తద్వీపంయయాతిస్తుజిత్వాపృథ్వీంససాగరామ్ । వ్య
భజచ్చత్రిధారాజ్యంపుత్రేభ్యోనాహుషస్తదా ॥ ౧౩ ॥ పుత్రసఙ్క్రామితశ్రీస్తు
మతిమానభవన్నృపః । ప్రీతిమానభవద్రాజాభారమావేశ్యబన్ధుషు॥౧౪ ॥ అత్రగా
థామహారాజ్ఞాపురాగీతాయయాతినా । యాభిఃప్రత్యాహరేత్కామాన్సర్వతో
ఙ్గానికూర్మవత్ ॥ ౧౫ ॥ తాభిరేవనరశ్శ్రీమాన్నాన్యథాకర్మకోటికృత్ । నజాతుకా
మఃకామానాముపభోగేనశామ్యతి ॥ ౧౬ ॥ హవిషాకృష్ణవర్త్మేవభూయఏవాభివర్ధ
తే।యత్పృథివ్యాంవ్రీహియవంహిరణ్యంపశవస్స్త్రియః॥ ౧౭ ॥ నాలమేకస్యతత్స
ర్వమితిమత్వాశమంవ్రజేత్। యదానకురుతేభావంసర్వభూతేషుపాపకమ్ ॥ ౧౮॥
కర్మణామనసావాచాబ్రహ్మసమ్పద్యతేతదా । యదాపరాన్నబిభేతిపరేచాస్మాన్నబి
భ్యత ॥ ౧౯ ॥ యదాననిన్దేన్నద్వేష్టిబ్రహ్మసమ్పద్యతేతదా । యాదుస్త్యజాదుర్మ
తిభిర్యానజీర్యతిజీర్యతః ॥ ౨౦ ॥ యోసౌప్రాణాన్తికోరోగస్తాంతృష్ణాంత్యజతస్సు
ఖమ్ । జీర్యన్తిజీర్యతఃకేశాదన్తాజీర్యన్తిజీర్యతః ॥ ౨౧ ॥ చక్షుశ్శ్రోత్రేచజీర్యేతే
తృష్ణైకానిరుపద్రవా । జీర్యన్తిదేహినస్సర్వేస్వభావాదేవనాన్యథా ॥ ౨౨ ॥ జీవి
తాశాధనాశాచజీర్యతోపినజీర్యతే । యచ్చకామసుఖంలోకేయచ్చదివ్యంమహత్సు

ఖమ్ ॥ ౨౩ ॥ తృష్ణాక్షయసుఖస్యైతత్కలాంనార్హతిషోడశీమ్। ఏవముక్త్వాసరా
జర్షిస్సదారఃప్రావిశద్వనమ్ ॥ ౨౪ ॥ భృగుతుఙ్గేతపస్తప్త్వాతత్రైవచమహాయ
శాః। సాధయిత్వాత్వనశనంసదారస్స్వర్గమాప్తవాన్ ॥ ౨౫ ॥ తస్యవంశాస్తుప
ఞ్చతేపుణ్యాదేవర్షిసత్కృతాః। యైర్వ్యాప్తాపృథివీకృత్స్నాసూర్యస్యేవమరీచి
భిః ॥ ౨౬ ॥ ధనీప్రజావానాయుష్మాన్కీర్తిమాంశ్చభవేన్నరః। యయాతిచరితం
పుణ్యంపఠఞ్ఛృణ్వంచబుద్ధిమాన్ ॥ ౨౭ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శివలోకేమహీయతే॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేయయాతిపారజన
సంవాదోనామఅష్టషష్టితమోధ్యాయః.

శ్రీయదువంశాదివర్ణనమ్.

సూతః ॥ యదోర్వంశంప్రవక్ష్యామిజ్యేష్ఠస్యోత్తమతేజసః। సఙ్క్షేపేణాను
పూర్వ్యాచ్చగదతోమేనిబోధత ॥ ౧ ॥ యదోఃపుత్రాబభూవుర్హిపఞ్చదేవసుతోప
మాః। సహస్రజిత్సుతోజ్యేష్ఠఃక్రోష్టుర్నీలోజకోలఘుః ॥ ౨ ॥ సహస్రజిత్సుతస్త
ద్వచ్ఛతజిన్నామపార్థివః। సుతాశ్శతజితఃఖ్యాతాస్త్రయఃపరమకీర్తయః ॥ ౩ ॥
హైహయశ్చహయశ్చైవరాజావేణుహయశ్చయః। హైహయస్యతుదాయాదో
ధర్మఇత్యభివిశ్రుతః ॥ ౪ ॥ తస్యపుత్రోభవద్విప్రాధర్మనేత్రఇతిశ్రుతః। ధర్మనేత్ర
స్యకీర్తిస్తుసఞ్జ్ఞయస్తస్యచాత్మజః ॥ ౫ ॥ సఞ్జ్ఞయస్యతుదాయాదోమహిష్మాన్నామ
ధార్మికః। ఆసీన్మహిష్మతఃపుత్రోభద్రశ్రేణ్యఃప్రతాపవాన్ ॥ ౬ ॥ భద్రశ్రేణ్యస్య
దాయాదోదుర్దమోనామపార్థివః। దుర్దమస్యసుతోధీమాన్ధనకోనామవిశ్రుతః॥ ౭॥
ధనకస్యతుదాయాదాశ్చత్వారోలోకసమ్మతాః। కృతవీర్యఃకృతాగ్నిశ్చకృతవర్మా
తథైవచ ॥ ౮ ॥ కృతౌజాశ్చచతుర్థోభూత్కార్తవీర్యస్తతోర్జునః। జజ్ఞేబాహుస
హస్రేణసప్తద్వీపేశ్వరోత్తమః ॥ ౯ ॥ తస్యరామస్తదాత్వాసీన్మృత్యుర్నారాయ
ణాత్మకః। తస్యపుత్రశతాన్యాసీత్పఞ్చతత్రమహారథాః ॥౧౦ ॥ కృతాస్త్రాబలిన
శ్శూరాధర్మాత్మానోమనస్వినః। శూరశ్చశూరసేనశ్చధృష్టఃకృష్ణస్తథైవచ ॥ ౧౧॥
జయధ్వజశ్చరాజాభూదావన్తీనాంవిశాంపతిః। జయధ్వజస్యపుత్రోభూత్తాలజఙ్ఘో
మహాబలః ॥ ౧౨ ॥ శతంపుత్రాస్తుతస్యైతేతాలజఙ్ఘాఃప్రకీర్తితాః। తేషాంజ్యేష్ఠో
మహావీర్యోవీతిహోత్రోభవన్నృపః॥ ౧౩ ॥ వృషప్రభృతయశ్చాన్యేతత్సుతాఃపు
ణ్యకర్మణః। వృషోవంశకరస్తేషాంతస్యపుత్రోభవన్మధుః ॥ ౧౪ ॥ మధోఃపుత్రశతం
త్వాసీద్వృష్ణిస్తస్యతువంశభాక్। వృష్ణేస్తువృష్ణయస్సర్వేమధోర్వైమాధవాస్స్మృ
తాః ॥ ౧౫ ॥ యాదవాయదువంశేననిరుచ్యన్తేతుహైహయాః। తేషాంపఞ్చగణా
హ్యేతేహైహయానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౧౬ ॥ వీతిహోత్రాశ్చహర్యాతాభో

జాశ్చావన్తయస్తథా । శూరసేనాస్తువిఖ్యాతాస్తాలజఙ్ఘాస్తథైవచ ॥ ౧౭॥ శూర
శ్చశూరసేనశ్చవృషఃకృష్ణస్తథైవచ। జయధ్వజఃపఞ్చైతే స్తువిఖ్యాతా హైహయోత్త
మాః ॥ ౧౮॥ శూరశ్చశూరవీరశ్చశూరసేనస్యచానఘాః । శూరసేనాఇతిఖ్యాతా
శ్చారాస్తస్యమహాత్మనః॥౧౯॥ వీతిహోత్రసుతశ్చాపివిశ్రుతోనర్తఇత్యుత । దుర్జ
యఃకృష్ణపుత్రస్తుబభూవామిత్రకర్షణః॥ ౨౦ ॥ క్రోష్టుశ్చశృణురాజర్షేర్వంశముత్తమ
పౌరుషమ్ । యస్యాన్వయేచసమ్భూతోవిష్ణుర్వృష్ణికులప్రభుః॥ ౨౧ ॥ క్రోష్టేరేవా
భవత్పుత్రోవృజినీవాన్మహాయశాః। తస్యపుత్రోభవత్స్వాతీకుశఙ్కుస్తత్సుతోభ
వత్ ॥ ౨౨ ॥ అథప్రసూతిమిచ్ఛన్వైకుశఙ్కుస్సుమహాబలః । మహాక్రతుభిరీజేసౌ
వివిధైరాప్తదక్షిణైః॥ ౨౩॥జజ్ఞేచిత్రరథస్తస్యపుత్రఃకర్మభిరన్వితః । అథచైత్రరథిర్వీ
రోయజ్వావిపులదక్షిణః ॥ ౨౪ ॥ శశబిన్దుస్తువైరాజాఅన్వయాద్వ్రతముత్తమమ్।
చక్రవర్తీమహాసత్త్వోమహావీర్యోబహుప్రజాః ॥ ౨౫ ॥శశబిన్దోస్తుపుత్రాణాంసహ
స్రాణామభూచ్ఛతమ్ । శంసన్తితస్యపుత్రాణామనన్తకమనుత్తమమ్॥౨౬॥అనన్త
కాత్సుతోయజ్ఞోయజ్ఞస్యతనయోధృతిః । ఉశనాస్తస్యతనయస్సమ్ప్రాప్యతుమ
హీమిమామ్ ॥ ౨౭ ॥ ఆజహారాశ్వమేధానాంశతముత్తమధార్మికః। స్మృతశ్చౌ
నసఃపుత్రస్సితేషుర్నామపార్థివః॥ ౨౮ ॥ మరుతస్తస్యతనయోరాజర్షిర్వంశవర్ధనః।
వీరఃకమ్బళబర్హిస్తుమరుత్తస్యాత్మజస్స్మృతః॥ ౨౯ ॥ పుత్రస్తురుక్మకవచోవిద్వాన్క
మ్బళబర్హిషః । నిహత్యరుక్మకవచోవీరాన్కవచినోరణే॥ ౩౦ ॥ ధన్వినోనిశితైర్బా
ణైరవాపశ్రియముత్తమామ్ । అశ్వమేధేతుధర్మాత్మాఋత్విగ్భ్యఃపృథివీందదౌ।
జజ్ఞేతురుక్మకవచాత్పరావృత్పరవీరహా । జజ్ఞిరేపఞ్చపుత్రాస్తుమహాసత్త్వాఃపరావృ
తః ॥ ౩౨ ॥ రుక్మేషుఃపృథురుక్మశ్చజ్యామఘఃపరిఘోహరిః । పరిఘంచహరించై
వవిదేహేష్వపితాన్యసత్ ॥౩౩ ॥ రుక్మేషురభవద్రాజాపృథురుక్మస్తదాశ్రయాత్ ।
తైస్తుప్రవాజితోరాజాజ్యామఘోవసదాశ్రమే ॥ ౩౪ ॥ ప్రశాన్తస్సవనైస్థోపిబ్రా
హ్మణైరేవబోధితః । జగామధనురాదాయదేశమన్యంధ్వజీరథీ ॥ ౩౫ ॥ నర్మదా
తీరమేకాకీకేవలంభార్యయాయుతః । ఋక్షవన్తంగిరింగత్వాత్యక్తమన్యైరువా
సతః ॥ ౩౬ ॥ జ్యామఘస్యాభవద్భార్యాశైబ్యాశీలవతీసతీ ।సాచైవతపసోగ్రేణ
శైబ్యావైసమ్ప్రసూయత ॥ ౩౭ ॥ సుతంవిదర్భంసుభగావయఃపరిణతాసతీ।
రాజపుత్రసుతాయాంతువిద్వాంసౌక్రథకైశికౌ ॥ ౩౮ ॥ పుత్రౌవిదర్భరాజస్యశూ
రౌరణవిశారదౌ । రోమపాదస్తృతీయశ్చబభ్రుస్తస్యాత్మజఃస్మృతః ॥ ౩౯ ॥ సుధృ
తిస్తనయస్తస్యవిద్వాన్పరమధార్మికః । కౌశికస్తనయస్తస్మాత్తస్మాచ్చైద్యోనృప
స్మృతాః ॥ ౪౦ ॥ క్రథోవిదర్భస్యసుతఃకున్తిస్తస్యాత్మజోభవత్ । కున్తేర్వృతస్త
తోజజ్ఞేరణధృష్టఃప్రతాపవాన్ ॥ ౪౧ ॥ రణధృష్టస్యచసుతోనిధృతిఃపరవీరహా । దా

శార్హో నైధృతో నామ్నా మహారిగణసూదనః ॥ ౪౨ ॥ దశార్హస్యసుతో వ్యాప్తో జీమూతఇతితత్సుతః । జీమూతపుత్రో వికృతిస్తస్యభీమరథస్సుతః ॥౪౩ ॥ అథభీమరథస్యాసీత్పుత్రో నవరథఃకిల । దానధర్మరతోనిత్యం సత్యశీలపరాయణః ॥ ౪౪ ॥ తస్యచాసీద్దృఢరథశ్శకునిస్తస్యచాత్మజః । తస్మాత్కరమ్భస్సమ్భూతో దేవరాతోభవత్తతః ॥ ౪౫ ॥ దేవరాతాదభూద్రాజా దేవరాతిర్మహాయశాః । దేవగర్భోపమోజజ్ఞే యో దేవక్షత్రనన్దనః ॥ ౪౬ ॥ దేవక్షత్రసుతశ్శ్రీమాన్మధుర్నామమహాయశాః । మధూనాం వంశకృద్రాజా మధోస్తుకురువంశకః ॥ ౪౭ ॥ కురువంశాదనుస్తస్మాత్పురుత్వాన్పురుషోత్తమః । అంశుర్జజ్ఞేథవైదర్భ్యాం భద్రవత్యాం పురుత్వతః ॥ ౪౮ ॥ ఐక్ష్వాకీమభవచ్చాంశుస్సత్వస్తస్మాదజాయత । సత్వాత్సర్వగుణోపేతస్సాత్వతఃకులవర్ధనః ॥ ౪౯ ॥ జ్యామఘస్యమయాప్రోక్తాస్సృష్టిర్వైవిస్తరేణవః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపినిసృష్టిం జ్యామఘస్యతు ॥ ౫౦ ॥ ప్రజీవత్యేతివైస్వర్గం రాజ్యం సౌఖ్యంచవిన్దతి ॥ ౫౧ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేయదువంశానువర్ణనంనామ

ఏకోనసప్తతితమోధ్యాయః.

సూతః ॥ సాత్వతస్సత్వసమ్పన్నః ప్రజజ్ఞేచతురస్సుతాన్ । భజనం భ్రాజమానంచ దివ్యం దేవావృధం నృపమ్ ॥ ౧ ॥ అన్ధకంచమహాభాగం వృష్ణించయదునన్దనమ్ । తేషాంసర్గాంశ్చతురశ్శృణుధ్వం విస్తరేణవై ॥ ౨ ॥ భజమానస్యసృఞ్జయ్యాం భ్రాజమానాద్విజజ్ఞిరే । అయుతాయుశ్శతాయుశ్చబలవాన్హర్షకృత్స్మృతః ॥ తేషాం దేవావృధోరాజాచచారపరమంతపః । పుత్రస్సర్వగుణోపేతోమమభూయాదితిస్మరన్ ॥ ౪ ॥ తస్యబభ్రురితిఖ్యాతః పుణ్యశ్లోకోనృపోత్తమః । అనువంశపురాణజ్ఞాగాయన్తీతిపరిశ్రుతమ్ ॥ ౫ ॥ గుణాన్దేవావృధస్యాథకీర్తయన్తోమహాత్మనః । యథైవశృణుమోదూరాత్సమ్పశ్యామస్తథాన్తికాత్ ॥ ౬ ॥ బభ్రుశ్శ్రేష్ఠోమనుష్యాణాం దేవైర్దేవావృధస్సమః । పురుషాఃపఞ్చషష్టిస్తుషట్సహస్రాణిచాష్టచ ॥ యేమృతత్త్వమనుప్రాప్తాబభ్రోర్దేవావృథాదపి । యజ్వాదానపతిర్వీరోబ్రహ్మణ్యస్తుదృఢవ్రతః ॥ ౮ ॥ కీర్తిమాంశ్చమహాతేజాస్సాత్వతానాంమహారథః । తస్యాన్వవాయేసమ్భూతాభోజావైదైవతోపమాః ॥ ౯ ॥ గాన్ధారీచైవమాద్రీచవృష్ణిభార్యేబభూవతుః । గాన్ధారీజనయామాససుమిత్రంమిత్రనన్దనమ్ ॥ ౧౦ ॥ మాద్రీలేభేచతంపుత్రంతతస్సాదేవమీఢుషమ్ । అనమిత్రంశినించైవతావుభౌపురుషోత్తమౌ ॥ ౧౧ ॥ అనమిత్రసుతోనిఘ్నోనిఘ్నస్యద్వౌబభూవతుః । ప్రసేనశ్చమహాభాగస్సత్రాజిచ్చసుతావుభౌ ॥ ౧౨ ॥ తస్యసత్రాజితస్సూర్యస్సఖాప్రాణసమోభవత్ । స్యమన్త

ణోనామమణిర్దత్తస్తస్మైవివస్వతా ॥ ౧౩ ॥ పృథివ్యాంసర్వరత్నానాంసౌరాజా
భవన్మణిః । కదాచిన్మృగయాంయాతఃప్రసేనేనసహైవసః ॥ ౧౪ ॥ వధంప్రా
ప్తోసహాయశ్చసింహాదేవసుదారుణాత్ । అథపుత్రశ్శినేర్జజ్ఞేకనిష్ఠాద్వృష్ణినన్దనాత్॥
సత్యవాక్సత్యసమ్పన్నస్సత్యకస్తస్యచాత్మజః । సాత్యకిర్యుయుధానస్తుశినేర్నప్తాప్ర
తాపవాన్ ॥ ౧౬ ॥ అసఙ్గోయుయుధానస్యకుణిస్తస్యసుతోభవత్ । కుణేర్యుగన్ధ
రఃపుత్రశ్శైనేయాఇతికీర్తితాః ॥౧౭॥ మాద్ర్యాస్సుతస్యసంజజ్ఞేసుతోవార్ష్ణిర్యుధాజి
తః । శ్వఫల్క ఇతివిఖ్యాతస్త్రైలోక్యహితకారకః॥౧౮॥శ్వఫల్కశ్చమహాతేజాధర్మా
త్మాయత్రవర్తతే । నాస్తివ్యాధిభయంతత్రనావృష్టిభయమప్యుత ॥ ౧౯ ॥ శ్వఫ
ల్కఃకాశిరాజస్యసుతాంభార్యామవాపసః । గాందినీంనామకాశ్యోహిదదౌతస్మై
స్వకన్యకామ్॥౨౦ ॥సామాతురుదరస్థావైబహూన్వర్షగణాన్కిల । వసన్తీనచవైజ
జ్ఞేగర్భస్థాతాంపితాబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥ జాయస్వశీఘ్రంభద్రంతేకిమర్థమధితిష్ఠసి॥
ప్రోవాచచైనంగర్భస్థాసాకన్యాగాందినీతదా ॥ ౨౨ ॥ వర్షత్రయంప్రతిదినంగా
మేకాంబ్రాహ్మణాయతు । యదిదద్యాత్తతఃకుక్షేర్నిర్గమిష్యామ్యహంపితః ॥ ౨౩॥
తథేత్యువాచతస్యావైపితాకామమపూరయత్ । దాతాశూరశ్చయజ్వాచశ్రుత
వానతిథిప్రియః ॥ ౨౪॥తస్యాఃపుత్రస్స్మృతోక్రూరశ్శ్వఫల్కాద్భూరిదక్షిణః।రత్నా
కన్యాచశైవస్యఅక్రూరస్తామవాప్తవాన్ ॥ ౨౫ ॥ అస్యాముత్పాదయామాసతన
యాంస్తాన్నిబోధత । ఉపమన్యుస్తథామాంగుర్వృతస్తుజనమేజయః॥ ౨౬ ॥ గిరిర
క్షస్తథోపేక్షశ్శత్రుఘ్నోహ్యరిమర్దనః। ధర్మభృద్వృషధర్మాచగోధనోథవరస్తథా॥
ఆవాహప్రతివాహౌచసుధారాచవరాఙ్గనా। అక్రూరాత్సోగ్రసేన్యాంతుపుత్రౌద్వౌ
కులనన్దనౌ ॥ ౨౮ ॥ దేవవానుపదేవశ్చజజ్ఞాతేదేవసమ్మితౌ। సుమిత్రస్యసుతోజజ్ఞేచి
త్రకశ్చమహాయశాః॥ ౨౯ ॥చిత్రకస్యాభవన్పుత్రాఃవిప్రుథుప్రుథురేవచ । అశ్వగ్రీవ
స్సుబాహుశ్చసుధాసూకగవేక్షణౌ॥ ౩౦ ॥ అరిష్టనేమిరశ్వశ్చధర్మోధర్మభృదేవచ।
సుభూమిర్బహుభూమిశ్చశ్రవిష్ఠాశ్రవణేస్త్రియా॥ ౩౧ ॥ అన్ధకాత్కాశ్యదుహితా
లేభేచచతురస్సుతాన్ ।కుకురంభజమానంచశుచింకమ్బళబర్హిషమ్ ॥౩౨ ॥ కుకుర
స్యసుతోవృష్ణిర్వృష్ణేశ్శూరస్తతోభవత్ ।కపోతరోమాతిబలస్తస్యపుత్రోవిలోమకః॥
తస్యాసీత్తుమ్బురుసఖోవిద్వాన్పుత్రోనలఃకిల । ఖ్యాయతేసనునామ్నాతుచన్దనాన
కదున్దుభిః॥ ౩౪ ॥ తస్మాదప్యభిజిత్పుత్రఉత్పన్నోస్యపునర్వసుః।అశ్వమేధంసపుత్రార్థ
మాజహారనరోత్తమః ॥ ౩౫ ॥ తస్యమధ్యేతిరాత్రస్యసదోమధ్యాత్సముత్థితః । త
తస్తువిద్వాన్సర్వజ్ఞోదాతాయజ్వాపునర్వసుః ॥ ౩౬ ॥ తస్యాపిపుత్రమిథునంబ
భూవాభిజితఃకిల । ఆహుకశ్చాహుకిశ్చైవఖ్యాతౌకీర్తిమతాంవరా ॥ ౩౭ ॥ ఆహు

శాతాఽశ్యదుహితుర్ద్వౌ పుత్రౌ సమ్బభూవతుః । దేవకశ్చోగ్రసేనశ్చ దేవగర్భస
మావుభౌ ॥ ౩౮ ॥ దేవకస్య సుతా రాజ్ఞో జజ్ఞిరే త్రిదశోపమాః । దేవవానుపదే
వశ్చ సుదేవో దేవరక్షితః ॥ ౩౯ ॥ తేషాం స్వసారస్సప్తాసన్వసుదేవాయ తా దదౌ ।
వృషదేవోపదేవా చ తథాన్యా దేవరక్షితా ॥ ౪౦ ॥ శ్రీదేవా శాన్తిదేవా చ సహదే
వా తథాపరా । దేవకీ చాపి తాసాం చ వరిష్ఠాభూత్సుమధ్యమా ॥ ౪౧ ॥ నవోగ్రసేన
స్య సుతాస్తేషాం కంసస్తు పూర్వజః। తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ శతశోఽథ సహస్రశః॥
దేవకస్య సుతా పత్నీ వసుదేవస్య ధీమతః । బభూవ వన్ద్యా పూజ్యా చ దేవైరపి పతివ్ర
తా ॥ ౪౩ ॥ రోహిణీ చ మహాభాగా పత్నీ చానకదున్దుభేః । పౌరవీ బాహ్లీకసు
తా సమ్పూజ్యాసీత్సురైరపి ॥ ౪౪ ॥ అసూత రోహిణీ రామం శ్రేష్ఠం వీరం హలా
యుధమ్ । ఆశ్రితం కంసభీత్యా చ స్వాత్మానం శాన్తతేజసమ్ ॥ ౪౫ ॥ జాతే రామే
థ నిహతే షడ్గర్భే చాతిదక్షిణే । వసుదేవో హరిం ధీమాన్దేవక్యాముదపాదయత్ ॥ ౪౬ ॥
స ఏవ పరమాత్మాసౌ దేవదేవో జనార్దనః । హలాయుధశ్చ భగవాననన్తో రజతప్రభః ॥
భృగుశాపచ్ఛలేనైవ మానయన్మానుషీం తనుమ్ । బభూవ తస్యాం దేవక్యాం వాసుదే
వో జనార్దనః ॥ ౪౮ ॥ ఉమాదేహసముద్భూతా యోగనిద్రా చ కౌశికీ । నియోగాద్దే
వదేవస్య యశోదాతనయా హ్యభూత్ ॥ ౪౯ ॥ సా చైవ ప్రకృతిస్సాక్షాత్సర్వదేవన
మస్కృతా । పురుషో భగవాన్కృష్ణో ధర్మమోక్షఫలప్రదః॥౫౦॥ తాం కన్యాం జగృ
హే రక్షన్కంసాత్స్వస్యాత్మజం తదా । చతుర్భుజం విశాలాక్షం శ్రీవత్సకృతలక్షణమ్॥
శఙ్ఖచక్రగదాపద్మం ధారయన్తం జనార్దనమ్। యశోదాయై ప్రదత్త్వా తు వసుదేవశ్చ బు
ద్ధిమాన్ ॥ ౫౨ ॥ దత్త్వైనం నన్దగోపస్య రక్షతామితి చాబ్రవీత్ । రక్షకం జగతాం వి
ష్ణుం స్వేచ్ఛయా ధృతవిగ్రహమ్॥౫౩ ॥ ప్రసాదాద్దేవదేవస్య శివస్యామితతేజసః ।రా
మేణ సార్ధం తం దత్త్వా వరదం వారిజేక్షణమ్॥౫౪ ॥ భూభారనిగ్రహార్థం చ చావతీర్ణం
జగద్గురుమ్ । అతో వై సర్వకల్యాణం యాదవానాం భవిష్యతి ॥ ౫౫ ॥ అయం సగ
ర్భో దేవక్యా యో నః క్లేశాన్హరిష్యతి । ఉగ్రసేనాత్మజాయాథ కంసాయానకదు
న్దుభిః ॥ ౫౬ ॥ నివేదయామాస తదా జాతాం కన్యాం సులక్షణామ్ । అస్యాస్త్వా
ష్టమో గర్భో దేవక్యాః కంస సువ్రత ॥ ౫౭ ॥ మృత్యురేవ న సన్దేహ ఇతి వాణీ పురాతనీ।
తతస్తాం హన్తుమారేభే కంసస్సోల్లఙ్ఘ్య చామ్బరమ్ ॥ ౫౮ ॥ ఉవాచాష్టభుజా దేవీ
మేఘగమ్భీరయా గిరా । రక్షస్వ తత్స్వకం దేహం మాయాతో మృత్యురేవ తే ॥ ౫౯ ॥
రక్షమాణస్య దేహస్య మాయా వీకంసరూపిణః । కిం కృతం దుష్కృతం మూర్ఖ జాతః
ఖలు తవాన్తకృత్ ॥ ౬౦ ॥ దేవక్యాస్స భయాత్కంసో జఘానైవాష్టమం త్వితి। స్మ
రన్వాచం హి తే మృత్యుర్దేవక్యాస్తనయోఽష్టమః ॥ ౬౧ ॥ యస్తత్ప్రతికృతౌ యత్నో
భోజస్యాసీద్వృథా హరేః। ప్రభావాన్మః శార్దూలాస్తయా చైవ జడీకృతః॥౬౨ ॥ కం
సోఽపి నిహతస్తేన కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా । నిహతా బహవశ్చాన్యే దేవబ్రాహ్మణఘాతినః॥

తస్యకృష్ణస్యతనయాః ప్రద్యుమ్నప్రముఖాస్తథా । బహవఃపరిసఙ్ఖ్యాతాస్సర్వే
యుద్ధవిశారదాః ॥ ౮౪ ॥ కృష్ణపుత్రాస్సమాఖ్యాతాఃకృష్ణేనసదృశాస్సుతాః। పు
త్రేష్వేతేషుసర్వేషుచారుదేష్ణాదయోహరేః ॥ ౮౫ ॥ విశిష్టాబలవన్తశ్చరౌక్మిణే
యారిసూదనాః।షోడశస్త్రీసహస్రాణిశతమేకంతథాధికమ్॥౮౬॥ కృష్ణస్యతాసుస
ర్వాసుప్రియాజ్యేష్ఠాచరుక్మిణీ।తయాంద్వాదశవర్షాణికృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా॥౮౭॥ ఉ
ష్యతావాయుభక్షేణపుత్రార్థంపూజితోహరః।చారుదేష్ణస్సుచారుశ్చచారువేషోయ
శోధరః ॥ ౮౮ ॥ చారుశ్రవాశ్చారుయశాఃప్రద్యుమ్నస్సామ్బఏవచ।ఏతేలబ్ధాస్తుకృ
ష్ణేనప్రసాదాచ్ఛూలపాణినః ॥ ౮౯ ॥ తాన్దృష్ట్వాతనయాన్వీరాన్రౌక్మిణేయాంశ్చ
రుక్మిణీమ్ । జామ్బవత్యబ్రవీద్వాక్యంభార్యాకృష్ణస్యధీమతః ॥ ౯౦ ॥ మమత్వం
పుణ్డరీకాక్షవిశిష్టంగుణవత్తరమ్। సురేశసమ్మితంపుత్రంప్రసన్నోదాతుమర్హసి॥౯౧॥
జామ్బవత్యావచశ్శ్రుత్వాజగన్నాథస్తతోహరిః । తపస్తప్తుంసమారేభేతపోనిధిరని
న్దితః ॥ ౯౨ ॥ సోపినారాయణఃకృష్ణశ్శఙ్ఖచక్రగదాధరః । వ్యాఘ్రపాదస్యచము
నేర్గత్వాచైవాశ్రమోత్తమమ్ ॥ ౯౩ ॥ ఋషిందృష్ట్వాత్వఙ్గిరసంప్రణిపత్యజనార్దనః।
దివ్యంపాశుపతంయోగంలబ్ధవాంస్తస్యచాజ్ఞయా ॥ ౯౪ ॥ ప్రలుప్తశ్మశ్రుకేశశ్చ
ఘృతాక్తోముఞ్జమేఖలీ । దీక్షితోభగవాన్కృష్ణస్తతాపచతపస్స్వయమ్॥౯౫ ॥ ఊ
ర్ధ్వబాహుర్నిరాలమ్బఃపాదాఙ్గుష్ఠాగ్రధిష్ఠితః। ఫలామ్బ్వనిలభోజీచఋతుత్రయ
మధోక్షజః ॥ ౯౬ ॥ తపసాతస్యసన్తుష్టోదదౌరుద్రోవరాన్బహూన్ । సామ్బంజా
మ్బవతీపుత్రంకృష్ణాయచమహాత్మనే ॥ ౯౭ ॥ లబ్ధ్వాజామ్బవతీచైవసామ్బంభార్యా
హరేస్సుతమ్ । ప్రహర్షమతులంలేభేలబ్ధ్వాదిత్యంయథాదితిః ॥ ౯౮ ॥ బాణస్యచత
థాతేనఛేదితంమునిపుఙ్గవాః । భుజానాంచైవసాహస్రంశాపాద్రుద్రస్యధీమతః ॥
అథదైత్యవధంచక్రేహలాయుధసహాయవాన్ । తథాదుష్టక్షితీశానాంలీలయైవరణా
జిరే ॥ ౧౦ ॥ సహత్వాదేవసమ్భూతంనరకందైత్యపుఙ్గవమ్।బ్రాహ్మణస్యోర్ధ్వచక్ర
స్యవరదానాన్మహాత్మనః॥స్వోపభోగ్యానికన్యానాంషోడశాతులవిక్రమః।శతాధికా
నిజగ్రాహసహస్రాణిమహాబలః ॥ ౧౨ ॥ శాపవ్యాజేనవిప్రాణాముపసంహృతవా
న్కులమ్ । సంహృత్యచకులంచైవప్రభాసేతిష్ఠదచ్యుతః ॥ ౧౩ ॥ తదాతస్యైవభుగ
తంవర్షాణామధికంశతమ్ । కృష్ణస్యద్వారకాయాంవైజరాక్లేశాపహారిణః ॥ ౧౪ ॥
విశ్వామిత్రస్యకణ్వస్యనారదస్యచధీమతః । శాపంపిణ్డారకేరక్షద్వచోదుర్వాససస్
తదా॥ ౧౫ ॥ త్యక్త్వాచమానుషంరూపంజరకాస్త్రిఛలేనతు । అనుగృహ్యాచకృష్ణో
పిలుబ్ధకంప్రయయాదివమ్ ॥౧౬॥అష్టావక్రస్యశాపేనభార్యాఃకృష్ణస్యధీమతః।చౌరై
శ్చాపహృతాస్సర్వాస్తస్యమాయాబలేనచ ॥ ౧౭ ॥ బలభద్రోపిసన్త్యజ్యనాగోభూ
త్వాజగామచ । మహిష్యస్తస్యకృష్ణస్యరుక్మిణీప్రముఖాశ్శుభాః ॥ ౧౮ ॥ సహా
గ్నింవివిశుస్సర్వాఃకృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా । రేవతీచతథాదేవీబలభద్రేణధీమతా ॥

ప్రవిష్టాపావకంవిప్రాస్సాచభర్తృపథంగతా। ప్రేతకార్యంహరేఃకృత్వాపార్థఃపరమవీర్యవాన్ ॥ ౯౦ ॥ రామస్యచతథాన్యేషాంవృష్ణీనామిహసువ్రతాః। కన్దమూలఫలైస్తస్యబలికార్యంచకారసః ॥ ౯౧॥ ద్రవ్యాభావాత్స్వయంపార్థోభ్రాతృభిశ్చదివంగతః। ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తఃకృష్ణస్యాక్లిష్టకర్మణః॥౯౨॥ప్రభావోవిలయశ్చైవస్వేచ్ఛయైవమహాత్మనః। ఇత్యేతత్సోమవంశస్యనృపాణాంచరితంద్విజాః ॥ ౯౩ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిబ్రాహ్మణాఞ్ఛ్రావయేతవా। సయాతివిష్ణుసాలోక్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౯౪ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేసోమవంశానుకీర్తనం
నామసప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీఆదిసర్గకథనమ్.శ్రీ

ఋషయః ॥ ఆదిసర్గస్త్వయాసూతసూచితోనప్రకాశితః। సామ్ప్రతంవిస్తరేణైవవక్తుమర్హసిసువ్రత ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ మహేశ్వరోమహాదేవఃప్రకృతేఃపురుషస్యచ। పరత్వేసంస్థితోదేవఃపరమాత్మామునీశ్వరాః ॥ ౨ ॥ అవ్యక్తంచేశ్వరాత్తస్మాదభవత్కారణంపరమ్। ప్రధానంప్రకృతిశ్చేతియదాహుస్తత్త్వచిన్తకాః॥ గన్ధవర్ణరసైర్హీనంశబ్దస్పర్శాదివర్జితమ్।అజరంధ్రువమక్షయ్యంనిత్యంస్వాత్మన్యవస్థితమ్ ॥ ౪ ॥ జగద్యోనింమహాభూతంపరంబ్రహ్మసనాతనమ్ । విగ్రహస్సర్వభూతానామీశ్వరాజ్ఞాప్రచోదితమ్ ॥ ౫ ॥ అనాద్యన్తమజంసూక్ష్మంత్రిగుణంప్రభవావ్యయమ్। అప్రకాశమవిజ్ఞేయంబ్రహ్మాగ్రేసమవర్తత ॥ ౬ ॥ అస్యాత్మనాసర్వమిదంవ్యాప్తంత్వాసీచ్ఛివేచ్ఛయా। గుణసామ్యేతదాతస్మిన్నవిభాగేతమోమయే ॥౭॥ సర్గకాలేప్రధానస్యక్షేత్రజ్ఞాధిష్ఠితస్యవై।గుణభావాద్వ్యజ్యమానోమహాన్ప్రాదుర్బభూవహ ॥ ౮ ॥ సూక్ష్మేణమహతాచాథఅవ్యక్తేనసమావృతమ్। సత్త్వోద్రిక్తామహానగ్రేసత్తామాత్రప్రకాశకః ॥ ౯ ॥ మనోమహాంస్తువిజ్ఞేయమేకంతత్కారణంస్మృతమ్।సముత్పన్నంలిఙ్గమాత్రంక్షేత్రజ్ఞాధిష్ఠితంతుతత్ ॥ ౧౦ ॥ ధర్మజ్ఞానిమరూపాణిలోకతత్త్వార్థహేతవః । మహాన్తస్సృష్టింవికురుతేచోద్యమానస్సిసృక్షయా ॥౧౧॥ మనోమహాన్మతిర్బ్రహ్మాపూర్బుద్ధిఖ్యాతిరీశ్వరః। ప్రజ్ఞాచితిస్స్మృతిస్సంవిద్విశ్వేశశ్చేతిసస్మృతః ॥ ౧౨ ॥ మనుతేసర్వభూతానాంయస్మాచ్చేష్టాఫలంతతః। సౌక్ష్మ్యాత్తేనవిభక్తంతుయేనతన్మనఉచ్యతే ॥ ౧౩ ॥ తత్త్వానామగ్రజోయస్మాన్మహాంశ్చపరిమాణతః।విశేషేభ్యోగుణేభ్యోపిమహానితితతస్స్మృతః॥ ౧౪॥ బిభర్తిమానంమనుతేవిభాగంమన్యతేపిచ।పురుషోభోగసమ్బద్ధాత్తేనచాసౌమతిస్స్మృతః॥ బృహత్త్వాద్బృంహణత్వాచ్చభావానాంసకలాశ్రయాత్।యస్మాద్ధారయతేభావాన్బ్రహ్మాతేననిరుచ్యతే॥౧౬॥యఃపూరయతియస్మాచ్చకృత్స్నాన్దేవాననుగ్రహైఃనయ

తేతత్త్వభావంచ తేనపూరితిచోచ్యతే॥౧౭॥బుద్ధ్యతేపురుషశ్చాత్రసర్వాన్భావా
హితంతథా । యస్మాద్బోధయతేచైవబుద్ధిస్తేననిరుచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఖ్యాతఃప్రత్యు
పభోగశ్చయస్మాత్సంవర్తతేతతః । భోగస్యజ్ఞాననిష్ఠత్వాత్తేనఖ్యాతిరితిస్మృతః॥౧౯॥
ఖ్యాయతేతద్గుణైర్వాపిజ్ఞానాదిభిరనేకశః।తస్మాచ్చమహతస్సంజ్ఞాఖ్యాతిరిత్యభిధీయ
తే ॥ ౨౦ ॥సాక్షాత్సర్వంవిజానాతిమహాత్మాతేనచేశ్వరః।యస్మాజ్జ్ఞానానుగశ్చైవ
ప్రజ్ఞాతేనసఉచ్యతే ॥ ౨౧ ॥ జ్ఞానాదీనిచరూపాణిబహుకర్మఫలానిచ । చినోతి
యస్మాద్భోగార్థంతేనాసౌచితిరుచ్యతే ॥ ౨౨ ॥ వర్తమానవ్యతీతానితథైవానాగ
తాన్యపి । స్మరతేసర్వకార్యాణితేనాసౌస్మృతిరుచ్యతే ॥ ౨౩ ॥ కృత్స్నంచవిన్ద
తేజ్ఞానంయస్మాన్మాహాత్మ్యముత్తమమ్ । తస్మాద్విన్దేర్విదేశ్చైవసంవిదిత్యభిధీయ
తే ॥ ౨౪ ॥ విద్యతేపిచసర్వత్రతస్మిన్సర్వంచవిన్దతి । తస్మాత్సంవిదితిప్రోక్తోమహ
ద్భిర్మునిసత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ జానాతేజ్ఞానమిత్యాహుర్భగవాన్జ్ఞానసన్నిధిః । బన్ధ
నాదిపరీభావాదీశ్వరఃప్రోచ్యతేబుధైః ॥ ౨౬ ॥ పర్యాయవాచకైశ్శబ్దైస్తత్త్వమా
ద్యమనుత్తమమ్ । వ్యాఖ్యాతంతత్త్వభావజ్ఞైర్దేవసద్భావచిన్తకైః ॥ ౨౭ ॥ మహా
న్సృష్టింవికురుతేచోద్యమానస్సిసృక్షయా । సంకల్పోధ్యవసాయశ్చతస్యవృత్తి
ద్వయంస్మృతమ్ ॥ ౨౮ ॥ త్రిగుణాద్రజసోద్రిక్తాదహంకారస్తతోభవత్ । మహ
తాచవృతస్సర్గోభూతాదిర్బాహ్యతస్తుసః॥ ౨౯ ॥ తస్మాదేవతమోద్రిక్తాదహంకా
రాదజాయత । భూతతన్మాత్రసర్గస్తుభూతాదిస్తామసస్తుసః ॥ ౩౦ ॥ భూతాదిస్తు
వికుర్వాణశ్శబ్దమాత్రంససర్జహ । ఆకాశంసుషిరంతస్మాదుత్పన్నంశబ్దలక్షణమ్।
ఆకాశంశబ్దమాత్రంతుస్పర్శమాత్రంసమావృణోత్ । వాయుశ్చాపివికుర్వాణోరూ
పమాత్రంససర్జహ॥ ౩౨॥జ్యోతిరుత్పద్యతేవాయోస్తద్రూపగుణముచ్యతే।స్పర్శమా
త్రస్తువైవాయూరూపమాత్రంసమావృణోత్॥౩౩ ॥జ్యోతిశ్చాపివికుర్వాణంరసమా
త్రంససర్జహ । సంభవన్తితతోహ్యాపస్తావైసర్వరసాత్మికాః॥ ౩౪ ॥ రసమాత్రాస్తు
తాహ్యాపోరూపమాత్రోగ్నిరావృణోత్।ఆపశ్చాపివికుర్వత్యోగన్ధమాత్రంససర్జిరే
సఙ్ఘాతోజాయతేతస్మాత్తస్యగన్ధోగుణోమతః । తస్మింస్తస్మింస్తుతన్మాత్రంతేనత
న్మాత్రతాస్మృతా॥౩౬॥అవిశేషవాచకత్వాదవిశేషాస్తతస్తుతే।ప్రశాన్తఘోరమూఢ
త్వాదవిశేషాస్తతఃపునః॥ ౩౭॥భూతతన్మాత్రసర్గోయంవిజ్ఞేయస్తుపరస్పరమ్। వైకా
రికాదహంకారాత్సత్త్వోద్రిక్తాత్తుసాత్త్వికాత్ ॥ ౩౮ ॥ వైకారికస్ససర్గస్తుయు
గపత్సంప్రవర్తతే । బుద్ధీన్ద్రియాణిపఞ్చైవపఞ్చకర్మేన్ద్రియాణ్యపి ॥ ౩౯॥ సాధ
కానీన్ద్రియాణిస్యుర్దేవావైకారికాదశ । ఏకాదశంగుణస్తత్రస్వగుణేనోభయాత్మ
కమ్ ॥ ౪౦ ॥ శ్రోత్రంత్వక్చక్షుషీజిహ్వానాసికాచైవపఞ్చమీ । శబ్దాదీనామవా

త్త్వర్థంబుద్ధియుక్తానితానివై॥ ౪౧॥ పాదౌపాయురుపస్థశ్చహస్తౌవాగ్దశమీభవేత్।
గతిర్విసర్గోహ్యానన్దశ్శిల్పంవాక్యంచకర్మతత్ ॥ ౪౨ ॥ ఆకాశంశబ్దమాత్రంతత్స్పర్శ
మాత్రంసమావిశత్ । ద్విగుణస్తుతతోవాయుశ్శబ్దస్పర్శాత్మకోభవత్॥ ౪౩ ॥ రూ
పంతథైవవిశతశ్శబ్దస్పర్శగుణావుభౌ। త్రిగుణస్తుతతస్త్వగ్నిస్సశబ్దస్పర్శరూపవాన్॥
సశబ్దస్పర్శరూపంచరసమాత్రంసమావిశత్। తస్మాచ్చతుర్గుణాహ్యాపోవిజ్ఞేయాస్తుర
సాత్మికాః ॥ ౪౫ ॥ శబ్దస్పర్శంచరూపంచరసోవైగన్ధమావిశత్ । సఙ్గతాగన్ధమా
త్రేణఆవిశన్తోమహీమిమామ్ ॥ ౪౬ ॥ తస్మాత్పఞ్చగుణాభూమిస్థూలాభూతేషుశ
స్యతే । శాన్తాఘోరాశ్చమూఢాశ్చవిశేషాస్తేనతేస్మృతాః ॥ ౪౭ ॥ పరస్పరాను
ప్రవేశాద్ధారయన్తిపరస్పరమ్ । భూమేరన్తస్థితంసర్వంలోకాలోకాచలావృతమ్॥
విశేషాశ్చేన్ద్రియగ్రాహ్యానియతత్వాచ్చతేస్మృతాః । గుణంపూర్వస్యసర్గస్యప్రా
ప్నువన్త్యుత్తరోత్తరాః ॥ ౪౯ ॥ తేషాంయావచ్చతద్యచ్చయచ్చతావద్గుణంస్మృ
తమ్ । ఉపలభ్యాప్సువైగన్ధంకేచిద్బ్రూయురపాఙ్గుణమ్॥ ౫౦ ॥ పృథివ్యామేవతం
విద్యాదపాంవాయోశ్చసంశ్రయాత్। ఏతేసప్తమహాత్మానోహ్యన్యోన్యస్యసమా
శ్రయాత్ ॥ ౫౧॥ పురుషాధిష్ఠితత్వాచ్చఅవ్యక్తానుగ్రహేణచ । మహదాదయోవిశే
షాన్తాహ్యణ్డముత్పాదయన్తితే॥ ౫౨॥ ఏకకాలంసముత్పన్నంజలబుద్బుదవచ్చతత్।
విశేషేభ్యోణ్డమభవన్మహత్తదుదకేశయమ్ ॥ ౫౩ ॥ అద్భిర్దశగుణాభిస్తుబాహ్యతో
ణ్డంసమావృతమ్ । ఆపోదశగుణేనైతాస్తేజసాబాహ్యతోవృతాః॥ ౫౪ ॥ తేజోదశ
గుణేనైవవాయునాబాహ్యతోవృతమ్ । వాయుర్దశగుణేనైవబాహ్యతోనభసావృ
తః॥ ౫౫ ॥ ఆకాశేనావృతోవాయుఃఖంతుభూతాదినావృతమ్ । భూతాదిర్మహ
తాచాపిఅవ్యక్తేనావృతోమహాన్॥ ౫౬ ॥ శర్వశ్చాణ్డకపాలస్థోభవశ్చాప్సుసిసుప్ర
తాః । రుద్రోగ్నిమధ్యేభగవానుగ్రోవాయుఃపునస్స్మృతః ॥ ౫౭ ॥ భీమశ్చావనిమ
ధ్యస్థోహ్యహఙ్కారేమహేశ్వరః । బుద్ధౌచభగవానీశస్సర్వతఃపరమేశ్వరః॥౫౮॥ఏ
తైరావరణైరణ్డంసప్తభిఃప్రాకృతైర్వృతమ్ । ఏతాచావృత్యచాన్యోన్యమష్టౌప్ర
కృతయస్థితాః ॥ ౫౯ ॥ ప్రసర్గకాలేస్థిత్వాతుగ్రసన్త్యేతాఃపరస్పరమ్ । ఏవంపర
స్పరోత్పన్నాధారయన్తిపరస్పరమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఆధారాధేయభావేనవికారాస్తేవికా
రిషు । మహేశ్వరఃపరోవ్యక్తాదణ్డమవ్యక్తసమ్భవమ్ ॥ ౬౧ ॥ అణ్డాజ్జజ్ఞేసఏవేశః
పురుషోర్కసమప్రభః । తస్మిన్కార్యస్యకరణంసంసిద్ధంస్వేచ్ఛయైవతు॥ ౬౨ ॥ స
వైశరీరీప్రథమస్సవైపురుషఉచ్యతే । తస్యవామాఙ్గజోవిష్ణుస్సర్వలోకనమస్కృ
తః ॥ ౬౩ ॥ లక్ష్మ్యాదేవ్యాహ్యభూద్దేవఇచ్ఛయాపరమేష్ఠినః । దక్షిణాఙ్గ
భవోబ్రహ్మాసరస్వత్యాభవద్గురుః ॥ ౬౪ ॥ తస్మిన్నణ్డేత్విమేలోకాఅన్తర్విశ్వ
మిదంజగత్ । చన్ద్రాదిత్యౌసనక్షత్రౌసగ్రహౌసహవాయునా ॥ ౬౫ ॥ లోకా
లోకద్వయంకిఞ్చిదణ్డేహ్యస్మిన్సమర్పితమ్ । యత్తుసృష్టౌప్రసఙ్ఖ్యాతంమయా

కాలాన్తరం ద్విజాః ॥ ౬౬ ॥ ఏతత్కాలాన్తరం జ్ఞేయమహర్వై పారమేశ్వరమ్।
రాత్రిశ్చైతావతీ జ్ఞేయా పరమేశస్య కృత్స్నశః ॥ ౬౭ ॥ అహస్తస్య తు యా సృ
ష్టీ రాత్రిశ్చ ప్రళయస్స్మృతః । నాహస్తు విద్యతే తస్య న రాత్రిరితి ధారయేత్ ॥ ౬౮ ॥
ఉపచారస్తు క్రియతే లోకానాం హితకామ్యయా । ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థాశ్చ మహా
భూతాని పఞ్చ చ ॥ ౬౯ ॥ తస్మాత్సర్వాణి భూతాని బుద్ధిశ్చ సహ దైవతైః । అహస్తి
ష్ఠన్తి సర్వాణి పరమేశస్య ధీమతః ॥ ౭౦ ॥ అహరన్తే ప్రలీయన్తే రాత్ర్యన్తే విశ్వసమ్భవాః।
స్వాత్మన్యవస్థితే వ్యక్తే వికారే ప్రతిసంహృతే ॥ ౭౧ ॥ సాధర్మ్యేణావతిష్ఠేతే ప్రధానపు
రుషావుభౌ । తమస్సత్త్వరజోపేతౌ సమత్వేన వ్యవస్థితౌ ॥ ౭౨ ॥ అనుపృక్తావభూ
తాన్తావోతప్రోతౌ పరస్పరమ్ । గుణసామ్యే లయో జ్ఞేయో వైషమ్యే సృష్టిరుచ్యతే ।
తిలే యథా భవేత్తైలం ఘృతం పయసి వా స్థితమ్। తథా తమసి సత్త్వే చ రజస్యనుసృతం జ
గత్ ॥ ౭౪ ॥ ఉపాస్య రజనీం కృత్స్నాం పరాం మాహేశ్వరీం తథా । అహర్ముఖే ప్ర
వృత్తశ్చ పరః ప్రకృతిసమ్భవః ॥ ౭౫ ॥ క్షోభయామాస యోగేన పరేణ పరమేశ్వరః।
ప్రధానం పురుషం చైవ ప్రవిశ్య స మహేశ్వరః ॥ ౭౬ ॥ మహేశ్వరాత్త్రయో దేవా
జజ్ఞిరే జగదీశ్వరాత్ । శాశ్వతాః పరమా గుహ్యాస్సర్వాత్మానశ్శరీరిణః ॥ ౭౭ ॥ ఏ
త ఏవ త్రయో దేవా ఏత ఏవ త్రయో గుణాః । ఏత ఏవ త్రయో లోకా ఏత ఏవ త్రయోఽగ్న
యః ॥ ౭౮ ॥ పరస్పరాశ్రితా హ్యేతే పరస్పరమనువ్రతాః । పరస్పరేణ వర్తన్తే ధా
రయన్తి పరస్పరమ్ ॥ ౭౯ ॥ అన్యోన్యమిథునా హ్యేతే హ్యన్యోన్యమనుజీవినః।
క్షణం వియోగో న హ్యేషాం న త్యజన్తి పరస్పరమ్ ॥ ౮౦ ॥ ఈశ్వరః పరమో దేవో
విష్ణుశ్చ మహతః పరః । బ్రహ్మా తు రజసావృత్తస్సర్గాదౌ హి ప్రవర్తతే ॥ ౮౧ ॥ ప
రస్స పురుషో జ్ఞేయః ప్రకృతిస్సా పరా స్మృతా । అధిష్ఠితా సా హి మహేశ్వరేణ ప్రవర్
తే చోద్యమానే సమన్తాత్ ॥ ౮౨ ॥ అనుప్రవృత్తస్తు మహాంస్తదేనాం చిరస్థిరత్వా
ద్విషయం శ్రితం స్వయమ్ । ప్రధానగుణవైషమ్యాత్సర్గకాలః ప్రవర్తతే ॥ ౮౩ ॥
ఈశ్వరాధిష్ఠితాత్పూర్వం తస్మాత్సదసదాత్మకాత్ । సంసిద్ధః కార్యకరణై రుద్రశ్చా
గ్రే హ్యవర్తత ॥ ౮౪ ॥ తేజసాప్రతిమో ధీమానవ్యక్తస్సమ్ప్రకాశకః । స వై శ
రీరీ ప్రథమస్స వై పురుష ఉచ్యతే ॥ ౮౫ ॥ బ్రహ్మా చ భగవాంస్తస్మాచ్చతుర్వక్త్రః ప్ర
జాపతిః । సంసిద్ధః కార్యకరణైస్తథా వై సమవర్తత ॥ ౮౬ ॥ ఏక ఏవ మహాదేవస్త్రిధై
వం సంవ్యవస్థితః । అప్రతీపేన జ్ఞానేన ఐశ్వర్యేణ సమన్వితః ॥ ౮౭ ॥ ధర్మేణ చాప్రతీ
పేన వైరాగ్యేణ చ తేఽన్వితాః । అవ్యక్తాజ్జాయతే తేషాం మనసా యద్యదీహితమ్ ॥ ౮౮ ॥
వశీకృతత్వాత్త్రైగుణ్యం సాపేక్షత్వాత్స్వభావతః । చతుర్ముఖస్తు బ్రహ్మత్వే కాల
త్వే చాన్తకస్స్మృతః ॥ ౮౯ ॥ సహస్రమూర్ధా పురుషస్తిస్రోవస్థాస్స్వయమ్భు
వః । బ్రహ్మత్వే సృజతే లోకాన్కాలత్వే సంక్షిపత్యపి ॥ ౯౦ ॥ పురుషత్వే
హ్యుదాసీనస్తిస్రోవస్థాః ప్రజాపతేః । బ్రహ్మా కమలగర్భాభో రుద్రః కాలాగ్నిసన్ని

భః ॥ ౯౧ ॥ పురుషఃపుణ్డరీకాక్షోరూపంతత్పరమాత్మనః । ఏకధాసద్విధాచైవత్రి
ధాచబహుధాపునః ॥ ౯౨ ॥ మహేశ్వరశ్శరీరాణికరోతివికరోతిచ । నానాకృతి
క్రియారూపనామవన్తిస్వలీలయా ॥ ౯౩ ॥ మహేశ్వరశ్శరీరాణికరోతివికరోతిచ ।
త్రిధాయద్వర్తతేలోకేతస్మాత్త్రిగుణఉచ్యతే॥ ౯౪ ॥ చతుర్ధాప్రవిభక్తత్వాచ్చతు
ర్వ్యూహఃప్రకీర్తితః। యదాప్నోతియదాదత్తేయచ్చాత్తివిషయానయమ్ ॥౯౫ ॥ య
చ్చాస్యసతతంభావస్తస్మాదాత్మానిరుచ్యతే । ఋషిస్సర్వగతత్వాచ్చశరీరీసోస్య
యత్ప్రభుః॥ ౯౬॥ స్వామిత్వమస్యయత్సర్వంవిష్ణుస్సర్వప్రవేశనాత్ । భగవాన్భ
గవద్భావాన్నిర్మలత్వాచ్ఛివస్స్మృతః॥పరమస్సప్రకృష్టత్వాదవనాదోమితిస్మృతః।
సర్వజ్ఞస్సర్వవిజ్ఞానాత్సర్వస్సర్వమయోయతః ॥౯౭॥ త్రిధావిభజ్యచాత్మానంత్రై
లోక్యేసమ్ప్రవర్తతే।సృజతేగ్రసతేచైవరక్షతేచత్రిభిస్స్వయమ్॥౯౮॥ ఆదిత్వాదా
దిదేవోసావజాతత్వాదజస్స్మృతః । పాతియస్మాత్ప్రజాస్సర్వాఃప్రజాపతిరితిస్మృ
తః॥౧౦౦॥ దేవేషుచమహాన్దేవోమహాదేవస్తతస్స్మృతః।సర్వగత్వాచ్చదేవానామవ
శ్యత్వాచ్చఈశ్వరః॥బృహత్వాచ్చస్మృతోబ్రహ్మాభూతత్వాద్భూతఉచ్యతే।క్షేత్రజ్ఞః
క్షేత్రవిజ్ఞానాదేకత్వాత్కేవలస్స్మృతః॥౧౦౨॥ యస్మాత్పుర్యాంసశేతేచతస్మా
త్పురుషఉచ్యతే । అనాదిత్వాచ్చపూర్వత్వాత్స్వయమ్భూరితిసంస్మృతః॥౧౦౩॥
యాజ్యత్వాదుచ్యతేయజ్ఞఃకవిర్విక్రాన్తదర్శనాత్ ।క్రమణఃక్రమణీయత్వాత్పాలక
శ్చాపిపాలనాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ఆదిత్యసంజ్ఞఃకపిలోహ్యగ్రజోగ్నిరితిస్మృతః।హిరణ్యమ
స్యగర్భోభూద్ధిరణ్యస్యాపిగర్భజః॥ తస్మాద్ధిరణ్యగర్భత్వంపురాణేస్మిన్నిరుచ్యతే।స్వ
యమ్భువోపివృత్తస్యకాలోవిశ్వాత్మనస్త్రయః॥నశక్యఃపరిసఙ్ఖ్యాతుమపివర్షశతైరపి।
కాలసఙ్ఖ్యావివృత్తస్యపరార్ధోబ్రహ్మణస్స్మృతః ॥ ౧౦౬ ॥ తావచ్ఛేషోస్యకాలోన్య
స్తస్యాన్తేప్రతిసృజ్యతే । కోటికోటిసహస్రాణిఅహర్భూతానియానివై ॥ ౧౦౭ ॥
సమతీతానికల్పానాంతావచ్ఛేషాఃపరేతుయే । యస్త్వయంవర్తతేకల్పోవారాహ
స్తంనిబోధత ॥ ౧౦౮ ॥ప్రథమస్సామ్ప్రతస్తేషాంకల్పోయంవర్తతేద్విజాః ।యస్మి
న్స్వాయమ్భువాద్యాస్తుమనవస్తేచతుర్దశ ॥౧౧౦॥ అతీతావర్తమానాశ్చభవిష్యా
యేచవైపునః । తైరియంపృథివీసర్వాసప్తద్వీపాసపర్వతా ॥ ౧౧౧ ॥ పూర్ణం
యుగసహస్రంవైపరిపాల్యామహేశ్వరైః। ప్రజాభిస్తపసాచైవతేషాంశృణుతవిస్త
రమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ మన్వన్తరేణచైకేనసర్వాణ్యేవాన్తరాణిచ । కథితానిభవిష్యన్తిక
ల్పఃకల్పేనచైవహి ॥ ౧౧౩ ॥ అతీతానిహికల్పానిసోదరాణిసహాన్వయైః । అ
నాగతేషుతద్వచ్చతర్కఃకార్యోవిజానతా ॥ఆపోహ్యగ్రేసమభవన్నష్టేచపృథివీతలే।
శాన్తతారైకనీరేస్మిన్నప్రాజ్ఞాయతకించన ॥ ౧౧౫ ॥ ఏకార్ణవేతదాతస్మిన్నష్టే
స్థావరజఙ్గమే । తదాభవతివైబ్రహ్మాసహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ॥ ౧౧౬ ॥ సహ
స్రశీర్షాపురుషోరుక్మవర్ణస్త్వతీన్ద్రియః । బ్రహ్మానారాయణాఖ్యస్తుసుష్వాపసలిలేత

డా॥౧౧౭॥సతోఽవ్రదేశాన్ప్రబుద్ధస్తుశూన్యంలోకముదైక్షత ।ఇమంచోదాహరన్త్య
త్రశ్లోకంనారాయణంప్రతి ॥ ౧౧౮ ॥ ఆపోనారాశ్చసూనవఇత్యపాంనామశుశ్రుమః।
అపూర్య్యతాభిరయనంకృతవానాత్మనోఽయతః॥ ౧౧౯॥ అప్సుశేతేయతస్తస్మాత్తతో
నారాయణస్స్మృతః।చతుర్యుగసహస్రస్యనైశంకాలముపాస్యతః॥ శర్వర్యన్తేప్రకురు
తేబ్రహ్మత్వంసర్గకారణాత్ । బ్రహ్మతుసలిలేతస్మిన్వాయుర్భూత్వాసమాచరత్॥
నిశాయామివఖద్యోతః ప్రావృట్కాలేతతస్తతః । తతస్తుసలిలేతస్మిన్విజ్ఞాయా
న్తర్గతాంమహీమ్॥౧౨౨॥ అనుమానాదసమ్మూఢోభూమేరుద్ధరణంపునః।అకరోత్సత
నూమన్యాంకల్పాదిషుయథాపురా॥తతోమహాత్మాభగవాన్దివ్యరూపమచిన్తయత్।
సలిలేనాప్లుతాంభూమిందృష్ట్వాసతుసమన్తతః ॥౧౨౪ ॥ కిన్నురూపమహంకృత్వా
ఉద్ధరేయంమహీమిమామ్ । జలక్రీడానుసదృశంవారాహంరూపమాపిశత్ ॥౧౨౫॥
అధృష్యంసర్వభూతానాంవాఙ్మయంబ్రహ్మసంజ్ఞితమ్ । పృథివ్యుద్ధరణార్థాయ
ప్రవివేశరసాతలమ్ ॥ ౧౨౬ ॥అద్భిస్సఞ్ఛాదితామూర్వీంసతామాశుప్రజాపతిః । ఉ
పగమ్యోజ్జహారైనామాపశ్చాపిసమావిశత్ ॥ ౧౨౭ ॥ సాముద్రావైసముద్రేషు
నాదేయాశ్చనదీషుచ । రసాతలతలేమగ్నాంరసాతలపుటేగతామ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ప్ర
భుర్లోకహితార్థాయదంష్ట్రయాభ్యుజ్జహారగామ్ । తతస్స్వస్థానమానీయపృథివీం
పృథివీధరః ॥ ౧౨౯ ॥ ముమోచపూర్వవదసౌధారయిత్వాధరాధరః । తస్యోపరి
జలౌఘస్యమహతీనౌరివస్థితా॥౧౩౦॥తత్సమాహ్యురుదేహత్వాన్నమహీయాతిసమ్ప్ల
వమ్ । తతఉత్క్షిప్యతాందేవోజగతస్థాపనేచ్ఛయా ॥౧౩౧॥పృథివ్యాఃప్రవిభాగాయ
మనశ్చక్రేమ్బుజేక్షణః।పృథివీంచసమాంకృత్వాపృథివ్యాంసోచినోద్గిరీన్ ॥ ౧౩౨॥
ప్రాక్సర్గేదహ్యమానేతుతదాసంవర్తకాగ్నినా । తేనాగ్నినావిశీర్ణాస్తేపర్వతాభూ
రివిస్తరాః ॥ ౧౩౩ ॥ శైత్యాదేకార్ణవేతస్మిన్వాయునా తేనసంహతాః । నిషిక్తాయ
త్రయత్రాసంస్తత్రతత్రాచలాభవన్ ॥ ౧౩౪ ॥ తదాచలత్వాదచలాఃపర్వభిఃపర్వ
తాస్స్మృతాః । గిరయోహినిగీర్ణత్వాచ్ఛయానత్వాచ్ఛిలోచ్చయాః॥ ౧౩౫॥ తత
స్తేషువిశీర్ణేషుకోటిశోహిగిరిష్వథ । విశ్వకర్మావిభజతేకల్పాదిషుపునఃపునః॥౧౩౬॥
ససముద్రామిమాంపృథ్వీంసప్తద్వీపాంసపర్వతామ్ । భూరాద్యాంశ్చతురోలోకా
న్పునసోఽథవ్యకల్పయత్ ॥ ౧౩౭ ॥ లోకాన్ప్రకల్పయిత్వాథప్రజాసర్గంససర్జహ ।
బ్రహ్మాస్వయమ్భూర్భగవాన్సిసృక్షుర్వివిధాఃప్రజాః ॥ ౧౩౮ ॥ ససర్జసృష్టింత
ద్రూపాంకల్పాదిషుయథాపురా । తస్యాభిధ్యాయతస్సర్గంతదావైబుద్ధిపూర్వకమ్॥
బుద్ధ్యాశ్చసమకాలేవైప్రాదుర్భూతస్తమోమయః । తమోమోహోమహామో
హస్తామిస్రశ్చాన్ధసంజ్ఞితః ॥ ౧౪౦ ॥ అవిద్యాపఞ్చపర్వైషాప్రాదుర్భూతామ
హాత్మనః । పఞ్చధావస్థితస్సర్గోధ్యాయతస్సోభిమానినః ॥ ౧౪౧ ॥ సంవృతస్తమసా
చైవబీజాఙ్కురవదావృతః । బహిరన్తశ్చాప్రకాశస్తబ్ధోనిస్సంజ్ఞఏవచ ॥ ౧౪౨

యస్మాత్తేషాం వృతా బుద్ధిర్దుఃఖాని కరణాని చ। తస్మాత్తే సంవృతాత్మానో నగా ముఖ్యాః
ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౪౩ ॥ ముఖ్యసర్గం తథాభూతం దృష్ట్వా బ్రహ్మాహ్యసాధకమ్ । అప్ర
సన్నమనాస్సోథ తతోన్యం సోహ్యమన్యత ॥ ౧౪౪ ॥ తస్యాభిధ్యాయతశ్చైవ తిర్య
క్స్రోతా హ్యవర్తత । యస్మాత్తిర్యక్ప్రవృత్తస్స తిర్యక్స్రోతాస్తతస్స్మృతః ॥ ౧౪౫ ॥
పశ్వాదయస్తే విఖ్యాతా ఉత్పథగ్రాహిణో ద్విజాః । తస్యాభిధ్యాయతోన్యం వై సా
త్త్వికస్సమవర్తత ॥ ౧౪౬ ॥ ఊర్ధ్వస్రోతాస్తృతీయస్తు స వై చోర్ధ్వం వ్యవస్థితః । య
స్మాత్ప్రవర్తతే చోర్ధ్వమూర్ధ్వస్రోతాస్తతస్స్మృతః ॥ ౧౪౭ ॥ తే సుఖప్రీతిబహుళా
బహిరన్తశ్చ సంవృతాః । ప్రకాశా బహిరన్తశ్చ ఊర్ధ్వస్రోతోభవాస్స్మృతాః ॥ ౧౪౮ ॥
తే సత్త్వస్య చ యోగేన సృష్టాస్సత్త్వోద్భవాస్స్మృతాః । ఊర్ధ్వస్రోతాస్తృతీయో వై
దేవసర్గస్తు సస్మృతః ॥ ౧౪౯ ॥ ప్రకాశాద్బహిరన్తశ్చ ఊర్ధ్వస్రోతోద్భవాస్స్మృతాః ।
తే ఊర్ధ్వస్రోతసో జ్ఞేయాస్తుష్టాత్మానో బుధైస్స్మృతాః ॥ ౧౫౦ ॥ ఊర్ధ్వస్రోతస్సు సృ
ష్టేషు దేవేషు వరదః ప్రభుః । ప్రీతిమానభవద్బ్రహ్మా తతోన్యం సోభ్యమన్యత ॥ ౧౫౧ ॥
ససర్జ సర్గమన్యం హి సాధకం ప్రభురీశ్వరః । తతోభిధ్యాయతస్తస్య సత్యాభిధ్యాయి
నస్తదా ॥ ౧౫౨ ॥ ప్రాదురాసీత్తదావ్యక్తాదర్వాక్స్రోతస్తు సాధకః । యస్మాద
ర్వాగ్వ్యవర్తన్త తతోర్వాక్స్రోతసస్తు తే ॥ ౧౫౩ ॥ తే చ ప్రకాశబహుళాస్తమఃస్పృ
ష్టా రజోధికాః । తస్మాత్తే దుఃఖబహుళా భూయోభూయశ్చ కారిణః ॥ ౧౫౪ ॥ సం
వృతా బహిరన్తశ్చ మనుష్యాస్సాధకాశ్చ తే । లక్షణైస్తారకాద్యైస్తే అష్టధా చ వ్యవస్థి
తాః ॥ ౧౫౫ ॥ సిద్ధాత్మానో మనుష్యాస్తే గన్ధర్వసహధర్మిణః । ఇత్యేవ తైజసస్సర్గో
హ్యర్వాక్స్రోతాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫౬ ॥ పఞ్చమోనుగ్రహస్సర్గశ్చతుర్ధా తు వ్యవస్థి
తః । విపర్యయేణ శక్త్యా చ సిద్ధ్యా తుష్ట్యా తథైవ చ ॥ ౧౫౭ ॥ స్థావరేషు విపర్యాసస్తి
ర్యగ్యోనిషు శక్తితః । సిద్ధాత్మానో మనుష్యాస్తు ఋషిదేవేషు కృత్స్నశః ॥ ౧౫౮ ॥
ఇత్యేష ప్రాకృతస్సర్గో వైకృతో నవమస్స్మృతః । భూతాధికానాం భూతానాం షష్ఠస్స
ర్గస్స ఉచ్యతే ॥ ౧౫౯ ॥ నివృత్తం వర్తమానం చ తేషాం జానన్తి వై పునః । భూతాది
కానాం భూతానాం సప్తమస్సర్గ ఏవ చ ॥ ౧౬౦ ॥ తే పరిగ్రాహిణస్సర్వే సంవిభాగర
తాః పునః । స్వాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చ జ్ఞేయా భూతాదికాశ్చ తే ॥ ౧౬౧ ॥ విపర్యయే
ణ భూతాదిరశక్త్యా చ వ్యవస్థితః । ప్రథమో మహతస్సర్గో విజ్ఞేయో బ్రహ్మణస్స్మృ
తః ॥ ౧౬౨ ॥ తన్మాత్రాణాం ద్వితీయస్తు భూతసర్గస్స ఉచ్యతే । వైకారికస్తృతీయ
స్తు సర్గ ఐన్ద్రియకస్స్మృతః ॥ ౧౬౩ ॥ ఇత్యేష ప్రాకృతస్సర్గస్సమ్భూతో బుద్ధిపూర్వ
కః । ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తు ముఖ్యా వై స్థావరాస్స్మృతాః ॥ ౧౬౪ ॥ తతోర్వా
క్స్రోతసాం సర్గస్సప్తమస్స తు మానుషః । అష్టమోనుగ్రహస్సర్గస్సాత్త్వికస్తామసస్తు

సః॥ ౧౬౫ ॥ షడైతేవైకృతాస్సర్గాఃప్రాకృతాస్తుత్రయస్స్మృతాః । ప్రాకృతోవై
కృతశ్చైవకౌమారోనవమస్స్మృతః ॥ ౧౬౬ ॥ అబుద్ధిపూర్వకాస్సర్గాఃప్రాకృతా
స్తుత్రయస్స్మృతాః । బుద్ధిపూర్వంప్రవర్తన్తేషట్పునర్బ్రహ్మణస్తు తే ॥ ౧౬౭ ॥ వి
స్తరానుగ్రహస్సర్గఃకీర్త్యమానోనిబోధత। చతుర్ధావస్థితస్సోథసర్వభూతేషుకృత్స్న
శః॥ ౧౬౮ ॥ ఇత్యేతేప్రాకృతాశ్చైవవైకృతాశ్చనవస్మృతాః । పరస్పరానురక్తా
శ్చకారణైశ్చబుధైస్స్మృతాః॥౧౬౯॥అగ్రేససర్జవైబ్రహ్మామానసానాత్మనస్సమాన్।
ఋభుస్సనత్కుమారశ్చద్వావేతావూర్ధ్వరేతసౌ॥౧౭౦॥ పూర్వోత్పన్నౌపురాతే
భ్యస్సర్వేషామపిపూర్వజౌ । వ్యతీతేత్వష్టమేకల్పేపురాణౌలోకసాక్షిణౌ॥ ౧౭౧॥
తావరాహేతుభూర్లోకేతేజస్సంక్షిప్యధిష్ఠితౌ । తావుభౌమోక్షకర్మాణావారోగ్యా
త్మానమాత్మని॥ ౧౭౨॥ ప్రజాంధర్మంచకామంచత్యక్త్వావైరాగ్యమాస్థితౌ । యథో
త్పన్నస్తథైవేహకుమారస్సఇహోచ్యతే॥ ౧౭౩॥ తస్మాత్సనత్కుమారేతినామా
స్యైహప్రకీర్తితమ్ । సనన్దంసనకంచైవవిద్వాంసంచసనాతనమ్ ॥ ౧౭౪ ॥ విజ్ఞానే
ననివృత్తాస్తేవ్యావర్తన్తమహౌజసః । సమ్బుద్ధాశ్చైవనానాత్వేఅప్రవృత్తాశ్చయోగి
నః ॥ ౧౭౫ ॥ అసృష్ట్వైవప్రజాసర్గంప్రతిసర్గంగతాఃపునః । తతస్తేషువ్యతీతేషుత
తోన్యాన్సాధకాన్సుతాన్॥ ౧౭౬॥ మానసానసృజద్బ్రహ్మాపునస్థానాభిమానినః।
అభూతసంప్లవావస్థాయైరిదంవిధృతామహీ ॥ ౧౭౭ ॥ ఆపోగ్నింపృథివీంవాయుమ
న్తరిక్షందివంతథా । సముద్రాంశ్చనదీశ్చైవతథాశైలవనస్పతీన్ ॥ ౧౭౮ ॥ ఓషధీ
నాంయథాత్మానోవల్లీనాంవృక్షవీరుధామ్। లవాఃకాష్ఠాఃకలాశ్చైవముహూర్తాస్స
న్ధిరాత్ర్యహాః॥ ౧౭౯ ॥ అర్ధమాసాంశ్చమాసాంశ్చఅయనాబ్దయుగానిచ । స్థానా
భిమానినస్సర్వేస్థానాఖ్యాశ్చైవతేస్మృతాః ॥ ౧౮౦ ॥ దేవానృషీంశ్చమహాతోగద
తస్తాన్నిబోధత । మరీచిభృగ్వఙ్గిరసంపులస్త్యంపులహంక్రతుమ్॥౧౮౧॥దక్షమత్రిం
వసిష్ఠంచసోసృజన్మానసాన్నవ। నవబ్రహ్మాణఇత్యేతేపురాణేనిశ్చయంగతాః॥౧౮౨॥
తేషాంబ్రహ్మాత్మకానాంవైసర్వేషాంబ్రహ్మవాదినామ్। స్థానానికల్పయామాసపూ
ర్వవత్పద్మసమ్భవః ॥ ౧౮౩ ॥ తతోసృజచ్చసఙ్కల్పంధర్మంచైవసుఖావహమ్।
సోసృజద్వ్యవసాయాత్తు ధర్మందేవోమహేశ్వరః ॥ ౧౮౪ ॥ సఙ్కల్పంచై
వసఙ్కల్పాత్సర్వలోకపితామహః । మానసశ్చరుచిర్నామ విజజ్ఞేబ్రహ్మణఃప్ర
భోః ॥ ౧౮౫ ॥ ప్రాణాద్బ్రహ్మాసృజద్దక్షంచక్షుర్భ్యాంచమరీచినమ్ । భృ
గుస్తుహృదయాజ్జజ్ఞేఋషిస్సలిలజన్మనః ॥ ౧౮౬ ॥ శిరసోఙ్గిరసంచైవశ్రోత్రాద
త్రింతథాసృజత్ । పులస్త్యంచతథోదానాద్వ్యానాచ్చపులహంపునః ॥ ౧౮౭ ॥
సమానజోవసిష్ఠశ్చఅపానాన్నిర్మమేక్రతుమ్ । ఇత్యేతేబ్రహ్మణఃపుత్రాదివ్యాపశ
దశస్మృతాః ॥ ౧౮౮ ॥ ధర్మాదయఃప్రథమజాస్సర్వేతేబ్రహ్మణస్సుతాః। భృగ్వా

దయస్తే తేసృష్టానవై తేబ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౮౯ ॥ గృహమేధినఃపురాణాస్తేధర్మస్తై
స్సమ్ప్రవర్తితః । తేషాంద్వాదశతేవంశాదివ్యాదేవగణాన్వితాః ॥ ౧౯౦ ॥ క్రి
యావన్తఃప్రజావన్తో మహర్షిభిరలఙ్కృతాః । ఋభుస్సనత్కుమారశ్చద్వావేతా
వూర్ధ్వరేతసౌ ॥ ౧౯౧ ॥ పూర్వోత్పన్నౌపరంతేభ్యస్సర్వేషామపిపూర్వజౌ ।
వ్యతీతేత్వష్టమేకల్పేపురాణౌలోకసాక్షిణౌ ॥ ౧౯౨ ॥ విరాజేతాముభౌలోకే తేజస్సంక్షి
ప్యధిష్ఠితౌ । తావుభౌయోగకర్మాణావారోప్యాత్మానమాత్మని ॥ ౧౯౩ ॥ ప్రజాంధ
ర్మంచకామంచత్యక్త్వావైరాగ్యమాస్థితౌ । యథోత్పన్నస్సపవేహ కుమారస్సఇ
హోచ్యతే ॥ ౧౯౪ ॥ తస్మాత్సనత్కుమారేతి నామాస్యేహప్రతిష్ఠితమ్ । తతోఽభిధ్యా
యతస్తస్యజజ్ఞిరేమానసాఃప్రజాః ॥ ౧౯౫ ॥ తచ్ఛరీరసముత్పన్నైఃకార్యైస్తైఃకార
ణైస్సహ । క్షేత్రజ్ఞాస్సమవర్తన్తగాత్రేభ్యస్తస్యధీమతః ॥ ౧౯౬ ॥ తతోదేవాసుర
పితౄన్మానుషాంశ్చచతుష్టయమ్ । సిసృక్షురమ్భాంస్యేతానిస్వమాత్మానమయూ
యుజత్ ॥ ౧౯౭ ॥ తతస్తుయుఞ్జతస్తస్యతమోమాత్రసముద్భవమ్ । సమభిధ్యాయ
తస్సర్గంప్రయత్నేనప్రజాపతేః ॥ ౧౯౮ ॥ తతోఽస్యజఘనాత్పూర్వమసురాజజ్ఞిరేసు
తాః । అసుఃప్రాణస్స్మృతోవిప్రాస్తజ్జన్మానస్తతోఽసురాః ॥ ౧౯౯ ॥ యాసృష్టాస్సుయ
శాస్సర్వేతాంతనుంసవ్యపోహత । సాపవిద్ధాతనుస్తేనసద్యోరాత్రిరజాయత ॥ ౨౦౦ ॥
సాతమోబహులాయస్మాత్తతోరాత్రిస్త్రియామికా । ఆవృతాస్తమసారాత్రౌప్రజాస్త
స్మాత్స్వపన్త్యుత ॥ ౨౦౧ ॥ సృష్ట్వాసురాంస్తతస్సోవైతనుమన్యామగృహ్ణత । అవ్య
క్తాంసత్త్వబహులాంతతస్తాంసోఽభ్యపూజయత్ ॥ ౨౦౨ ॥ తతస్తాంయుఞ్జతస్తస్యప్రి
యమాసీత్ప్రజాపతేః । తతోముఖాత్సముత్పన్నాదీవ్యతస్తస్యదేవతాః ॥ ౨౦౩ ॥ అ
తోఽస్యదీవ్యతోజాతాస్తేనదేవాఃప్రకీర్తితాః । ధాతుర్దివితియఃప్రోక్తఃక్రీడాయాంసవి
భావ్యతే ॥ ౨౦౪ ॥ యస్మాత్తస్యతుదీవ్యన్తోజజ్ఞిరేతేనదేవతాః । దేవాన్సృష్ట్వా
థదేవేశస్తనుమన్యామపద్యత ॥ ౨౦౫ ॥ ఉత్సృష్టాసాతనుస్తేనసద్యోఽహస్సమజా
యత । తస్మాదహోధర్మయుక్తందేవతాస్సముపాసతే ॥ ౨౦౬ ॥ సత్త్వమాత్రా
త్మికామేవతతోఽన్యాంసోఽభ్యమన్యత । పితృవన్మన్యమానస్యపుత్రాంస్తాన్ధ్యాయతఃప్ర
భోః ॥ ౨౦౭ ॥ పితరోహ్యుపపక్షాభ్యాంరాత్ర్యహ్నోరన్తరేఽభవన్ । తస్మాత్తేపి
తరోదేవాఃపితృత్వంతేనతేషుతత్ ॥ ౨౦౮ ॥ యయాసృష్టాస్తుపితరస్తనుంతాంస
వ్యపోహత । సాపవిద్ధాతనుస్తేనసద్యస్సన్ధ్యావ్యజాయత ॥ ౨౦౯ ॥ యస్మాదహర్దే
వతానాంరాత్రిర్యాసాసురీస్మృతా । తయోర్మధ్యేతుపైత్రీయాతనుస్సాతుగరీయ
సీ ॥ ౨౧౦ ॥ తస్మాద్దేవాసురాస్సర్వేఋషయోమానవాస్తథా । ఉపాసన్తేముదా
యుక్తారాత్ర్యహ్నోర్మధ్యమాంతనుమ్ ॥ ౨౧౧ ॥ తతోహ్యన్యాంపునర్బ్రహ్మాతనుం
వైసమగృహ్ణత । రజోమాత్రాత్మికాయాంతుమనసాసోఽసృజత్ప్రభుః ॥ ౨౧౨ ॥ రజఃప్రి
యాంస్తతస్సోఽథమానసానసృజత్సుతాన్ । మనస్వినస్తతస్తస్యమానవాజజ్ఞిరేసు

తాః॥ ౨౧౩ ॥ సృష్ట్వాపునఃప్రజాంశ్చాపిస్వాంతనుంతామపోహత । సాపవిద్ధాతను
స్తేనజ్యోత్స్నాఽసద్యస్త్వజాయత॥ ౨౧౪॥ యస్మాద్భవన్తిసంహృష్టాజ్యోత్స్నాయా
ఉద్భవేప్రజాః । ఇత్యేతాస్తనవస్తేనహ్యపవిద్ధామహాత్మనా॥ ౨౧౫॥ సద్యోరాత్ర్య
హనీచైవసన్ధ్యాజ్యోత్స్నాచజజ్ఞిరే । జ్యోత్స్నాసన్ధ్యాఅహశ్చైవసత్త్వమాత్రాత్మి
కాత్రయమ్ ॥ ౨౧౬ ॥ తమోమాత్రాత్మికారాత్రిస్సావైతస్మాన్నిశాత్మికా । తస్మా
ద్దేవాదివాతన్వాతుష్ట్యాసృష్టాముఖాత్తువై ॥ ౨౧౭ ॥ యస్మాత్తేషాందివాజన్మబలిన
స్తేనవైదివా । తన్వాయయాసురాన్రాత్రౌజఘనాదసృజత్ప్రభుః॥ ౨౧౮ ॥ ప్రాణే
భ్యోనిశిజన్మానోబలినోఽనిశితేనతే । ఏతాన్యేవభవిష్యాణాందేవానామసురైస్స
హ॥ ౨౧౯॥ పితౄణాంమానవానాంచహ్యతీతానాగతేషువై । మన్వన్తరేషుసర్వే
ష్వనిమిత్తానిభవన్తిహి॥ ౨౨౦॥ జ్యోత్స్నారాత్ర్యహనీసన్ధ్యాచత్వార్యమ్భాంసితా
నివై । భాన్తియస్మాత్తతోమ్భాంసిశబ్దోయంసుమనీషిభిః॥ ౨౨౧॥ భాతిర్దీప్తౌనిగదితః
పునశ్చాథప్రజాపతిః । సోమ్భాంస్యేతానిసృష్ట్వాతుదేవమానుషదానవాన్॥ ౨౨౨॥
పితౄంశ్చైవాసృజత్తన్వాఆత్మనోవివిధాన్పునః । తాముత్సృజ్యతనుంజ్యోత్స్నాం
తతోన్యాంప్రాప్యసప్రభుః॥ ౨౨౩ ॥ మూర్తింతమోరజఃప్రాయాంపునరేవాభ్యపూ
జయత్ । అన్ధకారేక్షుధావిష్టాంస్తతోన్యాంసోసృజత్ప్రభుః ॥ ౨౨౪॥ తేనసృష్టాః
క్షుధాత్మానోహ్యమ్భాంస్యాదాతుముద్యతాః । అమ్భాంస్యేతానిరక్షామఉక్తవన్త
స్తేషుయే ॥ ౨౨౫ ॥ రాక్షసానామతేయస్మాత్క్షుధావిష్టానిశాచరాః । యేబ్రువ
న్యక్షమోమ్భాంసితేషాంహృష్టాఃపరస్పరమ్॥ ౨౨౬॥ తేనతేకర్మణాయక్షాగుహ్య
కాగూఢకర్మణా । రక్షేతిపాలనేచాపిధాతురేషవిభావ్యతే॥ ౨౨౭ ॥ ఏవంచయక్ష
తిర్ధాతుఃక్షణేసనిరుచ్యతే । తంసృష్ట్వాహ్యప్రియేణాస్యకేశాశ్శీర్ణాస్తుధీమతః॥ ౨౨౮
తేశీర్ణాశ్చోత్థితాహ్యూర్ధ్వంతేచైవారురుహుఃప్రభుమ్ । హీనాస్తచ్ఛిరసోవ్యాలాయ
స్మాచ్చైవాపసర్పిణః॥ ౨౨౯॥ వ్యాళాత్మానస్స్మృతావ్యాలాహీనత్వాదహయస్స్మృ
తాః । పతత్వాత్పన్నగాశ్చైవసర్పాశ్చైవాపసర్పణాత్॥ ౨౩౦॥ తస్యక్రోధోద్భ
వోయోసావగ్నిగర్భస్సుదారుణః । సతుసర్పాన్సహోత్పన్నానావివేశవిషాత్మ
కః॥ ౨౩౧॥ సర్పాన్సృష్ట్వాతతఃక్రుద్ధఃక్రోధాత్మనోవినిర్మమే । వర్ణేనకపిశేనోగ్రా
స్తేభూతాఃపిశితాశనాః ॥ ౨౩౨ ॥ భూతత్వాత్తేస్మృతాభూతాఃపిశాచాఃపిశితా
నాత్ । ప్రసన్నంగాయతస్తస్యగన్ధర్వాజజ్ఞిరేయదా॥ ౨౩౩ ॥ ధయతీత్యేషవైధా
తుఃపానత్వేపరిపఠ్యతే । ధయన్తోజజ్ఞిరేవాచంగన్ధర్వాస్తేనతేస్మృతాః ॥ ౨౩౪
అష్టస్వేతాసుసృష్టాసుదేవయోనిషుసప్రభుః । తతస్స్వచ్ఛన్దతోన్యానివయాంసి
యసాసృజత్ ॥ ౨౩౫ ॥ స్వచ్ఛన్దతస్స్వచ్ఛన్దాంసివయసాచవయాంసిచ । పక్షి
న్సృష్ట్వాసదేవేశోఽసృజత్పక్షిగణానపి॥ ౨౩౬॥ ముఖతోజాస్ససర్జాథవక్షసశ్చా
వయోఽసృజత్ । గాశ్చైవాథోదరాద్బ్రహ్మాపార్శ్వాభ్యాంచవినిర్మమే॥ ౨౩౭

షడ్భ్యశ్చాశ్వాన్సమాతఙ్గాన్రాసభాన్గవయాన్మృగాన్। ఉష్ట్రానశ్వతరాంశ్చైవ
తథాన్యాశ్చైవజాతయః॥ ౨౩౮॥ ఓషధ్యఃఫలమూలిన్యోరోమభ్యస్తస్యజజ్ఞిరే। ఏవంప
శ్వోషధీస్సృష్ట్వాయూయుజత్సోధ్వరేప్రభుః ॥ ౨౩౯ ॥ గౌరజఃపురుషోమేషోహ్య
శ్వోశ్వతరగర్దభౌ । ఏతాన్గ్రామ్యాన్పశూనాహురారణ్యాంవైనిబోధత ॥ ౨౪౦ ॥
శ్వాపదోద్విఖురోహస్తీవానరాఃపక్షిపఞ్చమాః। ఔదకాఃపశవష్షష్ఠాస్సప్తమాస్తుసరీ
సృపాః ॥ ౨౪౧ ॥ మహిషాగవయాఋక్షాశ్చప్లవఙ్గాశ్శరభావృకాః। సింహాస్తుసప్త
మస్తేషామారణ్యాఃపశవస్స్మృతాః ॥ ౨౪౨ ॥ గాయత్రంచఋచంచైవత్రివృత్సా
మరథన్తరమ్ । అగ్నిష్టోమంచయజ్ఞానాంనిర్మమేప్రథమాన్ముఖాత్ ॥ ౨౪౩ ॥ య
జూంషిత్రైష్టుభంఛన్దస్స్తోమంపఞ్చదశంతథా। బృహత్సామతథోక్థ్యంచదక్షిణాద
సృజన్ముఖాత్॥ ౨౪౪॥ సామానిజగతీఛన్దస్స్తోమంసప్తదశంతథా । వైరూపమతిరా
త్రంచపశ్చిమాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౨౪౫॥ ఏకవింశమథర్వాణమప్తోర్యామాణమేవచ।
అనుష్టుభంసవైరాజముత్తరాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౨౪౬ ॥ విద్యుతోశనిమేఘాంశ్చరో
హితేన్ద్రధనూంషిచ। తేజాంసిచససర్జాదౌకల్పస్యభగవాన్విభుః॥ ౨౪౭ ॥ ఉచ్చా
వచానిభూతానిగాత్రేభ్యస్తస్యజజ్ఞిరే । బ్రహ్మణస్తుప్రజాసర్గంసృజతోహిప్రజాప
తేః॥ ౨౪౮ ॥ సృష్ట్వాచతుష్టయంపూర్వందేవాసురనరాన్పితౄన్ । తతోసృజత్స
భూతానిస్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౨౪౯ ॥ యక్షాన్పిశాచాన్గన్ధర్వాంస్తథైవాప్సరసా
ఙ్గణాన్ । నరకిన్నరరక్షాంసివయఃపశుమృగోరగాన్ ॥ ౨౫౦ ॥ అవ్యయంచవ్య
యంచైవయదిదంస్థాణుజఙ్గమమ్ । తేషాంవైయానికర్మాణిప్రాక్సృష్ట్యాంప్రతిపేది
రే ॥ ౨౫౧ ॥ తాన్యేవప్రతిపద్యన్తేసృజ్యమానాఃపునఃపునః । హింస్రాహింస్రేమృ
దుక్రూరేధర్మాధర్మేనృతానృతే॥ ౨౫౨॥ తద్భావితాఃప్రపద్యన్తేతస్మాత్తత్తస్యరోచతే।
మహాభూతేషుసృష్టేషుఇన్ద్రియార్థేషుమూర్తిషు॥ ౨౫౩॥ వినియోగంచభూతానాం
ధాతైవవ్యదధాత్స్వయమ్। కేచిత్పురుషకారంతుప్రాహుఃకర్మసుమానవాః॥ ౨౫౪॥
దైవమిత్యపరేవిప్రాస్స్వభావంభూతచిన్తకాః । పౌరుషంకర్మదైవంచఫలవృత్తిస్వ
భావతః ॥ ౨౫౫ ॥ నచైకంనపృథగ్భావమధికంనతతోవిదుః । ఏతదేకంచనైకంచ
నామభేదేననాప్యుభే ॥ ౨౫౬ ॥ కర్మస్థావిషమంబ్రూయుస్సత్త్వస్థాస్సమదర్శనాః ।
నామరూపంచభూతానాంకృతానాంచప్రపఞ్చనమ్॥ ౨౫౭॥ వేదశబ్దేభ్యఏవాసౌనిర్మ
మేసమహేశ్వరః। ఋషీణాంనామధేయానియాశ్చవేదేషువృత్తయః॥ ౨౫౮॥ శర్వ
ర్యన్తేప్రసూతానాంతాన్యేవైభ్యోదదాత్యజః। ఏవంవిధాస్సృష్టయస్తుబ్రహ్మణోవ్య
క్తజన్మనః ॥ ౨౫౯ ॥ శర్వర్యన్తేప్రదృశ్యన్తేసిద్ధిమాశ్రిత్యమానసీమ్ । ఏవంభూతా
నిసృష్టానిస్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౨౬౦ ॥ యదాస్యతాఃప్రజాస్సృష్టానవ్యవర్ధన్తస
త్తమాః । తమోమాత్రావృతోబ్రహ్మాతదాశోకేనదుఃఖితః॥ ౨౬౧॥ తతస్సవిదధేబుద్ధి
మర్థనిశ్చయగామినీమ్। అథాత్మనితమద్రాక్షీత్తమోమాత్రాంనియామికామ్॥ ౨౬౨॥

రజస్సత్త్వంపరిత్యజ్యవర్తమానాంస్వధర్మతః । తతస్సతేనదుఃఖేనదుఃఖంచక్రేజగత్ప
తిః ॥ ౨౫౩ ॥ తమశ్చవ్యనుదత్పశ్చాద్రజస్సత్త్వంతమావృణోత్ । తత్తమఃప్రతిను
న్నంవైమిథునంసమజాయత ॥ ౨౫౪ ॥ అధర్మస్తమసోజజ్ఞేహింసాశోకాదజాయత ।
తతస్తస్మిన్సముద్భూతేమిథునేదారుణాత్మికే ॥ ౨౫౫ ॥ గతాసుర్భగవానా
సీత్ప్రీతిశ్చైనమాశ్రియత్ । స్వాంతనుంసతతోబ్రహ్మాతామపోహతభాస్వరామ్ ॥
ద్విధాకరోత్స్వకందేహమర్ధేనపురుషోభవత్ । అర్ధేననారీసాతస్యశతరూపావ్యజా
యత ॥ ౨౫౬ ॥ ప్రకృతింభూతధాత్రీంతాంకామాద్వైసృష్టవాన్విభుః ।
సాదివంపృథివీంచైవమహిమ్నావ్యాప్యధిష్ఠితా ॥ ౨౫౭ ॥ బ్రహ్మణస్సాతనుఃపూ
ర్వాదివమావృత్యతిష్ఠతి । యాత్వర్ధాత్సృజతోనారీశతరూపావ్యజాయత ॥ ౨౫౯ ॥
సాదేవీనియుతంతప్త్వాతపఃపరమదుశ్చరమ్ । భర్తారందీప్తయశసంపురుషంప్రత్యప
ద్యత ॥ ౨౬౦ ॥ సవైస్వాయమ్భువఃపూర్వంపురుషోమనురుచ్యతే । తస్యైవసప్త
తియుగంమన్వన్తరమిహోచ్యతే ॥ ౨౬౧ ॥ లేభేసపురుషఃపత్నీంశతరూపామ
యోనిజామ్ । తయాసార్ధంసరమతేతస్మాత్సారతిరుచ్యతే ॥ ౨౬౨ ॥ ప్రథమస్స
వ్ప్రయోగాత్మాకల్పాదౌసమపద్యత । విరాజమసృజద్బ్రహ్మాసోసృజత్పురుషోవి
రాట్ ॥ ౨౬౩ ॥ ససమ్రాట్ఛతరూపావైవైరాజస్సమనుస్మృతః । సవైరాజఃప్రజా
సర్గంససర్జపురుషోమనుః ॥ ౨౬౪ ॥ వైరాజాత్పురుషాద్వీరాచ్ఛతరూపావ్యజాయత ।
ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌపుత్రౌద్వౌలోకసమ్మతౌ ॥ ౨౬౫ ॥ కన్యేద్వేచమహాభా
గేయాభ్యాంజాతాస్త్విమాఃప్రజాః । దేవీనామతథాకూతిఃప్రసూతిశ్చైవతేశుభే ॥
స్వాయమ్భువఃప్రసూతింతుదక్షాయప్రదదౌప్రభుః । ప్రాణోదక్షఇతిజ్ఞేయస్సఙ్క
ల్పోమనురుచ్యతే ॥ ౨౬౬ ॥ రుచేఃప్రజాపతేస్సోథఆకూతింప్రత్యపాదయత్ ।
ఆకూత్యాంమిథునంజజ్ఞేమానసస్యరుచేశ్శుభమ్ ॥ ౨౬౭ ॥ యజ్ఞశ్చదక్షిణాచైవ
యమలౌసమ్బభూవతుః । యజ్ఞస్యదక్షిణాయాంతుపుత్రాద్వాదశజజ్ఞిరే ॥ ౨౬౯ ॥
యామాఇతిసమాఖ్యాతాదేవాస్స్వాయమ్భువేన్తరే । ఏతస్యపుత్రాయజ్ఞస్యతస్మా
ద్యామాశ్చతేస్మృతాః ॥ ౨౭౦ ॥ అజితశ్చైవశుక్రశ్చగణౌద్వౌబ్రహ్మణాకృతౌ ।
యామాఃపూర్వంప్రజాతాయేతేభవంస్తుదివౌకసః ॥ ౨౭౧ ॥ స్వాయమ్భువసు
తాయాంతుప్రసూత్యాంలోకమాతరః । తస్యాంకన్యాశ్చతుర్వింశద్దక్షస్త్వజనయ
త్ప్రభుః ॥ ౨౭౨ ॥ సర్వాస్తాశ్చమహాభాగాస్సర్వాఃకమలలోచనాః । భోగవ
త్యశ్చతాస్సర్వాస్సర్వాస్తాయోగమాతరః ॥ ౨౭౩ ॥ సర్వాశ్చబ్రహ్మవాదిన్యస్స
ర్వావిశ్వస్యమాతరః । శ్రద్ధాలక్ష్మీర్ధృతిస్తుష్టిఃపుష్టిర్మేధాక్రియాతథా ॥ ౨౭౪ ॥ బు
ద్ధిర్లజ్జావపుశ్శాన్తిస్సిద్ధిఃకీర్తిస్త్రయోదశ । పత్న్యర్థంప్రతిజగ్రాహధర్మోదాక్షాయణీః
ప్రభుః ॥ ౨౭౫ ॥ ద్వారాణ్యేతానివైతస్యవిహితానిస్వయమ్భువా । తాభ్యశ్శిష్టాయవీ
యస్యఏకాదశసులోచనాః ॥ ౧౭౬ ॥ సతీఖ్యాత్యథసమ్భూతిస్స్మృతిఃప్రీతిఃక్షమాతథా ।

సన్నతిశ్చానసూయా చ ఊర్జా స్వాహా స్వధా తథా ॥ ౨౮౭ ॥ తాస్తథా ప్రత్యపద్య
న్త పునరన్యే మహర్షయః । రుద్రో భృగుర్మరీచిశ్చ అఙ్గిరాః పులహః క్రతుః ॥ ౨౮౮ ॥
పులస్త్యోఽత్రిర్వసిష్ఠశ్చ పితరోఽగ్నిస్తథైవ చ । సతీం భవాయ ప్రాయచ్ఛత్ఖ్యాతిం చ భృగ
వే తతః ॥ ౨౮౯ ॥ మరీచయే చ సమ్భూతిం స్మృతిమఙ్గిరసే దదౌ । ప్రీతిం చైవ పులస్త్యా
య క్షమాం వై పులహాయ చ ॥ ౨౯౦ ॥ క్రతవే సన్నతిం నామ అనసూయాం తథాత్ర
యే । ఊర్జాం దదౌ వసిష్ఠాయ స్వాహామప్యగ్నయే దదౌ ॥ ౨౯౧ ॥ స్వధాం చైవ పి
తృభ్యస్తు తాస్వపత్యాని బోధత । ఏతాస్సర్వా మహాభాగాః ప్రజాస్వనుసృతాస్స్థి
తాః ॥ ౨౯౨ ॥ మన్వన్తరేషు సర్వేషు యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ । శ్రద్ధా కామం విజ
జ్ఞే వై దర్పో లక్ష్మీసుతస్స్మృతః ॥ ౨౯౩ ॥ ధృత్యాస్తు నియమః పుత్రస్తుష్ట్యాస్సన్తోష ఏవ
చ । పుష్ట్యా లోభస్సుతశ్చాపి మేధాపుత్రశ్శ్రుతస్తథా ॥ ౨౯౪ ॥ క్రియాయామభవత్పు
త్రో దణ్డస్సమయ ఏవ చ । బుద్ధ్యాం బోధస్సుతశ్చాపి ప్రమాదోఽప్యుపజాయత ॥ ౨౯౫ ॥
లజ్జాయాం వినయః పుత్రో వ్యవసాయో వసోస్సుతః । క్షేమశ్శాన్తిసుతశ్చాపి సుఖం సిద్ధే
ర్వ్యజాయత ॥ ౨౯౬ ॥ యశః కీర్తిసుతశ్చాపి ఇత్యేతే ధర్మసూనవః । కామస్య హ
ర్షః పుత్రో వై దేవ్యాం ప్రీత్యాం వ్యజాయత ॥ ౨౯౭ ॥ ఇత్యేష వై సుఖోదర్కస్సర్గో ధ
ర్మస్య కీర్తితః । జజ్ఞే హింసా త్వధర్మాద్వై నికృతిం చానృతం సుతమ్ ॥ ౨౯౮ ॥ నికృ
త్యాం తు ద్వయం జజ్ఞే భయం నరక ఏవ చ । మాయా చ వేదనా చాపి మిథునద్వయమేత
యోః ॥ ౨౯౯ ॥ భయాజ్జజ్ఞేఽథ వై మాయా మృత్యుం భూతాపహారిణమ్ । వేదనా
యాస్సుతశ్చాపి దుఃఖం జజ్ఞే తు రౌరవః ॥ ౩౦౦ ॥ మృత్యోర్వ్యాధిజరాశోకక్రోధా
సూయాశ్చ జజ్ఞిరే । దుఃఖోత్తరాస్సుతా హ్యేతే సర్వే చాధర్మలక్షణాః ॥ ౩౦౧ ॥
నైషాం భార్యాస్తు పుత్రాశ్చ సర్వే హ్యేతే పరిగ్రహాః । ఇత్యేష తామసస్సర్గో జజ్ఞే ధర్మ
నియామకః ॥ ౩౦౨ ॥ ప్రజాస్సృజేతి వ్యాదిష్టో బ్రహ్మణా నీలలోహితః । సోఽభిధ్యా
య సతీం భార్యాం నిర్మమే హ్యాత్మసమ్భవాన్ ॥ ౩౦౩ ॥ నాధికాన్న చ హీనాంస్తాన్మా
నసానాత్మనస్సమాన్ । సహస్రం హి సహస్రాణాం సోఽసృజత్కృత్తివాససః ॥ ౩౦౪ ॥
తుల్యానేవాత్మనస్సర్వాన్రూపతేజోబలశ్రుతైః । పిఙ్గలాన్సనిషఙ్గాంశ్చ సకపర్దా
న్సలోహితాన్ ॥ ౩౦౫ ॥ విశిష్టాన్హరికేశాంశ్చ దృష్టిఘ్నాంశ్చ కపాలినః । మ
హారూపాన్విరూపాంశ్చ విశ్వరూపాన్స్వరూపిణః ॥ ౩౦౬ ॥ రథినశ్చర్మిణశ్చైవ
వర్మిణశ్చ వరూథినః । సహస్రశతబాహూంశ్చ దివ్యాన్భౌమాన్తరిక్షగాన్ ॥ ౩౦౭ ॥
స్థూలశీర్షానష్టదంష్ట్రాన్ద్విజిహ్వాంస్తాంస్త్రిలోచనాన్ । అన్నాదాన్పిశితాశాంశ్చ
ఆజ్యపాన్సోమపానపి ॥ ౩౦౮ ॥ మీఢుషోఽతికపాలాంశ్చ శితికణ్ఠోర్ధ్వరేతసః । హ
వ్యదాః స్ఫురితధర్మాంశ్చ ధర్మిణో హ్యథ బర్హిణః ॥ ౩౦౯ ॥ ఆసీనాన్ధావతశ్చైవ ప
శ్చసూతాన్సహస్రశః । అధ్యాపినోఽధ్యాయినశ్చ జపతో యుఞ్జతస్తథా ॥ ౩౧౦ ॥

ధూమవన్తోజ్జ్వలన్తశ్చనదీమన్తోతిదీప్తినః । వృద్ధాన్బుద్ధిమతశ్చైవబ్రహ్మిష్ఠాఞ్ఛుభద
ర్శనాన్ ॥ ౩౧౧ ॥ నీలగ్రీవాన్సహస్రాక్షాన్సర్వాంశ్చాథక్షమాకరాన్ । అదృ
శ్యాన్సర్వభూతానాంమహాయోగాన్మహౌజసః ॥ ౩౧౨ ॥ భ్రమన్తోభిద్రవన్తశ్చ
ప్లవన్తశ్చసహస్రశః । అయాతయామానసృజద్రుద్రానేతాన్సురోత్తమాన్ ॥ ౩౧౩ ॥
బ్రహ్మాదృష్ట్వాబ్రవీదేనంమాస్రాక్షీరీదృశీఃప్రజాః । స్రష్టవ్యానాత్మనస్తుల్యాఃప్రజాదే
వనమోస్తుతే ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యాస్సృజత్వంభద్రంతేప్రజావైమృత్యుసంయుతాః । నా
రప్స్యన్తేహికర్మాణిప్రజావిగతమృత్యవః ॥ ౩౧౫ ॥ ఏవముక్తోబ్రవీదేనంనాహంమృ
త్యుజరాన్వితాః । ప్రజాస్స్రక్ష్యామిభద్రంతేస్థితోహంత్వంసృజప్రజాః ॥ ౩౧౬ ॥
ఏతేపవైమయాసృష్టావిరూపానీలలోహితాః । సహస్రాణాంసహస్రంతుఆత్మనోని
సృతాప్రజాః ॥ ౩౧౭ ॥ ఏతేదేవాభవిష్యన్తిరుద్రానామమహాబలాః । పృథివ్యామ
న్తరిక్షేచదివిచైవపరిశ్రితాః ॥ ౩౧౮ ॥ శతరుద్రాస్సమాత్మానోభవిష్యన్తీతియా
జ్ఞికాః । యజ్ఞభాజోభవిష్యన్తిసర్వదేవగణైస్సహ ॥ ౩౧౯ ॥ మన్వన్తరేషుయేదే
వాభవిష్యన్తీహభేదతః । సార్ధంతైరీజ్యమానాస్తేస్థాస్యన్తీహాయుగక్షయాత్ ॥ ౩౨౦ ॥
ఏవముక్తస్తదాబ్రహ్మామహాదేవేనధీమతా । ప్రత్యువాచనమస్కృత్యహృష్యమా
ణఃప్రజాపతిః ॥ ౩౨౧ ॥ ఏవంభవతుభద్రంతేయదాతేవ్యాహృతంప్రభో । బ్రహ్మ
ణాసమనుజ్ఞాతేతథాసర్వమభూత్కిల ॥ ౩౨౨ ॥ తతఃప్రభృతిదేవోశోనచాసూయ
తవైప్రజాః । ఊర్ధ్వరేతాస్స్థితస్థాణుర్యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౩౨౩ ॥ యస్మా
దుక్తస్థితోస్మీతితస్మాత్స్థాణురితిస్మృతః । ఏషదేవోమహాదేవఃపురుషోర్కసమద్యు
తిః ॥ ౩౨౪ ॥ అర్ధనారీనరవపుస్తేజసాజ్వలనోపమః । స్వేచ్ఛయావైద్విధాభూతః
పృథక్స్త్రీపురుషఃపృథక్ ॥ ౩౨౫ ॥ సఏవైకాదశార్ధేనస్థితోవైపరమేశ్వరః । తత్ర
యాసామహాభాగాశఙ్కరస్యార్ధకాయినీ ॥ ౩౨౬ ॥ ప్రాగుక్తాతుమహాదేవీస్త్రీ
సైవేహసతీహ్యభూత్ । హితాయజగతాందేవీదక్షేణారాధితాపురా ॥ ౩౨౭ ॥
శర్వార్ధందక్షిణంతస్యాశ్శుక్లంవామంతథాసితమ్ । ఆత్మానంవిభజస్వేతిప్రోక్తాదే
వేనశమ్భునా ॥ ౩౨౮ ॥ సాతథోక్తాద్విధాభూతాశుక్లాకృష్ణాచవైద్విజాః । తస్యా
నామానివక్ష్యామిశృణ్వన్తుచసమాహితాః ॥ ౩౨౯ ॥ స్వాహాస్వధామహావిద్యామే
ధాలక్ష్మీస్సరస్వతీ । సతీదాక్షాయణీవిద్యాఇచ్ఛాశక్తిఃక్రియాత్మికా ॥ ౩౩౦ ॥ అ
పర్ణాచైకపర్ణాచతథాచైవైకపాటలా । ఉమాహైమవతీచైవకల్యాణీచైవమాతృ
కా ॥ ౩౩౧ ॥ ఖ్యాతిఃప్రజ్ఞామహాభాగాలోకేగౌరీతివిశ్రుతా । గణామ్బికామహాదే
వీనన్దినీజాతవేదసీ ॥ ౩౩౨ ॥ ఏకరూపమథైతస్యాఃపృథగ్దేహవిభావనాత్ । సావిత్రీ
వరదాపుణ్యాపావనీలోకవిశ్రుతా ॥ ౩౩౩ ॥ ఆజ్ఞాఆవేశినీకృష్ణాతామసీసాత్వికీశివా ।
ప్రకృతిర్వికృతారౌద్రీదుర్గాభద్రాప్రమాథినీ ॥ ౩౩౪ ॥ కాళరాత్రిర్మహామాయారే

తీభూతనాయికా । ద్వాపరాన్తవిభాగేచ నామానీమానిసువ్రతాః ॥౩౩౫॥ గౌతమీ
కౌశికీచార్యా చణ్డీకాత్యాయనీసతీ।కుమారీయాదవీ-దేవీవరదాకృష్ణపిఙ్గళా॥౩౩౬॥ బ
ర్హిధ్వజాశూలధరాపరమాబ్రహ్మచారిణీ। మహేన్ద్రోపేన్ద్రభగినీదృషద్వత్యేకశూ
లధృక్ ॥ ౩౩౭ ॥ అపరాజితాబహుభుజాప్రగల్భాసింహవాహినీ । శుమ్భాదిదై
త్యహన్త్రీచమహిషాసురమర్దినీ ॥ ౩౩౮ ॥ అమోఘావిన్ధ్యనిలయావిక్రాన్తాగణనా
యికా । దేవ్యానామవికారాణిఇత్యేతానియథాక్రమమ్ ॥ ౩౩౯ ॥ భద్రకాళ్యా
మయోక్తానిసమ్యక్ఫలప్రదానిచ । యేపఠన్తినరాస్తేషాంవిద్యతేనచపాతకమ్॥౩౪౦॥
అరణ్యేపర్వతేవాపిపురేవాప్యథవాగృహే । రక్షామేతాంప్రయుఞ్జీతజలేవాథస్థలేపి
వా॥ ౩౪౧ ॥ వ్యాఘ్రకుమ్భీనచోరేభ్యోభయస్థానేపి శేషతః । ఆపత్స్వపిచసర్వా
సుదేవ్యానామానికీర్తయేత్ ॥ ౩౪౨ ॥ ఆర్యకగ్రహభూతైశ్చపూతానామాతృభి
స్తథా । అభ్యర్దితానాంబాలానాంరక్షామేతాంప్రయోజయేత్ ॥ ౩౪౩॥ మహాదే
వీకలేద్వేతుప్రజ్ఞాశ్రీశ్చప్రకీర్తితే । ఆభ్యాందేవీసహస్రాణియైర్వ్యాప్తమఖిలంజ
గత్ ॥ ౩౪౪ ॥ అనయాదేవదేవోసౌసత్యారుద్రోమహేశ్వరః । అతిష్ఠత్సర్వలో
కానాంహితాయపరమేశ్వరః ॥ ౩౪౫ ॥ రుద్రఃపశుపతిశ్చాసీత్పురాదగ్ధంపురత్ర
యమ్ । దేవాశ్చపశవస్సర్వేబభూవుస్తస్యతేజసా ॥ ౩౪౬ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణు
యాద్వాపిఆదిసర్గక్రమంశుభమ్ । సయాతిబ్రహ్మణోలోకం శ్రావయేద్వాద్విజో
త్తమాః ॥ ౩౪౭ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే ఆదిసర్గకథనం
నామ ఏకసప్తతితమోధ్యాయః.

॥ త్రిపురాసురోపాఖ్యానమ్. ॥

ఋషయః ॥ సమాసాద్విస్తరాచ్చైవసర్గఃప్రోక్తస్త్వయాశుభః । కథంవ
శుపతిశ్చాసీత్పురందగ్ధుంమహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ కథంచపశవశ్చాసన్దేవాస్సబ్రహ్మకాః
ప్రభోః । మయస్యతపసాపూర్వంసుదుర్గంనిర్మితంపురమ్ ॥ ౨ ॥ హైమంచరాజతం
దివ్యంమయస్మయమనుత్తమమ్ । సుదుర్గందేవదేవేనదగ్ధమిత్యేవనశ్శ్రుతమ్ ॥ ౩ ॥
కథందదాహభగవాన్భగనేత్రనిపాతనః । ఏకేనేషునిపాతేనదివ్యేనాపితదాకథమ్॥
విష్ణునోత్పాదితైర్భూతైర్నదగ్ధంతత్పురత్రయమ్। పురస్యసమ్భవస్సర్వోవరలాభఃపు
రాశ్రుతః॥౫॥ ఇదానీందహనంసర్వంవక్తుమర్హసిసువ్రత । తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వా
సూతఃపౌరాణికోత్తమః ॥ ౬ ॥ యథాశ్రుతంతథాప్రాహవ్యాసాద్విశ్వార్థసూచ
కాత్ ॥ సూతః ॥ త్రైలోక్యస్యాస్యశాపాద్ధిమనోవాక్కాయసమ్భవాత్ ॥ ౭ ॥
సహతేతారకేదైత్యేతారపుత్రేసబాన్ధవే ।స్కన్దేనవాప్రయత్నేనతస్యపుత్రామహా

ఖలాః ॥ ౮ ॥ విద్యున్మాలీ తారకాక్షః కమలాక్షశ్చవీర్యవాన్ । తపస్తేపుర్మహాత్మా
నోమహాబలపరాక్రమాః ॥ ౯ ॥ తపఉగ్రంసమాస్థాయనియమేపరమేస్థితాః । తప
సాకర్షయామాసుర్దేహాన్స్వాన్దానవోత్తమాః ॥ ౧౦ ॥ తేషాంపితామహఃప్రీతో
వరదఃప్రదదౌవరమ్॥ దైత్యాః॥ అవధ్యత్వంచసర్వేషాంసర్వభూతేషుసర్వదా॥ ౧౧॥
సహితావరయామాసుస్సర్వలోకపితామహమ్ । తానబ్రవీత్తదాదేవోలోకానాం
ప్రభురవ్యయః ॥ ౧౨ ॥ నాస్తిసర్వామరత్వంవైనివర్తధ్వమతోసురాః । అన్యంవ
రంవృణీధ్వంవైయాదృశంసమ్ప్రరోచతే ॥ ౧౩ ॥ తతస్తేసహితాదైత్యాస్సమ్ప్ర
ధార్యపరస్పరమ్ । బ్రహ్మాణమబ్రువన్దైత్యాఃప్రణిపత్యజగద్గురుమ్ ॥ ౧౪ ॥ వయం
పురాణిత్రీణ్యేవసమాస్థాయమహీమిమామ్ । విచరిష్యామలోకేశత్వత్ప్రసాదాజ్జగ
ద్గురో ॥ ౧౫ ॥ తథావర్షసహస్రేషుసమేష్యామఃపరస్పరమ్ । ఏకీభావంగమిష్య
న్తిపురాణ్యేతానిచానఘ ॥ ౧౬ ॥ సమాగతానిచైతానియోహన్యాద్భగవంస్తదా ।
ఏకేనైవేషుణాదేవస్సనోమృత్యుర్భవిష్యతి॥ ౧౭॥ ఏవమస్త్వితితాన్దేవఃప్రత్యుక్త్వా
ప్రావిశద్దివమ్ । తతోమయస్స్వతపసాచక్రేవీరఃపురాణ్యథ॥ ౧౮॥ కాఞ్చనందివిత
త్రాసీదన్తరిక్షేచరాజతమ్ । ఆయసంచాభవద్భూమౌపురంతేషాంమహాత్మనామ్॥
ఏకైకంయోజనశతంవిస్తారాయామతస్సమమ్ । కాఞ్చనంతారకాక్షస్యకమలాక్ష
స్యరాజతమ్ ॥ ౨౦ ॥ విద్యున్మాలేశ్చాయసంచత్రివిధందుర్గముత్తమమ్ । మయ
శ్చబలవాంస్తత్రదైత్యదానవపూజితః॥ ౨౧॥ హైరణ్యేరాజతేచైవకృష్ణాయసమయే
తథా । ఆలయంచాత్మనఃకృత్వాతత్రాస్తేబలవాంస్తదా॥ ౨౨॥ ఏవంబభూవుర్దైత్యా
నామతిదుర్గాణిసువ్రతాః । పురాణిత్రీణివిప్రేన్ద్రాస్త్రైలోక్యమివచాపరమ్॥ ౨౩॥ పు
రత్రయేతదాజాతేసర్వేదైత్యాజగత్త్రయే। పురత్రయంప్రవిశ్యైవబభూవుస్తేబలాధి
కాః॥ ౨౪ ॥ కల్పద్రుమసమాకీర్ణంగజవాజిసమాకులమ్ । నానాప్రాసాదసఙ్కీర్ణం
మణిజాలైస్సమావృతమ్ ॥ ౨౫ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైర్విశ్వతోము
ఖైః । పద్మరాగమయైశ్శుభ్రైశ్శోభితంచన్ద్రసన్నిభైః ॥ ౨౬ ॥ ప్రాసాదైర్గోపురై
ర్దివ్యైఃకైలాసశిఖరోపమైః । శోభితంత్రిపురంతేషాంపృథక్పృథగనుత్తమైః॥ ౨౭॥ ది
వ్యస్త్రీభిస్సుసమ్పూర్ణంగన్ధర్వైస్సిద్ధచారణైః। రుద్రాలయైఃప్రతిగృహంసాగ్నిహో
త్రైర్ద్విజోత్తమాః॥ ౨౮॥ వాపీకూపతటాకైశ్చదీర్ఘికాభిశ్చసర్వతః । మత్తమాతఙ్గ
యూథైశ్చతురఙ్గైశ్చసుశోభనైః ॥ ౨౯ ॥ రథైశ్చవివిధాకారైర్విమానైర్విశ్వతో
ముఖైః। సభాప్రపాదిభిశ్చైవక్రీడాస్థానైఃపృథక్పృథక్ ॥ ౩౦ ॥ వేదాధ్యయనశా
లాభిర్వివిధాభిస్సమన్తతః । అధృష్యంమనసాప్యన్యైర్మయస్యైవచమాయయా ॥
పతివ్రతాభిస్సర్వత్రసేవితంమునిపుఙ్గవాః। కృత్వాపిసుమహత్పాపమపాపైశ్శఙ్క
రార్చనాత్ ॥ ౩౨ ॥ దైత్యేశ్వరైర్మహాభాగైస్సదారైస్ససుతైర్ద్విజాః । శ్రౌత

స్మార్తార్థధర్మజ్ఞైస్తద్ధర్మనిరతైస్సదా ॥ ౩౩ ॥ మహాదేవేతరం త్యక్త్వా దేవం తస్యార్చ
నే స్థితైః । వ్యాఘ్రోరస్కైర్వృషస్కన్ధైస్సర్వాయుధధరైస్సదా ॥ ౩౪ ॥ సర్వదాతు
ష్టితైశ్చైవదావాగ్నిసదృశేక్షణైః । ప్రశాన్తైః కుపితైశ్చైవకుబ్జైర్వామనకైస్త
థా ॥ ౩౫ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యైర్నీలకుఞ్చితమూర్ధజైః । నీలాద్రిమేరుసఙ్కాశై
ర్నీరదోపమనిస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ మయేనరక్షితైస్సర్వైశ్శిక్షితైర్యుద్ధలాలసైః । అథ
సమరరతైస్సదాసమన్తాచ్ఛివపదపూజనయాసులబ్ధవీర్యైః ॥ ౩౭ ॥ రవిమరుదమరే
న్ద్రసన్నికాశైస్సురమథనైస్సుదృఢైస్సుసేవితంతత్ । సేన్ద్రాదేవాద్విజశ్రేష్ఠాద్రు
మాదావాగ్నినాయథా ॥ ౩౮ ॥ పురత్రయాగ్నినాదగ్ధాహ్యభవన్దైత్యవైభవాత్ ।
అథైవ న్తేతదాదగ్ధాదేవాదేవేశ్వరంహరిమ్ ॥ ౩౯ ॥ అభివన్ద్యతదాప్రాహుస్తమ
ప్రతిమవర్చసమ్ । సోఽపినారాయణశ్శ్రీమాంశ్చిన్తయామాసచేతసా ॥ ౪౦ ॥ కిం
కార్యం దేవకార్యేషుభగవానితిసప్రభుః । తదాసస్మారవైయజ్ఞంయజ్ఞమూర్తిర్జనార్ద
నః ॥ ౪౧ ॥ యజ్వాయజ్ఞభుగీశానోయజ్వనాంఫలదఃప్రభుః । తతోయజ్ఞస్స్మృత
స్తేనదేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౪౨ ॥ దేవ న్తేపురుషంచైవప్రణేముస్తుష్టువుస్తదా । భగవాన
పితందృష్ట్వాయజ్ఞంప్రాహసనాతనమ్ ॥ ౪౩ ॥ సనాతనస్తదాసేన్ద్రాన్దేవానా
లోక్యచాచ్యుతః ॥ విష్ణుః ॥ అనేనోపసదాదేవాయజధ్వంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పుర
త్రయవినాశాయజగత్త్రయవిభూతయే ॥ సూతః ॥ అథతస్యవచశ్శ్రుత్వాదేవదేవస్య
ధీమతః ॥ ౪౫ ॥ సింహనాదంమహత్కృత్వాయజ్ఞేశంతుష్టువుస్సురాః । తతస్స
ఞ్చిన్త్యభగవాన్స్వయమేవజనార్దనః ॥ ౪౬ ॥ పునఃప్రాహససర్వాంస్తాంస్త్రిద
శాంస్త్రిదశేశ్వరః । హత్వాదగ్ధ్వాచభూతానిభుక్త్వాచాన్యాయతోఽపివా ॥ ౪౭ ॥ య
జేద్యదిమహాదేవమపాపోనాత్రసంశయః । అపాపానైవహన్తవ్యాపాపావధ్యానసం
శయః ॥ ౪౮ ॥ హన్తవ్యాస్సర్వయత్నేనకథంవధ్యాస్సురోత్తమాః । అసురాదుర్మ
దాఃపాపాఅపిదేవైర్మహాబలైః ॥ ౪౯ ॥ తస్మాన్నవధ్యారుద్రస్యప్రభావాత్పరమే
ష్ఠినః । కోఽహంబ్రహ్మాథవాదేవాదైత్యాదైవారిసూదనాః ॥ ౫౦ ॥ మునయశ్చమహా
త్మానఃప్రసాదేనవినాప్రభోః । యస్యసత్త్వపరాంశకోనిత్యఃపరాత్పరతరఃప్రభుః ॥ ౫౧ ॥ వి
శ్వామరేశ్వరోవన్ద్యోవిశ్వాధారోమహేశ్వరః । సఏవసర్వదేవేశస్సర్వేషామపిశ
ఙ్కరః ॥ ౫౨ ॥ లీలయాదేవదైత్యేన్ద్రవిభాగమకరోద్ధరః । తస్యాంశమేకంసమ్పూ
జ్యదేవాదేవత్వమాగతాః ॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మాబ్రహ్మత్వమాపన్నోహ్యహంవిష్ణుత్వమేవచ ।
తమపూజ్యజగత్యస్మిన్కఃపుమాన్సిద్ధిమిచ్ఛతి ॥ ౫౪ ॥ తస్మాత్తేనైవహన్తవ్యాలిఙ్గా
ర్చనవిధేర్బలాత్ । ధర్మనిష్ఠాశ్చతేసర్వేశ్రౌతస్మార్తవిధౌస్థితాః ॥ ౫౫ ॥ తథాపియ
జమానేనరౌద్రేణోపసదాప్రభుమ్ । రుద్రమిష్ట్వాయథాన్యాయంజేష్యామోదైత్యస
త్తమాన్ ॥ ౫౬ ॥ సతారకాక్షేణమయేనగుప్తంఖస్థంచగుప్తంస్ఫటికాభమేకమ్ ।

కోనామహన్తుంత్రిపురంసమర్థోముక్త్వాత్రినేత్రంభగవన్తమేకమ్॥ ౫౭॥ సూతః॥ ఏవ
ముక్త్వాహరిశ్చేష్ట్వాయజ్ఞేనోపసదాప్రభుమ్ । ఉపవిష్టోదదర్శాథభూతసఙ్ఘాన్సహ
స్రశః॥ ౫౮ ॥ శూలశక్తిగదాహస్తాన్టఙ్కోపలశిలాయుధాన్ । నానాప్రహరణో
పేతాన్నానావేషధరాంస్తదా॥ ౫౯ ॥ కాలాగ్నిరుద్రసఙ్కాశాన్కాలరుద్రో
పమాంస్తదా । ప్రాహదేవోహరిస్సాక్షాత్ప్రణిపత్యస్థితాన్ప్రభుః ॥ ౬౦ ॥ విష్ణుః॥
దగ్ధ్వాభిత్త్వాచభుక్త్వాచగత్వాదైత్యపురత్రయమ్ । పునర్యథాగతంవీరాగన్తుమ
ర్హథభూతయే ॥ ౬౧ ॥ తతఃప్రణమ్యదేవేశంభూతసఙ్ఘాఃపురత్రయమ్ । ప్రవిశ్యన
ష్టాస్తేసర్వేశలభాఇవపావకమ్ ॥ ౬౨ ॥ తతస్తునష్టాస్తేసర్వేభూతాదేవేశ్వరాజ్ఞ
యా । ననృతుర్ముముదుశ్చైవజగుర్దైత్యాస్సహస్రశః ॥ ౬౩ ॥ తుష్టువుర్దేవదేవేశం
పరమాత్మానమీశ్వరమ్ । తతఃపరాజితాదేవాధ్వస్తవీర్యాఃక్షణేనతు ॥ ౬౪ ॥ సే
న్ద్రాస్సఙ్గమ్యదేవేశముపేన్ద్రంధిష్ఠితాభయాత్ । తాన్దృష్ట్వాచిన్తయామాస
భగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౬౫ ॥ కింకృత్యమితిసన్తప్తస్సన్తప్తాన్సేన్ద్రకాన్క్షణమ్।
కథంతుతేషాందైత్యానాంబలంహత్వాప్రయత్నతః ॥ ౬౬ ॥ దేవకార్యంకరిష్యా
మిప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । పాపంవిచారతోనాస్తిధర్మిష్ఠానాంనసంశయః ॥ ౬౭ ॥
తస్మాద్దైత్యాస్త్వవధ్యాస్తేభూతైశ్చోపసదోద్భవైః । పాపంనుదతిధర్మేణధర్మేసర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్॥౬౮॥ ధర్మాదైశ్వర్యమిత్యేషాశ్రుతిరేషాసనాతనీ । దైత్యాశ్చైతేహి
ధర్మిష్ఠాస్సర్వేత్రిపురవాసినః ॥ ౬౯ ॥ తస్మాదవధ్యతాంప్రాప్తానాన్యథాద్విజపుఙ్గ
వాః।కృత్వాపిసుమహత్పాపంరుద్రమభ్యర్చ్యయన్తిహి ॥ ౭౦ ॥ ముచ్యన్తేపాతకైస్స
ర్వైఃపద్మపత్రమివామ్భసా । పూజయాభోగసమ్పత్తిరవశ్యంజాయతేద్విజాః ।
తస్మాత్తేభోగినోదైత్యాలిఙ్గార్చనపరాయణాః । తస్మాత్కృత్వాధర్మవిఘ్నమహం
దేవాస్స్వమాయయా ॥ ౭౨ ॥ దైత్యానాందేవకార్యార్థంజేష్యేహంత్రిపురంక్ష
ణాత్ ॥ సూతః ॥ విచార్యైవంతతస్తేషాంభగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౭౩ ॥ కర్తుం
వ్యవసితశ్చాభూద్ధర్మవిఘ్నంసురారిణామ్ । అసృజచ్చమహాతేజాఃపురుషంచాత్మస
మ్భవమ్ ॥ ౭౪ ॥ మాయీమాయామయంతేషాంధర్మవిఘ్నార్థమచ్యుతః । శా
స్త్రంచశాస్తాసర్వేషామకరోత్కామరూపధృక్ ॥ ౭౫ ॥ సర్వసమ్మోహనంమా
యీదృష్టప్రత్యయసంయుతమ్ । ఏతత్స్వాఙ్గభవాయైవపురుషాయోపదిశ్యతు ।
మాయీమాయామయంశాస్త్రంగ్రన్థషోడశలక్షకమ్ । శ్రౌతస్మార్తవిరుద్ధంచవర్ణా
శ్రమవివర్జితమ్ ॥ ౭౬ ॥ ఇహైవస్వర్గనరకంప్రత్యయంనాన్యథాపునః । తచ్ఛాస్త్ర
ముపదిశ్యైవపురుషాయాచ్యుతస్స్వయమ్ ॥ ౭౭ ॥ పురత్రయవినాశాయప్రాహై
నంపురుషంహరిః । గన్తుమర్హసినాశాయభోతూర్ణంపురవాసినామ్॥ ౭౮ ॥ ధర్మా
స్తథాప్రణశ్యన్తుశ్రౌతస్మార్తానసంశయః । తతఃప్రణమ్యతంమాయీమాయాశాస్త్ర

విశారదః॥ ౮౦ ॥ ప్రవిశ్యతత్పురంతూర్ణంమునిర్మాయాంతదాకరోత్ । మాయయా
తస్యతేదైత్యాః పురత్రయనివాసినః ॥ ౮౧ ॥ శ్రౌతంస్మార్తంచసన్త్యజ్యతస్యశిష్యా
స్తదాభవన్ । తత్యజుశ్చమహాదేవంశఙ్కరంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౮౨ ॥ నారదోఽపిత
దామాయీనియోగాన్మాయినఃప్రభోః । ప్రవిశ్యతత్పురంతేనమాయినాసహదీక్షి
తః ॥ ౮౩ ॥ మునిశ్శిష్యైఃప్రశిష్యైశ్చసంవృతస్సర్వతస్స్వయమ్ । స్త్రీధర్మం
చాకరోత్స్త్రీణాందుశ్చారఫలసిద్ధిదమ్ ॥ ౮౪ ॥ చక్రుస్తాస్సర్వదాలబ్ధ్వాసద్యఏవఫ
లంస్త్రియః । జనాసక్తాబభూవుస్తావినిన్ద్యపతిదేవతాః॥ ౮౫॥ అద్యాపిగౌరవాత్త
స్యనారదస్యకలౌమునేః । నార్యశ్చరన్తిసన్త్యజ్యభర్తౄన్స్వైరంవృథాధమాః॥
స్త్రీణాంమాతాపితాబన్ధుస్సఖామిత్రంచబాన్ధవః । భర్తాఏవనసన్దేహస్తథాప్యాస
హమాయయా ॥ ౮౭ ॥ కృత్వాపిసుమహత్పాపంయాభర్తుఃప్రేమసంయుతా । ప్రా
ప్నుయాత్పరమంస్వర్గంనరకంచవిపర్యయాత్ ॥ ౮౮ ॥ పురైకామునిశార్దూ
లాస్సర్వధర్మాన్సదాపతిమ్ । సన్త్యజ్యాపూజయన్త్రాసధోర్వ్యైదేవానన్యాన్జగద్గు
రూన్ ॥ ౮౯ ॥ తాస్స్వర్గలోకమాసాద్యమోదన్తేవిగతజ్వరాః । నరకంచజగా
మాన్యాతస్మాద్భర్తాపరాగతిః ॥ ౯౦ ॥ తథాపిభర్తౄంస్తాస్సన్త్యక్త్వాబభూవు
స్స్వైరవృత్తయః । మాయయాదేవదేవస్యవిష్ణోస్తస్యాజ్ఞయాప్రభోః ॥ ౯౧ ॥ అల
క్ష్మీశ్చస్వయంతస్యనియోగాత్త్రిపురంగతా । యాలక్ష్మీస్తపసాతేషాంలబ్ధాదేవే
శ్వరాదజాత్. ॥ ౯౨ ॥ బహిర్గతాపరిత్యజ్యనియోగాద్బ్రహ్మణఃప్రభోః । బుద్ధి
మోహంతథాభూతంవిష్ణుమాయావినిర్మితమ్ ॥ ౯౩ ॥ తేషాందత్వాక్షణందేవతా
నాంమాయీచనారదః । సుఖాసీనోహ్యసమ్భ్రాన్తోధర్మవిఘ్నార్థమవ్యయా॥ ౯౪॥
ఏవంనష్టేతదాధర్మేశ్రౌతస్మార్తేసుశోభనే । పాషణ్డేఖ్యాపితేతేనపఙ్ణునావిశ్వయోని
నా ॥ ౯౫ ॥ త్యక్తేమహేశ్వరేదైత్యైస్త్యక్తేలిఙ్గార్చనేతథా । స్త్రీధర్మేనిఖిలేన
ష్టే దురాచారేవ్యవస్థితే ॥ ౯౬ ॥ కృతార్థఇవదేవేశో దేవైస్సార్ధముమాపతి
మ్ । తపసాప్రాప్య సర్వజ్ఞం తుష్టావ పురుషోత్తమః ॥ ౯౭ ॥ శ్రీభగవాన్॥
మహేశ్వరాయ దేవాయనమస్తేపరమాత్మనే । నారాయణాయశర్వాయబ్రహ్మ
ణేబ్రహ్మరూపిణే ॥ ౯౮ ॥ శాశ్వతాయహ్యనన్తాయఅవ్యక్తాయచతేనమః॥సూతః ॥
ఏవంస్తుత్వామహాదేవందణ్డవత్ప్రణిపత్యచ ॥ ౯౯ ॥ జజాపరుద్రంభగవాన్కోటి
వారంజలేస్థితః । దేవాశ్చసర్వేతేదేవంతుష్టువుఃపరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ సేన్ద్రా
స్సాధ్యాస్సయమాస్సరుద్రాస్సమరుద్గణాః ॥ దేవాః॥ నమస్సర్వాత్మనేతుభ్యంశ
ఙ్కరాయార్తిహారిణే ॥ ౧౦౧ ॥ రుద్రాయనీలకణ్ఠాయకద్రుద్రాయప్రచేతసే । గతి
ర్నస్సర్వదాస్మాభిర్వన్ద్యోదేవారిమర్దనః ॥ ౧౦౨ ॥ త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చఅనన్త
శ్చాక్షయఃప్రభుః । ప్రకృతిఃపురుషస్సాక్షాత్స్రష్టాహర్తాజగద్గురో ॥ ౧౦౩ ॥ త్రా
తానేతాజగత్యస్మిన్ద్విజానాంద్విజవత్సల । వరదోవాఙ్మయోవాచ్యోవాచ్యవాచ

కవర్జితః ॥ ౧౦౪ ॥ యాజ్యోముక్త్యర్థమీశానో యోగిభిర్యోగవిభ్రమైః । హృత్పు
ణ్డరీకసుషిరే యోగినాం సంస్థితస్సదా ॥ ౧౦౫ ॥ వదన్తి సూరయస్సన్తం పరం బ్రహ్మ
స్వరూపిణమ్ । భవన్తం తత్త్వమిత్యార్యా తేజోరాశిం పరాత్పరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ పర
మాత్మానమిత్యాహురస్మిన్జగతి తద్విభో । దృష్టం శ్రుతం స్థితం సర్వం జాయమానం
జగద్గురో ॥ ౧౦౭ ॥ అణోరల్పతరం ప్రాహుర్మహతోఽపి మహత్తరమ్ । సర్వతః
పాణిపాదం త్వాం సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ సర్వతశ్శ్రుతిమల్లోకే సర్వ
మావృత్య తిష్ఠసి । మహాదేవమనిర్దేశ్యం సర్వజ్ఞం త్వామనామయమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ విశ్వ
రూపం విరూపాక్షం సదాశివమనామయమ్ । కోటిభాస్కరసఙ్కాశం కోటిశీతాంశు
సన్నిభమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ కోటికాలాగ్నిసఙ్కాశం షడ్వింశకమనీశ్వరమ్ । ప్రవర్తకం
జగత్యస్మిన్ప్రకృతేః ప్రపితామహమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ వదన్తి వరదం దేవం సర్వావాసం స్వ
యమ్భువమ్ । శ్రుతయశ్శ్రుతిసారం త్వాం శ్రుతిసారవిదో జనాః ॥ ౧౧౨ ॥ అదృష్టమస్మా
భిరనన్తమూర్తే పినాకృతం యద్భవతాథ లోకే । త్వమేవ దైత్యాస్సురభూతసఙ్ఘా
న్దేవాన్నరాన్స్థావరజఙ్గమాంశ్చ ॥ ౧౧౩ ॥ పాహి నాన్యా గతిశ్శమ్భో వినిహత్యాసురా
న్గణాన్ । మాయయా మోహితాస్సర్వే భవతః పరమేశ్వర ॥ ౧౧౪ ॥ యథా తర
ఙ్గా లహరీసమూహా యుద్ధ్యన్తి చాన్యోన్యముపాం నిధౌ చ । జలాశ్రయా దేవ జడీకృతా
శ్చ సురాసురాస్తద్వదజస్య సర్వమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ సూతః ॥ య ఇదం ప్రాతరుత్థాయ శు
చిర్భూత్వా పఠేన్నరః । శృణుయాద్వా స్తవం పుణ్యం సర్వకామమవాప్నుయా
త్ ॥ ౧౧౬ ॥ స్తుతస్త్వేవం సురైర్విష్ణోర్జపేన చ మహేశ్వరః । సోమస్సోమామథాలిఙ్గ్య నీ
లదత్తకరస్స్మయన్ ॥ ౧౧౭ ॥ ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా దేవానాలోక్య శఙ్కరః ।
జ్ఞాతం మయేదమధునా దేవకార్యం సురేశ్వరాః ॥ ౧౧౮ ॥ విష్ణోర్మాయాబలం చైవ
నారదస్య చ ధీమతః । తేషామధర్మనిష్ఠానాం దైత్యానాం దేవసత్తమాః ॥ ౧౧౯ ॥
పురత్రయవినాశం చ కరిష్యేఽహం సురోత్తమాః ॥ సూతః ॥ అథ సబ్రహ్మకా దేవా స్సే
న్ద్రోపేన్ద్రాస్సమాగతాః ॥ ౧౨౦ ॥ స్తుత్వా ప్రభోస్తదా వాక్యం ప్రణేముస్తుష్టు
వుశ్చ తే । అప్యేతదన్తరే దేవీ దేవమాలోక్య విస్మితా ॥ ౧౨౧ ॥ లీలామ్బుజేన చాహత్య
కలమాహ వృషధ్వజమ్ ॥ దేవీ ॥ క్రీడమానం విభో పశ్య షణ్ముఖం రవిసన్నిభమ్ ॥ ౧౨౨ ॥
పుత్రం పుత్రవతాం శ్రేష్ఠ భూషితం భూషణైశ్శుభైః । ముకుటైః కటకైశ్చైవ కుణ్డలైర్వ
లయైశ్శుభైః ॥ ౧౨౩ ॥ నూపురైశ్ఛన్నవీరైశ్చ తథా హ్యుదరబన్ధనైః । కిఙ్కిణీభి
రనేకాభిర్హైమైరశ్వత్థపత్రకైః ॥ ౧౨౪ ॥ కల్పకద్రుమజైః పుష్పైశ్శోభితైరలకై
శ్శుభైః । హారైర్వారిజరాగాదిమణిచిత్రైస్తథాఙ్గదైః ॥ ౧౨౫ ॥ ముక్తాఫలమ
యైర్హారైః పూర్ణచన్ద్రసమప్రభైః । తిలకైశ్చ మహాదేవ పశ్య పుత్రం సుశోభనమ్
అఙ్కితం కుఙ్కుమాద్యైశ్చ వృత్తం భసితసస్మితమ్ । వక్త్రబృన్దం చ పశ్యేశ బృన్ద

శామలకంయథా॥ ౧౨౭॥ నేత్రాణిచవిభోఃపశ్యశుభానిత్వంశుభానిచ । అఙ్గానివి
చిత్రాణిశుభాఙ్గశార్థంచమాతృభిః ॥ ౧౨౮ ॥ గఙ్గాదిభిఃకృత్తికాద్యైస్స్వాహయా
చవిశేషతః । ఇత్యేవంలోకమాతుశ్చవాగ్భిస్సమ్బోధితశ్శివః ॥ ౧౨౯ ॥ నయయౌ
తృప్తిమీశానఃపిబన్ స్కన్దాననామృతమ్ । ననస్మారచతాన్దేవాన్దైత్యశస్త్రనిపీడి
తాన్॥ ౧౩౦ ॥ స్కన్దమాలిఙ్గ్యచాఘ్రాయనృత్యపుత్రేత్యువాచహ । సోఽపిలీలాల
సోఽబాలోననర్తార్తిహరఃప్రభుః ॥ ౧౩౧ ॥ సహైవననృతుశ్చాన్యేసహతేనగణేశ్వ
రాః । త్రైలోక్యమఖిలంతత్రననర్తేశాజ్ఞయాక్షణమ్ ॥ ౧౩౨॥ నాగాశ్చననృతు
స్సర్వేదేవాస్సేన్ద్రపురోగమాః।తుష్టువుర్గణపాస్స్కన్దంముమోదామ్బాచమాతరః॥
ససృజుఃపుష్పవర్షాణిజగుర్గన్ధర్వకిన్నరాః। నృత్యామృతంతదాపీత్వాపార్వతీపరమే
శ్వరౌ ॥ ౧౩౪ ॥ అవాపతుస్తదాతృప్తింనన్దినాచగణేశ్వరాః । తతస్సనన్దీసహష
ణ్ముఖేనతథాచసార్ధంగిరిరాజపుత్ర్యా ॥ ౧౩౫ ॥ వివేశదివ్యంభవనంభవోఽపియ
థామ్బుదోఽన్యామ్బుదముమ్బుదాభః। ద్వారస్యపార్శ్వేతతస్థుర్దేవాదేవస్యధీమతః॥
తుష్టువుశ్చమహాదేవంకించిదుద్విగ్నచేతసః । కింతుకిన్త్వితిచాన్యోన్యంప్రేక్ష్యచై
తత్సమాకులాః ॥ ౧౩౭ ॥ పాపావయమిహాత్యన్యేఅభాగ్యాశ్చేతిచాపరే । భా
గ్యవన్తశ్చదైత్యేన్ద్రాఇతిచాన్యేసురేశ్వరాః॥ ౧౩౮ ॥ పూజాఫలమిమంతేషామిత్య
న్యేనేతిచాపరే । ఏతస్మిన్నన్తరేతేషాంశ్రుత్వాశబ్దాన్యనేకశః ॥౧౩౯ ॥ కుమ్భోద
రోమహాతేజాదణ్డేనాతాడయత్సురాన్ । దుద్రువుస్తేభయావిష్టాదేవాహాహేతివా
దినః ॥ ౧౪౦ ॥ అపతన్మునయశ్చాన్యేదేవాశ్చధరణీతలే । అహోబావిధేర్బలంచేతి
మునయఃకశ్యపాదయః ॥ ౧౪౧ ॥ దృష్ట్వాపిదేవదేవేశందేవానాంచాసురద్విషా
మ్ । అభాగ్యాన్నసమాప్తంతుకార్యమిత్యపరేద్విజాః ॥ ౧౪౨ ॥ ప్రోచుర్నమశ్శి
వాయేతిపూజ్యశాల్పతరంహృది । తతఃకపర్దీనన్దీశోమహాదేవప్రియోమునిః॥ ౧౪౩॥
శూలీమాలీతథాహాలీకుణ్డలీవలయీగదీ । వృషమారుహ్యసుశ్వేతంయయౌతస్యాజ్ఞ
యాతదా ॥ ౧౪౪ ॥ తతోవైనన్దినందృష్ట్వాగణాఃకుమ్భోదరోఽపిసః । ప్రణమ్యనన్ది
నంమూర్ధ్నాసహతేనత్వరన్వయౌ ॥ ౧౪౫ ॥ నన్దీభాతిమహాతేజావృషపృష్ఠేవృష
ధ్వజః । సగణోగణసేనానీర్మేఘపృష్ఠేయథాభవః ॥ ౧౪౬ ॥ దశయోజనవిస్తీ
ర్ణంముక్తాజాలైరలంకృతమ్ । సితాతపత్రంశైలాదేరాకాశమివభాతితత్ ॥౧౪౭॥
తత్రాన్తర్బద్ధమాలాసాముక్తాఫలమయీశుభా । గఙ్గాకాశాన్నిపతితాభాతిమూర్ధ్ని
విభోర్యథా ॥ ౧౪౮ ॥ అథదృష్ట్వాగణాధ్యక్షందేవదున్దుభయశ్శుభాః । నియోగా
ద్వజ్రిణస్సర్వేవినేదుర్మునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౪౯ ॥ తుష్టువుశ్చగణేశానంవాగ్భిరిష్టప్ర
దంశుభమ్ । యథాదేవాభవందృష్ట్వాప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౧౫౦ ॥ నియోగా
ద్వజ్రిణోమూర్ధ్నిపుష్పవర్షంచఖేచరాః । వవృషుశ్చసుగన్ధాఢ్యంనన్దినోగగనోది

తమ్ ॥ ౧౫౧ ॥ వృష్ట్యాతుష్టస్తదారేజేతుష్ట్యాపుష్ట్యాయథార్థయా । నన్దీభవశ్చా
న్ద్రియాతుస్నాతయాగన్ధవారిణా ॥ ౧౫౨ ॥ పుష్పైర్నానావిధైస్తత్రభాతిస్వ
ఙ్గంవృషస్యతత్ । సజీర్ణంతుదివఃపృష్ఠంనతత్రైవసువ్రతాః ॥ ౧౫౩ ॥
కుసుమైస్సంవృతోనన్దీవృషపృష్ఠేవిరాజసః । దివఃపృష్ఠేయథాచన్ద్రోనతత్రైవ
సువ్రతాః ॥ ౧౫౪ ॥ తందృష్ట్వానన్దినందేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాస్తథావిధమ్ । తు
ష్టువుర్గణపేశానందేవదేవమివాపరమ్ ॥ ౧౫౫ ॥ దేవాః ॥ నమస్తేరుద్రభక్తాయ
రుద్రజాప్యరతాయచ । రుద్రభక్తార్తినాశాయరౌద్రకర్మరతాయతే ॥ ౧౫౬ ॥ కూ
ష్మాణ్డగణనాథాయయోగినాంపతయేనమః । సర్వదాయశరణ్యాయసర్వజ్ఞాయార్తి
హారిణే ॥ ౧౫౭ ॥ వేదానాంపతయేచైవవేదవేద్యాయతేనమః । వజ్రిణేవజ్రదంష్ట్రా
యవజ్రివజ్రనివారిణే ॥ ౧౫౮ ॥ వజ్రాలఙ్కృతదేహాయవజ్రిణారాధితాయతే । రక్తాయ
రక్తనేత్రాయరక్తామ్బరధరాయతే ॥ ౧౫౯ ॥ రక్తానాంభవపాదాబ్జేరుద్రలోకప్రదా
యినే । నమస్సేనాధిపతయేరుద్రాణాంపతయేనమః ॥ ౧౬౦ ॥ భూతానాంభువనేశా
నాంపతయేపాపహారిణే । రుద్రాయరుద్రపతయేరౌద్రపాపహరాయతే ॥ ౧౬౧ ॥
నమశ్శివాయసౌమ్యాయరుద్రభక్తాయతేనమః ॥ సూతః ॥ తతఃప్రీతోగణాధ్యక్షఃప్రా
హదేవాఞ్ఛిలాత్మజః ॥ ౧౬౨ ॥ రథంచసారథింశమ్భోఃకార్ముకంశరముత్తమమ్ ।
కర్తుమర్హథయత్నేనసప్టుంమత్వాపురత్రయమ్ ॥ ౧౬౩ ॥ అథతేబ్రహ్మణాసార్థంత
థావైవిశ్వకర్మణా । రథంచక్రుస్సుసంరబ్ధాదేవదేవస్యధీమతః ॥ ౧౬౪ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే త్రిపురాసురోపాఖ్యానం
నామద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరకృతత్రిపురదాహాదికథనమ్.

సూతః ॥ అథరుద్రస్యదేవస్యనిర్మితోవిశ్వకర్మణా । సర్వలోకమయోదివ్యో
రథోయత్నేనసాదరమ్ ॥ ౧ ॥ సర్వభూతమయశ్చైవసర్వదేవనమస్కృతః । స
ర్వదేవమయశ్చైవసౌవర్ణస్సర్వసమ్మతః ॥ ౨ ॥ రథాఙ్గందక్షిణంసూర్యోవామాఙ్గం
సోమఏవచ । దక్షిణంద్వాదశారంహిషోడశారంతథోత్తరమ్ ॥ ౩ ॥ అరేషుతేషు
విప్రేన్ద్రాశ్చాదిత్యాద్వాదశైవతు । శశినష్షోడశారేతుకలావామస్యసువ్రతాః ॥ ౪ ॥
ఋక్షాణిచతదాతస్యవామస్యైవతుభూషణమ్ । నేమ్యష్షడృతవశ్చైవతయోర్వై
విప్రపుఙ్గవాః ॥ ౫ ॥ పుష్కరంచాన్తరిక్షంవైరథనీడశ్చమన్దరః । అస్తాద్రిరుదయా
ద్రిశ్చఉభౌతౌకూబరౌస్మృతౌ ॥ ౬ ॥ అధిష్ఠానంమహామేరురాశ్రయాఃకేసరాచలాః ।
వేగస్సంవత్సరస్తస్యఅయనేచక్రసఙ్గమౌ ॥ ౭ ॥ ముహూర్తాబన్ధురాస్తస్యశమ్యాశ్చై
వకలాస్స్మృతాః । తస్యకాష్ఠాస్స్మృతాఘోణాచాక్షదణ్డాఃక్షణాశ్చవై ॥ ౮ ॥ నిమేషా

శ్చానుకర్షాశ్చ ఈషాచాస్యలవాస్స్మృతాః । ద్యౌర్వరూథం రథస్యాస్య స్వర్గమోక్షా
వుభౌ ధ్వజౌ॥౯॥ ధర్మో విరాగో దణ్డోస్య యజ్ఞా దణ్డాశ్రయాస్స్మృతాః । దక్షిణాస్స
న్ధయస్తస్య లోహాః పఞ్చాశదగ్నయః॥౧౦॥ యుగాన్తకోటీ తాతస్య ధర్మకామావుభౌ
స్మృతౌ । ఈషాదణ్డస్తథావ్యక్తం బుద్ధిస్తస్యైవ నడ్వలః ॥ ౧౧ ॥ కోణస్తథాహ్యహ
ఙ్కారో భూతాని చ బలం స్మృతమ్। ఇన్ద్రియాణి చ తస్యైవ భూషణాని సమన్తతః॥౧౨॥
శ్రద్ధా చ గతిరస్యైవ వేదాస్తస్య హయాస్స్మృతాః । పదాని భూషణాన్యేవ షడఙ్గాన్యు
పభూషణమ్ ॥౧౩॥ పురాణన్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రాణి సువ్రతాః । బాలాశ్ర
యాః పటాస్తైవ సర్వలక్షణసంయుతాః॥౧౪॥ మన్త్రా ఘణ్టాస్స్మృతాస్తేషాం వర్ణాః
పాదాస్తథాశ్రమాః । అవచ్ఛేదో హ్యనన్తస్తు సహస్రఫణభూషితః ॥ ౧౫ ॥ దిశః
పాదా రథస్యాస్య తథా చోపదిశశ్చ హ । పుష్కరాద్యాః పతాకాశ్చ సౌవర్ణా రత్నభూ
షితాః॥ ౧౬॥ సముద్రాస్తస్య చత్వారో రథకంబలికాస్స్మృతాః। గఙ్గాద్యాస్సరితశ్శ్రే
ష్ఠాస్సర్వాభరణభూషితాః ॥ ౧౭ ॥ చామరాసక్తహస్తాగ్రాస్సర్వాస్స్త్రీరూపశో
భితాః । తత్రతత్రకృతస్థానాశ్శోభయాంచక్రిరే రథమ్॥ ౧౮॥ ఆవహాద్యాస్తథా సప్త
సోపానం హైమముత్తమమ్। సారథిర్భగవాన్బ్రహ్మా దేవా అభీషుధరాస్స్మృతాః॥౧౯॥
ప్రతోదో బ్రహ్మణస్తస్య ప్రణవో బ్రహ్మదైవతమ్ । లోకాలోకాచలస్తస్య ససోపాన
స్సమన్తతః ॥ ౨౦ ॥ విషమశ్చ తదా బాహ్యమానసాద్రిస్సుశోభనః । నానాస్స
మన్తతస్తస్య సర్వ ఏవాచలాస్స్మృతాః ॥ ౨౧ ॥ తలాః కపోతాః కాపోతాస్సర్వే తలని
వాసినః । మేరురేవ మహాచ్ఛత్రం మన్దరః పార్శ్వడిణ్డిమః ॥ ౨౨ ॥ శైలేన్ద్రః కార్ము
కం చైవ జ్యా భుజఙ్గాధిపస్స్వయమ్ । కాళరాత్రియుతథైవేహ తథేన్ద్రధనుషా పు
నః ॥ ౨౩ ॥ ఘణ్టా సరస్వతీ దేవీ ధనుషశ్శ్రుతిరూపిణీ। ఇషుర్విష్ణుర్మహాతేజాశ్శల్యం
సోమశ్శరస్య చ ॥ ౨౪ ॥ కాలాగ్నిస్తచ్ఛరస్యైవ సాక్షాత్తీక్ష్ణస్సుదారుణః । అనీకం
విషసమ్భూతం వాయవో వాజకాస్స్మృతాః॥౨౫॥ ఏవం కృత్వా రథం దివ్యం కార్ముకం
చ శరం తథా । సారథిం జగతాం చైవ బ్రహ్మాణం ప్రభుమీశ్వరమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఆరురోహ
రథం దివ్యం రణమణ్డనధృగ్భవః । సర్వదేవగణైర్యుక్తం కమ్పయన్నివ రోదసీ॥ ౨౭ ॥
ఋషిభిస్స్తూయమానశ్చ వన్ద్యమానశ్చ వన్దిభిః । ఉపనృత్యశ్చాప్సరసాం గణైర్నృ
త్యవిశారదైః ॥ ౨౮ ॥ సుశోభమానో వరదస్సమ్ప్రేక్ష్యైవ చ సారథిమ్ । తస్మి
న్నారోహతి రథం కల్పితం లోకసమ్భృతమ్॥ ౨౯ ॥ శిరోభిః పతితా భూమిం తురగా వే
దసమ్భవాః । అథాధస్తాద్రథస్యాస్య భగవాన్ధరణీధరః ॥ ౩౦ ॥ వృషేన్ద్రరూపీ చో
త్థాప్యస్థాపయామాస వై క్షణమ్ । క్షణాన్తరే వృషేన్ద్రోపి జానుభ్యామగమద్ధరా
మ్ ॥ ౩౧ ॥ అభీషుహస్తో భగవానుద్యమ్య చ హయాన్విభుః। స్థాపయామాస దేవస్య

వచనాద్వైరథంశుభమ్ ॥ ౩౨॥ తతోశ్వాంశ్చోదయామాస మనోమారుతరంహసః।
పురాణ్యుద్దిశ్య ఖస్థాని దానవానాం తరస్వినామ్ ॥ ౩౩ ॥ అథాహ భగవాన్రుద్రో దే
వానాలోక్య శఙ్కరః । పశూనామాధిపత్యం మే దత్త హన్మి తతోఽసురాన్ ॥ ౩౪ ॥
పృథక్పశుత్వం దేవానాం తథాన్యేషాం సురోత్తమాః । కల్పయిత్వైవ వధ్యాస్తే నా
న్యథా నైవ సత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచస్సర్వం దేవదేవస్య ధీమతః । విషాదమ
గమన్సర్వే పశుత్వం ప్రతిశఙ్కితాః ॥ ౩౬ ॥ తేషాం భావం తతో జ్ఞాత్వా దేవస్తానిదమ
బ్రవీత్ । మా వోఽస్తు పశుభావేఽస్మిన్భయం విబుధసత్తమాః ॥ ౩౭ ॥ శ్రూయతాం ప
శుభావస్య విమోక్షః క్రియతాం చ సః । యో వై పాశుపతం దివ్యం చరిష్యతి స మోక్ష్య
తి ॥ ౩౮ ॥ పశుత్వాదితి సత్యం చ ప్రతిజ్ఞాతం సమాహితాః । యే చాప్యన్యే చరిష్యన్తి
వ్రతం పాశుపతం మమ ॥ ౩౯ ॥ మోక్ష్యన్తి తే న సన్దేహః పశుత్వాత్సురసత్తమాః।
నైష్ఠికం ద్వాదశాబ్దం వా తదర్ధం వర్షకత్రయమ్ ॥ ౪౦ ॥ శుశ్రూషాం కారయేద్యస్తు
స పశుత్వాద్విముచ్యతే । తస్మాత్పరమిదం దివ్యం చరిష్యథ సురోత్తమాః ॥ ౪౧ ॥ త
థేతి చాబ్రువన్దేవాశ్శివే లోకనమస్కృతే । తస్మాద్వై పశవస్సర్వే దేవాసురనరాః
ప్రభోః ॥ ౪౨ ॥ రుద్రః పశుపతిశ్చైవ పశుపాశవిమోచకః । యః పశుస్తత్పశుత్వం
చ వ్రతేనానేన సన్త్యజేత్ ॥ ౪౩ ॥ తత్కృత్వా న స పాపీయానితి శాస్త్రస్య నిశ్చ
యః । తతో వినాయకస్సాక్షాద్బాలో బాలపరాక్రమః ॥ ౪౪ ॥ అపూజితస్తదా దే
వైః ప్రాహ దేవాన్నివారయన్ ॥ వినాయకః ॥ మామపూజ్య జగత్యస్మిన్భక్ష్యభో
జ్యాదిభిశ్శుభైః ॥ ౪౫ ॥ కః పుమాన్సిద్ధిమాప్నోతి దేవో వా దానవోఽపి వా । తత
స్తస్మిన్క్షణాదేవ దేవకార్యే సురేశ్వరాః ॥ ౪౬ ॥ విఘ్నం కరిష్యే దేవేశః కథం కర్తుం
సముద్యతాః । తతస్సేన్ద్రాస్సురాస్సర్వే భీతాస్సమ్పూజ్య తం ప్రభుమ్ ॥ ౪౭ ॥ భ
క్ష్యభోజ్యాదిభిశ్చైవ ఢుణ్ఢైరైశ్చైవ మోదకైః । అబ్రువంస్తే గణేశానం నిర్విఘ్నం
చాస్తు నస్సదా ॥ ౪౮ ॥ భవోఽప్యనేకైః కుసుమైర్గణేశం భక్ష్యైశ్చ భోజ్యైస్సురసైస్సు
గన్ధైః । ఆలిఙ్గ్య చాఘ్రాయ సుతం తదానీమపూజయత్సర్వసురేన్ద్రముఖ్యైః ॥ ౪౯ ॥
సమ్పూజ్య పూజ్యం సహ దేవసఙ్ఘైర్వినాయకం నాయకమీశ్వరాణామ్ । గణేశ్వరై
రేవ నగేన్ద్రధన్వీ పురత్రయం దగ్ధుమసౌ జగామ ॥ ౫౦ ॥ తం దేవదేవం సురసిద్ధసఙ్ఘా
మహేశ్వరం భూతగణాశ్చ సర్వే । గణేశ్వరా నన్దిముఖాస్తదానీం స్వవాహనైరన్వ
యురీశమీశాః ॥ ౫౧ ॥ అగ్రే సురాణాం చ గణేశ్వరాణాం తదా తు నన్దీ గిరిరాజకల్పమ్
విమానమారుహ్య పురం ప్రహర్తుం జగామ మృత్యుం భగవాన్నివేశః ॥ ౫౨ ॥ యాన్తం
తదానీం తు శిలాదపుత్రమారుహ్య నాగేన్ద్రవృషాశ్వవర్యాన్ । దేవాస్తదానీం గణ
పాశ్చ సర్వే గణా యయుస్స్వాయుధచిహ్నహస్తాః ॥ ౫౩ ॥ ఖగేన్ద్రమారుహ్య న
గేన్ద్రకల్పం ఖగధ్వజో వామత ఏవ శమ్భోః । జగామ తూర్ణం జగతాం హితాయ

రత్రయందగ్ధుమలుప్తశక్తిః ॥ ౫౪ ॥ తంసర్వదేవాసురలోకనాథంసమన్తత
శ్చాన్వయురప్రమేయమ్ । సురాసురేశంసితశక్తిటఙ్కగదాత్రిశూలాసివరాయుధై
శ్చ ॥ ౫౫ ॥ రరాజమధ్యే భగవాంస్తుసురాణాంవివాహనోవారిజపత్రవర్ణః । యథా
స్సుమేరోశ్శిఖరాధిరూఢస్సహస్రరశ్మిర్భగవాన్సుతీక్ష్ణః ॥ ౫౬ ॥ సహస్రనేత్రః పథ
మస్సురాణాంగజేన్ద్రమారుహ్యచదక్షిణేస్య । జగామరుద్రస్యపురంనిహన్తుంయథో
రగాంస్త్రగ్రతువైనతేయః ॥ ౫౭ ॥ తంసిద్ధగన్ధర్వసురేన్ద్రవీరాస్సురేన్ద్రమిన్ద్రాధి
పమిన్ద్రమీశమ్ । సమన్తతస్తుష్టువురిష్టదన్తేజయేతిశక్రంవరపుష్పవృష్ట్యా ॥ ౫౮ ॥ త
దాహ్యహల్యాపపతింసురేశంజగత్పతిందేవపతిందివిష్ఠాః । ప్రణేమురాలోక్యసహస్ర
నేత్రంసలీలమమ్బాతనయంయథేన్ద్రమ్ ॥ ౫౯ ॥ యమఃపావకపిత్తేశావాయుర్నిరృ
తిరేవచ । అపాంపతిస్తథేశానోభవంచానుసమాగతాః ॥ ౬౦ ॥ వీరభద్రోగణేభ
ద్రోనైరృత్యాంవైరథస్యతు । వృషభేన్ద్రంసమారుహ్యరోమజైశ్చసమావృతః ॥ ౬౧ ॥
సేవాంశ్చక్రేపురంహన్తుందేవదేవంత్రియమ్బకమ్ । మహాకాలోమహాతేజామహా
బలపరాక్రమః ॥ ౬౨ ॥ వాయవ్యాంసగణైస్సార్ధంసేవాంచక్రేరథస్యతు । షణ్ము
ఖోపిసహసిద్ధచారణైస్సేనయాచగిరిరాజసన్నిభః ॥ ౬౩ ॥ దేవనాథగణబృన్దసం
వృతోవారణేనచతథాగ్నిసమ్భవః । విఘ్నంగణేశోహ్యసురేశ్వరాణాంకృత్వాసురా
ణాంభగవానవిఘ్నమ్ ॥ ౬౪ ॥ విఘ్నేశ్వరోవిఘ్నగణైశ్చసార్ధంతందేశమీశానప
దంజగామ । కాళీతదాకాళనిశాప్రకాశంశూలంకపాలాభరణాకరేణ ॥ ౬౫ ॥ ప్ర
కమ్పయన్తీచతదాసురేన్ద్రాన్మహాసురాసృఙ్మధుపానమత్తా । మత్తేభగామీమద
లోలనేత్రామత్తైఃపిశాచైశ్చగణైశ్చమత్తైః ॥ ౬౬ ॥ మత్తేభచర్మామ్బరవేష్టితాఙ్గీ
యయాపురస్తాచ్చగణేశ్వరస్య । తాంసిద్ధగన్ధర్వపిశాచయక్షవిద్యాధరాహీన్ద్రసు
రేన్ద్రముఖ్యాః ॥ ౬౭ ॥ ప్రణేమురుచ్చైరభితుష్టువుశ్చజయేతిదేవీంహిమశైలపు
త్రీమ్ । మాతరస్సురవరారిసూదనాస్సాదరంసురగణైస్సుపూజితాః ॥ ౬౮ ॥ మాత
రంయయురథస్యవాహనైస్సైన్యవర్గణైర్ధ్వజకరైస్సమన్తతః । దుర్గారూఢమృగా
ధిపాదురతిగాదోర్దణ్డబృన్దైశ్శివాబిభ్రాణాఙ్కుశశూలపాశపరశుంచక్రాసిశఙ్ఖాయు
ధమ్ ॥ ౬౯ ॥ ప్రౌఢాదిత్యసహస్రవహ్నిసదృశైర్నేత్రైర్దహన్తీపథంబాలాబాల
పరాక్రమాభగవతీదైత్యాన్ప్రహర్తుంయయా । తందేవమీశంత్రిపురంనిహన్తుంత
దాతుదేవేన్ద్రరవిప్రకాశాః ॥ ౭౦ ॥ గజైర్హయైస్సింహవరైరథైశ్చవృషైర్యయు
స్తేగణరాజముఖ్యాః । హలైశ్చఫాలైర్ముసలైర్భుశుణ్డైర్గిరీన్ద్రకూటైర్గిరిసన్నిభా
స్తే ॥ ౭౧ ॥ యయుఃపురస్తాద్ధిమహేశ్వరస్యసురేశ్వరాభూతగణేశ్వరాశ్చ । తథేన్ద్ర
పద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాస్సురాగణేశాశ్చగణేశమీశమ్ ॥ ౭౨ ॥ జయేతివాగ్భిర్భగవ
న్తమూచుఃకిరీటదత్తాఞ్జలయస్సమన్తాత్ । ననృతుర్మునయస్సర్వేదణ్డహస్తాజటాధ

రాః ॥ ౭౩ ॥ వవృషుఃపుష్పవర్షాణిఖేచరాస్సిద్ధచారణాః । పురత్రయంచవిప్రేన్ద్రా
ప్రాణదత్సర్వతస్తథా ॥ ౭౪ ॥ గణేశ్వరైర్దేవగణైశ్చభృఙ్గీసమాగతస్సర్వగణేన్ద్ర
వర్యః । జగామయోగీత్రిపురంనిహన్తుంవిమానమారుహ్యయథామహేన్ద్రః ॥ ౭౫ ॥
కేశోవిగతవాసాశ్చమహాకేశోమహాజ్వరః । సోమవల్లీసవర్ణశ్చసోమపస్సనకస్త
థా ॥ ౭౬ ॥ సోమధృక్సూర్యవాచశ్చసూర్యపేషణకస్తథా । సూర్యాక్షస్సూరినా
మాచసురస్సున్దరఏవచ ॥ ౭౭ ॥ ప్రమదఃకకుదన్తశ్చకమ్పనశ్చప్రకమ్పనః । ఇన్ద్రశ్చే
న్ద్రజయశ్చైవమహాభీర్భీమకస్తథా ॥ ౭౮ ॥ శతాక్షశ్చైవపఞ్చాక్షస్సహస్రాక్షో
మహోదరః । యమజిహ్వశ్శతాశ్వశ్చకర్ణనఃకర్ణపూజనః ॥ ౭౯ ॥ ద్విశిఖస్త్రి
శిఖశ్చైవతథాపఞ్చశిఖోద్విజాః । ముణ్డోర్ధముణ్డోదీర్ఘశ్చ పిశాచాస్యఃపినాక
ధృక్ ॥ ౮౦ ॥ పిప్పలాయతనశ్చైవతథాహ్యఙ్గారకాశనః । శిథిలశ్శిథిలాక్షశ్చహ్య
క్షపాదోహ్యజఃకుజః ॥ ౮౧ ॥ అజవక్త్రోహయవక్త్రోగజవక్త్రోర్ధ్వవక్త్రకః ।
ఇత్యాద్యాఃపరివార్యైశంలక్ష్యలక్షణవర్జితాః ॥ ౮౨ ॥ బృన్దశస్తంసమావృత్యజగ్ము
స్సోమంగణైర్వృతాః । సహస్రాణాంసహస్రాణిరుద్రాణామూర్ధ్వరేతసామ్ ॥ ౮౩ ॥
సమావృత్యమహాదేవందేవదేవంమహేశ్వరమ్ । దగ్ధుంపురత్రయంజగ్ముఃకోటికోటి
గణైర్వృతాః ॥ ౮౪ ॥ త్రయస్త్రింశత్సురాశ్చైవత్రయశ్చత్రిశతాస్తథా । త్రయ
శ్చత్రిసహస్రాణిజగ్ముర్దేవాన్సమస్తతః ॥ ౮౫ ॥ మాతరస్సర్వలోకానాంగణానాం
చైవమాతరః । భూతానాంమాతరశ్చైవజగ్ముర్దేవస్యపృష్ఠతః ॥ ౮౬ ॥ భాతిమధ్యే
గణానాంచరథమధ్యేగణేశ్వరః । నభస్యమలనక్షత్రేతారామధ్యఇవోడురాట్ ॥ ౮౭ ॥
రరాజదేవీదేవస్యగిరిజాపార్శ్వసంస్థితా । తదాప్రభావతోగౌరీ భవస్యైవజగన్మ
యీ ॥ ౮౮ ॥ శుభావతీతదాదేవీపార్శ్వసంస్థావిభాతిసా । చామరాసక్తహస్తాగ్రా
సాహేమామ్బుజవర్ణికా ॥ ౮౯ ॥ అథవిభాతివిభోర్విశదంవపుర్భసితభాసితమమ్బిక
యాతయా । సితమివాభ్రమహోహవిద్యుతానభసిదేవపతేఃపరమేష్ఠినః ॥ ౯౦ ॥
భాతీన్ద్రధనుషాకాశంమేరుణాచయథాజగత్ । హిరణ్యధనుషాసౌమ్యంవపుశ్శ
మ్భోశ్శశిద్యుతి ॥ ౯౧ ॥ సితాతపత్రంరత్నాంశుమిశ్రితంపరమేష్ఠినః । యథోద
యేశశాఙ్కస్యభాత్యఖణ్డంహిమణ్డలమ్ ॥ ౯౨ ॥ సదుకూలాశివేరక్తాలమ్బితాభాతి
మాలికా । భతాన్తారత్నజాకాశాత్పతన్తీవసరిద్వరా ॥ ౯౩ ॥ అథమహేన్ద్రవిరి
ఞ్చివిభావసుప్రభృతిభిర్నతపాదసరోరుహః । సహతదాచజగామసమామ్బయాసక
లలోకహితాయపురత్రయమ్ ॥ ౯౪ ॥ దగ్ధుంసమర్థోమనసాక్షణేనచరాచరంసర్వ
మిదంత్రిశూలీ । కిమత్రదగ్ధుంత్రిపురంపినాకీస్వయంగతశ్చాత్రగణైశ్చసార్ధమ్ ॥ ౯౫ ॥
రథేనకించేషువరేణతస్యగణైశ్చకిందేవగణైశ్చశమ్భోః । పురత్రయందగ్ధుమలుప్త
శక్తేఃకిమేతదిత్యాహురజేన్ద్రముఖ్యాః ॥ ౯౬ ॥ మన్యామనూనాంభగవాన్పినాకీ
లీలార్థమేతత్సకలంప్రవర్తుమ్ । వ్యవస్థితశ్చేతితథాన్యథాచేద్దాడమ్బరేణాస్యఫలంకి

మన్యత్ ॥ ౯౬ ॥ పురత్రయస్యాస్యసమీపవర్తీసురేశ్వరైర్నన్దిముఖైశ్చసర్వైః । గణై
ర్గణేశస్తురరాజదేవ్యాజగద్రథో మేరురివాష్టశృఙ్గైః ॥ ౯౭ ॥ అథసరీత్యాసురేశ్వరమీ
శ్వరంసగణమద్రిసుతాసహితంతదా । త్రిపురరజతలోపరిసంస్థితస్సురగణోనుజగా
మస్వయంతథా ॥ ౯౯ ॥ జగత్త్రియంసర్వమివాపరంతత్పురత్రయంతత్రవిభాతిస
మ్యక్ । నరేశ్వరైశ్చైవగణైశ్చదేవైస్సురేశ్వరైస్తైస్త్రివిధైర్మునీన్ద్రైః ॥ ౧౦౦ ॥
అథసజ్యంధనుఃకృత్వాశర్వస్సన్ధాయతంశరమ్। యుక్త్వాపాశుపతాస్త్రేణత్రిపురంస
మచిన్తయత్ ॥ ౧౦౧ ॥ తస్మింస్థితేమహాదేవేరుద్రేవితతకార్ముకే । పురాణితేనకా
లేనజగ్మురేకత్వమాశువై ॥ ౧౦౨ ॥ ఏకీభావంగతేచైవత్రిపురేసముపాగతే । బ
భూవతుముళోహర్షోదేవతానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౧౦౩ ॥ తతోదేవగణాస్సర్వేసిద్ధా
శ్చపరమర్షయః । జయేతివాచోముముచుస్సంస్తువన్తోష్టమూర్తినమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ అ
థాహభగవాన్బ్రహ్మాభగనేత్రనిపాతనమ్ । పుష్యయోగేపిసమ్ప్రాప్తేలీలావశము
మాపతిమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ స్థానేతవమహాదేవచేష్టేయంపరమేశ్వర । పూర్వదేవాశ్చదేవా
శ్చసమాస్తవయతఃప్రభో ॥ ౧౦౬ ॥ తథాపిదేవాధర్మిష్ఠాఃపూర్వదేవాశ్చపాపినః।
యతస్తస్మాజ్జగన్నాథలీలాంత్యక్తుమిహార్హసి ॥ ౧౦౭ ॥ కింరథేనధ్వజేనేశతవద
గ్ధంపురత్రయమ్ । ఇషుణాభూతసఙ్ఘైశ్చవిష్ణునాచమయాప్రభో ॥ ౧౦౮ ॥ పుష్య
యోగేహ్యనుప్రాప్తేపురందగ్ధుమిహార్హసి । యావన్నయాన్తిదేవేశవియోగంతావ
దేవతు ॥ ౧౦౯ ॥ దగ్ధుమర్హసిశీఘ్రంత్వంత్రీణ్యేతానిపురాణివై । అథదేవోమహాదేవ
స్సర్వజ్ఞస్తదవైక్షత ॥ ౧౧౦ ॥ పురత్రయంవిరూపాక్షస్తత్క్షణాద్భస్మవైకృతమ్ । సో
మశ్చభగవాన్విష్ణుఃకాలాగ్నిర్వాయురేవచ ॥ ౧౧౧ ॥ శరేవ్యవస్థితాస్సర్వేదేవ
మూచుఃప్రణమ్యతమ్। దగ్ధమప్యథదేవేశవీక్షణేనపురత్రయమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ అస్మద్ధితార్థందే
వేశశరంమోక్తుమిహార్హసి। అథసమ్మృజ్యధనుషోజ్యాంహసంస్త్రిపురార్దనః ॥ ౧౧౩ ॥
ముమోచబాణంవిప్రేన్ద్రాస్స్యాకృష్యాకర్ణమీశ్వరః । తత్క్షణాత్త్రిపురందగ్ధ్వాత్రిపు
రాన్తకరశ్శరః ॥ ౧౧౪ ॥ దేవదేవంసమాసాద్యనమస్కృత్వావ్యవస్థితః । రేజేపు
రత్రయందగ్ధుందైత్యకోటిశతైర్వృతమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ ఇషుణాతేనకల్పాన్తేరుద్రేణేవ
జగత్త్రయమ్ । యేపూజయన్తితత్రాపిదైత్యారుద్రంసబాన్ధవాః ॥ ౧౧౬ ॥ గాణప
త్యంయథాశమ్భోర్యయుఃపూజావిధేర్బలాత్। నకిఞ్చిదబ్రువన్దేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రా
గణేశ్వరాః ॥ ౧౧౭ ॥ భయాద్దేవంనిరీక్ష్యైవదేవీంహిమవతస్సుతామ్ । దృష్ట్వా
భీతంతదానీకం దేవానాం దేవపుఙ్గవః ॥ ౧౧౮ ॥ కించేత్యాహతదాదేవా
న్ప్రణేముస్తేసమన్తతః । వవన్దిరేనన్దినమిన్దుభూషణం వవన్దిరేపర్వతరాజసమ్భ
వామ్ ॥ ౧౧౯ ॥ వవన్దిరేచాద్రిసుతాసుతంప్రభుంవవన్దిరేదేవగణామహేశ్వరమ్ । సం
హృష్టహృదయోబ్రహ్మాదేవైస్సర్వైస్సమాహితః ॥ ౧౨౦ ॥ విష్ణునాచభవందేవంత్రి

॥ బ్రహ్మాదికృతత్రిపురారిస్తుతిః ॥

పురారాతిమీశ్వరమ్ ॥ పితామహః ॥ ప్రసీదదేవదేవేశప్రసీదపరమేశ్వర ॥ ౧౨౧ ॥ ప్ర
సీదజగతాంనాథప్రసీదానన్దదావ్యయ । పఞ్చాస్యరుద్రరూపాయపఞ్చాశత్కోటి
మూర్తయే ॥ ౧౨౨ ॥ ఆత్మత్రయోపవిష్టాయవిద్యాతత్త్వాయ తేనమః । శివాయశివత
త్త్వాయఅఘోరాయనమోనమః ॥ ౧౨౩ ॥ అఘోరాష్టకతత్త్వాయద్వాదశాత్మ
స్వరూపిణే । విద్యుత్కోటిప్రతీకాశమష్టకాశంసుశోభనమ్ ॥ ౧౨౪ ॥ రూప
మాస్థాయలోకేస్మింసంస్థితాయశివాత్మనే । అగ్నివర్ణాయదేవాయఅమ్బికార్ధశరీ
రిణే ॥ ౧౨౬ ॥ ధవళశ్యామరక్తానాంముక్తిదాయామరాయచ । జ్యేష్ఠాయరు
ద్రరూపాయసోమాయవరదాయచ ॥ ౧౨౭ ॥ త్రైలోకాయత్రిదేవాయవషట్కారా
యవైనమః । మధ్యేగగనరూపాయగగనస్థాయ తేనమః ॥ ౧౨౮ ॥ అష్టక్షేత్రాష్ట
రూపాయఅష్టతత్త్వాయ తేనమః । చతుర్ధాచచతుర్ధాచచతుర్ధాసంస్థితాయచ ॥ ౧౨౯ ॥
పఞ్చధాపఞ్చధాచైవపఞ్చమన్త్రశరీరిణే । చతుష్షష్టిప్రకారాయఅకారాయనమో
నమః ॥ ౧౩౦ ॥ ద్వాత్రింశత్తత్త్వరూపాయఉకారాయనమోనమః । షోడశాత్మస్వ
రూపాయమకారాయనమోనమః ॥ ౧౩౧ ॥ అష్టధాత్మస్వరూపాయఅర్ధమాత్రా
త్మనేనమః । ఓఙ్కారాయనమస్తుభ్యంచతుర్ధాసంస్థితాయచ ॥ ౧౩౨ ॥ గగనేశా
యదేవాయస్వర్గేశాయనమోనమః । సప్తలోకాయపాతాళనరకేశాయవైనమః ॥
అష్టక్షేత్రాష్టరూపాయపరాత్పరతరాయచ । సహస్రశిరసేతుభ్యంసహస్రాక్షా
య తేనమః ॥ ౧౩౪ ॥ సహస్రపాదయుక్తాయశర్వాయపరమేష్ఠినే । నవాత్మతత్త్వ
రూపాయనవాష్టాత్మాత్మశక్తయే ॥ ౧౩౫ ॥ పునరష్టప్రకాశాయతథాష్టాష్టకమూ
ర్తయే । చతుష్షష్ట్యాత్మతత్త్వాయపునరష్టవిధాయ తే ॥ ౧౩౬ ॥ గుణాష్టకప్రదాయైవ
గుణినేనిర్గుణాయ తే । మూలస్థాయనమస్తుభ్యంశాశ్వతస్థానవాసినే ॥ ౧౩౭ ॥ నా
భిమణ్డలసంస్థాయహృదినిస్స్వనకారిణే । కన్ధరేచస్థితాయైవతాలురన్ధ్రస్థితాయ
చ ॥ ౧౩౮ ॥ భ్రూమధ్యేసంస్థితాయైవనాదమధ్యేస్థితాయచ । చన్ద్రబిమ్బస్థితా
యైవశివాయశివరూపిణే ॥ ౧౩౯ ॥ వహ్నిసోమార్కరూపాయషట్త్రింశచ్ఛక్తి
రూపిణే । త్రిధాసంహృత్యలోకాన్వైప్రసుప్తభుజగాత్మనే ॥ ౧౪౦ ॥ త్రిప్రకారంస్థితా
యైవత్రేతాగ్నిమయరూపిణే । సదాశివాయశాన్తాయమహేశాయపినాకినే ॥ ౧౪౧ ॥
సర్వజ్ఞాయశరణ్యాయసద్యోజాతాయవైనమః । అఘోరాయనమస్తుభ్యంవామ
దేవాయ తేనమః ॥ ౧౪౨ ॥ తత్పురుషాయనమోస్తుఈశానాయనమోనమః । నమ
స్త్రింశత్ప్రకాశాయశాన్తాతీతాయవైనమః ॥ ౧౪౩ ॥ అనన్తేశాయసూక్ష్మాయ
ఉత్తమాయనమోస్తు తే । ఏకాక్షాయనమస్తుభ్యమేకరుద్రాయ తేనమః ॥ ౧౪౪ ॥
నమస్త్రిమూర్తయేతుభ్యంశ్రీకణ్ఠాయశిఖణ్డినే । అనన్తాసనసంస్థాయఅనన్తాయా
న్తకారిణే ॥ ౧౪౫ ॥ విమలాయవిశాలాయవిమలాఙ్గాయ తేనమః । విమలాసనసం

స్థాయవిమలార్థరూపిణే ॥ ౧౪౭ ॥ యోగపీఠాన్తరస్థాయయోగినేయోగదా
యినే। యోగినాంహృదిసంస్థాయసదానీవారశూకవత్ ॥ ౧౪౮ ॥ ప్రత్యాహార
రతేనిత్యంప్రత్యాహారరతాయతే । ప్రత్యాహారరతానాంచప్రతిష్ఠానస్థితాయచ ॥
ధారణాయైనమస్తుభ్యంధారణాభిరతాయతే, ధారణాభ్యాసయుక్తానాంపురస్తాత్సం
స్థితాయచ ॥ ౧౪౯ ॥ ధ్యానాయధ్యానగమ్యాయధ్యానరూపాయతేనమః। ధ్యే
యాయధ్యేయగమ్యాయధ్యేయధ్యానాయతేనమః ॥ ౧౫౦ ॥ ధ్యేయానామపిధ్యే
యాయనమోధ్యేయతమాయతే । సమాధానాభిగమ్యాయసమాధానాయతేన
మః ॥ ౧౫౧ ॥ సమాధానరతానాంతునిర్వికల్పార్థరూపిణే । దగ్ధోద్ధృతంసర్వమి
దంత్వయాద్యజగత్త్రయంరుద్రపురత్రయంహి॥౧౫౨॥ కస్తోతుమిచ్ఛేత్కథమీదృశం
త్వాంస్తోష్యేహతుష్టాయశివాయతుభ్యమ్। భక్త్యైచతుష్ట్యేద్భుతదర్శనాచ్చమర్త్యా
అమర్త్యాఅపిదేవదేవ॥ ౧౫౩ ॥ ఏతేగణాస్సిద్ధగణైఃప్రణామంకుర్వన్తిదేవేశగణేశతు
భ్యమ్ । నిరీక్షణాదేవవిభోసిదగ్ధంపురత్రయంచైవజగత్త్రయంచ ॥ ౧౫౪ ॥ లీలాల
సేనామ్బికయాత్తపోనదగ్ధంకిలేషుశ్చతదాథముక్తః। కృతోరథశ్చేషువరశ్చభూః
శరాసనంతేత్రిపురక్షయాయ ॥ ౧౫౫ ॥ అనేకయత్నైశ్చమయాథతుభ్యంఫలంన
దృష్టంసురసిద్ధసఙ్ఘైః । రథోరథీదేవవరోహరిశ్చరుద్రస్స్వయంశక్రపితామహాచ ॥
త్వమేవసర్వేభగవన్కథంతుస్తోష్యేహ్యతోష్యంప్రణిపత్యమూర్ధ్నా । అనన్తపాద
స్త్వమనన్తబాహురనన్తమూర్ధాన్తకరశ్మివచ్చ॥ ౧౫౬ ॥ అనన్తమూర్తిఃకథమీదృశం
త్వాంస్తోష్యేహ్యతోష్యంకథమీదృశంత్వామ్ । నమోనమస్సర్వవిదేశివాయరుద్రా
యశర్వాయశివాయతుభ్యమ్ ॥ ౧౫౭ ॥ స్థూలాయసూక్ష్మాయసుసూక్ష్మసూక్ష్మ
సూక్ష్మాయసూక్ష్మార్థవిదేవిధాత్రే । స్రష్ట్రేనమస్సర్వసురాసురాణాంభర్త్రేచ
హర్త్రేజగతాంవిధాత్రే ॥ ౧౫౮ ॥ నేత్రేసురాణామసురేశ్వరాణాందాత్రేప్రశా
స్త్రేమమసర్వశాస్త్రే । వేదాన్తవేద్యాయసునిర్మలాయవేదార్థవిద్భిస్సతతంస్తు
తాయ ॥ ౧౬౦ ॥ వేదాత్మరూపాయభవాయతుభ్యమన్తాయమధ్యాయసుమధ్య
మాయ । ఆద్యన్తశూన్యాయచసంస్థితాయతథాత్వశూన్యాయచలిఙ్గినేచ॥౧౬౧ ॥
అలిఙ్గినేలిఙ్గమయాయతుభ్యంలిఙ్గాయవేదాదిమయాయసాక్షాత్ । రుద్రాయమూ
ర్ధానకృన్తనాయమమాదిదేవస్యచయజ్ఞమూర్తేః॥ ౧౬౨॥ విధ్వాన్తభఙ్గంమమక
ర్తుమీశదృష్టైవభూమాకరజాగ్రకోట్యా । అహోవిచిత్రంతవదేవదేవవిచేష్టితం
సర్వసురాసురేశ ॥ ౧౬౩ ॥ దేహీవదేవైస్సహదేవకార్యంకరిష్యసేనిర్గుణతత్త్వ
రూప।ఏకంస్థూలంసూక్ష్మమేకంసుసూక్ష్మంమూర్తామూర్తంమూర్తమేకంహ్యమూ
ర్తమ్॥ ౧౬౪ ॥ ఏకందృష్టంవాఙ్మయంచైకమీశంధ్యేయంచైకంతత్త్వమేవాద్భుతం
తే । స్వప్నేదృష్టంయత్పదార్థంహ్యలక్షందృష్టంనూనంభాతిమన్యేనచాపి ॥ ౧౬౫॥

దివ్యైశ్శ్వేత
మూర్తిరోప్యేవై దేవమీశానదేవైర్గలక్ష్యాయత్త్వైరప్యలక్ష్యంకథంతు । దివ్యైశ్శ్వేత
వేశతవప్రభావోవయంక్వభక్తిఃక్వచతేస్తుతిశ్చ ॥ ౧౬౬ ॥ తథాపిభక్త్యావిలప
త్తమీశపితామహంమాంభగవన్క్షమస్వ ॥ సూతః ॥ యఇమంశృణుయాద్ద్విజోత్త
మాభువిదేవంప్రణిపత్యవాపఠేత్ ॥ ౧౬౭ ॥ సచముచ్యతిపాపబన్ధనంభవభక్త్యా
పురశాసితుస్తవమ్ । శ్రుత్వాచభక్త్యాచతురాననేనస్తుతోహసన్నైచ్ఛలసుతాంసరీ
క్ష్య ॥ ౧౬౮ ॥ స్తవంతదాప్రాహమహానుభావంమహాభుజోమన్దరశృఙ్గవాసీ ।
శివః ॥ స్తవేనానేనతుష్టోస్మితవభక్త్యాచపద్మజ ॥ ౧౬౯ ॥ వరాన్వరయభద్రంతేదే
వానాంచయథేప్సితాన్ ॥ సూతః ॥ తతఃప్రణమ్యదేవేశంభగవాన్పద్మసమ్భవః ॥ ౧౭౦ ॥
కృతాఞ్జలిపుటోభూత్వాప్రాహేదంప్రీతమానసః ॥ పితామహః ॥ భగవన్దేవదేవే
శత్రిపురాన్తకశఙ్కర ॥ ౧౭౧ ॥ త్వయిభక్తింపరాంమేద్యప్రసీదపరమేశ్వర । దే
వానాంచైవసర్వేషాంత్వయిసర్వామరేశ్వర ॥ ౧౭౨ ॥ ప్రసీదభక్తిదేవేశసారథ్యేన
చసర్వదా । జనార్దనోపిభగవాన్నమస్కృత్యమహేశ్వరమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ కృతాఞ్జలిపు
టోభూత్వాప్రాహసామ్బంత్రియమ్బకమ్ । వాహనత్వంతవేశాన ప్రసీదజగతాం
ప్రభో ॥ ౧౭౪ ॥ త్వయిభక్తించదేవేశదేవదేవనమోస్తుతే । సామర్థ్యంచతదా
మహ్యంభవన్తంవోఢుమీశ్వరమ్ ॥ ౧౭౫ ॥ సర్వజ్ఞత్వంచవరదసర్వగత్వంచశఙ్కర ।
సూతః ॥ తయోశ్శ్రుత్వామహాదేవోవిజ్ఞప్తింపరమేశ్వరః ॥ ౧౭౬ ॥ సారథ్యేవాహ
నత్వేచకల్పయామాసవైభవః । దత్వాతస్మైబ్రహ్మణేవిష్ణవేచదత్వాదైత్యాన్దేవదే
వోమహాత్మా ॥ ౧౭౭ ॥ సార్ధందేవ్యానన్దినాభూతసఙ్ఘైరన్తర్ధానంకారయామాసశ
ర్వః । తతస్తదామహేశ్వరేగతేరణాద్గణైస్సహసురేశ్వరాస్సువిస్మితాభవంప్రణమ్య
పార్వతీమ్ ॥ ౧౭౮ ॥ యయుశ్చదుఃఖవర్జితాస్స్వవాహనైర్దివంతతస్సురేశ్వరామునీశ్వ
రాగణేశ్వరాశ్చభాస్కరాః । త్రిపురారేరిదంపుణ్యంనిర్మితంబ్రహ్మణాపురా ॥ ౧౭౯ ॥
యఃపఠేచ్ఛ్రాద్ధకాలేవాదైవేకర్మణివైద్విజః । శ్రావయేద్వాద్విజాన్భక్త్యాబ్రహ్మ
లోకంసగచ్ఛతి ॥ ౧౮౦ ॥ మానసైర్వాచికైఃపాపైస్తథావైకాయికైఃపునః । స్థూలై
స్సూక్ష్మైస్సుసూక్ష్మైశ్చమహాపాతకసమ్భవైః ॥ ౧౮౧ ॥ పాతకైశ్చద్విజశ్రేష్ఠాఉప
పాతకసమ్భవైః । పాపైశ్చముచ్యతేజన్తుశ్శ్రుత్వాధ్యాయమిమంశుభమ్ ॥ ౧౮౨
శత్రవోనాశమాయాన్తిసఙ్గ్రామేవిజయీభవేత్ । సర్వరోగైర్నబాధ్యేతఆపదోన
స్పృశన్తితమ్ ॥ ౧౮౩ ॥ ధనమాయుర్యశోవిద్యాంప్రభావమతులంలభేత్ ॥ ౧౮౪ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతత్రిపురదా
హాదికథనంనామత్రిసప్తతితమోధ్యాయః.

శ్రీలిఙ్గార్చనవిధిః.

సూతః ॥ గతేమహేశ్వరేదేవేదగ్ధ్వాచత్రిపురంక్షణాత్ । సదస్యాహసురే
న్ద్రాణాంభగవాన్పద్మసమ్భవః ॥ ౧ ॥ పితామహః ॥ సన్త్యజ్యదేవదేవేశంలిఙ్గ
మూర్తింమహేశ్వరమ్ । తారపుత్రోమహాతేజాస్తారకస్యసుతోబలీ ॥ ౨ ॥ తార
కాక్షోపిదితిజఃకమలాక్షశ్చవీర్యవాన్ । విద్యున్మాలీచదైత్యేశోదైతేయాశ్చసబా
న్ధవాః ॥ ౩ ॥ త్యక్త్వాదేవంమహాదేవంమాయయాచహరేఃప్రభోః । సర్వేవినష్టాః
ప్రధ్వస్తాస్స్వపురైఃపురసమ్భవైః ॥ ౪ ॥ తస్మాత్సదాపూజనీయోలిఙ్గమూర్తిస్స
దాశివః । యావత్పూజాసురేశానాంతావదేవస్థితిర్యతః ॥ ౫ ॥ పూజనీయశ్శివో
నిత్యంశ్రద్ధయాదేవపుఙ్గవైః। సర్వలిఙ్గమయోలోకస్సర్వంలిఙ్గేప్రతిష్ఠితమ్॥౬॥తస్మా
త్సమ్పూజయేల్లిఙ్గంయఇచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః। సర్వేలిఙ్గార్చనాదేవదేవాదైత్యాశ్చదా
నవాః॥౭॥యక్షావిద్యాధరాస్సిద్ధారాక్షసాఃపిశితాశనాః।పితరోమునయశ్చాపిపిశా
చాఃకిన్నరాదయః॥౮॥అర్చయిత్వాలిఙ్గమూర్తింసంసిద్ధానాత్రసంశయః।తస్మాల్లిఙ్గం
యజేన్నిత్యంయేనకేనాపివాసురాః॥౯॥పశవశ్చవయంతస్యదేవదేవస్యధీమతః। పశు
త్వంచపరిత్యజ్యకృత్వాపాశుపతంతతః॥ ౧౦॥పూజనీయోమహాదేవోలిఙ్గమూర్తిస్స
నాతనః । విశోధ్యచైవభూతానిపఞ్చభిఃప్రణవైస్సమమ్ ॥ ౧౧॥ ప్రాణాయామైస్స
మాయుక్తైఃపఞ్చభిస్సురపుఙ్గవాః । చతుర్భిఃప్రణవైశ్చైవప్రాణాయామపరాయ
ణైః॥౧౨॥త్రిభిశ్చప్రణవైర్దేవాఃప్రాణాయామైస్తథావిధైః। ద్విధాన్యస్యతథోఙ్కా
రంప్రాణాయామపరాయణః ॥ ౧౩ ॥ తతశ్చోఙ్కారముచ్చార్యప్రాణాపానౌని
యమ్యచ । జ్ఞానామృతేనసర్వాఙ్గాన్యాపూర్యప్రణవేనచ ॥ ౧౪ ॥ గుణత్రయంచ
తుర్ధాశ్చమహాఙ్కారశ్చసువ్రతాః । తన్మాత్రాణిచభూతానితథాబుద్ధీన్ద్రియాణి
చ॥ ౧౫ ॥ కర్మేన్ద్రియాణిసంశోధ్యపురుషంయుగళంతథా । చిదాత్మానంతనుంకృ
త్వాచాగ్నిర్భస్మేతిసంస్పృశేత్ ॥ ౧౬ ॥ వాయుర్భస్మేతిచవ్యోమతథామ్బుఃపృ
థివీతథా । త్రియాయుషంత్రిసన్ధ్యంచధూళయేద్భసితేనయః ॥ ౧౭ ॥ సయోగీ
సర్వతత్త్వజ్ఞోవ్రతంపాశుపతంత్విదమ్ । భవేనపాశమోక్షార్థంకథితందేవసత్త
మాః ॥ ౧౮ ॥ ఏవంపాశుపతంకృత్వాసమ్పూజ్యపరమేశ్వరమ్ । లిఙ్గేపురామయా
దృష్టేవిష్ణునాచమహాత్మనా ॥ ౧౯ ॥ పశవోనైవజాయన్తేవర్షమాత్రేణదేవ
తాః । అస్మాభిస్సర్వకార్యాణాందేవమభ్యర్చ్యయత్నతః॥ ౨౦ ॥ బాహ్యేచాభ్య
న్తరేచైవమన్యేకర్తవ్యమీశ్వరమ్।ప్రతిజ్ఞామమవిష్ణోశ్చదివ్యైషాసురసత్తమాః॥ ౨౧॥
మునీనాంచనసన్దేహస్తస్మాత్సమ్పూజయేచ్ఛివమ్ । సాహానిస్తన్మహచ్ఛిద్రంస
మోహస్సాచమూకతా ॥ ౨౨ ॥ యత్క్షణంవాముహూర్తంవాశివమేకంనచిన్తయే
త్ । భవభక్తిపరాయేచభవప్రణతచేతసః ॥ ౨౩ ॥ భవసంస్మరణోద్యుక్తానతే
దుఃఖస్యభాజనమ్ । భవనానిమనోజ్ఞానిదివ్యమాభరణంస్త్రియః ॥ ౨౪ ॥ ధనంవా

తుష్టిపర్యన్తంశివపూజావిధేఃఫలమ్। యేవాఞ్ఛన్తిమహాభోగాన్రాజ్యంచత్రిదశాల
యే ॥ ౨౫ ॥ తేర్చయన్తుసదాకాలంలిఙ్గమూర్తింమహేశ్వరమ్ । హత్వాభిత్వా
చభూతానిదగ్ధ్వాసర్వమిదంజగత్ ॥ ౨౬ ॥ యజేదేకంవిరూపాక్షంనపాపైస్సప్ర
లిప్యతే ॥ శైలంలిఙ్గంమదీయంహిసర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యుక్త్వాపూ
ర్వమభ్యర్చ్యరుద్రంత్రిభువనేశ్వరమ్ । తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిర్దేవదేవం త్రియమ్బక
మ్ ॥ ౨౮ ॥ తదాప్రభృతిశక్రాద్యాఃపూజయామాసురీశ్వరమ్ । సాక్షాత్పాశుపతం
కృత్వాభస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః ॥ ౨౯ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేలిఙ్గార్చనవిధి
కథనంనామచతుస్సప్తతితమోధ్యాయః

లిఙ్గభేదాః

సూతః ॥ లిఙ్గానికల్పయిత్వైవంస్వాధికారానురూపతః । విశ్వకర్మాదదౌతే
షాంనియోగాద్బ్రహ్మణఃప్రభోః ॥ ౧ ॥ ఇన్ద్రనీలమయంలిఙ్గంవిష్ణునాపూజితంస
దా । పద్మరాగమయంశక్రోహైమంవిశ్రవసస్సుతః ॥ ౨ ॥ విశ్వేదేవాస్తథారౌప్యం
వసవఃకాన్తికంశుభమ్ । ఆరకూటమయంవాయురశ్వినౌపార్థివంసదా ॥ 3 ॥ స్ఫా
టికంవరుణోరాజాఆదిత్యాస్తామ్రనిర్మితమ్ । మౌక్తికంసోమారాడ్ధీమాం స్తథాలిఙ్గ
మనుత్తమమ్ ॥ ౪ ॥ అనన్తాద్యామహానాగాఃప్రవాళకమయంశుభమ్ । దైత్యా
హ్యయోమయంలిఙ్గంరాక్షసాశ్చమహాత్మనః ॥ ౫ ॥ త్రైలోహికంగుహ్యకాశ్చస
ర్వలోహమయంగణాః । చాముణ్డాసైకతంసాక్షాన్మాతరశ్చద్విజోత్తమాః ॥ ౬ ॥
దారుజంనైరృతిర్భక్త్యాయమోమారకతంశుభమ్ । నీలాద్యాశ్చతథారుద్రాశ్శు
ద్ధంభస్మమయంశుభమ్ ॥ ౭ ॥ లక్ష్మీవృక్షమయంలక్ష్మీర్గుహోవైగోమయాత్మకమ్ ।
మునయోమునిశార్దూలాఃకుశాగ్రమయముత్తమమ్ ॥ ౮ ॥ వామాద్యాఃపుష్పలిఙ్గం
తుగన్ధలిఙ్గంమనోన్మనీ । సరస్వతీచరత్నేనకృతంరుద్రస్యవాగ్భవా ॥ ౯ ॥ దుర్గా
హైమంమహాదేవంసవేదికమనుత్తమమ్ । ఉగ్రాపిష్టమయంసర్వేమన్త్రాహ్యాజ్యమ
యంశుభమ్ ॥ ౧౦ ॥ వేదాస్సర్వేదధిమయంపిశాచాస్సీసనిర్మితమ్ । లేభిరేచయ
థాయోగ్యంప్రసాదాద్బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౧౧ ॥ బహునాత్రకిముక్తేనచరాచరమి
దంజగత్ ।శివలిఙ్గంసమభ్యర్చ్యస్థితమత్రనసంశయః ॥ ౧౨ ॥ షడ్విధంలిఙ్గమిత్యాహు
ర్ద్రవ్యాణాంచప్రభేదతః । తేషాంభేదాశ్చతుర్యుక్తంచత్వారింశదితిస్మృతాః ॥ ౧3 ॥
శైలజంప్రథమంప్రోక్తంతద్ధిసాక్షాచ్చతుర్విధమ్ । ద్వితీయంరత్నజంతచ్చసప్తధా
మునిసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ తృతీయంధాతుజంలిఙ్గమష్టధాపరమేష్ఠినః । తురీయందా
రుజంలిఙ్గంతత్తుషోడశధోచ్యతే ॥ ౧౫ ॥ మృణ్మయంపఞ్చమంలిఙ్గంద్విధాభిన్నంద్వి

జోత్తమాః । వస్త్రంతుక్షణికంలిఙ్గంసప్తధాపరికీర్తితమ్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రీప్రదంరత్నజంలిఙ్గంశైలజంసర్వసిద్ధిదమ్ । ధాతుజంధనజంసాక్షాద్దారుజంభోగసిద్ధిదమ్ ॥ ౧౭ ॥ మృన్మయంచైవవిప్రేన్ద్రాస్సర్వసిద్ధికరంశుభమ్ । శైలజంచోత్తమంప్రోక్తంమధ్యమంచైవధాతుజమ్ ॥ ౧౮ ॥ బహుధాలిఙ్గభేదాశ్చనవచైవసమాసతః । మూలేబ్రహ్మాతథామధ్యేవిష్ణుస్త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ రుద్రోపరిమహాదేవఃప్రణవాఖ్యస్సదాశివః । లిఙ్గవేదీమహాదేవీత్రిగుణాత్రిమయామ్బికా ॥ ౨౦ ॥ తయాచపూజయేద్యస్తుదేవీదేవశ్చపూజితౌ । శైలజంరత్నజంవాపిధాతుజంవాపిదారుజమ్ ॥ ౨౧॥ మృన్మయంక్షణికంవాపిభక్త్యాస్థాప్యఫలంశుభమ్।సురేన్ద్రామ్బుజగర్భాగ్నియమాంబుపధనేశ్వరైః ॥ ౨౨ ॥ సిద్ధవిద్యాధరాహీన్ద్రైర్యక్షదానవకిన్నరైః।స్తూయమానస్సపుణ్యాత్మా దేవదున్దుభినిస్వనైః॥ ౨౩॥ భూర్భువస్స్వర్మహర్లోకానక్రమాద్వైజనతఃపరమ్ । తపస్సత్యంపరాక్రమ్యభాసయన్స్వేనతేజసా ॥ ౨౪ ॥ లిఙ్గస్థాపనసన్మార్గనిహితస్వాయతాసినా। ఆశుబ్రహ్మాణ్డముద్భిద్యనిర్గచ్ఛేన్నిర్విశఙ్కయా॥౨౫॥ శైలజంరత్నజంవాపిదారుజంధాతుజంతథా। మృన్మయంక్షణికంత్యక్త్వాస్థాపయేత్సకలంవపుః ॥ ౨౬ ॥ విధినాచైవకృత్వాతుస్కన్దోమాసహితంశుభమ్ । కున్దగోక్షీరసఙ్కాశంలిఙ్గంయస్థాపయేన్నరః ॥ ౨౭ ॥ నృణాంతమంసమాస్థాయస్థితోరుద్రోనసంశయః । దర్శనాత్స్పర్శనాత్తస్యలభన్తేనిర్వృతింనరాః ॥ ౨౮ ॥ తస్యపుణ్యంమయావక్తుంసమ్యగ్యుగశతైరపి । శక్యతేనైవవిప్రేన్ద్రాస్తస్మాద్వైస్థాపయేత్తథా ॥ ౨౯ ॥ సర్వేషామేవమర్త్యానాంవిభోర్దివ్యంవపుశ్శుభమ్। సకలంభావనాయోగ్యంయోగినామేవనిష్కలమ్ ॥ ౩౦ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే లిఙ్గభేదాదికథనంనామ పఞ్చసప్తతితమోధ్యాయః.

నిర్గుణస్యేశ్వరస్యసగుణత్వకథనమ్

ఋషయః ॥ సకలోనిర్మలోనిత్యస్సకలత్వంకథంగతః । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంయథాపూర్వంయథాశ్రుతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పరమార్థవిదఃకేచిదూచుఃప్రణవరూపిణమ్ । విజ్ఞానమితివిప్రేన్ద్రాశ్శ్రుత్వాశ్రుతిశిరస్యజమ్ ॥ ౨ ॥ శబ్దాదివిషయంజ్ఞానంజ్ఞానమిత్యభిధీయతే । తజ్జ్ఞానంభ్రాన్తిరహితమిత్యన్యేనేతిచాపరే ॥ ౩॥ యజ్జ్ఞానంనిర్మలంశుద్ధంనిర్వికల్పంనిరాశ్రయమ్ । గురుప్రకాశకంజ్ఞానమిత్యన్యేమునయోద్విజాః ॥ ౪ ॥ జ్ఞానేనైవభవేన్ముక్తిఃప్రసాదోజ్ఞానసిద్ధయే । ఉభాభ్యాంముచ్యతేయోగీతత్రానన్దమయోభవేత్ ॥ ౫ ॥ వదన్తిమునయఃకేచిత్కర్మణాతస్య

సఙ్గతిమ్ । కల్పనాకల్పితంరూపంసంహృత్యస్వేచ్ఛయైవహి ॥ ౬ ॥ ద్యౌర్మూర్ధాతు
విభోస్తస్యఖంనాభిఃపరమేష్ఠినః। సోమసూర్యాగ్నయోనేత్రందిశశ్శ్రోత్రంమహాత్మ
నః ॥ ౭ ॥ చరణౌచైవపాతాళంసముద్రస్తస్యచామ్బరమ్ । దేవాస్తస్యభుజాస్స
ర్వేనక్షత్రాణిచభూషణమ్ ॥ ౮ ॥ ప్రకృతిస్తస్యపత్నీచపురుషోలిఙ్గముచ్యతే । వ
క్త్రాద్వైబ్రాహ్మణాస్సర్వేబ్రహ్మాచభగవాన్ప్రభుః॥ ౯ ॥ ఇన్ద్రోపేన్ద్రౌభుజాభ్యాం
తుక్షత్రియాశ్చమహాత్మనః। వైశ్యాశ్చోరుప్రదేశాత్తుశూద్రాఃపాదాత్పినాకినః॥౧౦॥
పుష్కలావర్తకాద్యాస్తుకేశాస్తస్యప్రకీర్తితాః। వాయవోఘ్రాణజాస్తస్యగతిశ్శ్రౌ
తంస్మృతిస్తథా॥ ౧౧ ॥అథానేనైవకర్మాత్మాప్రకృతేశ్చప్రవర్తకః । పుంసాంతుపు
రుషశ్శ్రీమాఞ్జ్ఞానగమ్యోనచాన్యథా॥౧౨॥కర్మజ్ఞానసహస్రేభ్యస్తపోయజ్ఞోవిశిష్య
తే । తపోయజ్ఞసహస్రేభ్యోజపయజ్ఞోవిశిష్యతే ॥ ౧౩ ॥ జపయజ్ఞసహస్రేభ్యో
ధ్యానయజ్ఞోవిశిష్యతే । ధ్యానయజ్ఞాత్పరోనాస్తిధ్యానంజ్ఞానస్యసాధనమ్॥ ౧౪ ॥
యదాసమరసేనిష్ఠోయోగీధ్యానేనపశ్యతి । ధ్యానయజ్ఞరతస్యాస్యసదాసన్నిహి
తశ్శివః ॥ ౧౫ ॥ నాస్తివిజ్ఞానినాంశౌచంప్రాయశ్చిత్తాదిచోదనా।విశుద్ధావిద్యయా
సర్వేబ్రహ్మవిద్యావిదోజనాః ॥ ౧౬ ॥ నాస్తిక్రియాచలోకేషుసుఖందుఃఖంవిచా
రతః । ధర్మాధర్మౌజపోహోమోధ్యానినాంసన్నిధిస్సదా॥ ౧౭॥ పరానన్దాత్మకం
లిఙ్గంవిశుద్ధంశివమక్షరమ్।నిష్కళంసర్వగంజ్ఞేయంయోగినాంహృదిసంస్థితమ్॥౧౮॥
లిఙ్గంతుద్వివిధంప్రోక్తంబాహ్యమాభ్యన్తరంద్విజాః । బాహ్యంస్థూలంమునిశ్రేష్ఠా
స్సూక్ష్మమాభ్యన్తరంద్విజాః॥ ౧౯ ॥కర్మయజ్ఞరతాస్స్థూలాస్స్థూలలిఙ్గార్చనేరతాః॥
అసతాంభావనార్థాయనాన్యథాస్థూలవిగ్రహః ॥ ౨౦ ॥ ఆధ్యాత్మికంచయల్లిఙ్గంప్ర
త్యక్షంయస్యనోభవేత్ । అసౌమూఢోబహిస్సర్వంకల్పయిత్వైవనాన్యథా॥౨౧॥
జ్ఞానినాంసూక్ష్మమమలంభవేత్ప్రత్యక్షమవ్యయమ్। యథాస్థూలమయుక్తానాంకృ
తఙ్కాష్ఠాద్యైఃప్రకల్పితమ్॥౨౨॥అర్థోవిచారతోనాస్తీత్యన్యేతత్త్వార్థవేదినః । నిష్క
ళస్సకలశ్చేతిసర్వంశివమయంతతః ॥ ౨౩॥ వ్యోమైకమపిదృష్టంహిశరావంప్రతిసుప్ర
తాఃపృథక్త్వంచాపృథక్త్వంచశఙ్కరస్యేతిచాపరే॥౨౪॥ప్రత్యయార్థంహిజగతామే
కస్థోపిదివాకరః । ఏకోపిహబహుధాదృష్టోజలాధారేషుసువ్రతాః ॥ ౨౫ ॥ జన్త
వోదివిభూమౌచసర్వేవైపాఞ్చభౌతికాః । తథాపిబహుళాదృష్టాజాతివ్యక్తివిభేద
తః॥ ౨౬॥ దృశ్యతేశ్రూయతేయద్యత్తత్తద్విద్ధిశివాత్మకమ్ । భేదోజనానాంలోకే
స్మిన్ప్రతిభాసోవిచారతః॥ ౨౭ ॥ స్వప్నేచవిపులాన్భోగాన్భుక్త్వామర్త్యస్సుఖీభ
వేత్ ।దుఃఖీచభోగందుఃఖంచనానుభూతంవిచారతః॥ ౨౮ ॥ ఏవమాహుస్తథాన్యే
చసర్వేవేదార్థతత్త్వగాః।హృదిసంసారిణాంసాక్షాత్సకలఃపరమేశ్వరః॥౨౯॥యోగి
నాంనిష్కళోదేవోజ్ఞానినాంచజగన్మయః । త్రివిధంపరమేశస్యవపుర్లోకేప్రశస్య
తే ॥ ౩౦ ॥ నిష్కళంప్రథమంచైకంతతస్సకలనిష్కళమ్ । తృతీయంసకలంచేతిస

న్యథేతిద్విజోత్తమాః ॥ ౩౧ ॥ అర్చయన్తిముహుః కేచిత్సదాసకలనిష్కళమ్ । స
ర్వజ్ఞంహృదయేకేచిచ్ఛివలిఙ్గేవిభావసౌ ॥ ౩౨ ॥ సకలంమునయః కేచిత్సదాసం
సారవర్తినః । ఏవమభ్యర్చయన్త్యేవసదారాస్ససుతానరాః ॥ ౩౩ ॥ యథాశివ
స్తథాదేవీయథాదేవీతథాశివః । తస్మాదభేదబుద్ధ్యైవసప్తవింశత్ప్రభేదతః ॥ ౩౪ ॥
యజన్తిదేహేబాహ్యేచచతుష్కోణేషడశ్రకే । దశారేద్వాదశారేచషోడశారేత్రిర
శ్రకే ॥ ౩౫ ॥ సస్వేచ్ఛయాశివస్సాక్షాద్దేవ్యాసార్ధంస్థితఃప్రభుః । సన్తారణా
ర్థంచశివస్సదసద్వ్యక్తివర్జితః ॥ ౩౬ ॥ తమేకమాహుర్ద్విగుణంచకేచిత్కేచిత్తమాహు
స్త్రిగుణాత్మకంచ । ఊచుస్తథాతంచశివస్తథాన్యేసంసారిణంవేదవిదోవదన్తి ॥ ౩౭ ॥
భక్త్యాచయోగేనశుభేనయుక్తావిప్రాస్సదాధర్మరతావిశిష్టాః । స్తువన్తియోగేశమ
శేషమూర్తింషడశ్రమధ్యేభగవన్తమేవ ॥ ౩౮ ॥ యేఽత్రపశ్యన్తిశివంత్రిరశ్రేత్రితత్త్వ
మధ్యేత్రిగుణంత్రియక్షమ్ । తేయాన్తిచైనంనచయోగినోన్యేతయాచదేవ్యాపురుషం
పురాణమ్ ॥ ౩౯ ॥

* * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే నిర్గుణస్యేశ్వరస్యసగుణత్వకథనంనామ
షట్సప్తతితమోధ్యాయః.

శ్రీ నానావిధశివమూర్తిప్రతిష్ఠాతత్ఫలంచ. శ్రీ

సూతః ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామిస్వేచ్ఛావిగ్రహసమ్భవమ్ । ప్రతిష్ఠాయాఃఫ
లంసర్వంసర్వలోకహితాయవై ॥ ౧ ॥ స్కన్దోమాసహితందేవమాసీనంపరమాస
నే । కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యసర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౨ ॥ స్కన్దోమాస
హితందేవంసమ్పూజ్యవిధినాసకృత్ । యత్ఫలంలభతేమర్త్యస్తద్వదామియథా
శ్రుతమ్ ॥ ౩ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశైర్విమానైస్సార్వకామికైః । రుద్రకన్యాసమా
కీర్ణైర్గన్ధర్వాద్యైస్సమన్వితైః ॥ ౪ ॥ శివవత్క్రీడతేయోగీయావదాభూతసమ్ప్ల
వమ్ । తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్విమానైస్సార్వకామికైః ॥ ౫ ॥ ఔమంకౌమారమై
శానంవైష్ణవంబ్రాహ్మమేవచ । ప్రాజాపత్యంమహాతేజాజనలోకంమహస్తథా ॥ ౬ ॥
ఐన్ద్రమాసాద్యచైన్ద్రత్వంకృత్వావర్షాయుతంపునః । భుక్త్వాచైవభువర్లోకేభోగా
న్దివ్యాన్సుశోభనాన్ ॥ ౭ ॥ మేరుమాసాద్యదేవానాంభవనేషుప్రమోదతే । ఏకపా
దంచతుర్బాహుంత్రినేత్రంశూలసంయుతమ్ ॥ ౮ ॥ సృష్ట్వాస్థితంహరింవామేదక్షిణే
చతురాననమ్ । అష్టావింశతిరుద్రాణాంకోటీస్సర్వాఙ్గసుప్రభమ్ ॥ ౯ ॥ పఞ్చవింశ
తికంసాక్షాత్పురుషంహృదయాత్తథా । ప్రకృతింవామతశ్చైవబుద్ధింవైబుద్ధిదేశ
తః ॥ ౧౦ ॥ అహఙ్కారమహఙ్కారాత్తన్మాత్రాణిచతత్రవై । ఇన్ద్రియాణీన్ద్రి

యాదేవలీలయాపరమేశ్వరమ్॥ ౧౧ ॥ పృథివీంపాదమూలాత్తుగుహ్యదేశాజ్జలంత
థా। నాభిదేశాత్తథావహ్నింహృదయాద్భాస్కరంతథా॥ ౧౨॥ కణ్ఠాత్సోమంతథా
త్మానంభ్రూమధ్యాన్మస్తకాద్దివమ్। సృష్ట్వైవంసంస్థితంసాక్షాజ్జగత్సర్వంచరాచ
రమ్ ॥ ౧౩ ॥ సర్వజ్ఞంసర్వగందేవంకృత్వావిద్యావిధానతః। ప్రతిష్ఠాప్యయథాన్యా
యంశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧౪ ॥ త్రిపాదంసప్తహస్తంచచతుశ్శృఙ్గంద్విశీ
ర్షకమ్। కృత్వాయజ్ఞేశమీశానంవిష్ణులోకేమహీయతే ॥ ౧౫ ॥ తత్రభుక్త్వామ
హాభోగాన్కల్పలక్షంసుఖీనరః। క్రమాదాగత్యలోకేస్మిన్సర్వయజ్ఞాన్తగోభవే
త్॥ ౧౬ ॥ వృషారూఢంతుయఃకుర్యాత్సోమంసోమార్ధభూషణమ్। హయమేధా
యుతంకృత్వాయత్పుణ్యంతదవాప్యసః ॥ ౧౭ ॥ కాఞ్చనేనవిమానేనకిఙ్కిణీజాల
మాలినా। గత్వాశివపురందివ్యంతత్రైవసవిముచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ నన్దినాసహితందే
వంసామ్బంసర్వగణైర్వృతమ్। కృత్వాయత్ఫలమాప్నోతివక్ష్యేతద్వైయథాశ్రుత
మ్॥ ౧౯ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైర్వృషసంయుతైః। అప్సరోగణసఙ్కీ
ర్ణైర్దేవదానవదుర్లభైః ॥ ౨౦ ॥ నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైస్సర్వతస్సర్వశోభితైః। గత్వా
శివపురందివ్యంగాణపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౧ ॥ నృత్యన్తందేవదేవేశంశైలజాస
హితంప్రభుమ్। సహస్రబాహుంసర్వజ్ఞంచతుర్బాహుమథాపివా ॥ ౨౨ ॥ భృ
గ్వాద్యైర్భూతసఙ్ఘైశ్చసంవృతంపరమేశ్వరమ్। శైలజాసహితంసాక్షాద్వృషభ
ధ్వజమీశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసోమాద్యైస్సదాసర్వైర్నమస్కృతమ్।
మాతృభిర్మునిభిశ్చైవసంవృతంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౪ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యయ
త్ఫలంతద్వదామ్యహమ్। సర్వయజ్ఞతపోదానతీర్థయజ్ఞేషుయత్ఫలమ్ ॥ ౨౫॥
తత్ఫలంకోటిగుణితంలబ్ధ్వాయాతిశివంపదమ్। తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్యావదా
భూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౨౬ ॥ సృష్ట్యన్తరేపునఃప్రాప్తేమానవంపదమాప్నుయాత్।
నగ్నంచతుర్భుజంశ్వేతంత్రినేత్రంసర్పమేఖలమ్ ॥ ౨౭ ॥ కపాలహస్తందేవేశంకృ
ష్ణకుఞ్చితమూర్ధజమ్। కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౮ ॥
ఇభేన్ద్రదారుకందేవంసామ్బంసిద్ధార్థదంప్రభుమ్। సుధూమ్రవర్ణంరక్తాక్షంత్రినేత్రం
చన్ద్రభూషణమ్॥ ౨౯ ॥ కాకపక్షధరంమూర్ధ్నినాగటఙ్కధరంహరమ్। సింహాజి
నోత్తరీయంచమృగచర్మామ్బరంప్రభుమ్॥ ౩౦ ॥ తీక్ష్ణదంష్ట్రంగదాహస్తంకపాలో
ద్యతపాణినమ్। హుంఫట్కారేమహాశబ్దశబ్దితాఖిలదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౩౧ ॥ పుణ్డరీ
కాజినందోర్భ్యాంబిభ్రన్తంకమ్బుకంతథా। హసన్తంచనదన్తంచపిబన్తంకృష్ణసా
గరమ్ ॥ ౩౨ ॥ నృత్యన్తంభూతసఙ్ఘైశ్చగణసఙ్ఘైస్త్వలఙ్కృతమ్। కృత్వాభక్త్యా
ప్రతిష్ఠాప్యయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౩౩ ॥ సర్వవిఘ్నానతిక్రమ్యశివలోకేమహీయతే

తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞానంవిచారతోలబ్ధ్వా
రుద్రేభ్యస్తత్రముచ్యతే । అర్ధనారీశ్వరందేవంచతుర్భుజమనుత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥ వ
రదాభయహస్తంచశూలపద్మధరంప్రభుమ్ । స్త్రీపుంభావేనసంస్థానంసర్వాభరణ
భూషితమ్ ॥ ౩౬ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకేమహీయతే । తత్రభుక్త్వా
మహాభోగానణిమాదిగుణైర్యుతః ॥ ౩౭ ॥ ఆచన్ద్రతారకంజ్ఞానంతతోలబ్ధ్వావిము
చ్యతే । యఃకుర్యాద్దేవదేవేశంసర్వజ్ఞంలకులీశ్వరమ్ ॥ ౩౮ ॥ వృతంశిష్యప్రశిష్యై
శ్చవ్యాఖ్యానోద్యతపాణినమ్ । కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౩౯ ॥
భుక్త్వాతువిపులాంస్తత్రభోగాన్యుగశతంనరః । జ్ఞానయోగంసమాసాద్యతత్రైవ
చవిముచ్యతే ॥ ౪౦ ॥ పూర్వదేవామరాణాంచయత్స్థానంసకలేప్సితమ్ । కృతముద్ర
స్యదేవస్యచితాభస్మానులేపినః ॥ ౪౧ ॥ త్రిపుణ్డ్రధారిణస్తేషాంశిరోమాలాధరస్య
చ । బ్రహ్మణఃకేశకేనైకముపవీతంచబిభ్రతః ॥ ౪౨ ॥ బిభ్రతోవామహస్తేనకపా
లంబ్రహ్మణోవరమ్ । విష్ణోఃకళేబరంచైవబిభ్రతఃపరమేష్ఠినః ॥ ౪౩ ॥ కృత్వాభ
క్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । ఓంనమోనీలకణ్ఠాయఇతిపుణ్యాక్షరా
ష్టకమ్ ॥ ౪౪ ॥ మన్త్రమాహసకృద్వాయఃపాతకైస్సవిముచ్యతే । మన్త్రిణానే
నగన్ధాద్యైర్భక్త్యావిత్తానుసారతః ॥ ౪౫ ॥ సమ్పూజ్యదేవదేవేశంశివలోకేమ
హీయతే । జాలన్ధరాన్తకందేవంసుదర్శనధరంప్రభుమ్ ॥ ౪౬ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్ర
తిష్ఠాప్యద్విధాభూతంజలన్ధరమ్ । ప్రయాతిశివసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౭ ॥
సుదర్శనప్రదందేవంసాక్షాత్పూర్వోక్తలక్షణమ్ । అర్చమానేనదేవేనచార్చితంనేత్ర
పూజయా ॥ ౪౮ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకేమహీయతే । తిష్ఠతోథనికు
ంభస్యపృష్ఠతశ్చరణామ్బుజమ్ ॥ ౪౯ ॥ వామేతరంసువిన్యస్యవామేచాలిఙ్గ్య
చాద్రిజామ్ । శూలాగ్రేకూర్పరంస్థాప్యకిఙ్కిణీకృతపన్నగమ్ ॥ ౫౦ ॥ సమ్ప్రేక్ష్యచా
న్ధకంపార్శ్వేకృతాఞ్జలిపుటంస్థితమ్ । రూపంకృత్వాయథాన్యాయంశివసాయుజ్య
మాప్నుయాత్ ॥ ౫౧ ॥ యఃకుర్యాద్దేవదేవేశంత్రిపురాన్తకమీశ్వరమ్ । ధనుర్బా
ణసమాయుక్తంసోమంసోమార్ధభూషణమ్ ॥ ౫౨ ॥ రథేసుసంస్థితందేవంచతురా
ననసారథిమ్ । తదాకారతయాసోపిగత్వాశివపురంసుఖీ ॥ ౫౩ ॥ క్రీడతేనాత్రసన్దేహో
ద్వితీయఇవశఙ్కరః । తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్యావదిచ్ఛాద్విజోత్తమాః ॥ ౫౪ ॥
జ్ఞానంవిచారితంలబ్ధ్వాతత్రైవసవిముచ్యతే । గఙ్గాధరంసుఖాసీనంచన్ద్రశేఖరమేవ
చ ॥ ౫౫ ॥ గఙ్గాయాసహితంచైవవామోత్సఙ్గేమ్బికాన్వితమ్ । వినాయకంత
థాస్కన్దంజ్యేష్ఠందుర్గాంసుశోభనామ్ ॥ ౫౬ ॥ భాస్కరంచతథాసోమంబ్రహ్మాణీం
చమాహేశ్వరీమ్ । కౌమారీంవైష్ణవీందేవీంవారాహీంవరదాంతథా ॥ ౫౭ ॥ ఇన్ద్రా
ణీంచైవచాముణ్డాంవీరభద్రసమన్వితామ్ । విఘ్నేశేనచయోధీమాఞ్ఛివసాయుజ్య
మాప్నుయాత్ ॥ ౫౮ ॥ లిఙ్గమూర్తింమహాజ్వాలామాలాసంవృతమవ్యయమ్ ।

లిఙ్గస్యమధ్యేవైకృత్వాచన్ద్రశేఖరమీశ్వరమ్ ॥ ౫౯॥ వ్యోమ్నికుర్యాత్తదాలిఙ్గంబ్రహ్మాణంహంసరూపిణమ్ । విష్ణుంవరాహరూపేణలిఙ్గస్యాథస్త్వధోముఖమ్॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మాణందక్షిణేతస్యకృతాఞ్జలిపుటంస్థితమ్ । వామేవిష్ణుంమహాభాగంకృతాఞ్జలిపుటంతథా॥ ౬౧ ॥ మధ్యేలిఙ్గంమహాఘోరంమహావృషభసుసంస్థితమ్ । కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౬౨ ॥ క్షేత్రసంరక్షకందేవంతథాపాశుపతంశివమ్ । కృత్వాభక్త్యాయథాన్యాయంశివలోకేమహీయతే॥ ౬౩ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శివమూర్తిప్రతిష్ఠాతత్ఫల
కథనంనామ సప్తసప్తతితమోధ్యాయః.

మృదాదిరత్నపర్యన్తశివాలయనిర్మాణాదిఫలమ్.

ఋషయః ॥ లిఙ్గప్రతిష్ఠాపుణ్యంచలిఙ్గస్థాపనమేవచ । లిఙ్గానాంచైవభేదాశ్చశ్రుతంతవముఖాదిహ ॥ ౧ ॥ మృదాదిరత్నపర్యన్తైర్ద్రవ్యైఃకృత్వాశివాలయమ్ । యత్ఫలంలభతేమర్త్యస్తత్ఫలంవక్తుమర్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ యస్యభక్తోపిలోకేస్మిన్పుత్రదారగృహాదిభిః । బాధ్యతేజ్ఞానయుక్తశ్చేన్నచతస్యగృహైస్తుకిమ్॥౩॥ తథాపిభక్తాఃపరమేశ్వరస్యకృత్వేష్టలోష్టైరపిరుద్రలోకమ్ । ప్రయాన్తిదివ్యంహివిమానవర్యంసురేన్ద్రపద్మోద్భవవన్దితస్య ॥ ౪ ॥ బాల్యాత్తులోష్టైనశివంచకృత్వామృదాపివాపాంసుభిరాదిదేవమ్ । గృహంచతాదృగ్విధమస్యశమ్భోస్సమ్పూజ్యరుద్రత్వమవాప్నువన్తి ॥ ౫ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనభక్త్యాభక్తైశ్శివాలయమ్ । కర్తవ్యంసర్వయత్నేనధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ ౬ ॥ కేసరంనాగరంవాపిద్రావిడంవాతథాపరమ్ । కృత్వారుద్రాలయంభక్త్యాశివలోకేమహీయతే ॥ ౭ ॥ కైలాసాఖ్యంచయఃకుర్యాత్ప్రాసాదంపరమేష్ఠినః । కైలాసశిఖరాకారైర్విమానైర్మోదతేసుఖీ ॥ ౮ ॥ మన్దరంవాప్రకుర్వీతశివాయవిధిపూర్వకమ్ । భక్త్యావిత్తానుసారేణఉత్తమాధమమధ్యమమ్ ॥ ౯ ॥ మన్దరాద్రిప్రతీకాశైర్విమానైర్విశ్వతోముఖైః । అప్సరోగణసఙ్కీర్ణైర్దేవదానవదుర్లభైః ॥ ౧౦ ॥ గత్వాశివపురందివ్యంభుక్త్వాభోగాన్యథేప్సితాన్ । జ్ఞానయోగంసమాసాద్యగాణపత్యంలభేన్నరః ॥ ౧౧ ॥ యఃకుర్యాన్మేరునామానంప్రాసాదంపరమేష్ఠినః । సయత్ఫలమవాప్నోతినతత్సర్వైర్మహామఖైః ॥ ౧౨ ॥ సర్వయజ్ఞతపోదానతీర్థదేవేషుయత్ఫలమ్ । తత్ఫలంసకలంలబ్ధ్వాశివవన్మోదతేచిరమ్ ॥ ౧౩ ॥ నిషధంనామయఃకుర్యాత్ప్రాసాదంభక్తితస్సుధీః । శివలోకమనుప్రాప్యశివవన్మోదతేచిరమ్ ॥ ౧౪ ॥ కుర్యాద్వాయశ్శుభంవిప్రాహిమశైలమనుత్తమమ్ । హిమశైలోపమైర్యానైర్గత్వాశివపురంశుభమ్॥ ౧౫॥ జ్ఞానయోగంసమాసాద్యగాణాపత్యమవాప్నుయాత్ । నీలాద్రిశిఖరాఖ్యంవాప్రాసాదంయ

స్సుశోభనమ్ ॥ ౧౬ ॥ కృత్వావిత్తానుసారేణభక్త్యారుద్రాయశమ్భవే । యత్ఫలం
లభతేమర్త్యస్తత్ఫలంప్రవదామ్యహమ్ ॥ ౧౭ ॥ హిమశైలేకృతేభక్త్యాయత్ఫలం
ప్రోక్తవోదితమ్ । తత్ఫలంసకలంలబ్ధ్వాసర్వదేవనమస్కృతః ॥ ౧౮ ॥ రుద్రలో
కమనుప్రాప్యరుద్రైస్సార్ధంప్రమోదతే । మహేన్ద్రగిరినామానంప్రాసాదంరుద్రస
మ్మతమ్ ॥ ౧౯ ॥ కృత్వాయత్ఫలమాప్నోతితత్ఫలంప్రవదామ్యహమ్ । మహేన్ద్ర
పర్వతాకారైర్విమానైర్వృషసంయుతైః ॥ ౨౦ ॥ గత్వాశివపురందివ్యంభుక్త్వాభో
గాన్యథేప్సితాన్ । జ్ఞానంవిచారితంరుద్రైస్సమ్ప్రాప్యమునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౧ ॥ విష
యాన్విషవత్త్యక్త్వాశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । హేమ్నాయస్తుప్రకుర్వీతప్రా
సాదంరత్నశోభితమ్ ॥ ౨౨ ॥ ద్రావిడంనాగరంవాపికేసరంవావిధానతః । కూటం
వామణ్డపంవాపిసమంవాదీర్ఘమేవచ ॥ ౨౩ ॥ నతస్యశక్యతేవక్తుంపుణ్యంయుగశ
తైరపి । జీర్ణంవాపతితంవాపిఖణ్డితంస్ఫుటితంతథా ॥ ౨౪ ॥ పూర్వవత్కారయే
ద్యస్తుద్వారాద్యైస్సుశుభంద్విజాః । ప్రాసాదంమణ్డపంవాపిప్రాకారంగోపురంతు
వా ॥ ౨౫ ॥ కర్తురప్యధికంపుణ్యంలభతేనాత్రసంశయః । వృత్త్యర్థంవాప్రకుర్వీత
నరఃకర్మశివాలయే ॥ ౨౬ ॥ యస్సయాతినసన్దేహస్స్వర్గలోకంసబాన్ధవః । యశ్చా
త్మభోగసిద్ధ్యర్థమపిరుద్రాలయేసకృత్ ॥ ౨౭ ॥ కర్మకుర్యాద్యదిసుఖంలబ్ధ్వాచాపి
ప్రమోదతే । తస్మాదాయతనంభక్త్యాయఃకుర్యాన్మునిసత్తమాః ॥ ౨౮ ॥ కాష్ఠే
ష్టకాదిభిర్మర్త్యశ్శివలోకేమహీయతే । ప్రసాదార్థంమహేశస్యప్రాసాదోమునిపు
ఙ్గవాః ॥ ౨౯ ॥ కర్తవ్యస్సర్వయత్నేనధర్మకామార్థముక్తయే । అశక్తశ్చేన్మునిశ్రే
ష్ఠాఃప్రాసాదంకర్తుముత్తమమ్ ॥ ౩౦ ॥ సమ్మార్జనాదిభిర్వాపిసర్వాన్కామానవా
ప్నుయాత్ । సమ్మార్జనంతుయఃకుర్యాన్మార్జన్యామృదుసూక్ష్మయా ॥ ౩౧ ॥ చా
న్ద్రాయణసహస్రస్యఫలంమాసేనలభ్యతే । యఃకుర్యాద్వస్త్రపూతేనగన్ధగోమయ
వారిణా ॥ ౩౨ ॥ ఆలేపనంయథాన్యాయంవర్షంచాన్ద్రాయణంలభేత్ । అర్ధక్రోశం
శివక్షేత్రంశివలిఙ్గాత్సమన్తతః ॥ ౩౩ ॥ యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణాఞ్ఛివసాయు
జ్యమాప్నుయాత్ । స్వాయమ్భువస్యమానంహితథాబాణస్యసువ్రతాః ॥ ౩౪ ॥
స్వాయమ్భువేతదర్ధంస్యాత్స్యాదార్షేచతదర్ధకమ్ । మానుషేచతదర్ధంస్యాత్క్షేత్రమా
నంద్విజోత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ ఏవంయతీనామావాసేక్షేత్రమానంద్విజోత్తమాః । రు
ద్రావతారేచాద్యంయచ్ఛిష్యేచైవప్రశిష్యకే ॥ ౩౬ ॥ నరావతారేతచ్ఛిష్యేతచ్ఛి
ష్యేచప్రశిష్యకే । శ్రీపర్వతేమహాపుణ్యేతస్యప్రాన్తేచవాద్విజాః ॥ ౩౭ ॥ తస్మిన్వా
యస్త్యజేత్ప్రాణాఞ్ఛివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । వారాణస్యాంతథాప్యేవమవి
ముక్తేవిశేషతః ॥ ౩౮ ॥ కేదారేచమహాక్షేత్రేప్రయాగేచవిశేషతః । కురుక్షేత్రేచ
యఃప్రాణాన్సన్త్యజేద్యాతినిర్వృతిమ్ ॥ ౩౯ ॥ ప్రభాసేపుష్కరేవన్త్యాంతథాచై
వామరేశ్వరే । వణీశైలాకులేచైవమృతోయాతిశివాత్మతామ్ ॥ ౪౦ ॥ వారాణస్యాం

మృతోజన్తుర్గాతునోజన్తుస్తాంవ్రజేత్।త్రివిష్టపేవిముక్తేచకేదారేసఙ్గమేశ్వరే॥౪౧॥
శాలఙ్కేవాత్యజేత్ప్రాణాంస్తథావైజమ్బుకేశ్వరే। శుక్రేశ్వరేవాగోకర్ణేభాస్క
రేశేగుహేశ్వరే॥ ౪౨ ॥ హిరణ్యగర్భేనన్దీశేసయాతిపరమాంగతిమ్। నియమైశ్శ్రే
వ్యయోదేహంత్యజేత్క్షేత్రేశివస్యతు ॥ ౪౩ ॥ సయాతిశివతాంయోగీమానుషైర్వై
వికేపివా। ఆర్షేవాపిమునిశ్రేష్ఠాస్తథాస్వాయమ్భువేపివా ॥ ౪౪ ॥ స్వాయమ్భువే
తథాదేవేనాత్రకార్యావిచారణా । అథాయాగ్నింశివక్షేత్రేసమ్పూజ్యపరమేశ్వ
రమ్ ॥ ౪౫ ॥ స్వదేహపిణ్డంజుహుయాద్యస్సయాతిపరాంగతిమ్। యావత్తావన్ని
రాహారోభూత్వాప్రాణాన్పరిత్యజేత్ ॥ ౪౬ ॥ శివక్షేత్రేమునిశ్రేష్ఠాశ్శివసాయుజ్య
మాప్నుయాత్ । ఛిత్త్వాపాదద్వయంచాపిశివక్షేత్రేవసేత్తుయః ॥ ౪౭ ॥ సయాతి
శివతాంచైవనాత్రకార్యావిచారణా । క్షేత్రస్యదర్శనంపుణ్యంప్రవేశస్తచ్ఛతాధి
కః ॥ ౪౮ ॥ తస్మాచ్ఛతగుణంపుణ్యంస్పర్శనంచప్రదక్షిణమ్ । తస్మాచ్ఛతగుణంపు
ణ్యంజలస్నానమతఃపరమ్ ॥ ౪౯ ॥ క్షీరస్నానంతతోవిప్రాశ్శతాధికమనుత్తమమ్।
దధ్నాసహస్రమాఖ్యాతంమధునాతచ్ఛతాధికమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఘృతస్నానేనచానన్తం
శార్కరేతచ్ఛతాధికమ్। శివక్షేత్రసమీపస్థాంనదీంప్రాప్యావగాహ్యచ ॥౫౧॥
త్యజేద్దేహంవిహాయాన్నంశివలోకేమహీయతే । శివక్షేత్రసమీపస్థానద్యస్సర్వా
స్సుశోభనాః॥ ౫౨ ॥ వాపీకూపతటాకాశ్చశివతీర్థాఇతిస్మృతాః। స్నాత్వాతేషున
రోభక్త్యాతీర్థేషుద్విజసత్తమాః॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిభిఃపాపైర్ముచ్యతేనాత్రసం
శయః । ప్రాతస్స్నాత్వామునిశ్రేష్ఠాశివతీర్థేషుమానవః॥ ౫౪ ॥ అశ్వమేధఫలంప్రా
ప్యరుద్రలోకంసగచ్ఛతి। మధ్యాహ్నేశివతీర్థేషుస్నాత్వాభక్త్యాసకృన్నరః॥ ౫౫ ॥
గఙ్గాస్నానసమంపుణ్యంలభతేనాత్రసంశయః। అస్తంగతేతథాచార్కేస్నాత్వాగ
చ్ఛేచ్ఛివంపదమ్ ॥ ౫౬ ॥ పాపకఞ్చుకముత్సృజ్యశివతీర్థేషుమానవః । ద్విజాస్త్రి
షవణంస్నాత్వాశివతీర్థేసకృన్నరః ॥ ౫౭ ॥ శివసాయుజ్యమాప్నోతినాత్రకార్యా
విచారణా। పురాథసూకరఃకశ్చిచ్ఛ్వానందృష్ట్వాభయాత్పథి॥౫౮॥ప్రసఙ్గాద్వారమే
కంతుశివతీర్థేవగాహ్యచ।మృతస్స్వయంద్విజశ్రేష్ఠాగాణపత్యమవాప్తవాన్॥ ౫౯॥
యఃప్రాతర్దేవదేవేశంశివంలిఙ్గస్వరూపిణమ్। పశ్యేత్సయాతిసర్వస్మాదధికాంగతిమే
వచ ॥ ౬౦ ॥ మధ్యాహ్నేచమహాదేవందృష్ట్వాయజ్ఞఫలంలభేత్ । సాయాహ్నే
సర్వయజ్ఞానాంఫలంప్రాప్యవిముచ్యతే ॥ ౬౧ ॥ మానసైర్వాచికైఃపాపైఃకాయి
కైశ్చమహత్తరైః । తథోపపాతకైశ్చైవపాపైశ్చైవానుపాతకైః ॥ ౬౨ ॥ స
[illegible]మేదేవమీశానందృష్ట్వాలిఙ్గాకృతింప్రభుమ్।మాసేనయత్కృతంపాపంత్యక్త్వాస
యాతిశివంపదమ్ ॥ ౬౩ ॥ అయనేచార్ధమాసేనదక్షిణేచోత్తరాయణే । విషు
వేచైవసమ్పూజ్యసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౬౪ ॥ ప్రదక్షిణత్రయంకుర్యాద్యః
ప్రాసాదంసమన్తతః । సవ్యాపసవ్యన్యాయేనమృదుగత్యాశుచిర్నరః ॥ ౬౫

ఏదేవదేశ్వమేధస్యయజ్ఞస్యఫలమాప్నుయాత్ । వాచాయస్తుశివంనిత్యం సంరా
తిపరమేశ్వరమ్ ॥ ౬౬ ॥ సోపియాతిపరంస్థానంప్రాప్యంకింపునరేవచ । కృత్వా
మణ్డలకంక్షేత్రంగన్ధగోమయవారిణా ॥ ౬౭ ॥ ముక్తాఫలమయైశ్చూర్ణైరిన్ద్ర
నీలమయైస్తథా । పద్మరాగమయైశ్చైవ స్ఫాటికైశ్చసుశోభనైః ॥ ౬౮ ॥
తథామారకతైశ్చైవసౌవర్ణైరాజతైస్తథా । తద్వర్ణైర్లౌకికైశ్చైవచూర్ణైర్విత్తవివ
ర్జితైః ॥ ౬౯ ॥ ఆలిఖ్యకమలంభద్రందశహస్తప్రమాణతః । సకర్ణికంమహాభాగా
మహాదేవసమీపతః ॥ ౭౦ ॥ తత్రావాహ్యమహాదేవంనవశక్తిసమన్వితమ్ । పఞ్చ
భిశ్చతథాషడ్భిరష్టాభిశ్శ్చేష్టదంపరమ్ ॥ ౭౧ ॥ పునరష్టాభిరీశానందశారేదశభిస్తథా ।
పునర్వాహ్యాచదశభిస్సమ్పూజ్యప్రణిపత్యచ ॥ ౭౨ ॥ నివేద్యదేవదేవాయక్షితిదా
నఫలంలభేత్ । శాలిపిష్టాదిభిర్వాపిపద్మమాలిఖ్యనిర్ధనః ॥ ౭౩ ॥ పూర్వోక్తమఖిలం
పుణ్యంలభతేనాత్రసంశయః । ద్వాదశారంతథాలిఖ్యమణ్డలేపద్మముత్తమమ్ ॥ ౭౪ ॥
రత్నచూర్ణాదిభిశ్చూర్ణైస్తథాద్వాదశమూర్తిభిః । మణ్డలస్యచమధ్యేతుభాస్కరం
స్థాప్యపూజయేత్ ॥ ౭౫ ॥ గ్రహైశ్చసంవృతంవాపిసూర్యసాయుజ్యముత్తమమ్ ।
ఏవంప్రాకృతమప్యార్యాంషడశ్రంపరికల్ప్యచ ॥ ౭౬ ॥ మధ్యదేశేచదేవేశీంప్రకృతిం
బ్రహ్మరూపిణీమ్ । దక్షిణేసత్వమూర్తించవామతశ్చరజోగుణమ్ ॥ ౭౭ ॥ అగ్రత
స్తతమోమూర్తింమధ్యేదేవీంతథామ్బికామ్ । పఞ్చభూతానితన్మాత్రాపఞ్చకంచై
వదక్షిణే ॥ ౭౮ ॥ కర్మేన్ద్రియాణిపఞ్చైవతథాబుద్ధీన్ద్రియాణిచ । ఉత్తరేవిధివత్పూ
జ్యషడశ్రేచైవపూజయేత్ ॥ ౭౯ ॥ ఆత్మానంచాన్తరాత్మానంయుగళంబుద్ధిమేవ
చ । అహఙ్కారంచమహతాసర్వయజ్ఞఫలంలభేత్ ॥ ౮౦ ॥ ఏవంవఃకథితంసర్వం
ప్రాకృతంమణ్డలంపరమ్ । అతోవక్ష్యామివిప్రేన్ద్రాస్సర్వకామార్థసాధనమ్ ॥ ౮౧ ॥
గోచర్మమాత్రమాలిఖ్యమణ్డలంగోమయేనతు । చతురశ్రంవిధానేనచాద్భిరభ్యుక్ష్య
మన్త్రవిత్ ॥ ౮౨ ॥ అలఙ్కృత్యవితానాద్యైశ్ఛత్రైర్వాపిమనోరమైః । బుద్బ
దైరర్ధచన్ద్రైశ్చహైమైరశ్వత్థపత్రకైః ॥ ౮౩ ॥ సితైర్వికసితైఃపద్మైరక్తైర్నీలోత్పలై
స్తథా । ముక్తాదామైర్వితానాన్తేలమ్బితైస్తుసితైర్ధ్వజైః ॥ ౮౪ ॥ సితవృత్వాత్రకై
శ్చైవసుశ్లక్ష్ణైఃపూర్ణకుమ్భకైః । ఫలపల్లవమాలాభిర్వైజయన్తీభిరంశుకైః ॥ ౮౫ ॥
పఞ్చాశద్దీపమాలాభిర్ధూపైఃపఞ్చవిధైస్తథా । పఞ్చాశద్దళసంయుక్తమాలిఖేత్పద్మ
ముత్తమమ్ ॥ ౮౬ ॥ తత్తద్వర్ణైస్తథాచూర్ణైశ్శ్వేతచూర్ణైరథాపివా । ఏకహస్తప్ర
మాణేనకృత్వాపద్మవిధానతః ॥ ౮౭ ॥ కర్ణికాయాంన్యసేద్దేవందేవ్యాదేవేశ్వరం
భవమ్ । వర్ణానిచన్యసేత్పత్రేరుద్రైఃప్రాగాద్యనుక్రమాత్ ॥ ౮౮ ॥ ప్రణవాదిన

మోన్తానిసర్వవర్ణానిసువ్రతాః । సమ్పూజ్యైవంమునిశ్రేష్ఠాగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమా
త్ ॥ ౮౯ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్తత్రపఞ్చాశద్విధిపూర్వకమ్ । అక్షమాలోపవీ
తంచకుణ్డలంచకమణ్డలుమ్ ॥ ౯౦ ॥ ఆసనంచతథాదణ్డముష్ణీషంవస్త్రమేవచ । ద
త్వాతేషాంద్విజేన్ద్రాణాందేవదేవాయశమ్భవే ॥ ౯౧ ॥ మహాచరుంనివేద్యైవంకృ
ష్ణంగోమిథునంతథా । అన్తేచదేవదేవాయదాపయేచ్చూర్ణమణ్డలమ్ ॥ ౯౨ ॥ యా
గోపయోగద్రవ్యాణిశివాయవినివేదయేత్ । ఓఙ్కారాద్యంజపేద్ధీమాన్ప్రతివర్ణమ
నుక్రమాత్ ॥ ౯౩ ॥ ఏవమాలిఖ్యయోభక్త్యాసర్వమణ్డలముత్తమమ్ । యత్ఫలంలభ
తేమర్త్యస్తద్వదామిసమాసతః ॥ ౯౪ ॥ సాఙ్గాన్వేదాన్యథాన్యాయమధీత్యవిధిపూర్వ
కమ్ । ఇష్ట్వాయజ్ఞైర్యథాన్యాయంజ్యోతిష్టోమాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౯౫ ॥ తతోవిశ్వజి
దన్తైశ్చపుత్రానుత్పాద్యతాదృశాన్ । వానప్రస్థాశ్రమంగత్వాసదారస్సాగ్నిరేవ
చ ॥ ౯౬ ॥ చాన్ద్రాయణాదికాన్సర్వాఃకృత్వాన్యస్యక్రియాద్విజాః । బ్రహ్మవిద్యా
మధీత్యైవజ్ఞానమాసాద్యయత్నతః ॥ ౯౭ ॥ జ్ఞానేనజ్ఞేయమాలోక్యయోగీయత్ప
మమాప్నుయాత్ । తత్ఫలంలభతేసర్వంవర్ణమణ్డలదర్శనాత్ ॥ ౯౮ ॥ యేనకేనా
పివామర్త్యఃప్రలిప్యాయతనాగ్రతః । ఉత్తరేదక్షిణేవాపిపృష్ఠతోవాద్విజోత్తమాః ॥
చతుష్కోణంతువాచూర్ణైరలఙ్కృత్యసమన్తతః । పుష్పాక్షతాదిభిఃపూజ్యసర్వపా
పైఃప్రముచ్యతే ॥ ౧౦౦ ॥ యస్తుగర్భగృహంభక్త్యాసకృదాలిప్యసర్వతః । చన్దనాద్యై
స్సకర్పూరైర్గన్ధద్రవ్యైస్సమన్తతః ॥ ౧౦౧ ॥ వికీర్యగన్ధకుసుమైర్ధూపైర్ధూప్యచతుర్వి
ధైః । ప్రార్థయేద్దేవమీశానంశివలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౧౦౨ ॥ తత్రభుక్త్వామహాభోగా
న్కల్పకోటిశతంనరః । సదేహగన్ధకుసుమైఃపూరయఞ్ఛివమన్దిరమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ క్ర
మాద్గాన్ధర్వమాసాద్యగన్ధర్వైశ్చసుపూజితః । క్రమాదాగత్యలోకేస్మిన్రాజాభవతి
వీర్యవాన్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఆదిదేవోమహాదేవఃప్రళయస్థితికారకః । సర్గశ్చభువనాధీశ
స్సర్వవ్యాపీసదాశివః ॥ ౧౦౫ ॥ శివబ్రహ్మామృతంగ్రాహ్యంమోక్షసాధనముత్త
మమ్ । వ్యక్తావ్యక్తంసదానిత్యమచిన్త్యమర్చయేత్ప్రభుమ్ ॥ ౧౦౬ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మృదాదిరత్నపర్యన్తశివా
లయనిర్మాణాదిఫలకథనంనామ అష్టసప్తతితమోధ్యాయః.

శివస్త్రపూతజలాదిప్రశంసా. ౭౯

సూతః ॥ వస్త్రపూతేనతోయేనకార్యంచైవోపలేపనమ్ । శివక్షేత్రేము
శ్రేష్ఠానాన్యథాసిద్ధిరిష్యతే ॥ ౧ ॥ ఆపఃపూతాభవన్త్యేతావస్త్రపూతాస్సమర్థి
తాః । అఫేనామునిశార్దూలానాజేయాశ్చవిశేషతః ॥ ౨ ॥ తస్మాద్వైసర్వకార్యా
ణిదైవికానిద్విజోత్తమాః । అద్భిఃకార్యాణిపూతానిసర్వకార్యప్రసిద్ధయే ॥ ౩
జన్తుభిర్మిశ్రితాహ్యాపస్సూక్ష్మాభిస్తాన్నిహత్యతు । యత్పాపంసకలంచాద్భిరపూ

ఖిశ్చిరం లభేత్ ॥ ౪ ॥ సమ్మార్జనే తథా నృణాం మార్జనే చ విశేషతః । అగ్నౌఖణ్డనే చైవ పేషణే తోయసఙ్గ్రహే ॥ ౫ ॥ హింసా సదా గృహస్థానాం తస్మాద్ధింసాం వివర్జయేత్ । అహింసేయం పరో ధర్మస్సర్వేషాం ప్రాణినాం ద్విజాః ॥ ౬ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వస్త్రపూతం సమాచరేత్ । తద్దానముభయం పుణ్యం సర్వదానోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౭ ॥ తస్మాత్తు పరిహర్తవ్యా హింసా సర్వత్ర సర్వదా । మనసా కర్మణా వాచా సర్వదాహింసకం నరమ్ ॥ ౮ ॥ రక్షన్తి జన్తవస్సర్వే హింసకం బాధయన్తి చ । త్రైలోక్యమఖిలం దత్వా యత్ఫలం వేదపారగే ॥ ౯ ॥ తత్ఫలం కోటిగుణితం లభతేఽహింసకో నరః । మనసా కర్మణా వాచా సర్వభూతహితే రతాః ॥ ౧౦ ॥ దయాదర్శితపన్థానో రుద్రలోకం వ్రజన్తి చ । స్వామివత్పరిరక్షన్తి బహూని వివిధాని చ ॥ ౧౧ ॥ యే పుత్రపౌత్రవత్స్నేహాద్రుద్రలోకం వ్రజన్తి తే । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వస్త్రపూతేన వారిణా ॥ ౧౨ ॥ కార్యమభ్యుక్షణం నిత్యం స్నపనం చ విశేషతః । త్రైలోక్యమఖిలం హత్వా యత్ఫలం పరికీర్త్యతే ॥ ౧౩ ॥ శివాలయే నిహత్యైకమపి తత్సకలం లభేత్ । శివార్థం సర్వదా కార్యా పుష్పహింసా ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ యజ్ఞార్థం పశుహింసా చ క్షత్రియైర్దుష్టశాసనమ్ । విహితావిహితం నాస్తి యోగినాం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ ౧౫ ॥ యతస్తస్మాన్న హన్తవ్యా నిషిద్ధానాం నిషేవణాత్ । సర్వకర్మాణి విన్యస్య సన్న్యస్తా బ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౬ ॥ న హన్తవ్యాస్సదా పూజ్యాః పాపకర్మరతా అపి । పవిత్రాస్తు స్త్రియస్సర్వా అత్రేశ్చ కులసమ్భవాః ॥ ౧౭ ॥ బ్రహ్మహత్యాసమం పాపమాత్రేయీం వినిహత్య చ । స్త్రియస్సర్వా న హన్తవ్యాః పాపకర్మరతా అపి ॥ ౧౮ ॥ న యజ్ఞార్థం స్త్రియో గ్రాహ్యాస్సర్వైస్సర్వత్ర సర్వదా । సర్వవర్ణేషు విప్రేన్ద్రాః పాపకర్మరతా అపి ॥ ౧౯ ॥ మలినా రూపవత్యశ్చ విరూపా మలినామ్బరాః । న హన్తవ్యాస్సదా మర్త్యైశ్శివవచ్ఛుభయా తథా ॥ ౨౦ ॥ వేదబాహ్యవ్రతాచారాశ్శ్రౌతస్మార్తబహిష్కృతాః । పాషణ్డిన ఇతి ఖ్యాతా న సమ్భాష్యా ద్విజాతిభిః ॥ ౨౧ ॥ న స్పృష్టవ్యా న ద్రష్టవ్యా దృష్ట్వా భానుం సమీక్షతే । తథాపి తే న వధ్యాశ్చ నృపైరన్యైశ్చ జన్తుభిః ॥ ౨౨ ॥ ప్రసఙ్గాద్వాపి యో మర్త్యస్సతాం సకృదహో ద్విజాః । రుద్రలోకమవాప్నోతి సమభ్యర్చ్య మహేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ భవన్తి దుఃఖితాస్సర్వే నిర్ఘృణా మునిసత్తమాః । భక్తిహీనా నరాస్సర్వే భవే పరమకారణే ॥ ౨౪ ॥ యే భక్తా దేవదేవస్య శివస్య పరమేష్ఠినః । భాగ్యవన్తో విముచ్యన్తే భుక్త్వా భోగానిహైవ తే ॥ ౨౫ ॥ పుత్రేషు దారేషు గృహేషు నృణాం భక్తం యథా చిత్తమథాదిదేవే । సకృత్ప్రసఙ్గాద్యతితాపసానాం తేషాం న దూరః పరమేశలోకః ॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వస్త్రపూతజలాదిప్రశంసా

కథనం నామ ఏకోనాశీతితమోధ్యాయః.

॥ అధికారభేదేనశివపూజాఫలమ్ ॥

ఋషయః ॥ కథంపూజ్యో మహాదేవో మర్త్యైర్మన్దైర్మహామతే । అల్పాయు
ష్కైరల్పవీర్యైరల్పసత్త్వైః ప్రజాపతిః ॥ ౧ ॥ సంవత్సరసహస్రైశ్చ తపసా పూజ్యశ
ఙ్కరమ్ । న పశ్యన్తి సురాశ్చాపి కథం దేవం యజన్తి తే ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ కథితం తథ్య
మేవాత్ర యుష్మాభిర్మునిపుఙ్గవాః । తథాపి శ్రద్ధయా దృశ్యః పూజ్యస్సమ్భాష్య ఏవ చ ॥ ౩ ॥
ప్రసఙ్గాచ్చైవ సమ్పూజ్య భక్తిహీనైరపి ద్విజాః । భావానురూపఫలదో భగవాన్కీ
ర్తితః ॥ ౪ ॥ ఉచ్ఛిష్టః పూజయన్యాతి పైశాచం తు ద్విజాధమః । సఙ్క్రుద్ధో రాక్షసం
స్థానం ప్రాప్నుయాన్మూఢధీర్ద్విజాః ॥ ౫ ॥ అభక్ష్యభక్షీ సమ్పూజ్య యాక్షం ప్రా
ప్నోతి దుర్జనః । గానశీలశ్చ గాన్ధర్వం నృత్యశీలస్తథైవ చ ॥ ౬ ॥ ఖ్యాతిశీలస్తథా చా
న్ద్రం స్త్రీషు సక్తో నరాధమః । మదార్తః పూజయన్రుద్రం సోమస్థానమవాప్నుయా
త్ ॥ ౭ ॥ గాయత్ర్యా రుద్రమభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యమవాప్నుయాత్ । బ్రాహ్మం హి
ప్రణవేనైవ వైష్ణవం చాభినన్ద్య చ ॥ ౮ ॥ శ్రద్ధయా సకృదేవాపి సమభ్యర్చ్య మహేశ్వ
రమ్ । రుద్రలోకమనుప్రాప్య రుద్రైస్సార్ధం ప్రమోదతే ॥ ౯ ॥ సంశోధ్య చ శుభం
లిఙ్గమమరాసురపూజితమ్ । జలైః పూతైస్తథా పీఠే దేవమావాహ్య భక్తితః ॥ ౧౦ ॥
దృష్ట్వా దేవం యథాన్యాయం ప్రణిపత్య చ శఙ్కరమ్ । కల్పితే చాసనే స్థాప్య ధర్మజ్ఞాన
మయే శుభే ॥ ౧౧ ॥ వైరాగ్యైశ్వర్యసమ్పన్నే సర్వలోకనమస్కృతే । ఓఙ్కార
పద్మమధ్యే తు సోమసూర్యాగ్నిసమ్భవే ॥ ౧౨ ॥ పాద్యమాచమనం చార్ఘ్యం దత్త్వా
రుద్రాయ శమ్భవే । స్నాపయేద్దివ్యతోయైశ్చ ఘృతేన పయసా తథా ॥ ౧౩ ॥ దధ్నా
చ స్నాపయేద్రుద్రం శోధయేచ్చ యథావిధి । తతశ్శుద్ధామ్బునా స్నాప్య చన్దనాద్యైశ్చ
పూజయేత్ ॥ ౧౪ ॥ రోచనాద్యైశ్చ సమ్పూజ్య దివ్యపుష్పైశ్చ పూజయేత్ । బిల్వ
పత్రైరఖణ్డైశ్చ పద్మైర్నానావిధైస్తథా ॥ ౧౫ ॥ నీలోత్పలైశ్చ రాజీవైర్నద్యావర్తై
శ్చ మల్లికైః । చమ్పకైర్జాతిపుష్పైశ్చ వకులైః కరవీరకైః ॥ ౧౬ ॥ శమీపుష్పైర్బృ
హత్పుష్పైరున్మత్తాగస్త్యజైరపి । అపామార్గకదమ్బైశ్చ భూషణైరపి శోభనైః ॥ ౧౭ ॥
దత్త్వా పఞ్చవిధం ధూపం పాయసం చ నివేదయేత్ । దధిభక్తం చ మధ్వాజ్యపరిప్లుతమ
తః పరమ్ ॥ ౧౮ ॥ శుద్ధాన్నం చైవ ముద్గాన్నం షడ్విధం చ నివేదయేత్ । అథ పఞ్చవి
ధం వాపి సఘృతం వినివేదయేత్ ॥ ౧౯ ॥ కేవలం చాపి శుద్ధాన్నమాఢకం తణ్డులం పచే
త్ । కృత్వా ప్రదక్షిణం చాన్తే నమస్కృత్య ముహుర్ముహుః ॥ ౨౦ ॥ స్తుత్వా చ దేవ
మీశానం పునస్సమ్పూజ్య శఙ్కరమ్ । ఈశానం పురుషం చైవ అఘోరం వామమేవ
చ ॥ ౨౧ ॥ సద్యోజాతం జపంశ్చాపి పఞ్చభిః పూజయేచ్ఛివమ్ । అనేన విధినా దేవః
ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ వృక్షాః పుష్పాదిపత్రాద్యైరుపయుక్తాశ్శివార్చనే । గా
వశ్చైవ ద్విజశ్రేష్ఠాః ప్రయాన్తి పరమాం గతిమ్ ॥ ౨౩ ॥ పూజయేద్యశ్శివం రుద్ర

శర్వంభవమజంసకృత్ । సయాతిశివసాయుజ్యంపునరావృత్తివర్జితమ్ ॥ ౨౪॥అర్చి
తంపరమేశానంభవంశర్వముమాపతిమ్ । సకృచ్ఛ్రీసఙ్గాద్వాదృష్ట్వాసర్వపాపైః
ప్రముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ పూజితంవామహాదేవంపూజ్యమానమథాపివా । దృష్ట్వాప్ర
యాతివైమర్త్యోబ్రహ్మలోకంనసంశయః ॥ ౨౬ ॥ శ్రుత్వానుమోదయేచ్చాపిస
యాతిపరమాంగతిమ్ । యోదద్యాద్ఘృతదీపంచసకృల్లిఙ్గస్యచాగ్రతః ॥ ౨౭ ॥ స
తాంగతిమవాప్నోతిస్వాశ్రమైర్దుర్లభాంస్థిరామ్। దీపవృక్షంపార్థివంవాదారవంవా
శివాలయే ॥ ౨౮ ॥ దత్వాకులశతంసాగ్రంశివలోకేమహీయతే । ఆయసంతామ్ర
జంవాపిరౌప్యంసౌవర్ణికంతథా ॥ ౨౯ ॥ శివాయదీపంయోదద్యాద్విధినావాపిభ
క్తితః । సూర్యాయుతసమైశ్శుభ్రైర్యానైశ్శివపురంవ్రజేత్ ॥ ౩౦ ॥ కార్తికేమా
సియోదద్యాద్ఘృతదీపంశివాగ్రతః । సమ్పూజ్యమానంవాపశ్యేద్విధినాపరమేశ్వ
రమ్ ॥ ౩౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మణోలోకంశ్రద్ధయామునిసత్తమాః । ఆవాహనంసు
సాన్నిధ్యంస్థాపనంపూజనంతథా ॥ ౩౨ ॥ సమ్ప్రోక్తంరుద్రగాయత్ర్యాఆసనం
ప్రణవేనవై । పఞ్చభిస్స్నపనంప్రోక్తంరుద్రాద్యైశ్చవిశేషతః ॥ ౩౩ ॥ ఏవంస
మ్పూజయేన్నిత్యందేవదేవముమాపతిమ్ । బ్రహ్మాణందక్షిణేతస్యప్రణవేనసమర్చయే
త్ ॥ ౩౪ ॥ ఉత్తరేదేవదేవేశంవిష్ణుంగాయత్రియాయజేత్ । వహ్నౌహుత్వాయ
థాన్యాయంపఞ్చభిఃప్రణవేనచ ॥ ౩౫ ॥ సయాతిశివసాయుజ్యమేవంసమ్పూజ్య
శఙ్కరమ్ । ఇతిసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తోలిఙ్గార్చనవిధిక్రమః ॥ ౩౬ ॥ వ్యాసేనకథితఃపూ
ర్వంశ్రుత్వారుద్రముఖాత్స్వయమ్ ॥ ౩౭ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగేఅధికారిభేదేనశివపూజా
ఫలకథనంనామ అశీతితమోధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరోక్తపశుపాశవిమోచకపాశుపతవ్రతమాహాత్మ్యమ్

ఋషయః॥కథంపశుపతింద్రష్ట్వాపశుపాశవిమోక్షణమ్ । పశుత్వంతత్యజు
ర్దేవాస్తన్నోవక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పురాకైలాసశిఖరేభోగ్యాఖ్యేస్వ
పురేస్థితమ్ । సమేత్యదేవాస్సర్వజ్ఞమాజగ్ముస్తత్ప్రసాదతః ॥ ౨ ॥ హితాయస
ర్వదేవానాంబ్రహ్మణాచజనార్దనః । గరుడస్యతథాస్కన్ధమారుహ్యపురుషోత్త
మః ॥ ౩ ॥ జగామదేవతాభిర్వైదేవదేవాన్తికంహరిః । సర్వేసమ్ప్రాప్యదేవస్య
సౌధంగిరివరంశుభమ్ ॥ ౪ ॥ సేన్ద్రాస్ససాధ్యాస్సయమాఃప్రణేముర్గిరిముత్తమమ్ ।
భగవాన్వాసుదేవోసౌగరుడాద్గరుడధ్వజః ॥ ౫ ॥ అవతీర్యగిరింమేరుమారురోహ
సురోత్తమైః ॥ సకలదురితహీనంసర్వదంభోగముఖ్యంముదితకురరబృన్దంనాదితంసా

గబృన్దైః॥౬॥మధురరుణితగీతంసానుకూలాన్ధకారంపదరుచితవనాన్తంకాన్తవాతా
తోయమ్ । భవనశతసహస్రైర్జుష్టమాదిత్యకల్పైర్లలితగతివిదగ్ధైర్హంసబృన్దైశ్చభి
న్నమ్॥ ౭ ॥ ధవఖదిరపలాశైశ్చన్దనాద్యైశ్చవృక్షైర్ద్విజవరగణబృన్దైఃకోకిలాద్యై
ర్ద్విరేఫైః । క్వచిదశేషసురద్రుమసఙ్కులంకురవకైఃప్రియకైస్తిలకైస్తథా ॥ ౮
బహుకదమ్బతమాలలతావృతంగిరివరంశిఖరైర్వివిధైస్తథా॥గిరేఃపృష్ఠేపురంశార్వ
కల్పితంవిశ్వకర్మణా ॥ ౯ ॥ క్రీడార్థందేవదేవస్యభవస్యపరమేష్ఠినః । అపశ్యంస్త
త్పురందేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాస్సమాహితాః॥ ౧౦ ॥ ప్రణేముర్దూరతశ్చైవప్రభావా
దేవశూలినః॥సహస్రసూర్యప్రతిమంమహాన్తంసహస్రశస్సర్వగుణైశ్చభిన్నమ్॥౧౧
జగామకైలాసగిరింమహాత్మామేరుప్రభాగేపురమాదిదేవః । తతోథనారీగజవా
సఙ్కులంరథైరనేకైరమరారిసూదనః॥ ౧౨॥ గణైర్గణేశైశ్చగిరీన్ద్రసన్నిభంమహా
పురద్వారమజోహరిశ్చ।అథజామ్బూనదమయైర్భవనైర్మణిభూషితైః॥ ౧౩॥విమానై
ర్వివిధాకారైఃప్రాకారైశ్చసమావృతమ్। దృష్ట్వాశమ్భోఃపురంబాహ్యందేవైస్స
హ్మకైర్హరిః॥ ౧౪ ॥ ప్రహృష్టవదనోభూత్వాప్రవివేశతతఃపురమ్।హర్మ్యప్రాసాద
మ్బాధంమహాట్టాలసమన్వితమ్ ॥ ౧౫ ॥ ద్వితీయందేవదేవస్యచతుర్ద్వారంసుశో
నమ్ । వజ్రవైడూర్యమాణిక్యమణిజాలైస్సమావృతమ్ ॥ ౧౬ ॥ డోలావిక్షేపస
యుక్తంఘణ్టాచామరభూషితమ్ । మృదఙ్గమురజైర్జుష్టంవీణావేణునినాదితమ్॥౧౭
నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైర్భూతసఙ్ఘైశ్చసంవృతమ్ । దేవేన్ద్రభవనాకారైర్భవనైర్ద
మోహనైః॥౧౮॥ ప్రాసాదశృఙ్గేష్వథపౌరనార్యస్సహస్రశఃపుష్పఫలాక్షతాద్యై
స్థితాఃకరైస్తస్యహరేస్సమన్తాత్ప్రచిక్షిపుర్మూర్ధ్నియథాభవస్య ॥ ౧౯ ॥ దృష్ట్వా
నార్యస్తదావిష్ణుంమదఘూర్ణితలోచనాః । విశాలజఘనాస్సద్యోననృతుర్ముముదు
గుః ॥ ౨౦ ॥ కాశ్చిద్దృష్ట్వాహరింనార్యఃకిఞ్చిత్ప్రహసితాననాః । కిఞ్చిద్విస్ర
స్త్రాశ్చస్రస్తకాఞ్చీగుణాజగుః ॥ ౨౧ ॥ చతుర్థంపఞ్చమంచైవషష్ఠంచసప్తమంత
థా । అష్టమంనవమంచైవదశమంచపురోత్తమమ్ ॥ ౨౨ ॥ అతీత్యాసాద్యదేవస్య
రంశమ్భోస్సుశోభనమ్ । సువృత్తంసుతరాంశుభ్రంకైలాసశిఖరేశుభే ॥ ౨౩
సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైశ్చవిభూషితమ్। స్ఫాటికైర్మణ్డపైశ్శుభ్రైర్జామ్బూ
నదమయైస్తథా ॥ ౨౪ ॥ నానారత్నమయైశ్చైవదిగ్విదిక్షువిభూషితమ్ । గో
రైర్గోపతేశ్శమ్భోర్నానాభూషణభూషితైః॥ ౨౫ ॥ అనేకైస్సర్వతోభద్రైస్స
రత్నమయైస్తథా । ప్రాకారైర్వివిధాకారైరష్టావింశతిభిర్వృతమ్॥ ౨౬॥ ఉప
రైర్మహాద్వారైర్దిక్షువివిధైర్దృఢైః। గుహ్యాలయైర్గుహ్యగుహైర్గుహస్యభవనై
ఛైః ॥ ౨౭ ॥ గ్రామ్యైరనైర్మహాభాగామౌక్తికైర్దృష్టిమోహనైః । గణే

తపనైర్దివ్యైః పద్మరాగమయైస్తథా ॥ ౨౮ ॥ చన్దనైర్వివిధాకారైః పుష్పోద్యానైశ్చ
శోభనైః । తటాకైర్దీర్ఘికాభిశ్చ హేమసోపానపఙ్క్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ స్త్రీణాం గ
తిజితైర్హంసైస్సేవితాభిస్సమన్తతః । మయూరైశ్చైవ కారణ్డైః కోకిలైశ్చక్రవాళ
కైః ॥ ౩౦ ॥ శోభితాభిశ్చ వాపీభిర్దివ్యామృతజలైస్తథా । సంలాపాలాపకుశలై
స్సర్వాభరణభూషితైః ॥ ౩౧ ॥ స్తనభారావనమ్రైశ్చ మదాఘూర్ణితలోచనైః । గే
యనాదరతైర్దివ్యై రుద్రకన్యాసహస్రకైః ॥ ౩౨ ॥ నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైరమరైరపి
దుర్లభైః । ప్రఫుల్లామ్బుజబృన్దాఢ్యైస్తథా ద్విజవరైరపి ॥ ౩౩ ॥ రుద్రస్త్రీగణస
ఙ్కీర్ణైర్జలక్రీడారతైస్తథా । రతోత్సవరతైశ్చైవ లలితైశ్చ పదే పదే ॥ ౩౪ ॥ గ్రామ
రాగానురక్తైశ్చ పద్మరాగసమప్రభైః । స్త్రీసఙ్ఘైర్దేవదేవస్య భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౩౫ ॥
దృష్ట్వా విస్మయమాపన్నాస్తస్థుర్దేవాస్సమన్తతః । తత్రైవ దదృశుర్దేవా బృన్దం రుద్ర
గణస్య చ ॥ ౩౬ ॥ గణేశ్వరాణాం వీరాణామపి బృన్దం సహస్రశః । సువర్ణకృతసోపా
నాన్వజ్రవైడూర్యభూషితాన్ ॥ ౩౭ ॥ స్ఫాటికాన్దేవదేవస్య దదృశుస్తే విమానకాన్ ।
తేషాం శృఙ్గేషు హృష్టాశ్చ నార్యః కమలలోచనాః ॥ ౩౮ ॥ విశాలజఘనాయత్తా గన్ధ
ర్వాప్సరసస్తథా । కిన్నర్యః కిన్నరాశ్చైవ భుజఙ్గాస్సిద్ధకన్యకాః ॥ ౩౯ ॥ నానావే
షధరాశ్చాన్యా నానాభూషణభూషితాః । నానాప్రభావసంయుక్తా నానాభోగరతి
ప్రియాః ॥ ౪౦ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యాః పద్మపత్రాయతేక్షణాః । పద్మకిఞ్జల్కసఙ్కా
శైరంశుకై రతిశోభనాః ॥ ౪౧ ॥ వలయైర్నూపురైర్హారైశ్ఛత్రైశ్చిత్రైస్తథాంశు
కైః । భూషితా భూషితైశ్చాన్యైర్మణ్డితా మణ్డనప్రియాః ॥ ౪౨ ॥ దృష్ట్వాథ బృన్దం
సురసున్దరీణాం గణేశ్వరాణాం సురసున్దరీణామ్ । జగ్ముర్గణేశస్య పురం సురేశాః పుర
ద్విషశ్శక్రపురోగమాశ్చ ॥ ౪౩ ॥ దృష్ట్వాథ తస్థుస్సురసిద్ధసఙ్ఘాః పురస్య మధ్యే
పురుహూతపూర్వాః । భవస్య బాలార్కసహస్రవర్ణం విమానమాద్యం పరమేశ్వర
స్య ॥ ౪౪ ॥ అథ తస్య విమానస్య ద్వారి సంస్థం గణేశ్వరమ్ । నన్దినం దదృశుస్సర్వే దే
వాశ్శక్రపురోగమాః ॥ ౪౫ ॥ తం దృష్ట్వా నన్దినం సర్వే ప్రణమ్యాహుర్గణేశ్వరమ్ । జ
యేతి దేవాస్తం దృష్ట్వా సోప్యాహ చ గణేశ్వరః ॥ ౪౬ ॥ భోభో దేవా మహాభాగా
స్సర్వే నిర్ధూతకల్మషాః । సమ్ప్రాప్తాస్సర్వలోకేశా వక్తుమర్హథ సువ్రతాః ॥ ౪౭ ॥
తమాహుర్వరదం దేవం వారణేన్ద్రసమప్రభమ్ । పశుపాశవిమోక్షార్థం దర్శయాస్మా
న్మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౮ ॥ పురా పురత్రయం దగ్ధుం పశుత్వం పరిభాషితమ్ । శఙ్కి
తాశ్చ వయం తత్ర పశుత్వం ప్రతి సువ్రత ॥ ౪౯ ॥ వ్రతం పాశుపతం ప్రోక్తం భవేన పర
మేష్ఠినా । వ్రతేనానేన భూతేశ పశుత్వం నైవ విద్యతే ॥ ౫౦ ॥ అథ ద్వాదశవర్షం వా
మాసద్వాదశకం తు వా । దినద్వాదశకం వాపి కృత్వా తద్వ్రతముత్తమమ్ ॥ ౫౧ ॥

ముచ్యన్తేపశవస్సర్వేపశుపాశైర్భవస్యతు । దర్శయామాసతాన్దేవాన్నారాయణ
పురోగమాన్ ॥ ౫౨ ॥ నన్దీశిలాదతనయస్సర్వభూతగణాగ్రణీః । తందృష్ట్వాదేవమీ
శానంసామ్బంసగణమవ్యయమ్ ॥ ౫౩ ॥ ప్రణేముస్తుష్టువుశ్చైవప్రీతికణ్టకితత్వచః ।
విజ్ఞాప్యశితికణ్ఠాయపశుపాశవిమోక్షణమ్ ॥ ౫౪ ॥ తస్థుస్తదాగ్రతశ్శమ్భోఃప్రణిప
త్యపునఃపునః । తతస్సమ్ప్రేక్ష్యతాన్సర్వాన్దేవదేవోవృషధ్వజః॥ ౫౫ ॥ విశోధ్య
తేషాందేవానాంపశుత్వంపరమేశ్వరః । వ్రతంపాశుపతంచైవస్వయందేవోమహే
శ్వరః॥ ౫౬ ॥ ఉపదిశ్యమునీనాంచసహాస్తేచామ్బయాభవః । తదాప్రభృతితేదేవా
స్సర్వేపాశుపతాస్స్మృతాః॥ ౫౭ ॥ పశూనాంచపతిర్యస్మాత్తేషాంసాక్షాద్ధిదేవతా।
తస్మాత్పాశుపతాఃప్రోక్తాస్తపస్తేపుశ్చతేపునః ॥ ౫౮ ॥ తతోద్వాదశవర్షాన్తేముక్త
పాశాస్సురోత్తమాః । యయుర్యథాగతంసర్వేబ్రహ్మణాసహవిష్ణునా ॥ ౫౯ ॥ ఏ
తద్వఃకథితంసర్వంపితామహముఖాచ్ఛ్రుతమ్ । పురాసనత్కుమారేణతస్మాద్వ్యా
సేనధీమతా ॥ ౬౦ ॥ యశ్శ్రావయేచ్ఛుచిర్విప్రాఞ్ఛృణుయాద్వాశుచిర్నరః ।
సదేహభేదమాసాద్యపశుపాశైఃప్రముచ్యతే ॥ ౬౧ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేపరమేశ్వరోక్తపశుపాశవిమో
చకపాశుపతవ్రతమాహాత్మ్యకథనంనామఏకాశీతితమోధ్యాయః.

॥ పశుపాశవిమోచకశివలిఙ్గార్చనవ్రతానుష్ఠానక్రమః ॥

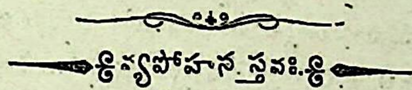
ఋషయః ॥ వ్రతమేతత్త్వయాప్రోక్తంపశుపాశవిమోక్షణమ్ । వ్రతంపా
శుపతంలైఙ్గంపురాదేవైరనుష్ఠితమ్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంయథాపూర్వం
త్వయాశ్రుతమ్ ॥ సూతః ॥ పురాసనత్కుమారేణపృష్టశ్శైలాదిరాదరాత్ ॥ ౨ ॥
నన్దీప్రాహవచస్తస్మైప్రవదామిసమాసతః । దేవైర్దైత్యైస్తథాసిద్ధైర్గన్ధర్వైస్సిద్ధ
చారణైః ॥ ౩ ॥ మునిభిశ్చమహాభాగైరనుష్ఠితమనుత్తమమ్ । వ్రతంద్వాదశలిఙ్గా
ఖ్యంపశుపాశవిమోక్షణమ్ ॥ ౪ ॥ భోగదంయోగదంచైవకామదంముక్తిదంశుభ
మ్ । అవియోగకరంపుణ్యంభక్తానాంభయనాశనమ్॥ ౫ ॥ షడఙ్గసహితాన్వేదాన్
ధీత్వాతేనఃర్మితమ్ । సర్వదానోత్తమంపుణ్యమశ్వమేధాయుతాధికమ్ ॥ ౬ ॥ స
ర్వమఙ్గళదంపుణ్యంసర్వశత్రువినాశనమ్ । సంసారార్ణవమగ్నానాంజన్తూనాం
మోక్షదమ్ ॥ ౭ ॥ సర్వవ్యాధిహరంచైవసర్వజ్వరవినాశనమ్ । దేవైరనుష్ఠితం
పూర్వంబ్రహ్మణావిష్ణునాతథా ॥ ౮ ॥ కృత్వాకనీయసంలిఙ్గంస్నాప్యచన్దనవారిణా
చైత్రమాసాదవిప్రేన్ద్రాశ్శివలిఙ్గవ్రతంచరేత్ ॥ ౯ ॥ కృత్వాహైమంశుభంపద్మం
ర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । నవరత్నైశ్చఖచితమష్టపత్రంయథావిధి॥ ౧౦॥ కర్ణికాయా

న్యాసేల్లిఙ్గంస్ఫాటికంపీఠసంయుతమ్ । తత్రభక్త్యాయథాన్యాయమర్చయేద్బిల్వపత్ర
కైః ॥ ౧౧ ॥ సితైస్సహస్రకమలైరక్తైర్నీలోత్పలైరపి । శ్వేతార్కకర్ణికారైశ్చ
కరవీరైర్బకైరపి॥ ౧౨ ॥ ఏతైరన్యైర్యథాలాభంగాయత్ర్యాతస్యసువ్రతాః । స
మ్పూజ్యచైవగన్ధాద్యైర్ధూపైర్దీపైశ్చమఙ్గలైః ॥ ౧౩ ॥ నీరాజనాద్యైరన్యైశ్చలిఙ్గ
మూర్తింమహేశ్వరమ్ । అగరుందక్షిణేదద్యాద్ఘోరేణద్విజోత్తమాః॥ ౧౪॥ పశ్చి
మేసద్యమన్త్రేణదివ్యాంచైవమనశ్శిలామ్।ఉత్తరేవామదేవేనచన్దనంవాపిదాపయే
త్ ॥ ౧౫ ॥ పురుషేణమునిశ్రేష్ఠాహరితాళంచపూర్వతః । సితాగరూద్భవంవిప్రా
స్తథాకృష్ణాగరూద్భవమ్ ॥ ౧౬ ॥ తథాగుగ్గులుధూపంచసౌగన్ధికమనుత్తమమ్ । సి
తారంనామధూపంచదద్యాదీశాయభక్తితః ॥ ౧౭ ॥ మహాచరుర్నివేద్యస్స్యాద్దా
థకాన్నమథాపివా । ఏతద్వఃకథితంపుణ్యంశివలిఙ్గమహావ్రతమ్॥ ౧౮॥ సర్వమాసే
షుసామాన్యంవిశేషోపిచకీర్త్యతే। వైశాఖేవజ్రలిఙ్గంచజ్యేష్ఠేమారకతంతథా॥౧౯॥
ఆషాఢేమౌక్తికంలిఙ్గంశ్రావణేనీలనిర్మితమ్ । మాసిభాద్రపదేలిఙ్గంపద్మరాగమయం
శుభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఆశ్వినేచైవవిప్రేన్ద్రాగోమేధకమయంశుభమ్ । ప్రవాళేనైవకా
ర్తిక్యాంతథావైమార్గశీర్షకే ॥ ౨౧ ॥ వైడూర్యనిర్మితంలిఙ్గంపుష్యరాగేణపుష్యకే।
మాఘేచసూర్యకాన్తేనఫాల్గుణేస్ఫాటికేనచ॥ ౨౨॥ సర్వమాసేషుకమలంహైమమే
కంపిధీయతే।అలాభేరాజతంవాపికేవలంకమలంతువా ॥ ౨౩ ॥ రత్నానామప్య
లాభేతుహేమ్నావారాజతేనవా । రజతస్యాప్యలాభేతుతామ్రలోహేనకారయే
త్॥ ౨౪ ॥ శైలంవాదారుజంవాపిమృణ్మయంవాసవేదికమ్ । సర్వగన్ధమయంవా
పిక్షణికంపరికల్పయేత్ ॥ ౨౫ ॥ హైమన్తికేమహాదేవంశ్రీపత్రేణైవపూజయేత్।
సర్వమాసేషుకమలంహైమమేకమథాపివా ॥ ౨౬ ॥ రాజతంవాపికమలంహైమ
కర్ణికముత్తమమ్ । రాజతస్యాప్యలాభేతుబిల్వపత్రైస్సమర్చయేత్ ॥ ౨౭ ॥ సహ
స్రకమలాలాభేతదర్ధేనాపిపూజయేత్ ।తదర్ధార్ధేనవారుద్రమష్టోత్తరశతేనవా॥౨౮॥
బిల్వపత్రేస్థితాలక్ష్మీర్దేవీలక్షణసంయుతా । నీలోత్పలేమ్బికాసాక్షాదుత్పలేషణ్ము
ఖస్స్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥ పద్మాశ్రితోమహాదేవస్సర్వదేవపతిశ్శివః । తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేనశ్రీపత్రంనత్యజేద్బుధః ॥ ౩౦ ॥ నీలోత్పలంచోత్పలంచకమలంచవిశేషతః ।
సర్వవశ్యకరంపద్మంశిలాసర్వార్థసిద్ధిదా ॥ ౩౧ ॥ కృష్ణాగరుసముద్భూతంసర్వపా
పనికృన్తనమ్ । గుగ్గులుప్రభృతీనాంచదీపానాంచనివేదనమ్॥ ౩౨॥సర్వరోగక్షయం
చైవచన్దనంసర్వసిద్ధిదమ్ । సౌగన్ధికంతథాధూపంసర్వకామార్థసాధకమ్ ॥ ౩౩ ॥
శ్వేతాగరూద్భవంచైవతథాకృష్ణాగరూద్భవమ్ । సౌమ్యంశీతారిధూపంచసాక్షాన్ని
ర్వాణసిద్ధిదమ్ ॥ ౩౪ ॥ శ్వేతార్కకుసుమేసాక్షాచ్చతుర్వక్త్రఃప్రజాపతిః । కర్ణి
కారస్యకుసుమేమేధాసాక్షాద్వ్యవస్థితా ॥ ౩౫ ॥ కరవీరేగణాధ్యక్షోబకేనారా
యణస్స్వయమ్ । సుగన్ధిషుచసర్వేషుకుసుమేషునగాత్మజా ॥ ౩౬ ॥ తస్మాదేతైర్య

ఫాలాభం పుష్పధూపాదిభిశ్శుభైః। పూజయేద్దేవదేవేశం భక్త్యా విత్తానుసారతః ॥౩౭॥
నివేదయేత్తతో భక్త్యా పాయసం చ మహాచరుమ్ । సఘృతం సోపదంశం చ సర్వద్రవ్య
సమన్వితమ్ ॥ ౩౮ ॥ శుద్ధాన్నం వాపి ముద్గాన్నమాఢకం చార్ధకం తు వా। చామరం తా
ళవృన్తం చ తస్మై భక్త్యా నివేదయేత్ ॥ ౩౯ ॥ ఉపహారాణి పుణ్యాని న్యాయేనైవార్జి
తాన్యపి । నానావిధాని చాగ్ర్యాణి ప్రోక్షితాన్యమ్భసా పునః ॥ ౪౦ ॥ నివేదయేచ్ఛ్రద
ద్ధయా భక్తియుక్తేన చేతసా । క్షీరాద్యైస్సర్వదేవానాం స్థిత్యర్థమమృతం ధ్రువ
మ్ ॥ ౪౧ ॥ విష్ణునా జిష్ణునా సాక్షాదన్నే సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । భూతానామన్న
దానేన ప్రీతిర్భవతి శఙ్కరే ॥ ౪౨ ॥ తస్మాత్సమ్పూజయేద్దేవమన్నే ప్రాణే ప్రతిష్ఠి
తాః । ఉపహారేతథాతుష్టిర్వై లిఙ్గే నైవ వనస్స్వయమ్ ॥ ౪౩ ॥ సర్వాత్మకో మహాదే
వో గన్ధతో యేహ్యపావృతః। పీఠే వై ప్రకృతిస్సాక్షాన్మహదాద్యైర్వ్యవస్థితా ॥౪౪॥
తస్మాద్దేవం యజేద్భక్త్యా ప్రతిమాసం యథావిధి । పౌర్ణమాస్యాం వ్రతం కార్యం సర్వ
కామార్థసిద్ధయే ॥ ౪౫ ॥ సత్యం శౌచం దయా శాన్తిస్సన్తోషో దానమేవ చ । పౌర్ణమా
స్యామమావాస్యాముపవాసం చ కారయేత్ ॥ ౪౬ ॥ సంవత్సరాన్తే గోదానం వృషో
త్సర్గం విశేషతః । భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్భక్త్యా శ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ ॥ ౪౭ ॥
తల్లిఙ్గం పూజితం తేన సర్వద్రవ్యసమన్వితమ్ । స్థాపయేద్వా శివక్షేత్రే దాపయేద్బ్రా
హ్మణాయ వా ॥ ౪౮ ॥ య ఏవం సర్వమాసేషు శివలిఙ్గమహావ్రతమ్ । కుర్యాద్భక్త్యా
మునిశ్రేష్ఠాస్స ఏవ తపతాం వరః ॥ ౪౯ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశైర్విమానై రత్నభూ
షితైః । గత్వా శివపురం దివ్యం నేహాయాతి కదాచన ॥ ౫౦ ॥ అథవా హ్యేకమాసం
వా చరేదేవం వ్రతోత్తమమ్ । శివలోకమవాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౫౧ ॥
అథవాసక్తచిత్తశ్చేద్యాన్యాన్త్సఞ్చిన్తయేద్వరాన్ । వర్షమేకం చరేదేవం తాంస్తా
న్ప్రాప్య శివం వ్రజేత్ ॥ ౫౨ ॥ దేవత్వం వా పితృత్వం వా దేవరాజత్వమేవ చ । గాణ
పత్యపదం వాపి సక్తోపి లభతే నరః ॥ ౫౩ ॥ విద్యార్థీ లభతే విద్యాం భోగార్థీ భోగమా
ప్నుయాత్ । ద్రవ్యార్థీ చ నిధిం పశ్యేదాయుః కామశ్చిరాయుషమ్ ॥ ౫౪ ॥ యాన్యాం
శ్చిన్తయతే కామాంస్తాంస్తాన్ప్రాప్యేహ మోదతే । ఏకమాసవ్రతాదేవ సోన్తే రుద్ర
త్వమాప్నుయాత్ ॥ ౫౫ ॥ ఇదం పవిత్రం పరమం రహస్యం వ్రతోత్తమం విశ్వసృజా
పి సృష్టమ్ । హితాయ దేవాసురసిద్ధమర్త్యవిద్యాధరాణాం పరమం శివేన ॥ ౫౬ ॥ స
మ్పూజ్య పూజ్యం విధినైవ మీశం ప్రణమ్య మూర్ధ్నా సహ భృత్యపుత్రైః । వృషోహ్యస
నామ జపేత్స్తవం చ ప్రదక్షిణం కృత్వా శివం ప్రయత్నాత్ ॥ ౫౭ ॥ పురా కృతం విశ్వస్స

జాస్తవంచహితాయదేవేనజగత్త్రియస్య । పితామహేనైవసురైశ్చసార్ధంమహానుభావేనమహర్షిముఖ్యమేతత్ ॥ ౫౮ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పశుపాశవిమోచకశివలిఙ్గవ్రతానుష్ఠానకథనంనామ ద్వ్యశీతితమోధ్యాయః.

వ్యపోహనస్తవః.

సూతః ॥ వ్యపోహనస్తవంవక్ష్యేసర్వసిద్ధిప్రదంశుభమ్। నన్దినశ్చముఖాచ్ఛ్రుత్వాకుమారేణమహాత్మనా॥ ౧ ॥ వ్యాసాయకథితంతస్మాద్బహుమానేనవైమయా। నమశ్శివాయశుద్ధాయనిర్మలాయయశస్వినే ॥ ౨ ॥ దుష్టాన్తకాయసర్వాయభవాయపరమాత్మనే । పఞ్చవక్త్రోదశభుజోహ్యక్షపఞ్చదశైర్యుతః ॥ ౩ ॥ శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశస్సర్వాభరణభూషితః । సర్వజ్ఞస్సర్వగశ్శాన్తస్సర్వోపరిసుసంస్థితః॥ ౪ ॥ పద్మాసనస్థస్సోమేశః పాపమాశువ్యపోహతు । ఈశానఃపురుషశ్చైవఅఘోరస్సద్యఏవచ ॥ ౫ ॥ వామదేవశ్చభగవాన్పాపమాశువ్యపోహతు । అనన్తస్సర్వవిద్యేశస్సర్వజ్ఞస్సర్వదఃప్రభుః॥ ౬ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్సమేపాపంవ్యపోహతు । సూక్ష్మస్సురాసురేశానోవిశ్వేశోగణపూజితః ॥ ౭ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్సమేపాపంవ్యపోహతు । శివోత్తమోమహాపూజ్యశ్శివధ్యానపరాయణః॥ ౮ ॥ సర్వగస్సర్వదశ్శాన్తస్సమేపాపంవ్యపోహతు । ఏకాక్షోభగవానీశశ్శివార్చనపరాయణః ॥ ౯॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్సమేపాపంవ్యపోహతు । త్రిమూర్తిర్భగవానీశశ్శివభక్తిప్రబోధకః ॥ ౧౦ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్సమేపాపంవ్యపోహతు । శ్రీకణ్ఠశ్శ్రీపతిశ్శ్రీమాఞ్ఛివధ్యానరతస్సదా ॥ ౧౧ ॥ శివార్చనరతస్సాక్షాత్సమేపాపంవ్యపోహతు। శిఖణ్డీభగవాఞ్ఛాన్తశ్శివభస్మానులేపనః ॥ ౧౨ ॥ శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్సమేపాపంవ్యపోహతు । త్రైలోక్యనమితాదేవీసోల్కాకారాపురాతనీ ॥ ౧౩ ॥ దాక్షాయణీమహాదేవీగౌరీహైమవతీశుభా । ఏకపర్ణాగ్రజాసౌమ్యాపాటలావాతథైవచ ॥ ౧౪ ॥ అపర్ణావరదాదేవీవరదానైకతత్పరా । ఉమాసురహరాసాక్షాత్కౌశికీవాకపర్దినీ ॥ ౧౫ ॥ ఖట్వాఙ్గధారిణీదివ్యాకరాగ్రతరుపల్లవా । నైగమేయాదభిర్దివ్యైశ్చతుర్భిఃపుత్రకైర్వృతా ॥ ౧౬ ॥ మేనాయానన్దినీదేవీవారిజావారిజేక్షణా । అమ్బాయావీతశోకస్యనన్దినశ్చమహాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ శుభావత్యాస్సఖీశాన్తాపఞ్చచూడావరప్రదా । సృష్ట్యర్థంసర్వభూతానాంప్రకృతిత్వంగతావ్యయా॥ ౧౮॥ త్రయోవింశతిభిస్తత్త్వైర్మహదాద్యైర్విజృమ్భితా । లక్ష్మ్యాదిశక్తిభిర్నిత్యంనమితానన్దనన్దినీ ॥ ౧౯॥ మనోన్మనీమహాదేవీమాయావీమణ్డనప్రియా। మాయయాయాజగత్సర్వంబ్రహ్మాద్యంసచరాచరమ్ ॥ ౨౦ ॥ క్షోభిణీమోహినీనిత్యంయోగినాం

హృదిసంస్థితా । ఏకానేకస్థితా లోకే ఇన్దీవరనిభేక్షణా ॥ ౨౧ ॥ భక్త్యా పరమయా ని
త్యం సర్వదేవైరభిష్టుతా । గణేన్ద్రామ్భోజగర్భేన్ద్రయమవిత్తేశపూర్వకైః ॥ ౨౨ ॥
సంస్తుతా జననీ తేషాం సర్వోపద్రవనాశనీ । భక్తానామార్తిహా భవ్యా భవభావవినా
శనీ ॥ ౨౩ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదా దివ్యా భక్తానామప్రయత్నతః । సా మే సాక్షాన్మహాదేవీ పా
పమాశు వ్యపోహతు ॥ ౨౪ ॥ చణ్డస్సర్వగణేశానో ముఖాచ్ఛమ్భోర్వినిర్గతః । శివా
ర్చనరతశ్శ్రీమాన్స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౨౫ ॥ శాలఙ్కాయనపుత్రస్తు హలమా
ర్గోత్థితః ప్రభుః । జామాతా మరుతాం దేవస్సర్వభూతమహేశ్వరః ॥ ౨౬ ॥ సర్వగస్సర్వ
దృక్ఛర్వస్సర్వేశసదృశః ప్రభుః । సనారాయణకైర్దేవైస్సేన్ద్రచన్ద్రదివాకరైః ॥ ౨౭ ॥
సిద్ధైశ్చ యక్షగన్ధర్వైర్భూతైర్భూతవిధాయకైః । ఉరగైరృషిభిశ్చైవ బ్రహ్మణా చ
మహాత్మనా ॥ ౨౮ ॥ స్తుతస్త్రైలోక్యనాథస్తు మునిరన్తఃపురంస్థితః । సర్వదా పూజి
తస్సర్వైర్నన్దీ పాపం వ్యపోహతు ॥ ౨౯ ॥ మహాకాయో మహాతేజా మహాదేవ ఇవా
పరః । శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౩౦ ॥ మేరుమన్దరసఙ్కాశ
తటకూటప్రభేదనః । ఐరావతాదిభిర్దివ్యైర్దిగ్గజైశ్చ సుపూజితః ॥ ౩౧ ॥ సప్తపా
తాళపాదశ్చ సప్తద్వీపోరుజఙ్ఘకః । సప్తార్ణవాఙ్కుశశ్చైవ సర్వతీర్థోదరశ్శివః ॥ ౩౨ ॥
ఆకాశదేహో దిగ్బాహుస్సోమసూర్యాగ్నిలోచనః । హతాసురమహావృక్షో బ్రహ్మ
విద్యామహోత్కటః ॥ ౩౩ ॥ బ్రహ్మాద్యాధోరణైర్దివ్యైర్యోగపాశసమన్వితైః । బ
ద్ధో హృత్పుణ్డరీకాఖ్యే స్తమ్భే వృత్తిం నిరుధ్య చ ॥ ౩౪ ॥ నాగేన్ద్రవక్త్రో యస్సాక్షాద్గణ
కోటిశతైర్వృతః । శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౩౫ ॥ భృ
ఙ్గీశః పిఙ్గళాక్షోసౌ భసితాశస్తు దేహయుక్ । శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్స మే పాపం
వ్యపోహతు ॥ ౩౬ ॥ చతుర్భిస్తనుభిర్నిత్యం సర్వాసురనిబర్హణః । స్కన్దశ్శక్తి
ధరశ్శాన్తస్సేనానీశ్శిఖివాహనః ॥ ౩౭ ॥ దేవసేనాపతిశ్శ్రీమాన్స మే పాపం వ్యపో
హతు । భవశ్శర్వస్తథేశానో రుద్రః పశుపతిస్తథా ॥ ౩౮ ॥ ఉగ్రో భీమో మహాదే
వశ్శివార్చనరతస్సదా । ఏతాః పాపం వ్యపోహన్తు మూర్తయః పరమేష్ఠినః ॥ ౩౯ ॥
మహాదేవశ్శివో రుద్రశ్శఙ్కరో నీలలోహితః । ఈశానో విజయో భీమో దేవదేవో భ
వోద్భవః ॥ ౪౦ ॥ కపాలీశశ్చ విజ్ఞేయో రుద్రా రుద్రాంశసమ్భవాః । శివప్రణామస
మ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౪౧ ॥ వికర్తనో వివస్వాంశ్చ మార్తణ్డో భాస్క
రో రవిః । లోకప్రకాశకశ్చైవ లోకసాక్షీ త్రివిక్రమః ॥ ౪౨ ॥ ఆదిత్యశ్చ తథా సూర్య
శ్చాంశుమాంశ్చ దివాకరః । ఏతే వై ద్వాదశాదిత్యా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౪౩ ॥
గగనం స్పర్శనం తేజో రసశ్చ పృథివీ తథా । చన్ద్రస్సూర్యస్తథాత్మా చ తనవశ్శివభాషి
తాః ॥ ౪౪ ॥ పాపం వ్యపోహన్తు మమ భయం నిర్ణాశయన్తు మే । వాసవః పావకశ్చై
వ యమో నిరృతిరేవ చ ॥ ౪౫ ॥ వరుణో వాయుసోమౌ చ ఈశానో భగవాన్హరిః ॥

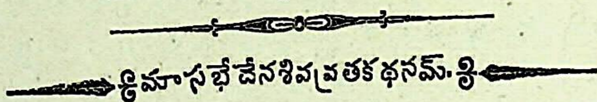
పితామహశ్చ భగవాఞ్ఛివధ్యానపరాయణః ॥ ౪౬ ॥ ఏతే పాపం వ్యపోహన్తు మనసా
కర్మణా కృతమ్। నభస్వాన్ స్పర్శనో వాయురనిలో మారుతస్తథా ॥ ౪౭ ॥ ప్రాణః
ప్రాణేశజీవేశౌ మారుతశ్శివభాషితాః । శివార్చనరతాస్సర్వే వ్యపోహన్తు మలం మ
మ ॥ ౪౮ ॥ ఖేచరీ చ సుచారీ చ బ్రహ్మేశో బ్రహ్మ బ్రహ్మధీః । సుషేణశ్శాశ్వతః పుష్ట
స్సుపుష్టశ్చ మహాబలః ॥ ౪౯ ॥ ఏతే వై చారణాశ్శమ్భోః పూజయాతీవ భావితాః ।
వ్యపోహన్తు మలం సర్వం పాపం చైవ మయా కృతమ్॥ ౫౦॥ మన్త్రజ్ఞో మన్త్రవిత్ప్రా
జ్ఞో మన్త్రరాట్సిద్ధపూజితః । సిద్ధవిత్పరమస్సిద్ధస్సర్వసిద్ధిప్రదాయినః ॥ ౫౧ ॥ వ్య
పోహన్తు మలం సర్వే సిద్ధాశ్శివపదార్చకాః । యక్షో యక్షేశధనదో జృమ్భకో మణిభ
ద్రకః ॥ ౫౨ ॥ పూర్ణభద్రేశ్వరో మాలీ శితికుణ్డలిరేవ చ। నరేన్ద్రశ్చైవ యక్షేశా వ్య
పోహన్తు మలం మమ ॥ ౫౩ ॥ అనన్తః కులికశ్చైవ వాసుకిస్తక్షకస్తథా। కర్కోటకో
మహాపద్మశ్శఙ్ఖపాలశ్చ కమ్బళః ॥ ౫౪ ॥ శివప్రణామసమ్పన్నాశ్శివదేహప్రభూష
ణాః । మమ పాపం వ్యపోహన్తు విషం స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౫౫ ॥ వీణాజ్ఞః కిన్నరశ్చైవ
సురసేనః ప్రమర్దనః । అతీశయస్సప్రయోగీ గీతజ్ఞశ్చైవ కిన్నరాః ॥ ౫౬ ॥ శివ
ప్రణామసమ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ । విద్యాధరశ్చ విబుధో విద్యారాశిర్విదాం
వరః ॥ ౫౭ ॥ విబుధో విబుధశ్శ్రీమాన్ కృతజ్ఞశ్చ మహాయశాః । ఏతే విద్యాధరా
స్సర్వే శివధ్యానపరాయణాః ॥ ౫౮ ॥ వ్యపోహన్తు మలం ఘోరం మహాదేవప్రసాద
తః। వామదేవో మహాజమ్భః కాలనేమిర్మహాబలః ॥ ౫౯ ॥ సుగ్రీవో మర్దకశ్చైవ పి
ఙ్గళో దేవమర్దనః । ప్రహ్లాదశ్చాప్యనుహ్లాదస్సంహ్లాదః కిలబాష్కలౌ॥ ౬౦ ॥ జమ్భః
కుమ్భశ్చ మాయావీ కార్తవీర్యః కృతఞ్జయః । ఏతే సురా మహాత్మానో మహాదేవపరా
యణాః॥ ౬౧ ॥ వ్యపోహన్తు భయం ఘోరమాసురం భావమేవ చ। గరుత్మాన్ ఖగతిశ్చై
వ పక్షిరాణ్ణాగమర్దనః॥ ౬౨ ॥ నాగశత్రుర్హిరణ్యాఙ్గో వైనతేయః ప్రభఞ్జనః। నాగా
శీర్విషనాశశ్చ విష్ణువాహన ఏవ చ ॥ ౬౩ ॥ ఏతేఽపి హిరణ్యవర్ణాభా గరుడా విష్ణువాహ
నాః । నానాభరణసమ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౬౪ ॥ అగస్త్యశ్చ వసిష్ఠశ్చ
అఙ్గిరా భృగురేవ చ । కాశ్యపో నారదశ్చైవ దధీచశ్చ్యవనస్తథా॥ ౬౫ ॥ ఉపమన్యు
స్తథాన్యే చ ఋషయశ్శివభావితాః । శివార్చనరతాస్సర్వే వ్యపోహన్తు మలం మ
మ ॥ ౬౬ ॥ పితరః పితామహాశ్చ తథైవ ప్రపితామహాః । అగ్నిష్వాత్తా బర్హిషద
స్తథా మాతామహాదయః ॥ ౬౭ ॥ వ్యపోహన్తు భయం పాపం శివధ్యానపరాయణాః।
లక్ష్మీశ్చ ధరణీ చైవ గాయత్రీ చ సరస్వతీ ॥ ౬౮ ॥ ఉమా దుర్గా శచీ జ్యేష్ఠా మాతరస్సుర
పూజితాః । దేవానాం మాతరశ్చైవ గణానాం మాతరస్తథా ॥ ౬౯ ॥ భూతానాం
మాతరస్సర్వా యత్ర యా గణమాతరః । ప్రసాదాద్దేవదేవస్య వ్యపోహన్తు మలం మ
మ ॥ ౭౦॥ ఊర్వశీ మేనకా చైవ రమ్భా రతితిలోత్తమాః । సుముఖీ దుర్ముఖీ చైవ కాము
కా కామవర్ధనీ ॥ ౭౧ ॥ తథాన్యాస్సర్వలోకేషు దివ్యాశ్చాప్సరసస్తథా । శివాయ తా

ణ్డవం నిత్యం కుర్వన్త్యోతీవ భావితాః ॥ ౭౨ ॥ దేవ్యశ్శివార్చనరతా వ్యపోహన్తు మలం
మమ । అర్కస్సోమో౽ఙ్గారకశ్చ బుధశ్చైవ బృహస్పతిః ॥ ౭౩ ॥ శుక్రశ్శనైశ్చరశ్చై
వ రాహుః కేతుస్తథైవ చ । వ్యపోహన్తు భయం ఘోరం గ్రహపీడాం శివార్చకాః ॥ ౭౪ ॥
మేషో వృషో౽థ మిథునస్తథా కర్కటకః శుభః । సింహశ్చ కన్యా విపులా తులా వై వృశ్చిక
స్తథా ॥ ౭౫ ॥ ధనుశ్చ మకరశ్చైవ కుమ్భో మీనస్తథైవ చ । రాశయో ద్వాదశ హ్యే
తే శివపూజాపరాయణాః ॥ ౭౬ ॥ వ్యపోహన్తు భయం పాపం ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥
అశ్వినీ భరణీ చైవ కృత్తికా రోహిణీ తథా ॥ ౭౭ ॥ శ్రీమన్మృగశిరశ్చార్ద్రా పున
ర్వసు పుష్య సార్పకాః । మఘా వై పూర్వఫాల్గున్య ఉత్తరాఫాల్గునీ తథా ॥ ౭౮ ॥
హస్తచిత్రా తథా స్వాతీ విశాఖా చానురాధికా । జ్యేష్ఠా మూలం మహాభాగా పూర్వా
షాఢా తథైవ చ ॥ ౭౯ ॥ ఉత్తరాషాఢికా చైవ శ్రవణం చ శ్రవిష్ఠికా । శతభిషక్పూ
ర్వభద్రా చ తథా ప్రోష్ఠపదా తథా ॥ ౮౦ ॥ పౌష్ణం చ దేవ్యస్సతతం వ్యపోహన్తు మలం
మమ । జ్వరః కుమ్భోదరశ్చైవ శఙ్కుకర్ణో మహాబలః ॥ ౮౧ ॥ మహాకర్ణః ప్రభా
తశ్చ మహాభూతప్రమర్దనః । శ్యేనజిచ్ఛివరూపస్య ప్రమథాః ప్రీతివర్ధనాః ॥ ౮౨ ॥ కో
టికోటిశతైశ్చైవ భూతానాం మాతరస్సదా । వ్యపోహన్తు భయం పాపం మహాదేవప్ర
సాదతః ॥ ౮౩ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నో హిమరాడమ్బుసన్నిభః । కున్దేన్దుసదృశాకా
రః కుమ్భకున్దేన్దుభూషణః ॥ ౮౪ ॥ బడబానలశత్రుర్యో బడబాముఖభేదనః । చతు
ష్పాదసమాయుక్తః క్షీరోద ఇవ పాణ్డురః ॥ ౮౫ ॥ రుద్రలోకే స్థితో నిత్యం రుద్రైస్సా
ర్ధం గణేశ్వరైః । వృషేన్ద్రో విశ్వధృగ్దేవో విశ్వస్య జగతః పితా ॥ ౮౬ ॥ వృతో నన్దా
దిభిర్నిత్యం మాతృభిర్మఖమర్దనః । శివార్చనరతో నిత్యం స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౮౭
గఙ్గా మాతా జగన్మాతా రుద్రలోకే వ్యవస్థితా । శివభక్తా తు యా నన్దా సా మే పాపం వ్య
పోహతు ॥ ౮౮ ॥ భద్రా భద్రపదా దేవీ శివలోకే వ్యవస్థితా । మాతా గవాం మహా
భాగా సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౮౯ ॥ సురభిస్సర్వతో భద్రా సర్వపాపప్రణాశనీ
రుద్రపూజారతా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౯౦ ॥ సుశీలా శీలసమ్పన్నా శ్రీ
దా శివభావితా । శివలోకే స్థితా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౯౧ ॥ సుమనాస్సు
భగా దివ్యా సురూపా సుయశావ్యయా । రుద్రలోకే స్థితా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహ
తు ॥ ౯౨ ॥ వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞస్సర్వకార్యాభిచిన్తకః । సమస్తగుణసమ్పన్న
స్సర్వదేవేశ్వరాత్మజః ॥ ౯౩ ॥ జ్యేష్ఠస్సర్వేశ్వరస్సౌమ్యో మహావిష్ణుతనుస్స్వయ
మ్ । ఆర్యస్సేనాపతిస్సాక్షాద్గహనో మఖమర్దనః ॥ ౯౪ ॥ ఐరావతగజారూఢః కృ
ష్ణకుఞ్చితమూర్ధజః । కృష్ణాఙ్గో రక్తనయనశ్శశిపన్నగభూషణః ॥ ౯౫ ॥ భూతైః ప్రే
తైః పిశాచైశ్చ కూష్మాణ్డైశ్చ సమావృతః । శివార్చనరతస్సాక్షాత్స మే పాపం వ్యపోహ
తు ॥ ౯౬ ॥ బ్రహ్మాణీ చైవ మాహేశీ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా । వారాహీ చైవ మాహే

క్షీర్చాముణ్డాగ్నేయికా తథా ॥ ౯౭ ॥ ఏతా వై మాతరస్సర్వాస్సర్వలోకప్రపూజి
తాః । యోగినీభిర్మహాపాపం వ్యపోహన్తు సమాహితాః ॥ ౯౮ ॥ వీరభద్రో మహా
తేజా హిమకున్దేన్దుసన్నిభః । రుద్రస్య తనయో రౌద్రశ్శూలాసక్తమహాకరః ॥ ౯౯ ॥
సహస్రబాహుస్సర్వజ్ఞస్సర్వాయుధధరస్స్వయమ్ । త్రేతాగ్నినయనో దేవస్త్రైలో
క్యాభయదః ప్రభుః ॥ ౧౦౦ ॥ మాతౄణాం రక్షకో నిత్యం మహావృషభవాహనః ।
త్రైలోక్యనమితశ్శ్రీమాఞ్ఛివపాదార్చనే రతః ॥ ౧౦౧ ॥ యజ్ఞస్య చ శిరశ్ఛేత్తా
పూష్ణో దన్తవినాశనః । వహ్నేర్హస్తహరస్సాక్షాద్భగనేత్రనిపాతనః ॥ ౧౦౨ ॥
పాదాఙ్గుష్ఠేన సోమాఙ్గపేషకః ప్రభుసంజ్ఞకః । ఉపేన్ద్రేన్ద్రయమాదీనాం దేవానా
మఙ్గరక్షకః ॥ ౧౦౩ ॥ సరస్వత్యా మహాదేవ్యా నాసికోష్ఠావకర్తనః । గణేశ్వరో
యస్సేనానీస్స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౧౦౪ ॥ జ్యేష్ఠా వరిష్ఠా వరదా వరాభరణభూ
షితా । మహాలక్ష్మీర్జగన్మాతా సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౧౦౫ ॥ మహామోహా మహా
భాగా మహాభూతగణైర్వృతా । శివార్చనరతా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౧౦౬ ॥
లక్ష్మీస్సర్వగుణోపేతా సర్వలక్షణసంయుతా । సర్వదా సర్వగా దేవీ సా మే పాపం
వ్యపోహతు ॥ ౧౦౭ ॥ సింహారూఢా మహాదేవీ పార్వత్యాస్తనయాఽవ్యయా । విష్ణో
ర్నిద్రా మహామాయా వైష్ణవీ సురపూజితా ॥ ౧౦౮ ॥ త్రినేత్రా వరదా దేవీ మహిషా
సురమర్దినీ । శివార్చనరతా దుర్గా సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౧౦౯ ॥ బ్రహ్మాణ్డధా
రకా రుద్రాస్సర్వలోకప్రపూజితాః । సత్యాశ్చ మానసాస్సర్వే వ్యపోహన్తు భయం మ
మ ॥ ౧౧౦ ॥ భూతాః ప్రేతాః పిశాచాశ్చ కూశ్మాణ్డగణనాయకాః । కూశ్మాణ్డకా
శ్చ తే పాపం వ్యపోహన్తు సమాహితాః ॥ ౧౧౧ ॥ అనేన దేవాన్స్తుత్వా తు చాన్తే సర్వం
సమాపయేత్ । ప్రణమ్య శిరసా భూమౌ ప్రతిమాసే ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౨ ॥ వ్యపో
హనస్తవం దివ్యం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి । విధూయ సర్వపాపాని రుద్రలోకే మ
హీయతే ॥ ౧౧౩ ॥ కన్యార్థీ లభతే కన్యాం జయకామో జయం లభేత్ । ధనకామో
లభేదర్థం పుత్రకామో బహూన్సుతాన్ ॥ ౧౧౪ ॥ విద్యార్థీ లభతే విద్యాం భోగార్థీ భో
గమాప్నుయాత్ । యాన్యాన్ప్రార్థయతే కామాన్మానవశ్శ్రవణాదిహ ॥ ౧౧౫ ॥
తాన్సర్వాఞ్ఛీఘ్రమాప్నోతి దేవానాం చ ప్రియో భవేత్ । పఠ్యమానమిదం పుణ్యం
యముద్దిశ్య తు పఠ్యతే ॥ ౧౧౬ ॥ తస్య రోగా న బాధన్తే వాతపిత్తాదిసమ్భవాః । నా
కాలే మరణం తస్య న సర్పైరపి దశ్యతే ॥ ౧౧౭ ॥ యత్పుణ్యం చైవ తీర్థానాం యజ్ఞానాం
చైవ యత్ఫలమ్ । దానానాం చైవ యత్పుణ్యం వ్రతానాం చ విశేషతః ॥ ౧౧౮ ॥ త
త్పుణ్యం కోటిగుణితం జప్త్వా చాప్నోతి మానవః । గోఘ్నశ్చైవ కృతఘ్నశ్చ వీరహా బ్ర
హ్మహా భవేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ శరణాగతఘాతీ చ మిత్రవిశ్వాసఘాతకః । దుష్టః పాపస

మాచారోమాతృహాపితృహాతథా ॥ ౧౨౦ ॥ వ్యపోహ్యసర్వపాపాని శివలోకేమహీ-
యతే ॥ ౧౨౦౫ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వ్యపోహ
నస్తవోనామత్రిశీతితమోధ్యాయః

మాసభేదేనశివవ్రతకథనమ్.

ఋషయః॥వ్యపోహనస్తవంపుణ్యంశ్రుతమస్మాభిరాదరాత్ । ప్రసఙ్గాల్లిఙ్గ-
దానస్యవ్రతాన్యపివదస్వనః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ వ్రతానివఃప్రవక్ష్యామిశుభానిమునిస-
త్తమాః । నన్దినాకథితాన్యాహబ్రహ్మపుత్రాయధీమతే ॥ ౨ ॥ తానివ్యాసాదుపశ్రుత్య
యుష్మాకంప్రవదామ్యహమ్ । అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాంపక్షయోరుభయోరపి॥ ౩॥
వర్షమేకంతుభుఞ్జానోనక్తంయఃపూజయేచ్ఛివమ్ । సర్వయజ్ఞఫలంప్రాప్యసయాతి
పరమాంగతిమ్॥ ౪ ॥ పృథివీంభాజనంకృత్వాభుక్త్వాపర్వసుమానవః । అహోరా-
త్రేణచైకేనత్రిరాత్రఫలమశ్నుతే ॥ ౫ ॥ ద్వయోర్మాసస్యపఞ్చమ్యోర్ద్వయోః
ప్రతిపదోర్నరః । క్షీరధారావ్రతంకుర్యాత్సోఽశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ ౬ ॥ కృష్ణాష్ట-
మ్యాంతునక్తేనయావత్కృష్ణచతుర్దశీ । భుఞ్జన్భోగానవాప్నోతిబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛ-
తి॥ ౭ ॥ యోఽబ్దమేకంప్రకుర్వీతనక్తంపర్వసుపర్వసు । బ్రహ్మచారీజితక్రోధశ్శివధ్యా-
నపరాయణః ॥ ౮ ॥ సంవత్సరాన్తేవిప్రేన్ద్రాన్భోజయేద్విధిపూర్వకమ్ । సయాతి
శాఙ్కరంలోకంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౯ ॥ ఉపవాసాత్పరంభైక్ష్యంభైక్ష్యాత్ప-
రమయాచితమ్ । అయాచితాత్పరంనక్తంతస్మాన్నక్తేనవర్తయేత్ ॥ ౧౦ ॥ దేవై-
ర్భుక్తంతుపూర్వాహ్ణేమధ్యాహ్నేఋషిభిస్తథా । అపరాహ్ణేచపితృభిస్సన్ధ్-
యాంగుహ్యకాదిభిః॥౧౧॥సర్వవేళామతిక్రమ్యనక్తభోజనముత్తమమ్। హవిష్యభో-
జనంస్నానంనక్తమాహారలాఘవమ్॥౧౨॥అగ్నికార్యమధశ్శయ్యాంనక్తభోజీసమా-
చరేత్ । ప్రతిమాసంప్రవక్ష్యామిశివవ్రతమనుత్తమమ్॥౧౩॥ధర్మకామార్థమోక్షార్థం
సర్వపాపవిశుద్ధయే । పుష్యమాసేచసమ్పూజ్యయఃకుర్యాన్నక్తభోజనమ్ ॥ ౧౪ ॥
సత్యవాదీజితక్రోధశ్శాలిగోధూమగోరసైః । పక్షయోరష్టమీంయత్నాదుపవాసేన
వర్తయేత్ ॥ ౧౫ ॥ భూమిశయ్యాంచమాసాన్తేపౌర్ణమాస్యాంఘృతాదిభిః । స్నా-
ప్యరుద్రంమహాదేవంసమ్పూజ్యవిధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౬ ॥ యావకంచోదనందత్త్వా స-
క్షీరంసఘృతంద్విజాః । భోజయేద్బ్రాహ్మణాఞ్ఛిష్టాన్దపేచ్ఛాన్తింవిశేషతః ॥౧౭॥
తథాగోమిథునంచైవకపిలంవినివేదయేత్ । భవాయదేవదేవాయశివాయపరమేష్ఠి-
నే ॥ ౧౮ ॥ సయాతిమునిశార్దూలవాహ్నేయంలోకముత్తమమ్ । భుక్త్వాసవిపు-
లాన్భోగాంస్తత్రైవసవిముచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ మాఘమాసేతుసమ్పూజ్యయఃకుర్యా-

న్నక్తభోజనమ్ । కృసరంఘృతసంయుక్తంభుఞ్జానస్సంయతేన్ద్రియః ॥ ౨౦ ॥ సో
పవాసంచతుర్దశ్యాంభవేదుభయపక్షయోః । రుద్రాయపౌర్ణమాస్యాంతుదద్యా
ద్వైఘృతకమ్బళమ్ ॥ ౨౧ ॥ కృష్ణంగోమిథునందద్యాత్పూజయేచ్చైవశఙ్కరమ్ ।
భోజయేద్బ్రాహ్మణాంశ్చైవయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౨౨ ॥ యామ్యమాసాద్యవై
లోకంయమేనసహమోదతే । ఫాల్గునేచైవసమ్ప్రాప్తేకుర్యాద్వైనక్తభోజనమ్ ॥ ౨౩ ॥
శ్యామాకాన్నఘృతక్షీరైర్జితక్రోధోజితేన్ద్రియః । చతుర్దశ్యామథాష్టమ్యాముపవా
సంచకారయేత్ ॥ ౨౪ ॥ పౌర్ణమాస్యాంమహాదేవంస్నాప్యసమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ ।
దద్యాద్గోమిథునంవాపితామ్రాభంశూలపాణయే ॥ ౨౫ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా
తుప్రార్థయేత్పరమేశ్వరమ్ । సయాతిచన్ద్రిసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౨౬ ॥
చైత్రేపిరుద్రమభ్యర్చ్యకుర్యాద్వైనక్తభోజనమ్ । శాల్యన్నంపయసాయుక్తంఘృతే
నచయథాసుఖమ్ ॥ ౨౭ ॥ గోష్ఠశాయీమునిశ్రేష్ఠాఃక్షితౌనిశిభవంస్మరేత్ । పౌర్ణ
మాస్యాంశివంస్నాప్యదద్యాద్గోమిథునంసితమ్ ॥ ౨౮ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేచ్చైవ
నిరృతేస్స్థానమాప్నుయాత్ । వైశాఖేచతథామాసేకృత్వావైనక్తభోజనమ్ ॥ ౨౯ ॥
పౌర్ణమాస్యాంభవంస్నాప్యపఞ్చగవ్యఘృతాదిభిః । శ్వేతంగోమిథునందత్వాసో
శ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ ౩౦ ॥ జ్యేష్ఠేమాసేచదేవేశంశమ్భుంశర్వముమాపతిమ్ ।
సమ్పూజ్యశ్రద్ధయాభక్త్యాకృత్వావైనక్తభోజనమ్ ॥ ౩౧ ॥ రక్తశాల్యన్నమద్యాచ
అద్భిఃపూతంఘృతాదిభిః । వీరాసనీనిశార్ధంచగవాంశుశ్రూషణేరతః ॥ ౩౨ ॥
పౌర్ణమాస్యాంతుసమ్పూజ్యదేవదేవముమాపతిమ్ । స్నాప్యశక్త్యాయథాన్యాయం
చరుందద్యాచ్చశూలినే ॥ ౩౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచయథావిభవవిస్తరమ్ ।
ధూమ్రంగోమిథునందత్వావాయులోకేమహీయతే ॥ ౩౪ ॥ ఆషాఢేమాసిచాప్యే
వంనక్తభోజనతత్పరః । భూరిఖణ్డాజ్యసమ్మిశ్రంసక్తుభిశ్చైవగోరసమ్ ॥ ౩౫ ॥
పౌర్ణమాస్యాంఘృతాద్యైస్తుస్నాప్యపూజ్యయథావిధి । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా
చశ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ ॥ ౩౬ ॥ దద్యాద్గోమిథునంగౌరంవారుణంలోకమా
ప్నుయాత్ । శ్రావణేచద్విజామాసేకృత్వావైనక్తభోజనమ్ ॥ ౩౭ ॥ క్షీరషష్టిక
భక్తేనసమ్పూజ్యవృషభధ్వజమ్ । పౌర్ణమాస్యాంఘృతాద్యైస్తుస్నాప్యపూజ్యయ
థావిధి ॥ ౩౮ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచశ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ । శ్వేతా
గ్రపాదంపాణ్డ్రించదద్యాద్గోమిథునంపునః ॥ ౩౯ ॥ సయాతివాయుసాయుజ్యం
వాయువత్సర్వగోభవేత్ । ప్రాప్తేభాద్రపదేమాసేకృత్వైవంనక్తభోజనమ్ ॥ ౪౦ ॥
హుతశేషంచవిప్రేన్ద్రావృక్షమూలాశ్రితోదివా । పౌర్ణమాస్యాంతుదేవేశంస్నా
ప్యసమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౪౧ ॥ నీలస్కన్ధంవృషంగాంచదత్వాభక్త్యాయథా
విధి । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచవేదవేదాఙ్గపారగాన్ ॥ ౪౨ ॥ యక్షలో

కమనుప్రాప్య యత్ర రాజో భవేన్నరః । తతశ్చాశ్వయుజే మాసి కృత్వైవం నక్తభో
జనమ్ ॥ ౪౩ ॥ సఘృతం శర్కరం పూజ్య పౌర్ణమాస్యాం చ పూర్వవత్ । బ్రా
హ్మణాన్భోజయిత్వా చ శివభక్తాన్సదా శుచీన్ ॥ ౪౪ ॥ వృషభం నీలవర్ణాభమురోదే
శసమున్నతమ్ । గాం చ దత్వా యథాన్యాయమైశానం లోకమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫ ॥
కార్తికే చ తథా మాసే కృత్వా వై నక్తభోజనమ్ । క్షీరోదనేన సాజ్యేన సమ్పూజ్య చ భ
వం ప్రభుమ్ ॥ ౪౬ ॥ పౌర్ణమాస్యాం చ విధివత్స్నాప్య దత్వా చరుం పునః । బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వా చ యథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౪౭ ॥ దత్వా గోమిథునం చైవ కాపిలం పూ
ర్వవద్ద్విజాః । సూర్యసాయుజ్యమాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౮ ॥ మార్గశీ
ర్షే చ మాసేపి కృత్వైవం నక్తభోజనమ్ । యవాన్నేన యథాన్యాయమాజ్యక్షీరాదిభి
స్సహ ॥ ౪౯ ॥ పౌర్ణమాస్యాం చ పూర్వోక్తం కృత్వా శర్వాయ శంభవే । బ్రాహ్మ
ణాన్భోజయిత్వా చ దరిద్రాన్వేదపారగాన్ ॥ ౫౦ ॥ దత్వా గోమిథునం చైవ పాణ్డురం
విధిపూర్వకమ్ । సోమలోకమనుప్రాప్య సోమేన సహ మోదతే ॥ ౫౧ ॥ అహింసా
సత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యం క్షమా దయా । త్రిస్నానం చాగ్నిహోత్రం చ భూశ
య్యా నక్తభోజనమ్ ॥ ౫౨ ॥ పక్షయోరుపవాసం చ చతుర్దశ్యష్టమీషు చ । ఇత్యేత
దఖిలం ప్రోక్తం ప్రతిమాసం శివవ్రతమ్ ॥ ౫౩ ॥ కుర్యాద్వర్షం క్రమేణైవ వ్యుత్క్రమేణా
పి వా ద్విజాః । స యాతి శివసాయుజ్యం జ్ఞానయోగమవాప్నుయాత్ ॥ ౫౪ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మాసభేదేన శివవ్రతకథ
నం నామ చతురశీతితమోధ్యాయః

ఉమామహేశ్వరవ్రతమ్.

సూతః ॥ ఉమామహేశ్వరం వక్ష్యే వ్రతమీశ్వరభాషితమ్ । నరనార్యాదిజన్తూ
నాం హితాయ మునిసత్తమాః ॥ ౧ ॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాం చతుర్దశ్యష్టమీ
షు చ । నక్తమబ్దం ప్రకుర్వీత హవిష్యం పూజయేద్భవమ్ ॥ ౨ ॥ ఉమామహేశప్రతిమాం
హేమ్నా కృత్వా సుశోభనామ్ । రాజతీం వాథ వర్షాన్తే ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి ॥ ౩ ॥
బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ యథాశక్త్యా చ దక్షిణామ్ । రథాద్యైర్వాపి దేవేశం నీత్వా
రుద్రాలయం ప్రతి ॥ ౪ ॥ సర్వాతిశయసంయుక్తైశ్ఛత్రచామరభూషణైః । నివేద
యేద్వ్రతం చైవ శివాయ పరమేష్ఠినే ॥ ౫ ॥ స యాతి శివసాయుజ్యం నారీ దేవ్యాయ
దిప్రభో । అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం నియతా బ్రహ్మచారిణీ ॥ ౬ ॥ వర్షమేకం న భుఞ్జీ
త కన్యా వా విధవాపి వా । వర్షాన్తే ప్రతిమాం కృత్వా పూర్వోక్తవిధినా తతః ॥ ౭ ॥ ప్రతి
ష్ఠాప్య యథాన్యాయం దత్వా రుద్రాలయే పునః । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ భవాన్యా
సహ మోదతే ॥ ౮ ॥ యా నార్యేవం చరేదబ్దం కృష్ణామేకాం చతుర్దశీమ్ । వర్షాన్తే

తిమాంకృత్వా యేన కేనాపి వా ద్విజాః ॥ ౯ ॥ పూర్వోక్తమఖిలంకృత్వా భవాన్యా
సహ మోదతే । అమావాస్యాం నిరాహారా భవేద్యంసుయన్త్రితా ॥ ౧౦ ॥ మూ
లంచ విధినా కృత్వా వస్త్రాన్తే వినివేదయేత్ । స్నాప్యేశానం యజేద్భక్త్యా సహస్రైః క
మలైస్సితైః ॥ ౧౧ ॥ రాజతం కమలం చైవ జామ్బూనదసుకర్ణికమ్ । దత్త్వా భవాయ
విప్రేభ్యః ప్రదద్యాద్దక్షిణామపి ॥ ౧౨ ॥ కామతోఽపి కృతం పాపం భ్రూణహత్యాదికం
చ యత్ । తత్సర్వం మూలదానేన భిన్ద్యాన్నారీ న సంశయః ॥ ౧౩ ॥ సాయుజ్యం చైవ
మాప్నోతి భవాన్యా ద్విజసత్తమాః । కుర్యాద్యస్త్వనరస్సోఽపి రుద్రసాయుజ్యమాప్ను
యాత్ ॥ ౧౪ ॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాం వస్త్రమేకం తు తన్ద్రితా । ఉపవాసరతా నారీ
నరోఽపి ద్విజసత్తమాః ॥ ౧౫ ॥ నియోగాద్దేవతత్కార్యం భర్తౄణాం ద్విజసత్తమాః ॥ జ
పం దానం తపస్సర్వమస్వతన్త్రా యతస్స్త్రియః ॥ ౧౬ ॥ వస్త్రాన్తే సర్వగన్ధాఢ్యాం ప్రతి
మాం సంనివేదయేత్ । సా భవాన్యాశ్చ సాయుజ్యం సారూప్యం చాపి సువ్రతా ॥ ౧౭ ॥ లభ
తే నాత్ర సన్దేహస్సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ । కార్త్తిక్యాం వా తు యా నారీ ఏకభక్తేన
వర్తతే ॥ ౧౮ ॥ క్షమాహింసాదినియమైస్సంయుక్తా బ్రహ్మచారిణీ । దద్యాత్కృష్ణ
తిలానాం చ భారమేకమతన్ద్రితా ॥ ౧౯ ॥ సఘృతం సగుడం చైవ ఓదనం పరమేష్ఠినే ।
దత్త్వా చ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౨౦ ॥ అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాము
పవాసరతా చ సా । భవాన్యా మోదతే సార్ధం సారూప్యం ప్రాప్య సువ్రతా ॥ ౨౧ ॥
క్షమా సత్యం దయా దానం శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః । సర్వవ్రతేష్వయం ధర్మస్సామా
న్యో రుద్రపూజనమ్ ॥ ౨౨ ॥ సమాసాద్వః ప్రవక్ష్యామి ప్రతిమాసమనుక్రమాత్ ।
మార్గశీర్షకమాసాది కార్త్తిక్యాన్తం యథాక్రమమ్ ॥ ౨౩ ॥ వ్రతం సువిపులం పుణ్యం న
న్దినా పరిభాషితమ్ । మార్గశీర్షకమాసేథ వ్రతం పూర్ణాఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అల
ఙ్కృత్య యథాన్యాయం శివాయ వినివేదయేత్ । సా చ సార్ధం భవాన్యా వై మోదతే
నాత్ర సంశయః ॥ ౨౫ ॥ పుష్యమాసే తు వై శూలం ప్రతిష్ఠాప్య నివేదయేత్ । పూర్వో
క్తమఖిలం కృత్వా భవాన్యా సహ మోదతే ॥ ౨౬ ॥ మాఘమాసే రథం కృత్వా సర్వ
లక్షణలక్షితమ్ । దద్యాత్సమ్పూజ్య దేవేశం బ్రాహ్మణాంశ్చైవ పూజయేత్ ॥ ౨౭ ॥
సా చ దేవ్యా మహాభాగా మోదతే నాత్ర సంశయః । ఫాల్గునే ప్రతిమాం కృత్వా హిర
ణ్యేన యథావిధి ॥ ౨౮ ॥ రాజతే నాపి తామ్రేణ యథావిభవవిస్తరమ్ । ప్రతిష్ఠాప్య
సమభ్యర్చ్య స్థాపయేచ్ఛఙ్కరాలయే ॥ ౨౯ ॥ సా చ సార్ధం మహాదేవ్యా మోదతే నా
త్ర సంశయః । చైత్రే భవం కుమారం చ భవానీం చ యథావిధి ॥ ౩౦ ॥ తామ్రైర్వి
ధివత్కృత్వా ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి । భవాన్యా మోదతే సార్ధం దత్త్వా రుద్రాయ శ
మ్భవే ॥ ౩౧ ॥ కృత్వాలయం హికాబేరం రాజతం రజతేన వై । ఈశ్వరోమాసమా
యుక్తం గణైశ్చ సమన్తతః ॥ ౩౨ ॥ సర్వరత్నసమాయుక్తం ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి ।
స్థాపయేత్పరమేశస్య శివస్యాయతనే శుభే ॥ ౩౩ ॥ వైశాఖే వై చ రే దేవం కైలాసా

ఖ్యంవ్రతోత్తమమ్ । కైలాసపర్వతంప్రాప్యభవాన్యాసహమోదతే ॥ ౩౪ ॥ జ్యే
ష్ఠేమాసిమహాదేవంలిఙ్గమూర్తిముమాపతిమ్ । కృతాఞ్జలిపుటేనైవబ్రహ్మణావిష్ణు
నాతథా ॥ ౩౫ ॥ మధ్యేభవేనసంయుక్తంలిఙ్గమూర్తింద్విజోత్తమాః । హంసేనచ
వరాహేణకృత్వాతామ్రాదిభిశ్శుభామ్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రతిష్ఠాప్యయథాన్యాయంబ్రాహ్మ
ణాన్భోజయేత్తతః । శివాయశివమాసాద్యశివస్థానేయథావిధి ॥ ౩౭ ॥ బ్రాహ్మణై
స్సహితాంస్థాప్యదేవ్యాస్సాయుజ్యమాప్నుయాత్ । ఆషాఢేచశుభేమాసేగృహంకృ
త్వాసుశోభనమ్ ॥ ౩౮ ॥ పక్వేష్టకాభిర్విధివద్యథావిభవవిస్తరమ్ । సర్వబీజరసై
శ్చాపిసమ్పూర్ణంసర్వశోభనమ్ ॥ ౩౯ ॥ గృహోపకరణైశ్చైవముసలోలూఖ
లాదిభిః । దాసీదాసాదిభిశ్చైవశయనైరశనాదిభిః ॥ ౪౦ ॥ సమ్పూర్ణైశ్చగృ
హంవస్త్రైరాచ్ఛాద్యచసమన్తతః । దేవంఘృతాదిభిస్స్నాప్యమహాదేవముమాప
తిమ్ ॥ ౪౧ ॥ బ్రాహ్మణానాంసహస్రంచభోజయిత్వాయథావిధి । విద్యావిన
యసమ్పన్నంబ్రాహ్మణంవేదపారగమ్ ॥ ౪౨ ॥ శివధ్యానరతందాన్తంశివపూ
జాపరాయణమ్ । ప్రథమాశ్రమిణంభక్త్యాసమ్పూజ్యచయథావిధి ॥ ౪౩ ॥
కన్యాంసుమధ్యమాంయావత్కాలజీవనసంయుతామ్ । క్షేత్రంగోమిథునంచైవత
ద్గృహేచనివేదయేత్ ॥ ౪౪ ॥ సాయనైర్వివిధైర్దివ్యైర్మేరుపర్వతసన్నిభైః । గోలో
కంసమనుప్రాప్యభవాన్యాసహమోదతే ॥ ౪౫ ॥ భవాన్యాసదృశీభూత్వాసర్వ
కల్పేషుసావ్యయా । భవాన్యాశ్చైవసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః ॥ ౪౬ ॥
సర్వధాతుసమాకీర్ణంవిచిత్రధ్వజశోభితమ్ । నివేదయీతశర్వాయశ్రావణేతిలపర్వ
తమ్ ॥ ౪౭ ॥ వితానధ్వజవస్త్రాద్యైర్ధాతుభిశ్చనివేదయేత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయి
త్వాచపూర్వోక్తమఖిలంభవేత్ ॥ ౪౮ ॥ కృత్వాభాద్రపదేమాసిశోభనంశాలిప
ర్వతమ్ । వితానధ్వజవస్త్రాద్యైర్ధాతుభిశ్చనివేదయేత్ ॥ ౪౯ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజ
యిత్వాచదాపయేచ్చయథావిధి । సాచసూర్యాంశుసఙ్కాశాభవాన్యాసహమో
దతే ॥ ౫౦ ॥ కృత్వాచాశ్వయుజేమాసివిపులంధాన్యపర్వతమ్ । సువర్ణవస్త్రసం
యుక్తందత్వాసమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౫౧ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచపూర్వోక్త
మఖిలంభవేత్ । సర్వధాన్యసమాయుక్తంసర్వబీజరసాదిభిః ॥ ౫౨ ॥ సర్వధా
తుసమాయుక్తంసర్వరత్నోపశోభితమ్ । శృఙ్గైశ్చతుర్భిస్సంయుక్తంవితానచ్ఛత్రశోభి
తమ్ ॥ ౫౩ ॥ గన్ధమాల్యైస్తథాధూపైశ్చిత్రైశ్చాపిసుశోభితమ్ । విచిత్రైర్నృ
త్యగేయైశ్చశఙ్ఖవీణాదిభిస్తథా ॥ ౫౪ ॥ బ్రహ్మఘోషైర్మహాపుణ్యంమఙ్గళైశ్చవిశే
షతః । మహాధ్వజాష్టసంయుక్తంవిచిత్రకుసుమోజ్జ్వలమ్ ॥ ౫౫ ॥ నగేన్ద్రంమేరు
నామానంత్రైలోక్యాధారముత్తమమ్ । తస్యమూర్ధ్నిశివంకుర్యాన్మధ్యతోధాతు
నైవతు ॥ ౫౬ ॥ దక్షిణేచయథాన్యాయంబ్రహ్మాణంచచతుర్ముఖమ్ । ఉత్తరే

దేవేశం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఇన్ద్రాదిలోకపాలాంశ్చకృత్వా భక్త్యా యథావిధి । ప్రతిష్ఠాప్య తతస్సన్యస్య సమ్యగ్భ్యర్చ్య మహేశ్వరమ్ ॥ ౫౮ ॥ దేవస్య దక్షిణే హస్తే శూలం త్రిదశపూజితమ్ । వామే పాశం భవాన్యాశ్చ కమలం హేమభూషితమ్ ॥ ౫౯ ॥ విష్ణోశ్చ శఙ్ఖం చక్రం చ గదామబ్జం ప్రయత్నతః । బ్రహ్మణశ్చాక్షసూత్రం చ కమణ్డలుమనుత్తమమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రమగ్నేశ్చ శక్త్యాఖ్యం పరమాయుధమ్ । యమస్య దణ్డం సంగృహ్య ఖడ్గం నిశిచరస్య తు ॥ ౬౧ ॥ వరుణస్య మహాపాశం నాగాఖ్యం రుద్రముద్భవమ్ । వాయోర్యష్టిం కుబేరస్య గదాం లోకప్రపూజితామ్ ॥ ౬౨ ॥ త్రిశూలం చేశానదేవస్య నివేద్యైవం క్రమేణ చ । శివస్య మహతీం పూజాం కృత్వా చరుసమన్వితామ్ ॥ ౬౩ ॥ పూజయేత్సర్వదేవాంశ్చ యథావిభవవిస్తరమ్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ పూజాం కృత్వా ప్రయత్నతః ॥ ౬౪ ॥ మహామేరువ్రతం కృత్వా మహాదేవాయ దాపయేత్ । మహామేరుమనుప్రాప్య మహాదేవ్యా ప్రమోదతే ॥ ౬౫ ॥ చిరం సాయుజ్యమాప్నోతి మహాదేవ్యా న సంశయః । కార్త్తిక్యామపి యా నారీ కృత్వా దేవీముమాం శుభామ్ ॥ ౬౬ ॥ సర్వాభరణసమ్పూర్ణాం సర్వలక్షణలక్షితామ్ । హైమతామ్రాదిభిశ్చైవ ప్రతిష్ఠాప్య విధానతః ॥ ౬౭ ॥ దేవం చ కృత్వా దేవేశం సర్వలక్షణసంయుతమ్ । తయోరగ్రే హుతాశం చ స్రువహస్తం పితామహమ్ ॥ ౬౮ ॥ నారాయణం చ దాతారం సర్వాభరణభూషితమ్ । లోకపాలైస్తథా సిద్ధైస్సంవృతం స్థాప్య యత్నతః ॥ ౬౯ ॥ రుద్రాలయే వ్రతం తస్మై దాపయేద్భక్తిపూర్వకమ్ । సా భవాన్యాస్తనుం గత్వా భవేన సహ మోదతే ॥ ౭౦ ॥ ఏకభక్తవ్రతం పుణ్యం ప్రతిమాసమనుక్రమాత్ । మార్గశీర్షకమాసాది కార్త్తికాన్తం ప్రవర్తితమ్ ॥ ౭౧ ॥ నరనార్యాదిజన్తూనాం హితాయ మునిపుఙ్గవాః । నరః కృత్వా వ్రతం చైవ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭౨ ॥ నారీ దేవ్యా న సన్దేహశ్శర్వేణ పరిభాషితమ్ ॥ ౭౩ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉమామహేశ్వర
వ్రతాది కథనం నామ పఞ్చాశీతితమోధ్యాయః.

శ్రీ వినియోగాదిసహితపఞ్చాక్షరీమన్త్రమాహాత్మ్యమ్. శ్రీ

సూతః ॥ సర్వవ్రతేషు సమ్పూజ్య దేవదేవముమాపతిమ్ । జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యాం విధినైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౧ ॥ జపాదేవ న సన్దేహో వ్రతానాం చ విశేషతః । సమాప్తిర్నాన్యథా తస్మాజ్జపేత్పఞ్చాక్షరీం శుభామ్ ॥ ఋషయః ॥ కథం పఞ్చాక్షరీవిద్యాప్రభావో వా కథం వద । క్రమోపాయం మహాభాగ శ్రోతుం కౌతూహలం హి నః ॥ ౩ ॥ సూతః ॥ పురా దేవేన రుద్రేణ దేవదేవేన శమ్భునా । పార్వత్యాః కథితం పుణ్యం ప్రవదామి సమాసతః ॥ ౪ ॥ దేవీ ॥ భగవన్దేవదేవేశ సర్వలోక

మహేశ్వర । పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౫ ॥ శ్రీభగ
వాన్ ॥ పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి । న శక్యం కథితం దేవి తస్మా
త్సఙ్క్షేపతశ్శృణు ॥ ౬ ॥ ప్రళయే సమనుప్రాప్తే నష్టే స్థావరజఙ్గమే । నష్టే దేవాసు
రే చైవ నష్టే చోరగరాక్షసే ॥ ౭ ॥ సర్వం ప్రకృతిమాపన్నం త్వయా ప్రళయమేష్యతి ।
ఏకోహం సంస్థితో దేవి న ద్వితీయోస్తి కుత్రచిత్ ॥ ౮ ॥ తస్మిన్వేదాశ్చ శాస్త్రాణి మ
న్త్రే పఞ్చాక్షరే స్థితాః । తే నాశం నైవ సమ్ప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః ॥ ౯ ॥
అహమేకో ద్విధాప్యాసం ప్రకృత్యాత్మప్రభేదతః । స తు నారాయణశ్శేతే దేవో మా
యామయీం తనుమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఆస్థాయ యోగపర్యఙ్కశయనే తోయమధ్యగః ।
తన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతః పఞ్చవక్త్రః పితామహః ॥ ౧౧ ॥ సిసృక్షమాణో లోకాన్వై
త్రీన్న శక్తోసహాయవాన్ । దశ బ్రహ్మా ససర్జాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ ౧౨ ॥ తే
షాం సృష్టిప్రసిద్ధ్యర్థం మాం ప్రోవాచ పితామహః । మత్పుత్రాణాం మహాదేవ శక్తిం
దేహి మహేశ్వర ॥ ౧౩ ॥ ఇతి తేన సమాదిష్టః పఞ్చవక్త్రధరో హ్యహమ్ । పఞ్చాక్షరా
న్పఞ్చముఖైః ప్రోక్తవాన్పద్మయోనయే ॥ ౧౪ ॥ తాన్పఞ్చవదనైర్గృహ్ణన్ప్రీత్యా లో
కపితామహః । వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౫ ॥ వాచ్యః పఞ్చాక్ష
రైర్దేవి శివస్త్రైలోక్యపూజితః । వాచకః పరమో మన్త్రస్తస్య పఞ్చాక్షరస్థితః ॥ ౧౬ ॥
జ్ఞాత్వా ప్రయోగం విధినా చ సిద్ధిం లబ్ధ్వా తథా పఞ్చముఖో మహాత్మా । ప్రోవాచ పుత్రే
షు జగద్ధితాయ మన్త్రం మహార్థం కిల పఞ్చవర్ణమ్ ॥ ౧౭ ॥ తే లబ్ధ్వా మన్త్రరత్నం తు
సాక్షాల్లోకపితామహాత్ । తమారాధయితుం దేవం పరాత్పరతరం శివమ్ ॥ ౧౮ ॥ తత
స్తుతోష భగవాంస్త్రిమూర్తీనాం పరశ్శివః । దత్తవానఖిలం జ్ఞానమణిమాదిగుణాష్ట
కమ్ ॥ ౧౯ ॥ తేపి లబ్ధ్వా వరాన్విప్రాస్తదారాధనకాఙ్క్షిణః । మేరోస్తు శిఖరే రమ్యే
ముఞ్జవాన్నామ పర్వతః ॥ ౨౦ ॥ మత్ప్రియస్సతతం శ్రీమాన్మద్భక్తైః పరిరక్షితః ।
తస్యాభ్యాశే తపస్తీవ్రం లోకసృష్టిసముత్సుకాః ॥ ౨౧ ॥ దివ్యవర్షసహస్రం తు వా
యుభక్షాస్సమాచరన్ । తిష్ఠన్తోనుగ్రహార్థాయ దేవి తే ఋషయః పురా ॥ ౨౨ ॥ తే
షాం భక్తిమహం దృష్ట్వా సద్యః ప్రత్యక్షతామియామ్ । పఞ్చాక్షరమృషిచ్ఛన్దో దైవ
తం శక్తిబీజవత్ ॥ ౨౩ ॥ న్యాసం షడఙ్గం దిగ్బన్ధం వినియోగమశేషతః । ప్రోక్తవాన
హమార్యాణాం లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా మన్త్రమాహా
త్మ్యమృషయస్తే తపోధనాః । మన్త్రస్య వినియోగం చ కృత్వా సర్వమనుష్ఠితాః ॥ ౨౫ ॥
మన్మాహాత్మ్యాత్తదా లోకాన్సదేవాసురమానుషాన్ । వర్ణాన్వర్ణవిభాగాంశ్చ స
ర్వధర్మాంశ్చ శోభనాన్ ॥ ౨౬ ॥ పూర్వకల్పసముద్భూతాఞ్ఛ్రుతవన్తో యథాపు
రా । పఞ్చాక్షరప్రభావాచ్చ లోకా వేదా మహర్షయః ॥ ౨౭ ॥ తిష్ఠన్తి శాశ్వతా ధర్మా
దేవాస్సర్వమిదం జగత్ । తదిదానీం ప్రవక్ష్యామి శృణు చావహితాఖిలమ్ ॥ ౨౮ ॥

ల్పాక్షరంమహార్థంచవేదసారంవిముక్తిదమ్ । ఆజ్ఞాసిద్ధమసందిగ్ధంవాక్యమేతచ్ఛివా
త్మకమ్॥ ౨౯॥ నానాసిద్ధియుతందివ్యంలోకచిత్తానురఞ్జకమ్ । సునిశ్చితార్థంగమ్భీరం
వాక్యమ్మేపారమేశ్వరమ్ ॥ ౩౦ ॥ మన్త్రంసుఖముఖోచ్చార్యమశేషార్థప్రసాధక
మ్। తద్బీజంసర్వవిద్యానాంమన్త్రమాద్యంసుశోభనమ్॥ ౩౧ ॥ అతిసూక్ష్మంమహా
ర్థంచజ్ఞేయంతద్వటబీజవత్ । వేదస్త్రిగుణాతీతస్సర్వజ్ఞస్సర్వకృత్ప్రభుః ॥ ౩౨ ॥
ఓమిత్యేకాక్షరంమన్త్రంస్థితస్సర్వగతశ్శివః । మన్త్రేషడక్షరేసూక్ష్మేపఞ్చాక్షర
తనుశ్శివః ॥ ౩౩ ॥ వాచ్యవాచకభావేనస్థితస్సాక్షాత్స్వభావతః । వాచ్యశ్శివఃప్ర
మేయత్వాన్మన్త్రస్తద్వాచకస్స్మృతః ॥ ౩౪ ॥ వాచ్యవాచకభావేనమనాదిస్సంస్థిత
స్తయోః । వేదేశివాగమేవాపియత్రయత్రషడక్షరః ॥ ౩౫ ॥ మన్త్రస్స్థితస్సదాము
ఖ్యోలోకేపఞ్చాక్షరోమతః । కింతస్యబహుభిర్మన్త్రైశ్శాస్త్రైర్వాబహువిస్త
రైః॥ ౩౬ ॥ యస్యైవంహృదిసంస్థోయంమన్త్రస్స్యాత్పారమేశ్వరః । తేనాధీతం
శ్రుతంతేనతేనసర్వమనుష్ఠితమ్॥ ౩౭ ॥ యోవిద్వాన్వైజపేత్సమ్యగధీత్యైవవిధా
నతః । ఏతావద్ధిశివజ్ఞానమేతావత్పరమంపదమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏతావద్బ్రహ్మవిద్యాచత
స్మాన్నిత్యంజపేద్బుధః । పఞ్చాక్షరైస్సప్రణవోమన్త్రోయంహృదయంమమ॥ ౩౯ ॥
గుహ్యాద్గుహ్యతరంసాక్షాన్మోక్షజ్ఞానమనుత్తమమ్ । అస్యమన్త్రస్యవక్ష్యామిఋ
షిశ్ఛన్దోధిదైవతమ్ ॥ ౪౦ ॥ బీజంశక్తింస్వరంవర్ణంస్థానంచైవాక్షరంప్రతి ।
వామదేవోనామఋషిఃపఙ్క్తిశ్ఛన్దఉదాహృతః ॥ ౪౧ ॥ దేవతాశివఏవాహం
మన్త్రస్యాస్యవరాననే । నకారాదీనిబీజానిపఞ్చభూతాత్మకానిచ॥ ౪౨ ॥ ఆత్మా
నంప్రణవంవిద్ధిసర్వవ్యాపినమవ్యయమ్ । శక్తిస్త్వమేవదేవేశిసర్వదేవనమస్కృ
తే॥ ౪౩॥ త్వదీయంప్రణవంకిఞ్చిన్మదీయంప్రణవంతథా । త్వదీయందేవిమన్త్రాణాం
శక్తిభూతంనసంశయః ॥ ౪౪ ॥ అకారోకారమకారామదీయేప్రణవేస్థితాః । ఉకా
రంచమకారంచఅకారంచక్రమేణవై ॥ ౪౫ ॥ త్వదీయంప్రణవంవిద్ధిత్రిమాత్రంప్లుత
ముత్తమమ్ । ఓఙ్కారస్యస్వరోదాత్తఋషిర్బ్రహ్మాసితంవపుః ॥ ౪౬ ॥ ఛన్దో
దేవీచగాయత్రీపరమాత్మాధిదేవతా । ఉదాత్తఃప్రథమస్తద్వచ్చతుర్థశ్చద్వితీయ
కః ॥ ౪౭ ॥ పఞ్చమస్స్వరితశ్చైవమధ్యమోనిషధస్స్మృతః । నకారఃపీతవర్ణశ్చస్థా
నంపూర్వముఖంస్మృతమ్॥ ౪౮॥ ఇన్ద్రోధిదైవతంఛన్దోగాయత్రీగౌతమోఋషిః ।
మకారఃకృష్ణవర్ణోస్యస్థానంవైదక్షిణాముఖమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఛన్దోనుష్టుబృషిశ్చాత్రీరు
ద్రోదైవతముచ్యతే । శికారోధూమ్రవర్ణోస్యస్థానంవైపశ్చిమాముఖమ్॥౫౦॥ విశ్వా
మిత్రఋషిస్త్రిష్టుప్ఛన్దోవిష్ణుస్తుదైవతమ్ । వాకారోహేమవర్ణోస్యస్థానంవైచోత్త
రంముఖమ్ ॥ ౫౧ ॥ బ్రహ్మాధిదైవతంఛన్దోబృహతీచాఙ్గిరాఋషిః । యకారోరక్తవ
ర్ణస్స్థానమూర్ధ్వముఖంవిరాట్ ॥ ౫౨ ॥ ఛన్దోహ్యృషిర్భరద్వాజస్స్కన్దోదైవత

ముచ్యతే । న్యాసమస్యప్రవక్ష్యామిసర్వసిద్ధికరంశుభమ్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వపాపహరం
చైవత్రివిధోన్యాసఉచ్యతే । ఉత్పత్తిస్థితిసంహారభేదతస్త్రివిధస్స్మృతః ॥ ౫౪ ॥ బ్ర
హ్మచారిగృహస్థానాంయతీనాంక్రమశోభవేత్ । ఉత్పత్తిర్బ్రహ్మచారిణాంగృహ
స్థానాంస్థితిస్సదా ॥ ౫౫ ॥ యతీనాంసంహృతిర్న్యాసస్సిద్ధిర్భవతినాన్యథా ।
అఙ్గన్యాసఃకరన్యాసో దేహన్యాసఇతిత్రిధా ॥ ౫౬ ॥ ఉత్పత్త్యాదిత్రిభేదేనవ
క్ష్యతేతేవరాననే । న్యసేత్పూర్వంకరన్యాసం దేహన్యాసమనన్తరమ్ ॥ ౫౭ ॥
అఙ్గన్యాసంతతఃపశ్చాదక్షరాణాంవిధిక్రమాత్ । మూర్ధాదిపాదపర్యన్తముత్పత్తి
ర్న్యాసఉచ్యతే ॥ ౫౮ ॥ పాదాదిమూర్ధపర్యన్తంసంహారోభవతిప్రియే । హృద
యాస్యగళన్యాసస్థితిన్యాసఉదాహృతః ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మచారిగృహస్థానాంయతీ
నాంచైవశోభనే । సశిరస్కంతతోదేహంసర్వమన్త్రేణసంస్పృశేత్ ॥ ౬౦ ॥
సదేహన్యాసఇత్యుక్తస్సర్వేషాంసమఏవసః । దక్షిణాఙ్గుష్ఠమారభ్యవామాఙ్గుష్ఠా
న్తమేవహి ॥ ౬౧ ॥ న్యస్యతేయస్తదుత్పత్తిర్విపరీతస్తుసంహృతిః । అఙ్గుష్ఠాది
కనిష్ఠాన్తంన్యస్యతేహస్తయోర్ద్వయోః ॥ ౬౨ ॥ అతీవభోగదోదేవిస్థితిన్యాసః
కుటుమ్బినామ్ । కరన్యాసంపురాకృత్వాదేహన్యాసమనన్తరమ్ ॥ ౬౩ ॥ అఙ్గ
న్యాసంన్యసేత్పశ్చాద్దేవసాధారణోపధిః । ఓఙ్కారంసమ్పుటీకృత్యసర్వాఙ్గేషుచ
విన్యసేత్ ॥ ౬౪ ॥ కరయోరుభయోశ్చైవదశాగ్రాఙ్గుళిషుక్రమాత్ । ప్రక్షాళ్య
పాదావాచమ్యశుచిర్భూత్వాసమాహితః ॥ ౬౫ ॥ ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపిన్యాస
కర్మసమాచరేత్ । స్మరేత్పూర్వమృషింఛన్దోదైవతంబీజమేవచ ॥ ౬౬ ॥ శక్తించ
పరమాత్మానంగురుంచైవవరాననే। మన్త్రేణపాణీసమ్మృజ్యతలయోఃప్రణవంన్యసే
త్ ॥ ౬౭ ॥ అఙ్గులీనాంచసర్వేషాంతథాచాద్యన్తపర్వసు । సబిన్దుకానిబీజాన
న్యసేన్మధ్యమపర్వసు ॥ ౬౮ ॥ ఉత్పత్త్యాదిత్రిభేదేనన్యసేదాశ్రమతఃక్రమాత్ । ఉభా
భ్యామేవపాణిభ్యామాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౬౯ ॥ మన్త్రేణసంస్పృశేద్దేహంప్రణ
వేనైవసమ్పుటమ్ । మూర్ధ్నివక్త్రేచకణ్ఠేచహృదయేగుహ్యకేతథా ॥ ౭౦ ॥ పాద
యోరుభయోశ్చైవగుహ్యేచహృదయేతథా । కణ్ఠేచముఖమధ్యేచమూర్ధ్నిచప్రణ
వాదికమ్ ॥ ౭౧ ॥ హృదయేగుహ్యకేచైవపాదయోర్మూర్ధ్నివాచివా । కణ్ఠేచైవ
న్యసేదేవప్రణవాదిత్రిభేదతః ॥ ౭౨ ॥ కృత్వాఙ్గన్యాసమేవంహిముఖానిపరికల్పయే
త్ । పూర్వాదిచోర్ధ్వపర్యన్తంనకారాదియథాక్రమమ్ ॥ ౭౩ ॥ షడఙ్గానిన్యసేత్ప
శ్చాద్యథాస్థానంచశోభనమ్।నమస్స్వాహావషట్హుంచవౌషట్ఫట్కారకైస్సహ॥ ౭౪ ॥
ప్రణవంహృదయంవిద్యాన్నకారశ్శిరఉచ్యతే । శిఖామకారఆఖ్యాతశ్శికారఃకవచం
తథా॥ ౭౫ ॥ వాకారోనేత్రమన్త్రంతుయకారఃపరికీర్తితః । ఇత్థమఙ్గానివిన్యస్యతతో
వైబన్ధయేద్దిశః॥ ౭౬ ॥ విఘ్నేశోమాతరోదుర్గాక్షేత్రజ్ఞోదేవతాదిశః । ఆగ్నేయా
దిషుకోణేషుచతుర్ష్వపియథాక్రమమ్ ॥ ౭౭ ॥ అఙ్గుష్ఠతర్జన్యగ్రాభ్యాంసంస్థాప్యస

ముఖంశుభమ్ । రక్షధ్వమితిచోక్త్వాతునమస్కుర్యాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౭౮ ॥ గళే
మధ్యేతథాఙ్గుష్ఠేనగర్జన్యాద్యఙ్గులీషుచ । అఙ్గుష్ఠేనకరన్యాసంకుర్యాదేవంవిచక్ష
ణః ॥ ౭౯ ॥ ఏవంన్యాసవిధిఃప్రోక్తంసర్వపాపహరంశుభమ్ । సర్వసిద్ధికరంపు
ణ్యంసర్వరక్షాకరంశివమ్ ॥ ౮౦ ॥ న్యస్తేఽస్మిన్మన్త్రిచశుభగేనిర్జరప్రతిమోభవేత్ ।
జన్మాన్తరకృతంపాపంవినశ్యతితత్క్షణాత్ ॥ ౮౧ ॥ ఏవంవిన్యస్యమేధావీశుద్ధకా
యోదృఢవ్రతః । జపేత్పఞ్చాక్షరంమన్త్రంలబ్ధ్వాచార్యప్రసాదతః ॥ ౮౨ ॥ అతః
పరంప్రవక్ష్యామిమన్త్రసఙ్గ్రహణంశుభే । యంవినానిష్ఫలంనిత్యంయేనవాసఫలం
భవేత్ ॥ ౮౩ ॥ ఆజ్ఞాహీనంక్రియాహీనంశ్రద్ధాహీనమమానసమ్ । ఆజ్ఞప్తందక్షిణా
హీనంసదాజప్తంచనిష్ఫలమ్ ॥ ౮౪ ॥ ఆజ్ఞాసిద్ధంక్రియాసిద్ధంశ్రద్ధాసిద్ధంసుమానస
మ్ । ఏవంచదక్షిణాసిద్ధంమన్త్రసిద్ధంయతస్తతః ॥ ౮౫ ॥ ఉపగమ్యగురుంవిప్రంమ
న్త్రతత్త్వార్థవేదినమ్ । జ్ఞానినంసద్గుణోపేతంధ్యానయోగపరాయణమ్ ॥ ౮౬ ॥
తోషయేత్తంప్రయత్నేనభావశుద్ధిసమన్వితః । వాచామనసాచైవకాయేనద్రవిణేన
చ ॥ ౮౭ ॥ ఆచార్యంపూజయేచ్ఛిష్యస్సర్వదాతిప్రయత్నతః । హస్త్యశ్వరథరత్నా
నిక్షేత్రాణిచగృహాణిచ ॥ ౮౮ ॥ భూషణానిచవాసాంసిధాన్యానివివిధానిచ । ఏ
తానిగురవేదద్యాద్భక్త్యాచవిభవేసతి ॥ ౮౯ ॥ విత్తశాఠ్యంనకుర్వీతయదీచ్ఛేత్సిద్ధి
మాత్మనః । పశ్చాన్నివేదయేద్దేవిఆత్మానంసపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౯౦ ॥ ఏవంసమ్పూజ్య
విధివద్యథాశక్తిస్త్వవఞ్చయన్ । ఆదదీతగురోర్మన్త్రంజ్ఞానంచైవక్రమేణతు ॥ ౯౧ ॥
ఏవంతుష్టోగురుశ్శిష్యంపూజితంవత్సరోషితమ్ । శుశ్రూషుమనహఙ్కారముపవాస
కృశంశుచిమ్ ॥ ౯౨ ॥ స్నాపయిత్వాతుశిష్యాయబ్రాహ్మణానభిపూజ్యచ । సము
ద్రతీరేనద్యాంచగోష్ఠేదేవాలయేపివా ॥ ౯౩ ॥ శుచౌదేశేగృహేవాపికాలేసిద్ధిక
రేతిథౌ । నక్షత్రేశుభయోగేచసర్వదాదోషవర్జితే ॥ ౯౪ ॥ అనుగృహ్యతతోదద్యా
చ్ఛివజ్ఞానముత్తమమ్ । స్వరేణోచ్చారయేత్సమ్యగేకాన్తేపిప్రసన్నధీః ॥ ౯౫ ॥ ఉ
చ్చార్యోచ్చారయిత్వాతుఆచార్యస్సిద్ధిదస్స్వయమ్ । శివంచాస్తుశుభంచాస్తుశోభ
నోస్తుప్రియోస్త్వితి ॥ ౯౬ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాపరంమన్త్రంజ్ఞానంచైవగురోస్తతః । జ
పేన్నిత్యంససఙ్కల్పంపురశ్చరణమేవచ ॥ ౯౭ ॥ యావజ్జీవంజపేన్నిత్యమష్టోత్తర
సహస్రకమ్ । అనశ్నంస్తత్పరోభూత్వాసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౮ ॥ జపేదక్షర
లక్షంవైచతుస్గుణితమాదరాత్ । నక్తాశీసంయమీయశ్చపౌరశ్చరణికస్స్మృతః ॥ ౯౯ ॥
పురశ్చరణజాపీవాఅపివానిత్యజాపకః । అచిరాత్సిద్ధికాఙ్క్షీతుతయోరన్యతరోభవే
త్ ॥ ౧౦౦ ॥ యఃపురశ్చరణంకృత్వానిత్యజాపీభవేన్నరః । తస్యనాస్తిసమోలో
కేసిద్ధస్సిద్ధిదోవశీ ॥ ౧౦౧ ॥ ఆసనంరుచిరంబద్ధ్వామౌనీచైకాగ్రమానసః । ప్రా
ఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపిజపేన్మన్త్రమనుత్తమమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ ఆద్యన్తయోర్జపస్యాపికుర్యా

ద్వై ప్రాణసంయమాః । తథా చాన్తే జపేద్బీజం శతమష్టోత్తరం శుభమ్ ॥ ౧౦౩॥
చత్వారింశత్సమావృత్తిః ప్రాణానాయమ్య సంస్మరేత్ । పఞ్చాచ్చతురస్యాన్త్రిస్యప్రా
ణాయామ ఉదాహృతః ॥ ౧౦౪ ॥ ప్రాణాయామాద్భవేత్క్షిప్రం సర్వపాపపరిక్ష
యః । ఇన్ద్రియాణాం వశిత్వం చ తస్మాత్ప్రాణాంశ్చ సంయమేత్ ॥ ౧౦౫ ॥ గృ
హే జపస్సమం విద్యాద్గోష్ఠే శతగుణం భవేత్ । నద్యాం శతసహస్రం తు అనన్తం శివస
న్నిధౌ ॥ ౧౦౬ ॥ సముద్రతీరే దేవహ్రదే గిరౌ దేవాలయేషు చ । పుణ్యాశ్రమేషు సర్వే
షు జపః కోటిగుణో భవేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ శివస్య సన్నిధానే చ సూర్యస్యాగ్రే గురోరపి ।
దీపస్య గోర్జలస్యాపి జపకర్మ ప్రశస్యతే ॥ ౧౦౮ ॥ అఙ్గులీజపసఙ్ఖ్యానమేకమేకం శు
భాననే । రేఖైరష్టగుణం ప్రోక్తం పుత్రజీవఫలైర్దశ ॥ ౧౦౯ ॥ శతం వై శఙ్ఖమణిభిః
ప్రవాలైశ్చ సహస్రకమ్ । స్ఫాటికైర్దశసాహస్రం మౌక్తికైర్లక్ష ఉచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥
పద్మాక్షైర్దశలక్షం తు సౌవర్ణైః కోటిరుచ్యతే । కుశగ్రన్థ్యా చ రుద్రాక్షైరనన్తగుణ ఉచ్య
తే ॥ ౧౧౧ ॥ పఞ్చవింశతి మోక్షార్థం సప్తవింశతి పౌష్టికమ్ । త్రింశచ్చ ధనసమ్పత్త్యై
పఞ్చాశచ్చాభిచారికమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ తత్పూర్వాభిముఖం వశ్యం దక్షిణం చాభిచారికమ్ ।
పశ్చిమం ధనదం విద్యాదుత్తరం శాన్తికం భవేత్ ॥ ౧౧౩ ॥ అఙ్గుష్ఠం మోక్షదం విద్యా
త్తర్జనీ శత్రునాశనీ । మధ్యమా ధనదా శాన్తిం కరోత్యేషా హ్యనామికా ॥ ౧౧౪ ॥ కనిష్ఠా
రక్షణీయా సా జపకర్మణి శోభనే । అఙ్గుష్ఠేన జపేజ్జప్యమన్యైరఙ్గులిభిస్సహ ॥ ౧౧౫ ॥
అఙ్గుష్ఠేన వినా కర్మ కృతం తదఫలం యతః । శృణుష్వ సర్వయజ్ఞేభ్యో జపయజ్ఞో విశిష్య
తే ॥ ౧౧౬ ॥ హింసయా తే ప్రవర్తన్తే జపయజ్ఞో న హింసయా । యావన్తః కర్మయజ్ఞాస్స్యుః
ప్రధానాని తపాంసి చ ॥ ౧౧౭ ॥ సర్వే తే జపయజ్ఞస్య కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ । మా
హాత్మ్యం వాచికస్యైవ జపయజ్ఞస్య కీర్తితమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ తస్మాచ్ఛతగుణోపాంశుస్సహ
స్రో మానసస్స్మృతః । యదుచ్చనీచస్వరితైశ్శబ్దైస్స్పష్టపదాక్షరైః ॥ ౧౧౯ ॥ మన్త్ర
ముచ్చారయేద్వాచా జపయజ్ఞస్స వాచికః । శనైరుచ్చారయేన్మన్త్రమీషదోష్ఠౌ తు చాల
యేత్ ॥ ౧౨౦ ॥ కిఞ్చిత్కర్ణాన్తరం విద్యాదుపాంశుస్స జపస్స్మృతః । ధియా యదక్షరశ్రే
ణ్యా వర్ణాద్వర్ణం పదాత్పదమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ శబ్దార్థం చిన్తయేద్భూయస్స తూక్తో మానసో జ
పః । త్రయాణాం జపయజ్ఞానాం శ్రేయాన్స్యాదుత్తరోత్తరః ॥ ౧౨౨ ॥ భవేద్యజ్ఞవిశేషే
ణ వైశిష్ట్యం తత్ఫలస్య చ । జపేన దేవతా నిత్యం స్తూయమానా ప్రసీదతి ॥ ౧౨౩ ॥ ప్రసన్నా
విపులాన్భోగాన్దద్యాన్ముక్తిం చ శాశ్వతీమ్ । యక్షరక్షఃపిశాచాశ్చ గ్రహాస్సర్వే చ భీ
షణాః ॥ ౧౨౪ ॥ జాపినం నోపసర్పన్తి భయభీతాస్సమన్తతః । జపేన పాపం శమయే
దశేషం యత్కృతం జన్మపరమ్పరాసు ॥ ౧౨౫ ॥ జపేన భోగాఞ్జయతే చ మృత్యుం
జపేన సిద్ధిం లభతే చ ముక్తిమ్ । ఏవం లబ్ధ్వా శివజ్ఞానం జ్ఞాత్వా జపవిధిక్రమమ్ ॥ ౧౨౬ ॥
సదాచారీ జపన్నిత్యం ధ్యాయన్భద్రం సమశ్నుతే । సదాచారం ప్రవక్ష్యామి సమ్యగ్ధర్మ

స్యసాధనమ్ ॥ ౧౨౭ ॥ యస్మాదాచారహీనస్యసాధనంనిష్ఫలంభవేత్ । ఆచారః
పరమోధర్మఆచారఃపరమంతపః ॥ ౧౨౮ ॥ ఆచారఃపరమావిద్యాఆచారఃపరమా
గతిః । సదాచారవతాంపుంసాంసర్వత్రాప్యభయంభవేత్ ॥ ౧౨౯ ॥ తద్వదా
చారహీనానాంసర్వత్రైవభయంభవేత్ । సదాచారేణదేవత్వమృషిత్వంచవరా
ననే ॥ ౧౩౦ ॥ ఉపయాన్తిసయోనిత్వంతద్వదాచారలఙ్ఘనాత్ । ఆచారహీనః
పురుషోలోకేభవతినిన్దితః ॥ ౧౩౧ ॥ తస్మాత్సంసిద్ధిమన్విచ్ఛన్ననన్యగాచారవా
న్భవేత్ । దుర్వృత్తోశుద్ధిభూయిష్ఠోపాపీయాన్జ్ఞానదూషకః ॥ ౧౩౨ ॥ వర్ణాశ్రమ
విధానోక్తంధర్మంకుర్వీతయత్నతః । యస్యయద్విహితంకర్మతత్కుర్వన్మత్ప్రియస్స
దా ॥ ౧౩౩ ॥ సన్ధ్యోపాసనశీలస్స్యాత్సాయంప్రాతఃప్రసన్నధీః । ఉదయాస్తమయా
త్పూర్వమారభ్యవిధినాశుచిః ॥ ౧౩౪ ॥ కామాన్మోహాద్భయాల్లోభాత్సన్ధ్యాంనా
తిక్రమేద్ద్విజః । సన్ధ్యాతిక్రమణాద్విప్రోబ్రాహ్మణ్యాత్పతతేయతః ॥ ౧౩౫ ॥ అసత్యం
నవదేత్కించిన్నసత్యంచపరిత్యజేత్ । యత్సత్యంబ్రహ్మఇత్యాహురసత్యంబ్రహ్మ
దూషణమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ అనృతంపరుషంశాఠ్యంపైశున్యంపాపహేతుకమ్ । పరదా
రాన్పరద్రవ్యంపరహింసాంచసర్వదా ॥ ౧౩౭ ॥ క్వచిచ్చాపినకుర్వీతవాచాచమన
సాతథా । శూద్రాన్నంయాతయామాన్నంనైవేద్యంశ్రాద్ధమేవచ ॥ ౧౩౮ ॥ గణా
న్నంసముదాయాన్నంరాజాన్నంపరివర్జయేత్ । అన్నశుద్ధౌసత్త్వశుద్ధిర్నమృదానజ
లేనవై ॥ ౧౩౯ ॥ సత్త్వశుద్ధౌభవేత్సిద్ధిస్తతోన్నంపరిశోధయేత్ । రాజప్రతిగ్రహై
ర్దగ్ధాన్బ్రాహ్మణాన్బ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౪౦ ॥ స్విన్నానామపిబీజానాంపునర్జన్మ
నవిద్యతే । రాజప్రతిగ్రహోఘోరోబుద్ధ్వాచాదాపషోపమః ॥ ౧౪౧ ॥ బుద్ధేనపరి
హర్తవ్యశ్శ్వమాంసంచాపివర్జయేత్ । అస్నాత్వానచభుఞ్జీయాదజపోఽగ్నిమపూజ్య
చ ॥ ౧౪౨ ॥ పర్ణపృష్ఠేనభుఞ్జీయాద్రాత్రౌదీపంవినాతథా । భిన్నభాణ్డేచరథ్యా
యాంపతితానాంచసన్నిధౌ ॥ ౧౪౩ ॥ శూద్రశేషంనభుఞ్జీయాత్సహాన్నంశిశుభైర
పి । శుద్ధాన్నంస్నిగ్ధమశ్నీయాత్సంస్కృతంచాభిమన్త్రితమ్ ॥ ౧౪౪ ॥ భోక్తాశివమి
తిస్మృత్వామౌనీచైకాగ్రమానసః । ఆస్యేననపిబేత్తోయంతిష్ఠన్నఞ్జలినాపివా ॥ ౧౪౫ ॥
వామహస్తేనశయ్యాయాంతథైవాన్యకరేణవా । విభీతకార్కకారఞ్జస్నుహీచ్ఛా
యాంనచాశ్రయేత్ ॥ ౧౪౬ ॥ స్తమ్భదీపమనుష్యాణామన్యేషాంప్రాణినాంతథా । ఏ
కోనగచ్ఛేదధ్వానంబాహుభ్యాంనోత్తరేన్నదీమ్ ॥ ౧౪౭ ॥ నావరోహేతకూపాదింనా
రోహేదుచ్చపాదపాన్ । సూర్యాగ్నిజలదేవానాంగురూణాంపిముఖశ్శుభే ॥ ౧౪౮ ॥
నకుర్యాదిహకార్యాణిజపకర్మశుభానివా । అగ్నౌనతాపయేత్పాదౌహస్తౌపద్భ్యాం
నసంస్పృశేత్ ॥ ౧౪౯ ॥ అగ్నేర్నోచ్ఛ్రయమాసీతనాగ్నౌకిఞ్చిన్మలంత్యజేత్ ।
నజలంతాడయేత్పద్భ్యాంనాప్సుస్వఙ్గమలంత్యజేత్ ॥ ౧౫౦ ॥ మలంప్రక్షాళయేత్తీ

శేప్రక్షాళ్యస్నానమాచరేత్ । నఖాగ్రకేశనిర్ధూతస్నానవస్త్రఘటోదకమ్ ॥ ౧౫౧ ॥
అశ్రీకరం మనుష్యాణాం శుద్ధం సంస్పృశేద్యది । అజాశ్వానఖరోష్ట్రాణాం మార్జనా
త్తుషరేణుకాః ॥ ౧౫౨ ॥ సంస్పృశేద్యదిమూఢాత్మా శ్రియంహన్తిహరేరపి । మా
ర్జారంచగృహేయస్య సోఽప్యన్త్యజసమోనరః ॥ ౧౫౩ ॥ భోజయేద్యస్తువిప్రేన్ద్రా
న్మార్జారాన్నస్తథాయది । సచాణ్డాలసమోజ్ఞేయం నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౫౪ ॥
స్పృగ్వాతంశూర్పవాతంచ వాతంప్రాణముఖానిలమ్ । సుకృతానిహరన్త్యేతే సంస్పృ
ష్టాఃపురుషస్యతు ॥ ౧౫౫ ॥ ఉష్ణీషీకఞ్చుకీనగ్నోముక్తకేశోమలావృతః । అ
పవిత్రకరోఽశుద్ధఃప్రలపన్నజపేత్కచిత్ ॥ ౧౫౬ ॥ క్రోధోమదఃక్షుధాతన్ద్రీనిష్ఠీ
వనవిజృమ్భణే । శ్వనీచదర్శనంనిద్రాప్రలాపాస్తేజపద్విషః ॥ ౧౫౭ ॥ ఏతేషాం
సమ్భవేవాపికుర్యాత్సూర్యాదిదర్శనమ్ । ఆచమ్యవాజపేచ్ఛేషం కృత్వావాప్రాణ
సంయమమ్ ॥ ౧౫౮ ॥ సూర్యోఽగ్నిశ్చన్ద్రమాశ్చైవ గ్రహనక్షత్రతారకాః । ఏతే
జ్యోతీంషిప్రోక్తానివిద్వద్భిర్బ్రాహ్మణైస్తథా ॥ ౧౫౯ ॥ ప్రసార్యపాదానజపేత్కు
క్కుటాసనఏవచ । అనాసనశ్శయానోవా రథ్యాయాంశూద్రసన్నిధౌ ॥ ౧౬౦ ॥
రక్తభూమ్యాంచఖట్వాయాం నజపేజ్జాపకస్తథా । ఆసనస్థోజపేత్సమ్యఙ్మన్త్రార్థగ
తమానసః ॥ ౧౬౧ ॥ కౌశేయంవ్యాఘ్రచర్మంవా చైలంతౌలమథాపివా । దార
వంతాలపర్ణంవా ఆసనంపరికల్పయేత్ ॥ ౧౬౨ ॥ త్రిసన్ధ్యంతుగురోఃపూజాకర్తవ్యా
శుభమిచ్ఛతా । యోగురుస్సశివఃప్రోక్తో యశ్శివస్సగురుస్స్మృతః ॥ ౧౬౩ ॥ యథా
శివస్తథావిద్యా యథావిద్యాతథాగురుః । శివవిద్యాగురోస్తస్మాద్భక్త్యాచసదృశంఫ
లమ్ ॥ ౧౬౪ ॥ సర్వదేవమయోదేవి సర్వశక్తిమయోహిసః । సగుణోనిర్గుణోవా
పితస్యాజ్ఞాంశిరసావహేత్ ॥ ౧౬౫ ॥ శ్రేయోఽర్థీయస్తుగుర్వాజ్ఞాంమనసాపినలఙ్ఘ
యేత్ । గుర్వాజ్ఞాపాలకస్సమ్యగ్జ్ఞానసమ్పత్తిమశ్నుతే ॥ ౧౬౬ ॥ గచ్ఛంస్తి
ష్ఠన్స్వపన్భుఞ్జన్యద్యత్కర్మసమాచరేత్ । సమక్షంయదితత్సర్వంకర్తవ్యంగుర్వను
జ్ఞయా ॥ ౧౬౭ ॥ గురోర్దేవసమక్షంవా నయథేష్టాసనోభవేత్ । గురుర్దేవోయ
తస్సాక్షాత్తద్గృహందేవమన్దిరమ్ ॥ ౧౬౮ ॥ పాపినాంచయథాసఙ్గాత్తత్పాపైః
పతనంభవేత్ । తద్వదాచారసఙ్గేనతద్ధర్మఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౧౬౯ ॥ యథైవవహ్ని
సమ్పర్కాన్మలంత్యజతికాఞ్చనమ్ । తథైవగురుసమ్పర్కాత్పాపంత్యజతిమాన
వః ॥ ౧౭౦ ॥ యథావహ్నిసమీపస్థోఘృతకుమ్భోవిలీయతే । తథాపాపంవిలీయే
తఆచార్యస్యసమీపతః ॥ ౧౭౧ ॥ యథాప్రజ్వలితోవహ్నిర్వ్యాంకాష్ఠవినిర్దహేత్ ।
గురుస్తుష్టోదహత్యేవంపాపంతన్మన్త్రతేజసా ॥ ౧౭౨ ॥ బ్రహ్మాహరిస్తథారుద్రోదే
వాశ్చమునయస్తథా । కుర్వన్త్యనుగ్రహంతుష్టాగురౌతుష్టేనసంశయః ॥ ౧౭౩ ॥
కర్మణామనసావాచాగురోఃక్రోధంనకారయేత్ । తస్యక్రోధేనదహ్యన్తేఆయుశ్శ్రీ

జ్ఞానసత్క్రియాః ॥ ౧౭౪ ॥ తతోఽన్యథంయేకరిష్యన్తి తేషాంయజ్ఞాశ్చనిష్ఫలాః ।
జపాన్యనియమాశ్చైవనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౭౫ ॥ గురోర్విరుద్ధంయద్వా
క్యంనవదేత్సర్వయత్నతః । వదేద్యదిమహామోహాద్రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౧౭౬ ॥
చిత్తేనైవచవిత్తేనతథావాచాచసువ్రతాః । మిథ్యానకారయేద్దేవిక్రియయాచగురో
స్సదా ॥ ౧౭౭ ॥ దుర్గుణేఖ్యాపితేతస్యనైర్గుణ్యశతభాగ్భవేత్ । గుణేతుఖ్యాపితే
తస్యసార్వగుణ్యఫలంభవేత్ ॥ ౧౭౮ ॥ గురోర్హితంప్రియంకుర్యాదాదిష్టోవా
నవాసదా । అసమక్షంసమక్షంవాగురోఃకార్యంసమాచరేత్ ॥ ౧౭౯ ॥ గురో
ర్హితంప్రియంకుర్యాన్మనోవాక్కాయకర్మభిః । కుర్వన్పతత్యధోగత్వాతత్రైవ
పరివర్తతే ॥ ౧౮౦ ॥ తస్మాత్ససర్వదోపాస్యోవన్దనీయశ్చసర్వదా । సమీప
స్థోప్యనుజ్ఞాప్యవదేత్తద్విముఖోగురుమ్ ॥ ౧౮౧ ॥ ఏవమాచారవాన్భక్తోనిత్యంజపప
రాయణః । గురుప్రియకరోమన్త్రంవినియోక్తుంతతోర్హతి ॥ ౧౮౨ ॥ వినియోగం
ప్రవక్ష్యామిసిద్ధమన్త్రప్రయోజనమ్ । దౌర్బల్యంయాతితన్మన్త్రంవినియోగమజా
నతః ॥ ౧౮౩ ॥ యస్యయేనవియుఞ్జీతకార్యేణతువిశేషతః । వినియోగస్సవిజ్ఞేయఐ
హికాముష్మికంఫలమ్ ॥ ౧౮౪ ॥ వినియోగజమాయుష్యమారోగ్యంతనునిత్యతా ।
రాజైశ్వర్యంచవిజ్ఞానంస్వర్గోనిర్వాణమేవచ ॥ ౧౮౫ ॥ ప్రోక్షణంచాభిషేకంచ
అఘమర్షణమేవచ । స్నానేచసన్ధ్యయోశ్చైవకుర్యాదేకాదశేనవై ॥ ౧౮౬ ॥
శుచిఃపర్వతమారుహ్యజపేల్లక్షమతన్ద్రితః । మహానద్యాంద్విలక్షంతుదీర్ఘమాయు
రవాప్నుయాత్ ॥ ౧౮౭ ॥ దూర్వాఙ్కురాస్తిలావాణీగుడూచీఘుటికాతథా ।
తేషాంతుదశసాహస్రంహోమమాయుష్యవర్ధనమ్ ॥ ౧౮౮ ॥ అశ్వత్థవృక్షమాశ్రి
త్యజపేల్లక్షద్వయంసుధీః । శనైశ్చరదినేస్పృష్ట్వాదీర్ఘాయుష్యంలభేన్నరః ॥ ౧౮౯ ॥
శనైశ్చరదినేశ్వత్థంపాణిభ్యాంసంస్పృశేత్సుధీః । జపేదష్టోత్తరశతంసోపమృత్యుహ
రోభవేత్ ॥ ౧౯౦ ॥ ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాజపేల్లక్షమనన్యధీః । అర్కైరష్ట
శతంనిత్యంజుహ్వన్వ్యాధేర్విముచ్యతే ॥ ౧౯౧ ॥ సమస్తవ్యాధిశాన్త్యర్థంపలాశ
సమిద్భిర్నరః । హుత్వాదశసహస్రంతురోగీమనుజోభవేత్ ॥ ౧౯౨ ॥ నిత్యమ
ష్టశతంజప్త్వాపిబేదమ్బురసన్నిధౌ । ఔదరైర్వ్యాధిభిస్సర్వైర్మాసేనైకేన
ముచ్యతే ॥ ౧౯౩ ॥ ఏకాదశేనభుఞ్జీయాదన్నంచైవాభిమన్త్రితమ్ । భక్ష్యంచా
న్యత్తథాపేయంవిషమప్యమృతంభవేత్ ॥ ౧౯౪ ॥ జపేల్లక్షంతుపూర్వాహ్ణేహు
త్వాచాష్టశతేనవై । సూర్యంనిత్యముపస్థాయసమ్యగారోగ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧౯౫ ॥
నదీతోయేనసమ్పూర్ణంఘటంసంస్పృశ్యశోభనమ్ । జప్త్వాయుతంచతత్స్నానాద్రో
గాణాంభేషజంభవేత్ ॥ ౧౯౬ ॥ అష్టావింశజ్జపిత్వాన్నమశ్నీయాదన్వహంశుచిః ।
హుత్వాచతావత్పాలాశైరేవంచారోగ్యమశ్నుతే ॥ ౧౯౭ ॥ చన్ద్రసూర్యగ్రహే

పూర్వాముఖోప్యవిధినాశుచిః । యావద్గ్రహణమోక్షంతు తావన్నద్యాంసమాహి
తః ॥ ౧౯౮ ॥ జపేత్సముద్రగామిన్యాం మోక్షే గ్రహణస్యతు । అష్టోత్తరసహ
స్రేణపిబేద్బ్రాహ్మీరసంద్విజాః ॥ ౧౯౯ ॥ ఐహికాంలభతే మేధాం సర్వశాస్త్రగ్ర
హాంశుభామ్ । సారస్వతీం చ వేద్దవీనస్యవాగితిమానుషీ॥ ౨౦౦ ॥ గ్రహానుత్రపీడాసు
జపేద్భక్త్యాయుతంనరః। హుత్వాచాష్టసహస్రంతుగ్రహపీడాంవ్యపోహతి॥ ౨౦౧॥
దుస్స్వప్నదర్శనేస్నాత్వాజపేద్వైచాయుతంనరః। ఘృతేనాష్టశతంహుత్వాసద్య
శ్శాన్తిర్భవిష్యతి ॥ ౨౦౨ ॥ చన్ద్రసూర్యగ్రహేలిఙ్గంసమభ్యర్చ్యయథావిధి । య
తిరంచిత్వాస్థిరయేద్దేవంజపేదయుతమాదరాత్ ॥ ౨౦౩ ॥ సన్నిధావస్యదేవస్యశు
చిస్సంయతమానసః । సర్వాన్కామానవాప్నోతిపురుషోనాత్రసంశయః॥ ౨౦౪॥
గజానాంతురగాణాంతుగోజాతీనాంవిశేషతః। వ్యాధ్యాగమేశుచిర్భూత్వాజుహు
యాత్సమిధాహుతిమ్ ॥ ౨౦౫ ॥ మాసమభ్యర్చ్యవిధినాఽయుతంభక్తిసమన్వితః।
తేషాంవృద్ధిశ్చశాన్తిశ్చభవిష్యతినసంశయః ॥ ౨౦౬ ॥ ఉత్పాతేశత్రుబాధాయాం
జుహుయాదయుతంశుచిః । పాలాశసమిధైర్ఘృతైస్తస్యశాన్తిర్భవిష్యతి॥ ౨౦౭ ॥ అ
భిచారికబాధాయామేషద్దేవిసమాచరేత్। ప్రత్యక్షవతితచ్ఛక్తిశ్శత్రోఃపీడాభవిష్య
తి॥ ౨౦౮ ॥ విద్వేషణార్థంజుహుయాద్వైభీతసమిధాష్టకమ్। అక్షరప్రాతిలోమ్యే
నఆర్ద్రేణరుధిరేణవా॥ ౨౦౯ ॥ విషేణరుధిరాభ్యక్తోవిద్వేషణకరంనృణామ్। ప్రా
యశ్చిత్తంప్రవక్ష్యామిసర్వపాపవిశుద్ధయే ॥ ౨౧౦ ॥ పాపశుద్ధిర్యథాసమ్యక్కర్త
వ్యభ్యుద్యతోనరః । పాపశుద్ధిర్యథాసమ్యగ్జ్ఞానసంప్రాప్తిహేతుకీ ॥ ౨౧౧ ॥ పాపశు
ద్ధిర్నచేత్పుంసఃక్రియాస్సర్వాశ్చనిష్ఫలాః । జ్ఞానంచహీయతేతస్మాత్కర్తవ్యంపా
పశోధనమ్ ॥ ౨౧౨ ॥ విద్యాలక్ష్మీవిశుద్ధ్యర్థంమాంధ్యాత్వాఞ్జలినాశుభే । శివేనై
కాదశేనాద్భిరభిషిఞ్చేత్సమన్తతః॥ ౨౧౩ ॥ అష్టోత్తరశతేనైవస్నాత్వాపాపవిశు
ద్ధయే । సర్వతీర్థఫలంతచ్చసర్వపాపహరంశుభమ్॥ ౨౧౪ ॥ సన్ధ్యోపాసనవిచ్ఛేదే
జపేదష్టశతంనరః । విడ్వరాహైశ్చచాణ్డాలైర్దుర్జనైఃకుక్కుటైరపి॥ ౨౧౫ ॥ స్పృ
ష్టాన్నంనభుఞ్జీతభుక్త్వాచాష్టశతంజపేత్ । బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థంజపేల్లక్ష
యుతంనరః॥ ౨౧౬ ॥ పాతకానాంతదర్ధంస్యాన్నాత్రకార్యావిచారణా । ఉపపా
తకదుష్టానాంతదర్ధంపరికీర్తితమ్ ॥ ౨౧౭ ॥ శేషాణామపిపాపానాంజపేత్పఞ్చస
హస్రకమ్ । ఆత్మబోధపరంగుహ్యంశివబోధప్రకాశకమ్ ॥ ౨౧౮ ॥ శివసాన్నిధ్యే
జపేన్నక్తంపఞ్చలక్షమనాకులః । పఞ్చవాయుజయంభద్రేప్రాప్నోతిమనుజస్సుఖ
మ్॥ ౨౧౯ ॥ జపేచ్చపఞ్చలక్షంతువిగృహీతేన్ద్రియశ్శుచిః । పఞ్చేన్ద్రియాణాంవి
జయోభవిష్యతివరాననే॥ ౨౨౦ ॥ ధ్యానయుక్తోజపేద్యస్తుపఞ్చలక్షమనాకులః । విష
యాణాంచపఞ్చానాంజయంప్రాప్నోతిమానవః॥ ౨౨౧॥ చతుర్థంపఞ్చలక్షంతుమా

జపేద్భక్తిసంయుతః । భూతానామిహపఞ్చానాంవిజయంమనుజోలభేత్ ॥ ౨౨౨ ॥
చతుర్లక్షంజపేద్యస్తుమనస్సంయమ్యయత్నతః । సమ్యగ్విజయమాప్నోతికరణా
నాంవరాననే ॥ ౨౨౩ ॥ పఞ్చవింశతిలక్షాణాంజపేనకమలాననే । పఞ్చవింశతిత
త్త్వానాంవిజయంమనుజోలభేత్ ॥ ౨౨౪ ॥ మధ్యరాత్రేతినిర్వాతే జపేదయుతమాద
రాత్ । బ్రహ్మసిద్ధిమవాప్నోతివ్రతేనానేనసున్దరి ॥ ౨౨౫ ॥ జపేల్లక్షమనాలస్యో
నిర్వాతేధ్వనివర్జితే । మధ్యరాత్రేచశివయోఃపశ్యత్యేవనసంశయః ॥ ౨౨౬ ॥ అ
న్ధకారపినాశశ్చదీపస్యేవప్రకాశనమ్ । హ్యనయాస్త్రర్బహిర్వాపిభవిష్యతినసంశ
యః ॥ ౨౨౭ ॥ సర్వసమ్పత్సమృద్ధ్యర్థంజపేదయుతమాత్మవాన్ । సబీజసమ్పుటం
మన్త్రంశతలక్షంజపేచ్ఛుచిః ॥ ౨౨౮ ॥ మత్సాయుజ్యమవాప్నోతిభక్తిమానిహ
మతఃపరమ్ । ఇతితేసర్వమాఖ్యాతంపఞ్చాక్షరవిధిక్రమమ్ ॥ ౨౨౯ ॥ యఃపఠేచ్ఛృ
ణుయాద్వాపిసయాతిపరమాంగతిమ్ । శ్రావయేద్వాద్విజాన్శుద్ధాన్పఞ్చాక్షరవిధి
క్రమమ్ ॥ ౨౩౦ ॥ దైవేకర్మణిపిత్ర్యేవాశివలోకేమహీయతే ॥ ౨౩౦౪ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే వినియోగాదిసహితపఞ్చాక్షరీ
మన్త్రమాహాత్మ్యకథనంనామ షడశీతితమోధ్యాయః.

ధ్యానయజ్ఞమాహాత్మ్యమ్.

ఋషయః ॥ జపాచ్ఛ్రేష్ఠతమంప్రాహుర్బ్రాహ్మణాదర్థకిల్బిషాః । విర
క్తానాంప్రబుద్ధానాంధ్యానయజ్ఞంసుశోభనమ్ ॥ ౧ ॥ తస్మాద్వదస్వసూతాద్యధ్యా
నయజ్ఞమశేషతః । విస్తరాత్సర్వయత్నేనవిరక్తానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ తేషాం
తద్వచనంశ్రుత్వామునీనాందీర్ఘసత్రిణామ్ । రుద్రేణకథితంప్రాహమహాప్రాప్యమ
హాత్మనామ్ ॥ ౩ ॥ సంహృత్యకాలకూటాఖ్యంవిషంవైవిశ్వకర్మణా ॥ సూతః ॥ మ
హాంప్రాప్యసుఖాసీనంభవాన్యాసహశఙ్కరమ్ ॥ ౪ ॥ మునయస్సంశితాత్మానః
ప్రణేముస్తంమహాశ్రయమ్ । అస్తువంశ్చతతస్సర్వేనీలకణ్ఠముమాపతిమ్ ॥ ౫ ॥ అత్యు
గ్రంకాలకూటాఖ్యంసంహృతంభగవంస్త్వయా । అతఃప్రతిష్ఠితంసర్వంత్వయాదే
వవృషధ్వజ ॥ ౬ ॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వాభగవాన్నీలలోహితః । ప్రహసన్ప్రా
హపశ్యాత్మాసనన్దనపురోగమాన్ ॥ ౭ ॥ కిమనేనద్విజశ్రేష్ఠావిషంవత్స్యేసుదారు
ణమ్ । సంహరేత్తద్విషంయస్తుససమర్థోహ్యనేనకిమ్ ॥ ౮ ॥ నవిషంకాలకూటాఖ్యం
సంసారోవిషముచ్యతే । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనసంహరేత్తసుదారుణమ్ ॥ ౯ ॥ సం
సారోద్వివిధఃప్రోక్తస్స్వాధికారానురూపతః । పుంసాంసంమూఢచిత్తానామసంతో
షస్సుదారుణః ॥ ౧౦ ॥ ఈషణారాగదోషేణసర్గోజ్ఞానేనసువ్రతాః । తద్వశాద్దేవ
సర్వేషాంధర్మాధర్మౌనసంశయః ॥ ౧౧ ॥ అసన్నికృష్టేత్వర్థేపిశాస్త్రంతచ్ఛ్రవ
ణాత్సతామ్ । బుద్ధిముత్పాదయత్యేవసంసారేవిదుషాంద్విజాః ॥ ౧౨ ॥ తస్మాద్వి

ష్టానుశ్రవికందృష్టమిత్యుభయాత్మకమ్ । సన్త్యజేత్సర్వయత్నేనవిరక్తస్సోఽభిధీయ
తే॥ ౧౩ ॥ శాస్త్రమిత్యుచ్యతేభాగంశ్రుతేఃకర్మసుతద్ద్విజాః । మూర్ధానంబ్రహ్మ
ణస్సారమృషీణాంకర్మణఃఫలమ్ ॥ ౧౪ ॥ సనుస్వభావస్సర్వేషాంకామోస్పృష్టోఽనచా
న్యథా । శ్రుతేఃప్రవర్తికాతేషామితికర్మణ్యతద్విదః ॥ ౧౫ ॥ నివృత్తిలక్షణోధర్మస్స
మస్థానామిహోచ్యతే । తస్మాదజ్ఞానమూలోహిసంసారస్సర్వదేహినామ్॥౧౬॥
కలాసంశోషమాయాతికర్మణాన్యస్వభావతః । సకలస్త్రివిధోజీవోజ్ఞానహీనస్త్వ
విద్యయా॥ ౧౭ ॥ నారకీపాపకృత్స్వర్గీపుణ్యకృత్పుణ్యగౌరవాత్ ।వ్యతిమిశ్రేణవై
పశ్చతుర్ధాసంవ్యవస్థితః ॥ ౧౮ ॥ ఉద్భిజస్స్వేదజశ్చైవఅణ్డజోవైజరాయుజః । ఏ
వంవ్యవస్థితోదేహీకర్మణాజ్ఞోహ్యనీశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ ప్రజయాకర్మణాముక్తిర్ధ
నేనచసతాంనహి । త్యాగేనైకేనముక్తిస్స్యాత్తదభావాద్భ్రమన్త్యసౌ ॥ ౨౦ ॥
ఏవమజ్ఞానదోషేణనానాకర్మవశేనచ । షట్కౌశికంసముద్భూతంభజత్యేవకళే
బరమ్ ॥ ౨౧ ॥ గర్భేదుఃఖాన్యనేకానియోనిమార్గేచభూతలే । కౌమారేయౌవనే
చైవవార్ధకేమరణేపివా ॥ ౨౨ ॥ విచారతస్సతాందుఃఖంస్త్రీసంసర్గాదిభిర్ద్విజాః।
దుఃఖేనైకేనవైదుఃఖంప్రశామ్యన్తీహదుఃఖినః ॥ ౨౩ ॥ ॥ నజాతుకామఃకామానా
ముపభోగేనశామ్యతి । హవిషాకృష్ణవర్త్మేవభూయఏవాభివర్ధతే ॥ ౨౪ ॥ తస్మాద్వి
చారతోనాస్తిసంయోగాదపివైనృణామ్ । అర్థానామర్జనేప్యేవంపాలనేచవ్యయేత
థా ॥ ౨౫ ॥ పైశాచేరాక్షసేదుఃఖంయాక్షేచైవవిచారతః । గాన్ధర్వేచతథాచా
న్ద్రే,సౌమ్యలోకేద్విజోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ ప్రాజాపత్యేతథాబ్రాహ్మేప్రాకృతేపౌరు
షేతథా।క్షయసాతిశయాద్యైస్తుదుఃఖైర్దుఃఖానిసువ్రతాః ॥ ౨౭ ॥ తానిభాగ్యాన్య
శుద్ధానిసన్త్యజేచ్చధనానిచ । తస్మాదష్టగుణంభోగంతథాషోడశధాస్థితమ్॥ ౨౮ ॥
చతుర్వింశత్ప్రకారేణసంస్థితంచాపిసువ్రతాః । ద్వాత్రింశద్భేదమనఘాశ్చత్వారిం
శద్గుణంపునః ॥ ౨౯ ॥ తథాష్టచత్వారింశచ్చషట్పఞ్చాశత్ప్రకారతః । చతుష్షష్టి
విధంచైవదుఃఖమేవవివేకినః ॥ ౩౦ ॥ పార్థివంచతథాప్యంచతైజసంచవిచారతః।
వాయవ్యంచతథావ్యోమమానసంచయథాక్రమమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఆభిమానికమప్యేవ
బౌద్ధంప్రాకృతమేవచ । దుఃఖమేవనసన్దేహోయోగినాంబ్రహ్మవాదినామ్॥౩౨॥
గాణంగణేశ్వరాణాంచదుఃఖమేవవిచారతః । ఆదౌమధ్యేతథాచాన్తేసర్వలోకేషు
సర్వదా ॥ ౩౩ ॥ వర్తమానానిదుఃఖానిభవిష్యాణియథాతథమ్ । దోషదుష్టేషు
శేషుదుఃఖానివివిధానిచ॥ ౩౪ ॥ నభావయన్త్యతీతానిహ్యజ్ఞానేజ్ఞానమానినః । దు
ర్వ్యాధేఃపరిహారార్థంనసుఖాయాన్నముచ్యతే॥ ౩౫ ॥ యథేతరేషాంరోగాణామౌ
షధంనసుఖాయతత్ । శీతోష్ణవాతవర్షాద్యైస్తత్తత్కాలేషుదేహినామ్ ॥౩౬॥దుః
ఖమేవనసన్దేహోబ్రాహ్మణజాన్తిహ్యపణ్డితాః । స్వర్గేప్యేవంమునిశ్రేష్ఠాహ్యవిశు

యాదిభిః ॥ ౩౭ ॥ రోగైర్నానావిధైర్గ్రస్తా రాగద్వేషభయాదిభిః । ఛిన్నమూ
లతరుర్యద్వదవశః పతతి క్షితౌ ॥ ౩౮ ॥ పుణ్యక్షయాత్తు స్వర్గాత్పతన్తి దివౌక
సః । దుఃఖాభిభావస్థానాం దుఃఖభోగాదిసమ్పదామ్ ॥ ౩౯ ॥ అస్మాత్తు పతతాం
దుఃఖం కష్టం స్వర్గాద్దివౌకసామ్ । నరకే దుఃఖమేవాత్ర నరకాణాం నిషేవణాత్ ॥ ౪౦ ॥
విహితాకరణాచ్చైవ వర్ణినాం మునిపుఙ్గవాః ॥ యథా మృగో మృత్యుభయస్య భీతో
ఉచ్ఛిన్నవాసో న లభేత నిద్రామ్ ॥ ౪౧ ॥ ఏవం యతిర్ధ్యానపరో మహాత్మా సంసారభీ
తో న లభేత నిద్రామ్ । కీటపక్షిమృగాణాం చ పశూనాం గజవాజినామ్ ॥ ౪౨ ॥ దృష్ట
మేవాసుఖం తస్మాత్త్యజతస్సుఖముత్తమమ్ । వైమానికానామప్యేవం దుఃఖం కల్పా
ధికారిణామ్ ॥ ౪౩ ॥ స్థానాభిమానినాం చైవ మన్వాదీనాం చ సువ్రతాః । దేవానాం
చైవ దైత్యానామన్యోన్యపి జిగీషయా ॥ ౪౪ ॥ దుఃఖమేవ నృపాణాం చ గాతుసానాం
జగత్త్రయే । శ్రమార్థమాశ్రమాశ్చాపి వర్ణానాం పరమార్థతః ॥ ౪౫ ॥ ఆశ్రమైర్న
చ దేవైశ్చ యజ్ఞైస్సాఙ్ఖ్యైర్వ్రతైస్తథా । ఉగ్రైస్తపోభిర్వివిధైర్దానైర్నానావిధైర
పి ॥ ౪౬ ॥ న లభన్తే తదాత్మానం లభన్తే జ్ఞానినస్స్వయమ్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన
చరేత్పాశుపతవ్రతమ్ ॥ ౪౭ ॥ భస్మశాయీ భవేన్నిత్యం వ్రతే పాశుపతే బుధః ।
పఞ్చార్థజ్ఞానసమ్పన్నశ్శివతత్త్వే సమాహితః ॥ ౪౮ ॥ కైవల్యకరణం యోగం విధిశ్చ
ఛిద్రం బుధః । పఞ్చార్థయోగసమ్పన్నో దుఃఖాన్తం వ్రజతే సుధీః ॥ ౪౯ ॥ పరయా విద్య
యా వేద్యం విదన్త్యపరయా న హి । ద్వే విద్యే వేదితవ్యే హి పరా చైవాపరా తథా ॥ ౫౦ ॥
అపరా తత్ర ఋగ్వేదో యజుర్వేదో ద్విజోత్తమాః । సామవేదస్తథాఽథర్వో వేదస్సర్వా
ర్థసాధకః ॥ ౫౧ ॥ శిక్షా కల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛన్ద ఏవ చ । జ్యోతిషం చాపరా వి
ద్యా పరాక్షరమితి స్థితమ్ ॥ ౫౨ ॥ తదదృశ్యం తదగ్రాహ్యమగోత్రం తదవర్ణకమ్ । తద
చక్షుస్తదశ్రోత్రం తదపాణిఅపాదకమ్ ॥ ౫౩ ॥ తదజాతమభూతం చ తదశబ్దం ద్వి
జోత్తమాః । అస్పర్శం తదరూపం చ రసగన్ధవివర్జితమ్ ॥ ౫౪ ॥ అవ్యయం చాప్రతిష్ఠం
చ తన్నిత్యం సర్వగం విభుమ్ । మహాన్తం తద్బృహన్తం చ తదజం చిన్మయం ద్విజాః ॥ ౫౫ ॥
అప్రాణమమనస్కం చ తదస్నిగ్ధమలోహితమ్ । అప్రమేయం తదస్థూలమదీర్ఘం తద
నుల్బణమ్ ॥ ౫౬ ॥ అహ్రస్వం తదపారం చ తదానన్దం తదచ్యుతమ్ । అనపావృతమ
ద్వైతం తదనన్తమగోచరమ్ ॥ ౫౭ ॥ అసంవృతం తదాత్మైకం పరా విద్యా న చాన్యథా ।
పరాపరేతి కథితే నైవే హ పరమార్థతః ॥ ౫౮ ॥ అహమేవ జగత్సర్వం మయ్యేవ సకలం
జగత్ । మత్త ఉత్పద్యతే తిష్ఠన్మయి మయ్యేవ లీయతే ॥ ౫౯ ॥ మత్తో నాన్యదితీక్షేత
మనోవాక్పాణిభిస్తథా । సర్వమాత్మని సమ్పశ్యేత్సచ్చాసచ్చ సమాహితః ॥ ౬౦ ॥
సర్వం హ్యాత్మని సమ్పశ్యేన్న బాహ్యే కురుతే మనః । అథో దృష్ట్యా పితస్త్యాం తు నాభ్యా
ముపరి తిష్ఠతి ॥ ౬౧ ॥ హృదయం తద్విజానీయాద్విశ్వస్యాయతనం మహత్ । హృదయ

స్యాస్యమధ్యేతుపుణ్డరీకమవస్థితమ్ ॥౬౨॥ ధర్మకన్దసముద్భూతంజ్ఞాననాళంసుశోభన
మ్।ఐశ్వర్యాష్టదళంశ్వేతంపరంవైరాగ్యకర్ణికమ్॥౬౩॥ఛిద్రాణిచదిశో యస్యప్రాణా
ద్యాశ్చప్రతిష్ఠితాః। ప్రాణాద్యైశ్చైవసంయుక్తఃపశ్యతో బహుధాక్రమాత్ ॥౬౪॥
దశప్రాణవహానాడ్యఃప్రత్యేకంమునిపుఙ్గవాః । ద్విసప్తతిసహస్రాణి నాడ్యస్సమ్పరి
కీర్తితాః ॥ ౬౫ ॥ నేత్రస్థంజాగ్రతంవిద్యాత్కణ్ఠేస్వప్నంసమాదిశేత్ । సుషుప్తం
హృదయస్థంతుతురీయంమూర్ధనిస్థితమ్ ॥ ౬౬ ॥ జాగ్రేబ్రహ్మాచవిష్ణుశ్చస్వప్నే
చైవయథాక్రమాత్ । ఈశ్వరస్తుసుషుప్తేతుతురీయేతుమహేశ్వరః ॥ ౬౭ ॥ వద
న్త్యేవమథాన్యేపిసమస్తకరణైఃపుమాన్ । వర్తమానస్తదాతస్యజాగ్రదిత్యభిధీయ
తే ॥ ౬౮ ॥ మనోబుద్ధిరహఙ్కారంచిత్తంచేతిచతుష్టయమ్ । యదావ్యవస్థితస్త్వే
తైస్స్వప్నఇత్యభిధీయతే ॥ ౬౯ ॥కరణానివిలీనానియదాస్యాత్మనిసువ్రతాః । సుషు
ప్తఃకరణైర్భిన్నస్తురీయఃపరికీర్త్యతే ॥ ౭౦॥ పరస్తురీయాతీతో సౌశివఃపరమకారణ
మ్ । జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిశ్చతురీయంచాధిభౌతికమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఆధ్యాత్మికంచవి
ప్రేన్ద్రాశ్చాధిదైవికముచ్యతే । తత్సర్వంమహమేవేతి వేదితవ్యంవిజానతా ॥ ౭౨ ॥
బుద్ధీన్ద్రియాణివిప్రేన్ద్రాస్తథాకర్మేన్ద్రియాణిచ । మనోబుద్ధిరహఙ్కారశ్చిత్తం
చేతిచతుష్టయమ్ ॥ ౭౩ ॥ అధ్యాత్మంపృథగేవేదంచతుర్దశవిధంస్మృతమ్ । ద్రష్ట
వ్యంచైవశ్రోతవ్యంఘ్రాతవ్యంచయథాక్రమమ్ ॥ ౭౪ ॥ రసితవ్యంమునిశ్రేష్ఠాస్స్పర్శి
తవ్యంతథైవచ । మన్తవ్యంచైవబోద్ధవ్యమహంకర్తవ్యమేవచ ॥ ౭౫ ॥ తథాచేత
యితవ్యంచవక్తవ్యంమునిపుఙ్గవాః ।ఆదాతవ్యంచగన్తవ్యంవిసర్గాయితమేవచ॥౭౬॥
ఆనన్దితవ్యమిత్యేతేహ్యధిభూతమనుక్రమాత్ । ఆదిత్యోపిదిశశ్చైవపృథివీవరుణస్త
థా ॥ ౭౭ ॥ వాయుశ్చన్ద్రస్తథాబ్రహ్మారుద్రఃక్షేత్రజ్ఞఏవచ। అగ్నిరిన్ద్రస్తథావిష్ణు
ర్మిత్రో దేవఃప్రజాపతిః ॥ ౭౮ ॥ అధిదైవికమేవంహిచతుర్దశవిధంక్రమాత్ । రాజ్ఞీ
సుదర్శనాచైవజితాసౌమ్యాయథాక్రమమ్॥ ౭౯ ॥మోఘారుద్రామృతాసత్యామధ్య
మాచద్విజోత్తమాః । నాడీరాశిశుకాచైవఅసురాచైవకృత్తికా ॥ ౮౦ ॥ భాస్వతీ
నాడయశ్చైతాశ్చతుర్దశనిబన్ధనాః । వాయవో నాడిమధ్యస్థావాహకాశ్చచతుర్ద
శ ॥ ౮౧ ॥ ప్రాణోవ్యానస్త్వపానశ్చఉదానశ్చసమానకః । వైరమ్భశ్చతథా
ముఖ్యోహ్యన్తర్యామఃప్రభఞ్జనః॥ ౮౨ ॥కూర్మకశ్చతథాశ్యేనశ్శ్వేతఃకృష్ణస్తథా
నిలః । నాగఇత్యేవకథితావాయవశ్చచతుర్దశ॥ ౮౩ ॥ యశ్చక్షుష్వథద్రష్టవ్యేతథా
దిత్యేచసువ్రతాః । నాడ్యాంప్రాణేచవిజ్ఞానేత్వానన్దేచయథాక్రమమ్ ॥౮౪॥హృ
ద్యాకాశేయఏతస్మిన్సర్వస్మిన్నన్తరేపరః ।ఆత్మైకశ్చచరతితముపాసీతమాంప్రభు
మ్ ॥ ౮౫ ॥ అజరన్తమనన్తంచఅశోకమమృతంధ్రువమ్ । చతుర్దశవిధేష్వేవసఞ్చ
రత్యేకఏవసః ॥ ౮౬ ॥ లీయన్తేతానితత్రైవయదన్యంనాస్తివైద్విజాః । ఏకఏవహి
సర్వజ్ఞస్సర్వేశస్త్వేకఏవసః ॥ ౮౭ ॥ ఏషసర్వాధిపోదేవస్త్వన్తర్యామీమహాద్యు

తిః । ఉపాస్యమానస్సర్వస్యసర్వసౌఖ్యస్సనాతనః ॥ ౮౮ ॥ ఉపాస్యతినచైవేహ
సర్వసౌఖ్యంద్విజోత్తమాః । ఉపాస్యమానోవేదైశ్చశాస్త్రైర్నానావిధైరపి ॥ ౮౯ ॥
నచైవవేదశాస్త్రైస్సర్వజ్ఞోయాస్యతిప్రభుః । అస్యైవాన్నమిదంసర్వంనసోన్నం
భవతస్స్వయమ్ ॥ ౯౦ ॥ స్వాత్మనాంతర్హితంచాద్యాదన్నభూతంసకుత్రచిత్ । సర్వ
త్రపాణినామన్నంప్రాణినాంగ్రన్థిరస్మ్యహమ్ ॥ ౯౧ ॥ ప్రశస్తానయనశ్చైవప
క్షాత్మాసవిభాగశః । అన్నమయోసౌభూతాత్మాచాద్యతేహన్నముచ్యతే ॥ ౯౨ ॥
ప్రాణమయశ్చేన్ద్రియాత్మాసబాహ్యాత్మామనోమయః । కలాత్మాసోమపవేహవి
జ్ఞానమయఉచ్యతే ॥ ౯౩ ॥ సదానన్దమయోభూత్వామహేశఃపరమేశ్వరః । సోహ
మేవంజగత్సర్వంమయ్యేవసకలంస్థితమ్ ॥ ౯౪ ॥ పరతన్త్రీస్వతన్త్రేపితదాభావా
ద్విచారతః । ఏకత్వమపినాస్త్యేవద్వైతంతత్రకుతస్త్వహో ॥ ౯౫ ॥ ఏవంనాస్త్య
థమర్త్యంచకుతోమృతమజోద్భవః । నాన్తఃప్రజ్ఞోబహిఃప్రజ్ఞోనచోభయగతస్త
థా ॥ ౯౬ ॥ నప్రజ్ఞానఘనస్త్వేవంనప్రాజ్ఞోజ్ఞానపూర్వకః । విదితంనాస్తివేద్యంచ
నిర్వాణంపరమార్థతః ॥ ౯౭ ॥ నిర్వాణంచైవకైవల్యంనిశ్శ్రేయసమనామయమ్ । అమృ
తంచాక్షరంబ్రహ్మపరమాత్మాపరాపరమ్ ॥ ౯౮ ॥ నిర్వికల్పంనిరాభాసంజ్ఞానంపర్యా
యవాచకమ్ । ప్రసన్నంచయదేశాగ్రంతదాజ్ఞానమితిస్మృతమ్ ॥ ౯౯ ॥ అజ్ఞానమితరత్స
ర్వంనాత్రకార్యావిచారణా । ఇత్థంప్రసన్నంవిజ్ఞానంగురుసమ్పర్కజంధ్రువమ్ ॥ ౧౦౦ ॥
రాగద్వేషానృతక్రోధకామతృష్ణాదిభిస్సదా । అపరామృష్టమద్వైతమవిజ్ఞేయంముక్తి
దంత్విదమ్ ॥ ౧౦౧ ॥ అజ్ఞానమలపూర్వత్వాత్పురుషోమలినస్స్మృతః । తత్క్షయాద్ధి
భవేన్ముక్తిర్నాన్యథాజన్మకోటిభిః ॥ ౧౦౨ ॥ జ్ఞానమేకంవినానాస్తిపుణ్యపాపపరిక్ష
యః । జ్ఞానమేవాభ్యసేత్తస్మాన్ముక్త్యర్థంబ్రహ్మవిత్తమాః ॥ ౧౦౩ ॥ జ్ఞానాభ్యా
సాద్ధివైపుంసాంబుద్ధిర్భవతినిర్మలా । తస్మాత్సదాభ్యసేజ్జ్ఞానంతన్నిష్ఠస్తత్పరాయ
ణః ॥ ౧౦౪ ॥ జ్ఞానేనైకేనతృప్తస్యత్యక్తసఙ్గస్యయోగినః । కర్తవ్యంనాస్తివిప్రే
న్ద్రాఅస్తిచేత్తత్త్వవిన్నచ ॥ ౧౦౫ ॥ ఇహలోకేపరేచాపికర్తవ్యంనాస్తితస్యవై ।
జీవన్ముక్తోయతస్తస్మాద్బ్రహ్మవిత్పరమార్థతః ॥ ౧౦౬ ॥ జ్ఞానాభ్యాసరతోనిత్యం
జ్ఞానతత్త్వార్థవిత్స్వయమ్ । కర్తవ్యాభ్యాసముత్సృజ్యజ్ఞానమేవాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౦౭ ॥
వర్ణాశ్రమాభిమానీయస్త్యక్తక్రోధోద్విజోత్తమాః । అన్యత్రరమతేమూఢస్సోఽజ్ఞానీ
నాత్రసంశయః ॥ ౧౦౮ ॥ సంసారహేతురజ్ఞానంసంసారస్తనుసఙ్గ్రహః । మోక్ష
హేతుస్తథాజ్ఞానంముక్తస్స్వాత్మన్యవస్థితః ॥ ౧౦౯ ॥ అజ్ఞానేసతివిప్రేన్ద్రాః క్రోధాద్యా
నాత్రసంశయః । క్రోధోహర్షస్తథాలోభోమోహోదమ్భాదయోద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౦ ॥
ధర్మాధర్మౌహితేషాంచతద్వశాత్తనుసఙ్గ్రహః । శరీరేసతివైక్లేశస్సోఽవిద్యాంసంత్య
జేద్బుధః ॥ ౧౧౧ ॥ అవిద్యాంవిద్యయాహిత్వాస్థితస్యైవచయోగినః । క్రోధాద్యా

నాశమాయాన్తిధర్మాధర్మౌచవైద్విజాః ॥ ౧౧౨ ॥ తత్క్షయాచ్ఛరీరేణనపునస్స
ంప్రయుజ్యతే । సఏవముక్తస్సంసారాద్దుఃఖత్రయవివర్జితః ॥ ౧౧౩ ॥ ఏవంజ్ఞానం
వినానాస్తిధ్యానంధ్యాతుర్ద్విజర్షభాః । జ్ఞానంగురోర్హిసమ్ప్రాప్తన్నవాచాపరమా
ర్థతః ॥ ౧౧౪ ॥ చతుర్వ్యూహమితిజ్ఞాత్వాధ్యాతాధ్యానంసమభ్యసేత్ । సహ
జాగన్తుకంపాపనస్థివాశుష్కవంతథా ॥ ౧౧౫ ॥ జ్ఞానాగ్నిర్దహతేక్షిప్రంశుష్కేన్ధ
నమివానలః । జ్ఞానాత్పరతరంనాస్తిసర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ అభ్యసేచ్చ
సదాజ్ఞానంసర్వసఙ్గవివర్జితః । జ్ఞానినస్సర్వపాపానిజీర్యన్తేనాత్రసంశయః ॥ ౧౧౭
క్రీడన్నపినలిప్యేతపాపైర్నానావిధైరపి । జ్ఞానంయథాతథాధ్యానంతస్మాద్ధ్యానం
సమభ్యసేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ ధ్యానంనిర్విషయంప్రోక్తమాదౌసవిషయంతథా । షట్ప్ర
కారంసమభ్యస్యచతుష్షడ్దశభిస్తథా ॥ ౧౧౯ ॥ తథాద్వాదశధాచైవపునష్షోడశధా
క్రమాత్ । ద్విధాభ్యస్యచయోగీన్ద్రోఽముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౨౦ ॥ శుద్ధజా
మ్బూనదాకారంధూమాఙ్గారసన్నిభమ్ । పీతంరక్తంసితంవిద్యుత్కోటికోటిసమ
ప్రభమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ అథవాబ్రహ్మరన్ధ్రస్థంచిత్తంకృత్వాప్రయత్నతః । నసితంవాసి
తంపీతంనస్మరేన్నీహవిభావయేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ అహింసకస్సత్యవాదీఅస్తేయీసర్వ
యత్నతః । పరిగ్రహవినిర్ముక్తోబ్రహ్మచారీదృఢవ్రతః ॥ ౧౨౩ ॥ సన్తుష్టశ్శౌచసమ్ప
న్నస్స్వాధ్యాయనిరతస్సదా । భక్తశ్చాభ్యసేద్ధ్యానంగురుసమ్పర్కబంధుర
మ్ ॥ ౧౨౪ ॥ నబుద్ధ్యతితథాధ్యాతాస్వాప్యదిత్తంద్విజోత్తమాః । నచాభిమన్యతే
యోగీనపశ్యతిసమన్తతః ॥ ౧౨౫ ॥ నఘ్రాతినశృణోత్యేవలీనస్స్వాత్మనియస్స్వ
యమ్ । నచస్పర్శంవిజానాతినవైసమరసస్స్మృతః ॥ ౧౨౬ ॥ పార్థివేపటలేబ్రహ్మా
వారితత్త్వేహరిస్స్వయమ్ । వాహ్నేయేకాలరుద్రాఖ్యోవాయుతత్త్వేమహేశ్వ
రః ॥ ౧౨౭ ॥ సుషిరేసశివస్సాక్షాత్తమ్మహాదేవంవిచిన్తయేత్ । క్షితౌశర్వస్స్మృ
తోదేవోహ్యపాంభవఇతిస్మృతః ॥ ౧౨౮ ॥ రుద్రఏవతదావహ్నావుగ్రోవాయౌ
వ్యవస్థితః । భీమస్సుషిరనాథోసౌభాస్కరేమణ్డలేస్థితః ॥ ౧౨౯ ॥ ఈశానస్సో
మబిమ్బేచమహాదేవఇతిస్మృతః । పుంసాంపశుపతిర్దేవశ్చాష్టధాహంవ్యవస్థితః ॥ ౧౩౦
కాఠిన్యంయత్తనౌసర్వంపార్థివంపరిగీయతే । ఆప్యంద్రవమితిప్రోక్తంవర్ణాఖ్యోవహ్ని
రుచ్యతే ॥ ౧౩౧ ॥ యస్సఞ్చరతితద్వాయుస్సుషిరంయద్ద్విజోత్తమాః । తదాకా
శంచవిజ్ఞానంశబ్దజంవ్యోమసన్నిభమ్ ॥ ౧౩౨ ॥ తథైవవిప్రావిజ్ఞానంస్పర్శాఖ్యం
వాయుసన్నిభమ్ । రూపంవాహ్నేయమిత్యుక్తమాప్యంరసమయంద్విజాః ॥ ౧౩౩
గన్ధాఖ్యంపార్థివంభూయశ్చిన్తయేద్భాస్కరంక్రమాత్ । నేత్రేచదక్షిణేవామేసో
మంహృదివిభుంద్విజాః ॥ ౧౩౪ ॥ ఆజానుపృథివీతత్త్వమానాభేర్వారిమణ్డలమ్ ।

ఆకర్ణంవహ్నితత్త్వంస్యాల్లలాటాన్తంద్విజోత్తమాః॥ ౧౩౫ ॥ వాయవ్యంవైలలాటాద్వ్యోమాఖ్యంవాశిఖాగ్రకమ్ । హంసాఖ్యంచతతోబ్రహ్మవ్యోమ్నశ్చోర్ధ్వంతతఃపరమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ వ్యోమాఖ్యోవ్యోమమధ్యస్థోహ్యయంప్రాథమికస్స్మరేత్ । సజీవఃప్రకృతిస్సత్త్వంరజశ్చాథతమఃపునః ॥ ౧౩౭ ॥ మహాంస్తథాభిమానశ్చతన్మాత్రాణీన్ద్రియాణిచ । వ్యోమాదీనిచభూతానినైవేహపరమార్థతః॥ ౧౩౮॥ వ్యాప్యతిష్ఠత్యతోవిశ్వంస్థాణురిత్యభిధీయతే। ఉదేతిసూర్యోభీతశ్చపవతేవాతఏవచ॥౧౩౯॥ ద్యోతతేచన్ద్రమావహ్నిర్జ్వలత్యాపోవహన్తిచ । దధాతిభూమిరాకాశమవకాశం దదాతిచ ॥ ౧౪౦ ॥ తదాజ్ఞయాతతంసర్వంతస్మాదైవచిన్తయేద్ద్విజాః । తేనైవాధిష్ఠితంతస్మాదేతత్సర్వంద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪౧ ॥ సర్వరూపమయశ్శర్వఇతిమత్వాస్మరేద్భవమ్ । సంసారవిషతప్తానాంజ్ఞానధ్యానామృతేనవై ॥ ౧౪౨ ॥ ప్రతీకారస్సమాఖ్యాతోనాన్యథాద్విజసత్తమాః । జ్ఞానంధర్మోద్భవంసాక్షాజ్జ్ఞానాద్వైరాగ్యసమ్భవః ॥ ౧౪౩ ॥ వైరాగ్యాత్పరమంజ్ఞానంపరమార్థప్రకాశకమ్ । జ్ఞానవైరాగ్యయుక్తస్యయోగసిద్ధిర్ద్విజోత్తమాః॥ ౧౪౪ ॥ యోగసిద్ధ్యావిముక్తిస్స్యాత్సత్త్వనిష్ఠస్యనాన్యథా । తమోవిద్యాప్రదచ్ఛన్నంచిత్రంయత్పదమవ్యయమ్ ॥ ౧౪౫ ॥ సత్త్వశక్తింసమాస్థాయశివమభ్యర్చయేద్ద్విజాః । యస్సత్త్వనిష్ఠోమద్భక్తోమదర్చనపరాయణః ॥ ౧౪౬ ॥ సర్వతోధర్మనిష్ఠశ్చసదోత్సాహీసమాహితః। సర్వద్వన్ద్వసహోధీరస్సర్వభూతహితేరతః॥ ౧౪౭ ॥ ఋజుస్స్వభావస్సతతంస్వస్థచిత్తోమృదుస్సదా। అమానీబుద్ధిమాంశ్శాన్తస్త్యక్తస్పర్ధోద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪౮ ॥ సదాముముక్షుర్ధర్మజ్ఞస్స్వాత్మలక్షణలక్షితః । ఋణత్రయవినిర్ముక్తఃపూర్వజన్మనిపుణ్యభాక్ ॥౧౪౯॥ జరాయుజోద్విజోభూత్వాశ్రద్ధయాచగురోఃక్రమాత్ । అన్యథావాపిశుశ్రూషాంకృత్వాకృత్రిమవర్జితః ॥ ౧౫౦ ॥ స్వర్గలోకమనుప్రాప్యభుక్త్వాభోగాననుక్రమాత్ । ఆసాద్యభారతంవర్షంబ్రహ్మవిజ్ఞాయతేద్విజాః॥౧౫౧॥ సమ్పరాం జ్ఞానమాసాద్యజ్ఞానీయోగవిద్భవేత్ । క్రమోయంమలపూర్ణస్యజ్ఞానప్రాప్తేర్ద్విజోత్తమాః॥౧౫౨॥ తస్మాదనేనమార్గేణత్యక్తసఙ్గోదృఢవ్రతః । సంసారకాలకూటాఖ్యాన్ముచ్యతేమునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౫౩ ॥ ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తంమయాయుష్మాకమచ్యుతమ్ । జ్ఞానస్యైవేహమాహాత్మ్యంప్రసఙ్గాదిహశోభనమ్ ॥ ౧౫౪ ॥ ఏవంపాశుపతంయోగంకథితంతీవ్రేశ్వరేణతు । నదేయంయస్యకస్యాపిశివోక్తంమునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౫౫ ॥ దాతవ్యంయోగినేనిత్యంభస్మనిష్ఠాయసుప్రియమ్। యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిసంసారశమనంనరః॥ ౧౫౬ ॥సయాతిబ్రహ్మసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా॥ ౧౫౭॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే ధ్యానయజ్ఞమాహాత్మ్యాది
కథనంనామ సప్తాశీతితమోధ్యాయః.

॥ మునిమోహనశమనమ్ ॥

సూతః ॥ నిశమ్య తే మహాప్రాజ్ఞాః కుమారాద్యాః పినాకినమ్ । ప్రోచుః ప్రణమ్యైవ భీతాః ప్రసన్నం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ ఏవం చేదనయా దేవ్యా హైమవత్యా మహేశ్వర । క్రీడసే వివిధైర్భోగైః కథం వక్తుమిహార్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ ఏవముక్తః ప్రహస్యేశః పినాకీ నీలలోహితః । ప్రాహ తామమ్బికాం ప్రేక్ష్య ప్రణిపత్య స్థితాన్ ద్విజాన్ ॥ ౩ ॥ బన్ధమోక్షౌ న చైవేహ మమ స్వేచ్ఛాశరీరిణః । అకర్తా జ్ఞః పశుర్జీవో భుర్భోక్తా హ్యణుః పుమాన్ ॥ ౪ ॥ మాయా చ మాయయా బద్ధః కర్మభిర్యుజ్యతే తు సః । జ్ఞానం ధ్యానం చ బన్ధశ్చ మోక్షో నాస్త్యాత్మనో ద్విజాః ॥ ౫ ॥ యదైవం మయి విద్వాన్యస్తస్యాపి న చ సర్వతః । ఏషా విద్యా హ్యహం వేద్యః ప్రజ్ఞైషా చ శ్రుతిః స్మృతిః ॥ ౬ ॥ ధృతిరేషా భయా నిష్ఠా జ్ఞానశక్తిః క్రియా తథా । ఇచ్ఛాఖ్యా చ తథా హ్యాజ్ఞా ద్వే విద్యే న చ సంశయః ॥ ౭ ॥ న హ్యేషా ప్రకృతిర్జైవీ వికృతిశ్చ విచారతః । వికారో నైవ మాయైషా సదసద్వ్యక్తివర్జితా ॥ ౮ ॥ పురా మమాజ్ఞా మద్వక్త్రాత్ సముత్పన్నా సనాతనీ । పఞ్చవక్త్రా మహాభాగా జగతామభయప్రదా ॥ ౯ ॥ తామాజ్ఞాం సమ్ప్రవిశ్యాహం చిన్తయన్ జగతాం హితమ్ । సప్తవింశత్ప్రకారేణ సర్వం వ్యాప్యానయా శివః ॥ ౧౦ ॥ తదాప్రభృతి వై మోక్షప్రవృత్తిర్ద్విజసత్తమాః ॥ సూతః ॥ ఏవముక్త్వా తదాపశ్యద్భవానీం పరమేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ భవానీ చ తమాలోక్య మాయయా మహరదవ్యయా । తే మాయయా మలనిర్ముక్తా మునయః ప్రేక్ష్య పార్వతీమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రీతా బభూవుర్ముక్తాశ్చ తస్మాదేషా పరా గతిః । ఉమాశఙ్కరయోర్భేదో నాస్త్యేవ పరమార్థతః ॥ ౧౩ ॥ ద్విధాసౌ రూపమాస్థాయ స్థిత ఏవ న సంశయః । యదా విద్వానసఙ్గస్స్వదాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ ౧౪ ॥ తదా ముక్తిః క్షణాదేవ నాన్యథా కర్మకోటిభిః । త్రమో వివక్షితో భూతపివృద్ధః పరమేష్ఠినః ॥ ౧౫ ॥ ప్రసాదేన క్షణాన్ముక్తిః ప్రతిజ్ఞైషా న సంశయః । గర్భస్థో జాయమానో వా బాలో వా తరుణోఽపి వా ॥ ౧౬ ॥ వృద్ధో వా ముచ్యతే జన్తుః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । అణ్డజశ్చోద్భిజో వాపి స్వేదజోఽపి విముచ్యతే ॥ ౧౭ ॥ ప్రసాదాద్దేవదేవస్య నాత్ర కార్యా విచారణా । ఏవమేవ జగన్నాథో బన్ధమోక్షకరశ్శివః ॥ ౧౮ ॥ భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవ జనస్సాక్షాత్తపస్స్వయమ్ । సత్యలోకస్తథాణ్డానాం కోటికోటిశతాని చ ॥ విగ్రహం దేవదేవస్య తథాణ్డావరణాష్టకమ్ । సప్తద్వీపేషు సర్వేషు పర్వతేషు వనేషు చ ॥ ౨౦ ॥ సముద్రేషు చ సర్వేషు వాయుస్కన్ధేషు సర్వతః । తథాన్యేషు చ లోకేషు వసన్తి చరాచరాః ॥ ౨౧ ॥ సర్వే భవాంశజా నూనం గతిస్త్వేషా స ఏవ వై । సర్వో వై రుద్రో నమస్తస్మై పురుషాయ మహాత్మనే ॥ ౨౨ ॥ విశ్వం భూతం తథా జాతం బహుధా రుద్ర ఏవ సః । రుద్రాజ్ఞైషా స్థితా దేవీ హ్యనయాము

స్త్రీరమ్బికా ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యేవంఖేచరాస్సిద్ధా జజల్పుః ప్రీతిమానసాః । యదావలోకృతాన్తసర్వాన్ప్రసాదాదనయాఽమ్బికా ॥ ౨౪ ॥ తదాతిష్ఠతిసాయుజ్యంప్రాప్తాస్తేఖేచరాః ప్రభోః ॥ ౨౫ ॥

* * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మునిమోహనశమనం నామాష్టాశీతితమోఽధ్యాయః.

॥ అణిమాదిగుణప్రాప్త్యాదికథనమ్. ॥

ఋషయః ॥ కేనయోగేనవై సూత గుణప్రాప్తిస్సతామిహ । అణిమాదిగుణోపేతాభవన్త్యేవేహయోగినః ॥ ౧ ॥ తత్సర్వంవిస్తరాత్సూతవక్తుమర్హసిసాఽప్రతమ్ ॥ సూతః ॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామి యోగంపరమదుర్లభమ్ ॥ ౨ ॥ పఞ్చధాసంస్మరేదాదావష్టధావ్యచిత్తేసనాతనమ్ । కల్పయేచ్చాసనంపద్మంసోమసూర్యాగ్నిసంయుతమ్ ॥ ౩ ॥ షడ్వింశచ్ఛక్తిసంయుక్తః తథాచద్విజోత్తమాః । తతష్షోడశధాచైవపునర్ద్వాదశధాద్విజాః ॥ ౪ ॥ స్మరేద్వృత్తత్తథామధ్యేదేవ్యాదేవముమాపతిమ్ । అష్టశక్తిసమాయుక్తమష్టమూర్తిమజంప్రభుమ్ ॥ ౫ ॥ తాభిశ్చాష్టవిధారుద్రాశ్చతుష్షష్టివిధాఃపునః । శక్తయశ్చతథాసర్వాగుణాష్టకసమన్వితాః ॥ ౬ ॥ ఏవంస్మరేత్ప్రమేశైవలబ్ధ్వాజ్ఞానమనుత్తమమ్ । ఏవంపాశుపతంయోగంమోక్షసిద్ధిప్రదాయకమ్ ॥ ౭ ॥ తస్యాణిమాదయోవిప్రానాశ్యధాకర్మకోటిభిః । తత్రాష్టగుణమైశ్వర్యంయోగినాంసముదాహృతమ్ ॥ ౮ ॥ తత్సర్వంక్రమయోగేనఉచ్యమానంనిబోధత । అణిమాలఘిమాచైవమహిమాప్రాప్తిరేవచ ॥ ౯ ॥ ప్రాకామ్యంచైవసర్వత్రఈశిత్వంచైవసర్వతః । వశిత్వమథసర్వత్రయత్రకామావసాయితా ॥ ౧౦ ॥ తచ్చాపిత్రివిధంజ్ఞేయమైశ్వర్యంసార్వకామికమ్ । సావద్యంనిరవద్యంచసూక్ష్మంచైవప్రవర్తతే ॥ ౧౧ ॥ సావద్యంనామయత్తత్రపఞ్చభూతాత్మకంస్మృతమ్ । ఇన్ద్రియాణిమనశ్చైవఅహఙ్కారశ్చయస్స్మృతః ॥ ౧౨ ॥ తత్రసూక్ష్మప్రవృత్తిస్తుపఞ్చభూతాత్మికాపునః । ఇన్ద్రియాణిమనశ్చిత్తబుద్ధ్యహఙ్కారసంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౩ ॥ తథాసర్వమయంచైవఆత్మస్థాఖ్యాతిరేవచ । సంయోగఏవత్రివిధస్సూక్ష్మేష్వేవప్రవర్తతే ॥ ౧౪ ॥ పునరష్టగుణశ్చాపిసూక్ష్మేష్వేవవిధీయతే । తస్యరూపంప్రవక్ష్యామియథాహభగవాన్ప్రభుః ॥ ౧౫ ॥ త్రైలోక్యేసర్వభూతేషుయథాస్యనియమస్స్మృతః । అణిమాద్యంతథావ్యక్తంసర్వత్రైవప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౬ ॥ త్రైలోక్యేసర్వభూతానాందుష్ప్రాపంసముదాహృతమ్ । తత్తస్యభవతిప్రాప్యంప్రథమంయోగినాంబలమ్ ॥ ౧౭ ॥ లఘునంప్లవనంలోకేరూపమస్యసదాభవేత్ । శీఘ్రత్వంసర్వభూతేషుద్వితీయంతుపదంస్మృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ త్రైలోక్యేసర్వభూతానాంమహిమ్నాచైవవన్దితమ్ । మ

హిత్వంచాపిలోకేస్మింస్తృతీయోయోగఉచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ త్రైలోక్యేసర్వభూతే
షుయథేష్టగమనంస్మృతమ్ । ప్రాకామ్యాద్విషయాన్భుఙ్క్తే తథాప్రతిహతఃక్వచి
త్ ॥ ౨౦ ॥ త్రైలోక్యేసర్వభూతానాంసుఖదుఃఖంప్రవర్తతే । ఈశోభవతిస
ర్వత్రప్రవిభాగేనయోగవిత్ ॥ ౨౧ ॥ వశ్యానిచాస్యభూతానిత్రైలోక్యేసచరాచరే।
ఇచ్ఛయాతస్యరూపాణిభవన్తినభవన్తిచ ॥ ౨౨ ॥ యత్రకామావసాయిత్వంత్రై
లోక్యేసచరాచరే । శబ్దస్పర్శోరసోగన్ధోరూపంచైవమనస్తథా ॥ ౨౩ ॥ ప్రవర్తన్తే
స్యచేచ్ఛాతోనభవన్తియథేచ్ఛయా । నజాయతేనమ్రియతేఛిద్యతేనచభిద్యతే ॥ ౨౪ ॥
నదహ్యతేనముహ్యేతలీయతేనచలిప్యతే। నక్షీయతేనక్షరతిఖిద్యతేనకదాచన ॥ ౨౫ ॥
క్రియతేవానసర్వత్రతథావిక్రియతేనచ । అగన్ధరసరూపస్తుఅస్పర్శశ్శబ్దవర్జితః ॥ ౨౬ ॥
అవర్ణోహ్యస్వరశ్చైవఅసవర్ణస్తుకర్హిచిత్ । సభుఙ్క్తే విషయాంశ్చైవవిషయైర్న
చయుజ్యతే ॥ ౨౭ ॥ అణుత్వాత్తుపరస్సూక్ష్మస్సూక్ష్మత్వాదపవర్గికః । వ్యాపకస్త్వ
పవర్గాచ్చవ్యాపకాత్పురుషస్స్మృతః ॥ ౨౮ ॥ పురుషస్సూక్ష్మభావాత్తుఐశ్వర్యేపరమే
స్థితః । గుణోత్తరమథైశ్వర్యేసర్వతస్సూక్ష్మముచ్యతే ॥ ౨౯ ॥ ఐశ్వర్యంచాప్రతీ
ఘాతంప్రాప్యయోగమనుత్తమమ్ । అపవర్గంతతోగచ్ఛేత్సూక్ష్మంతత్పరమంపద
మ్ ॥ ౩౦ ॥ ఏవంపాశుపతంయోగంజ్ఞాతవ్యంమునిపుఙ్గవాః । స్వర్గాపవర్గఫలదంశివ
సాయుజ్యకారణమ్ ॥ ౩౧ ॥ అథవాగతవిజ్ఞానోరాగాత్కర్మసమాచరేత్ । రాజ
సంతామసంవాపిభుక్త్వాతత్రైవముచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ తథాసుకృతకర్మాతుఫలంస్వ
ర్గేసమశ్నుతే । తస్మాత్స్థానాత్పునశ్శ్రేష్ఠోమానుష్యముపపద్యతే ॥ ౩౩ ॥ తస్మా
ద్బ్రహ్మపరంసౌఖ్యంబ్రహ్మశాశ్వతముత్తమమ్ । బ్రహ్మైవహిసేవేతబ్రహ్మైవహి
పరంసుఖమ్ ॥ ౩౪ ॥ పరిశ్రమోహియజ్ఞానాంమహతార్థేనవర్తతే । భూయోమృ
త్యువశంయాతితస్మాన్మోక్షఃపరంసుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥ అథవాధ్యానసంయుక్తోబ్రహ్మత
త్త్వపరాయణః । నతుచ్యావయితుంశక్యోమన్వన్తరశతైరపి ॥ ౩౬ ॥ దృష్ట్వాతుపు
రుషందివ్యంవిశ్వాఖ్యంవిశ్వతోముఖమ్ । విశ్వపాదశిరోగ్రీవంవిశ్వేశంవిశ్వరూపిణ
మ్ ॥ ౩౭ ॥ విశ్వగన్ధంవిశ్వమాల్యంవిశ్వామ్బరధరంప్రభుమ్ । గోభిర్మహీంసమ్ప
తతేపతత్రిణోనైవంభూయోజనయత్యేవమేవ ॥ ౩౮ ॥ కవింపురాణమనుశాసితా
రంసూక్ష్మాచ్చసూక్ష్మంమహతోమహాన్తమ్ । యోగేనపశ్యేన్నచచక్షుషావపుర్ని
రీన్ద్రియంపురుషంరుక్మవర్ణమ్ ॥ ౩౯ ॥ అలిఙ్గినంనిర్గుణంచేతనంచనిత్యంసదాసర్వ
గంసర్వసారమ్ । పశ్యన్తియుక్త్యాహ్యచలప్రకాశంతద్భావితాస్తేజసాదీప్యమాన
మ్ ॥ ౪౦ ॥ అపాణిపాదోదరపార్శ్వజిహ్వోహ్యతీన్ద్రియోవాపిసుసూక్ష్మఏ
కః । పశ్యత్యచక్షుస్సశృణోత్యకర్ణోనచాస్త్యబుద్ధంనచబుద్ధిరస్తి ॥ ౪౧ ॥ సవేదస
ర్వంనచసర్వవేద్యంతమాహురగ్ర్యంపురుషంమహాన్తమ్ । అచేతనాంసర్వగతాం

సూక్ష్మాంప్రసవధర్మిణీమ్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రకృతింసర్వభూతానాంయుక్తాఃపశ్యన్తియోగి
నః । సర్వతఃపాణిపాదాన్తత్సర్వతోక్షిశిరోముఖమ్ ॥ ౪౩ ॥ సర్వతశ్శ్రుతిమల్లో
కేసర్వమావృత్యతిష్ఠతి । యుక్తోయోగేనచేశానంసర్వతశ్చసనాతనమ్ ॥ ౪౪ ॥ పురు
షంసర్వభూతానాంతంవిద్వాన్నవిముహ్యతి । భూతాత్మానంమహాత్మానంపరమా
త్మానమవ్యయమ్ ॥ ౪౫ ॥ సర్వాత్మానంపరంబ్రహ్మతద్వైధ్యాత్వానముహ్యతి । ప
వనోహియథాగ్రాహ్యోవిచరన్సర్వమూర్తిషు ॥ ౪౬ ॥ పురీశేతేపురేచాస్తేతస్మా
త్పురుషఉచ్యతే । అథచేల్లుప్తధర్మాతుసావశేషైస్స్వకర్మభిః ॥ ౪౭ ॥ తత
స్తుబ్రహ్మగర్భేవైశుక్రశోణితసంయుతే । స్త్రీపుంసోస్సమ్ప్రయోగేహిజాయతే
హితతఃప్రభుః ॥ ౪౮ ॥ తతస్తుగర్భకాలేనకలలంనామజాయతే । కాలేనకలలం
చాపిబుద్బుదంసమ్ప్రజాయతే ॥ ౪౯ ॥ మృత్పిణ్డస్తుయథాచక్రేచక్రావర్తేనపీడి
తః । హస్తాభ్యాంక్రియమాణస్తుబిమ్బత్వముపగచ్ఛతి ॥ ౫౦ ॥ ఏవమాధ్యాత్మి
కైర్యుక్తోవాయునాసమ్ప్రపూరితః । యదియోనింవిముఞ్చామితత్ప్రపద్యేమహే
శ్వరమ్ ॥ ౫౧ ॥ యావద్ధివైష్ణవోవాయుర్జాతమాత్రంనసంస్పృశేత్ । తావత్కా
లంమహాదేవమర్చయామీతిచిన్తయేత్ ॥ ౫౨ ॥ జాయతేమానుషస్తత్రయథారూపం
యథావయః । వాయుస్సమ్భవతేఖాత్తువాతాద్భవతివైజలమ్ ॥ ౫౩ ॥ జలాత్సమ్భవ
తిప్రాణఃప్రాణాచ్ఛుక్రంవివర్ధతే । రక్తభాగాస్త్రయస్త్రింశద్రేతోభాగాశ్చతుర్ద
శ ॥ ౫౪ ॥ భాగతోఽర్ధఫలంకృత్వాతతోగర్భేఽభిషిచ్యతే । తతస్తుగర్భసంయుక్తఃపఞ్చ
భిర్వాయుభిర్వృతః ॥ ౫౫ ॥ చతుశ్శరీరాత్ప్రత్యఙ్గంరూపమస్యోపజాయతే । తతో
స్యమాతురాహారాత్పీతలీఢప్రవేశనాత్ ॥ ౫౬ ॥ నాభిదేశేనవైప్రాణాస్తేహ్యాధా
రాహిదేహినామ్ । నవమాసాత్పరిక్లిన్నస్సంవేష్టితశిరోధరః ॥ ౫౭ ॥ వేష్టితస్స
ర్వగాత్రైశ్చఅపర్యాప్తప్రవేశనః । నవమాసోషితశ్చాపియోనిచ్ఛిద్రాదవాఙ్ము
ఖః ॥ ౫౮ ॥ తతస్స్వకర్మభిఃపాపైర్నిరయంసమ్ప్రపద్యతే । అసిపత్రవనంచైవశా
ల్మలిచ్ఛేదనంతథా ॥ ౫౯ ॥ తాడనంభక్షణంచైవపూయశోణితభక్షణమ్ । యథా
హ్యేవస్తుసఞ్ఛిన్నాస్సంశ్లేష్మముపయాన్తివై ॥ ౬౦ ॥ యథాచ్ఛిన్నాశ్చభిన్నాశ్చయా
తనాస్థానమాగతాః । ఏవంజీవాస్తుతైఃపాపైస్తప్యమానాస్స్వయఙ్కృతైః ॥ ౬౧ ॥
ప్రాప్నుయుఃకర్మభిశ్శేషైర్దుఃఖంవాయదివేతరత్ । ఏకేనైవతుగన్తవ్యంసర్వము
త్సృజ్యవైజనమ్ ॥ ౬౨ ॥ ఏకేనైవతుభోక్తవ్యంతస్మాత్సుకృతమాచరేత్ । నహ్యా
సంప్రస్థితంకశ్చిద్గచ్ఛన్తమనుగచ్ఛతి ॥ ౬౩ ॥ యదనేనకృతంకర్మతదేనమనుగచ్ఛతి ।
తేనిత్యంయమవిషయేషుసమ్ప్రవృత్తాఃక్రోశన్తస్సతతమనిష్టసమ్ప్రయోగైః ॥ ౬౪ ॥
శుష్యన్తేపరిగతవేదనాశరీరాబహ్వీభిస్సుభృశమనన్తయాతనాభిః । కర్మణామనసా
వాచాయదభీక్ష్ణంనిషేవతే ॥ ౬౫ ॥ తదభ్యాసోహరత్యేనంతస్మాత్కల్యాణమాచరే
త్ । అనాదిమాన్సమ్బద్ధస్స్యాత్పూర్వకర్మణిదేహినః ॥ ౬౬ ॥ సంసారంతామసం

ఘోరం షడ్విధం ప్రతిపద్యతే। మానుష్యాత్పశుభావశ్చ పశుభావాన్మృగో భవేత్ ॥౬౭॥
మృగత్వాత్పక్షిభావశ్చ తస్మాచ్చైవ సరీసృపః । సరీసృపత్వాద్గచ్ఛేద్వై స్థావరత్వం
నసంశయః ॥౬౮॥ స్థావరత్వే పునః ప్రాప్తే యావదున్మీలతే జనః । కులాలచక్రవద్భ్రా
న్తస్తత్రైవ పరివర్తతే ॥ ౬౯ ॥ ఇత్యేవం హి మనుష్యాదిస్సంసారస్థావరాన్తికః । వి
జ్ఞేయస్తామసో నామ తత్రైవ పరివర్తతే ॥ ౭౦ ॥ సాత్త్వికశ్చాపి సంసారో బ్రహ్మాదిః ప
రికీర్తితః । పిశాచాన్తస్స విజ్ఞేయస్స్వర్గస్థానేషు దేహినామ్ ॥ ౭౧ ॥ బ్రాహ్మే తు కే
వలం సత్త్వం స్థావరే కేవలం తమః । చతుర్దశానాం స్థానానాం మధ్యే విష్టమ్భకం రజః ॥౭౨॥
మర్మసుచ్ఛిద్యమానేషు వేదనార్తస్య దేహినః । తతస్తత్పరమం బ్రహ్మ కథం విప్రాస్స్మరిష్య
తి ॥ ౭౩ ॥ సంసారః పూర్వధర్మస్య భావనాభిః ప్రణోదితః । మానుషం భజతే నిత్యం త
స్మాద్ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౭౪ ॥ చతుర్దశవిధం హ్యేతద్బుద్ధ్వా సంసారమణ్డలమ్।
నిత్యం సమారభేద్ధర్మం సంసారభయపీడితః ॥ ౭౫ ॥ తతస్తరతి సంసారం క్రమేణ పరి
వర్తితః । తస్మాచ్చ సతతం యుక్తో ధ్యానతత్పరయుఞ్జకః ॥ ౭౬ ॥ తథా సమారభేద్యో
గం యదాత్మానం స పశ్యతి । ఏష ఆపః పరఞ్జ్యోతిరేష సేతురనుత్తమః ॥ ౭౭ ॥ వివృత్యై
హ్యేష సమ్భేదాద్భూతానాం చైవ శాశ్వతః । తదేనం సేతుమాత్మానమగ్నిం వై విశ్వ
తోముఖమ్॥ ౭౮ ॥ హృదిస్థం సర్వభూతానాముపాసీత మహేశ్వరమ్ । తథాన్తస్సం
స్థితం దేవం స్వశక్త్యా పరిమణ్డితమ్ ॥ ౭౯ ॥ అష్టధా చాష్టధా చైవ తథా చాష్టవిధేన చ।
సృష్ట్యర్థం సంస్థితం వహ్నిం సఞ్జ్ఞిష్వ చ హృదిస్థితమ్॥ ౮౦ ॥ ధ్యాత్వా యథావద్దేవేశం
రుద్రం భువననాయకమ్ । హుత్వా పఞ్చాహుతీస్సమ్యక్ తచ్చిన్తాగతమానసః॥ ౮౧
వైశ్వానరం హృదిస్థం తు యథావదనుపూర్వశః । ఆపః పూతాస్సకృత్ప్రాశ్య తూష్ణీం
హుత్వా హ్యుపావిశేత్ ॥ ౮౨ ॥ ప్రాణాయేతి తతస్తస్య ప్రథమా హ్యాహుతిస్స్మృతా।
అపానాయ ద్వితీయా చ వ్యానాయేతి తథాపరా॥ ౮౩॥ ఉదానాయ చతుర్థీ స్యాత్సమా
నాయేతి పఞ్చమీ। స్వాహాకారైః పృథక్ హుత్వా శేషం భుఞ్జీత కామతః ॥ ౮౪ ॥ అపః పు
నస్సకృత్ప్రాశ్య ఆచమ్య హృదయం స్పృశేత్ ।ప్రాణానాం గ్రన్థిరస్యాత్మా రుద్రో హ్యా
త్మా విశాన్తకః॥ ౮౫ ॥ రుద్రో వై హ్యాత్మనః ప్రాణ ఏవమాప్యాయయేత్స్వయమ్ । ప్రా
ణే నివిష్టో వై రుద్రస్తస్మాత్ప్రాణమయస్స్వయమ్ ॥ ౮౬ ॥ ప్రాణాయ చైవ రుద్రాయ
జుహోత్యమృతముత్తమమ్। శివాపి శేహమామీశ స్వాహా బ్రహ్మాత్మనే స్వయమ్॥౮౭॥
ఏవం పఞ్చాహుతీశ్చైవ శ్రాద్ధే కుర్వీత శాసనాత్ । పురుషోఽసి పురే శేతే త్వమఙ్గుష్ఠప్ర
మాణతః ॥ ౮౮ ॥ ఆశ్రితశ్చైవ చాఙ్గుష్ఠమీశః పరమకారణమ్ । సర్వస్య జగతశ్చై
ప్రభుః ప్రీణాతు శాశ్వతః ॥ ౮౯ ॥ త్వం దేవానామసి జ్యేష్ఠో రుద్రస్త్వం చ పురో వృషా
మృడస్త్వమన్నమస్మభ్యమేతదస్తు హుతం తవ ॥ ౯౦ ॥ ఇత్యేవం కథితం సర్వం గుణ
ప్రాప్తివిశేషతః । యోగాచారస్స్వయం తేన బ్రహ్మణా కథితః పురా ॥ ౯౧ ॥ ఏవం పా

శపతంజ్ఞానం జ్ఞాతవ్యంచప్రయత్నతః । భస్మస్నాయీభవేన్నిత్యం భస్మలిప్తస్సదాభవేత్ ॥ ౯౨ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః । దైవేకర్మణిపిత్రేవ్యాసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అణిమాదిగుణప్రాప్త్యాదికథనంనామ ఏకోననవతితమోధ్యాయః.

శ్రీశౌచాచారాదిలక్షణమ్.

సూతః॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిశౌచాచారస్యలక్షణమ్ । యదనుష్ఠాయశుద్ధాత్మాప్రేత్యగతిమాప్నుయాత్ ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మణాకథితంపూర్వంసర్వభూతహితాయవై । సఙ్క్షేపాత్సర్వవేదార్థసఞ్చయంబ్రహ్మవాదినామ్ ॥ ౨ ॥ ఉదయార్థంతుశౌచానామునీనాముత్తమంపదమ్ । యస్తత్రాథాప్రమత్తస్స్యాత్సనిర్నావసీదతి ॥ ౩ ॥ మానావమానౌద్వావేతౌతావేవాహుర్విషామృతే । అవమానోఽమృతంతత్రసన్మానోవిషముచ్యతే ॥ ౪ ॥ గురోరపిహితేయుక్తస్సతుసంవత్సరంవసేత్ । నియమేష్వప్రమత్తస్తుయమేషుచసదాభవేత్ ॥ ౫ ॥ ప్రాప్యానుజ్ఞాంతతశ్చైవజ్ఞానయోగమనుత్తమమ్ । అవిరోధేనధర్మస్యచరేతపృథివీమిమామ్ ॥ ౬ ॥ చక్షుఃపూతంచరేన్మార్గంవస్త్రపూతంజలంపిబేత్ । సత్యపూతంవదేద్వాక్యంమనఃపూతంసమాచరేత్ ॥ ౭ ॥ మత్స్యగృహ్యాస్యయత్పాపంషణ్మాసాభ్యన్తరేభవేత్ । ఏకాహంతత్సముంజ్ఞేయమపూతంతజ్జలంభవేత్ ॥ ౮ ॥ అపూతోదకపానేతుజపేచ్ఛతపఞ్చకమ్ । అఘోరలక్షణంమన్త్రంతతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౯ ॥ అథవాపూజయేచ్ఛమ్భుంఘృతస్నానాదివిస్తరైః । త్రిధాప్రదక్షిణీకృత్యశుద్ధ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౦ ॥ ఆతిథ్యశ్రాద్ధయజ్ఞేషునగచ్ఛేద్యోగవిత్క్వచిత్ । ఏవంహ్యహింసకోయోగీభవేదితివిచారితమ్ ॥ ౧౧ ॥ వహ్నౌవిధూమేవ్యఙ్గారేసర్వస్మిన్భుక్తవజ్జనే । చరేత్తుమతిమాన్భైక్ష్యంనతుతేష్వేవనిత్యశః ॥ ౧౨ ॥ అథైనమవమన్యన్తేపరేపరిభవన్తిచ। తథాయుక్తంచరేద్భైక్ష్యంసతాంధర్మమదూషయన్ ॥ ౧౩ భైక్ష్యంచరేద్వనస్థేషుయాయావరగృహేషుచ । శ్రేష్ఠాతుప్రథమాహీయంవృత్తిరస్యోపజాయతే ॥ ౧౪ ॥ అతఊర్ధ్వంగృహస్థేషుశీలీనేముచరేద్ద్విజాః । శ్రద్దధానేషుదాన్తేషుమాహాత్మ్యసువిశేషతః ॥ ౧౫ ॥ అతఊర్ధ్వంపునశ్చాపిఅదుష్టాపతితేషుచ । భైక్ష్యచర్యాహివర్ణేషుజఘన్యావృత్తిరుచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ భైక్ష్యంయవాగూస్తక్రంవాపయోయావకమేవచ । ఫలమూలాదిపక్వంవాకణపిణ్యాకసక్తవః ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యేతేవైమయాప్రోక్తాయోగినాంసిద్ధివర్ధనాః । ఆహారాస్తేషుసిద్ధేషుశ్రేష్ఠంభైక్ష్యమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ అబ్బిన్దుంయఃకుశాగ్రేణమాసిమాసిసమశ్నుతే । న్యా

యతోయశ్చరేద్భైక్షత్యః పూర్వోక్తాత్సంశిష్యతే ॥ ౧౯ ॥ జరామరణగర్భేభ్యో
భీతస్యనరకాదిషు । ఏవందాయుయతేతస్మాత్తద్భైక్షత్యమితిసంస్మృతమ్ ॥ ౨౦ ॥
దధిభక్షాఃపయోభక్షాఃయేచాన్యేజీవక్షీణకాః। సర్వేతేభైక్షత్యభక్షస్యకలాంనార్హ
న్తిషోడశీమ్ ॥ ౨౧ ॥ భస్మశాయీభవేన్నిత్యంభిక్షాచారీజితేన్ద్రియః।యఇచ్ఛేత్ప
రమంస్థానంవ్రతంపాశుపతంచరేత్ ॥ ౨౨ ॥ యోగినాంచైవసర్వేషాంశ్రేష్ఠంచాన్ద్రా
యణంభవేత్ ।ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారిశక్తితోవాసమాచరేత్ ॥ ౨౩ ॥ అస్తేయంబ్రహ్మ
చర్యంచఅలోభస్త్యాగఏవచ। వ్రతానిపఞ్చభిక్షూణామహింసాపరమాత్విహ ॥ ౨౪ ॥ అ
క్రోధోగురుశుశ్రూషాశౌచమాహారలాఘవమ్। నిత్యంస్వాధ్యాయఇత్యేతేనియమాః
పరికీర్తితాః ॥ ౨౫ ॥ బీజయోనిగుణావస్తుబన్ధఃకర్మభిరేవచ । యథాద్వీపఇవార
ణ్యేమనుష్యాణాంపిధీయతే ॥ ౨౬ ॥ దేవైస్తుల్యాస్సర్వయజ్ఞక్రియాస్తుయజ్ఞాజ్జాప్యం
జ్ఞానమాహుశ్చజాప్యాత్ । జ్ఞానాద్ధ్యానంసఙ్గరాగాదపేతంతస్మిన్ప్రాప్తేశాశ్వత
స్యోపలమ్భః ॥ ౨౭ ॥ దమశ్శమస్సత్యమకల్మషత్వంమౌనంచభూతేష్వఖిలేషుచార్జ
వమ్ । అతీన్ద్రియంజ్ఞానమిదంతథాశివంప్రాహుస్తథాజ్ఞానవిశుద్ధబుద్ధయః ॥ ౨౮ ॥
సమాహితోబ్రహ్మపరోప్రమాదీశుచిస్తథైకాన్తరతిర్జితేన్ద్రియః। సమాప్నుయాద్యో
గమిమంమహాత్మామహర్షయశ్చైవమనిన్దితామలాః ॥ ౨౯ ॥ ప్రాప్యతేభిమతాన్దే
శానఙ్కుశేననివారితః । ఏతన్మార్గేణశుద్ధేనదగ్ధబీజోహ్యకల్మషః ॥ ౩౦ ॥ సదా
చారరతాశ్శాన్తాస్స్వధర్మపరిపాలకాః। సర్వాన్లోకాన్వినిర్జిత్యబ్రహ్మలోకంవ్రజన్తి
తే ॥ ౩౧ ॥ పితామహేనోపదిష్టోధర్మస్సాక్షాత్సనాతనః । సర్వలోకోపకారార్థం
శృణుధ్వంప్రవదామివః ॥ ౩౨ ॥ గురూపదేశయుక్తానాంవృద్ధానాంక్రమవర్తినా
మ్ । అభ్యుత్థానాదికంసర్వంప్రణామంచైవకారయేత్ ॥ ౩౩ ॥ అష్టాఙ్గప్రణిపాతే
నత్రిధాన్యస్థేనసువ్రతాః । త్రిఃప్రదక్షిణయోగేనవన్ద్యోవైబ్రాహ్మణోగురుః ॥ ౩౪ ॥
జ్యేష్ఠాన్యేపిచతేసర్వేవన్దనీయావిజానతా । ఆజ్ఞాభఙ్గంనకుర్వీతయదిచ్ఛేత్సిద్ధిముత్త
మమ్ ॥ ౩౫ ॥ ధాతుశూన్యంబిలక్షేత్రక్షుద్రమన్త్రోపజీవనమ్ । విషగ్రహవిడమ్బా
దీన్వర్జయేత్సర్వయత్నతః ॥ ౩౬ ॥ కైతవంవిత్తశాఠ్యంచపైశున్యంవర్జయేత్సదా । అతి
హాసమవష్టమ్భంలీలాస్వేచ్ఛాప్రవర్తనమ్ ॥ ౩౭ ॥ వర్జయేత్సర్వయత్నేనగురూణామపి
సన్నిధౌ । తద్వాక్యప్రతికూలంచఅయుక్తంవైగురుర్వచః ॥ ౩౮ ॥ నవదేత్సర్వయ
త్నేనఅనిష్టంనస్మరేత్సదా । యతీనామాసనంవస్త్రందణ్డాద్యంపాదుకేతథా ॥ ౩౯ ॥
మాల్యంచశయనంస్థానంపాత్రంశయ్యాంచయత్నతః । యజ్ఞోపకరణాఙ్గంచనస్పృ
శేద్వైపదేనచ ॥ ౪౦ ॥ దేవద్రోహంగురుద్రోహంనకుర్యాత్సర్వయత్నతః । కృత్వా
ప్రమాదతోవిప్రాఃప్రణవస్యాయుతంజపేత్ ॥ ౪౧ ॥ దేవద్రోహగురుద్రోహాత్కోటి
మాత్రేణశుద్ధ్యతి । మహాపాతకశుద్ధ్యర్థంతథైవచయథావిధి ॥ ౪౨ ॥ పాతకీచత
ర్ధేనశుద్ధ్యతేవృత్తవాన్యది । ఉపపాతకినస్సర్వేతదర్ధేనైవసువ్రతాః ॥ ౪౩ ॥ సప్త

లోపేక్ష్యతేవిప్రస్త్రిరావృత్త్యైవశుద్ధ్యతి। ఆహ్నికచ్ఛేదనేజాతేశతమేకముదాహృ
తమ్ ॥ ౪౪ ॥ లఙ్ఘనేసమయానాంతుఅభక్ష్యస్యచభక్షణే । అవాచ్యవాచనేచైవస
హస్రాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౪౫ ॥ కాకోలూకకపోతానాంపక్షిణామపిఘాతనే । శత
మష్టోత్తరంజప్త్వాముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ ౪౬ ॥ యఃపునస్తత్త్వవేత్తాచబ్రహ్మవి
ద్బ్రాహ్మణోత్తమః । స్మరణాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౭ ॥ నై
వమాత్మవిదామస్తిప్రాయశ్చిత్తానిచోదనా । విశ్వస్యైవహితేశుద్ధాబ్రహ్మవిద్యావి
దోజనాః॥ ౪౮ ॥ యోగధ్యానైకనిష్ఠాశ్చనిర్లేపాఃకాఞ్చనంయథా । శుద్ధానాంశో
ధనంనాస్తివిశుద్ధాబ్రహ్మవిద్యయా॥ ౪౯ ॥ ఉద్ధృతానుష్ణఫేనాభిఃపూతాభిర్వస్త్ర
చక్షుషా । అద్భిస్సమాచరేత్సర్వంవర్జయేత్కలుషోదకమ్ ॥ ౫౦ ॥ గన్ధవర్ణరసైర్దు
ష్టమశుచిస్థానసంస్థితమ్ । పఙ్కాశ్మదూషితంచైవసాముద్రంపల్వలోదకమ్॥ ౫౧ ॥
సశైవాలంతథాన్యైర్వాదోషైర్దుష్టంవివర్జయేత్ । వస్త్రశౌచాన్వితఃకుర్యాత్సర్వ
కార్యాణివైద్విజాః॥ ౫౨॥ నమస్కారాదికంసర్వంగురుశుశ్రూషణాదికమ్। వస్త్ర
శౌచవిహీనాత్మాహ్యశుచిర్నాత్రసంశయః॥ ౫౩ ॥ దేవకార్యోపయుక్తానాంప్రత్య
హంశౌచమిష్యతే । ఇతరేషాంహివస్త్రాణాంశౌచంకార్యంమలాగమే ॥ ౫౪ ॥
వర్జయేత్సర్వయత్నేనవాసోన్యైర్విధృతంద్విజాః। కౌశేయావికయోరూషైఃక్షౌమా
ణాంగౌరసర్షపైః ॥ ౫౫ ॥ శ్రీఫలైరంశుపట్టానాంకుతపానామరిష్టకైః । చర్మా
ణాంవిదళానాంచవేత్రాణాంవస్త్రవన్మతమ్॥ ౫౬ ॥ వల్కలానాంతుసర్వేషాంఛ
త్రచామరయోరపి । చైలవచ్ఛౌచమాఖ్యాతంబ్రహ్మవిద్భిర్మునీశ్వరైః ॥ ౫౭ ॥ భ
స్మనాశుద్ధ్యతేకాంస్యంక్షారేణాయసముచ్యతే । తామ్రమమ్లేనవైవిప్రాస్త్రపుసీ
సకయోరపి ॥ ౫౮ ॥ హైమమద్భిశ్శుభంపాత్రంరౌప్యపాత్రంద్విజోత్తమాః।మణ్యా
శ్మశఙ్ఖముక్తానాంశౌచంతైజసవత్స్మృతమ్ ॥ ౫౯ ॥ అగ్నేరపాంచసంయోగాదత్య
న్తోపహతస్యచ । రసానామిహసర్వేషాంశుద్ధిరుత్ప్లవనంస్మృతమ్ ॥ ౬౦ ॥ తృణ
కాష్ఠాదివస్తూనాంశుభేనాభ్యుక్షణంస్మృతమ్ । ఉష్ణేనవారిణాశుద్ధిస్తథాస్రుక్స్రువ
యోరపి ॥ ౬౧ ॥ తథైవయజ్ఞపాత్రాణాంముసలోలూఖలస్యచ । శృఙ్గాస్థిదారుద
న్తానాంతక్షణేనైవశోధనమ్ ॥ ౬౨ ॥ సంహతానాంమహాభాగాద్రవ్యాణాంప్రో
క్షణంస్మృతమ్ । అసంహతానాంద్రవ్యాణాంప్రత్యేకంశౌచముచ్యతే ॥ ౬౩ ॥ అభు
క్తరాశిధాన్యానామేకదేశస్యదూషణే । తావన్మాత్రంసముద్ధృత్యప్రోక్షయేద్వైకు
శామ్భసా ॥ ౬౪ ॥ శాకమూలఫలాదీనాంధాన్యవచ్ఛుద్ధిరిష్యతే । మార్జనోన్మార్జ
నైర్వేశ్మపునఃపాకేనమృన్మయమ్ ॥ ౬౫ ॥ ఉల్లేఖనేనాఞ్జనేనతథాసమ్మార్జనేనచ।
గోనివాసేనవైశుద్ధాసేచనేనధరాస్మృతా ॥ ౬౬ ॥ భూమిస్థముదకంశుద్ధంవైతృ
ష్ణ్యంయత్రగోర్వ్రజేత్ । అవ్యాప్తంయదమేధ్యేనగన్ధవర్ణరసాన్వితమ్ ॥ ౬౭ ॥

వత్సశ్శుచిః ప్రస్రవణే శకునిః ఫలపాతనే । స్వదారాస్యం గృహస్థానాం రతౌ భార్యా భికాఙ్క్షయా ॥ ౭౮ ॥ హస్తాభ్యాం క్షాళితం వస్త్రం కారుణా చ యథావిధి । కుశ మ్బునా సుసమ్ప్రోక్ష్య గృహ్ణీయాద్ధర్మవిత్తమః ॥ ౭౯ ॥ పణ్యం ప్రసారితం చైవ వర్ణాశ్ర మవిభాగశః । శుచిరాకరజం తేషాం శ్వా మృగగ్రహణే శుచిః ॥ ౮౦ ॥ ఛాయా చవి ప్రుషోవిప్రా మక్షికాద్యా ద్విజోత్తమాః । రజో భూర్వాయురగ్నిశ్చ మేధ్యాని స్పర్శనే సదా ॥ ౮౧ ॥ సుప్త్వా భుక్త్వా చ వై విప్రాః క్షుత్వా పీత్వా చ వై తథా । ష్ఠీవిత్వాధ్య యనాదౌ చ శుచిరప్యాచమేత్పునః ॥ ౮౨ ॥ పాదౌ స్పృశన్తి యే చాపి పరాచమనబి న్దవః । తే పార్థివైస్సమా జ్ఞేయా న తైరప్రయతో భవేత్ ॥ ౮౩ ॥ కృత్వా చ మైథునం స్పృష్ట్వా పతితం కుక్కుటాదికమ్ । సూకరం చైవ కాకాది శ్వానముష్ట్రం ఖరం తథా ॥ ౮౪ ॥ యూపం చాణ్డాలకాద్యాంశ్చ స్పృష్ట్వా స్నానేన శుద్ధ్యతి । రజస్వలాం సూతికాం చ న స్పృశేదన్త్యజామపి ॥ ౮౫ ॥ సూతికాశౌచసంయుక్తశ్శావాశౌచసమన్వితః । సంస్పృశేన్న రజస్తాసాం స్పృష్ట్వా స్నాత్వైవ శుద్ధ్యతి ॥ ౮౬ ॥ నైవాశౌచం య తీనాం చ వనస్థబ్రహ్మచారిణామ్ । నైష్ఠికానాం నృపాణాం చ మణ్డలీనాం చ సత్ర తాః ॥ ౮౭ ॥ తతః కార్యవిరోధాద్ధి నృపాణాం నాన్యథా భవేత్ । వైఖానసానాం విప్రాణాం పతితానామసమ్భవాత్ ॥ ౮౮ ॥ అసఙ్ఖ్యయద్విజానాం చ స్నానమాత్రే ణ నాన్యథా । తథా సన్నిహితానాం చ యజ్ఞార్థం దీక్షితస్య చ ॥ ౮౯ ॥ ఏకాహో ద్యజ్ఞ యాజీనాం శుద్ధిరుక్తా స్వయమ్భువా । తతస్స్వధీతశాఖానాం చతుర్భిస్సర్వదేహినా మ్ ॥ ౯౦ ॥ సూతకం ప్రేతకం నాస్తి త్ర్యహాదూర్ధ్వమముత్ర వై । అర్వాగేకాదశా హాన్తం బాన్ధవానాం ద్విజోత్తమాః ॥ ౯౧ ॥ స్నానమాత్రేణ వై శుద్ధిర్మరణే సము పస్థితే । తతో ఋతుత్రయాదర్వాగేకాహః పరిగీయతే ॥ ౯౨ ॥ సప్తవర్షాత్తతశ్చార్వా క్త్రిరాత్రం హి తతః పరమ్ । దశాహం బ్రాహ్మణానాం వై ప్రథమేహని వా పితుః ॥ ౯౩ ॥ దశాహం సూతికాశౌచం మాతురప్యేవమవ్యయాః । అర్వాక్త్రివర్షాత్స్నానేన బాన్ధ వానాం పితుస్సదా ॥ ౯౪ ॥ అష్టాబ్దాదేకరాత్రేణ శుద్ధిస్స్యాద్బాన్ధవస్య తు । ద్వా దశాబ్దాత్తతశ్చార్వాక్త్రిరాత్రం స్త్రీషు సువ్రతాః ॥ ౯౫ ॥ సపిణ్డతా చ పురుషే సప్త మే వినివర్తతే । అతిక్రాన్తే దశాహే తు త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ ౯౬ ॥ తతస్సన్నిహి తో విప్రశ్చార్వాక్పూర్వం తదేవ వై । సంవత్సరే వ్యతీతే తు స్నానమాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ ౯౭ ॥ స్పృష్ట్వా ప్రేతం త్రిరాత్రేణ ధర్మార్థం స్నానముచ్యతే । దాహకానాం చ నేతౄణాం స్నానమాత్రమబాన్ధవే ॥ ౯౮ ॥ అనుగమ్య చ వై స్నాత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి । ఆచార్యమరణే చైవ త్రిరాత్రం శ్రోత్రియే స్మృతే ॥ ౯౯ ॥ పక్షిణీ మాతులానాం చ సో దరాణాం చ వా ద్విజాః । భూపానాం మణ్డలీనాం చ సద్యో నీరాష్ట్రవాసినామ్ ॥ ౧౦౦ ॥ కేవలం ద్వాదశాహేన క్షత్రియాణాం ద్విజోత్తమాః । నాభిషిక్తస్య చాశౌచం సఙ్గ్రా మాదేషు వై రణే ॥ ౧౦౧ ॥ వైశ్యః పఞ్చదశాహేన శూద్రో మాసేన శుద్ధ్యతి ।

క్షేపతః ప్రోక్తా ద్రవ్యశుద్ధిరనుత్తమా ॥ ౯౨ ॥ ఆశౌచంచానుపూర్వేణ యతీనాంనైవవిద్యతే । త్రేతాప్రభృతినారీణాంమాసిమాస్యార్తవంద్విజాః ॥ ౯౩ ॥ కృతేసకృద్యుగవశాజ్జాయన్తేవైసహైవతు । ప్రయాన్తిచమహాభాగాభార్యాభిఃపురవోయథా ॥ ౯౪ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాచత్రేతాప్రభృతిసువ్రతాః । భారతేదక్షిణేవర్షేవ్యవస్థానేతరేష్వథ ॥ ౯౫ ॥ మహావీతేసువీతేచజమ్బూద్వీపేతథాష్టసు । శాకద్వీపాదిషుప్రోక్తోధర్మోవైభారతేయథా ॥ ౯౬ ॥ రసోల్లాసాకృతేవృత్తిస్త్రేతాయాంగృహవృక్షజా । సైవార్తవకృతాద్దోషాద్రాగద్వేషాదిభిర్నృణామ్ ॥ ౯౭ ॥ మైథునాత్కామతోవిప్రాస్తథైవపురుషాదిభిః । యవాద్యాస్సమ్ప్రజాయన్తేగ్రామ్యారణ్యాశ్చతుర్దశ ॥ ౯౮ ॥ ఓషధ్యశ్చరజోదోషాత్స్త్రీణాంరాగాదిభిర్నృణామ్ । అకాలకృష్టావిధ్వస్తాఃపునరుత్పాదితాస్తథా ॥ ౯౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేననసమ్భాష్యారజస్వలా । ప్రథమేహనిచాణ్డాలీయథావర్జ్యాతథాఙ్గనా ॥ ౧౦౦ ॥ ద్వితీయేహనివిప్రాహియథావైబ్రహ్మఘాతినీ । తృతీయేహ్నితదర్ధేనచతుర్థేహనిసువ్రతాః ॥ ౧౦౧ ॥ స్నాత్వార్ధమాసాత్సంశుద్ధాతతశ్శుద్ధిర్భవిష్యతి । ఆషోడశాత్తతస్త్రీణాంమూత్రవచ్ఛౌచమిష్యతే ॥ ౧౦౨ ॥ పఞ్చరాత్రంతదాస్పృశ్యారజసావర్తతేయది । సావింశద్దివసాదూర్ధ్వంరజసాపూర్వవత్తథా ॥ ౧౦౩ ॥ స్నానంశౌచంతథాగానంరోదనంహసనంతథా । యానమభ్యఞ్జనంనారీద్యూతంచైవానులేపనమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ దివాస్వప్నంవిశేషేణతథావైదన్తధావనమ్ । మైథునంమానసంవాపివాచికందేవతార్చనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ వర్జయేత్సర్వయత్నేననమస్కారంరజస్వలా । రజస్వలాఙ్గనాస్పర్శసమ్భాషేచరజస్వలా ॥ ౧౦౬ ॥ సన్త్యాగంచైవవస్త్రాణాంవర్జయేత్సర్వయత్నతః । స్నాత్వాన్యపురుషంనారీనస్పృశేత్తురజస్వలా ॥ ౧౦౭ ॥ ఈక్షయేద్భాస్కరందేవంబ్రహ్మకూర్చంతతఃపిబేత్ । కేవలంపఞ్చగవ్యంవాక్షీరంవాచాత్మశుద్ధయే ॥ ౧౦౮ ॥ చతుర్థ్యాంస్త్రీనగమ్యాతుగతోల్పాయుఃప్రసూయతే । విద్యాహీనంవ్రతభ్రష్టంపతితంపారదారికమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ దారిద్ర్యార్ణవమగ్నంచతనయంసాప్రసూయతే । కన్యార్థినైవగన్తవ్యాపఞ్చమ్యాంవిధివత్పునః ॥ ౧౧౦ ॥ రక్తాధిక్యాద్భవేన్నారీశుక్లాధిక్యేభవేత్పుమాన్ । సమేనపుంసకంచైవపఞ్చమ్యాంకన్యకాభవేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ షష్ఠ్యాంగమ్యామహాభాగాసత్పుత్రజననీభవేత్ । పుత్రత్వంవ్యఞ్జయేత్తస్యజాతపుత్రోమహాద్యుతిః ॥ ౧౧౨ ॥ పుమినరకస్యాఖ్యాదుఃఖంచనరకంవిదుః । పుంసస్త్రాణాన్వితంపుత్రంతథాభూతంప్రసూయతే ॥ ౧౧౩ ॥ సప్తమ్యాంచైవకన్యార్థీగచ్ఛేత్సైవప్రసూయతే । అష్టమ్యాంసర్వసమ్పన్నంతనయంసమ్ప్రసూయతే ॥ ౧౧౪ ॥ నవమ్యాందారికాయార్థీదశమ్యాంపణ్డితోభవేత్ । ఏకాదశ్యాంతథానారీంజనయేత్సైవపూర్వవత్ ॥ ౧౧౫ ॥

ద్వాదశ్యాంధర్మతత్త్వజ్ఞంశ్రౌతస్మార్తప్రవర్తకమ్ । త్రయోదశ్యాంజడాంనారీం
సర్వసఙ్కరకారిణీమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ జనయత్యఙ్గనాయస్మాన్నగచ్ఛేత్సర్వయత్నతః ।
చతుర్దశ్యాంయదాగచ్ఛేత్సాపుత్రజననీభవేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ పఞ్చదశ్యాంచధర్మిష్ఠాం
షోడశ్యాంజ్ఞానపారగమ్ । స్త్రీణాంవైమైథునేకాలేవామపార్శ్వేప్రభఞ్జనః॥౧౧౮॥
చరేద్యదిభవేన్నారీపుమాన్దక్షిణేలభేత్ । స్త్రీణాంమైథునకాలేతుపాపగ్రహవివర్జి
తే॥ ౧౧౯ ॥ ఉక్తకాలేశుచిర్భూత్వాశుద్ధాంగచ్ఛేచ్ఛుచిస్మితామ్ । ఇత్యేవంవైప్ర
సఙ్గేనయతీనాంధర్మసఙ్గ్రహే ॥ ౧౨౦ ॥ సర్వేషామేవభూతానాంసదాచారఃప్ర
కీర్తితః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిసదాచారంశుచిర్నరః ॥ ౧౨౧ ॥ శ్రావయే
ద్వాయథాన్యాయంబ్రాహ్మణాన్దగ్ధకిల్బిషః । బ్రహ్మలోకమనుప్రాప్యబ్రహ్మణాస
హమోదతే ॥ ౧౨౨ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శౌచాచారాది
కథనంనామ నవతితమోధ్యాయః

యతీనాంప్రాయశ్చిత్తవిధిః

సూతః ॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామియతీనామిహనిశ్చితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం
శివప్రోక్తంయతీనాంపాపశోధనమ్ ॥ ౧ ॥ పాపంహిత్రివిధంజ్ఞేయంవాఙ్మనఃకాయ
సమ్భవమ్ । సతతంహిదివారాత్రౌయేనేదంవేష్ట్యతేజగత్ ॥ ౨॥ తత్కర్మణావినా
ప్యేషతిష్ఠతీతిపరాశ్రుతిః । క్షణమేవంప్రయోజ్యంతుఆయుష్యంతువిధారణమ్ ॥ ౩॥
భవేద్యోగోప్రమత్తస్యయోగోహిపరమంబలమ్ । నహియోగాత్పరంకిఞ్చిన్నరా
ణాందృశ్యతేశుభమ్ ॥ ౪ ॥ తస్మాద్యోగంప్రశంసన్తిధర్మయుక్తామనీషిణః । అవి
ద్యాంవిద్యయాజిత్వాప్రాప్యైశ్వర్యమనుత్తమమ్॥౫॥ దృష్ట్వాపరావరంధీరాఃపరం
గచ్ఛన్తితత్పదమ్ । వ్రతానియానిభిక్షూణాంతథైవోపవ్రతానిచ ॥ ౬ ॥ ఏకైకాతి
క్రమేతేషాంప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే । ఉపేత్యతుస్త్రియంకామాత్ప్రాయశ్చిత్తం
వినిర్దిశేత్ ॥ ౭ ॥ ప్రాణాయామసమాయుక్తంచరేత్సాన్తపనంవ్రతమ్। తతశ్చరతి
ర్దేశాత్కృచ్ఛ్రంచాన్తేసమాహితః ॥ ౮ ॥ పునరాశ్రమమాగత్యచరేద్భిక్షురతన్ద్రి
తః । నధర్మయుక్తమనృతంహినస్తేతిమనీషిణః ॥ ౯ ॥ తథాపినచకర్తవ్యంప్రసఙ్గో
హ్యేషదారుణః । అహోరాత్రోపవాసశ్చప్రాణాయామశతంతథా॥ ౧౦ ॥ అ
సద్వాదోనకర్తవ్యోయతినాధర్మలిప్సునా । పరమాపద్గతేనాపినకార్యంస్తేయమప్యు
త॥ ౧౧ ॥ స్తేయాదభ్యధికఃకశ్చిన్నాస్త్యధర్మఇతిశ్రుతిః । హింసాహ్యేషాపరాసృ
ష్టాస్తైన్యంవైకథితంతథా॥ ౧౨ ॥ యదేతద్ద్రవిణంనామప్రాణాహ్యేతేబహిశ్చరాః।
సతస్యహరతేప్రాణాన్యోయస్యహరతేధనమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఏవంకృత్వాసుదుష్టాత్మా

న్నవృత్తోవ్రతాచ్చ్యుతః। భూయోనిర్వేదమాపన్నశ్చరేచ్చాన్ద్రాయణంవ్రతమ్॥౧౪॥ విధినాశాస్త్రదృష్టేనసంవత్సరమితిశ్రుతిః । తతస్సంవత్సరస్యాన్తేభూయఃప్రక్షీణకల్మషః ॥ ౧౫ ॥ పునర్నిర్వేదమాపన్నశ్చరేద్భిక్షురతన్ద్రితః । అహింసాసర్వభూతానాంకర్మణామనసాగిరా ॥ ౧౬ ॥ అకామాదపిహింసేతయదిభిక్షుఃపశూన్మృగాన్ । కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రంకుర్వీతచాన్ద్రాయణమథాపివా ॥ ౧౭ ॥ స్కన్దేదిన్ద్రియదౌర్బల్యాత్స్త్రియందృష్ట్వాయతిర్యది । తేనధారయితవ్యావైప్రాణాయామాస్తుషోడశ ॥ ౧౮ ॥ దివాస్కన్నస్యవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే । త్రిరాత్రముపవాసశ్చప్రాణాయామశతంతథా ॥ ౧౯ ॥ రాత్రౌస్కన్నశ్శుచిస్స్నాత్వాద్వాదశైవతుధారణాః । ప్రాణాయామేనశుద్ధాత్మావిరజాజాయతేద్విజః ॥ ౨౦ ॥ ఏకాన్నంమధుమాంసంవాఅశ్రితాన్నంతథైవచ। అభోజ్యానియతీనాంతుప్రత్యక్షలవణానిచ ॥ ౨౧ ॥ ఏకైకాతిక్రమాత్తేషాంప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే। ప్రాజాపత్యేనకృచ్ఛ్రేణతతఃపాపాత్ప్రముచ్యతే॥౨౨॥ వ్యతిక్రమాశ్చయేకేచిద్వాఙ్మనఃకాయసమ్భవాః। సద్భిస్సహవినిశ్చిత్యయద్బ్రూయుస్తత్సమాచరేత్ ॥ ౨౩ ॥ చరేద్విశుద్ధస్సమలోష్టకాఞ్చనస్సమస్తభూతేషుచసత్సమాహితః। స్థానంధ్రువంశాశ్వతమవ్యయంచపరంహిగత్వానపునర్హిజాయతే॥ ౨౪ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యతిప్రాయశ్చిత్తకథనంనామ ఏకనవతితమోఽధ్యాయః.

మృతిచిహ్నయోగప్రణవమాహాత్మ్యాదికథనమ్.

సూతః॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిఅరిష్టానినిబోధత । యేనజ్ఞానవిశేషేణమృత్యుంపశ్యన్తియోగినః ॥ ౧ ॥ అరున్ధతీంధ్రువంచైవసోమచ్ఛాయాంమహాపథమ్ । యోనపశ్యేన్నజీవేత్సనరస్సంవత్సరాత్పరమ్ ॥ ౨ ॥ అరశ్మివన్తమాదిత్యంరశ్మివన్తంచపావకమ్ । యఃపశ్యేన్నజీవేద్వైమాసాదేకాదశాత్పరమ్ ॥ ౩ ॥ వమేన్మూత్రంపురీషంచసువర్ణంరజతంతథా । ప్రత్యక్షమథవాస్వప్నేదశమాసాన్నజీవతి॥౪॥ రుక్మవర్ణంద్రుమంపశ్యేద్గన్ధర్వనగరాణిచ । పశ్యేత్ప్రేతపిశాచాంశ్చనవమాసాన్నజీవతి ॥ ౫ ॥ అకస్మాచ్చభవేత్స్థూలోహ్యకస్మాచ్చకృశోభవేత్ । ప్రకృతేశ్చనివర్తేతచాష్టౌమాసాంశ్చజీవతి ॥ ౬ ॥ అగ్రతఃపృష్ఠతోవాపిఖణ్డంయస్యపదంభవేత్ । పాంసుకేకర్దమేవాపిసప్తమాసాన్సజీవతి ॥ ౭ ॥ కాకఃకపోతోగృధ్రోవానలీయేద్యస్యమూర్ధని । క్రవ్యాదోవాఖగోయస్యషణ్మాసాన్నాతివర్తతే॥ ౮ ॥ గచ్ఛేద్వాయసపఙ్క్తిభిఃపాంసువర్షేణవాపునః । స్వచ్ఛాయాంవికృతాంపశ్యేచ్చతుఃపఞ్చసజీవ

తి ॥ ౯ ॥ అనభ్రే విద్యుతం పశ్యేద్దక్షిణాం దిశమాస్థితామ్ । ఉదకే ధనురైన్ద్రం వా
త్రీణి ద్వా వా స జీవతి ॥ ౧౦ ॥ అప్సు వా యది వాదర్శే యో హ్యాత్మానం న పశ్యతి । అశి
రస్కం తథా పశ్యేన్మాసాదూర్ధ్వం న జీవతి ॥ ౧౧ ॥ శవగన్ధిర్భవేద్గాత్రం వసాగన్ధస్త
థాపి వా । మృత్యుర్హ్యుపాగతస్తస్య అర్ధమాసాన్న జీవతి ॥ ౧౨ ॥ యస్య వై స్నాన
మాత్రస్య హృదయం పరిశుష్యతి। ధూమం వా మస్తకాత్పశ్యేద్దశాహాన్న స జీవతి॥౧౩॥
సమ్భిన్నో మారుతో యస్య మర్మస్థానాని కృన్తతి। అద్భిః స్పృష్టో న హృష్యేత తస్య మృ
త్యురుపస్థితః ॥ ౧౪ ॥ ఋక్షవానరయుక్తేన రథేనాశాం చ దక్షిణామ్ । గాయన్నృ
త్యన్వ్రజేత్స్వప్నే విద్యాన్మృత్యురుపస్థితః ॥ ౧౫ ॥ కృష్ణామ్బరధరా శ్యామా గా
యన్తీ వాప్యథాఙ్గనా । యన్నయేద్దక్షిణామాశాం స్వప్నే సోఽపి న జీవతి ॥ ౧౬ ॥
ఛిద్రం వాస్య స్వకణ్ఠస్య స్వప్నే యో వీక్షతే నరః । నగ్నం వా శ్రమణం దృష్ట్వా విద్యా
న్మృత్యుముపస్థితమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఆమస్తకతలాద్యస్తు నిమజ్జేత్పఙ్కసాగరే । దృష్ట్వా తు
తాదృశం స్వప్నం సద్య ఏవ న జీవతి ॥ ౧౮ ॥ భస్మాఙ్గారాంశ్చ కేశాంశ్చ నదీం శు
ష్కాం భుజఙ్గమాన్ । పశ్యేద్యో దశరాత్రం తు న స జీవతి తాదృశః ॥ ౧౯ ॥ కృష్ణైశ్చ
వికటైశ్చైవ పురుషైరుద్యతాయుధైః । పాషాణైస్తాడ్యతే స్వప్నే యస్సద్యో న స జీ
వతి ॥ ౨౦ ॥ సూర్యోదయే ప్రత్యుషసి ప్రత్యక్షం యస్య వై శివాః । క్రోశన్త్యభిము
ఖం ప్రేత్య స గతాయుర్భవేన్నరః ॥ ౨౧ ॥ యస్య వా స్నాతమాత్రస్య హృదయం పీడ్య
తే భృశమ్ । జాయతే దన్తహర్షశ్చ తం గతాయుషమాదిశేత్ ॥ ౨౨ ॥ భూయో భూ
యస్త్రసేద్యస్తు రాత్రౌ వా యది వా దివా । ధూపగన్ధం చ నాఘ్రాతి విద్యాన్మృత్యు
ముపస్థితమ్ ॥ ౨౩ ॥ రాత్రౌ చేన్ద్రధనుః పశ్యేద్దివా నక్షత్రమణ్డలమ్ । పరనేత్రేషు
చాత్మానం న పశ్యేన్న స జీవతి ॥ ౨౪ ॥ నేత్రమేకం స్రవేద్యస్య కర్ణౌ స్థానాచ్చ భ్రశ్య
తః । వక్రా చ నాసా భవతి విజ్ఞేయో గతజీవితః ॥ ౨౫ ॥ యస్య కృష్ణా ఖరా జిహ్వా ప
ద్మాభాసం చ వై ముఖమ్ । గణ్డే వా పిణ్డికా రక్తే తస్య మృత్యురుపస్థితః ॥ ౨౬ ॥ ముక్త
కేశో హసంశ్చైవ గాయన్నృత్యంశ్చ యో నరః। యామ్యాభిముఖం గచ్ఛేత్తదన్తం
తస్య జీవితమ్ ॥ ౨౭ ॥ యస్య శ్వేతఘనాభాసా శ్వేతసర్షపసన్నిభా । శ్వేతా
చ మూర్తిర్హ్యసకృత్తస్య మృత్యురుపస్థితః ॥ ౨౮ ॥ ఉష్ట్రా వా రాసభా వాపి యుక్తా
స్స్వప్నే రథే శుభాః । యస్య సోఽపి న జీవేత్తు దక్షిణాభిముఖో గతః ॥ ౨౯ ॥ ద్వే వా
థ పరమే రిష్టే ఏకీభూతః పరం భవేత్ । ఘోషం న శృణుయాత్కర్ణే జ్యోతిర్నేత్రే న ప
శ్యతి ॥ ౩౦ ॥ శ్వభ్రే యో నిపతేత్స్వప్నే ద్వారం చాపి పిధీయతే । న చోత్తిష్ఠతి య
శ్శ్వభ్రాత్తదన్తం తస్య జీవితమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఊర్ధ్వా చ దృష్టిర్న చ సమ్ప్రతిష్ఠా రక్తా
పునస్సమ్పరివర్తమానా। ముఖస్య శోషస్సుషిరా చ నాభిరత్యుష్ణమూత్రో విషమస్థ
వ॥౩౨॥దివా వా యది వా రాత్రౌ ప్రత్యక్షం యో నిహన్యతే। హన్తారం న చ పశ్యేచ్చ స గ

తాయుర్నజీవతి ॥౩౩॥ అగ్నిప్రవేశంకురుతేస్వప్నాన్తేయస్తుమానవః । స్మృతింనోపలభేచ్చాపితదన్తంతస్యజీవితమ్ ॥ ౩౪ ॥ యస్తుప్రావరణంశుక్లంస్వకంపశ్యతిమానవః । కృష్ణంరక్తమపిస్వప్నేతస్యమృత్యురుపస్థితః ॥ ౩౫ ॥ అరిష్టేసూచితేదేహేతస్మిన్కాలఉపస్థితే । త్యక్త్వాఖేదంవిషాదంచఉపేక్షేద్బుద్ధిమాన్నరః ॥ ౩౬ ॥ ప్రాచీంవాయదివోదీచీందిశంనిష్క్రమ్యవైశుచిః । సమేతిష్ఠావరేదేశేవివిక్తేజన్తువర్జితే ॥ ౩౭ ॥ ఉదఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖోవాస్వస్థశ్చాచాన్తఏవచ । స్వస్తికేనోపవిష్టస్తునమస్కృత్వామహేశ్వరమ్ ॥ ౩౮ ॥ సమకాయశిరోగ్రీవోధారయేన్నావలోకయేత్ । యథాదీపోనివాతస్థోనేఙ్గతేసోపమాస్మృతా ॥ ౩౯ ॥ ప్రాగుదక్ప్రవణేదేశేతథాయుఞ్జీతశాస్త్రవిత్ । కామంవితర్కంప్రీతించసుఖదుఃఖేఉభేతథా ॥౪౦॥ నిగృహ్యమనసాసర్వంశుక్లంధ్యానమనుస్మరేత్ । ఘ్రాణేచరసనేనిత్యంచక్షుషిస్పర్శనేతథా ॥ ౪౧ ॥ శ్రోత్రేమనసిబుద్ధౌచతత్రవక్షసిధారయేత్ । కాలకర్మాణివిజ్ఞాయసమూహేష్వేవనిత్యశః ॥ ౪౨ ॥ ద్వాదశాధ్యాత్మమిత్యేవంయోగధారణముచ్యతే । శతమర్ధశతంవాపిధారణాంమూర్ధ్నిధారయేత్ ॥ ౪౩ ॥ ఖిన్నస్యధారణాయోగాద్వాయురూర్ధ్వంప్రవర్తతే । తతశ్చాపూరయేద్దేహమోఙ్కారేణసమన్వితః ॥ ౪౪ ॥ తథోఙ్కారమయోయోగీఅక్షరేత్వక్షరీభవేత్ । అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిఓఙ్కారప్రాప్తిలక్షణమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఏషత్రిమాత్రోవిజ్ఞేయోవ్యఞ్జనంచాత్రచేశ్వరః । ప్రథమావిద్యుతీమాత్రాద్వితీయాతామసీస్మృతా ॥ ౪౬ ॥ తృతీయాంనిర్గుణాంచైవమాత్రామక్షరగామినీమ్ । గాన్ధారీచైవవిజ్ఞేయాగాన్ధారస్వరసమ్భవా ॥౪౭॥ పిపీలికాగతిస్పర్శాప్రయుక్తామూర్ధ్నిలక్ష్యతే । యథాప్రయుక్తఓఙ్కారఃప్రతినిర్యాతిమూర్ధని ॥ ౪౮ ॥ తథోఙ్కారమయోయోగీత్వక్షరేత్వక్షరీభవేత్ । ప్రణవోధనుశ్శరోహ్యాత్మాబ్రహ్మలక్షణముచ్యతే ॥ ౪౯ ॥ అప్రమత్తేనవేద్ధవ్యంశరవత్తన్మయోభవేత్ । ఓమిత్యేకాక్షరంహ్యేతద్గుహాయాంనిహితంపదమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఓమిత్యేతత్త్రయోలోకాస్త్రయోవేదాస్త్రయోగ్నయః । విష్ణుక్రమాస్త్రయస్త్వేతేఋక్సామానియజూంషిచ ॥ ౫౧ ॥ మాత్రాశ్చార్ధంచతిస్రస్తువిజ్ఞేయాఃపరమార్థతః । తత్ప్రయుక్తస్తుయోయోగీతస్యసాలోక్యమాప్నుయాత్ ॥ ౫౨ ॥ అకారోహ్యక్షరోజ్ఞేయఉకారస్సహితస్మృతః । మకారసహితోఙ్కారస్త్రిమాత్రఇతిసంజ్ఞితః ॥ ౫౩ ॥ అకారస్త్వేషభూర్లోకఉకారోభువఉచ్యతే । సవ్యఞ్జనోమకారస్తుస్వర్లోకఇతిగీయతే ॥ ౫౪ ॥ ఓఙ్కారస్తుత్రయోలోకాశ్శిరస్తస్యత్రివిష్టపమ్ । భువనాన్తంచతత్సర్వంబ్రాహ్మంతత్పదముచ్యతే ॥ ౫౫ ॥ మాత్రాపాదోరుద్రలోకేహ్యమాత్రంతుశివంపదమ్ । ఏవంజ్ఞానవిశేషేణతత్పదంసముపాస్యతే ॥ ౫౬ ॥ తస్మాద్ధ్యానరతంనిత్యమమాత్రంహితదక్షరమ్ । ఉపాస్యంహిప్రయత్నేనశాశ్వతంసుఖమిచ్ఛతా ॥౫౭॥ హ్రస్వాతుప్రథమామాత్రాతతోదీర్ఘాత్వనన్తరమ్ । తతఃప్లుతవతీచైవతృతీయాచోప

దిశ్యతే ॥ ౫౮ ॥ ఏతాస్తుమాత్రావిజ్ఞేయాయథావదనుపూర్వశః । యావదేవతు
శక్యంతేధార్యన్తేతావదేవహి ॥ ౫౯ ॥ ఇన్ద్రియాణిమనోబుద్ధింధ్యాయన్నా
త్మనియస్సదా । అర్ధంతన్మాత్రమపిచేచ్ఛృణుయత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౬౦ ॥ మా
సేమాసేశ్వమేధేనయోయజేతశతంసమాః । తేనయత్ప్రాప్యతేపుణ్యంమాత్ర
యాతదవాప్నుయాత్ ॥ ౬౧ ॥ నతథాతపసోగ్రేణనయజ్ఞైర్భూరిదక్షిణైః । య
త్ఫలంప్రాప్యతేసమ్యఙ్మాత్రయాతదవాప్నుయాత్ ॥ ౬౨ ॥ తత్రచైషాతుయామాత్రా
ప్లుతానాంచోపదిశ్యతే । ఏషాఏవభవేత్కార్యాగృహస్థానాంతుయోగినామ్ ॥ ౬౩ ॥
ఏషాచైవవిశేషేణఐశ్వర్యేహ్యష్టలక్షణే । అణిమాద్యేతువిజ్ఞేయాతస్మాద్యుఞ్జీతతాం
ద్విజాః ॥ ౬౪ ॥ ఏవంహియోగసంయుక్తశ్శుచిర్దాన్తోజితేన్ద్రియః । ఆత్మానంవిన్ద
తేయస్తుససర్వంవిన్దతేద్విజాః ॥ ౬౫ ॥ తస్మాత్పాశుపతైర్యోగైరాత్మానంచిన్తయే
ద్బుధః । ఆత్మానంజానతేయేతుశుచయస్తేనసంశయః ॥ ౬౬ ॥ ఋచోయజూంషిసా
మానివేదోపనిషదస్తథా । యోగజ్ఞానాదవాప్నోతిబ్రాహ్మణోధ్యాత్మచిన్తకః ॥ ౬౭ ॥
సర్వదేవమయోభూత్వాఅభూతస్సతుజాయతే । యోనిసఙ్క్రమణంత్యక్త్వాయా
తివైశాశ్వతంపదమ్ ॥ ౬౮ ॥ యథావృక్షాత్ఫలంపక్వంపవనేనసమీరితమ్ । నమ
స్కారేణరుద్రస్యతథాపాపంప్రణశ్యతి ॥ ౬౯ ॥ యత్రరుద్రనమస్కారస్సర్వకర్మఫ
లోధ్రువః । అన్యదేవనమస్కారాన్నతత్ఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ౭౦ ॥ తస్మాత్త్రి
ప్రవణంయోగీ ఉపాసీతమహేశ్వరమ్ । దశవిస్తారకంబ్రహ్మ తథాచబ్రహ్మవిస్త
రైః ॥ ౭౧ ॥ ఏవంధ్యానసమాయుక్తస్స్వదేహంయఃపరిత్యజేత్ । సయాతిశివసా
యుజ్యంసముద్ధృత్యకులత్రయమ్ ॥ ౭౨ ॥ అథవారిష్టమాలోక్యమరణేసముపస్థితే ।
అవిముక్తేశ్వరంగత్వావారాణస్యాంతుశోధనమ్ ॥ ౭౩ ॥ యేనకేనాపివాదేహంసన్త్య
జేన్ముచ్యతేనరః । శ్రీపర్వతేవావిప్రేన్ద్రాస్సన్త్యజేత్స్వతనుంనరః ॥ ౭౪ ॥ సయాతి
శివసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా । అవిముక్తంపరంక్షేత్రంజన్తూనాంముక్తిదం
సదా ॥ ౭౫ ॥ సేవేతసతతంధీమాన్విశేషాన్మరణాన్తికే ॥ ౭౬ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మృతిచిహ్నయోగ
ప్రణవమాహాత్మ్యాదికథనంనామ ద్వినవతితమోధ్యాయః.

॥ వారాణసీమాహాత్మ్యమ్ ॥

ఋషయః ॥ ఏవంవారాణసీపుణ్యాయదిసూతమహామతే । వక్తుమర్హసిచా
స్మాకంతత్ప్రభావంహిసాద్భుతమ్ ॥ ౧ ॥ క్షేత్రస్యాస్యచమాహాత్మ్యమవిముక్త
స్యశోభనమ్ । విస్తరేణయథాన్యాయంశ్రోతుంకౌతూహలంహినః ॥ ౨ ॥ సూతః ॥
వక్ష్యేసఙ్క్షేపతస్సమ్యగ్వారాణస్యాస్సుశోభనమ్ । అవిముక్తస్యమాహాత్మ్యంయథా

మహాభగవాన్భవః ॥ ౩ ॥ విస్తరేణమయావక్తుంబ్రహ్మణాచమహాత్మనా । శక్యతే
నైవవిప్రేన్ద్రావర్షకోటిశతైరపి ॥ ౪ ॥ దేవైఃపురాకృతోద్వాహశ్శఙ్కరోనీలలోహి
తః । హిమవచ్ఛిఖరాద్దేవ్యాహైమవత్యాగణేశ్వరైః ॥ ౫ ॥ వారాణసీమనుప్రా
ప్యదర్శయామాసశఙ్కరః । అవిముక్తేశ్వరంలిఙ్గంవాసంతత్రచకారసః ॥ ౬ ॥ వా
రాణసీకురుక్షేత్రశ్రీపర్వతమహాలయే। తుఙ్గేశ్వరేచకేదారేతత్స్థానేయోయతిర్భవే
త్ ॥ ౭ ॥ యోగేపాశుపతేసమ్యగ్దినమేకంయతిర్భవేత్ । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్య
చరేత్పాశుపతంవ్రతమ్॥ ౮ ॥ దేవోద్యానేవసేత్తత్రశర్వోద్యానమనుత్తమమ్।మన
సానిర్మమేరుద్రోవిమానంచసుశోభనమ్ ॥ ౯ ॥ దర్శయామాసచతదాదేవోద్యాన
మనుత్తమమ్ । హైమవత్యాస్స్వయందేవస్సనన్దీపరమేశ్వరః ॥ ౧౦ ॥ క్షేత్రస్యా
స్యచమాహాత్మ్యమవిముక్తస్యశఙ్కరః । ఉక్తవాన్పరమేశానఃపార్వత్యాఃప్రీతయే
భవః ॥ ౧౧ ॥ ప్రఫుల్లనానావిధగుల్మశోభితంలతాప్రతానాదిమనోహరంబహిః ।
విరూఢపుష్పైఃపరితఃప్రియఙ్గుభిస్సుపుష్పితైఃకణ్టకితైశ్చకేతకైః ॥ ౧౨ ॥ తమాల
గుల్మైర్నిచితంసుగన్ధిభిర్నికామపుష్పైర్వకుళైశ్చసర్వతః । అశోకపున్నాగశతైస్సు
పుష్పితైర్ద్విరేఫమాలాకులపుష్పసఞ్చయైః॥ ౧౩ ॥ క్వచిత్ప్రఫుల్లామ్బుజరేణుభూ
షితైర్విహఙ్గమైశ్చానుకలప్రణాదిభిః । వినాదితంసారసచక్రవాకైఃప్రమత్తదాత్యూ
హవరైశ్చసర్వతః ॥ ౧౪ ॥ క్వచిచ్చకేకారుతనాదితంశుభంక్వచిచ్చకారణ్డవనాద
నాదితమ్ । క్వచిచ్చమత్తాళికులాకులీకృతంమదాకులాభిర్భ్రమరాఙ్గనాదిభిః॥౧౫॥
నిషేవితంచారుసుగన్ధిపుష్పకైఃక్వచిత్సుపుష్పైస్సహకారవృక్షైః । లతోపగూఢైస్తిల
కైశ్చగూఢంప్రగీతవిద్యాధరసిద్ధచారణమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రవృత్తనృత్తానుగతాప్సరోగణం
ప్రహృష్టనానావిధపక్షిసేవితమ్ । ప్రవృత్తహారీతకులోపనాదితంమృగేన్ద్రనాదాకు
లమత్తమానసైః॥ ౧౭॥క్వచిత్క్వచిద్గన్ధకదమ్బకైర్మృగైర్విలూనదర్భాఙ్కురపుష్ప
సఞ్చయమ్। ప్రఫుల్లనానావిధచారుపఙ్కజైస్సరస్తటాకైరుపశోభితంక్వచిత్ ॥౧౮॥
విటపనిచయలీనంనీలకణ్ఠాభిరామం మదముదితవిహఙ్గప్రాప్తనాదాభిరామమ్।కు
సుమితతరుశాఖాలీనమత్తద్విరేఫంనవకిసలయశోభాశోభితంప్రాంశుశాఖమ్॥ ౧౯॥
క్వచిచ్చదన్తక్షతచారువీరుధంక్వచిల్లతాలిఙ్గితచారువృక్షకమ్।క్వచిద్విలాసాలసగా
మినీభిర్నిషేవితంకిమ్పురుషాఙ్గనాభిః॥ ౨౦॥ పారావతధ్వనివికూజితచారుశృఙ్గైరభ్ర
ఙ్కషైస్సితమనోహరచారురూపైః । ఆకీర్ణపుష్పనికరప్రవిభక్తహంసైర్విభ్రాజితం
త్రిదశదివ్యకులైరనేకైః ॥ ౨౧ ॥ ఫుల్లోత్పలామ్బుజవితానసహస్రయుక్తంతోయాశ
యైస్సమనుశోభితదేవమార్గమ్ । మార్గాన్తరాకులితపుష్పవిచిత్రపఙ్క్తిసమ్బద్ధగుల్మ
విటపైర్వివిధైరుపేతమ్॥ ౨౨॥ తుఙ్గాగ్రైర్నీలపుష్పస్తబకభరనతప్రాంశుశాఖై

స్తంభనోజ్జ్వలసితాస్తంమనోజ్ఞైః । రాత్రౌచన్ద్ర
రశ్మిక్షైర్దోలాప్రాన్తాన్తలీనశ్రుతిసుఖజనకైర్భాసితాన్తంమనోజ్ఞైః ।
స్వఖాసాకుసుమితతిలకైరేకతాంసమ్ప్రయాతంఛాయాసుప్తప్రబుద్ధస్థితహరిణకు
లాలుప్తదూర్వాఙ్కురాగ్రమ్ ॥ ౨౩ ॥ హంసానాంపక్షవాతప్రచలితకమలస్వ
చ్ఛవిస్తీర్ణతోయంతోయానాంతీరజాతప్రచకితకదలీచాటునృత్యన్మయూరమ్ । మా
యూరైఃపక్షచన్ద్రైఃక్వచిదవనిగతైరఞ్జితక్ష్మాప్రదేశందేశేదేశే విలీనప్రముదితవిలస
న్మత్తహారీతబృన్దమ్॥ ౨౪ ॥ సారఙ్గైఃక్వచిదుపశోభితప్రదేశంప్రచ్ఛన్నంకుసుమచయైః
క్వచిద్విచిత్రైః । హృష్టాభిఃక్వచిదపికిన్నరాఙ్గనాభిర్వీణాభిస్సమధురగీతనృత్తకణ్ఠ
మ్ ॥ ౨౫ ॥ సంసృష్టైఃక్వచిదుపలిప్తకీర్ణపుష్పైరావాసైఃపరివృతపాదపంమునీ
నామ్।ఆమూలాత్ఫలనిచితైఃక్వచిద్విశాలైరుత్తుఙ్గైఃపనసమహీరుహైరుపేతమ్॥౨౬॥
ఫుల్లాతిముక్తకలతాగృహనీతసిద్ధసిద్ధాఙ్గనాకనకనూపురరావరమ్యమ్ । రమ్యంప్రియ
ఙ్గుతరుమఞ్జరిసక్తభృఙ్గంభృఙ్గావలీకవలితామ్రకదమ్బపుష్పమ్॥౨౭॥ పుష్పోత్కరాని
లవిఘూర్ణితవారిరమ్యంరమ్యద్విరేఫవినిపాతితమఞ్జుగుల్మమ్। గుల్మాన్తరప్రసభభీత
మృగీసమూహంవాతేరితంతనుభృతామపవర్గదాతృ॥ ౨౮॥ చన్ద్రాంశుజాలశబలై
స్తిలకైర్మనోజ్ఞైస్సిన్దూరకుఙ్కుమకుసుమ్భనిభైరశోకైః । చామీకరద్యుతిసమైరథకర్ణి
కారైరభ్రిఙ్కపుష్పైరుపచితంసువిశాలశాఖైః॥౨౯॥ క్వచిదఞ్జనచూర్ణాభైఃక్వచిద్విద్రు
మసన్నిభైః । క్వచిత్కాఞ్చనసఙ్కాశైఃపుష్పైరాచితభూతలమ్ ॥ ౩౦ ॥ పున్నా
గేషుద్విజశతవిరుతంరక్తాశోకస్తబకభరనతమ్ । రమ్యోపాన్తక్లమహరభవనంఫు
ల్లాబ్జేషుభ్రమరవిలసితమ్ ॥ ౩౧ ॥ సకలభువనభర్తాలోకనాథస్తదానీంతుహినశిఖ
రపుత్ర్యాసార్ధమిష్టైర్గణేశైః । వివిధతరువిశాలంమత్తహృష్టాన్నపుష్టైరుపవనమతి
రమ్యందర్శయామాసదేవ్యాః ॥ ౩౨ ॥ పుష్పైర్వన్యైశ్శుభశుభతమైఃకల్పితైర్ది
వ్యభూషైర్దేవీందివ్యాముపవనగతాంభూషయామాసశర్వః। సాచాప్యేనంతుహిన
గిరిసుతాశఙ్కరందేవదేవంపుష్పైర్దివ్యైశ్శుభతరతమైర్భూషయామాసభక్త్యా॥౩౩॥
సమ్పూజ్యపూజ్యంత్రిదశేశ్వరాణాంసమ్ప్రేక్ష్యచోద్యానమతీవరమ్యమ్ । గణేశ్వరై
ర్నన్దిముఖైశ్చసార్ధమువాచదేవంప్రణిపత్యదేవీ ॥ ౩౪ ॥ దేవీ ॥ ఉద్యానందర్శితం
దేవప్రభయాపరయాయుతమ్। క్షేత్రస్యచగుణాన్సర్వాన్పునర్మేవక్తుమర్హసి॥౩౫॥
అస్యక్షేత్రస్యమాహాత్మ్యమవిముక్తస్యసర్వథా । వక్తుమర్హసిదేవేశదేవదేవవృష
ధ్వజ ॥ ౩౬ ॥ సూతః ॥ దేవ్యాస్తద్వచనంశ్రుత్వాదేవదేవోవరప్రభుః । ఆఘ్రా
యవదనాంభోజంతదాహగిరిజాంహసన్ ॥ ౩౭ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఇదంగుహ్య
మంక్షేత్రంసదావారాణసీమమ। సర్వేషామేవజన్తూనాంహేతుర్మోక్షస్యసర్వదా।

అస్మిన్నివసన్తి సదా దేవి మదీయం వ్రతమాస్థితాః । నానాలిఙ్గధరా నిత్యం మమ లోకాభి
కాఙ్క్షిణః ॥ ౩౯ ॥ అభ్యస్యన్తి పరం యోగం యుక్తాత్మానో జితేన్ద్రియాః । నానా
వృక్షసమాకీర్ణే నానావిహగశోభితే ॥ ౪౦ ॥ కమలోత్పలపుష్పాఢ్యైస్సరోభిస్సముల
ఙ్కృతే । అప్సరోగణగన్ధర్వైస్సదా సంసేవితే శుభే ॥ ౪౧ ॥ రోచతే మే సదా వా
సో యేన కార్యేణ తచ్ఛృణు । మన్మనా మమ భక్తశ్చ మయి నిత్యార్పితక్రియః ॥ ౪౨ ॥
యథా మోక్షమవాప్నోతి అన్యత్ర న తథా క్వచిత్ । కామం హ్యత్ర మృతో దేవి జన్తుర్మో
క్షాయ కల్పతే ॥ ౪౩ ॥ ఏతన్మమ పురం దివ్యం గుహ్యాద్గుహ్యతమం మహత్ । బ్రహ్మా
దయో విజానన్తి యే చ సిద్ధా ముముక్షవః ॥ ౪౪ ॥ అతః పరమిదం క్షేత్రం పరా చేయం
గతిర్మమ । విముక్తం న మయా యస్మాన్మోక్ష్యతే వా కదాచన ॥ ౪౫ ॥ మహత్క్షే
త్రమిదం తస్మాదవిముక్తమితి స్మృతమ్ । నైమిషే చ కురుక్షేత్రే గఙ్గాద్వారే చ పు
ష్కరే ॥ ౪౬ ॥ స్నానాత్సంసేవనాద్వాపి న మోక్షః ప్రాప్యతే యతః । ఇహ స
మ్ప్రాప్యతే యేన తత ఏతద్విశిష్యతే ॥ ౪౭ ॥ ప్రయాగే వా భవేన్మోక్ష ఇహ వా
మత్పరిగ్రహాత్ । ప్రయాగాదపి తీర్థాగ్ర్యాదవిముక్తమిదం శుభమ్ ॥ ౪౮ ॥
ధర్మస్యోపనిషత్సత్యం మోక్షస్యోపనిషచ్ఛమః । క్షేత్రతీర్థోపనిషదం న విదుర్బుధసత్త
మాః ॥ ౪౯ ॥ కామం భుఞ్జన్స్వపన్క్రీడన్కుర్వన్హి వివిధాః క్రియాః । అవిముక్తే
త్యజేత్ప్రాణాన్జన్తుర్మోక్షాయ కల్పతే ॥ ౫౦ ॥ కృత్వా పాపసహస్రాణి పిశాచత్వం
వరం నృణామ్ । న తు శక్రసహస్రత్వం స్వర్గే కాశీపురీం వినా ॥ ౫౧ ॥ తస్మాత్సంసేవ
నీయం హి అవిముక్తం హి ముక్తయే । జైగీషవ్యః పరాం సిద్ధిం గతో యత్ర మహాతపాః ॥
అస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యాద్భక్త్యా చ మమ భావితః । జైగీషవ్యగుహా శ్రేష్ఠా యోగి
నాం స్థానమిష్యతే ॥ ౫౩ ॥ ధ్యాయన్తస్తత్ర మాం నిత్యం యోగాగ్నిర్దీప్యతే భృశమ్ ।
కైవల్యం పరమం యాన్తి దేవానామపి దుర్లభమ్ ॥ ౫౪ ॥ అవ్యక్తలిఙ్గైర్మునిభిస్సర్వసి
ద్ధాన్తవేదిభిః । ఇహ సమ్ప్రాప్యతే మోక్షో దుర్లభోఽన్యత్ర కర్హిచిత్ ॥ ౫౫ ॥ తేభ్య
శ్చాహం ప్రవక్ష్యామి యోగైశ్వర్యమనుత్తమమ్ । ఆత్మనశ్చైవ సాయుజ్యమీప్సితం
స్థానమేవ చ ॥ ౫౬ ॥ కుబేరోఽత్ర మమ క్షేత్రే మయి సర్వార్పితక్రియః । క్షేత్రసంసే
వనాద్దేవ గణేశత్వమవాపహ ॥ ౫౭ ॥ సంవర్తో భవితా యశ్చ సోఽపి భక్తో మమైవ తు ।
ఇహైవారాధ్య మాం దేవి సిద్ధిం యాస్యత్యనుత్తమామ్ ॥ ౫౮ ॥ పరాశరసుతో యో
గీ ఋషిర్వ్యాసో మహాతపాః । మమ భక్తో భవిష్యశ్చ వేదసంస్థాప్రవర్తకః ॥ ౫౯ ॥
రంస్యతే సోఽపి పద్మాక్షి క్షేత్రేఽస్మిన్మునిపుఙ్గవః । బ్రహ్మా దేవర్షిభిస్సార్ధం విష్ణుర్వాపి దివా
కరః ॥ ౬౦ ॥ దేవరాజస్తథా శక్రో యేఽపి చాన్యే దివౌకసః । ఉపాసతే మహాత్మాన
స్సర్వే మామిహ సువ్రతే ॥ ౬౧ ॥ అన్యేఽపి యోగినో దివ్యాశ్ఛన్నరూపా మహాత్మనః ।
అనన్యమనసో భూత్వా మామిహోపాసతే సదా ॥ ౬౨ ॥ విషయాసక్తచిత్తోఽపి త్య

క్తధర్మరతిర్నరః । ఇహ క్షేత్రేమృతస్సోపిసంసారేనపునర్భవేత్ ॥ ౬౩ ॥ యేపున
ర్నిర్మమాధీరాస్సత్వస్థావిజితేన్ద్రియాః । వ్రతినశ్చనిరారమ్భాస్సర్వేతేమయిభావి
తాః ॥ ౬౪ ॥ దేవదేవంసమాసాద్యధీమన్తస్సఙ్గవర్జితాః । గతాఇహపరంమోక్షం
ప్రసాదాన్మమసువ్రతే ॥ ౬౫ ॥ జన్మాన్తరసహస్రేషుయన్నయోగీసమాప్నుయా
త్ । తమిహైవపరంమోక్షంప్రసాదాన్మమసువ్రతే ॥ ౬౬ ॥ గోప్రేక్షకమిదంక్షే
త్రంబ్రహ్మణాస్థాపితంపురా । కైలాసభవనంచాత్రపశ్యదివ్యంవరాననే ॥ ౬౭ ॥
గోప్రేక్షకమథాగమ్యదృష్ట్వామామత్రమానవః । నదుర్గతిమవాప్నోతికల్మషైశ్చవిము
చ్యతే॥ ౬౮ ॥ కపిలాహ్రదమిత్యేవంతథావైబ్రహ్మణాకృతమ్ । గవాంస్తన్యజతో
యేనతీర్థంపుణ్యతమంమహత్ ॥ ౬౯ ॥ అత్రాపిస్వయమేవాహంవృషధ్వజఇతిస్మృ
తః । సాన్నిధ్యంకృతవాన్దేవిసదాహందృశ్యతేత్వయా ॥ ౭౦ ॥ భద్రతోయంచప
శ్యేహబ్రహ్మణాచకృతంహ్రదమ్। సర్వైర్దేవైరహందేవిఅస్మిన్దేశేప్రసాదితః॥ ౭౧॥
గచ్ఛోపశమమీశేతిఉపశాన్తశ్శివస్తథా । అత్రాహంబ్రహ్మణాస్వీయస్థాపితఃపరమేష్ఠి
నా॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మణాచాపిసఙ్గృహ్యావిష్ణునాస్థాపితఃపునః । బ్రహ్మణాపితతోవిష్ణుః
ప్రోక్తస్సంవిగ్నచేతసా॥ ౭౩ ॥ మయాసీతమిదంలిఙ్గంకస్మాత్స్థాపితవానసి । తము
వాచపునర్విష్ణుర్బ్రహ్మాణంకుపితాననమ్॥ ౭౪ ॥ రుద్రేదేవేమమాత్యన్తంపరాభక్తిర్మ
హత్తరా । మయైవస్థాపితంలిఙ్గంతవనామ్నాభవిష్యతి ॥ ౭౫ ॥ హిరణ్యగర్భఇత్యే
వంతతోత్రాహంసమాస్థితః । దృష్ట్వైనమపిదేవేశంమమలోకంవ్రజేన్నరః ॥ ౭౬ ॥

తతఃపునరపిబ్రహ్మామమలిఙ్గమిదంశుభమ్ । స్థాపయామాసవిధివద్భక్త్యాపరమయా
యుతః ॥ ౭౭ ॥ స్వర్లీనేశ్వరఇత్యేవమత్రాహంస్వయమాగతః । ప్రాణానిహనర
స్త్యక్త్వా నపునర్జాయతేక్వచిత్ ॥ ౭౮ ॥ అనన్యాసాగతిస్తస్య యోగినాం
చైవయాస్మృతా । అస్మిన్నపిమయాదేశే దైత్యోదైవతకణ్టకః ॥ ౭౯ ॥ వ్యా
ఘ్రరూపంసమాస్థాయ నిహతోదర్పితోబలీ । వ్యాఘ్రేశ్వరఇతిఖ్యాతో నిత్యమ
త్రాహమాస్థితః ॥ ౮౦ ॥. నపునర్దుర్గతింయాతి దృష్ట్వైనంవ్యాఘ్రమీశ్వరమ్।

ఉత్పలోవిదళశ్చైవయాదైత్యౌబ్రహ్మణాపురా ॥ ౮౧ ॥ స్త్రీవధ్యౌదర్పితౌదృ
ష్ట్వాత్వయైవనిహతౌరణే । సావజ్ఞంకన్దుకేనాత్రతస్యేదందేహమాస్థితమ్ ॥ ౮౨ ॥
ఆదావత్రాహమాగమ్యప్రస్థితోగణపైస్సహ । జ్యేష్ఠస్థానమిదంతస్మాదేతన్మేపుణ్య
దర్శనమ్ ॥ ౮౩ ॥ దేవైస్సమన్తాదేతానిలిఙ్గానిస్థాపితాన్యతః । దృష్ట్వాపినియతోమ
ర్త్యోదేహభేదేగణోభవేత్ ॥ ౮౪ ॥ పిత్రాతేశైలరాజేనపురాహిమవతాస్వయమ్।
మమప్రియహితంస్థానంజ్ఞాత్వాలిఙ్గంప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౮౫ ॥ శైలేశ్వరమితిఖ్యాతంద్ర
ష్టతామిహచాదరాత్ । దృష్ట్వైతన్మనుజోదేవినదుర్గతిమనువ్రజేత్ ॥ ౮౬॥ నద్యే
షావరుణాదేవిపుణ్యాపాపవిమోచనీ । క్షేత్రమేతదలఙ్కృత్యజాహ్నవ్యాసహసం

గతా ॥ ౮౭ ॥ స్థాపితంబ్రహ్మణాచాపిసఙ్గమేలిఙ్గముత్తమమ్ । సఙ్గమేశ్వరమిత్యే
వంఖ్యాతంజగతిప్రశ్యతామ్ ॥ ౮౮ ॥ సఙ్గమేదేవనద్యాహియస్స్నాత్వామనుజ
శ్శుచిః । అర్చయేత్సఙ్గమేశానంతస్యజన్మభయంకుతః ॥ ౮౯ ॥ ఇదంనున్యేమహా
క్షేత్రంనివాసోయోగినాంపరమ్। క్షేత్రమధ్యేచయత్రాహంస్వయంభూత్వాగ్రమా
స్థితః ॥ ౯౦ ॥ మధ్యమేశ్వరమిత్యేవంఖ్యాతస్సర్వసురాసురైః । సిద్ధానాంస్థానమే
తద్ధిమదీయవ్రతధారిణామ్ ॥ ౯౧ ॥ యోగినాంమోక్షలిప్సూనాంజ్ఞానయోగరతా
త్మనామ్ । దృష్ట్వైవంమధ్యమేశానంజన్మప్రతినశోచతి ॥ ౯౨ ॥ స్థాపితంలిఙ్గమేత
త్తుశుక్రేణభృగుసూనునా। నామ్నాశుక్రేశ్వరంనామసర్వసిద్ధామరార్చితమ్॥ ౯౩॥
దృష్ట్వైవంనియతస్సద్యోముచ్యతేసర్వకిల్బిషైః । మృతశ్చనపునర్జన్తుస్సంసారీనభవే
న్నరః ॥ ౯౪ ॥ పురాజమ్బుకరూపేణఅసురోదేవకణ్టకః । బ్రహ్మణోహివరంలబ్ధ్వా
గోమాయుర్బద్ధశఙ్కితమ్ ॥ ౯౫ ॥ నిహతోహిమవత్పుత్రిజమ్బుకేశస్తతోహ్యహమ్।
అద్యాపిజగతిఖ్యాతంసురాసురనమస్కృతమ్ ॥ ౯౬ ॥ దృష్ట్వైనమపిదేవేశంసర్వా
న్కామానవాప్నుయాత్ । గ్రహైశ్శుక్రపురోగైశ్చఏతానిస్థాపితానిహ ॥ ౯౭ ॥
పశ్యపుణ్యానిలిఙ్గానిసర్వకామప్రదానితు । ఏవమేతానిపుణ్యానిమన్నివాసానిపార్వ
తి ॥ ౯౮ ॥ కథితానిమమక్షేత్రేగుహ్యంచాన్యదిదంశృణు । చతుఃక్రోశంచతుర్దిక్షు
క్షేత్రమేతత్ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౯౯ ॥ యోజనంవిద్ధిచార్వఙ్గిమృత్యుకాలేమృతప్రదమ్।
మహాలయగిరిస్థంమాంకేదారేచవ్యవస్థితమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ గణత్వంలభతేదృష్ట్వాహ్య
స్మిన్మోక్షోహ్యవాప్యతే । గాణపత్యంలభేద్యస్మాద్యతస్సాముక్తిరుత్తమా ॥ ౧౦౧ ॥
తతోమహాలయాత్తస్మాత్కేదారాన్మధ్యమాదపి । స్మృతంపుణ్యతమంక్షేత్రమవిము
క్తంవరాననే ॥ ౧౦౨ ॥ కేదారంమధ్యమంక్షేత్రంస్థానంచైవమహాలయమ్ । మమ
పుణ్యానిభూర్లోకేతేభ్యశ్శ్రేష్ఠతమంత్విదమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ యతస్సృష్టాస్త్వమేలో
కాస్తతఃక్షేత్రమిదంశుభమ్ । కదాచిన్నమయాముక్తమవిముక్తంతతోభవత్ ॥౧౦౪॥
అవిముక్తేశ్వరంలిఙ్గంమమదృష్ట్వైవమానవః । సద్యఃపాపవినిర్ముక్తఃపశుపాశైర్వి
ముచ్యతే ॥ ౧౦౫ ॥ శైలేశంసఙ్గమేశంచస్వర్లీనంమధ్యమేశ్వరమ్ । హిరణ్యగ
ర్భమీశానంగోప్రేక్షంవృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ ఉపశాన్తంశివంచైవజ్యేష్ఠస్థానని
వాసినమ్ । శుక్రేశ్వరంచవిఖ్యాతంవ్యాఘ్రేశంజమ్బుకేశ్వరమ్ ॥ ౧౦౭ ॥ దృష్ట్వా
నజాయతేమర్త్యస్సంసారేదుఃఖసాగరే ॥ సూతః ॥ ఏవముక్త్వామహాదేవోదిశస్స
ర్వావ్యలోకయత్ ॥ ౧౦౮ ॥ విలోక్యసంస్థితేపశ్చాద్దేవదేవేమహేశ్వరే । అకస్మా
దభవత్సర్వస్స్వదేశోజ్వలితోయథా ॥ ౧౦౯ ॥ తతఃపాశుపతాస్సిద్ధాభస్మాభ్య
క్తసితప్రభాః । మాహేశ్వరామహాత్మానస్తథావైనియతవ్రతాః ॥ ౧౧౦ ॥ బహ
వశ్శతశోభ్యేత్యనమశ్చక్రుర్మహేశ్వరమ్ । పునర్నిరీక్ష్యయోగేశంధ్యానయోగంచ

కృత్స్నశః ॥ ౧౧౧ ॥ తస్థురాత్మానమాస్థాయలీయమానాఇవేశ్వరే । స్థితానాంస
తదాతేషాందేవదేవఉమాపతిః॥ ౧౧౨ ॥ సబిభర్తిత్పరమాంమూర్తింబభూవపురుషః
ప్రభుః । కృత్స్నంజగదిహైకస్థంకర్తుమన్తఇవస్థితః ॥ ౧౧౩ ॥ తస్యతాంపరమాం
మూర్తిమాస్థితస్యజగత్ప్రభోః। నశశాకపునర్ద్రష్టుంహృష్టరోమాగిరీన్ద్రజా॥౧౧౪॥
తతస్త్వదృష్టమాకారంబుద్ధ్వాసాప్రకృతిస్థితమ్ । ప్రకృతేర్మూర్తిమాస్థాయయోగే
నపరమేశ్వరీ ॥ ౧౧౫ ॥ తంశశాకపునర్ద్రష్టుంహరస్యచమహాత్మనః । తతస్తేలయ
మాధాయయోగినఃపురుషస్యతు ॥ ౧౧౬ ॥ వివిశుర్హృదయంసర్వేదగ్ధసంసార
బీజినః । పఞ్చాక్షరస్యవైబీజంసంస్మరన్తస్సుశోభనమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ సర్వపాపహరం
దివ్యంపురాచైవప్రకాశితమ్ । నీలలోహితమూర్తిస్థంపునశ్చక్రేవపుశ్శుభమ్॥౧౧౮॥
తందృష్ట్వాశైలజాప్రాహహృష్టసర్వతనూరుహా । స్తువతీచరణౌనత్వాశివమేభగవ
న్నితి ॥ ౧౧౯ ॥ తామువాచసురశ్రేష్ఠస్తదాదేవీంగిరీన్ద్రజామ్ ॥శ్రీభగవాన్॥ మదీ
యంవ్రతమాశ్రిత్యభక్తిమద్భిర్ద్విజోత్తమైః ॥ ౧౨౦ ॥ యైరైశ్వర్యోగాఇహాభ్యస్తా
స్తేషామేకేనజన్మనా। క్షేత్రస్యాస్యప్రభావేనభక్త్యాచమమభామిని॥ ౧౨౧ ॥ అనుగ్ర
హాయమయాహ్యేవంక్రియతేమూర్తితస్స్వయమ్ । తస్మాదేతన్మహాక్షేత్రంబ్రహ్మే
ద్రైస్సేవితంతథా ॥ ౧౨౨ ॥ శ్రుతిమద్భిశ్చవిప్రేన్ద్రైస్సంసిద్ధైశ్చతపస్విభిః । ప్రతి
మాసంతథాష్టమ్యాంప్రతిమాసంచతుర్దశీమ్ ॥ ౧౨౩ ॥ ఉభయోఃపక్షయోర్దేవివా
రాణస్యాముపాస్యతే। శశిభానూపరాగేచకార్తిక్యాంచవిశేషతః ॥ ౧౨౪ ॥ సర్వ
పర్వసుపుణ్యేషువిషువేష్వయనేషుచ । పృథివ్యాంసర్వతీర్థానివారాణస్యాంతుజా
హ్నవీమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఉత్తరప్రవహాంపుణ్యాంమమమౌలివినిస్సృతామ్ । పితుస్తేగిరి
రాజస్యశుభాంహిమవతస్సుతామ్ ॥ ౧౨౬ ॥ పుణ్యస్థానస్థితాంపుణ్యాంపుణ్యదిక్ప్ర
వహాంసదా । భజన్తేసర్వతోభ్యేత్యపతాఇచ్ఛృణువరాననే ॥ ౧౨౭ ॥ సన్నిహ
త్యాకురుక్షేత్రంసార్ధంతీర్థశతైస్తథా । పుష్కరంనిమిషంచైవప్రయాగంచపృథూద
మ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ద్రుమక్షేత్రంకురుక్షేత్రంనైమిశంతీర్థసంయుతమ్ । క్షేత్రాణిసర్వలో
దేవిదేవతాఋషయస్తథా ॥ ౧౨౯ ॥ సన్ధ్యాచఋతవశ్చైవసర్వానద్యస్సరాంసి
చ । సముద్రాస్సప్తచైవాత్రదేవతీర్థానికృత్స్నశః ॥ ౧౩౦ ॥ భాగీరథీంసమేత్య
సర్వపర్వసుసువ్రతే । అవిముక్తేశ్వరందృష్ట్వాదృష్ట్వాచైవత్రివిష్టపమ్॥ ౧౩౧ ॥ అవి
ముక్తంక్షేత్రవరంమహాపాపనిబర్హణమ్ । పృథివ్యాంయానిపుణ్యానిమహాత్యాయత
నానిచ ॥ ౧౩౨ ॥ ప్రవిశన్తిసదాభ్యేత్యపుణ్యంపర్వసుపర్వసు । కాలభైరవమా
ద్యధూతపాపానిసర్వశః ॥ ౧౩౩ ॥ భవన్తివాసురేశానిసర్వపర్వసుపర్వసు । కేదా
రేచైవయల్లిఙ్గంయచ్చలిఙ్గంమహాలయే ॥ ౧౩౪ ॥ మధ్యమేశ్వరసంజ్ఞంచతథా
శుపతేశ్వరమ్ । శఙ్కుకర్ణేశ్వరంచైవగోకర్ణౌచతథాప్యుభౌ ॥ ౧౩౫ ॥ ద్రుమ
చణ్డేశ్వరంనామభద్రేశ్వరమనుత్తమమ్ । స్థానేశ్వరంతథైకాగ్రంకాలేశ్వరమజే

రమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ భైరవేశ్వరమీశానంతథోఙ్కారకసంజ్ఞితమ్ । అమరేశంమహాకాలంజ్యోతిషంభస్మగాత్రకమ్॥ ౧౩౭ ॥ యానిచాన్యానిపుణ్యానిస్థానానిమమభూతలే । అష్టషష్టిసమాఖ్యానిరూఢాన్యన్యానికృత్స్నశః॥ ౧౩౮॥ తానిసర్వాణ్యశేషాణి వారాణస్యాంవిశన్తిమామ్।సర్వపర్వసుపుణ్యేషుగుహ్యంచైతదుదాహృతమ్॥౧౩౯॥ తేనేహలభతేజన్తుర్మృతోదివ్యామృతంపదమ్। స్నాతస్యచైవగఙ్గాయాందృష్టేనచ మయాశుభే॥ ౧౪౦ ॥ సర్వయజ్ఞఫలైస్తుల్యమిష్టైశ్శతసహస్రశః । సద్యపవసమాప్నోతికింతతఃపరమాద్భుతమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ సర్వాయతనముఖ్యానిదేవిభూమాగిరిష్వపి। పరాత్పరతరందేవిబుద్ధ్యస్వేతిమయోదితమ్॥ ౧౪౨ ॥ అవిశబ్దేనపాపస్తువేదోక్తఃకథ్యతేద్విజైః । తేనముక్తంమయాజుష్టమవిముక్తమతోచ్యతే॥ ౧౪౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రుద్రస్సర్వలోకమహేశ్వరః । సుదృష్టంకురుదేవేశిఅవిముక్తంగృహంమమ ॥ ౧౪౪ ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్దేవస్తయాసార్ధముమాపతిః । దర్శయామాస భగవాఞ్ఛ్రీపర్వతమనుత్తమమ్॥ ౧౪౫॥ అవిముక్తేశ్వరేనిత్యమవసచ్చసదాతయా। సర్వగత్వాచ్చసర్వత్వాత్సర్వాత్మాసదసన్మయః॥ ౧౪౬॥ శ్రీపర్వతమనుప్రాప్యదేవ్యాదేవేశ్వరోహరః । క్షేత్రాణిదర్శయామాససర్వభూతపతిర్భవః॥౧౪౭॥ కుణ్డప్రభంచప్రథమందివ్యంవైశ్రవణేశ్వరమ్ । ఆశాలిఙ్గంచదేవేశందివ్యంయచ్చబలేశ్వరమ్ ॥ ౧౪౮ ॥ రామేశ్వరంచపరమంవిష్ణునాయత్ప్రతిష్ఠితమ్ । దక్షిణద్వారపార్శ్వేతుకుణ్డలేశ్వరమీశ్వరమ్ ॥ ౧౪౯ ॥ పూర్వద్వారసమీపస్థంత్రిపురాన్తకమీశ్వరమ్ । వివృద్ధంగిరిణాసార్ధంసర్వదేవనమస్కృతమ్॥౧౫౦॥మధ్యమేశ్వరమిత్యుక్తంత్రిషులోకేషువిశ్రుతమ్ । అమరేశ్వరంచవరదందేవైఃపూర్వంప్రతిష్ఠితమ్॥ ౧౫౧॥ గోచర్మేశ్వరమీశానంతథేన్ద్రేశ్వరమద్భుతమ్ । కర్మేశ్వరంచవిపులంకార్యార్థంబ్రహ్మణాకృతమ్ ॥ ౧౫౨ ॥ శ్రీమత్సిద్ధవటంచైవసదావాసోమమావ్యయే । అజేననిర్మితందివ్యంసాక్షాదజబిలంశుభమ్ ॥ ౧౫౩ ॥ తత్రైవపాదుకేదివ్యేమదీయేచబిలేశ్వరే । తత్రశృఙ్గాటకాకారంశృఙ్గాటాచలమధ్యమే ॥ ౧౫౪ ॥ శృఙ్గాటకేశ్వరంనామశ్రీదేవ్యాతుప్రతిష్ఠితమ్ । మల్లికార్జునకంచైవమమవాసమిదంశుభమ్॥౧౫౫॥ రజేశ్వరంచపర్యాయేరజసాసుప్రతిష్ఠితమ్। గజేశ్వరంచవైశాఖంకపోతేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ ౧౫౬ ॥ కోటీశ్వరంమహాతీర్థంరుద్రకోటిగణైఃపురా।సేవితందేవిపశ్యాద్యసర్వస్మాదధికంశుభమ్ ॥ ౧౫౭ ॥ ద్విదేవకులసంజ్ఞంచబ్రహ్మణాదక్షిణంశుభమ్। ఉత్తరేస్థాపితంచైవవిష్ణునాచైవశైలజమ్ ॥ ౧౫౮ ॥ మహాప్రమాణలిఙ్గంచమయాపూర్వంప్రతిష్ఠితమ్ । పశ్చిమేపర్వతేపశ్యబ్రహ్మేశ్వరమలేశ్వరమ్ ॥ ౧౫౯ ॥ అలఙ్కృతంమయాబ్రహ్మన్పురస్తాన్మునిభిస్సహ । ఇత్యుక్త్వాతద్గృహేతిష్ఠదలంగృహమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౬౦ ॥ తత్రాపితీర్థంవిజ్ఞేయంవ్యోమలిఙ్గంచపశ్యతే । కదమ్బేశ్వ

రమేతద్ధిస్కన్దేనైవప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౬౧ ॥ గోమణ్డలేశ్వరంచైవనన్దాద్యైస్సుప్రతిష్ఠి
తమ్ । దేవైస్సర్వైస్తుశక్రాద్యైస్స్థాపితానివరాననే ॥ ౧౬౨ ॥ శ్రీమద్దేవహ్రదప్రా
న్తేస్థానానీమానిపశ్యమే । తథాహారపురేదేవితవహారేనిపాతితే ॥ ౧౬౩ ॥ త్వయా
హితాయజగతాంహారకుణ్డమిదంకృతమ్ । శివరుద్రపురేచైవతతాఙ్కయోపరిసుప్ర
తే ॥ ౧౬౪ ॥ తవపిత్రాతుశైలేనస్థాపితంత్వచలేశ్వరమ్ । అలఙ్కృతంమయాబ్ర
హ్మపురస్తాన్మునిభిస్సహ ॥ ౧౬౫ ॥ చణ్డికేశ్వరకం దేవిచణ్డికేశాతవాత్మజా । చణ్డి
శానిర్మితంస్థానమమ్బికాతీర్థముత్తమమ్ ॥ ౧౬౬ ॥ రుచికేశ్వరకంచైవధారైషా
కపిలాశుభా । ఏతేషుదేవిస్థానేషుతీర్థేషువివిధేషుచ ॥ ౧౬౭ ॥ పూజయేన్మాంస
దాభక్త్యామయాసార్ధంహిమోదతే । శ్రీశైలేసన్త్యజేద్దేహంబ్రాహ్మణోదగ్ధకిల్బి
షః ॥ ౧౬౮ ॥ ముచ్యతేనాత్రసన్దేహోహ్యవిముక్తేయథాశుభమ్ । మహాస్నా
నంచయఃకుర్యాద్ఘృతేనవిధినైవతు ॥ ౧౬౯ ॥ సయాతిమమసాయుజ్యంస్థా
నేష్వేతేషుసువ్రతే । స్నానంఫలశతంజ్ఞేయమభ్యఙ్గేపఞ్చవింశతి ॥ ౧౭౦ ॥
పలానాంద్వేసహస్రేతుమహాస్నానంప్రకీర్తితమ్ । స్నాప్యలిఙ్గంమదీయంతుగవ్యే
నైవఘృతేనచ ॥ ౧౭౧ ॥ పిశోధ్యసర్వద్రవ్యైస్తువారిభిరభిషిఞ్చతి । సమ్మార్జ్జాశ
తయజ్ఞానాంస్నానేనప్రయుతంతథా ॥ ౧౭౨ ॥ పూజయాశతసాహస్రమనన్తంగీ
తవాదినామ్ । మహాస్నానేప్రసక్తేతుస్నానమష్టగుణంస్మృతమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ జలేన
కేవలేనైవగన్ధతోయేనభక్తితః । అనులేపనంతుతత్సర్వంపఞ్చవింశత్పలేనవై ॥ ౧౭౪ ॥
శమీపుష్పంచవిధినాబిల్వపత్రంచపఙ్కజమ్ । అన్యాన్యపిచపుష్పాణిబిల్వపత్రంనసన్త్య
జేత్ ॥ ౧౭౫ ॥ చతుర్ద్రోణైర్మహాదేవమష్టద్రోణైరథాపివా । దశద్రోణైస్తునై
వేద్యమష్టద్రోణైరథాపివా ॥ ౧౭౬ ॥ శతద్రోణసమంపుణ్యమాఢకేపివిధీయతే । విత్త
హీనస్యవిప్రస్యనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౭౭ ॥ భేరీమృదఙ్గమురజతిమిరాపటహా
దిభిః । వాదిత్రైర్వివిధైశ్చాన్యైర్నాదైర్వివిధైరపి ॥ ౧౭౮ ॥ జాగరంకారయే
ద్యస్తుప్రార్థయేచ్చయథాక్రమమ్ । సభృత్యపుత్రదారైశ్చతథాసమ్బన్ధిబాన్ధవైః ॥ ౧౭౯ ॥
సార్ధంప్రదక్షిణంకృత్వాప్రార్థయేల్లిఙ్గముత్తమమ్ । ద్రవ్యహీనంక్రియాహీనంశ్రద్ధా
హీనంసురేశ్వర ॥ ౧౮౦ ॥ కృతంవాన్యకృతంవాపిక్షన్తుమర్హసిశఙ్కర । ఇత్యుక్త్వా
వైజపేద్రుద్రంత్వరితంశాన్తిమేవచ ॥ ౧౮౧ ॥ జపిత్వైవంమహాబీజంతథాపఞ్చాక్ష
రస్యవై । సఏవంసర్వతీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుయత్ఫలమ్ ॥ ౧౮౨ ॥ తత్ఫలంసమవాప్నో
తివారాణస్యాంయథామృతః । తథైవమమసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౮౩ ॥
మత్ప్రియార్థమిదంకార్యంమద్భక్తైర్విధిపూర్వకమ్ । యేనకుర్వన్తితేభక్తానభవన్తి
నసంశయః ॥ ౧౮౪ ॥ సూతః ॥ నిశమ్యవచనందేవీగత్వావారాణసీంపురీమ్ । అవి
ముక్తేశ్వరంలిఙ్గంపయసాచఘృతేనచ ॥ ౧౮౫ ॥ అర్చయామాసదేవేశంరుద్రంభువ
ననాయకమ్ । అవిముక్తేచతపసామన్దరస్యమహాత్మనః ॥ ౧౮౬ ॥ కల్పయామాస

వైక్షేత్రంమన్దరేచారుకన్దరే । తత్రాన్ధకంమహాదైత్యంహిరణ్యాక్షసుతంప్రభుః ॥
౧౭ ॥ అనుగృహ్యగణత్వంచప్రాపయామాసలీలయా । ఏతద్వఃకథితంసర్వంకథాస
ర్వస్వమాదరాత్ ॥౧౮॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిక్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।
సర్వక్షేత్రేషుయత్పుణ్యంతత్సర్వంసహసాలభేత్ ॥ ౧౯ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజాన్త్స
ర్వాన్కృతశౌచాన్జితేన్ద్రియాన్ । సఏవసర్వయజ్ఞస్యఫలంప్రాప్నోతిమానవః ॥౨౦॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వారాణశీశ్రీశైల
మాహాత్మ్యకథనంనామత్రినవతితమోధ్యాయః.

❁ అన్ధకగాణపత్యప్రదానకథనమ్ ❁

ఋషయః ॥ అన్ధకోనామదైత్యేన్ద్రోమన్దరేచారుకన్దరే । దమితస్తుకథంలేభే
గాణపత్యంమహేశ్వరాత్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంయథావృత్తంయథాశ్రు
తమ్ ॥ సూతః ॥ అన్ధకానుగ్రహంచైవమన్దరేచోషణంతథా ॥ ౨ ॥ వరలాభమశే
షంచప్రవదామిసమాసతః । హిరణ్యాక్షస్యతనయోహిరణ్యనయనోపమః ॥ ౩ ॥ పు
రాన్ధకఇతిఖ్యాతస్తపసాలబ్ధవిక్రమః । ప్రసాదాద్బ్రహ్మణస్సాక్షాదవధ్యత్వమవాప్య
చ ॥ ౪ ॥ త్రైలోక్యమఖిలంభుక్త్వాజిత్వాచేన్ద్రపురంపురా । లీలయాచాప్రయ
త్నేనత్రాసయామాసవాసవమ్ ॥ ౫ ॥ బాధితాస్తాడితాబద్ధాఃపాతితాస్తేనతేసు
రాః । వివిశుర్మన్దరంభీతానారాయణపురోగమాః ॥ ౬ ॥ ఏవంసమ్పీడ్యవైదేవాన
న్ధకోపిమహాసురః । యదృచ్ఛయాగిరింప్రాప్తోమన్దరంచారుకన్దరమ్ ॥ ౭ ॥ త
తస్తేసమస్తాస్సురేన్ద్రాస్ససాధ్యాస్సురేశంమహేశంపురేత్యాహురేవమ్ । దృ
తంచాల్పవీర్యప్రభిన్నాఙ్గభిన్నా వయందైత్యరాజస్యశస్త్రైర్నికృత్తాః ॥ ౮ ॥
ఇతీతమఖిలంశ్రుత్వాదైత్యాగమనాపదమ్ । గణేశ్వరైశ్చభగవానన్ధకాభిముఖం
యయౌ ॥ ౯ ॥ తత్రేన్ద్రపద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాస్సురేశ్వరావిప్రవరాశ్చసర్వే ।
జయేతివాచాభగవన్తమూచుఃకిరీటబద్ధాఞ్జలయస్సమన్తాత్ ॥ ౧౦ ॥ అథాశేషాసు
రాంస్తస్యకోటికోటిశతైస్తతః । భస్మీకృత్యమహాదేవోనిర్బిభేదాన్ధకంతదా ॥ ౧౧ ॥
శూలేనశూలినాప్రోతందగ్ధకల్మషకఞ్చుకమ్ । దృష్ట్వాన్ధకంననాదేశంప్రణమ్యసపి
తామహః ॥ ౧౨ ॥ తన్నాదశ్రవణాన్నేదుర్దేవాదేవంప్రణమ్యతమ్ । ననృతుర్మునయ
స్సర్వేముముదుర్గణపుఙ్గవాః ॥ ౧౩ ॥ ససృజుఃపుష్పవర్షాణిదేవాశ్శమ్భోస్తదోపరి ।
త్రైలోక్యమఖిలంహృష్టాన్ననన్దచననాదచ ॥ ౧౪ ॥ దగ్ధోగ్నినాచశూలేనప్రోతః
ప్రేతఇవాన్ధకః । సాత్త్వికంభావమాస్థాయచిన్తయామాసచేతసా ॥ ౧౫ ॥ జన్మా
న్తరేపిదేవేనదగ్ధోయస్మాచ్ఛివేనవై । ఆరాధితోమయాశమ్భుఃపురాసాక్షాన్మహే
శ్వరః ॥ ౧౬ ॥ తస్మాదేతన్మయాలబ్ధమన్యథానోపపద్యతే । యస్స్మరేన్మనసారుద్రం

ప్రాణాన్తే సకృదేవ వా ॥ ౧౭ ॥ స యాతి శివసాయుజ్యం కిం పునర్బహుశస్స్మరన్ । బ్ర
హ్మా చ భగవాన్విష్ణుస్సర్వే దేవాస్సవాసవాః ॥ ౧౮ ॥ శరణం ప్రాప్య తిష్ఠన్తి తమేవ శ
రణం వ్రజేత్ । ఏవం సఙ్క్షిప్య తుష్టాత్మా సోఽన్ధకశ్చాన్ధకార్దనమ్ ॥ ౧౯ ॥ సగణం శివ
మీశానం స్తువత్పుణ్యగౌరవాత్ । ప్రార్థితస్తేన భగవాన్పరమార్తిహరో హరః ॥ ౨౦ ॥
హిరణ్యనేత్రతనయం శూలాగ్రస్థం సురేశ్వరః । ప్రోవాచ దానవం ప్రేక్ష్య ఘృణయా నీ
లలోహితః ॥ ౨౧ ॥ తుష్టోఽస్మి వత్స భద్రం తే కామం కిం కరవాణి తే । వరాన్వరయ
దైత్యేన్ద్ర వరదోఽహం తవాన్ధక ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వా వాక్యం తదా శమ్భోర్హిరణ్యనయ
నాత్మజః । హర్షగద్గదయా వాచా ప్రోవాచేదం మహేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ భగవన్దేవ
దేవేశ భక్తార్తిహర శఙ్కర । త్వయి భక్తిః ప్రసీదేశ యది దేయో వరశ్చ మే ॥ ౨౪ ॥
శ్రుత్వా భవోఽపి వచనమన్ధకస్య మహాత్మనః । ప్రదదౌ దుర్లభాం శుద్ధాం దైత్యేన్ద్రా
య మహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ గాణపత్యం చ దైత్యాయ ప్రదదౌ చావరోప్య తమ్ । ప్రణే
ముస్తం సురేన్ద్రాద్యా గాణపత్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే - అన్ధకగాణ
పత్యకథనం నామ చతుర్నవతితమోఽధ్యాయః

శ్రీవరాహరూపవిష్ణుకృతహిరణ్యాక్షవధః

ఋషయః ॥ కథమస్య పితా దైత్యో హిరణ్యాక్షస్సుదారుణః । విష్ణునా సూ
దితో విష్ణుర్వారాహత్వం కథం గతః ॥ ౧ ॥ తస్య శృఙ్గం మహేశస్య భూషణత్వం కథం
గతమ్ । ఏతత్సర్వం విశేషేణ సూత వక్తుమిహార్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ హిరణ్యకశిపో
ర్భ్రాతా హిరణ్యాక్ష ఇతి స్మృతః । పురాన్ధకాసురేశస్య పితా కాలాన్తకోపమః ॥ ౩ ॥
దేవాఞ్జిత్వాథ దైత్యేన్ద్రో బద్ధ్వా చ ధరణీమిమామ్ । నీత్వా రసాతలం చక్రే బన్దీమిన్దీవర
ప్రభామ్ ॥ ౪ ॥ తతస్సబ్రహ్మకా దేవాః పరిమ్లానముఖశ్రియః । బాధితాస్తాడితా బ
ద్ధ్వా హిరణ్యాక్షేణ తేన వై ॥ ౫ ॥ బలినా దైత్యముఖ్యేన క్రూరేణ సుదురాత్మనా । ప్ర
ణమ్య శిరసా విష్ణుం దైత్యకోటివిమర్దనమ్ ॥ ౬ ॥ సర్వే విజ్ఞాపయామాసుర్ధరణీబన్ధనం
హరేః । శ్రుత్వైవ తద్భగవాన్విష్ణుర్ధరణీబన్ధనం హరిః ॥ ౭ ॥ భూత్వా యజ్ఞవరాహో
ఽసౌ యథా లిఙ్గోద్భవే తథా । దైత్యైశ్చ సార్ధం దైత్యేన్ద్రం హిరణ్యాక్షం మహాబలమ్ ॥ ౮ ॥
దంష్ట్రాగ్రకోట్యా హత్వైనం రేజే దైత్యాన్తకృత్ప్రభుః । కల్పాదిషు యథా పూర్వం
ప్రవిశ్య చ రసాతలమ్ ॥ ౯ ॥ ఆనీయ వసుధాం దేవీమఙ్కస్థామకరోద్ధరిః । తతస్తు
ష్టావ దేవేశం దేవదేవః పితామహః ॥ ౧౦ ॥ శక్రాద్యైస్సహితో భూత్వా హర్షగద్గద
యా గిరా । శాశ్వతాయ వరాహాయ దంష్ట్రినే దణ్డినే నమః ॥ ౧౧ ॥ నారాయణాయ
సర్వాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే । కర్త్రే ధర్త్రే ధరాయాస్తు హర్త్రే దేవారిణాం స్వ

యమ్। కర్త్రే నేత్రే సురేన్ద్రాణాం శాస్త్రే చ సకలస్య చ ॥ ౧౨ ॥ త్వమష్టమూర్తిస్త్వ
మనన్తమూర్తిస్త్వమాదిదేవస్త్వమనన్తవేదితః। త్వయాకృతం సర్వమిదం ప్రసీద సురే
శ లోకేశ వరాహ విష్ణో॥ ౧౩॥ తథైకదంష్ట్రాగ్రముఖాగ్రకోటిభాగైకభాగార్ధతమేన వి
ష్ణో। హతాః క్షణాత్తే మదదైత్యముఖ్యాస్స్వదంష్ట్రకోట్యా సహపుత్రభృత్యైః॥ ౧౪॥
త్వయోద్ధృతా దేవ ధరా ధరేశ ధరాధరాకారధృతాగ్రదంష్ట్రే। ధరాధరైస్సర్వజనై
స్సముద్రైస్సురాసురైస్సేవితచన్ద్రవక్త్ర ॥ ౧౫ ॥ త్వమేవ దేవేశ విభో కృతశ్చ
జయస్సురాణామసురేశ్వరాణామ్। అహో ప్రదత్తస్తు వరః ప్రసీద వాగ్దేవతావారిజస
మ్భవాయ ॥ ౧౬ ॥ తవ రోమ్ణి సకలామరేశ్వరా నయనద్వయే శశిరవీ పదద్వయే। ని
హితా రసాతలగతా వసున్ధరా తవ పృష్ఠతస్సకలతారకాదయః॥ ౧౭ ॥ జగతాం హితా
య భవతా వసున్ధరా భగవన్రసాతలపుటఙ్గతా తదా । అబలోద్ధృతా చ భగవంస్త్వయై
వ సకలం త్వమేవ హి ధృతం జగద్గురో॥ ౧౮ ॥ ఇతి వాక్యజైర్బహువిధైస్స్తవార్చనైః ప్ర
ణిపత్య విష్ణుమమరైః ప్రజాపతిః । వివిధాన్వరాన్హరిముఖాత్తు లబ్ధవాన్హరినాభివారి
జజ దేహభృత్స్వయమ్ ॥ ౧౯ ॥ అథ తాముద్ధృతాం తేన ధరాం దేవా మునీశ్వరాః।
మూర్ధ్న్యారోప్య నమశ్చక్రుశ్చక్రిణస్సన్నిధౌ తదా ॥ ౨౦ ॥ అనేనైవ వరాహేణ చో
ద్ధృతాసి వరప్రదే । కృష్ణేనాక్లిష్టకార్యేణ శతహస్తేన విష్ణునా ॥ ౨౧ ॥ ధరణి త్వం
మహాభాగే భూమిస్త్వం ధేనురవ్యయే । లోకానాం ధారణీ త్వం హి మృత్తికే హర పాత
కమ్ ॥ ౨౨ ॥ మనసా కర్మణా వాచా వరదే వారిజేక్షణే । త్వయా హతేన పాపేన జీ
వామస్త్వత్ప్రసాదతః॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ ధరా దేవైరథాబ్రవీత్ । వరా
హదంష్ట్రాభిన్నాయాం ధరాయాం మృత్తికాం ద్విజాః॥ ౨౪॥ మన్త్రేణానేన యో బిభ్ర
న్మూర్ధ్ని స పాపాత్ప్రముచ్యతే । ఆయుష్మాన్బలవాన్ధన్యః పుత్రపౌత్రసమన్వితః॥ ౨౫॥
క్రమాద్భువి దివం ప్రాప్య కర్మాన్తే మోదతే సురైః । అథ దేవే గతే త్యక్త్వా వరాహః క్షీర
సాగరమ్ ॥ ౨౬॥ వారాహరూపమనఘం చచాల చ ధరా పునః। తస్య దంష్ట్రాభరాక్రాన్తా
దేవదేవస్య ధీమతః ॥ ౨౭ ॥ యదృచ్ఛయా భవం పశ్యఞ్జగామ జగదీశ్వరః। దంష్ట్రాం జ
గ్రాహ దృష్ట్వా తాం భూషణార్థం మహాత్మనః ॥ ౨౮॥ దధార చ మహాదేవః కూర్చాన్తే చ
మహోరసి । దేవాశ్చ తుష్టువుస్సేన్ద్రా దేవదేవస్య వైభవమ్॥ ౨౯॥ ధరా ప్రతిష్ఠితా
హ్యేవం దేవదేవేన లీలయా । భూతానాం సమ్ప్లవే చాపి విష్ణోశ్చైవ కళేబరమ్॥ ౩౦॥
బ్రహ్మణశ్చ తథాన్యేషాం దేవానామపి లీలయా । విభురఙ్గవిభాగేన భూషితో న యది ప్ర
భుః॥ ౩౧॥ కథం విముక్తిర్విప్రాణాం తస్మాద్దంష్ట్రీ మహేశ్వరః॥ ౩౨ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే - పూర్వభాగే వరాహరూపి విష్ణు
కృత హిరణ్యాక్షవధో నామ పఞ్చనవతితమోఽధ్యాయః.

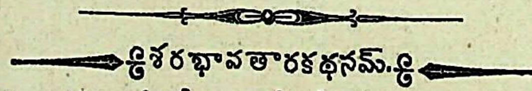
శ్రీనృసింహరూపివిష్ణుకృతహిరణ్యకశిపువధః. శ్రీ

నృసింహేనహతఃపూర్వంహిరణ్యాక్షాగ్రజశ్శ్రుతమ్ । క
ఋషయః ॥
థంసఘాదితస్తేనహిరణ్యకశిపుర్వద ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ హిరణ్యకశిపోఃపుత్రఃప్రహ్లాద
ఇతివిశ్రుతః । ధర్మజ్ఞస్సత్యసమ్పన్నస్తపస్వీవాభవత్సుధీః॥ ౨॥ జన్మప్రభృతిదేవేశం
పూజయామాసచావ్యయమ్ । సర్వజ్ఞంసర్వగంవిష్ణుంసర్వదేవభవోద్భవమ్॥ ౩ ॥
తమాదిపురుషంభక్త్యాపరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్ । బ్రహ్మణోధిపతింసృష్టిస్థితిసంహా
రకారణమ్ ॥ ౪ ॥ సోపివిష్ణోస్తథాభూతందృష్ట్వాపుత్రంసమాహితమ్ । నమో
నారాయణాయేతిగోవిన్దేతిముహుర్ముహుః ॥ ౫ ॥ స్తువన్తంప్రాహదేవారిఃప్రద
హన్నివపాపధీః । నమాంజానాసిదుర్బుద్ధే సర్వదైత్యాసురేశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥
ప్రహ్లాదవీరదుష్పుత్రద్విజదేవార్తికారణమ్ । కోవిష్ణుఃపద్మజోవాపిశక్రశ్చవరుణో
థవా ॥ ౭ ॥ వాయుస్సోమస్తథేశానఃపావకోమునయస్సురాః । మామేవా
ర్చయభక్త్యాచస్వల్పంనారాయణంసదా ॥ ౮ ॥ ప్రహ్లాదజీవితేవాఞ్ఛాతవైష
శృణుచాస్తిచేత్ । శ్రుత్వాపితస్యవచనంహిరణ్యకశిపోస్సుధీః ॥ ౯ ॥ ప్రహ్లా
దఃపూజయామాసనమోనారాయణేతిచ । నమోనారాయణాయేతిసర్వదైత్యకు
మారకాః ॥ ౧౦ ॥ అధ్యాపయామాసచతాన్బ్రహ్మవిద్యాంసుశోభనామ్ । దు
ర్లభ్యాచాత్మనోదృష్ట్వాశక్రాదిభిరపిస్వయమ్ ॥ ౧౧ ॥ పుత్రేణలజ్జితామాజ్ఞాంహి
రణ్యఃప్రాహదానవాన్ । ఏతంనానావిధైర్వధ్యందుష్పుత్రంహన్తుమర్హథ ॥ ౧౨॥ ఏ
వముక్తాస్తదాతేనదైత్యేనసదురాత్మనా । నిజఘ్నుర్దేవదేవస్యభృత్యంప్రహ్లాదమవ్య
యమ్॥ ౧౩॥ తత్రత్రితికృతంతదాసురైర్దైత్యరాజతనయంద్విజోత్తమాః । క్షీరవా
రినిధిశాయినఃప్రభోర్నిష్ఫలంత్వథబభూవతేజసా ॥ ౧౪ ॥ తదాథగర్వభిన్నస్యహి
రణ్యకశిపోఃప్రభుః । తత్రైవావిరభూద్ధన్తుంనృసింహాకృతిమాస్థితః ॥౧౫ ॥ జఘానచ
సుతంప్రేత్యపితరందానవాధమమ్ । విభేదతత్క్షణాదేవకరజైర్నిశితైశ్శితైః॥ ౧౬॥
తతోనిహత్యతందైత్యంసబాన్ధవమఘాపహః । పీడయామాసదైత్యేన్ద్రంయుగా
న్తాగ్నిరివాపరః ॥ ౧౭ ॥ నాదైస్తస్యనృసింహస్యఘోరైర్విత్రాసితంజగత్ । ఆబ్ర
హ్మభువనాద్విప్రాఃప్రచచాలచసువ్రతాః॥ ౧౮॥ దృష్ట్వాసురాసురమహోరగసిద్ధ
సాధ్యాస్తస్మిన్క్షణేహరివిరించిముఖాన్నృసింహమ్ । ధైర్యంబలంచసమవాప్యయయు
ర్విసృజ్యఆదిజ్ముఖాశ్చమసురక్షణతత్పరాశ్చ ॥ ౧౯ ॥ తతస్తైర్గతైస్సైవదేవోనృ
సింహస్సహస్రాకృతిస్సర్వపాత్సర్వబాహుః । సహస్రేక్షణస్సోమసూర్యాగ్నినేత్ర
స్తదాసంస్థితస్సర్వమావృత్యమాయీ॥ ౨౦॥ తంతుష్టువుస్సురశ్రేష్ఠాలోకాలోకాచలేస్థి
తాః।సబ్రహ్మకాస్ససాధ్యాశ్చసయమాస్సమరుద్గణాః॥ ౨౧॥ పరాత్పరతరంబ్రహ్మత
త్త్వాత్తత్త్వతమంభవాన్। జ్యోతిషాంతుపరంజ్యోతిఃపరమాత్మాజగన్మయః॥ ౨౨॥ స్థూ
లంసూక్ష్మంసుసూక్ష్మంచశబ్దబ్రహ్మమయశ్శుభః। వాగతీతోనిరాలమ్బోనిర్ద్వన్ద్వోని

రుపప్లవః ॥ ౨౩ ॥ యజ్ఞభుగ్యజ్ఞమూర్తిస్త్వం యజ్ఞినాం ఫలదప్రభుః । భవాన్మత్స్యాకృతిః
క్షార్ణవస్థాయజగతస్థితః ॥ ౨౪ ॥ వారాహీం చైవ తాం సైంహీమాస్థాయేహావ్యవ
స్థితః । దేవానాం దేవరక్షార్థం నిహత్య దితిజేశ్వరమ్ ॥ ౨౫ ॥ ద్విజశాపచ్ఛలేనైవమ
వతీర్ణోసి లీలయా । న దృష్టం యత్త్వదన్యం హి భవాన్సర్వం చరాచరమ్ ॥ ౨౬ ॥ భ
వాన్విష్ణుర్భవాన్రుద్రో భవానేవ పితామహః । భవానాదిర్భవానన్తో భవానేవ వయం
విభో ॥ ౨౭ ॥ భవానేవ జగత్సర్వం ప్రలాపేన కిమీశ్వర । మాయయా బహుధా సంస్థ
మద్వితీయమయం ప్రభో ॥ ౨౮ ॥ స్తోష్యామస్త్వాం కథం భాసి దేవదేవమృగాధిప । స్తు
తోపి వివిధైస్తుత్యైర్బ్రహ్మవైర్బ్రహ్మనావిధైః ప్రభుః ॥ ౨౯ ॥ స జగామ ద్విజాశ్శాన్తిం మా
నయన్నోయనిమాత్మనః । యో నృసింహస్తవం భక్త్యా పఠేద్వార్థం విచారయేత్ ॥ ౩౦ ॥
శ్రావయేద్వా ద్విజాన్సర్వాన్విష్ణులోకే మహీయతే । తదన్తరే శివం దేవాస్సేన్ద్రా
స్సబ్రహ్మకాః ప్రభుమ్ ॥ ౩౧ ॥ సమ్ప్రాప్య తుష్టువుస్సర్వం విజ్ఞాప్య మృగరూపిణః ।
తతో బ్రహ్మాదయస్తూర్ణం సంస్తూయ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఆత్మత్రాణాయ శరణం
జగ్ముః పరమకారణమ్ । మన్దరస్థం మహాదేవం క్రీడమానం సహోమయా ॥ ౩౩ ॥
సేవితం గణగన్ధర్వైస్సిద్ధైరప్సరసాం గణైః । దేవతాభిస్సహ బ్రహ్మా భీతభీతస్సగద్గద
మ్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమౌ తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ॥ బ్రహ్మా ॥ నమస్తే కాలకా
లాయ నమస్తే రుద్రమన్యవే । నమశ్శివాయ రుద్రాయ శఙ్కరాయ శివాయ తే ॥ ౩౫ ॥
ఉగ్రోసి సర్వభూతానాం నియన్తాసి శివోసి నః । నమశ్శివాయ శర్వాయ శఙ్కరాయా
ర్తిహారిణే ॥ ౩౬ ॥ మయస్కరాయ విశ్వాయ విష్ణవే బ్రహ్మణే నమః । అన్తకాయ నమస్తు
భ్యముమాయాః పతయే నమః ॥ ౩౭ ॥ హిరణ్యబాహవే సాక్షాద్ధిరణ్యపతయే నమః ।
శర్వాయ సర్వరూపాయ పురుషాయ నమో నమః ॥ ౩౮ ॥ సదసద్వ్యక్తిహీనాయ మహ
తః కారణాయ తే । నిత్యాయ విశ్వరూపాయ జాయమానాయ తే నమః ॥ ౩౯ ॥ జాతాయ
బహుధా లోకే ప్రభూతాయ నమో నమః । రుద్రాయ నీలరుద్రాయ కద్రుద్రాయ ప్రచేత
సే ॥ ౪౦ ॥ కాలాయ కాలరూపాయ నమః కాలాఙ్గహారిణే । మీఢుష్టమాయ దేవాయ శితి
కంఠాయ తే నమః ॥ ౪౧ ॥ మహీయసే నమస్తుభ్యం హన్త్రే దేవారిణాం సదా । తారాయ చ
సుతారాయ తారణాయ నమో నమః ॥ ౪౨ ॥ హరికేశాయ దేవాయ శమ్భవే పరమాత్మ
నే । దేవానాం శమ్భవే తుభ్యం భూతానాం శమ్భవే నమః ॥ ౪౩ ॥ శమ్భవే హైమవత్యాశ్చ
మన్యవే రుద్రభూషణే । కపర్దినే నమస్తుభ్యం కాలకణ్ఠాయ తే నమః ॥ ౪౪ ॥ హిరణ్యాయ మ
హేశాయ శ్రీకణ్ఠాయ నమో నమః । భస్మదిగ్ధశరీరాయ దణ్డముణ్డీశ్వరాయ తే ॥ ౪౫ ॥ న
మో హ్రస్వాయ దీర్ఘాయ వామనాయ నమోస్తు తే । నమ ఉగ్రత్రిశూలాయ ఉగ్రాయ
ఘన మో నమః ॥ ౪౬ ॥ భీమాయ భీమరూపాయ భీమకర్మరతాయ తే । అగ్రేవధాయ
వై భూత్వా నమో దూరేవధాయ చ ॥ ౪౭ ॥ నమోస్తు ధన్వినే తుభ్యం గదినే హలినే

నమః। చక్రిణేవర్మిణేనిత్యందైత్యానాంకర్మభేదినే॥ ౪౮॥ సద్యాయసర్వరూపాయ
సద్యోజాతాయ తేనమః। వామాయవామరూపాయవామనేత్రాయ తేనమః॥౪౯॥
* అఘోరరూపాయవికటాయవికటశరీరాయ తేనమః। పురుషరూపాయపురుషైకత
త్పురుషాయవైనమః ॥ ౫౦ ॥ పురుషార్థప్రదానాయపతయేపరమేష్ఠినే । ఈశానా
యనమస్తుభ్యమీశ్వరాయనమోనమః ॥ ౫౧ ॥ బ్రహ్మణేబ్రహ్మరూపాయనమస్సా
క్షాచ్ఛివాయ తే । సర్వవిష్ణుర్నృసింహస్యరూపమాస్థాయవిశ్వకృత్ ॥ ౫౨ ॥ హి
రణ్యకశిపుంహత్వాకరజైర్నిశితైస్స్వయమ్ । దైత్యైర్బహుభిస్సార్థంహితా
ర్థంజగతాంప్రభుః॥ ౫౩ ॥ సైంహీంసమానయన్యోనింబాధతేనిఖిలంజగత్ ।యత్కృ
త్యమత్ర దేవేశ తత్కురుష్వభవానిహ ॥ ౫౪ ॥ ఉగ్రోసిసర్వదుష్టానాంనియన్తాసిశి
వోసినః। కాలకూటాదివపుషాత్రాహినశ్శరణాగతాన్॥౫౫॥శుక్రంతువృత్తంవిశ్వేశ
క్రీడావై కేవలంవయమ్। తవోన్మేషనిమేషాభ్యామస్మాకంప్రళయోదయౌ ॥ ౫౬ ॥
ఉన్మీలయేత్త్వయిబ్రహ్మన్వినాశోస్తినతేశివ । సన్తప్తాస్మోవయం దేవహరిణామితతే
జసా ॥ ౫౭ ॥ సర్వలోకహితార్థాయైనంతత్త్వంసంహర్తుమిచ్ఛసి ॥ సూతః॥ విజ్ఞాపి
తస్తథాదేవఃప్రహసన్ప్రాహతాన్సురాన్ ॥ ౫౮ ॥ అభయంచదదౌ తేషాంహని
ష్యామీతితంప్రభుః । సోపిశక్రస్సురైస్సార్థంప్రణిపత్యయథాగతమ్॥ ౫౯ ॥ జగామ
భగవాన్బ్రహ్మతథాన్యేచసురోత్తమాః । అథోత్థాయమహాదేవశ్శారభంరూపమా
స్థితః ॥ ౬౦ ॥ యయౌప్రాప్తేన్నృసింహస్యగర్వితస్యమృగాశినః । అపహృత్య
తదాప్రాణాఞ్ఛరభస్సురపూజితః ॥ ౬౧ ॥ సింహాత్తత్తోనరోభూత్వాజగామచ
యథాక్రమమ్ । ఏవంస్తుతస్తదాదేవైర్జగామసయథాక్రమమ్ ॥ ౬౨ ॥ యఃపఠే
చ్ఛృణుయాద్వాపిసంస్తవంశార్వముత్తమమ్ । రుద్రలోకమనుప్రాప్యరుద్రేణసహ
మోదతే॥౬౩॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే - నృసింహకృతహిరణ్యకశిపు
వధోనామ షణ్ణవతితమోధ్యాయః.

శరభావతారకథనమ్.

ఋషయః ॥ కథందేవోమహాదేవోవిశ్వసంహారకారకః । శరభాఖ్యంమ
హాఘోరంవికృతంరూపమాస్థితః ॥ ౧ ॥ కింకిందైర్యంకృతం తేనబ్రూహిసర్వమశే
షతః॥ సూతః॥ ఏవమభ్యర్థితోదేవైర్మతించక్రేకృపాలయః॥౨॥ యత్తేజస్తన్నృసింహా
ఖ్యంసంహర్తుంపరమేశ్వరః । తదర్థంస్మృతవాన్రుద్రో వీరభద్రంమహాబలమ్ ॥ ౩॥
ఆత్మనోభైరవంరూపంమహాప్రళయకారకమ్ । ఆజగామపురాసద్యోగణానామగ్ర

* విషమవృత్తమ్,

తోహసన్ ॥ ౪ ॥ సాట్టహాసైర్గణవరైరుత్పతద్భిరితస్తతః । నృసింహరూపైరత్యు
గ్రైః కోటిభిః పరివారితః ॥ ౫ ॥ తావద్భిరభితో వీరైర్నృత్యద్భిశ్చ ముదాన్వితైః ।
క్రీడద్భిశ్చ మహాధీరైర్బ్రహ్మాద్యైః కన్దుకైరివ ॥ ౬ ॥ అదృష్టపూర్వైర్వైరన్యైశ్చ వేష్టి
తో వీరవన్దితః । కల్పాన్తజ్వలనజ్వాలో విలసల్లోచనత్రయః ॥ ౭ ॥ ఆత్తశస్త్రో జటా
జూటేజ్వలద్బాలేన్దుమణ్డితః । బాలేన్దుద్వితయాకారతీక్ష్ణదంష్ట్రాఙ్కురద్వయః ॥ ౮ ॥
ఆఖణ్డలధనుఃఖణ్డసన్నిభభ్రూలతాయుతః । మహాప్రచణ్డహుఙ్కారబధిరీకృతదిఙ్ము
ఖః ॥ ౯ ॥ నీలమేఘాఞ్జనాకారభీషణశ్మశ్రురద్భుతః । వాదఖణ్డమఖణ్డాభ్యాం భ్రా
మయంస్త్రిశిఖం ముహుః ॥ ౧౦ ॥ వీరభద్రోఽపి భగవాన్వీరశక్తివిజృమ్భితః । స్వయం
విజ్ఞాపయామాస కిమత్రస్మృతికారణమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఆజ్ఞాపయ జగత్స్వామిన్ప్రసాదః
క్రియతాం మయి ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ అకాలే భయముత్పన్నం దేవానామపి భైరవ ॥ ౧౨ ॥
జ్వలితస్స నృసింహాగ్నిశ్శమయైనం దురాసదమ్ । సాన్త్వయన్బోధయాదౌ తం
తేన కిం నోపశామ్యతి ॥ ౧౩ ॥ తతో మత్పరమం భావం భైరవం సంప్రదర్శయ । సూ
క్ష్మం సూక్ష్మేణ సంహృత్య స్థూలం స్థూలేన తేజసా ॥ ౧౪ ॥ వక్త్రమానయ కృత్తిం చ
వీరభద్ర మమాజ్ఞయా । ఇత్యాదిష్టో గణాధ్యక్షః ప్రశాన్తవపురాస్థితః ॥ ౧౫ ॥ జగా
మ రంహసా తత్ర యత్రాస్తే నరకేసరీ । తతస్తం బోధయామాస వీరభద్రో హరో హ
రిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఉవాచ వాక్యమీశానః పితా పుత్రమివౌరసమ్ ॥ వీరభద్రః ॥ జగత్సుఖా
య భగవన్నవతీర్ణోఽసి మాధవ ॥ ౧౭ ॥ స్థిత్యర్థేన చ యుక్తోఽసి పరేణ పరమేష్ఠినా । జన్తు
చక్రం భగవతా రక్షితం మత్స్యరూపిణా ॥ ౧౮ ॥ పుచ్ఛేనైవ సమావధ్య భ్రమన్నేకా
ర్ణవే పురా । బిభర్షి కూర్మరూపేణ వారాహేణోద్ధృతా మహీ ॥ ౧౯ ॥ అనేన హరి
రూపేణ హిరణ్యకశిపుర్హతః । వామనేన బలిర్బద్ధస్త్వయా విక్రమతా పునః ॥ ౨౦ ॥
త్వమేవ సర్వభూతానాం ప్రభవః ప్రభురవ్యయః । యదా యదా హి లోకస్య దుఃఖం
కించిత్ప్రజాయతే ॥ ౨౧ ॥ తదా తదావతీర్ణస్త్వం కరిష్యసి నిరామయమ్ । నాధిక
స్త్వత్సమోఽప్యస్తి హరే శివపరాయణ ॥ ౨౨ ॥ త్వయా ధర్మాశ్చ వేదాశ్చ శుభే మార్గే
ప్రతిష్ఠితాః । యదర్థమవతారోఽయం నిహతస్సోఽపి కేశవ ॥ ౨౩ ॥ అత్యన్తఘోరం భ
గవన్నరసింహవపుస్తవ । ఉపసంహర విశ్వాత్మంస్త్వమేవ మమ సన్నిధౌ ॥ ౨౪ ॥
సూతః ॥ ఇత్యుక్తో వీరభద్రేణ నృసింహశ్శాన్తయా గిరా । తతోఽధికం మహాఘోరం
కోపం ప్రాజ్వాలయద్ధరిః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీనృసింహః ॥ ఆగతోఽసి యతస్తత్ర గచ్ఛ త్వం మా హి
తం వద । ఇదానీం సంహరిష్యామి జగదేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౨౬ ॥ సంహర్తుర్న హి సం
హారస్స్వతో వా పరతోఽపి వా । శాసితం మమ సర్వత్ర శాస్తా కోఽపి న విద్యతే ॥ ౨౭ ॥ మ
త్ప్రసాదేన సకలం సమర్యాదం ప్రవర్తతే । అహం హి సర్వశక్తీనాం ప్రవర్తకనివర్త
కః ॥ ౨౮ ॥ యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా । తత్తద్విద్ధి గణాధ్యక్ష
మమ తేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ ౨౯ ॥ దేవతాపరమార్థజ్ఞా మమైవ పరమం విదుః । మదం

శాశ్మక్తిసమ్పన్నాన్బ్రహ్మశక్రాదయస్సురాః॥ ౩౦ ॥ మన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతఃపురా
బ్రహ్మాచతుర్ముఖః । తల్లాలాటసముత్పన్నోఽహంభగవాన్వృషభధ్వజః ॥ ౩౧ ॥ రజసా
ధిష్ఠితస్స్రష్టారుద్రస్తామసఉచ్యతే । అహంనియన్తాసర్వస్యమత్పరంనాస్తిదైవత
మ్॥ ౩౨ ॥ విశ్వాధికస్స్వతన్త్రశ్చకర్తాహర్తాఖిలేశ్వరః । ఇదంతుమత్పరంతేజఃకః
పునశ్శోఢుమిచ్ఛతి ॥ ౩౩ ॥ అతోమాంశరణంప్రాప్యగచ్ఛత్వంవిగతజ్వరః ।
అవేహిపరమంభావమిదంభూతమహేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ కాలోఽస్మ్యహంకాలవినా
శహేతుర్లోకాన్సమాహర్తుమహంప్రవృత్తః । మృత్యోర్మృత్యుంవిద్ధిమాంవీరభద్ర
జీవన్త్యేతేమత్ప్రసాదేనదేవాః॥ ౩౫ ॥ సూతః ॥ సాహఙ్కారమిదంశ్రుత్వాహ
రేరమితవిక్రమః । విహస్యోవాచసావజ్ఞంతతోవిస్ఫురితాధరః ॥ ౩౬ ॥ వీరభద్రః॥
కింనజానాసివిశ్వేశంసంహర్తారంపినాకినమ్ । అసద్వాదోవివాదశ్చవినాశస్త్వ
యికేవలః॥ ౩౭ ॥ తవాన్యోన్యావతారాణికానిశేషాణిసామ్ప్రతమ్ । కృతానిమే
నకేనాపికథాశేషోభవిష్యతి॥ ౩౮॥ దోషత్వంపశ్యఏతత్త్వమవస్థామీదృశీంగతః । తే
నసంహారదక్షేణక్షణాసక్షయమేష్యసి ॥ ౩౯ ॥ ప్రకృతిస్త్వంపుమాన్రుద్రస్త్వ
యివీర్యంసమాహితమ్ । త్వన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతఃపఞ్చవక్త్రఃపితామహః॥ ౪౦ ॥
సృష్ట్యర్థేనజగత్పూర్వంశఙ్కరంనీలలోహితమ్ । లలాటేచిన్తయామాసతపస్యు
గ్రేవ్యవస్థితః॥ ౪౧ ॥ తల్లలాటాదభూచ్ఛమ్భుస్సృష్ట్యర్థంతన్నదూషణమ్ । అంశో
హందేవదేవస్యమహాభైరవరూపిణః ॥ ౪౨ ॥ త్వత్సంహారేనియుక్తోఽస్మివినయేనబలే
నచ । ఏవంరక్షోవిదార్యైవత్వంశక్తికలయాయుతః ॥ ౪౩ ॥ అహఙ్కారావలే
పేనగర్జసిత్వమతన్ద్రితః । ఉపకారోహ్యసాధూనామపకారాయకేవలమ్ ॥ ౪౪ ॥
యదిసింహమహేశానంస్వపునర్భూతమన్యసే । నత్వంస్రష్టానసంహర్తానస్వతన్త్రో
హికుత్రచిత్ ॥ ౪౫ ॥ కులాలచక్రవచ్ఛక్త్యాప్రేరితోఽసిపినాకినా । అద్యాపితవని
క్షిప్తంకపాలంకూర్మరూపిణః॥ ౪౬ ॥ హారహారలతామధ్యేముగ్ధకస్మాన్నబుధ్యసే
విస్మృతంకింతదంశేనదంష్ట్రోత్పాటనపీడితః ॥ ౪౭ ॥ వారాహవిగ్రహస్తేద్యసాక్రో
శంతారకారిణా । దగ్ధోసియస్యశూలాగ్రేవిష్వక్సేనచ్ఛలాద్భవాన్ ॥ ౪౮ ॥ దక్ష
యజ్ఞేశిరచ్ఛిన్నంమయాతేయజ్ఞరూపిణః । అద్యాపితవపుత్రస్యబ్రహ్మణఃపఞ్చమం
శిరః ॥ ౪౯ ॥ ఛిన్నంతమేనాభిసన్ధంతదంశంతస్యతద్బలమ్ । నిర్జితస్త్వందధీచేనస
ఙ్గ్రామేసమరుద్గణః ॥ ౫౦ ॥ కణ్డూయమానేశిరసికథంతద్విస్మృతంత్వయా । చ
క్రంవిక్రమతోయస్యచక్రపాణేతవప్రియమ్॥ ౫౧ ॥ కుతఃప్రాప్తంకృతంకేనత్వయా
తదపివిస్మృతమ్ । తేమయాసకలాలోకాగృహీతాస్త్వంపయోనిధౌ ॥ ౫౨ ॥ ని
ద్రాపరవశశ్శేషేసకథంసాత్త్వికోభవాన్ । త్వదాదిస్తమ్బపర్యన్తంరుద్రశక్తివిజృ
మ్భితమ్॥ ౫౩ ॥ శక్తిమానభితస్త్వంచఅనలస్త్వంచమోహితః । తత్తేజసోపిమా
హాత్మ్యంయువాంద్రష్టుంనచక్షమా ॥ ౫౪ ॥ స్థూలాయేహిప్రపశ్యన్తితద్విష్ణోఃపర

మంపదమ్ । ద్యావాపృథివ్యాఇన్ద్రాగ్నేర్యమస్యవరుణస్యచ ॥ ౫౫ ॥ ధ్వాన్తోదరే శశాఙ్కస్యజనిత్వాపరమేశ్వరః । కాలోసిత్వంమహాకాలః కాలకాలోమహేశ్వరః ॥ ౫౬ ॥ అతస్త్వముగ్రకలయామృత్యోరుగ్రమృత్యుర్భవిష్యసి । స్థిరధన్వాత్వమో వీరోవీరోవిశ్వాధికఃప్రభుః ॥ ౫౭ ॥ ఉపహస్తాజ్వరంభీమోమృగపక్షిహిరణ్మయః । శాస్తాశేషస్యజగతోనత్వంనైవచతుర్ముఖః ॥ ౫౮ ॥ ఇత్థంసర్వంసమాలోక్యసంహరాత్మానమాత్మనా । నోచేదిదానీంక్రోధస్యమహాభైరవరూపిణః ॥ ౫౯ ॥ వజ్రాశనిరివన్థాణోస్త్వేవంమృత్యుఃపతిష్యతి ॥ సూతః ॥ ఇత్యుక్తోవీరభద్రేణనృసింహఃక్రోధవిహ్వలః ॥ ౬౦ ॥ ననాదతనువేగేనతంగృహీతుంప్రచక్రమే । అత్రాన్తరేమహాఘోరంవిపక్షభయకారణమ్ ॥ ౬౧ ॥ గగనవ్యాపిదుర్ధర్షంశార్వన్తేజస్సముద్భవమ్ । వీరభద్రస్యతద్రూపంతత్‌క్షణాదేవదృశ్యత ॥ ౬౨ ॥ నతద్ధిరణ్మయంసౌమ్యంనసౌరంనాగ్నిసమ్భవమ్ । నతటిచ్చన్ద్రసదృశమనౌపమ్యంమహేశ్వరమ్ ॥ ౬౩ ॥ తదాతేజాంసిసర్వాణితస్మిన్లీనానిశాఙ్కరే । తతోవ్యక్తోమహాతేజావ్యక్తేసమ్భవతస్తతః ॥ ౬౪ ॥ రుద్రసాధారణంచైవచిహ్నితంవికృతాకృతి । తతస్సంహారరూపేణసువ్యక్తఃపరమేశ్వరః ॥ ౬౫ ॥ పశ్యతాంసర్వదేవానాంజయశబ్దాదిమఙ్గళైః సహస్రబాహుర్జటిలశ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః ॥ ౬౬ ॥ సమృగార్ధశరీరేణపక్షాభ్యాంచఞ్చునాద్విజాః । అతితీక్ష్ణమహాదంష్ట్రోవజ్రతుల్యనఖాయుధః ॥ ౬౭ ॥ కణ్ఠేకాలోమహాబాహుశ్చతుష్పాద్వహ్నిసమ్భవః । యుగాన్తోద్యతజీమూతభీమగమ్భీరనిస్స్వనః ॥ ౬౮ ॥ సమంకుపితవృత్తాగ్నివ్యావృత్తనయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రోధరోష్ఠశ్చహుఙ్కారేణయుతోహరః ॥ ౬౯ ॥ హరిస్తద్దర్శనాదేవవినష్టబలవిక్రమః । బిభ్రద్దార్శ్యంసహస్రాంశోరధఃఖద్యోతవిభ్రమమ్ ॥ ౭౦ ॥ అథవిభ్రమ్యపక్షాభ్యాంనాభిపాదేభ్యధారయత్ । పాదావాబధ్యపుచ్ఛేనబాహుభ్యాంబాహుమణ్డలమ్ ॥ ౭౧ ॥ భిన్దన్నురసిబాహుభ్యాంనిజగ్రాహహరోహరిమ్ । తతోజగామగగనందేవైస్సహమహర్షిభిః ॥ ౭౨ ॥ సహసైవభయాద్విష్ణుంవిహగశ్చయథోరగమ్ । ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్యసఙ్గృహ్యనిపాత్యచనిపాత్యచ ॥ ౭౩ ॥ ఉడ్డీయోడ్డీయభగవాన్పక్షాఘాతవిమోహితమ్ । హరింహరస్తంవృషభంవిశ్వేశానంతమీశ్వరమ్ ॥ ౭౪ ॥ అనుయాన్తిసురాస్సర్వేనమోవాక్యేనతుష్టువుః । నీయమానఃపరవశోదీనవక్త్రఃకృతా

శ్రీనృసింహకృతపరమేశ్వరాష్టోత్తరశతనామస్తుతిః

ఞ్జలిః ॥ ౭౫ ॥ తుష్టావపరమేశానంహరిస్తంలలితాక్షరైః ॥ శ్రీనృసింహః ॥ నమో

రుద్రాయశర్వాయమహోగ్రాసాయవిష్ణవే॥ ౭౬ ॥ నమ ఉగ్రాయభీమాయనమః క్రో
ధాయమన్యవే । నమోభవాయశర్వాయశఙ్కరాయశివాయతే॥ ౭౭॥ కాలకాలా
యకాలాయమహాకాలాయమృత్యవే । వీరాయవీరభద్రాయక్షయద్వీరాయశూలి
నే॥ ౭౮ ॥ మహాదేవాయమహతేపశూనాంపతయేనమః । ఏకాయనీలకణ్ఠాయశ్రీక
ణ్ఠాయపినాకినే ॥ ౭౯ ॥ నమోనన్తాయసూక్ష్మాయనమస్తేమృత్యుమన్యవే । పరా
యపరమేశాయపరాత్పరతరాయతే ॥ ౮౦ ॥ పరాత్పరాయవిశ్వాయనమస్తేవిశ్వ
మూర్తయే । నమోవిష్ణుకళత్రాయవిష్ణుక్షేత్రాయభానవే॥ ౮౧ ॥ కైవర్తాయకిరా
తాయమహావ్యాధాయశాశ్వతే । భైరవాయశరణ్యాయమహాభైరవరూపిణే॥౮౨॥
నమోనృసింహసంహర్త్రేకామకాలపురారయే । మహాపాశౌఘసంహర్త్రేవిష్ణు
మాయాన్తకారిణే ॥ ౮౩ ॥ త్ర్యమ్బకాయత్ర్యక్షరాయశిపివిష్టాయమీఢుషే । మృ
త్యుఞ్జయాయశర్వాయసర్వజ్ఞాయమఖారయే॥ ౮౪॥ మఖేశాయవరేణ్యాయనమస్తే
వహ్నిరూపిణే । మహాఘ్రాణాయజిహ్వాయప్రాణాపానప్రవర్తినే ॥ ౮౫ ॥ త్రిగు
ణాయత్రిశూలాయగుణాతీతాయయోగినే । సంసారాయప్రవాహాయమహాయ
న్త్రప్రవర్తినే ॥ ౮౬ ॥ నమశ్చన్ద్రాగ్నిసూర్యాయముక్తివైచిత్ర్యహేతవే । వర
దాయావతారాయసర్వకారణహేతవే ॥ ౮౭ ॥ కపాలినేకరాళాయపతయేపుణ్య
కీర్తయే । అమోఘాయాగ్నినేత్రాయలకులీశాయశమ్భవే॥ ౮౮ ॥ భిషక్తమాయ
ముణ్డాయదణ్డినేయోగరూపిణే । మేఘవాహాయదేవాయపార్వతీపతయేనమః॥౮౯॥
అవ్యక్తాయవిశోకాయస్థిరాయస్థిరధన్వినే । స్థాణవేకృత్తివాసాయనమఃపఞ్చార్థహే
తవే ॥ ౯౦ ॥ వరదాయైకపాదాయనమశ్చన్ద్రార్ధమాలినే । నమస్తేధ్వరరాజాయ
వయసాంపతయేనమః॥౯౧॥ యోగీశ్వరాయనిత్యాయసత్యాయపరమేష్ఠినే। సర్వాత్మ
నేనమస్తుభ్యంనమస్సర్వేశ్వరాయతే॥ ౯౨ ॥ ఏకద్విత్రిచతుఃపఞ్చకృత్వస్తేస్తునమో
నమః । దశకృత్వస్తుసాహస్రకృత్వస్తేచనమోనమః ॥ ౯౩ ॥ నమోపరిమితంకృత్వా
నన్తకృత్వోనమోనమః। నమోనమోనమోభూయఃపునర్భూయోనమోనమః॥౯౪॥
సూతః ॥ నామ్నామష్టశతేనైవంస్తుత్వామృతమయేనతు । పునస్తుప్రార్థయామా
సనృసింహశ్శరభేశ్వరమ్ ॥ ౯౫ ॥ యదాయదామమాజ్ఞానమత్యహఙ్కారదూషి
తమ్ । తదాతదాపనేతవ్యంత్వయైవపరమేశ్వర॥ ౯౬ ॥ ఏవంవిజ్ఞాపయన్ప్రీతశ్శఙ్క
రంనరకేసరీ । నన్వశక్తోభవాన్విష్ణోజీవితాన్తంపరాజితః ॥ ౯౭ ॥ తద్వక్త్రశే
షమాత్రాన్తంకృత్వాసర్వస్యవిగ్రహమ్ । శుక్తిశిత్యంతదాత్వాఙ్గంవీరభద్రఃక్షణాత్

తః ॥ ౯౮ ॥ దేవాః ॥ అథబ్రహ్మాదయస్సర్వే వీరభద్రత్వయాదృశా । జీవితాస్స్మ
వయందేవాఃపర్జన్యేనేవపాదపాః ॥ ౯౯ ॥ యస్యభీషాదహత్యగ్నిరుదేతిచరవిస్స్వ
యమ్ । వాతోవాతిచసోసిత్వంమృత్యుర్ధావతిపఞ్చమః ॥ ౧౦౦ ॥ యదవ్యక్తంపరం
వ్యోమకలాతీతంసదాశివమ్ । భగవంస్త్వామేవభవంవదన్తిబ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౦౧ ॥
కేవయంఏవధాతుక్యే వేదనేవపరమేశ్వరః । నవిద్మఃపరమంధామరూపలావణ్యవర్ణ
నే ॥ ౧౦౨ ॥ ఉపసర్గేషుసర్వేషుత్రాయస్వాస్మాన్గణాధిప । ఏకాదశాత్మన్భగవా
స్వర్తతేరూపవాన్హరః ॥ ౧౦౩ ॥ ఈదృశాన్తేవతారాణిదృష్ట్వాశివబహూంస్త
మః । కదాచిత్సన్నిహేన్నాస్మాంస్త్వచ్చిన్తాస్తమయాతథా ॥ ౧౦౪ ॥ గుఞ్జాగిరివరత
టామితరూపాణిసర్వశః । అభ్యసంహరగవ్యం తేననీతవ్యంపరాపరా ॥ ౧౦౫ ॥ ద్వే
తనూతవరుద్రస్య వేదజ్ఞాబ్రాహ్మణావిదుః । ఘోరాప్యన్యాశివాప్యన్యాతేప్రత్యేక
మనేకధా ॥ ౧౦౬ ॥ ఇహాస్మాన్పాహిభగవన్నిత్యాహతమహాబలః । భవతాహి
జగత్సర్వంవ్యాప్తంస్వేనైవతేజసా ॥ ౧౦౭ ॥ బ్రహ్మవిష్ణ్వన్ద్రచన్ద్రాద్యావయంచప్ర
ముఖాస్సురాః । సురాసురాస్సంప్రసూతాస్త్వత్తస్సర్వేమహేశ్వర ॥ ౧౦౮ ॥ బ్ర
హ్మాచఇన్ద్రోవిష్ణుశ్చయమాద్యానసురాన్సురాః । తతోనిగృహ్యచహరింసింహాఇత్యు
పచేతసమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ యతోబిభర్షిసకలంవిభజ్యతనుమష్టధా । అతోస్మాన్పాహి
భగవన్త్సురాన్దానైరభీప్సితైః ॥ ౧౧౦ ॥ ఉవాచతాన్సురాన్దేవోమహర్షీంశ్చపు
రాతనాన్ । యథాజలేజలంక్షిప్తంక్షీరంక్షీరేఘృతంఘృతే ॥ ౧౧౧ ॥ ఏకఏవతదావిష్ణు
శ్శివలీనోనచాన్యథా । ఏషఏవనృసింహాత్మాసదర్పశ్చమహాబలః ॥ ౧౧౨ ॥ జగత్సం
హారకారేణప్రవృత్తోనరకేసరీ । యాజనీయోనమస్తస్మైమద్భక్తిసిద్ధికాఙ్క్షిభిః ॥ ౧౧౩ ॥
ఏతావదుక్త్వాభగవాన్వీరభద్రోమహాబలః । అపశ్యన్సర్వభూతానాంతత్రైవా
న్తరధీయత ॥ ౧౧౪ ॥ నృసింహకృత్తివసనస్తదాప్రభృతిశఙ్కరః । వక్త్రంతన్ము
ణ్డమాలాయాంనాయకత్వేనకల్పితమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ తతోదేవానిరాతఙ్కాఃకీర్తయ
న్తఃకథామిమామ్ । విస్మయోత్ఫుల్లనయనాజగ్ముస్సర్వేయథాగతమ్ ॥ ౧౧౬ ॥
యఇదంపరమాఖ్యానంపుణ్యందేవైస్సమన్వితమ్ । పఠిత్వాశృణుతేచైవసర్వదుఃఖవి
నాశనమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ ధన్యంయశస్యమాయుష్యమారోగ్యంపుష్టివర్ధనమ్ । సర్వవి
ఘ్నప్రశమనంసర్వవ్యాధివినాశనమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ అపమృత్యుప్రశమనంమహాశాన్తిక
ంశుభమ్ । అరిచక్రప్రశమనంసర్వాధిప్రవినాశనమ్ ॥ ౧౧౯ ॥ తతోదుస్స్వప్నశమ
ంసర్వభూతనివారణమ్ । విషగ్రహక్షయకరంపుత్రపౌత్రాదివర్ధనమ్ ॥ ౧౨౦ ॥
యోగసిద్ధిప్రదంసమ్యక్శివజ్ఞానప్రకాశకమ్ । శేషలోకస్యసోపానంవాఞ్ఛితార్థైకసా
ధనమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ విష్ణుమాయానిరసనందేవతాపరమార్థదమ్ । వాఞ్ఛాసిద్ధిప్రదంచైవబు
ప్రజ్ఞాదిసాధనమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ ఇదంతుశరభాకారంపరంరూపంపినాకినః । ప్రకాశితవ్యంభ

త్రేషుచిరేషూద్యమితేషుచ॥ ౧౨౩॥ తైరేవపఠితవ్యంచశ్రోతవ్యంచశివాత్మభిః।శివో
త్సవేషుసర్వేషుచతుర్దశ్యష్టమీషుచ॥ ౧౨౪॥ పఠేత్ప్రతిష్ఠాకాలేషుశివసన్నిధికారణ
మ్। చోరవ్యాఘ్రాహిసింహోత్థకృతోరాజభయేషుచ॥ ౧౨౫॥ అన్యేష్వుత్పాతభూక
మ్పదవాగ్నిపాంసువృష్టిషు।ఉల్కాపాతేమహావాతేవినావృష్ట్యాతివృష్టిషు॥ ౧౨౬॥
అత స్తత్రపఠేద్విద్వాఞ్ఛివభక్తోదృఢవ్రతః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి స్తవంసర్వ
మనుత్తమమ్॥ ౧౨౭॥రుద్రలోకమనుప్రాప్యరుద్రేణసహమోదతే॥౧౨౮॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శరభరూప పరమేశ్వర
కృత నృసింహగర్వ భఙ్గో నామ సప్తనవతితమోధ్యాయః.

జలన్ధరోపాఖ్యానమ్.

ఋషయః ॥ జలన్ధరంజటామౌలిఃపురాజమ్భారివిక్రమమ్ । కథంజఘానభ
గవాన్భగనేత్రహరోహరః॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంరోమహర్షణసువ్రత ॥ సూ
తః॥జలన్ధరఇతిఖ్యాతోజలమణ్డలసమ్భవః॥ ౨॥ ఆసీదన్తకసఙ్కాశ స్తపసాలబ్ధవిక్రమః।
తేనదేవాస్సగన్ధర్వాస్సయక్షోరగరాక్షసాః ॥ ౩ ॥ నిర్జితాస్సమరేసర్వేబ్రహ్మాచ
భగవానజః । జిత్వైవదేవసఙ్ఘాతంబ్రహ్మాణంవైజలన్ధరః ॥ ౪ ॥ జగామదేవదేవే
శంవిష్ణుంవిశ్వహరంగురుమ్ । తయోస్సమభవద్యుద్ధందివారాత్రమవిశ్రమమ్॥ ౫ ॥
జలన్ధరేశయోస్తేననిర్జితోమధుసూదనః । జలన్ధరోపితంజిత్వాదేవదేవంజనార్దన
మ్ ॥ ౬ ॥ ప్రోవాచేదందితేఃపుత్రాన్న్యయధీర్జేతుమీశ్వరమ్ । సర్వేజితామయా
యుద్ధేశక్రోహ్యజితోరణే॥ ౭ ॥ తంజిత్వాశర్వమీశానంగణపైర్నన్దినాక్షణాత్।
అహమేవభవత్వంచబ్రహ్మత్వంవైష్ణవంతథా॥ ౮ ॥ వాసవత్వంచయుష్మాకందాస్యే
దానవపుఙ్గవాః । జలన్ధరవచశ్శ్రుత్వాసర్వేతేదానవాధమాః॥ ౯ ॥ జగర్జురుచ్చైః
పాపిష్ఠామృత్యుదర్శనతత్పరాః । దైత్యైరేతైస్తథాసైన్యైశ్చరథనాగతురఙ్గమైః॥౧౦॥
సన్నద్ధైస్సహసన్నహ్య శర్వంప్రతియయాబలీ । భవోపిదృష్ట్వాదైత్యేన్ద్రంమేరు
కూటమివస్థితమ్ ॥ ౧౧ ॥ అవధ్యత్వమపిశ్రుత్వాతథాసైన్యభగనేత్రహా । బ్రహ్మ
ణోవచనంరక్షన్రక్షకోజగతాంప్రభుః ॥ ౧౨ ॥ సామ్బస్సనన్దిస్సగణఃప్రోవాచప్రహ
సన్నివ । కింకృత్యమసురేశానయుద్ధేనానేనసామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౩ ॥ మద్బాణైర్భిన్న
సర్వాఙ్గోమర్తుమభ్యుద్యతేముదా । జలన్ధరోపితద్వాక్యం శ్రుత్వాశ్రోత్రవిదార
ణమ్॥౧౪॥ సురేశ్వరమువాచేదంసురేతరబలేశ్వరః । వాక్యేనాలంమహాబాహో
దేవదేవవృషధ్వజ ॥ ౧౫ ॥ చన్ద్రాంశుసన్నిభైశ్శస్త్రైర్హరయోద్ధుమిహాగతః । ని
శమ్యాస్యవచశ్శూలీపాదాఙ్గుష్ఠేనలీలయా॥ ౧౬ ॥ మహామ్భసిచకారాశురథాఙ్గం
రౌద్రమాయుధమ్ । కృత్వార్ణవామ్భసిసితంభగవాన్రథాఙ్గంస్మృత్వాజగత్రయము

నేనహతాస్సురాశ్చ ॥ ౧౭ ॥ దత్తాన్ధకాన్తకపురత్రయయజ్ఞహన్తా లోకత్రయాన్తక
కరః ప్రహసం స్తదాహ । పాదేననిర్మితం దైత్యజలన్ధర మహార్ణవే ॥ ౧౮ ॥ బలవాన్య
దిచోద్ధర్తుం తిష్ఠ యోద్ధుం నచాన్యథా । తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధేనాదీప్తలోచ
నః ॥ ౧౯ ॥ ప్రదహన్నివ నేత్రాభ్యాం ప్రాహ త్రైలోక్యజగత్త్రియమ్ ॥ జలన్ధరః ॥ గ
దాముద్ధృత్యహత్వా చనన్దినం త్వాం చశఙ్కర ॥ ౨౦ ॥ హత్వా లోకాన్సదైవాన
ర్ధుండుణ్ణుభాన్గరుడోయథా । హన్తుంచరాచరం సర్వం సముద్ధో హం సవాసవమ్ ॥ ౨౧ ॥
కో మహేశ్వరమద్బాణైరచ్ఛేద్యో భువనత్రయే । బాలభావేచ భగవాం స్తపసైవ వినిర్జి
తః ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మా బలీయానవనే వై మునయస్సురపుఙ్గవైః । దగ్ధం క్షణేనసకలం త్రైలో
క్యం సచరాచరమ్ ॥ ౨౩ ॥ తపసా కిం త్వయా రుద్ర నిర్జితో భగవానపి । ఇన్ద్రాగ్నియ
మవిత్తేశ వాయువారీశ్వరాదయః ॥ ౨౪ ॥ నసేహిరే యథానాగాగన్ధం పక్షిపతేరివ ।
నలబ్ధా దివిభూమౌచ బాహవో మమశఙ్కర ॥ ౨౫ ॥ సమస్తాన్పర్వతాన్ప్రా
ప్యఘృష్టితాశ్చ గణేశ్వర । గిరీన్ద్రో మన్దరశ్శ్రీమాన్నీలో మేరుస్సుశోభనః ॥ ౨౬ ॥
ఘృష్టితో బాహుదణ్డేన కణ్డూనోదాద్ధమాపతత్ । గఙ్గానిరుద్ధా బాహుభ్యాం లీలార్థం
హిమవద్గిరౌ ॥ ౨౭ ॥ నారీణాం మమభృత్యైశ్చ వజ్రో బద్ధో దివౌకసామ్ । బడబాయా
ముఖం భగ్నం గృహీత్వా వైకరేణతు ॥ ౨౮ ॥ తత్క్షణాదేవసకలం చైకార్ణవమభూది
దమ్ । ఐరావతాదయో నాగాః క్షిప్తాస్సిన్ధుజలోపరి ॥ ౨౯ ॥ సరథో భగవానిన్ద్రః
క్షిప్తశ్చ శతయోజనమ్ । గరుడోపి మయా బద్ధో నాగపాశేన విష్ణునా ॥ ౩౦ ॥ ఉర్వ
శ్యాద్యామయానీతా నార్యః కారాగృహాన్తరమ్ । కథంచిల్లబ్ధవానిన్ద్రశ్శచీమేకాం
ప్రణమ్యమామ్ ॥ ౩౧ ॥ మాం నజానాసిదైత్యేన్ద్రం జలన్ధరముమాపతే ॥ సూతః ॥
ఏవముక్తో మహాదేవః ప్రాదహద్దైత్య రథం తదా ॥ ౩౨ ॥ తస్య నేత్రాగ్నిభాగైకకలా
ర్ధార్ధేన చాకులమ్ ॥ దైత్యానామతులబలైర్హయైశ్చ నాగైర్దైత్యేన్ద్రాస్త్రిపురరిపోర్ని
రీక్షణేన ॥ ౩౩ ॥ నాగాద్యైశ్శసమనుసంవృతశ్చ నాగైర్దేవేశం వచనమువాచచాల్ప
బుద్ధిః । కిం కార్యం మమయుధి దేవదైత్యసఙ్ఘైర్హన్తుం యస్సకలమిదం క్షణాత్సమర్థః ॥ ౩౪ ॥
యత్తస్మాద్భయమిహనాస్తి యోద్ధుమీశ వాఞ్ఛే సా విపులతరాననం శయోగ్ర । తస్మా
త్త్వం మమమదనారిదక్షశత్రో యజ్ఞారే త్రిపురరిపో మనైవవీరైః ॥ ౩౫ ॥ భూతేన్ద్రై
ర్హరివదనేన దేవసఙ్ఘైర్యోద్ధుం తే బలమిహచాస్తి చేత్తిష్ఠ । ఇత్యుక్త్వాథ మహాదేవం
మహాదేవారినన్దనః ॥ ౩౬ ॥ నచచాలనసస్మారనిహతాన్బాన్ధవాన్యుధి । దర్పాదేనా
వినీతాత్మా ధోర్భ్యామాస్ఫోట్య దోర్బలాత్ ॥ ౩౭ ॥ సుదర్శనాఖ్యం యచ్చక్రం తేన
హన్తుం సముద్యతః । దుర్ధరేణ రథాఙ్గేన కృచ్ఛ్రేణాపి ద్విజోత్తమాః ॥ ౩౮ ॥ స్థాపయా
మాసవైస్కన్ధే ద్విధాభూతశ్చ తేనవై । కులిశేన యథాచ్ఛిన్నో ద్విధాగిరివరోద్వి

జాః ॥౩౯॥ పపాత దైత్యో బలవానఞ్జనాద్రిరివాపరః। తస్య రక్తేన రౌద్రేణ సమ్పూర్ణమ
భవత్క్షణాత్ ॥౪౦॥ తద్రక్తమఖిలం రుద్రనియోగాన్మాంసమేవ చ। మహారౌరవమాసా
ద్య రక్తకుణ్డమభూదహో ॥ ౪౧ ॥ జలన్ధరం హతం దృష్ట్వా దేవగన్ధర్వపార్షదాః।
సింహనాదం మహత్కృత్వా సాధు దేవేతి చాబ్రువన్ ॥ ౪౨ ॥ యః పఠేచ్ఛృణు
యాద్వాపి జలన్ధరవిమర్దనమ్ । శ్రావయేద్వా యథాన్యాయం గాణపత్యమవాప్ను
యాత్ ॥ ౪౩ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతజలన్ధర
వధో నామాష్టనవతితమోధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరాద్విష్ణోశ్చక్రలాభకథనమ్.

ఋషయః॥ కథం దేవేన వై సూత దేవదేవాన్మహేశ్వరాత్ । సుదర్శనాఖ్యం
వై లబ్ధం వక్తుమర్హసి విష్ణునా ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దేవానామసురేన్ద్రాణామభవచ్చ సు
దారుణః । సర్వేషామేవ భూతానాం వినాశకరణో మహాన్ ॥ ౨ ॥ తే దేవాశ్శక్తిము
సలైస్సాయకైర్నతపర్వభిః । ప్రభిద్యమానాః కున్తైశ్చ దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః॥ ౩॥
పరాజితాస్తదా దేవా దేవదేవేశ్వరం హరిమ్ । ప్రణేముస్తం సురేశానం శోకసంవిగ్న
మానసాః ॥ ౪ ॥ తాన్సమీక్ష్యాథ భగవాన్దేవదేవేశ్వరో హరిః । ప్రణిపత్య స్థితా
న్దేవానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ వత్సాః కిమితి వై దేవాశ్చ్యుతాలఙ్కారవిక్రమాః।
సమాగతాస్ససన్తాపా వక్తుమర్హథ సువ్రతాః॥ ౬ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా తథాభూ
తాస్సురోత్తమాః। ప్రణమ్యాహుర్యథావృత్తం దేవదేవాయ విష్ణవే॥ ౭॥ దేవాః॥ భగవన్దే
వదేవేశ విష్ణో జిష్ణో జనార్దన । దానవైః పీడితాస్సర్వే వయం శరణమాగతాః ॥ ౮ ॥
త్వమేవ దేవదేవేశ గతిర్నః పురుషోత్తమ । త్వమేవ పరమాత్మా హి త్వం పితా జగతా
మపి ॥ ౯ ॥ త్వమేవ భర్తా హర్తా చ భోక్తా దాతా జనార్దన। హన్తుమర్హసి తస్మాత్త్వం
దానవాన్దానవార్దన ॥ ౧౦ ॥ దైత్యాశ్చ వైష్ణవైర్బ్రాహ్మై రౌద్రైర్యామ్యైస్సుదా
రుణైః । కౌబేరైశ్చైవ సౌమ్యైశ్చ నైరృత్యైర్వారుణైర్దృఢైః ॥ ౧౧ ॥ వాయవ్యై
శ్చ తథాగ్నేయైరైశానైర్వార్షికైశ్శుభైః। సౌరై రౌద్రైస్తథా భీమైః కమ్పనైర్జృమ్భ
ణైర్దృఢైః ॥ ౧౨ ॥ అవధ్యా వరలాభాత్తే సర్వే వారిజలోచన । సూర్యమణ్డల
సమ్భూతం త్వదీయం చక్రముద్యతమ్ ॥ ౧౩॥ కుణ్ఠితం హి దధీచేన చ్యావనేన జగద్గురో।
దణ్డం శార్ఙ్గం తవాస్త్రం చ లబ్ధం దైత్యైః ప్రసాదతః ॥ ౧౪ ॥ పురా జలన్ధరం హన్తుం
నిర్మితం త్రిపురారిణా । రథాఙ్గం సుశిరం ఘోరం తేన తాన్హన్తుమర్హసి ॥ ౧౫ ॥ త
స్మాత్తేన నిహన్తవ్యా నాన్యైశ్శస్త్రశతైరపి । తతో నిశమ్య తేషాం వై వచనం వారిజే

తుణః ॥ ౧౬ ॥ వాచస్పతిముఖానాహసహరిశ్చక్రభృత్స్వయమ్ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ భోభో
దేవామహాదేవంసర్వైర్దేవైస్సనాతనైః ॥ ౧౭ ॥ సమ్ప్రాప్యసామ్ప్రతంసర్వం
కరిష్యామిదివౌకసామ్ । దేవాజలన్ధరంహన్తుంనిర్మితంహిపురారిణా ॥ ౧౮ ॥ లబ్ధ్వా
రథాఙ్గంతేనైవనిహత్యచమహాసురాన్ । సర్వాన్ధున్ధుముఖాన్దైత్యానష్టషష్టిశతాన్త్సు
రాన్ ॥ ౧౯ ॥ సబాన్ధవాన్క్షణాదేవయుష్మాన్త్సన్తారయామ్యహమ్ ॥ సూతః ॥ ఏవముక్త్వా
సురశ్రేష్ఠాన్సురశ్రేష్ఠమనుస్మరన్ ॥ ౨౦ ॥ సురశ్రేష్ఠస్తదాశ్రేష్ఠంపూజయామాసశఙ్క
రమ్ । లిఙ్గంస్థాప్యయథాన్యాయంహిమవచ్ఛిఖరేశుభే ॥ ౨౧ ॥ మేరుపర్వతసఙ్కాశంని
ర్మితంవిశ్వకర్మణా । త్వరితాఖ్యేనరుద్రేణరౌద్రేణచజనార్దనః ॥ ౨౨ ॥ స్నాప్యసమ్పూ
జ్యగన్ధాద్యైర్జ్వాలాకారంమనోరమమ్ । తుష్టావచతదారుద్రంసమ్పూజ్యాగ్నౌప్రణ
మ్యచ ॥ ౨౩ ॥ దేవంనామ్నాంసహస్రేణభవాద్యేనయథాక్రమమ్ । పూజయామా
సచశివంప్రణవాద్యంనమోన్తకమ్ ॥ ౨౪ ॥ దేవంనామ్నాంసహస్రేణభవాద్యేన
మహేశ్వరమ్ । ప్రతినామసపద్మేనపూజయామాసశఙ్కరమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఆగ్నౌచ
నామభిర్దేవంభవాద్యైస్సమిదాదిభిః । స్వాహాన్తైర్విధివద్ధుత్వాప్రత్యేకమయుతంప్ర

శ్రీ శ్రీవిష్ణుకృతపరమేశ్వరసహస్రనామస్తుతిః. శ్రీ

భుమ్ ॥ ౨౬ ॥ తుష్టావచపునశ్శమ్భుంభవాద్యైర్భవమీశ్వరమ్ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ భవశ్శివోహరో
రుద్రఃపురుషఃపద్మలోచనః ॥ ౨౭ ॥ అర్థితవ్యస్సదాచారస్సర్వశమ్భుర్మహేశ్వరః । ఈ
శ్వరస్స్థాణురీశానస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ॥ ౨౮ ॥ వరీయాన్వరదోవన్ద్యశ్శఙ్క
రఃపరమేశ్వరః । గఙ్గాధరశ్శూలధరఃపరార్థైకప్రయోజనః ॥ ౨౯ ॥ సర్వజ్ఞస్సర్వ
దేవాదిర్గిరిధన్వాజటాధరః । చన్ద్రాపీడశ్చన్ద్రమౌళిర్విద్వాన్విశ్వామరేశ్వరః ॥ ౩౦ ॥
వేదాన్తసారసన్దోహఃకపాలీనీలలోహితః । ధ్యానాధారోపరిచ్ఛేద్యోగౌరీభర్తాగణే
శ్వరః ॥ ౩౧ ॥ అష్టమూర్తిర్విశ్వమూర్తిస్త్రివర్గస్స్వర్గసాధనః । జ్ఞానగమ్యో
దృఢప్రజ్ఞోదేవదేవస్త్రిలోచనః ॥ ౩౨ ॥ వామదేవోమహాదేవఃపాణ్డుఃపరిదృ
ఢోదృఢః । విశ్వరూపోవిరూపాక్షోవాగీశశ్శుచిరన్తరః ॥ ౩౩ ॥ సర్వప్రణయసం
వాదీవృషాఙ్కోవృషవాహనః । ఈశఃపినాకీఖట్వాఙ్గీచిత్రవేషశ్చిరన్తనః ॥ ౩౪ ॥
తమోహరోమహాయోగీగోప్తాబ్రహ్మాఙ్గహృజ్జటీ । కాలకాలఃకృత్తివాసస్సుభగఃప్ర
ణవాత్మకః ॥ ౩౫ ॥ ఉన్మత్తవేషశ్చక్షుష్యోదుర్వాసాస్స్మరశాసనః । దృఢాయుధ
స్స్కన్దగురుఃపరమేష్ఠీపరాయణః ॥ ౩౬ ॥ అనాదిమధ్యనిధనోగిరీశోగిరిబాన్ధవః । కుబే
రబన్ధుశ్శ్రీకణ్ఠోలోకవర్ణోత్తమోత్తమః ॥ ౩౭ ॥ సామాన్యదేవఃకోదణ్డీనీలకణ్ఠఃపర
శ్వధీ । విశాలాక్షోమృగవ్యాధస్సురేశస్సూర్యతాపనః ॥ ౩౮ ॥ ధర్మకర్మాక్షమః
క్షేత్రంభగవాన్భగనేత్రభిత్ । ఉగ్రఃపశుపతిస్తార్క్ష్యఃప్రియభక్తఃప్రియంవదః ॥ ౩౯ ॥

దాన్తోదయాకరోదక్షః కపర్దీ కామశాసనః । శ్మశాననిలయస్సూక్ష్మశ్శ్మశానస్థో మ
హేశ్వరః ॥ ౪౦ ॥ లోకకర్తా భూతపతిర్మహాకర్తా మహౌషధీ । ఉత్తరో గోపతిర్గో
ప్తా జ్ఞానగమ్యః పురాతనః ॥ ౪౧ ॥ నీతిస్సునీతిశ్శుద్ధాత్మా సోమస్సోమరతస్సుఖీ । సోమ
పోఽమృతపస్సోమో మహానీతిర్మహామతిః ॥ ౪౨ ॥ అజాతశత్రురాలోకస్సమ్భావ్యో
హవ్యవాహనః । లోకకారో వేదకారస్సూత్రకారస్సనాతనః ॥ ౪౩ ॥ మహర్షిః కపిలా
చార్యో విశ్వదీప్తిస్త్రిలోచనః । పినాకపాణిభూర్దేవస్స్వస్తిదస్స్వస్తికృత్సదా ॥ ౪౪ ॥
త్రిధామా సౌభగశ్శర్వస్సర్వజ్ఞస్సర్వగోచరః । బ్రహ్మధృగ్విశ్వసృక్స్వర్గః కర్ణికార
ప్రియః కవిః ॥ ౪౫ ॥ శాఖో విశాఖో గోశాఖశ్శివో నైకః క్రతుస్సమః । గఙ్గాప్లవోద
కో భావస్సకలస్థపతిస్స్థిరః ॥ ౪౬ ॥ విజితాత్మా విధేయాత్మా భూతవాహనసారథిః ।
సగణో గణకార్యశ్చ సుకీర్తిశ్ఛిన్నసంశయః ॥ ౪౭ ॥ కామదేవః కామపాలో భస్మో
ద్ధూళితవిగ్రహః । భస్మప్రియో భస్మశాయీ కామీ కాన్తః కృతాగమః ॥ ౪౮ ॥ సమా
యుక్తో నివృత్తాత్మా ధర్మయుక్తస్సదాశివః । చతుర్ముఖశ్చతుర్బాహుర్దురావాసో దు
రాసదః ॥ ౪౯ ॥ దుర్గమో దుర్లభో దుర్గస్సర్వాయుధవిశారదః । అధ్యాత్మయోగని
లయస్సుతన్తుస్తన్తువర్ధనః ॥ ౫౦ ॥ శుభాఙ్గో లోకసారఙ్గో జగదీశోఽమృతాశనః । భస్మశు
ద్ధికరో మేరురోజస్వీ శుద్ధవిగ్రహః ॥ ౫౧ ॥ హిరణ్యరేతాస్తరణిర్మరీచిర్మహిమాలయః ।
మహాహ్రదో మహాగర్భస్సిద్ధబృన్దారవన్దితః ॥ ౫౨ ॥ వ్యాఘ్రచర్మధరో వ్యాలీ మహా
భూతో మహానిధిః । అమృతాఙ్గోఽమృతవపుః పఞ్చయజ్ఞః ప్రభఞ్జనః ॥ ౫౩ ॥ ప
ఞ్చవింశతితత్త్వజ్ఞః పారిజాతః పరావరః । సులభస్సువ్రతశ్శూరో వాఙ్మయైకనిధిర్ని
ధిః ॥ ౫౪ ॥ వర్ణాశ్రమగురుర్వర్ణీ శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః । ఆశ్రమః క్షపణః క్షామో జ్ఞా
వానచలాచలః ॥ ౫౫ ॥ ప్రమాణభూతో దుర్జ్ఞేయస్సుపర్ణో వాయువాహనః । ధనుర్ధరో
ధనుర్వేదో గుణరాశిర్గుణాకరః ॥ ౫౬ ॥ అనన్తదృష్టిరానన్దో దణ్డో దమయితా దమః ।
అభివాద్యో మహాచార్యో విశ్వకర్మా విశారదః ॥ ౫౭ ॥ వీతరాగో వినీతాత్మా తపస్వీ
భూతభావనః । ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నో జితకామో జితప్రియః ॥ ౫౮ ॥ కల్యా
ణప్రకృతిః కల్పస్సర్వలోకప్రజాపతిః । తపస్వీ తారకో ధీమాన్ప్రధానప్రభురవ్య
యః ॥ ౫౯ ॥ లోకపాలోఽన్తర్హితాత్మా కల్పాదిః కమలేక్షణః । వేదశాస్త్రార్థతత్త్వ
జ్ఞో నియమో నియమాశ్రయః ॥ ౬౦ ॥ చన్ద్రస్సూర్యశ్శనిః కేతుర్విరామో విద్రుమచ్ఛ
విః । భక్తిగమ్యః పరంబ్రహ్మ మృగబాణార్పణోఽనఘః ॥ ౬౧ ॥ అద్రిరాజాలయః కా
న్తః పరమాత్మా జగద్గురుః । సర్వకర్మాచలస్త్వష్టా మఙ్గల్యో మఙ్గళావృతః ॥ ౬౨ ॥ మహా
తపా దీర్ఘతపాస్స్థవిష్ఠస్స్థవిరో ధ్రువః । అహస్సంవత్సరో వ్యాప్తిః ప్రమాణం పరమం త
పః ॥ ౬౩ ॥ సంవత్సరకరో మన్త్రః ప్రత్యయస్సర్వదర్శనః । అజస్సర్వేశ్వరస్సిద్ధో మహా

రేతామహాబలః ॥ ౬౪ ॥ యోగీయోగ్యోమహారేతాస్సిద్ధస్సర్వాదిరగ్నిదః । వ
సుర్వసుమనాస్సత్యసర్వపాపహరోహరః ॥ ౬౫ ॥ అమృతశ్శాశ్వతశ్శాన్తోబాణ
హస్తఃప్రతాపవాన్ । కమణ్డలుధరోధన్వీ వేదాఙ్గో వేదవిన్మునిః ॥ ౬౬ ॥ భ్రాజిష్ణు
ర్భోజనంభోక్తాలోకనేతాదురాధరః । అతీన్ద్రియోమహామాయస్సర్వావాసశ్చతు
ష్పథః ॥ ౬౭ ॥ కాలయోగీమహానాదోమహోత్సాహోమహాబలః।మహాబు
ద్ధిర్మహావీర్యోభూతచారీపురన్దరః ॥ ౬౮ ॥ నిశాచరఃప్రేతచారీమహాశక్తిర్మహాద్యు
తిః । అనిర్దేశ్యవపుశ్శ్రీమాన్సర్వాహార్యమితోగతిః ॥ ౬౯ ॥ బహుశ్రుతోబహు
మాయోనియతాత్మాభవోద్భవః । ఓజస్తేజోద్యుతిధరోనర్తకస్సర్వకామకః॥ ౭౦॥నృ
త్యప్రియోనృత్యనృత్యఃప్రకాశాత్మాప్రతాపనః। బుద్ధస్స్పష్టాక్షరోమన్త్రస్సన్మానస్సా
రసప్లవః ॥ ౭౧ ॥ యుగాదికృద్యుగావర్తోగమ్భీరోవృషవాహనః। ఇష్టోవిశిష్టశ్శిష్టే
ష్టశ్శరభశ్శరభోధనుః ॥ ౭౨ ॥ అపాంనిధిరధిష్ఠానంవిజయోజయకాలవిత్ । ప్రతిష్ఠి
తఃప్రమాణజ్ఞోహిరణ్యకవచోహరిః ॥ ౭౩ ॥ విరోచనస్సురగణోవిద్యేశోవిబుధా
శ్రయః । బాలరూపోబలోన్మాథీవివర్తోగహనోగురుః ॥ ౭౪ ॥ కరణంకారణంకర్తా
సర్వబన్ధవిమోచనః । విద్వత్తమోవీతభయోవిశ్వభర్తానిశాకరః ॥ ౭౫ ॥ వ్యవసా
యోవ్యవస్థానస్స్థానదోజగదాదిజః।దున్దుభోలలితోవిశ్వోభవాత్మాత్మనిసంస్థితః॥ ౭౬॥
వీరేశ్వరోవీరభద్రోవీరహావీరభృద్విరాట్ । వీరచూడామణిర్వేత్తాతీవ్రనాదోనదీ
ధరః ॥ ౭౭ ॥ ఆజ్ఞాధారస్త్రిశూలీచశిపివిష్టశ్శివాలయః। వాలఖిల్యోమహాచాపస్తి
గ్మాంశుర్నిధిరవ్యయః ॥ ౭౮ ॥ అభిరామస్సుశరణస్సుబ్రహ్మణ్యస్సుధాపతిః। మఘ
వాన్కౌశికోగోమాన్విశ్రామస్సర్వశాసనః ॥ ౭౯ ॥ లలాటాక్షోవిశ్వదేహస్సార
స్సంసారచక్రభృత్ । అమోఘదణ్డీమధ్యస్థోహిరణ్యోబ్రహ్మవర్చసీ॥ ౮౦ ॥పరమార్థః
పరమయశ్శమ్బరోవ్యాఘ్రకోనలః।రుచిర్వరరుచిర్వన్ద్యోవాచస్పతిరహర్పతిః ॥ ౮౧॥
రవిర్విరోచనస్స్కన్ధశ్శాస్తావైవస్వతోజనః । యుక్తిరున్నతకీర్తిశ్చశాన్తరాగఃపరా
జయః ॥ ౮౨ ॥ కైలాసపతికామారిస్సవితారవిలోచనః । విద్వత్తమోవీతభయో
విశ్వహర్తానివారితః ॥ ౮౩ ॥ నిత్యోనియతకల్యాణఃపుణ్యశ్రవణకీర్తనః । దూరశ్ర
వావిశ్వసహోధ్యేయోదుస్స్వప్ననాశనః॥ ౮౪॥ ఉత్తారకోదుష్కృతిహాదుర్ధర్షో
దుస్సహోభయః।అనాదిర్భూర్భువోలక్ష్మీఃకిరీటిత్రిదశాధిపః ॥ ౮౫ ॥ విశ్వగోప్తా
విశ్వభర్తాసుధీరోరుచిరాఙ్గదః । జననోజనజన్మాదిఃప్రీతిమాన్నీతిమాన్నయః॥ ౮౬॥
వశిష్ఠఃకాశ్యపోభానుర్భీమోభీమపరాక్రమః । ప్రణవస్సప్తధాచారోమహాకాయో
మహాధనుః ॥ ౮౭ ॥ జన్మాధిపోమహాదేవస్సకలాగమపారగః । తత్త్వాతత్త్వవివే
కాత్మావిభూష్ణుర్భూతిభూషణః॥ ౮౮ ॥ ఋషిర్బ్రాహ్మణవిజ్జిష్ణుర్జన్మమృత్యుజరాతి
గః । యజ్ఞోయజ్ఞపతిర్యజ్వాయజ్ఞాన్తోమోఘవిక్రమః ॥ ౮౯ ॥ మహేన్ద్రోదుర్భర

స్సేనీయజ్ఞాఙ్గో యజ్ఞవాహనః। పఞ్చబ్రహ్మసముత్పత్తిర్విశ్వేశో విమలోదయః ॥ ౯౦॥
ఆత్మయోనిరనాద్యన్తో షడ్వింశత్సప్తలోకధృక్ । గాయత్రీవల్లభః ప్రాంశుర్విశ్వా
వాసః ప్రభాకరః ॥ ౯౧ ॥ శిశుర్గిరిరతస్సమ్రాట్సుషేణస్సురశత్రుహా । అమోఘో
రిష్టమథనో ముకున్దో విగతజ్వరః॥ ౯౨ ॥ స్వయఞ్జ్యోతిరనుజ్యోతిరాత్మజ్యోతిరచఞ్చ
లః। పిఙ్గళః కపిలశ్మశ్రుశ్శాస్త్రనేత్రత్రయీతనుః ॥ ౯౩ ॥ జ్ఞానస్కన్ధో మహాజ్ఞానీ
నిరుత్పత్తిరుపప్లవః । భగో వివస్వానాదిత్యో యోగాచార్యో బృహస్పతిః ॥ ౯౪ ॥
ఉదారకీర్తిరుద్యోగీ సద్యోగీ సదసన్మయః । నక్షత్రమాలీ రాకేశస్స్వాధిష్ఠానష్షడాశ్ర
యః ॥ ౯౫ ॥ పవిత్రపాణిః పాపారిర్మణిపూరో మనోగతిః । హృత్పుణ్డరీకమాసీన
శ్శుక్లశ్శాన్తో వృషాకపిః ॥ ౯౬ ॥ విష్ణుర్గ్రహపతిః కృష్ణస్సమర్థో నర్థనాశనః । అధర్మ
శత్రురక్షయ్యః పురుహూతః పురుష్టుతః ॥ ౯౭ ॥ బ్రహ్మగర్భో బృహద్గర్భో ధర్మధే
నుర్ధనాగమః । జగద్ధితైషి సుగతః కుమారః కుశలాగమః ॥ ౯౮ ॥ హిరణ్యవర్ణో
జ్యోతిష్మాన్నానాభూతధరో ధ్వనిః । అరోగో నియమాధ్యక్షో విశ్వామిత్రో ద్విజోత్త
మః ॥ ౯౯ ॥ బృహజ్జ్యోతిస్సుధామా చ మహాజ్యోతిరనుత్తమః। మాతామహో మా
తరిశ్వా నభస్వాన్నాగహారధృక్ ॥౧౦౦॥ పులస్త్యః పులహోఽగస్త్యో జాతూకర్ణ్యః
పరాశరః । నిరావరణధర్మజ్ఞో విరిఞ్చో విష్టరశ్రవాః ॥ ౧౦౧ ॥ ఆత్మభూరనిరుద్ధోఽత్రి
జ్ఞానమూర్తిర్మహాయశాః । లోకచూడామణిర్వీరశ్చణ్డసత్యపరాక్రమః ॥ ౧౦౨ ॥
వ్యాళకల్పో మహాకల్పో మహావృక్షః కళాధరః। అలఙ్కరిష్ణుస్త్వచలో రోచిష్ణుర్విక్ర
మోత్తమః ॥ ౧౦౩ ॥ ఆశుశబ్దపతిర్వేగీ ప్లవనశ్శిఖిసారథిః। అసంసృష్టోఽతిథిశ్శక్రః
ప్రమాథీ పాపనాశనః॥ ౧౦౪ ॥ వసుశ్రవాః కవ్యవాహః ప్రతప్తో విశ్వభోజనః । జర్యో
జరాధిశమనో లోహితశ్చ తనూనపాత్ ॥ ౧౦౫ ॥ పృషదశ్వో నభోయోనిస్సుప్రతీక
స్తమిస్రహా । నిదాఘస్తపనో మేఘః పక్షః పరపురఞ్జయః॥ ౧౦౬ ॥ ముఖానిలస్సునిష్ప
న్నస్సురభిశ్శిశిరాత్మకః । వసన్తో మాధవో గ్రీష్మో నభస్యో బీజవాహనః ॥ ౧౦౭ ॥ అ
ఙ్గిరాముని రాత్రేయో విమలో విశ్వవాహనః । పావనః పురుజిచ్ఛక్రస్త్రివిద్యో నరవా
హనః ॥ ౧౦౮ ॥ మనోబుద్ధిరహఙ్కారః క్షేత్రజ్ఞః క్షేత్రపాలకః । తేజోనిధిర్జ్ఞానని
ధిర్విపాకో విఘ్నకారకః ॥ ౧౦౯ ॥ అధరోఽనుత్తరో జ్ఞేయో జ్యేష్ఠో నిశ్శ్రేయసాలయః॥
శైలో నగస్తనుర్దోహో దానవారిరరిన్దమః॥ ౧౧౦ ॥ చారుధీర్జనకశ్చారువిశల్యో లో
కశల్యకృత్ । చతుర్వేదశ్చతుర్భావశ్చతురశ్చతురప్రియః ॥ ౧౧౧ ॥ ఆమ్నాయో
థసమామ్నాయస్తీర్థదేవశివాలయః । బహురూపో మహారూపస్సర్వరూపశ్చరాచ
రః ॥ ౧౧౨ ॥ న్యాయనిర్వాహకో న్యాయో న్యాయగమ్యో నిరఞ్జనః । సహస్రమూ
ర్ధా దేవేన్ద్రస్సర్వశస్త్రప్రభఞ్జనః ॥ ౧౧౩ ॥ ముణ్డో విరూపో వికృతో దణ్డీ దాన్తో గు
ణోత్తమః । పిఙ్గళాక్షోఽథ హర్యక్షో నీలగ్రీవో నిరామయః॥ ౧౧౪ ॥ సహస్రబాహు

స్సర్వేశశ్శరణ్యస్సర్వలోకభృత్। పద్మాసనః పరఞ్జ్యోతిః పరావరపరంఫలమ్॥ ౧౧౫॥
పద్మగర్భో మహాగర్భో విశ్వగర్భో విచక్షణః। పరావరజ్ఞో బీజేశస్సుముఖస్సుమహాస్వ
నః ॥ ౧౧౬ ॥ దేవాసురగురుర్దేవో దేవాసురనమస్కృతః। దేవాసురమహామా
త్రో దేవాసురమహాశ్రయః ॥ ౧౧౭ ॥ దేవాదిదేవో దేవర్షి దేవాసురవరప్రదః। దే
వాసురేశ్వరో దివ్యో దేవాసురమహేశ్వరః ॥ ౧౧౮ ॥ సర్వదేవమయోచిన్త్యో దే
వతాత్మాత్మసమ్భవః। ఈడ్యోనీశస్సురవ్యాఘ్రో దేవసింహో దివాకరః॥ ౧౧౯॥
విబుధాగ్రవరశ్రేష్ఠస్సర్వదేవోత్తమోత్తమః। శివజ్ఞానరతశ్శ్రీమాఞ్ఛిఖిశ్రీపర్వతప్రి
యః ॥ ౧౨౦ ॥ జయస్తమ్భోవిశిష్టమ్భో నరసింహనిపాతనః। బ్రహ్మచారీ లోకచా
రీ ధర్మచారీ ధనాధిపః॥ ౧౨౧ ॥ నన్దీ నన్దీశ్వరో నగ్నో నగ్నవ్రతధరశ్శుచిః। లిఙ్గాధ్యక్షస్సు
రాధ్యక్షో యుగాధ్యక్షో యుగావహః ॥ ౧౨౨ ॥ స్వవశస్సవశస్స్వర్గస్స్వరస్స్వర
మయస్స్వనః। బీజాధ్యక్షో బీజకర్తా ధనకృద్ధర్మవర్ధనః ॥ ౧౨౩ ॥ దమ్భోఽదమ్భో మ
హాదమ్భస్సర్వభూతమహేశ్వరః। శ్మశాననిలయస్తిష్యస్సేతురప్రతిమాకృతిః॥ ౧౨౪॥
లోకోత్తరస్ఫుటాలోకస్త్ర్యమ్బకో నాగభూషణః। అన్ధకారిర్మఖద్వేషీ విష్ణుకన్ధర
పాతనః॥ ౧౨౫॥ వీతదోషోఽక్షయగుణో దక్షారిః పూషదన్తహృత్। ధూర్జటిః ఖణ్డపరశు
స్సకలో నిష్కలోనఘః ॥ ౧౨౬ ॥ ఆధారస్సకలాధారః పాణ్డురాభో మృడో నటః।
పూర్ణః పూరయితా పుణ్యస్సుకుమారస్సులోచనః॥ ౧౨౭ ॥ సామగేయః ప్రియకరః పు
ణ్యకీర్తిరనామయః। మనోజవస్తీర్థకరో జటిలో జీవితేశ్వరః ॥ ౧౨౮ ॥ జీవితాన్త
కరో నిత్యో వసురేతా వసుప్రియః। సద్గతిస్సత్కృతిస్సక్తః కాలకణ్ఠః కలాధరః ॥ ౧౨౯॥
మానీ మాన్యో మహాకాలస్సద్భూతిస్సత్పరాయణః। చన్ద్రసఞ్జీవనశ్శాస్తా లోకగూఢో
మరాధిపః ॥ ౧౩౦ ॥ లోకబన్ధుర్లోకనాథః కృతజ్ఞః కృత్తిభూషణః। అనపాయ్యక్షరః
కాన్తస్సర్వశాస్త్రభృతాంవరః ॥ ౧౩౧ ॥ తేజోమయో ద్యుతిధరో లోకమానో
గ్రణీరణుః। శుచిస్మితః ప్రసన్నాత్మా దుర్జయో దురతిక్రమః ॥ ౧౩౨ ॥ జ్యోతిర్మయో
నిరాకారో జగన్నాథో జలేశ్వరః। తుమ్బవీణీ మహాకాయో విశోకశ్శోకనాశనః॥ ౧౩౩॥
త్రిలోకాత్మా త్రిలోకేశశ్శుద్ధశ్శుద్ధిరథాక్షజః। అవ్యక్తలక్షణో వ్యక్తో వ్యక్తావ్యక్తో విశా
మ్పతిః ॥ ౧౩౪ ॥ వరశీలో వరతులో మానో మానధనో మయః। బ్రహ్మవిష్ణుః ప్రజా
పాలో హంసో హంసగతిర్వయః ॥ ౧౩౫ ॥ వేధా ధాతా విధాతా చ అత్తా హర్తా చతు
ర్ముఖః। కైలాసశిఖరావాసీ సర్వావాసీ సతాంగతిః ॥ ౧౩౬ ॥ హిరణ్యగర్భో హ
రిణః పురుషః పూర్వజః పితా। భూతాలయో భూతపతిర్భూతిదో భువనేశ్వరః॥ ౧౩౭॥
సంయోగీ యోగవిద్బ్రహ్మ బ్రహ్మణ్యో బ్రాహ్మణప్రియః। దేవప్రియో దేవనాథో దేవ
జ్ఞో దేవచిన్తకః ॥ ౧౩౮ ॥ విషమాక్షః కలాధ్యక్షో వృషాఙ్కో వృషవర్ధనః। నిర్మదో నిర
హఙ్కారో నిర్మోహో నిరుపద్రవః॥ ౧౩౯॥ దర్పహా దర్పితో దృప్తస్సర్వర్తుపరివర్తకః।
సప్తజిహ్వస్సహస్రార్చిస్స్నిగ్ధః ప్రకృతిదక్షిణః॥ ౧౪౦॥ భూతభవ్యభవన్నాథః ప్రభవో

ఖాత్రినిశాసనః । అర్థోనర్థో మహాకోశః పరకార్యైకపణ్డితః ॥ ౧౮౧ ॥ నిష్కణ్ట
కః కృతానన్దో నిర్వ్యాజో వ్యాజమర్దనః । సత్త్వవాన్ సాత్త్వికస్సత్యకీర్తిస్తమ్భకృతాగ
మః ॥ ౧౮౨ ॥ అకమ్పితో గుణగ్రాహీ నైకాత్మా నైకకర్మకృత్ । సుప్రీతస్సుముఖస్సూ
క్ష్మస్సుకరో దక్షిణోనలః ॥ ౧౮౩ ॥ స్కన్ధస్స్కన్ధధరో ధుర్యః ప్రకటః ప్రీతివర్ధనః । అప
రాజితస్సర్వసహో విదగ్ధస్సర్వవాహనః ॥ ౧౮౪ ॥ అధృతస్స్వధృతస్సాధ్యః పూర్త
మూర్తిర్యశోధరః । వరాహశృఙ్గధృగ్వాయుర్బలవానేకనాయకః ॥ ౧౮౫ ॥ శ్రు
తిప్రకాశశ్శ్రుతిమానేకబన్ధురనేకధృక్ । శ్రీవల్లభశివారమ్భశ్శాన్తభద్రస్సమఞ్జ
సః ॥ ౧౮౬ ॥ భూశయో భూతికృద్భూతిర్భూషణో భూతవాహనః । అకాయో భూత
కాయస్థః కాలజ్ఞానీ కలావపుః ॥ ౧౮౭ ॥ సత్యవ్రతమహాత్యాగీ నిష్ఠాశాన్తిపరాయణః ।
పరార్థవృత్తిర్వరదో వివిక్తశ్శ్రుతిసాగరః ॥ ౧౮౮ ॥ అనిర్విణ్ణో గుణగ్రాహీ కళఙ్కా
ఙ్కః కలఙ్కహా । స్వభావరుద్రో మధ్యస్థశ్శత్రుఘ్నో మధ్యనాశకః ॥ ౧౮౯ ॥ శిఖ
ణ్డీ కవచీ శూలీ చణ్డీ ముణ్డీ చ కుణ్డలీ । మేఖలీ కవచీ ఖడ్గీ మాయీ సంసారసారథిః ॥ ౧౯౦ ॥
అమృత్యుస్సర్వదృక్సింహస్తేజోరాశిర్మహామణిః । అసఙ్ఖ్యేయోఽప్రమేయాత్మా వీర్య
వాన్ కార్యకోవిదః ॥ ౧౯౧ ॥ వేద్యో వేదార్థవిద్గోప్తా సర్వాచారో మునీశ్వరః । అ
నుత్తమో దురాధర్షో మధురః ప్రియదర్శనః ॥ ౧౯౨ ॥ సురేశశ్శరణం సర్వశ్శబ్దబ్రహ్మ
సతాంగతిః । కాలభక్షః కలఙ్కారిః కఙ్కణీకృతవాసుకిః ॥ ౧౯౩ ॥ మహేష్వాసో
మహీభర్తా నిష్కళఙ్కో విశృఙ్ఖలః । ద్యుమణిస్తరణిర్ధన్యస్సిద్ధిదస్సిద్ధిసాధనః ॥ ౧౯౪ ॥
నివృత్తస్సంవృతశ్శిల్పీ వ్యూఢోరస్కో మహాభుజః । ఏకజ్యోతిర్నిరాతఙ్కో నరో నా
రాయణప్రియః ॥ ౧౯౫ ॥ నిర్లేపో నిష్ప్రపఞ్చాత్మా నిర్వ్యగ్రో వ్యగ్రనాశనః । స్త
వ్యస్తవప్రియస్స్తోతా వ్యాసమూర్తిరనాకులః ॥ ౧౯౬ ॥ నిరవద్యపదోపాయో వి
ద్యారాశిరవిక్రమః । ప్రశాన్తబుద్ధిరక్షుద్రః క్షుద్రహా నిత్యసున్దరః ॥ ౧౯౭ ॥ ధైర్యాగ్ర
ధుర్యో ధాత్రీశశ్శాకల్యశ్శర్వరీపతిః । పరమార్థగురుర్దృష్టిర్గురురాశ్రితవత్సలః ॥ ౧౯౮ ॥
రసో రసజ్ఞస్సర్వజ్ఞస్సర్వసత్త్వావలమ్బనః ॥ సూతః ॥ ఏవం నామ్నాం సహస్రేణ తు
ష్టావ వృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౯౯ ॥ స్నాపయామాస చ విభుః పూజయామాస పఙ్కజైః ।
పరీక్షార్థం హరేః పూజాకమలేషు మహేశ్వరః ॥ ౨౦౦ ॥ గోపయామాస కమలం
తదైకం భువనేశ్వరః । హృతపుష్పో హరిస్తత్ర కిమిదం త్వభ్యచిన్తయత్ ॥ ౨౦౧ ॥
జ్ఞాత్వా స్వనేత్రముద్ధృత్య సర్వసత్త్వావలమ్బనమ్ । పూజయామాస భావేన నామ్నా
తేన జగద్గురుమ్ ॥ ౨౦౨ ॥ తతస్తత్ర విభుర్దృష్ట్వా తథాభూతం హరో హరిమ్ । తస్మా
దవతతారాశు మణ్డలాత్పావకస్య చ ॥ ౨౦౩ ॥ కోటిభాస్కరసఙ్కాశం జటాము
కుటమణ్డితమ్ । జ్వాలామాలావృతం దివ్యం తీక్ష్ణదంష్ట్రం భయఙ్కరమ్ ॥ ౨౦౪ ॥ శూ
లటఙ్కగదాచక్రకున్తపాశధరం హరమ్ । వరదాభయహస్తం చ ద్వీపిచర్మోత్తరీయ

కమ్ ॥ ౧౬౫ ॥ ఇత్థంభూతం తదా దృష్ట్వా భవం భస్మవిభూషితమ్ । హృష్టో నమశ్చ
కారాశు దేవదేవం జనార్దనః ॥ ౧౬౬ ॥ ముద్రుమువుస్తం పరిక్రమ్య సేన్ద్రా దేవాస్త్రిలోచ
నమ్ । చచాల బ్రహ్మభువనం చకమ్పే చ వసున్ధరా ॥ ౧౬౭ ॥ దదాహ తేజస్తచ్ఛమ్భోః
ప్రాన్తం వై శతయోజనమ్ । అధస్తాచ్చోర్ధ్వతశ్చైవ హాహేత్యకృతభూతలే ॥ ౧౬౮ ॥
తదా ప్రాహ మహాదేవః ప్రహసన్నివ శఙ్కరః । సమ్ప్రేక్ష్య ప్రణయాద్విష్ణుం కృతాఞ్జ
లిపుటం స్థితమ్ ॥ ౧౬౯ ॥ జ్ఞాతం మయేదమధునా దేవకార్యం జనార్దన । సుదర్శనాఖ్యం
చక్రం చ దదామి తవ శోభనమ్ ॥ ౧౭౦ ॥ యద్రూపం భవతా దృష్టం సర్వలోకభయఙ్క
రమ్ । హితాయ తవ యత్నేన తవ భావాయ సువ్రత ॥ ౧౭౧ ॥ శాన్తం రణాజిరే విష్ణో దేవా
నాం దుఃఖసాధనమ్ । శాన్తస్య చాస్త్రం శాన్తం స్యాచ్ఛాన్తేనాస్త్రేణ కిం ఫలమ్ ॥ ౧౭౨ ॥
శాన్తస్య సమరే చాస్త్రం శాన్తిరేవ తపస్వినామ్ । యోద్ధుః శాన్త్యా బలచ్ఛేదః పరస్య బ
లవృద్ధిదః ॥ ౧౭౩ ॥ దేవైరశాన్తైర్యద్రూపం మదీయం భావయావ్యయమ్ । కిమాయు
ధేన వై కార్యం యోద్ధుం దేవారిసూదన ॥ ౧౭౪ ॥ క్షమాయుధేన కార్యం వై యోద్ధుం దే
వారిసూదన । అనాగతే వ్యతీతే చ దౌర్బల్యే స్వజనోత్కరే ॥ ౧౭౫ ॥ అకాలికే త్వధ
ర్మే చ అనర్థే వారిసూదన । ఏవముక్త్వా దదౌ చక్రం సూర్యాయుతసమప్రభమ్ ॥ ౧౭౬ ॥
నేత్రం చ నేతా జగతాం ప్రభుర్వై పద్మసన్నిభమ్ । తదాప్రభృతి తం ప్రాహుః పద్మాక్ష
మితి సువ్రతమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ దత్త్వైనం నయనం చక్రం విష్ణవే నీలలోహితః । పస్పర్శ చ కరా
భ్యాం వై సుశుభాభ్యామువాచ హ ॥ ౧౭౮ ॥ వరదోహం వరశ్రేష్ఠ వరాన్వరయ చేప్సి
తాన్ । భక్త్యా వశీకృతో నూనం త్వయాహం పురుషోత్తమ ॥ ౧౭౯ ॥ ఇత్యుక్తో దేవదే
వేన దేవదేవం ప్రణమ్య తమ్ । త్వయి భక్తిర్మహాదేవ ప్రసీద వరముత్తమమ్ ॥ ౧౮౦ ॥
నాన్యమిచ్ఛామి భక్తానామార్తయో నాస్తి యత్ప్రభో । తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య ద
యావాన్సతతం భవః ॥ ౧౮౧ ॥ పస్పర్శ చ దదౌ తస్మై శ్రద్ధాం శీతాంశుభూషణః ।
ప్రాహ చైవం మహాదేవః పరమాత్మానమచ్యుతమ్ ॥ ౧౮౨ ॥ మయి భక్తశ్చ వన్ద్యశ్చ పూ
జ్యశ్చైవ సురాసురైః । భవిష్యసి న సన్దేహో మత్ప్రసాదాత్సురోత్తమ ॥ ౧౮౩ ॥
యదా సతీ దక్షపుత్రీ వినిన్ద్యైవ సులోచనా । మాతరం పితరం దక్షం భవిష్యతి సురేశ్వ
రి ॥ ౧౮౪ ॥ దివ్యా హైమవతీ విష్ణో తదా త్వమపి సువ్రత । భగినీం తవ కల్యాణీం దేవీం హైమ
వతీముమామ్ ॥ ౧౮౫ ॥ నియోగాద్బ్రహ్మణః సాధ్వీం ప్రదాస్యసి మమైవ తామ్ । మత్స
మ్బన్ధీ చ లోకానాం మధ్యే పూజ్యో భవిష్యసి ॥ ౧౮౬ ॥ మాం దివ్యేన చ భావేన తదాప్రభృ
తి శఙ్కరమ్ । ద్రక్ష్యసే చ ప్రసన్నేన మిత్రభూతమివాత్మనా ॥ ౧౮౭ ॥ ఇత్యు
క్త్వాన్తర్దధే రుద్రో భగవాన్నీలలోహితః । జనార్దనోపి భగవాన్దేవానామపి సన్ని
ధౌ ॥ ౧౮౮ ॥ అయాచత మహాదేవం బ్రహ్మాణం మునిభిః స్తుతమ్ । మయా ప్రోక్తం స్త
వం దివ్యం పద్మయోనే సుశోభనమ్ ॥ ౧౮౯ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి శ్రావయే

ద్వా ద్విజోత్తమాః। ప్రతినామ్ని హిరణ్యస్య దత్తస్య ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౧౯౦ ॥ అ
శ్వమేధసహస్రేణ ఫలం భవతి తస్య వై। ఘృతాద్యైస్స్నాపయేద్రుద్రం స్థాల్యా వై కల
శైశ్శుభైః॥ ౧౯౧॥ నామ్నాం సహస్రేణానేన శ్రద్ధయా శివమీశ్వరమ్। సోఽపి యజ్ఞస
హస్రస్య ఫలం లబ్ధ్వా సురేశ్వరైః ॥ ౧౯౨ ॥ పూజ్యో భవతి రుద్రస్య ప్రీతిర్భవతి తస్య
వై। తథాస్త్వితి తథా ప్రాహ పద్మయోనేర్జనార్దనమ్ ॥ ౧౯౩ ॥ జగ్మతుః ప్రణిపత్యై
నం దేవదేవం జగద్గురుమ్। తస్మాన్నామ్నాం సహస్రేణ పూజయేదనఘో ద్విజాః॥౧౯౪॥
జపేన్నామ్నాం సహస్రం చ స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౯౫ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరాద్విష్ణోశ్చ
క్రలాభకథనం నామ ఏకోనశతతమోఽధ్యాయః.

దేవీసమ్భవకథనమ్

ఋషయః ॥ సమ్భవస్సూచితో దేవ్యాస్త్వయా సూత మహామతే। సవిస్త
రం వద స్వాద్య సతీత్వే చ యథాతథమ్ ॥ ౧ ॥ మేనాజత్వం మహాదేవ్యా దక్షయజ్ఞవి
మర్దనమ్। విష్ణునా చ కథం దత్తా దేవదేవాయ శమ్భవే॥ ౨ ॥ కల్యాణం వా కథం తస్య
వక్తుమర్హసి సామ్ప్రతమ్। తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సూతః పౌరాణికోత్తమః॥ ౩॥స
మ్భవం చ మహాదేవ్యాః ప్రాహ తేషాం మహాత్మనామ్॥ సూతః॥ బ్రహ్మణా కథితం పూ
ర్వం దణ్డినే తత్సువిస్తరమ్॥౪॥యుష్మాభిర్వై కుమారాయ తేన వ్యాసాయ ధీమతే। తస్మా
దహముపశ్రుత్య ప్రవదామి సువిస్తరమ్॥ ౫ ॥ వచనాద్వో మహాభాగాః ప్రణమ్యోమాం
తథా భవమ్। సా భగాఖ్యా జగద్ధాత్రీ లిఙ్గమూర్తేస్త్రివేదికా ॥ ౬ ॥ లిఙ్గస్తు భగవా
న్ద్వాభ్యాం జగత్సృష్టిర్ద్విజోత్తమాః। లిఙ్గమూర్తిశ్శివో జ్యోతిస్తమసశ్చోపరిస్థితః॥ ౭॥
లిఙ్గవేదిసమాయోగాదర్ధనారీశ్వరోఽభవత్ । బ్రహ్మాణం విదధే దేవమగ్రే పుత్రం చతు
ర్ముఖమ్ ॥ ౮ ॥ ప్రాహిణోతి స్మ తస్యైవ జ్ఞానం జ్ఞానమయో హరః। విశ్వాధికోఽసౌ
భగవానర్ధనారీశ్వరోఽవిభుః ॥ ౯ ॥ హిరణ్యగర్భం తం దేవో జాయమానమపశ్యత।
సోఽపి రుద్రం మహాదేవం బ్రహ్మాపశ్యత శఙ్కరమ్ ॥ ౧౦ ॥ తం దృష్ట్వా సంస్థితం దేవమర్ధ
నారీశ్వరం ప్రభుమ్। తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిర్వరదం వారిజోద్భవః॥ ౧౧ ॥ విభజస్వే
తి విశ్వేశం విశ్వాత్మానమజోఽవిభుః । ససర్జ దేవీం వామాఙ్గాత్పత్నీం చైవాత్మనస్స
మామ్॥ ౧౨ ॥ శ్రద్ధాహ్వ్యాస్య శుభా పత్నీ తతః పుంసః పురాతనీ। సైవాజ్ఞయా విభో
ర్దేవీ దక్షపుత్రీ బభూవ హ ॥ ౧౩ ॥ సతీ సంజ్ఞా తదా సా వై రుద్రమేవాశ్రితా పతిమ్। ద
క్షం వినిన్ద్య కాలేన దేవీ మేనాహ్వ్యభూత్పునః ॥ ౧౪॥ నారదస్యైవ దక్షోఽపి శాపాద్దేవం
వినిన్ద్య చ। అవజ్ఞాదుర్మదో దక్షో దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౧౫ ॥ అనాదృత్య కృతిం
జ్ఞాత్వా సతీ దక్షేణ తత్క్షణాత్ । భస్మీకృత్వాత్మనో దేహం యోగమార్గేణ సా పు

నః॥ ౧౬॥ బభూవపార్వతీదేవీతపసాచగిరేఃప్రభోః।జ్ఞాత్వైవంభగవాన్భర్గోదదాహ
ఋషితఃప్రభుః ॥ ౧౭ ॥ దక్షస్యవిపులంయజ్ఞంచ్యావనేర్వచనాదపి। చ్యవనస్యసు
తోధీమాన్దధీచఇతివిశ్రుతః ॥ ౧౮ ॥ విజిత్యవిష్ణుంసమరేప్రసాదాత్త్ర్యంబకస్యచ।
విష్ణునాలోకపాలాంశ్చశశాపచమునీశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ రుద్రస్యక్రోధజేనైవవహ్నినా
హవిషాసురాః। వినాశోవైక్షణాదేవమాయయాశంకరస్యవై ॥ ౨౦ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవీ
సమ్భవకథనంనామ శతతమోధ్యాయః

శ్రీదక్షయజ్ఞవినాశకథనమ్.శ్రీ

ఋషయః ॥ విజిత్యవిష్ణునాసార్ధంభగవాన్పరమేశ్వరః । సర్వాన్దధీచవచ
నాత్కథంభేజేమహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దక్షయజ్ఞేసువిపులేదేవాన్విష్ణుపురో
గమాన్ । దదాహభగవాన్రుద్రస్సర్వాన్మునిగణానపి ॥ ౨ ॥ భద్రోనామగణస్తేన
ప్రేషితఃపరమేష్ఠినా । విప్రయోగేనదేవ్యావైదుస్సహేనైవసువ్రతాః ॥ ౩ ॥ సో
సృజద్వీరభద్రశ్చగణేశాన్రోమజాఞ్ఛుభాన్ । గణేశ్వరైస్సమారుహ్యరథంభద్రఃప్ర
తాపవాన్ ॥ ౪ ॥ గన్తుంచక్రేమతింయస్యసారథిర్భగవానజః । గణేశ్వరాశ్చతేస
ర్వేవివిధాయుధపాణయః॥ ౫ ॥ విమానైర్విశ్వతోభద్రైస్తస్యాయురథోసురాః।
హిమవచ్ఛిఖరేరమ్యేహేమశృఙ్గేసుశోభనే ॥ ౬ ॥ యజ్ఞవాటస్తథాతస్యగఙ్గాద్వా
రసమీపతః । తద్దేశేచైవవిఖ్యాతంశుభంకనఖలంద్విజాః ॥ ౭ ॥ దగ్ధుంవైప్రేషి
తశ్చాసౌభగవాన్పరమేష్ఠినా।తదోత్పాతోబభూవాథలోకానాంభయశంసనః॥౮॥
పర్వతాశ్చవ్యశీర్యన్తప్రచకమ్పేవసున్ధరా।మరుతశ్చాప్యఘూర్ణన్తచుక్షుభేమకరాల
యః ॥ ౯ ॥ అగ్నయోనైవదీప్యన్తినచదీప్యతిభాస్కరః। గ్రహాశ్చనప్రకాశ్యన్తేనదే
వానచదానవాః ॥ ౧౦ ॥ తతఃక్షణాత్ప్రవిశ్యైవయజ్ఞవాటంమహాత్మనః । రో
మజైస్సహితోభద్రఃకాలాగ్నిరివచాపరః ॥ ౧౧ ॥ ఉవాచభద్రోభగవాన్దక్షంచా
మితతేజసమ్ । సర్వాన్దేవదక్షాద్యమునీన్దేవాన్పినాకినా ॥ ౧౨ ॥ దగ్ధుంస
మ్ప్రేషితశ్చాహంభవన్తంసమునీశ్వరైః। ఇత్యుక్త్వాయజ్ఞశాలాంతాందదాహగణ
పుఙ్గవః ॥ ౧౩ ॥ గణేశ్వరాశ్చసంక్రుద్ధాయూపానుత్పాట్యచిక్షిపుః। ప్రస్తోత్రాస
హహోత్రాచదగ్ధంచైవగణేశ్వరైః ॥ ౧౪ ॥ గృహీత్వాగణపాస్సర్వాన్గఙ్గాస్రో
తసిచిక్షిపుః । వీరభద్రోమహాతేజాశ్శక్రస్యోద్యచ్ఛతఃకరమ్ ॥ ౧౫ ॥ వ్యష్టంభ
యదదీనాత్మాతథాన్యేషాందివౌకసామ్ । భగస్యనేత్రేచోత్పాట్యకరజాగ్రేణలీల
యా॥౧౬ ॥ నిహత్యముష్టినాదన్తాన్పూష్ణశ్చైవంన్యపాతయత్। తథాచన్ద్రమసం
దేవంపాదాఙ్గుష్ఠేనలీలయా॥ ౧౭॥ ఘర్షయామాసభగవాన్వీరభద్రఃప్రతాపవాన్।

చిచ్ఛేదచశిరస్తస్యశక్రస్యభగవాన్ప్రభోః ॥ ౧౮ ॥ వహ్నేర్హస్తద్వయంఛిత్త్వా
జిహ్వాముత్పాట్యలీలయా । జఘానమూర్ధ్నిపాదేనవీరభద్రోమహాబలః ॥ ౧౯ ॥
యమస్యదణ్డంభగవాన్ప్రచిచ్ఛేదస్వయంప్రభుః । జఘానదేవమీశానంత్రిశూలేనమ
హాబలమ్ ॥ ౨౦ ॥ త్రయస్త్రింశత్సురానేవంనిహత్యాప్రయత్నతః । త్రయశ్చ
త్రిశతంతేషాంత్రిసాహస్రంచలీలయా ॥ ౨౧ ॥ త్రయంచైవసురేన్ద్రాణాంజఘానచ
మునీశ్వరాన్ । అన్యాంశ్చదేవాన్దేవోసౌసర్వాన్యుద్ధాయసంస్థితాన్ ॥ ౨౨ ॥ జ
ఘానభగవాన్రుద్రఃఖడ్గముష్ట్యాదిసాయకైః । అథవిష్ణుర్మహాతేజాశ్చక్రముద్యమ్య
మూర్ఛితః ॥ ౨౩ ॥ యుయోధభగవాంస్తేనరుద్రేణసహమాధవః । తయోస్సమభ
వద్యుద్ధంసుఘోరంరోమహర్షణమ్ ॥ ౨౪ ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్యదివ్యదేహాస్సుదా
రుణాః । శఙ్ఖచక్రగదాహస్తాఅసఙ్ఖ్యాతాశ్చజజ్ఞిరే ॥ ౨౫ ॥ తాన్సర్వానపిదేవో
సౌనారాయణసమప్రభాన్ । నిహత్యగదయావిష్ణుంతాడయామాసమూర్ధని ॥ ౨౬ ॥
తతశ్చోరసితందేవంలీలయైవరణాజిరే । పపాతచతదాభూమావిసంజ్ఞఃపురుషోత్త
మః ॥ ౨౭ ॥ పునరుత్థాయతంహన్తుంచక్రముద్యమ్యసప్రభుః । క్రోధరక్తేక్షణశ్శ్రీ
మానతిష్ఠత్పురుషర్షభః ॥ ౨౮ ॥ తస్యచక్రంచయద్రౌద్రంకాలాదిత్యసమప్రభమ్ ।
వ్యష్టమ్భయదదీనాత్మాకరస్థంనచచాలసః ॥ ౨౯ ॥ అతిష్ఠత్సుస్మితస్తేనశృఙ్గవానివ
నిశ్చలః । త్రిభిశ్చఘుష్టితంశార్ఙ్గంత్రిధాభూతంప్రభోస్తదా ॥ ౩౦ ॥ శార్ఙ్గకోటిప్ర
సఙ్గాద్వైచిచ్ఛేదచశిరఃప్రభోః । ఛిన్నంచనిపపాతాశుశిరస్తస్యరసాతలే ॥ ౩౧ ॥
వాయునాప్రేరితంచైవప్రాణజేనపినాకినా । ప్రవివేశతదాచైవతదీయాహవనీయక
మ్ ॥ ౩౨ ॥ తత్రప్రవిధ్వస్తకలశంభగ్నయూపంసతోరణమ్ । ప్రదీపితమహాశాలందృ
ష్ట్వాయజ్ఞోపిదుద్రువే ॥ ౩౩ ॥ తంతదామృగరూపేణధావన్తంగగనంప్రతి । వీ
రభద్రస్సమాధాయవిశిరస్కమథాకరోత్ ॥ ౩౪ ॥ తతఃప్రజాపతింధర్మంకశ్యపంచ
జగద్గురుమ్ । అరిష్టనేమినంవీరోబహుపుత్రంమునీశ్వరమ్ ॥ ౩౫ ॥ మునిమఙ్గిరసంచై
వకృశాశ్వంచమహాబలః । జఘానమూర్ధ్నిపాదేనదక్షంచైవయశస్వినమ్ ॥ ౩౬ ॥
చిచ్ఛేదచశిరస్తస్యదదాహాగ్నౌద్విజోత్తమాః । సరస్వత్యాశ్చనాసాగ్రందేవమా
తుస్తథైవచ ॥ ౩౭ ॥ నికృత్యకరజాగ్రేణవీరభద్రఃప్రతాపవాన్ । తస్థౌశ్రియావృ
తోమధ్యేప్రేతస్థానేయథాభవః ॥ ౩౮ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతుభగవాన్పద్మసమ్భ
వః । భద్రమాహమహాతేజాఃప్రార్థయన్ప్రణతఃప్రభుః ॥ ౩౯ ॥ అలంక్రోధేనవైభ
ద్రనష్టాశ్చైవదివౌకసః । ప్రసీదక్షమ్యతాంసర్వంరోమజైస్సహసువ్రత ॥ ౪౦ ॥
సోపిభద్రఃప్రభావేనబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః । శమంజగామశనకైశ్శాన్తస్తస్థౌతదాజ్ఞ
యా ॥ ౪౧ ॥ దేవోపితత్రభగవానన్తరిక్షేవృషధ్వజః । సగణస్సర్వదశ్శర్వస్సర్వలో
కమహేశ్వరః ॥ ౪౨ ॥ ప్రార్థితశ్చైవదేవేనబ్రహ్మణాభగవాన్భవః । హతానాం

చతదా తేషాంప్రదదౌపూర్వవత్తనుమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఇన్ద్రస్యచశిరస్తస్యవిష్ణోశ్చైవమ
హాత్మనః । దక్షస్యచమునీన్ద్రస్యతథాన్యేషాంమహేశ్వరః ॥ ౪౪ ॥ వాగీశ్వర్యాశ్చై
వనాసాగ్రందేవమాతుస్తథైవచ । నష్టానాంజీవితంచైవవరాణివివిధానిచ ॥ ౪౫ ॥
దక్షస్యధ్వస్తవక్త్రస్యశిరసాభగవాన్ప్రభుః । కల్పయామాసవైవక్త్రంలీలయాచ
మహాన్భవః ॥ ౪౬ ॥ దక్షోపిలబ్ధసంజ్ఞశ్చసముత్థాయకృతాఞ్జలిః । తుష్టావదేవదే
వేశంశఙ్కరంవృషభధ్వజమ్ ॥ ౪౭ ॥ స్తుతస్తేనమహాతేజాఃప్రదాయవివిధాన్వరాన్ ।
గాణపత్యందదౌతస్మైదక్షాయాక్లిష్టకర్మణే ॥ ౪౮ ॥ దేవాశ్చసర్వేదేవేశంతుష్టు
వుఃపరమేశ్వరమ్ । నారాయణశ్చభగవాంస్తుష్టావచకృతాఞ్జలిః ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మాచ
మునయస్సర్వేపృథక్పృథగజోద్భవమ్ । తుష్టువుర్దేవదేవేశంనీలకణ్ఠంవృషధ్వజమ్ ॥
తాన్దేవాననుగృహ్యైవభవోప్యన్తరధీయత ॥ ౫౦ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దక్షయజ్ఞవిధ్వంసనంనామ
ఏకాధికశతతమోధ్యాయః.

శివపరమేశ్వరకృతమదనదాహాదికథనమ్.

ఋషయః ॥ కథంహిమవతఃపుత్రీబభూవామ్బాసతీశుభా । కథంవాదే
వదేవేశమవాపపతిమీశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ సామేనాతనుమాశ్రిత్యస్వేచ్ఛయైవ
వరాఙ్గనా। తదా హైమవతీజజ్ఞేతపసాచద్విజోత్తమాః ॥ ౨ ॥ జాతకర్మాదికాస్సర్వా
శ్చకారచగిరీశ్వరః । ద్వాదశేచతదావర్షేపూర్ణేహైమవతీశుభా ॥ ౩ ॥ తపస్తేపే
తదాసార్ధమనుజాచశుభాననా । అన్యాచదేవీహ్యనుజాసర్వలోకనమస్కృతా ॥ ౪ ॥
ఋషయశ్చతదాసర్వేసర్వలోకమహేశ్వరీమ్। తుష్టువుస్తపసాదేవీంసమావృత్య
సమన్తతః ॥ ౫ ॥ జ్యేష్ఠాహ్యపర్ణాహ్యనుజాచైకపర్ణాశుభాననా । తృతీయాచవరా
రోహాతథాచైవైకపాటలా ॥ ౬ ॥ తపసాచమహాదేవ్యాఃపార్వత్యాఃపరమేశ్వరః ।
వశీకృతోమహాదేవస్సర్వభూతపతిర్భవః ॥ ౭ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతుతారకోనామ
దానవః । తారాత్మజోమహాతేజాబభూవదితినన్దనః ॥ ౮ ॥ తస్యపుత్రాస్త్రయశ్చా
పితారకాక్షోమహాసురః । విద్యున్మాలీచభగవాన్కమలాక్షశ్చవీర్యవాన్ ॥ ౯ ॥
పితామహస్తథాచైషాంతారోనామమహాబలః । తపసాలబ్ధవీర్యశ్చప్రసాదాద్బ్ర
హ్మణఃప్రభోః ॥ ౧౦ ॥ సోపితారోమహాతేజాస్త్రైలోక్యంసచరాచరమ్ । విజిత్యసమ,
రేపూర్వంవిష్ణుంచజితవానసౌ ॥ ౧౧ ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధంసుఘోరంరోమహ
ర్షణమ్ । దివ్యంవర్షసహస్రంతుదివారాత్రమవిశ్రమమ్ ॥ ౧౨ ॥ సరథంవిష్ణుమా
దాయచిక్షేపశతయోజనమ్ । తారేణవిజితస్సఙ్ఖ్యేమద్రావగరుడధ్వజః ॥ ౧౩ ॥
తారోవరాఞ్ఛతగుణంలబ్ధ్వాశతగుణంబలమ్ । పితామహాజ్జగత్సర్వమవాపదితినన్ద

నః ॥ ౧౪ ॥ దేవేన్ద్రప్రముఖాఞ్జిత్వా దేవాన్దేవేశ్వరేశ్వరః । వారయామాస తైర్దేవాన్త్సర్వలోకేషు మాయయా ॥ ౧౫ ॥ దేవతాశ్చ సహేన్ద్రేణ తారకాద్భయపీడితాః । నశాన్తిం లేభిరే శూరాశ్శరణం వా భయార్దితాః ॥ ౧౬ ॥ తదామరపతిశ్శ్రీమాన్త్సన్నిపత్యామరప్రభుః । ఉవాచాఙ్గిరసం దేవో దేవానామపి సన్నిధౌ ॥ ౧౭ ॥ భగవంస్తారకో నామ తారజో దానవోత్తమః । తేససన్నిహితా యుద్ధే వత్సాగోపతినా యథా ॥ ౧౮ ॥ భయాత్త్వస్మాన్మహాభాగ బృహద్యుద్ధే బృహస్పతే । అనికేతా భ్రమన్త్యేతే శకున్తా ఇవ పఞ్జరే ॥ ౧౯ ॥ అస్మాకం యాన్యమోఘాని ఆయుధాన్యఙ్గిరోవర । తాని మోఘాని జాయన్తే ప్రభావాదసురద్విపః ॥ ౨౦ ॥ దశవర్షసహస్రాణి ద్విగుణాని బృహస్పతే । విష్ణునా యోధితో యుద్ధే తేనాపి న చ సూదితః ॥ ౨౧ ॥ యస్తేనానిర్జితో యుద్ధే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । కథమస్మద్విధస్తస్య స్థాస్యతే సమరేగ్రతః ॥ ౨౨ ॥ ఏవముక్తస్తు శక్రేణ జీవస్సార్ధం సురాధిపైః । సహస్రాక్షేణ చ విభుం సమ్ప్రాప్యాహ కుశధ్వజమ్ ॥ ౨౩ ॥ సోపి తస్య ముఖాచ్ఛ్రుత్వా ప్రణయాత్ప్రణతార్తిహా । దేవైరశేషైస్సేన్ద్రైస్తు జీవమాహ పితామహః ॥ ౨౪ ॥ జానే వోర్తిం సురేన్ద్రాణాం తథాపి శృణు సామ్ప్రతమ్ । వినిన్ద్య దక్షం యా దేవీ సతీ రుద్రాఙ్గసమ్భవా ॥ ౨౫ ॥ ఉమా హైమవతీ జజ్ఞే సర్వలోకనమస్కృతా । తస్యాశ్చైవేహ రూపేణ యూయం దేవాస్సురోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ విభోర్యతధ్వమాక్రష్టుం రుద్రస్యాస్య మనో మహత్ । తయోర్యోగేన సమ్భూతస్స్కన్దశ్శక్తిధరః ప్రభుః ॥ ౨౭ ॥ షడాస్యో ద్వాదశభుజస్సేనానీః పావకిః ప్రభుః । స్వాహేయః కార్తికేయశ్చ గాఙ్గేయశ్శరధామజః ॥ ౨౮ ॥ దేవశ్శాఖో విశాఖశ్చ నైగమేశశ్చ వీర్యవాన్ । సేనాపతిః కుమారాఖ్యస్సర్వలోకనమస్కృతః ॥ ౨౯ ॥ లీలయైవ మహాసేనః ప్రబలం తారకాసురమ్ । బాలోపి వినిహత్యైకో దేవాన్త్సన్తారయిష్యతి ॥ ౩౦ ॥ ఏవముక్తస్తదా తేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా । బృహస్పతిస్తథా సేన్ద్రైర్దేవైర్దేవం ప్రణమ్య తమ్ ॥ ౩౧ ॥ మేరోశ్శిఖరమాసాద్య స్మరం సస్మార సువ్రతః । స్మరణాద్దేవదేవస్య స్మరోపి సహ భార్యయా ॥ ౩౨ ॥ రత్యా సమం సమాగమ్య నమస్కృత్య కృతాఞ్జలిః । సశక్రమాహ తం జీవం జగజ్జీవో ద్విజోత్తమాః ॥ ౩౩ ॥ స్మృతోయద్భవతా జీవ సమ్ప్రాప్తోహం తవాన్తికమ్ । బ్రూహి యన్మేపి ధాతవ్యం తమాహ సురపూజితః ॥ ౩౪ ॥ తమాహ భగవాఞ్ఛక్రస్సమ్భావ్య మకరధ్వజమ్ । శఙ్కరేణామ్బికామద్య సంయోజయ యథాసుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥ తయా సరమతే యేన భగవాన్వృషభధ్వజః । తేన మార్గేణ మార్గస్వ పత్న్యా రత్యానయా సహ ॥ ౩౬ ॥ సోపి తుష్టో మహాదేవః ప్రదాస్యతి శుభాం గతిమ్ । విప్రయుక్తస్తయా పూర్వం లబ్ధ్వా తాం గిరిజాముమామ్ ॥ ౩౭ ॥ ఏవముక్తో నమస్కృత్య దేవదేవం శచీపతిమ్ । దేవదేవాశ్రమం గన్తుం మతిం చక్రే తయా సహ ॥ ౩౮ ॥ గత్వా తదాశ్రమే శమ్భోస్సహ రత్యా

మహాబలః । వసన్తేనసహాయేనదేవంయోక్తుమనాభవత్ ॥ ౩౯ ॥ తతస్సమ్ప్రేక్ష్య
మదనంహసన్నేవత్రియమ్బకః । నయనేనతృతీయేనసావజ్ఞంతమవైక్షత ॥ ౪౦ ॥
తతోఽస్యనేత్రజోవహ్నిర్మదనంపార్శ్వతస్థితమ్ । అదహత్తత్క్షణాదేవలలాపకరుణం
రతిః ॥ ౪౧ ॥ రత్యాఃప్రలాపమాకర్ణ్యదేవదేవోవృషధ్వజః । కృపయాపరయాప్రా
హకామపత్నీంనిరీక్ష్యచ ॥ ౪౨ ॥ అమూర్తోఽపిధ్రువంభద్రేకార్యంసర్వంపతిస్తవ । రతి
కాలేధ్రువంభద్రేకరిష్యతినసంశయః ॥ ౪౩ ॥ యదావిష్ణుశ్చభవితావాసుదేవోమ
హాయశాః । శాపాద్భృగోర్మహాతేజాస్సర్వలోకహితాయవై ॥ ౪౪ ॥ తదాతస్య
సుతోయశ్చసపతిస్తేభవిష్యతి । సాప్రణమ్యతదారుద్రంకామపత్నీశుచిస్మితా ॥ ౪౫ ॥
జగామమదనంలబ్ధ్వావసన్తేనసమన్వితా ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతమదన
దాహాదికథనం నామద్వ్యధికశతతమోఽధ్యాయః.

శ్రీపార్వతీస్వయంవరాదికథనమ్.

సూతః ॥ తపసాచమహాదేవ్యాఃపార్వత్యావృషభధ్వజః । ప్రీతశ్చభగవాఞ్ఛ
ర్వోవచనాద్బ్రహ్మణస్తదా ॥ ౧ ॥ హితాయచాశ్రమాణాంచక్రీడార్థంభగవాన్భ
వః । తదాహైమవతీందేవీముపయేమేయథావిధి ॥ ౨ ॥ జగామసస్వయంబ్రహ్మామ
రీచ్యాద్యైర్మహర్షిభిః । తపోవనంమహాదేవ్యాఃపార్వత్యాఃపద్మసమ్భవః ॥ ౩ ॥ ప్ర
దక్షిణీకృత్యచతాందేవీంసజగతోఽరణీమ్ । కిమర్థంతపసాలోకాన్త్సన్తాపయసిశైల
జే ॥ ౪ ॥ త్వయాసృష్టంజగత్సర్వంమాతస్త్వంమావినాశయ । త్వంహిసన్ధారయే
ల్లోకానిమాన్త్సర్వాన్త్స్వతేజసా ॥ ౫ ॥ సర్వదేవేశ్వరశ్శ్రీమాన్త్సర్వలోకపతిర్భ
వః । యస్యవైదేవదేవస్యవయంకిఙ్కరవాదినః ॥ ౬ ॥ సఏవపరమేశానస్స్వయంచ
వరయిష్యతి । వరదేయేనసృష్టాసినవినాయస్త్వయామ్బికే ॥ ౭ ॥ వర్తతేనాత్రసన్
దేహస్తవభర్తాభవిష్యతి । ఇత్యుక్త్వాతాంనమస్కృత్యముహుస్సమ్ప్రేక్ష్యపార్వ
తీమ్ ॥ ౮ ॥ గతేపితామహేదేవోభగవాన్పరమేశ్వరః । జగామానుగ్రహంకర్తుం
ద్విజరూపేణచాశ్రమమ్ ॥ ౯ ॥ సాచదృష్ట్వామహాదేవంద్విజరూపేణసంస్థితమ్ ।
ప్రతిభాద్యైఃప్రభుంజ్ఞాత్వాననామవృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౦ ॥ సమ్పూజ్యవరదందేవం
బ్రాహ్మణచ్ఛద్మనాగతమ్ । తుష్టావపరమేశానంపార్వతీపరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౧ ॥ అను
గృహ్యతదాదేవీమువాచప్రహసన్నివ । కులధర్మాశ్రయంరక్షన్భూధరస్యమహాత్మ
నః ॥ ౧౨ ॥ క్రీడార్థంచసతాంమధ్యేసర్వదేవపతిర్భవః । స్వయంవరేమహాదేవిత
వదివ్యేసుశోభనే ॥ ౧౩ ॥ ఆస్థాయరూపంయత్సౌమ్యంసమేష్యేఽహంసహత్వయా ।
ఇత్యుక్త్వాతాంసమాలోక్యదేవోదివ్యేనచక్షుషా ॥ ౧౪ ॥ జగామేష్టంతదాదివ్యం
స్వపురంప్రియయాచసా । దృష్ట్వాహృష్టస్తదాదేవీంమేనయాతుహిమాచలః ॥ ౧౫ ॥

ఆలిఙ్గ్యాఘ్రాయ సమ్పూజ్య పుత్రీం సా తత్ర తపస్వినీమ్। దుహితుర్దేవదేవేన నజానన్నభి
మన్త్రితమ్ ॥ ౧౬ ॥ స్వయంవరం తదా దేవ్యాస్సర్వలోకేష్వఘోషయత్ ।
అథ బ్రహ్మా చ భగవాన్విష్ణుస్సాక్షాజ్జనార్దనః॥ ౧౭ ॥ శక్రశ్చ భగవాన్వహ్నిర్భాస్క
రో భగ ఏవ చ । త్వష్టార్యమా వివస్వాంశ్చ యమో వరుణ ఏవ చ॥ ౧౮ ॥ వాయుస్సోమ
స్తథేశానో రుద్రాశ్చ మునయస్తథా । అశ్వినౌ ద్వాదశాదిత్యా గన్ధర్వా గరుడస్తథా॥
యక్షాస్సిద్ధాస్తథా సాధ్యా దైత్యాః కిమ్పురుషోరగాః। సముద్రాశ్చ నదా వేదా మన్త్రా
స్తోత్రాదయః క్షణాః ॥ ౨౦॥ నాగాశ్చ పర్వతాస్సర్వే యజ్ఞాస్సూర్యాదయో గ్రహాః।
త్రయస్త్రింశచ్చ దేవానాం త్రయశ్చ త్రిశతం తథా॥ ౨౧॥ త్రయశ్చ త్రిసహస్రం చ తథా
న్యే బహవస్సురాః । జగ్ముర్గిరీన్ద్రపుత్ర్యాస్తు స్వయంవరమనుత్తమమ్॥ ౨౨ ॥ అథ
శైలసుతా దేవీ హైమమారుహ్య శోభనమ్ । విమానం సర్వతోభద్రం సర్వరత్నైరల
ఙ్కృతమ్ ॥ ౨౩ ॥ అప్సరోభిః ప్రనృత్తాభిస్సర్వాభరణభూషితైః । గన్ధర్వసిద్ధైర్వి
విధైః కిన్నరైశ్చ సుశోభనైః ॥ ౨౪ ॥ వన్దిభిస్స్తూయమానా చ స్థితా శైలసుతా తదా।
సితాతపత్రం రత్నాంశుమిశ్రితం చావహత్తథా॥ ౨౫ ॥ మాలినీ గిరిపుత్ర్యాస్తు సన్ధ్యా
పూర్ణేన్దుమణ్డలమ్ । చామరాసక్తహస్తాభిర్దివ్యస్త్రీభిశ్చ సంవృతా ॥ ౨౬ ॥ మా
లాం గృహ్య జయా తస్థౌ సురద్రుమసముద్భవామ్ । విజయా వ్యజనం గృహ్య స్థితా దే
వ్యాస్సమీపగా॥ ౨౭ ॥ మాలాం ప్రగృహ్య దేవ్యాం తు స్థితాయాం దేవసంసది । శిశు
ర్భూత్వా మహాదేవః క్రీడార్థం వృషభధ్వజః ॥ ౨౮ ॥ ఉత్సఙ్గతలసంసుప్తో బభూవ భగ
వాన్భవః । అథ దృష్ట్వా శిశుం దేవాస్తస్యా ఉత్సఙ్గవర్తినమ్ ॥ ౨౯ ॥ కోఽయమత్రేతి స
మ్మన్త్ర్య చుక్షుభుశ్చ సమాగతాః । వజ్రమాహారయత్తస్య బాహుముద్యమ్య వృత్ర
హా ॥ ౩౦ ॥ స బాహురుద్యతస్తస్య తథైవ సముపస్థితః । స్తమ్భితశ్శిశురూపేణ దే
వదేవేన లీలయా॥ ౩౧ ॥ వజ్రం క్షేప్తుం న శశాక బాహుం చాలయితుం తథా । వహ్ని
శ్శక్తిం తథా క్షేప్తుం న శశాక తథా స్థితః ॥ ౩౨ ॥ యమోఽపి దణ్డం ఖడ్గం చ నిరృతిర్ముని
పుఙ్గవాః । వరుణో నాగపాశం చ ధ్వజయష్టిం సమీరణః ॥ ౩౩ ॥ సోమో గదాం ధ
నేశశ్చ దణ్డం దణ్డభృతాం వరః । ఈశానశ్చ తథా శూలం తీవ్రముద్యమ్య సంస్థితః॥ ౩౪॥
రుద్రాశ్చ శూలమాదిత్యా ముసలం వసవస్తథా। ముద్గరం స్తమ్భితాస్సర్వే దేవేనాశు ది
వౌకసః ॥ ౩౫ ॥ స్తమ్భితా దేవదేవేన తథాన్యే చ దివౌకసః । శిరః ప్రకమ్పయన్విష్ణు
శ్చక్రముద్యమ్య సంస్థితః॥ ౩౬ ॥ తస్యాపి శిరసో బాలస్స్థిరత్వం ప్రచకార హ । చక్రం
క్షేప్తుం న శశాక బాహూంశ్చాలయితుం న చ॥ ౩౭॥ పూషా దన్తాన్దశన్దన్తైర్బాలమైక్ష
త మోహితః। తస్యాపి దశనాః పేతుర్దృష్టమాత్రస్య శమ్భునా ॥ ౩౮ ॥ బలం తేజశ్చ
యోగం చ తథైవాస్తమ్భయద్విభుః। అథ తేష్వస్థితేష్వేవమన్యుమత్సు సురేష్వపి॥ ౩౯॥
బ్రహ్మా పరమసంవిగ్నో ధ్యానమాస్థాయ శఙ్కరమ్। బుబుధే దేవమీశానముమోత్సఙ్గే

తమాస్థితమ్ ॥ ౪౦ ॥ సబుద్ధ్వా దేవమీశానం శీఘ్రముత్థాయ విస్మితః । వవన్దే చరణౌ
శమ్భోరస్తువచ్చ పితామహః ॥ ౪౧ ॥ పురాణైస్సామసఞ్జ్ఞైస్తైః పుణ్యాఖ్యైర్గుహ్యనా
మభిః । స్రష్టా త్వం సర్వలోకానాం ప్రకృతేశ్చ ప్రవర్తకః ॥ ౪౨ ॥ బుద్ధిస్త్వం సర్వలో
నామహఙ్కారస్త్వమీశ్వరః । భూతానామిన్ద్రియాణాం చ త్వమేవేశ ప్రవర్తకః ॥
తవాహం దక్షిణాద్ధస్తాత్సృష్టః పూర్వం పురాతనః । వామహస్తాన్మహాబాహో దేవో
నారాయణః ప్రభుః ॥ ౪౪ ॥ ఇయం చ ప్రకృతిర్దేవీ సదా తే సృష్టికారణ । పత్నీరూపం
సమాస్థాయ జగత్కారణమాగతా ॥ ౪౫ ॥ నమస్తుభ్యం మహాదేవ మహాదేవ్యై న
మో నమః । ప్రసాదాత్తవ దేవేశ నియోగాచ్చ మయా ప్రజాః ॥ ౪౬ ॥ దేవాద్యాస్తు ఇ
మాస్సృష్టా మూఢాస్త్వద్యోగమోహితాః । కురు ప్రసాదమేతేషాం యథాపూర్వం
భవన్త్విమే ॥ ౪౭ ॥ సూతః ॥ విజ్ఞాప్యైవం తదా బ్రహ్మా దేవదేవం మహేశ్వరమ్ । సం
స్తమ్భితాం స్తదా తేన భగవానాహ పద్మజః ॥ ౪౮ ॥ మూఢాస్థ దేవతాస్సర్వా నై
వబుద్ధ్యత శఙ్కరమ్ । దేవదేవమిహాయాన్తం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౪౯ ॥ గ
చ్ఛధ్వం శరణం శీఘ్రం దేవాశ్శక్రపురోగమాః । సనారాయణకాస్సర్వే మునిభిశ్శఙ్క
రం ప్రభుమ్ ॥ ౫౦ ॥ సార్ధం మయైవ దేవేశం పరమాత్మానమీశ్వరమ్ । అనయా హై
మవత్యా చ ప్రకృత్యా సహ సత్తమమ్ ॥ ౫౧ ॥ తత్ర తే స్తమ్భితాస్తేన తథైవ సురసత్త
మాః । ప్రణేముర్మనసా సర్వే సనారాయణకాః ప్రభుమ్ ॥ ౫౨ ॥ అథ తేషాం ప్రస
న్నోఽభూద్దేవదేవస్త్రియమ్బకః । యథాపూర్వం చకారాశు వచనాద్బ్రహ్మణః ప్ర
భుః ॥ ౫౩ ॥ తతః ప్రసన్నే తు సర్వదేవనివారణమ్ । వపుశ్చకార దేవేశం త్ర్య
క్షం పరమమద్భుతమ్ ॥ ౫౪ ॥ తేజసా తస్య దేవాస్తే సేన్ద్రచన్ద్రదివాకరాః । సబ్ర
హ్మకాస్ససాధ్యాశ్చ సనారాయణకాస్తథా ॥ ౫౫ ॥ సయమాశ్చ సరుద్రాశ్చ చక్షు
రప్రార్థయన్విభుమ్ । తేభ్యశ్చ పరమం చక్షుస్సర్వదృష్టౌ చ శక్తిమత్ ॥ ౫౬ ॥ దదా
వమ్బాపతిశ్శర్వో భవాన్యాశ్చ చలస్య చ । లబ్ధ్వా చక్షుస్తదా దేవా ఇన్ద్రవిష్ణుపురో
గమాః ॥ ౫౭ ॥ సబ్రహ్మకాస్ససాధ్యాశ్చ తమపశ్యన్మహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మాద్యా నేమి
రే తూర్ణం భవానీ చ గిరీశ్వరః ॥ ౫౮ ॥ మునయశ్చ మహాదేవం గణేశాశ్శివసమ్మతాః । స
సృజుః పుష్పవృష్టిం చ ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః ॥ ౫౯ ॥ దేవదున్దుభయో నేదుస్తుష్టువుర్మున
యః ప్రభుమ్ । జగుర్గన్ధర్వముఖ్యాశ్చ ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౬౦ ॥ ముముహుర్గణ
పాస్సర్వం ముమోదామ్బా చ పార్వతీ । తస్య దేవీ తదా హృష్టా సమక్షం త్రిదివౌకసా
మ్ ॥ ౬౧ ॥ పాదయోః స్థాపయామాస మాలాం దివ్యాం సుగన్ధినీమ్ । సాధు సాధ్వితి
సమ్ప్రోచ్య తయా తైశ్చార్చితమ్ ॥ ౬౨ ॥ సహ దేవ్యా నమశ్చక్రుశ్శిరోభిర్భూ
తలాశ్రితైః । సర్వే సబ్రహ్మకా దేవాస్సయక్షోరగరాక్షసాః ॥ ౬౩ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పార్వతీస్వయం
వరాదికథనం నామ త్ర్యధికశతతమోఽధ్యాయః.

పార్వతీపరమేశ్వరవివాహాదికథనమ్

సూతః॥ అథబ్రహ్మామహాదేవమభివన్ద్యకృతాఞ్జలిః । ఉద్వాహఃక్రియతాం దేవఇత్యువాచమహేశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః। యథేష్టమితిలోకేశంప్రాహభూతపతిఃప్రభుః॥ ౨॥ ఉద్వాహార్థంమహేశస్యతత్క్షణా దేవసువ్రతాః। బ్రహ్మణాకల్పితందివ్యంపురంరత్నమయంశుభమ్ ॥ ౩ ॥ అథాది తిర్దితిస్సాక్షాద్దనుఃకద్రుస్సుకాలికా ।పులోమాసురసాచైవసింహికావినతాతథా॥౪॥ సిద్ధిర్మాయాచదుర్గాచదేవీసాక్షాత్సుధాస్వధా । సావిత్రీదేవమాతాచరజనీదక్షి ణాద్యుతిః ॥ ౫ ॥ స్వాహాస్వధామతిర్బుద్ధిర్ఋద్ధిర్వృద్ధిస్సరస్వతీ । రాకాకుహూ స్సినీవాలీదేవీఅనుమతీతథా ॥ ౬ ॥ ధరణీధారణీచేలాశచీనారాయణీతథా । ఏతా శ్చాన్యాశ్చదేవానాంమాతరఃపత్నయస్తథా ॥ ౭ ॥ ఉద్వాహశ్శఙ్కరస్యేతిజ గ్ముస్సర్వాముదాన్వితాః । ఉరగాగరుడాయక్షాగన్ధర్వాకిన్నరాగణాః ॥ ౮ ॥ సా గరాగిరయోమేఘామాసాస్సంవత్సరాస్తథా । వేదామన్త్రాస్తథాయజ్ఞాస్తోమాధ ర్మాశ్చసర్వశః ॥ ౯ ॥ హుఙ్కారఃప్రణవశ్చైవప్రతిహారాస్సహస్రశః । కోటిరప్స రసోదివ్యాస్తాసాంచపరిచారికాః ॥ ౧౦ ॥ యాశ్చసర్వేషుద్వీపేషుదేవలోకేషుని మ్నగాః । తాశ్చస్త్రీవిగ్రహాస్సర్వాస్సజ్జగ్ముర్హృష్టమానసాః ॥ ౧౧ ॥ గణపాశ్చ మహాభాగాస్సర్వలోకనమస్కృతాః।ఉద్వాహశ్శఙ్కరస్యేతితత్రాజగ్ముర్ముదాన్వి తాః ॥ ౧౨ ॥ అభ్యయుశ్శఙ్ఖవర్ణాశ్చగణకోట్యాగణేశ్వరాః । దశభిఃకేకరాక్ష శ్చవిద్యుతోష్టాభిరేవచ ॥ ౧౩ ॥ చతుష్షష్ట్యావిశాఖశ్చనవభిఃపారయాత్రికః । షడ్భి స్సర్వాన్తకశ్శ్రీమాంస్తథైవవికృతాననః ॥ ౧౪ ॥ జ్వాలాకేశోద్వాదశభిఃకోటిభి ర్గణపుఙ్గవః । సప్తభిస్సమదశ్శ్రీమాన్దున్దుభోష్టాభిరేవచ ॥ ౧౫ ॥ పఞ్చభిశ్చకపాలీ శష్షడ్భిస్సన్దారకశ్శుభః। కోటికోటిభిరేవేహకణ్డుకఃకుమ్భకస్తథా॥ ౧౬ ॥ విష్టమ్భో ష్టాభిరేవేహగణపస్సర్వసత్తమః। పిప్పలశ్చసహస్రేణసన్నాదశ్చతథాద్విజాః॥౧౭॥ ఆవేష్టనస్తథాష్టాభిస్సప్తభిశ్చన్ద్రతాపనః । మహాకేశస్సహస్రేణకోటీనాంగణపో వృతః ॥ ౧౮ ॥ కుణ్డీద్వాదశభిర్వీరస్తథాపర్వతకశ్శుభః । కాలశ్చకాలకశ్చైవమ హాకాలశ్శతేనవై ॥ ౧౯ ॥ అగ్నికశ్శతకోట్యావైకోట్యాగ్నిముఖఏవచ । ఆదిత్య మూర్ధాకోట్యాచతథాచైవధనావహః ॥ ౨౦ ॥ సన్నాదశ్చశతేనైవకుముదఃకోటి భిస్తథా। అమోఘఃకోకిలశ్చైవకోటికోట్యాసుమన్త్రకః ॥ ౨౧ ॥ కాకపాదోదర షష్ట్యావష్ట్యాసన్తానకఃప్రభుః। మహాబలశ్చనవభిర్మధుపిఙ్గశ్చపిఙ్గళః॥ ౨౨॥ నీలోనవత్యా దేవేశఃపూర్ణభద్రస్తథైవచ । కోటీనాంచైవసప్తత్యాచతుర్వక్త్రోమహాబలః॥౨౩॥ కోటికోటిసహస్రాణాంశతైర్వింశతిభిర్వృతాః । తత్రాజగ్ముస్తథాదేవాస్తేసర్వే శఙ్కరంభవమ్ ॥ ౨౪ ॥ భూతకోటిసహస్రేణప్రమథకోటిభిస్త్రిభిః। వీరభద్రశ్చతు ష్షష్ట్యారోమజాశ్చైవకోటిభిః ॥ ౨౫ ॥ కరణశ్చైవవింశత్యానవత్యాకేవలశ్శుభః॥

పఞ్చాచక్షుశ్శతమన్యుశ్చ మేఘమన్యుస్తథైవచ ॥ ౨౬ ॥ కాష్ఠకూటశ్చతుష్షష్ట్యాసుకే
శోవృషభస్తథా । విరూపాక్షశ్చభగవాంశ్చతుష్షష్ట్యాసనాతనః ॥ ౨౭ ॥ తాళకే
తుష్షడాస్యశ్చపఞ్చాస్యశ్చసనాతనః । సంవర్తకస్తథాచైత్రోలకులీశస్స్వయంప్ర
భుః ॥ ౨౮ ॥ లోకాన్తకశ్చదీప్తాస్యోతథాదైత్యాన్తకఃప్రభుః । మృత్యుహృత్కా
లహాకాలోమృత్యుఞ్జయకరస్తథా ॥ ౨౯ ॥ విషాదోవిషదశ్చైవవిద్యుతఃకాన్తకఃప్ర
భుః । దేవోభృఙ్గిరిటిశ్శ్రీమాన్దేవదేవోప్రియస్తథా ॥ ౩౦ ॥ అశనిర్భాసకశ్చైవ
చతుష్షష్ట్యాసహస్రపాత్ । ఏతేచాన్యేచగణపాఅసఙ్ఖ్యాతామహాబలాః ॥ ౩౧ ॥
సర్వేసహస్రహస్తాశ్చజటామకుటధారిణః । చన్ద్రరేఖావతంసాశ్చనీలకణ్ఠాస్త్రిలో
చనాః ॥ ౩౨ ॥ హారకుణ్డలకేయూరమకుటాద్యైరలఙ్కృతాః । బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణు
సఙ్కాశాఅణిమాదిగుణైర్వృతాః ॥ ౩౩ ॥ సూర్యకోటిపతీకాశాస్తత్రాజగ్ముర్గణే
శ్వరాః । పాతాళచారిణశ్చైవసర్వలోకనివాసినః ॥ ౩౪ ॥ తుమ్బురుర్నారదో
హాహాహూహూశ్చైవతుసామగాః । రత్నాన్యాదాయవాద్యాంశ్చతత్రాజగ్ము
స్తదాపురమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఋషయఃకృత్స్నశస్తత్రదేవగీతాస్తపోధనాః । పుణ్యాన్వై
వాహికాన్మన్త్రాన్జపుర్హృష్టమానసాః ॥ ౩౬ ॥ జగతోమాతరస్సర్వాదేవకన్యా
శ్చసర్వశః । గాయత్రీచైవసావిత్రీజ్యోత్స్నాసన్ధ్యాప్రభాస్వయమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఉద్వా
హంశఙ్కరస్యేతితత్రాజగ్ముస్సహస్రశః । తతఏవంప్రవృత్తేతుసర్వతశ్చసమాగ
మే ॥ ౩౮ ॥ గిరిజాంతామలఙ్కృత్యస్వయమేవశుచిస్మితామ్ । పురంప్రవేశయా
మాసస్వయమాదాయకేశవః ॥ ౩౯ ॥ సదస్యాహచదేవేశంనారాయణమజోహరి
మ్ । భవానగ్రేసముత్పన్నోభవాన్యాసహదైవతైః ॥ ౪౦ ॥ వామాఙ్గాదస్యరుద్ర
స్యదక్షిణాఙ్గాదహంప్రభో । మన్మూర్తిస్తుహినాద్రీశోయజ్ఞార్థంసృష్టఏవహి ॥ ౪౧ ॥
ఏషాహైమవతీజజ్ఞేమాయయాపరమేష్ఠినః । శ్రౌతస్మార్తప్రవృత్త్యర్థముద్వాహార్థమి
హాగతః ॥ ౪౨ ॥ అతోసౌజగతాంధాత్రీధాతాతవమమాపిచ । అస్యదేవస్యరుద్ర
స్యమూర్తిభిర్విహితంజగత్ ॥ ౪౩ ॥ త్వమ్మవహ్నిజేన్దుసూర్యాత్మవవనాత్మాయతో
భవః । తథాపితస్మైదాతవ్యావచనాచ్ఛగిరేర్మమ ॥ ౪౪ ॥ ఏషాహ్యజాశుక్లకృ
ష్ణాలోహితాప్రకృతిర్భవాన్ । శ్రేయోపిశైలరాజేనసమ్బన్ధోయంతవాపిచ ॥ ౪౫ ॥
తవపాద్మేసముద్భూతఃకల్పేనాభ్యమ్బుజాదహమ్ । మదంశస్యాస్యశైలస్యమమాపి
చగురుర్భవాన్ ॥ ౪౬ ॥ సూతః ॥ బాఢమిత్యజమాహాసౌదేవదేవోజనార్దనః । దే
వాశ్చమునయస్సర్వేదేవదేవశ్చశఙ్కరః ॥ ౪౭ ॥ తతశ్చోత్థాయవిద్వాంసఃపద్మనా
భఃప్రణమ్యతామ్ । పాదౌప్రక్షాళ్యదేవస్యకరాభ్యాంకమలేక్షణః ॥ ౪౮ ॥ అభ్యు
క్షదాత్మనోమూర్ధ్నిబ్రహ్మణశ్చగిరేస్తథా । తదీయైషావివాహార్థంమేనజాహ్యనుజా
మమ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాసోదకందత్వాదేవీందేవేశ్వరాయతామ్ । స్వాత్మానమ
పిదేవాయసోదకంప్రదదౌహరిః ॥ ౫౦ ॥ అథసర్వేమునిశ్రేష్ఠాస్సర్వవేదార్థపార

గాః । ఊచుర్దాతా గృహీతా చ ఫలం ద్రవ్యం విచారతః ॥ ౫౧ ॥ ఏష దేవో హరో నా
నం మాయయా చ తతో జగత్ । ఇత్యుక్త్వా తం ప్రణేముశ్చ ప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౫౨ ॥
ససృజుః పుష్పవర్షాణి ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః । దేవదున్దుభయో నేదుర్ననృతుశ్చాప్స
రోగణాః ॥ ౫౩ ॥ వేదాశ్చ మూర్తిమన్తస్తే ప్రణేముస్తం మహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మణా
మునిభిస్సార్ధం దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౫౪ ॥ దేవోఽపి దేవీమాలోక్య సలజ్జాం హిమశై
లజామ్ । నతృప్యత్యనవద్యాఙ్గీ సా చ దేవం వృషధ్వజమ్ ॥ ౫౫ ॥ వరదోఽస్మీతి
తం ప్రాహ హరిః సోఽప్యాహ శఙ్కరమ్ । త్వయి భక్తిః ప్రసీదేతి బ్రహ్మాఖ్యాం చ దదౌ
తుసః ॥ ౫౬ ॥ తతస్తు పునరేవాహ బ్రహ్మా విజ్ఞాపయన్ప్రభుమ్ । హవిర్జుహో
మి వహ్నౌ తు ఉపాధ్యాయపదే స్థితాః ॥ ౫౭ ॥ దదాసి మహ్యమద్యాజ్ఞాం కర్తవ్యో
హ్యకృతో విధిః । తమాహ శఙ్కరో దేవం దేవదేవో జగత్పతిః ॥ ౫౮ ॥ యద్య
దిష్టం సురశ్రేష్ఠ తత్కురుష్వ యథేప్సితమ్ । కర్తాస్మి వచనం సర్వం దేవదేవ పితామ
హ ॥ ౫౯ ॥ తతః ప్రణమ్య హృష్టాత్మా బ్రహ్మా లోకపితామహః । హస్తం దేవస్య దేవ్యా
శ్చ యుయోజ పరమం ప్రభుః ॥ ౬౦ ॥ జ్వలనశ్చ స్వయం తత్ర కృతాఞ్జలిరుపస్థితః । శ్రౌ
తైరేతైర్మహామన్త్రైర్మూర్తిమద్భిరుపస్థితైః ॥ ౬౧ ॥ యథోక్తవిధినా హుత్వా లా
జానపి యథాక్రమమ్ । ఆనీతాన్విష్ణునాపి ప్రాప్తాన్సమ్ముఖ్యాజ్యాపిభిర్ధైర్యవరైః ॥ ౬౨ ॥ త్రి
శ్చ తం జ్వలనం దేవం కారయిత్వా ప్రదక్షిణమ్ । ముక్త్వా హస్తసమాయోగం సహితైస్స
ర్వదైవతైః ॥ ౬౩ ॥ సురైశ్చ మానవైస్సర్వైః ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా । ననామ
భగవాన్బ్రహ్మా సేవ దేవముమాపతిమ్ ॥ ౬౪ ॥ తతః పాద్యం తథార్ఘ్యం త్వా శమ్భోరా
చమనం తథా । మధుపర్కం తథా గాం చ ప్రణమ్య చ పునశ్శివమ్ ॥ ౬౫ ॥ అతిష్ఠద్భ
గవాన్బ్రహ్మా దేవైరిన్ద్రపురోగమైః । భృగ్వాద్యా మునయస్సర్వే చాతుష్టైస్తిలతణ్డు
లైః ॥ ౬౬ ॥ సూర్యాదయస్సమభ్యర్చ్య తుష్టువుర్వృషభధ్వజమ్ । శివస్సమాప్య దే
వోక్తం వహ్నిమారోప్య చాత్మని ॥ ౬౭ ॥ తయా సమాగతో రుద్రస్సర్వలోకహితా
య వై । యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి భవోద్వాహం శుచిస్మితః ॥ ౬౮ ॥ శ్రావయే
ద్వా ద్విజాన్బుద్ధ్వా వేదవేదాఙ్గపారగాన్ । స లబ్ధ్వా గాణపత్యం చ భవేన సహ మో
దతే ॥ ౬౯ ॥ యత్రాయం కీర్త్యతే విప్రైస్తావదాస్తే తదా భవః । తస్మాత్సమ్పూజ్య
విధివత్కీర్తయేన్నాన్యథా ద్విజాః ॥ ౭౦ ॥ ఉద్వాహే చ ద్విజేన్ద్రాణాం క్షత్రియాణాం
ద్విజోత్తమాః । కీర్తనీయమిదం సర్వం భవోద్వాహమనుత్తమమ్ ॥ ౭౧ ॥ కృతోద్వా
హస్తదా దేవ్యా హైమవత్యా వృషధ్వజః । సగణో నన్దినా సార్ధం సర్వదేవగణైర్వృ
తః ॥ ౭౨ ॥ పురీం వారాణసీం దివ్యామాజగామ మహాద్యుతిః । అవిముక్తే సుఖాసీనం ప్రణ
మ్య వృషభధ్వజమ్ ॥ ౭౩ ॥ అపృచ్ఛత్క్షేత్రమాహాత్మ్యం భవానీ హర్షితాననా । అథాహార్ధే
న్దుతిలకః క్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౭౪ ॥ అవిముక్తస్య మాహాత్మ్యం విస్తరాచ్ఛ
క్యతే నహి । వక్తుం మయా సురేశాని ఋషిసఙ్ఘాభిపూజితమ్ ॥ ౭౫ ॥ కిం మయా

వర్ణ్యతే దేవి పద్యావిముక్తఫలోదయః । పాపినాం యత్ర ముక్తిస్స్యాన్మృతానామేకజ
న్మనా ॥ ౭౬ ॥ అన్యత్ర తు కృతం పాపం వారణస్యాం వ్యపోహతి । వారాణస్యాం కృ
తం పాపం పైశాచ్యనరకావహమ్ ॥ ౭౭ ॥ కృత్వా పాపసహస్రాణి పిశాచత్వం వరం
నృణామ్ । నతు శక్రసహస్రత్వం స్వర్గే కాశీపురీం వినా ॥ ౭౮ ॥ యత్ర త్రివిష్టపో దేవో
యత్రపి శ్వేశ్వరో విభుః । ఓఙ్కారేశః కృత్తివాసా మృతానాం న పునర్భవః ॥ ౭౯ ॥
ఉక్త్వా క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యం సర్వం పాపశిశేఖరః । దర్శయామాస చోద్యానం పరి
త్యజ్య గణేశ్వరాన్ ॥ ౮౦ ॥ తత్రైవ భగవాఞ్జాతో గజవక్త్రో వినాయకః । దైత్యానాం
విఘ్నరూపార్థం విఘ్నాయ దివౌకసామ్ ॥ ౮౧ ॥ ఏతద్వః కథితం సర్వం కథాసర్వస్వ
ముత్తమమ్ । యథా శ్రుతం మయా సర్వం ప్రసాదాద్వస్సుశోభనమ్ ॥ ౮౨ ॥

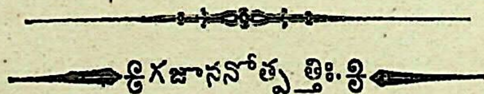
ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పార్వతీపరమేశ్వర
వివాహాది కథనం నామ చతురధికశతతమోఽధ్యాయః.

శ్రీ బ్రహ్మాద్యాది దేవకృత శివస్తుతిః.

ఋషయః ॥ కథం వినాయకో జాతో గజవక్త్రో గణేశ్వరః । కథం ప్రభావస్త
స్యైవం సూత వక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే దేవాస్సేన్ద్రో పేన్ద్రా
స్సమేత్య తే । ధర్మవిఘ్నం తదా కర్తుం దైత్యానామభవన్ద్విజాః ॥ ౨ ॥ అసురా
యాతుధానాశ్చ రాక్షసాః క్రూరకర్మిణః । తామసాశ్చ తథా చాన్యే రాజసాశ్చ తథా
భువి ॥ ౩ ॥ అవిఘ్నం యజ్ఞదానాద్యైస్సమభ్యర్చ్య మహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మాణం చ హరిం
విప్రా లబ్ధేప్సితవరా యతః ॥ ౪ ॥ తతోఽస్మాకం సురశ్రేష్ఠాస్సదా విజయసమ్భవః । తేషాం
తతస్తు విఘ్నార్థమవిఘ్నాయ దివౌకసామ్ ॥ ౫ ॥ పుత్రార్థం చైవ నారీణాం నరాణాం
కర్మసిద్ధయే । విఘ్నేశం శఙ్కరం స్రష్టుం గణపం స్తోతుమర్హథ ॥ ౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాన్యో
న్యమనఘం తుష్టువుశ్శివమీశ్వరమ్. నమస్సర్వాత్మనే తుభ్యం సర్వజ్ఞాయ పినాకినే ॥ ౭ ॥
అనఘాయ విరిఞ్చాయ దేవ్యాః కార్యార్థదాయినే । అకాయాయార్ధకాయాయ హరేః
కాయాపహారిణే ॥ ౮ ॥ కాయాన్తస్థామృతాధార మణ్డలాన్తస్థితాయ తే । కృతాదిభే
దకాలాయ కాలవేగాయ తే నమః ॥ ౯ ॥ కాలాగ్నిరుద్రరూపాయ ధర్మాద్యష్టపదా
య చ । కాలీవిశుద్ధదేహాయ కాలికాకారణాయ తే ॥ ౧౦ ॥ కాలకణ్ఠాయ ముఖ్యాయ
వాహనాయ వరాయ తే । అమ్బికాపతయే తుభ్యం హిరణ్యపతయే నమః ॥ ౧౧ ॥ హిర
ణ్యరేతసే చైవ నమశ్శర్వాయ శూలినే । కపాలదణ్డపాశాసిచర్మాఙ్కుశధరాయ
చ ॥ ౧౨ ॥ పతయే హైమవత్యాశ్చ హేమశుక్లాయ తే నమః । పీతశుక్లాయ రక్తార్ధం సు
రాణాం కృష్ణవర్త్మనే ॥ ౧౩ ॥ పఞ్చమాయ మహాపఞ్చయజ్ఞినాం ఫలదాయ చ । పఞ్చా

స్యఫణిహారాయ పఞ్చాక్షరమయాయ తే ॥ ౧౪ ॥ పఞ్చధా పఞ్చకైవల్యదేవైరర్చిత
మూర్తయే । పఞ్చాక్షరదృశే తుభ్యం పరాత్పరతరాయ తే ॥ ౧౫ ॥ షోడశస్వరవజ్రాఙ్గ
వక్త్రాయాక్షయరూపిణే । కాదిపఞ్చకహస్తాయ చాదిహస్తాయ తే నమః ॥ ౧౬ ॥
టాదిపాదాయ రుద్రాయ తాదిపాదాయ తే నమః । పాదిమేఢ్రాయ యద్యఙ్గధా
తుసప్తకధారిణే ॥ ౧౭ ॥ శాన్తాత్మరూపిణే సాక్షాత్ క్షదన్తక్రోధినే నమః । లవరేఫ
హలాఙ్గాయ నిరఙ్గాయ చ తే నమః ॥ ౧౮ ॥ సర్వేషామేవ భూతానాం హృది నిస్స్వ
నకారిణే । భ్రువోరన్తే సదా సద్భిర్దృష్టాయాత్యన్తభానవే ॥ ౧౯ ॥ భానుసోమా
గ్నినేత్రాయ పరమాత్మస్వరూపిణే । సుణత్రగోపరిస్థాయ తీర్థపాదాయ తే నమః ॥ ౨౦ ॥
తీర్థతత్త్వాయ సారాయ తస్మాదపి పరాయ తే । ఋగ్యజుస్సామవేదాయ ఓఙ్కారా
యనమో నమః ॥ ౨౧ ॥ ఓఙ్కారే త్రివిధం రూపమాస్థాయోపరివాసినే । పీతాయ
కృష్ణవర్ణాయ రక్తాయాత్యన్తతేజసే ॥ ౨౨ ॥ స్థానపఞ్చకసంస్థాయ పఞ్చధాణ్డబహిః
క్రమాత్ । బ్రహ్మణే విష్ణవే తుభ్యం కుమారాయ నమో నమః ॥ ౨౩ ॥ అమ్బాయాః ప
రమేశాయ సర్వోపరిచరాయ తే । మూలసూక్ష్మస్వరూపాయ స్థూలసూక్ష్మాయ తే
నమః ॥ ౨౪ ॥ సర్వసఙ్కల్పశూన్యాయ సర్వస్మాద్రక్షితాయ తే । ఆదిమధ్యాన్తశూ
న్యాయ చిత్సంస్థాయ నమో నమః ॥ ౨౫ ॥ యమాగ్నివాయురుద్రామ్బుసోమశక్రని
శాచరైః । దిఙ్ముఖే దిఙ్ముఖే నిత్యం సగణైః పూజితాయ తే ॥ ౨౬ ॥ సర్వేషు సర్వదా
సర్వమార్గే సమ్పూజితాయ తే । రుద్రాయ రుద్రనీలాయ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే ॥ ౨౭ ॥
మహేశ్వరాయ ధీరాయ నమస్సాక్షాచ్ఛివాయ తే । అథ శృణు భగవంస్తవచ్ఛలేన కథి
తమజేన్ద్రముఖైస్సురాసురేశైః ॥ ౨౮ ॥ మఖమదనయమాగ్నిదక్షయజ్ఞక్షపణవిచిత్రవి
చేష్టితం క్షమస్వ ॥ సూతః ॥ యః పఠేత్స్తవం భక్త్యా శక్రాగ్నిప్రముఖైస్సురైః ॥ ౨౯ ॥
కీర్తితం శ్రావయేద్విద్వాన్స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౩౦ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే బ్రహ్మేన్ద్రాదిదేవకృత శివ
స్తుతిర్నామ పఞ్చాధిక శతతమోధ్యాయః.

గజాననోత్పత్తిః.

సూతః ॥ యదా స్థితాస్సురేశ్వరాః ప్రణమ్య చైవమీశ్వరం తదామ్బికాపతిర్ఘృ
వః పినాకధృఙ్మహేశ్వరః । దదౌ నిరీక్షణం తు ణాద్భవస్సతాన్సురోత్తమాన్వృషేమ
రాదరాద్భవం సురాముదార్ద్రలోచనాః ॥ ౧ ॥ భవస్సుధామృతోపమైర్నిరీక్ష
ణైర్నిరీక్షణాత్తదా హభప్రవస్తువస్సురేశ్వరాన్మహేశ్వరః । వరార్థమీశవీక్ష్య తేసు
రాగ్రహం గతాస్త్వమే ప్రణమ్య చాహ వాక్పతిః పతిం నిరీక్ష్య నిర్ఘృణః ॥ ౨ ॥ సురే
తరాదిభిస్సదా హ్యపి ఘ్నమర్థితో భవాన్సమస్త కర్మసిద్ధయే సురాపకారకారిభిః ।

తతఃప్రసీదతాద్భవాన్త్వవిఘ్న కర్మకారణంసురాపకారకారిణామిహైష ఏవ నోవరః॥ ౩ ॥ తతస్తదానిశమ్యవైపినాకధృక్సురేశ్వరోగణేశ్వరంసురేశ్వరంవపుర్ద్ధారసశ్శివః। గణేశ్వరాశ్చతుష్టువుస్సురేశ్వరామహేశ్వరంసమస్తలోకసమ్భవంభవార్తిహారిణంశుభమ్ ॥ ౪ ॥ ఇభాననాశ్రితంవరంత్రిశూలపాశధారిణం సమస్తలోకసమ్భవంగజాననంతదామ్బికా। దదుఃపుష్పవర్షంహిసిద్ధామునీన్ద్రాస్తథాఖేచరాదేవసఙ్ఘాస్తదానీమ్॥ ౫ ॥ తదాతుష్టువుశ్చేష్టదంతంసురేశాఃప్రణేముర్గణేశంమహేశంపితన్ద్రాః। తదాతయోర్వినిర్గతస్సుభైరవస్సుమూర్తిమాన్స్థితోననర్తబాలకస్సమస్తమఙ్గళాలయః ॥ ౬ ॥ విచిత్రవస్త్రభూషణైరలఙ్కృతోగజాననోమహేశ్వరస్యపుత్రకోభివన్ద్యతాతమమ్బికామ్ ॥ జాతమాత్రంసుతందృష్ట్వాచకారభగవాన్భవః॥ ౭ ॥ గజాననాయకృత్యాంస్తుసర్వాన్సర్వేశ్వరస్స్వయమ్।ఆదాయచకరాభ్యాంచసుసుఖాభ్యాంభవస్స్వయమ్॥ ౮ ॥ ఆలిఙ్గ్యాఘ్రాయమూర్ధానంమహాదేవోజగద్గురుః। తవావతారోదైత్యానాంవినాశాయమమాత్మజ ॥ ౯ ॥ దేవానాముపకారార్థంద్విజానాంబ్రహ్మవాదినామ్ । యజ్ఞశ్చదక్షిణాహీనఃకృతోయేనమహీతలే ॥ ౧౦ ॥ తస్యధర్మస్యవిఘ్నంచకురుస్వర్గపథేస్థితః । అధ్యాపనంచాధ్యయనంవ్యాఖ్యానంకర్మవివచ ॥ ౧౧ ॥ యోఽన్యాయతఃకరోత్యస్మింస్తస్యప్రాణాన్సదాహర। వర్ణాచ్చ్యుతానాంనారీణాంనరాణాంనరపుఙ్గవ ॥ ౧౨ ॥ స్వధర్మరహితానాంచప్రాణానపహరప్రభో । యాస్త్రియస్త్వాంసదాకాలంపురుషాశ్చవినాయక ॥ ౧౩ ॥ యజన్తితాసాంతేషాంచత్వత్సామ్యందాతుమర్హసి। త్వంభక్తాన్సర్వయత్నేనరక్షబాలగణేశ్వర ॥ ౧౪ ॥ యౌవనస్థాంశ్చవృద్ధాంశ్చఇహాముత్రచపూజితః। జగత్త్రయేత్రసర్వత్రత్వంహివిఘ్నగణేశ్వరః॥ ౧౫ ॥ సమ్పూజ్యోవన్దనీయశ్చభవిష్యసినసంశయః। మాంచనారాయణంవాపిబ్రహ్మాణమపిపుత్రక ॥ ౧౬ ॥ యజన్తియజ్ఞైర్వాపిపైత్రైరగ్రేపూజ్యోభవిష్యసి । త్వామనభ్యర్చ్యకల్యాణంశ్రౌతంస్మార్తంచలౌకికమ్॥ ౧౭ ॥ కురుతేతస్యకల్యాణమకల్యాణంభవిష్యతి । బ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైర్వైశ్యైశ్శూద్రైశ్చైవగజానన॥ ౧౮ ॥ సమ్పూజ్యస్సర్వసిద్ధ్యర్థంభక్ష్యభోజ్యాదిభిశ్శుభైః। త్వాంగన్ధపుష్పధూపాద్యైరనభ్యర్చ్యజగత్త్రయే ॥ ౧౯ ॥ దేవైరపితథాన్యైశ్చలబ్ధవ్యంనాస్తికుత్రచిత్ । అభ్యర్చయన్తియేలోకామానవాస్తుపనాయకమ్ ॥ ౨౦ ॥ తేచార్చనీయాశ్శక్రాద్యైర్భవిష్యన్తినసంశయః। అజంహరించమాంచాపిశక్రమన్యాన్సురానపి॥ ౨౧॥ విఘ్నైర్బాధయసిత్వాంచేన్నార్చయన్తిఫలార్థినః । ససర్జచతదావిఘ్నగణంగణపతిఃప్రభుః॥ ౨౨ ॥ గణైస్సార్ధంనమస్కృత్యావ్యతిష్ఠత్తస్యచాగ్రతః। తదాప్రభృతిలోకేస్మిన్పూజయన్తిగణేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ దైత్యానాంధర్మవిఘ్నంచ

చకారాసౌగణేశ్వరః । ఏతద్వఃకథితంసర్వంస్కన్దాగ్రజసముద్భవమ్ ॥ ౨౪ ॥ య
పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాసుఖీభవేత్ ॥ ౨౫ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వినాయకోత్ప
త్తిర్నామ షడధిక శతతమోఽధ్యాయః

కాలీసముద్భవాదికథనమ్

ఋషయః ॥ నృత్యారమ్భఃకథంశమ్భోఃకిమర్థంవాయథాతథమ్ । వక్తుమ
ర్హసిచాస్మాకంశ్రుతస్కన్దాగ్రజోద్భవః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దారుకోఽసురసమ్భూ
తస్తపసాలబ్ధవిక్రమః । సూదయామాసకాలాగ్నిరివదేవాన్ద్విజోత్తమాః ॥ ౨ ॥ దా
రుకేణతదాదేవాస్తాడితాఃపీడితాభృశమ్ । బ్రహ్మాణంచతథేశానంకుమారంవిష్ణుమేవ
చ ॥ ౩ ॥ యమమిన్ద్రఞ్చసంప్రాప్యస్త్రీవధ్యఇతిచాసురః । స్త్రీరూపధారిభిస్తైస్తైర్విష్ణ్వా
ద్యైర్యుధిసంస్థితైః ॥ ౪ ॥ బాధితాస్తేనతేసర్వేబ్రహ్మాణంప్రాప్యవైద్విజాః । విజ్ఞా
ప్యతస్మైతత్సర్వంతేనసార్ధముమాపతిమ్ ॥ ౫ ॥ సమ్ప్రాప్యతుష్టువుస్సర్వేపితామ
హపురోగమాః । బ్రహ్మాప్రాప్యచదేవేశంప్రణమ్యబహుధానతః ॥ ౬ ॥ దారుణో
భగవాన్దారుఃపూర్వంతేనవినిర్జితాః । నిహత్యదారుకందైత్యంస్త్రీవధ్యంత్రాతుమ
ర్హసి ॥ ౭ ॥ విజ్ఞప్తింబ్రహ్మణశ్శ్రుత్వాభగవాన్భగనేత్రహా । దేవీమువాచదేవేశో
గిరిజాంప్రహసన్నివ ॥ ౮ ॥ భవతీంప్రార్థయామ్యద్యహితాయజగతాంశుభే
వధార్థందారుకస్యాస్యస్త్రీవధ్యస్యవరాననే ॥ ౯ ॥ అథసాతస్యవచనంనిశమ్యజగ
తోరణిః । వివేశదేహందేవస్యదేవేశీజన్మతత్పరా ॥ ౧౦ ॥ ఏకేనాంశేనదేవేశంప్ర
విష్టాదేవసత్తమమ్ । నవివేదతదాబ్రహ్మాదేవాశ్చేన్ద్రపురోగమాః ॥ ౧౧ ॥ గిరిజాం
పూర్వవచ్ఛమ్భోర్దృష్ట్వాపార్శ్వస్థితాంశుభామ్ । మాయయామోహితస్తస్యా
స్సర్వజ్ఞోపిచతుర్ముఖః ॥ ౧౨ ॥ సాప్రవిష్టాతనుంతస్యదేవదేవస్యపార్వతీ । కణ్ఠస్థేన
విషేణాస్యతనుంచక్రేతదాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ తాంచజ్ఞాత్వాతథాభూతాంతృతీయేనేక్ష
ణేనవై । ససర్జకాలీంకామారిఃకాలకణ్ఠీంకపర్దినీమ్ ॥ ౧౪ ॥ జాతాయదాకాలీమకాలక
ణ్ఠీంజాతాతదానీంవిపులాజయశ్రీః । దేవేతరాణామజయస్త్వసిద్ధాతుష్టిర్భవాన్యాః
పరమేశ్వరస్య ॥ ౧౫ ॥ జాతాంతదానీంసురసిద్ధసఙ్ఘాదృష్ట్వాభయాద్దుద్రువురగ్ని
కల్పామ్ । కాలీంగరాలజ్వృతకాలకణ్ఠీముపేన్ద్రపద్మోద్భవశక్రముఖ్యాః ॥ ౧౬ ॥ త
స్యైవజాతంనయనంలలాటేశీతాంశురేఖాచశిరస్యదగ్రా । కణ్ఠేకరాళంనిశితంత్రిశూ
లంకరేకరాళంచవిభూషణాని ॥ ౧౭ ॥ సార్ధందివ్యామ్బరాదేవ్యాస్సర్వాభరణభూ
షితాః । సిద్ధేన్ద్రసిద్ధాశ్చతథాపిశాచాజజ్ఞిరేపునః ॥ ౧౮ ॥ ఆజ్ఞయాదారు
కంతస్యాఃపార్వత్యాఃపరమేశ్వరీ । దానవంసూదయామాససూదయన్తంసురాధి

పాణి ॥ ౧౯ ॥ సంరమ్భాతిప్రసఙ్గాద్వై తస్యాస్సర్వమిదం జగత్ । క్రోధాగ్నినా చ విప్రేన్ద్రాస్సమ్బభూవ తదాతురమ్ ॥ ౨౦ ॥ భవోపి బాలరూపేణ శ్మశానే ప్రేతసఙ్కులే । రురోద మాయయా తస్యాః క్రోధాగ్నిం పాతుమీశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ తం దృష్ట్వా బాలమీశానం మాయయా తస్య మోహితా । ఉత్థాప్యాఘ్రాయ వక్షోజం స్తనం సా ప్రదదాద్ద్విజాః ॥ ౨౨ ॥ స్తనజేన తదా సార్ధం కోపమస్యాః పపౌ పునః । క్రోధేనానేన వై బాలః క్షేత్రాణాం రక్షకోభవత్ ॥ ౨౩ ॥ మూర్తయోష్టౌ చ తస్యాపి క్షేత్రపాలస్య ధీమతః । ఏవం వై తేన బాలేన కృతా సా క్రోధమూర్ఛితా ॥ ౨౪ ॥ కృతమస్యాః ప్రసాదార్థం దేవదేవేన తాణ్డవమ్ । సన్ధ్యాయాం సర్వభూతేన్ద్రైః ప్రేతైః ప్రీతేన శూలినా ॥ ౨౫ ॥ పీత్వా నృత్తామృతం శమ్భోరాకణ్ఠం పరమేశ్వరీ । ననర్త సా చ యోగిన్యః ప్రేతస్థానే యథాసుఖమ్ ॥ ౨౬ ॥ తత్ర సబ్రహ్మకా దేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాస్సమన్తతః । ప్రణేముస్తుష్టువుః కాలీం పునర్దేవీం చ పార్వతీమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తం తాణ్డవం శూలినః ప్రభోః । యోగానన్దేన చ విభోస్తాణ్డవం చేతి చాపరే ॥ ౨౮ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే కాలీసముద్భవాది
కథనం నామ సప్తాధిక శతతమోధ్యాయః.

॥ ఉపమన్యూపాఖ్యానమ్. ॥

ఋషయః ॥ పురోపమన్యునా సూత గాణపత్యం మహేశ్వరాత్ । క్షీరార్ణవః కథం లబ్ధో వక్తుమర్హసి సామ్ప్రతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ ఏవం కాలీముపాలభ్య గతే దేవే త్రియమ్బకే । ఉపమన్యుస్సమభ్యర్చ్య తపసా లబ్ధవాన్ఫలమ్ ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురితి ఖ్యాతో మునిశ్చ ద్విజసత్తమాః । కుమార ఇవ తేజస్వీ క్రీడమానో యదృచ్ఛయా ॥ ౩ ॥ కదాచిత్క్షీరమల్పం చ పీతవాన్మాతులాశ్రమే । ఈర్ష్యయా మాతులసుతో హ్యపిబత్క్షీరముత్తమమ్ ॥ ౪ ॥ పీత్వా స్థితం యథాకామం దృష్ట్వా ప్రోవాచ మాతరమ్ । మాతర్మాతర్మహాభాగే మమ దేహి తపస్విని ॥ ౫ ॥ గవ్యం క్షీరమతిస్వాదు నాల్పముష్ణం నమామ్యహమ్ ॥ సూతః ॥ ఉపలాలితైవం పుత్రేణ పుత్రమాలిఙ్గ్య సాదరమ్ ॥ ౬ ॥ దుఃఖితా విలలాపార్తా స్మృత్వా నైర్ధన్యమాత్మనః । స్మృత్వా స్మృత్వా పునః క్షీరముపమన్యురపి ద్విజాః ॥ ౭ ॥ దేహి దేహీతి తామాహ రోదమానో మహాద్యుతిః । ఉఞ్ఛవృత్త్యార్జితాన్బీజాన్స్వయం పిష్ట్వా చ సా తదా ॥ ౮ ॥ బీజపిష్టం తదాలోడ్య తోయేన కలభాషిణీ । ఏహ్యేహి మమ పుత్రేతి సామపూర్వం తతస్సుతమ్ ॥ ౯ ॥ ఆలిఙ్గ్యాదాయ దుఃఖార్తా ప్రదదౌ కృత్రిమం పయః । పీత్వా చ కృత్రిమం క్షీరం మాత్రా దత్తం ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౦ ॥ నైతత్క్షీరమితి ప్రాహ మాతరం చాతివిహ్వలః । దుఃఖితా సా తదా ప్రాహ సమ్ప్రేక్ష్యాఘ్రాయ మూర్ధని ॥ ౧౧ ॥ సమ్మార్జ్య నేత్రే పుత్రస్య కరాభ్యాం క

మలాయతే । తటినీరత్నపూర్ణాస్తే స్వర్గపాతాళగోచరాః ॥ ౧౨ ॥ భాగ్యహీనా
నపశ్యన్తిభక్తిహీనాశ్చయేశివే । రాజ్యంస్వర్గంచమోక్షంచభోజనంక్షీరసమ్భవ
మ్ ॥ ౧౩ ॥ నలభన్తేప్రియాణ్యేషాంనోతుష్యతిసదాశివః । భవప్రసాదజంసర్వం
నాన్యదేవప్రసాదజమ్ ॥ ౧౪ ॥ అన్యదేవేషునిరతాదుఃఖార్తావిభ్రమన్తిచ । క్షీరం
తత్రకుతోస్మాకంమహాదేవోనపూజితః ॥ ౧౫ ॥ పూర్వజన్మనియద్దత్తంశివ
ముద్దిశ్యవైసుత । తదేవలబ్ధంనాన్యత్తువిష్ణుముద్దిశ్యవాప్రభుమ్ ॥ ౧౬ ॥
నిశమ్యవచనంమాతురుపమన్యుర్మహాద్యుతిః । బాలోపిమాతరంప్రాహప్రణిపత్యతప
స్వినీమ్ ॥ ౧౭ ॥ త్యజశోకంమహాభాగేమహాదేవోస్తిచేత్క్వచిత్ । చిరాద్వాబహ్వ
చిరాద్వాపిక్షీరోదంసాధయామ్యహమ్ ॥ ౧౮ ॥ సూతః ॥ తాంప్రణమ్యైవము
క్త్వాసతపఃకర్తుంప్రచక్రమే । తమాహమాతాసుశుభంకుర్వితిసుతరాంసుతమ్ ॥ ౧౯ ॥
అనుజ్ఞాతస్తయాతత్రతపస్తేపేసుదుస్తరమ్ । హిమవత్పర్వతంప్రాప్యవాయుభక్షస్స
మాహితః ॥ ౨౦ ॥ తపసాతస్యవిప్రస్యవిధూపితమభూజ్జగత్ । ప్రణమ్యాహుస్తతస్స
ర్వేహరయేదేవసత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ శ్రుత్వాతేషాంతదావాక్యంభగవాన్పురుషోత్త
మః । కిమిదంత్వితిసఞ్చిన్త్యజ్ఞాత్వాతత్కారణంచసః ॥ ౨౨ ॥ జగామమన్దరంతూ
ర్ణంమహేశ్వరదిదృక్షయా । దృష్ట్వాదేవంప్రణమ్యైవంప్రోవాచేదంకృతాఞ్జలిః ॥ ౨౩ ॥
భగవన్బ్రాహ్మణఃకశ్చిదుపమన్యురితిశ్రుతః । క్షీరార్థమదహత్సర్వంతపసాతంనివా
రయ ॥ ౨౪ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేదేవఃపినాకీపరమేశ్వరః । శక్రరూపంసమాస్థాయగ
న్తుంచక్రేమతింతదా ॥ ౨౫ ॥ అథజగామమునేస్తుతపోవనంగజవరేణసితేనసదాశివః ।
సహసురాసురసిద్ధమహోరగైరమరరాజతనుంస్వయమాస్థితః ॥ ౨౬ ॥ సహైవచా
రుహ్యతదాద్విపన్తంప్రగృహ్యబాలవ్యజనంవివస్వాన్ । వామేనశచ్యాసహితఃసురే
న్ద్రఃకరేణచాన్యేనసితాతపత్రమ్ ॥ ౨౭ ॥ రరాజభగవాన్సోమశ్శక్రరూపీసదాశి
వః । సితాతపత్రేణయథాచన్ద్రబిమ్బేనమన్దరః ॥ ౨౮ ॥ ఆస్థాయైవంహిశక్రస్యస్వ
రూపంపరమేశ్వరః । జగామానుగ్రహంకర్తుముపమన్యోస్తదాశ్రమమ్ ॥ ౨౯ ॥
తందృష్ట్వాపరమేశానంశక్రరూపధరంశివమ్ । ప్రణమ్యశిరసాప్రాహమునిర్మునివరా
స్స్వయమ్ ॥ ౩౦ ॥ పావితశ్చాశ్రమశ్చాయంమమదేవేశ్వరస్స్వయమ్ । ప్రాప్త
శ్శక్రోజగన్నాథోభగవాన్భానునాప్రభుః ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్త్వాస్థితంవీక్ష్యకృతాఞ్జ
లిపుటంద్విజమ్ । ప్రాహగమ్భీరయావాచాశక్రరూపధరోహరః ॥ ౩౨ ॥ తుష్టోస్మి
తేవరంబ్రూహితపసానేనసువ్రత । దదామిచేప్సితాన్సర్వాన్ధౌమ్యాగ్రజమహామ
తే ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తస్తదాతేనశక్రేణమునిసత్తమః । వరయామిశివేభక్తిమిత్యువా
చకృతాఞ్జలిః ॥ ౩౪ ॥ తతోనిశమ్యవచనంమునేఃకుపితవత్ప్రభుః । ప్రాహసవ్యగ్ర
మీశానశ్శక్రరూపధరస్స్వయమ్ ॥ ౩౫ ॥ మాంనజానాసిదేవర్షేదేవరాజానమీశ్వర
మ్ । త్రైలోక్యాధిపతింశక్రంసర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ మద్భక్తోభవవిప్రర్షే

మామేవార్చయసర్వదా । దదామిసర్వంభద్రంతేత్యజరుద్రంచసద్గుణమ్ ॥ ౩౭ ॥
సూతః ॥ తతశ్శక్రస్యవచనంశ్రుత్వాశ్రోత్రవిదారణమ్ । ఉపమన్యురిదంప్రాహజప
న్పఞ్చాక్షరంశుభమ్ ॥ ౩౮ ॥ మన్యేశక్రస్యరూపేణనూనమత్రాగతస్స్వయమ్ । క
ర్తుందైత్యాధమఃకశ్చిద్ధర్మవిఘ్నంచనాన్యథా ॥ ౩౯ ॥ త్వమేవకథితంసర్వంభవనిన్దా
రతేనవై । ప్రసఙ్గాద్దేవదేవస్యనిర్గుణత్వంమహాత్మనః ॥ ౪౦ ॥ బహునాత్రకిముక్తే
నమయాద్యానుమితంమహత్ । భవాన్తరకృతంపాపంశ్రుత్వానిన్దాభవస్యతు ॥ ౪౧ ॥
శ్రుత్వానిన్దాంభవస్యాథతత్క్షణాదేవసన్త్యజేత్ । స్వదేహంతంనిహత్యాశుశివలో
కంసగచ్ఛతి ॥ ౪౨ ॥ యోవాచోత్పాటయేజ్జిహ్వాంశివనిన్దారతస్యతు । శ్రీస్సప్తకు
లముద్ధృత్యశివలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౪౩ ॥ ఆస్తాంతావన్మమేచ్ఛాయాక్షీరంప్రతిసురా
ధమమ్ । నిహత్యత్వాంశివాస్త్రేణత్యజామ్యేతత్కళేబరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పురామా
త్రాతుకథితంతథ్యమేవనసంశయః । పూర్వజన్మనిచాస్మాభిరపూజితఇతిప్రభుః ॥ ౪౫ ॥
ఏవముక్త్వాతుతందేవముపమన్యురభీతవత్ । శక్రంచక్రేమతింహన్తుమథర్వాస్త్రేణ
మన్త్రిత్ ॥ ౪౬ ॥ భస్మాధారాన్మహాతేజాభస్మముష్టింప్రగృహ్యచ । అథర్వా
స్త్రంతతస్తస్మైససర్జచననాదచ ॥ ౪౭ ॥ దగ్ధుంస్వదేహమాగ్నేయీంధ్యాత్వా
వైధారణాంతదా । అతిష్ఠచ్చమహాతేజాశ్శుష్కేన్ధనమివావ్యయః ॥ ౪౮ ॥ ఏవం
వ్యవసితేవిప్రేభగవాన్భగనేత్రహా । వారయామాససౌమ్యేనధారణాన్తస్యయోగి
నః ॥ ౪౯ ॥ అథర్వాస్త్రంతదాతస్యసంహృతంచన్ద్రికేణతు । కాలాగ్నిసదృశం
చేదంనియోగాన్నన్దినస్తథా ॥ ౫౦ ॥ స్వరూపమేవభగవానాస్థాయపరమేశ్వరః ।
దర్శయామాసవిప్రాయబాలేన్దుకృతశేఖరమ్ ॥ ౫౧ ॥ క్షీరధారాసహస్రంచక్షీరో
దార్ణవమేవచ । దధ్యాదేరర్ణవంచైవఘృతోదార్ణవమేవచ ॥ ౫౨ ॥ ఫలార్ణవంచ
బాలస్యభక్ష్యభోజ్యార్ణవంతథా । అపూపగిరయశ్చైవతథాతిష్ఠన్సమన్తతః ॥ ౫౩ ॥
ఉపమన్యుమువాచసస్మితోభగవాన్బన్ధుజనైస్సమావృతమ్ । గిరిజామవలోక్యసస్మి
తాంసఘృణంప్రేక్ష్యతుతంతదాఘృణీ ॥ ౫౪ ॥ భుఙ్క్ష్వభోగాన్యథాకామంబాన్ధ
వైఃపశ్యవత్సమే । ఉపమన్యోమహాభాగతవామ్బైషాహిపార్వతీ ॥ ౫౫ ॥ మయా
పుత్రీకృతోస్యద్యదత్తఃక్షీరోదధిస్తథా । మధునశ్చార్ణవశ్చైవదధ్యశ్చార్ణవఏవచ ॥
ఆజ్యోదనార్ణవశ్చైవఫలలేహ్యార్ణవస్తథా । అపూపగిరయశ్చైవభక్ష్యభోజ్యార్ణవః
పునః ॥ ౫౭ ॥ పితాతవమహాదేవఃపితావైజగతాంమునే । మాతాతవమహాభాగా
జగన్మాతానసంశయః ॥ ౫౮ ॥ అమరత్వంమయాదత్తంగాణపత్యంచశాశ్వతమ్ ।
వరాన్వరయదాస్యామినాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౫౯ ॥ ఏవముక్త్వామహాదేవఃకరా
భ్యాముపగృహ్యతమ్ । ఆఘ్రాయమూర్ధ్నివిభుర్దదౌదేవ్యాస్తదాభవః ॥ ౬౦ ॥
దేవీతనయమాలోక్యదదౌతస్మైగిరీన్ద్రజా । యోగైశ్వర్యంతదాతుష్టాబ్రహ్మవిద్యాం

ద్విజోత్తమాః ॥ ౬౧ ॥ సోపిలబ్ధ్వావరంతస్యాఃకుమారత్వంచసర్వదా । తుష్టావ
చమహాదేవంహర్షగద్గదయాగిరా ॥ ౬౨ ॥ వరయామాసచతదావరేణ్యంవిరజే
క్షణమ్ । కృతాఞ్జలిపుటోభూత్వాప్రణిపత్యపునఃపునః ॥ ౬౩ ॥ ప్రసీదదేవదేవేశ
త్వయిచావ్యభిచారిణి । శ్రద్ధాచైవమహాదేవసాన్నిధ్యంచైవసర్వదా ॥ ౬౪ ॥ ఏవ
ముక్తస్తదాతేనప్రహసన్నివశఙ్కరః । దత్వేప్సితంహివిప్రాయ తత్రైవాన్తరధీ
యత ॥ ౬౫ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉపమన్యూపాఖ్యా
నం నామ అష్టాధికశతతమోధ్యాయః.

॥ ఉపమన్యుకృతశ్రీకృష్ణస్యశైవదీక్షా. ॥

ఋషయః॥ దృష్టస్సోవాసుదేవేనకృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా । ధౌమ్యాగ్రజస్తతో
లబ్ధందివ్యంపాశుపతంవ్రతమ్ ॥ ౧ ॥ కథంలబ్ధంతదాజ్ఞానంతస్మాత్కృష్ణేనధీమతా ।
వక్తుమర్హసితాంసూతకథాంపాతకనాశినీమ్ ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ స్వేచ్ఛయాహ్యవ
తీర్ణోపివాసుదేవస్సనాతనః । నిన్దయన్నేవమానుష్యందేహశుద్ధించకారసః ॥ ౩ ॥
పుత్రార్థంభగవాంస్తత్రతపస్తప్తుంజగామచ । ఆశ్రమంచోపమన్యోర్వైదృష్టవాంస్త
త్రంమునిమ్ ॥ ౪ ॥ నమశ్చకారతందృష్ట్వాధౌమ్యాగ్రజమహోద్విజాః। బహుమా
నేనవైకృష్ణస్త్రిఃకృత్వావైప్రదక్షిణమ్ ॥ ౫ ॥ తస్యావలోకనాదేవమునేఃకృష్ణస్యధీ
మతః । నష్టమేవమలంసర్వంకాయజంకర్మజంతథా॥ ౬ ॥ భస్మనోద్ధూళనంకృత్వా
ఉపమన్యుర్మహాద్యుతిః । తమగ్నిరితివిప్రేన్ద్రాశివాయురిత్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౭ ॥ ది
వ్యంపాశుపతంజ్ఞానంప్రదదౌప్రీతమానసః । మునేఃప్రసాదాన్మాన్యస్సకృష్ణఃపాశు
పతేద్విజాః ॥ ౮ ॥ తపసాత్వేకవర్షాన్తేదృష్ట్వాదేవంమహేశ్వరమ్ । సామ్బంసగ
ణమవ్యగ్రంలబ్ధవాన్పుత్రమాత్మనః ॥ ౯ ॥ తదాప్రభృతితంకృష్ణంమునయస్సంశితవ్ర
తాః।దివ్యాఃపాశుపతాస్సర్వేతస్థుస్సంవృత్యసర్వదా ॥ ౧౦ ॥అన్యంచకథయిష్యామి
ముక్త్యర్థంప్రాణినాంసదా। సౌవర్ణంమేఖలాంకృత్వాఆధారండణ్డధారణమ్॥ ౧౧॥
సౌవర్ణంపిణ్డికంచాపివ్యజనందణ్డమేవచ । నరైస్స్త్రియాథవాకార్యంమషీభాజనలేఖి
నీమ్॥ ౧౨ ॥ క్షురాకర్తరికాచాపిఅథపాత్రంతథాపివా । పాశుపతాయదాతవ్యం
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహైః ॥ ౧౩ ॥ సౌవర్ణంరాజతంవాపితామ్రంవాథనివేదయేత్।ఆ
త్మవిత్తానుసారేణయోగినంపూజయేద్బుధః ॥ ౧౪ ॥ తేసర్వేపాపసంయుక్తాస్సమ
స్తకులసంయుతాః। యాన్తిరుద్రపదందివ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౫ ॥ తస్మా
దనేనదానేనగృహస్థోముచ్యతేభవాత్ । యోగినాంసమ్ప్రదానేనశివఃక్షిప్రంప్ర

సీదతి ॥ ౧౬ ॥ రాజ్యంపుత్రంధనంభవ్యమశ్వంయానమథాపివా । సర్వస్వంవా పిదాతవ్యంయదీచ్ఛేన్మోక్షముత్తమమ్ ॥ ౧౭ ॥ అథశ్రీవేణశరీరేణధ్రువంసాధ్యం ప్రయత్నతః । భవ్యంపాశుపతంనిత్యంసంసారార్ణవతారకమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఏతద్వః కథితంసర్వంసక్షేపాన్నచసంశయః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపివిష్ణులోకంసగ చ్ఛతి॥ ౧౯ ॥ * * * * * * *

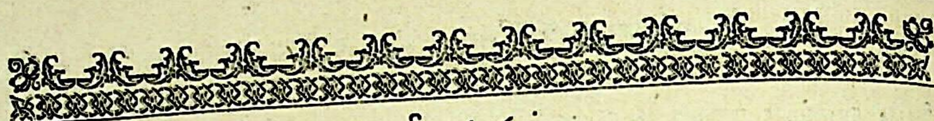
ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉపమన్యుకృతశ్రీకృష్ణస్య శైవదీక్షాకథనంనామ నవాధిక శతతమోధ్యాయః.

సమాప్తోయం శ్రీలిఙ్గపురాణ పూర్వభాగః

పరమేశ్వరార్పణమస్తు.

శుభం.భవతు.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమస్సదాశివాయ.

శ్రీలిఙ్గపురాణోత్తరభాగప్రారమ్భః.

శ్రీశ్రీవిష్ణుభక్తకౌశికోపాఖ్యానమ్.

ఋషయః ॥ కృష్ణస్తువ్యతికే నేహ సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః। వక్తుమర్హసి చాస్మా
కం సూత సర్వార్థవిద్భవాన్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పురా పృష్టో మహాతేజా మార్కణ్డే
యో మహామునిః। అమ్బరీషేణ విప్రేన్ద్రాస్తద్వదామి యథాతథమ్ ॥ ౨ ॥ అమ్బరీ
షః ॥ మునే సమస్తధర్మాణాం పారగస్త్వం మహామతే। మార్కణ్డేయ పురాణోఽసి
పురాణార్థవిశారదః ॥ ౩ ॥ నారాయణకథాం దివ్యాం ధర్మాణాం శ్రేష్ఠముత్తమమ్।
తత్కిం బ్రూహి మహాప్రాజ్ఞ భక్తానామిహ సువ్రత ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ తస్య తద్వచ
నం శ్రుత్వా సముత్థాయ కృతాఞ్జలిః। స్మరన్నారాయణం దేవం కృష్ణమచ్యుతమవ్యయ
మ్ ॥ ౫ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ శృణు భూప యథా న్యాయం పుణ్యం నారాయణాత్మక
మ్। స్మరణం పూజనం చైవ ప్రణామో భక్తిపూర్వకమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రత్యేకమశ్వమేధస్య
యజ్ఞస్య సమముచ్యతే। యఏకః పురుషశ్శ్రేష్ఠః పరమాత్మా జనార్దనః ॥ ౭ ॥ యస్మా
ద్బ్రహ్మా తతస్సర్వం సమాశ్రిత్యైవ ముచ్యతే। ధర్మమేకం ప్రవక్ష్యామి యద్దృష్టం విది
తం మయా ॥ ౮ ॥ పురా త్రేతాయుగే కశ్చిత్కౌశికో నామ వై ద్విజః। వాసుదేవప
రో నిత్యం సామగానరతస్సదా ॥ ౯ ॥ భోజనాసనశయ్యాసు సదా తద్గతమానసః।
ఉదారచరితం విష్ణోర్గాయమానః పునః పునః ॥ ౧౦ ॥ విష్ణోస్స్థలం సమాసాద్య హరేః క్షే
త్రమనుత్తమమ్। అగాయత హరిం తత్ర తాళవర్ణలయాన్వితమ్ ॥ ౧౧ ॥ మూర్ఛ
నాస్వరయోగేన శ్రుతిభేదేన భేదితమ్। భక్తియోగం సమాపన్నో భిక్షామాత్రం హి త
త్ర వై ॥ ౧౨ ॥ తత్రైనం గాయమానం చ దృష్ట్వా కశ్చిద్ద్విజస్తదా। పద్మాక్ష ఇతి వి
ఖ్యాతస్తస్మై చాన్నం దదౌ తదా ॥ ౧౩ ॥ సకుటుమ్బో మహాతేజా హ్యుష్ణమన్నం హి
తత్ర వై। కౌశికో హి తదా హృష్టో గాయన్నాస్తే హరిం ప్రభుమ్ ॥ ౧౪ ॥ శృణ్వన్నా
స్తే స పద్మాఖ్యః కాలే కాలే విసర్జితః। కాలయోగేన సమ్ప్రాప్తాః శిష్యా వై కౌశికస్య
చ ॥ ౧౫ ॥ సప్త రాజన్యవైశ్యానాం విప్రాణాం కులసమ్భవాః। గానవిద్యాధికాశ్శు
ద్ధా వాసుదేవపరాయణాః ॥ ౧౬ ॥ తేషామపి తథా న్నాద్యం పద్మాక్షః ప్రదదౌ స్వ
యమ్। శిష్యైశ్చ సహితో నిత్యం కౌశికో హృష్టమానసః ॥ ౧౭ ॥ విష్ణుస్థలే హరిం త
త్ర ఆస్తే గాయన్యథావిధి। తత్రైవ మాళవో నామ వైశ్యో విష్ణుపరాయణః ॥ ౧౮

దీపమాలాం హరేర్నిత్యం కరోతి ప్రీతిమానసః । మాలవీ నామ భార్యా చ తస్య నిత్యం పతివ్రతా ॥ ౧౯ ॥ గోమయేన సమాలిప్య హరేః క్షేత్రం సమన్తతః । భర్త్రా సహాస్తే సుప్రీతా శృణ్వతీ గానముత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ కుశస్థలాత్సమాపన్నా బ్రాహ్మణాస్సంశితవ్రతాః । పఞ్చాశద్వై సమాపన్నా హరేర్గానార్థముత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ సాధయన్తో హి కార్యాణి కౌశికస్య మహాత్మనః । జ్ఞానవిద్యార్థతత్త్వజ్ఞాశ్శృణ్వన్తో హ్యవసంస్థితే ॥ ఖ్యాతమాసీత్తదా తస్య గానం వై కౌశికస్య తత్ । శ్రుత్వా రాజా సమభ్యేత్య కళిఙ్గో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౩ ॥ కౌశికాద్య గణైస్సార్ధం గాయస్వేహ చ మాం పునః । శృణుధ్వం చ తథా యూయం కుశస్థలజనా అపి ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా కౌశికః ప్రాహ రాజానం సాన్త్వయా గిరా । న జిహ్వా మే మహారాజ న్వాణీ చ మమ సర్వదా ॥ ౨౫ ॥ హరేరన్యఃపీష్టం వా స్తౌతి నైవ చ వక్ష్యతి । ఏవముక్తే తు తచ్ఛిష్యో వాసిష్ఠో గౌతమో హరిః ॥ ౨౬ ॥ సారస్వతస్తథా చిత్రశ్చిత్రమాల్యస్తథా శిశుః । ఊచుస్తే పార్థివం తద్వద్యథా ప్రాహ చ కౌశికః ॥ ౨౭ ॥ శ్రావకాస్తే తథా ప్రోచుః పార్థివం విష్ణుతత్పరాః । శ్రోత్రాణీమాని శృణ్వన్తి హరేరన్యం న పార్థివ ॥ ౨౮ ॥ గానకీర్తిం వయం తస్య శృణుమో నాన్యం న చ స్తుతమ్ । తచ్ఛ్రుత్వా పార్థివో రుష్టో గాయతామితి చాబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥ స్వభృత్యాన్బ్రాహ్మణా హ్యేతే కీర్తిం శృణ్వన్తి మే యథా । న శృణ్వన్తి కథం తస్మాద్గాయమానే సమన్తతః ॥ ౩౦ ॥ ఏవముక్తాస్తథా భృత్యా జగుః పార్థివముత్తమమ్ । నిరుద్ధమార్గా విప్రాస్తే గానే వృత్తే సుదుఃఖితాః ॥ ౩౧ ॥ కాష్ఠశఙ్కుభిరన్యోన్యం శ్రోత్రాణి పిదధుర్ద్విజాః । కౌశికాద్యాశ్చ తాం జ్ఞాత్వా మనోవృత్తిం నృపస్య వై ॥ ౩౨ ॥ ప్రసహ్యాస్మాంస్తు గాయేత స్వగానే సౌ నృపస్థితః । ఇతి ప్రాస్సునియతా జిహ్వాగ్రం చిచ్ఛిదుః క్షురైః ॥ ౩౩ ॥ తతో రాజా సుసఙ్క్రుద్ధస్స్వదేశాత్తాన్న్యవాసయత్ । ఆదాయ సర్వం విత్తం చ తతస్తే జగ్మురుత్తరామ్ ॥ ౩౪ ॥ దిశమాసాద్య కాలేన కాలధర్మేణ యోజితాః । తానాగతాన్యమో దృష్ట్వా కిం కర్తవ్యమితి స్మహ ॥ ౩౫ ॥ చేష్టితం తత్క్షణే రాజన్విస్మే ప్రాహ సురాధిపాన్ । కౌశికాదీన్ద్విజానద్య వాసయధ్వం యథాసుఖమ్ ॥ ౩౬ ॥ గానయోగేన యో నిత్యం పూజయన్తి జనార్దనమ్ । తానానయత భద్రం వో యది దేవత్వమిచ్ఛథ ॥ ౩౭ ॥ ఇత్యుక్తా లోకపాలాస్తే కౌశికేతి పునః పునః । మాళవేతి తథా కేచిత్పద్మాక్షేతి తథాపరే ॥ ౩౮ ॥ క్రోశమానాస్సమభ్యేత్య తానాదాయ విహాయసా । బ్రహ్మలోకం గతాశ్శీఘ్రం ముహూర్తేనైవ తే సురాః ॥ ౩౯ ॥ కౌశికాదీంస్తతో దృష్ట్వా బ్రహ్మా లోకపితామహః । ప్రత్యుద్గమ్య యథాన్యాయం స్వాగతేనాభ్యపూజయత్ ॥ ౪౦ ॥ తతః కోలాహలశ్చాభూదతిగౌరవముల్బణమ్ । బ్రహ్మణా చరితం దృష్ట్వా దేవానాం నృపసత్తమ ॥ ౪౧ ॥ హిరణ్యగర్భో భగవాంస్తాన్నివార్య సురోత్తమాన్ । కౌశికాదీన్సమాదాయ మునీన్ద్రైస్సమావృతః ॥ ౪౨ ॥ విష్ణులోకం యయౌ శీఘ్రం వాసుదేవపరాయణః । తత్ర నారాయ

ణో దేవశ్శ్వేతద్వీపనివాసిభిః॥ ౪౩ ॥ జ్ఞానయోగేశ్వరైస్సిద్ధైర్విష్ణుభక్తైస్సమాహి
తైః । నారాయణసమైర్దివ్యైశ్చతుర్బాహుధరైశ్శుభైః॥ ౪౪॥ విష్ణుచిహ్నసమాప
న్నైర్దీప్యమానైరకల్మషైః । అష్టాశీతిసహస్రైశ్చ సేవ్యమానో మహాజనైః॥ ౪౫॥
అస్మాభిర్నారదాద్యైశ్చ సనకాద్యైరకల్మషైః। భూతైర్నానావిధైశ్చైవ దివ్యస్త్రీ
భిస్సమన్తతః॥ ౪౬ ॥ సేవ్యమానోథ మధ్యే వై సహస్రద్వారసంవృతే। సహస్రయో
జనాయామే దివ్యే మణిమయే శుభే॥ ౪౭ ॥ విమానే విమలే చిత్రే భద్రపీఠాసనే హరిః॥
లోకకార్యప్రసక్తానాం దత్తదృష్టిశ్చ మాధవః ॥ ౪౮ ॥ తస్మిన్కాలేథ భగవాన్కౌశి
కాద్యైశ్చ సంవృతః । ఆగమ్య ప్రణిపత్యాగ్రే తుష్టావ గరుడధ్వజమ్ ॥ ౪౯ ॥ తతోవి
లోక్య భగవాన్హరిర్నారాయణః ప్రభుః। కౌశికేత్యాహ సంప్రీత్యా తాన్సర్వాం
శ్చ యథాక్రమమ్॥ ౫౦ ॥ జయఘోషో మహానాసీన్మహాశ్చర్యే సమాగతే । బ్రహ్మో
ణమాహ విశ్వాత్మా శృణు బ్రహ్మన్మయోదితమ్ ॥ ౫౧ ॥ కౌశికస్య ఇమే విప్రాస్సాధ్య
సాధనతత్పరాః । హితాయ సమ్ప్రవృత్తా వై కుశస్థలనివాసినః ॥ ౫౨ ॥ మత్కీర్తి
శ్రవణే యుక్తా జ్ఞానతత్త్వార్థకోవిదాః । అనన్యదేవతాభక్తాస్సాధ్యా దేవా భవన్త్వి
మే ॥ ౫౩ ॥ మత్సమీపే తథాన్యత్ర ప్రవేశం దేహి సర్వదా । ఏవముక్త్వా పునర్దేవః కౌ
శికం ప్రాహ మాధవః ॥ ౫౪ ॥ స్వశిష్యైస్త్వం మహాప్రాజ్ఞ దిగ్బద్ధో భవ మే సదా ।
గణాధిపత్యమాపన్నో యత్రాహం త్వం సమాస్వ వై॥ ౫౫ ॥ మాళవం మాళవీం చైవం
ప్రాహ దామోదరో హరిః । మమ లోకే యథాకామం భార్యయా సహ మాళవ॥ ౫౬॥
దివ్యరూపధరశ్శ్రీమాఞ్ఛృణ్వన్గానమిహాధిపః। ఆస్వ నిత్యం యథాకామం యావల్లో
కా భవన్తి వై॥ ౫౭ ॥ పశ్చాత్తుమాహ భగవాన్ధనదో భవ మాధవః । ధనానామీశ్వరో
భూత్వా యథాకాలం హి మాం పునః॥ ౫౮ ॥ ఆగమ్య దృష్ట్వా మాం నిత్యం కురు రాజ్యం
యథాసుఖమ్ । ఏవముక్త్వా హరిర్విష్ణుర్బ్రాహ్మణమిదమబ్రవీత్ ॥ ౫౯ ॥ కౌశికస్యా
స్య గానేన యోగనిద్రా చ మే గతా। విష్ణుస్థలే చ మాం స్తౌతి శిష్యైరేష సమన్తతః॥ ౬౦॥
రాజ్ఞా నిరస్తః క్రూరేణ కలిఙ్గేన మహీయసా। స జిహ్వాచ్ఛేదనం కృత్వా హరేర్నాన్యం కథం
చన॥ ౬౧॥ న స్తోష్యామీతి నియతః ప్రాప్తోసౌ మమ లోకతామ్ । ఏతే చ విప్రా నియతా
మమ భక్తా యశస్వినః ॥ ౬౨ ॥ శ్రోత్రచ్ఛిద్రమథాహత్య శఙ్కుభిర్వై పరస్పరమ్।
శ్రోష్యామో నైవ చాన్యద్వై హరేః కీర్తిమితి స్మ హ ॥ ౬౩ ॥ ఏతే విప్రాశ్చ దేవత్వం
మమ సాన్నిధ్యమేవ చ । మాళవో భార్యయా సార్ధం మత్క్షేత్రం పరిమృజ్య వై ॥ ౬౪॥
దీపమాలాదిభిర్నిత్యమభ్యర్చ్య సతతం హి మామ్ । గానం శృణోతి నియతో మత్కీ
ర్తిరచితాన్వితమ్ ॥ ౬౫॥ తేనాసౌ ప్రాప్తవాన్లోకం మమ బ్రహ్మ సనాతనమ్ । పద్మో
త్థోసౌ దదా భోజ్యం కౌశికస్య మహాత్మనః॥ ౬౬॥ ధనేశత్వమవాప్తోసౌ మమ సాన్నిధ్య
మేవ చ।ఏవముక్త్వా హరిస్తత్ర సమాజే లోకపూజితః॥ ౬౭॥తస్మిన్క్షణే సమాపన్నా

ధురాక్షరపేశలైః। విపఞ్చీగుణతత్త్వజ్ఞైర్గాన్ధర్వవిద్యావిశారదైః॥౧౮॥మన్దంమన్దస్మితాదేవీవిచిత్రాభరణాన్వితా। గాయమానాసమాయాతా లక్ష్మీర్విష్ణుపరిగ్రహా॥౧౯॥ వృతాసహస్రకోటీభిరఙ్గనాభిస్సమన్తతః । తతోగణాధిపాదృష్ట్వా భుసుణ్డీపరిఘాయుధాః ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మాదీంస్తర్జయన్తస్తేమునీన్దేవాన్సమన్తతః । ఉత్సారయన్తస్సంహృష్టాధిష్ఠితాః పర్వతోపమాః ॥ ౨౧ ॥ సర్వేవయంహినిర్యాతాస్సార్ధంవైబ్రహ్మణాసురైః । తస్మిన్క్షణేసమాహూతస్తుమ్బురుర్మునిసత్తమః ॥ ౨౨ ॥ ప్రవివేశసమీపంవైదేవ్యాదేవస్యచైవహి । తత్రాసీనోయథాయోగంనానామూర్ఛాసమన్వితమ్ ॥ ౨౩ ॥ జగౌకలపదంహృష్టోవిపఞ్చీంచాభ్యవాదయత్ । నానారత్నసమాయుక్తైర్దివ్యైరాభరణోత్తమైః ॥ ౨౪ ॥ దివ్యమాల్యైస్తథాశుభ్రైః పూజితోమునిసత్తమః । నిర్గతస్తుమ్బురుర్హృష్టోఅన్యేచఋషయస్సురాః॥ ౨౫ ॥ దృష్ట్వాసమ్మానితంయాన్తంయథాయోగమరిన్దమ । నారదోథమునిర్దృష్ట్వాతుమ్బురోస్సత్క్రియాంహరేః॥ ౨౬ ॥ శోకావిష్టేనమనసాసన్తప్తహృదయేక్షణః। చిన్తామాపేదివాంస్తత్రశోకమూర్ఛాకులాత్మకః ॥ ౨౭ ॥ కేనాహంహిహరేర్యాస్యేయోగందేవీసమీపతః । అహోతుమ్బురుణాప్రాప్తంధిఙ్మాంమూఢంవిచేతసమ్ ॥ ౨౮ ॥ మోహంహరేస్సన్నికాశంభూతైర్నిర్యాతితఃకథమ్। జీవన్యాస్యామికుత్రాహమహోతుమ్బురుణాకృతమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇతిసఞ్చిన్తయన్విప్రస్తపఆస్థితవాన్మునిః। దివ్యంవర్షసహస్రంతునిరుచ్ఛ్వాససమన్వితః॥ ౩౦ ॥ ధ్యాయన్విష్ణుమథాధ్యాస్తేతుమ్బురోస్సత్క్రియాంస్మరన్ । రోదమానోముహుర్విద్వాన్ధిఙ్మామితిచచిన్తయన్॥ ౩౧ ॥ తత్రయతత్కృతవాన్విష్ణుస్తచ్ఛృణుష్వనరాధిప ॥ ౩౨ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శ్రీవిష్ణుమాహాత్మ్యే
కౌశికోపాఖ్యానంనామ ప్రథమోధ్యాయః.

శ్రీగానమహిమా.

మార్కణ్డేయః॥తతోనారాయణోదేవస్తస్మైసర్వంప్రదాయవై। కాలయోగేనవిశ్వాత్మాసమంచక్రేథతుమ్బురోః ॥ ౧ ॥ నారదంమునిశార్దూలమేవంవృత్తమభూత్పురా । నారాయణస్యగీతానాంగానంశ్రేష్ఠంపునఃపునః ॥ ౨ ॥ గానేనారాధితోవిష్ణుస్సత్కీర్తింజ్ఞానవర్చసీ । దదాతితుష్టింస్థానంచయథాసౌకౌశికస్యవై॥౩॥ పద్మాతుప్రభృతీనాంచసంసిద్ధింప్రదదౌహరిః । తస్మాత్త్వయామహారాజ విష్ణుక్షేత్రేవిశేషతః॥ ౪ ॥ అర్చనంగాననృత్యాద్యంవాద్యోత్సవసమన్వితమ్। కర్తవ్యంవిష్ణుభక్తైర్హిపురుషైరనిశంనృప ॥ ౫ ॥ శ్రోతవ్యంచసదానిత్యంశ్రోతవ్యోసౌహరిస్తథా। విష్ణుక్షేత్రేతుయోవిద్వాన్కారయేద్భక్తిసంయుతః ॥ ౬ ॥ గాననృత్యాదికంచైవ

విష్ణ్వాఖ్యానం కథాం తథా । జాతిస్మృతిం చ మేధాం చ తథైవోపరమే స్మృతిమ్ ॥ ౭ ॥
ప్రాప్నోతి విష్ణుసాయుజ్యం సత్యమేతన్నృపాధిప । ఏతత్తే కథితం రాజన్ యన్మాం త్వం
పరిపృచ్ఛసి ॥ ౮ ॥ కిం వదామి చ తే భూయో వద ధర్మభృతాం వర ॥ ౯ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శ్రీవిష్ణుమాహాత్మ్యే
గానమహిమాకథనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీవిష్ణుప్రసాదాన్నారదస్య గానప్రాప్తికథనమ్.

అమ్బరీషః ॥ మార్కణ్డేయ మహాప్రాజ్ఞ కేన యోగేన లబ్ధవాన్ । గానవిద్యాం
మహాభాగ నారదో భగవాన్మునిః ॥ ౧ ॥ తుమ్బురోశ్చ సమానత్వం కస్మిన్కాలేఽడు
పేయివాన్ । ఏతదాచక్ష్వ మే సర్వం సర్వజ్ఞోఽసి మహామతే ॥ ౨ ॥ మార్కణ్డేయః ॥
శ్రుతో మయాయమర్థో వై నారదాద్దేవదర్శనాత్ । స్వయమాహ మహాతేజా నారదో
సౌ మహామతిః ॥ ౩ ॥ స తప్యమానో భగవాన్దివ్యం వర్షసహస్రకమ్ । నిరుచ్ఛ్వాసే
న సంయుక్తస్తుమ్బురోర్గౌరవం స్మరన్ ॥ ౪ ॥ తతాప చ మహాఘోరం తపో రాశిస్త
పః పరమ్ । అథాన్తరిక్షే శుశ్రావ నారదోఽసౌ మహామునిః ॥ ౫ ॥ వాణీం దివ్యాం మ
హాఘోషాం మచ్ఛ్రుతాం మా శరీరిణీమ్ । కిమర్థం మునిశార్దూల తపస్తపసి దుశ్చరమ్ ॥ ౬ ॥
ఉలూకం పశ్య గత్వా త్వం యది గానే రతా మతిః । మానసోత్తరశైలే తు గానబన్ధురితి
స్మృతః ॥ ౭ ॥ గచ్ఛ శీఘ్రం చ పశ్యైనం గానవిత్త్వం భవిష్యసి । ఇత్యుక్తో విస్మయావి
ష్టో నారదో వాగ్విదాం వరః ॥ ౮ ॥ మానసోత్తరశైలే తు గానబన్ధుం జగామ వై । గ
న్ధర్వాః కిన్నరా యక్షాస్తథా చాప్సరసాం గణాః ॥ ౯ ॥ సమాసీనాస్తు పరితో గానబన్ధుం
తతస్తతః । గానవిద్యాం సమాపన్నాః శిక్షితాస్తేన పక్షిణా ॥ ౧౦ ॥ స్నిగ్ధకణ్ఠస్వ
రాస్తత్ర సమాసీనా ముదాన్వితాః । తతో నారదమాలోక్య గానబన్ధురువాచ హ ॥ ౧౧ ॥
ప్రణిపత్య యథాన్యాయం స్వాగతేనాభ్యపూజయత్ । కిమర్థం భగవానత్ర చాగతోఽసి
మహామతే ॥ ౧౨ ॥ కిం కార్యం హి మయా బ్రహ్మన్బ్రూహి కిం కరవాణి తే ॥ నారదః ॥
ఉలూకేన్ద్ర మహాప్రాజ్ఞ శృణు సర్వం యథాతథమ్ ॥ ౧౩ ॥ మమ వృత్తం ప్రవక్ష్యామి
పురాభూతం మహాద్భుతమ్ । అతీతే హి యుగే విద్వాన్నారాయణసమీపగమ్ ॥ ౧౪ ॥
మాం విసృజ్య సమాహూయ సమ్ప్రాప్తస్సమాహూయ చ తుమ్బురుమ్ । లక్ష్మీసమన్వితో విష్ణురశృ
ణోద్గానముత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వే నిరస్తాస్స్థానతోఽచ్యుతాః । కౌశి
కాద్యాస్సమాసీనా గానయోగేన వై హరిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఏవమారాధ్య సమ్ప్రాప్తా గాణ
పత్యం యథాసుఖమ్ । తేనాహమతిదుఃఖార్తస్తపస్తప్తుమిహాగతః ॥ ౧౭ ॥ యద్గ
త్తం యద్ధుతం చైవ యథావాశ్రితమేవ చ । యదధీతం మయా సర్వం కలాం నార్హతి
షోడశీమ్ ॥ ౧౮ ॥ విష్ణోర్మాహాత్మ్యయుక్తస్య గానయోగస్య వై తతః । సఞ్చిన్త్యాహం

తపోఘోరంతదగ్ధంతత్తవాద్విజ ॥ ౧౯ ॥ దివ్యవర్షసహస్రంవైతతోహ్యాశృణ
వంపునః । వాణీమాకాశసమ్భూతాంత్వాముద్దిశ్యవిహఙ్గమ ॥ ౨౦ ॥ ఉలూకంగ
చ్ఛదేవర్షేగానబన్ధుంమతిర్యది । గానేచేద్వర్తతేబ్రహ్మంస్తత్రత్వంవేత్స్యసేచిరా
త్ ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యహంప్రేరితస్తేనత్వత్సమీపమిహాగతః । కింకరిష్యామిశిష్యోహంతవ
మాంపాలయావ్యయ ॥ ౨౨ ॥ గానబన్ధుః ॥ శృణునారదయద్వృత్తంపురామమ
మహామతే । అత్యాశ్చర్యసమాయుక్తంసర్వపాపహరంశుభమ్ ॥ ౨౩ ॥ భువనేశ
ఇతిఖ్యాతోరాజాభూద్ధార్మికఃపురా । అశ్వమేధసహస్రైశ్చవాజపేయాయుతేన
చ ॥ ౨౪ ॥ గవాంకోట్యర్బుదైర్నైవసువర్ణస్యతథైవచ । వాససాంరథహస్తి
నాంకన్యాశ్వానాంతథైవచ ॥ ౨౫ ॥ దత్వాసరాజావిప్రేభ్యోమేదినీంప్రతిపా
లయన్ । నివారయన్స్వకేరాజ్యేగేయయోగేనకేశవమ్ ॥ ౨౬ ॥ అన్యంవాగే
యయోగేనగాయన్యదిసమేభవేత్ । వధ్యస్సర్వాత్మనాతస్మాద్వైదైరీడ్యఃపరఃపు
మాన్ ॥ ౨౭ ॥ గానయోగేనసర్వత్రస్త్రీయోగాయన్తునిత్యశః । సూతమాగధస
ఙ్ఘాశ్చగీతన్తేకారయన్తువై ॥ ౨౮ ॥ ఇత్యాజ్ఞాప్యమహాతేజారాజ్యంవైపర్యపాలయ
త్ । తస్యరాజ్ఞఃపురాభ్యాసేహరిమిత్రఇతిశ్రుతః ॥ ౨౯ ॥ బ్రాహ్మణోవిష్ణుభక్తశ్చ
సర్వద్వన్ద్వవివర్జితః । నదీపులినమాసాద్యప్రతిమాంచహరేశ్శుభామ్ ॥ ౩౦ ॥ అభ్య
ర్చ్యచయథాన్యాయంఘృతదధ్యుత్తరంబహు । మిష్టాన్నంపాయసందత్వాహరేరా
వేద్యపూపకమ్ ॥ ౩౧ ॥ ప్రణిపత్యయథాన్యాయంతత్రవిన్యస్తమానసః । అగాయ
తహరింతత్రతాళవర్ణలయాన్వితమ్ ॥ ౩౨ ॥ అతీవస్నేహసంయుక్తస్తద్గతేనాన్త
రాత్మనా । తతోరాజ్ఞస్సమాదేశాచ్చారాస్తత్రసమాగతాః ॥ ౩౩ ॥ తదర్చనాది
సకలంనిర్ధూయచసమన్తతః । బ్రాహ్మణంతంగృహీత్వాతేరాజ్ఞేసమ్యఙ్న్యవేద
యన్ ॥ ౩౪ ॥ తతోరాజాద్విజశ్రేష్ఠంపరిభర్త్స్యసుదుర్మతిః । రాజ్యాన్నిర్యాత
యామాసహృత్వాసర్వంధనాదికమ్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రతిమాంచహరేశ్చైవమ్లేచ్ఛాహృ
త్వాయయుఃపునః । తతఃకాలేనమహతాకాలధర్మముపేయివాన్ ॥ ౩౬ ॥ సరా
జాసర్వలోకేషుపూజ్యమానస్సమన్తతః । క్షుధార్తశ్చతథాఖిన్నోయమమాహ
సుదుఃఖితః ॥ ౩౭ ॥ క్షుత్తృట్చవర్తతేదేవస్వర్గతస్యాపిమేసదా । మయాపాపం
కృతంకింవాకింకరిష్యామివైయమ ॥ ౩౮ ॥ యమః ॥ త్వయాహిసుమహత్పాపంకృ
తమజ్ఞానమోహితః । హరిమిత్రంప్రతితదావాసుదేవపరాయణమ్ ॥ ౩౯ ॥ హరిమి
త్రేకృతంపాపంవాసుదేవార్చనాదిషు । తేనపాపేనసమ్ప్రాప్తఃక్షుద్రోగస్త్వాం
సదానృప ॥ ౪౦ ॥ దానయజ్ఞాదికంసర్వంప్రణష్టంతేనరాధిప । గీతవాద్యసమో
పేతంగాయమానంమహామతిమ్ ॥ ౪౧ ॥ హరిమిత్రంసమాహూయహృతవానసిత
ద్ధనమ్ । ఉపహారాదికంసర్వంవాసుదేవస్యసన్నిధౌ ॥ ౪౨ ॥ తవభృత్యైస్తదాలు
ప్తంపాపంచక్రుస్త్వదాజ్ఞయా । హరేఃకీర్తింవినాచాన్యద్బ్రాహ్మణేననృపోత్తమ ॥

నగేయయోగే గాతవ్యం తస్మాత్పాపం కృతం త్వయా । నష్టస్తే సర్వలోకోఽద్య గచ్ఛ పర్వ
తకోటరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పూర్వోత్సృష్టం స్వదేహం తం ఖాదన్నిత్యం నికృత్య వై । తస్మి
న్కోటరే త్విమం దేహం ఖాదన్నిత్యం క్షుధాన్వితః ॥ ౪౫ ॥ మహానిరయసంస్థస్త్వం
యావన్మన్వన్తరం భవేత్ । మన్వన్తరగంతతోఽతీతే భూమ్యాం త్వం చ భవిష్యసి ॥ ౪౬ ॥
తతః కాలేన సమ్ప్రాప్స్యమానుష్యమవగచ్ఛసి ॥ గానబన్ధుః ॥ ఏవముక్త్వా యమోవి
ద్వాంస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪౭ ॥ హరిమిత్రో విమానేన స్తూయమానో గణాధి
పైః । విష్ణులోకం గతశ్శ్రీమాన్త్సఙ్గృహ్య గణబాన్ధవాన్ ॥ ౪౮ ॥ భువనేశో
నృపో హ్యస్మిన్కోటరే పర్వతస్య వై । ఖాదమానశ్శవం నిత్యమాస్తే క్షుత్తృట్సమ
న్వితః ॥ ౪౯ ॥ అద్రాక్షం తం నృపం తత్ర సర్వమేతన్మమోక్తవాన్ । సమా
లోక్యాహమాజ్ఞాయ హరిమిత్రం సమేయివాన్ ॥ ౫౦ ॥ విమానేనార్కవర్ణేన గచ్ఛ
న్తమమరైర్వృతమ్ । ఇన్ద్రద్యుమ్నప్రసాదేన ప్రాప్తం మేహ్యయురుత్తమః ॥ ౫౧ ॥
తేనాహం హరిమిత్రం వై దృష్టవానస్మి సువ్రత । తదైశ్వర్యప్రభావేన మనో మే సముపా
గతమ్ ॥ ౫౨ ॥ గానవిద్యాం ప్రతి తదా కిన్నరైస్సముపావిశమ్ । షష్టిం వర్షసహస్రా
ణాం గానయోగేన మే మునే ॥ ౫౩ ॥ జిహ్వాప్రసాదితా స్పష్టా తతో గానమశిక్షయ
త్ । తతస్తద్విగుణే నైవ కాలేనాభూదియం మమ ॥ ౫౪ ॥ గానయోగసమాయుక్తా
గతా మన్వన్తరా దశ । గానాచార్యోఽభవం తత్ర గన్ధర్వాద్యాస్సమాగతాః ॥ ౫౫ ॥
ఏతే కిన్నరసఙ్ఘా వై మామాచార్యముపాగతాః । తపసా నైవ శక్యా వై గానవిద్యా త
పోధన ॥ ౫౬ ॥ తస్మాచ్ఛ్రితేన సంయుక్తో మత్తస్త్వం గానమాప్నుహి । ఏవము
క్తో మునిస్తం వై ప్రణిపత్య జగౌ తదా ॥ ౫౭ ॥ తచ్ఛృణుష్వ మునిశ్రేష్ఠ వాసుదేవం నమ
స్యతు ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఉలూకే నైవముక్తస్తు నారదో మునిసత్తమః ॥ ౫౮ ॥ శి
క్షాక్రమేణ సంయుక్తస్తత్ర గానమశిక్షయత్ । గానబన్ధుస్తదా హేదం త్యక్తలజ్జోఽభ
వాధునా ॥ ౫౯ ॥ ఉలూకః ॥ స్త్రీసఙ్గమే తథా గీతే ద్యూతే వ్యాఖ్యానసఙ్గమే । వ్య
వహారే తథాహారే త్వర్థానాం చ సమాగమే ॥ ౬౦ ॥ ఆయే వ్యయే తథా నిత్యం త్యక్తలజ్జస్తు
వై భవేత్ । న కుఞ్చితేన గూఢేన నిత్యం ప్రావరణాదిభిః ॥ ౬౧ ॥ హస్తవిక్షేపభావేన
వ్యాదితాస్యేన చైవ హి । నిర్యాతజిహ్వాయోగేన న గేయం హి కథఞ్చన ॥ ౬౨ ॥ న
గాయేదూర్ధ్వబాహుత్వే నోర్ధ్వదృష్టిః కథఞ్చన । స్వాఙ్గం నిరీక్షమాణేన పరం సమ్ప్రే
క్షతా తథా ॥ ౬౩ ॥ సఙ్ఘట్టే చ తథోద్ధానేకటిస్థాం న శస్యతే । హాసో రోషస్తథా క
మ్పస్తథాన్యత్ర స్మృతిః పునః ॥ ౬౪ ॥ నైతాని శస్తరూపాణి గానయోగే మహామ
తే । నైకహస్తేన శక్యం స్యాత్తాలసఙ్ఘట్టనం మునే ॥ ౬౫ ॥ క్షుధార్తేన భయార్తే
న తృష్ణార్తేన తథైవ చ । గానయోగో న కర్తవ్యో నాన్ధకారే కథఞ్చన ॥ ౬౬ ॥ ఏవమా
దీని చాన్యాని న కర్తవ్యాని గాయతా ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఏవముక్తస్స భగవాంస్తేనో
క్తైర్విధిలక్షణైః ॥ ౬౭ ॥ అశిక్షయత్తథా గీతం దివ్యం వర్షసహస్రకమ్ । తతస్సమస్త

సమ్పన్నో గీతప్రస్తారకాదిషు ॥ ౧౮ ॥ విపఞ్చ్యాదిషు సమ్పన్నస్సర్వస్వరవిభాగ
విత్ । అయుతాని చ షట్త్రింశత్సహస్రాణి శతాని చ ॥ ౧౯ ॥ స్వరాణాం భేదయో
గేన జ్ఞాతవాన్మునిసత్తమః । తతో గన్ధర్వసఙ్ఘాశ్చ కిన్నరాణాం తథైవ చ ॥ ౨౦ ॥ ముని
నా సహ సంయుక్తాః ప్రీతియుక్తా భవన్తి తే । గానబన్ధుం మునిః ప్రాహ ప్రాప్య గానమను
త్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥ త్వాం సమాసాద్య సమ్పన్నస్త్వం హి గీతవిశారదః । ధాత్రైశతో
మహాప్రాజ్ఞ కిమాచార్య కరోమి తే ॥ ౨౨ ॥ గానబన్ధుః ॥ బ్రహ్మణో దివసే బ్రహ్మన్మ
నవస్తు చతుర్దశ । తతస్త్రైలోక్యసమ్ప్లవో భవిష్యతి మహామునే ॥ ౨౩ ॥ తావన్మే త్వా
యుషో భావస్తావన్మే పరమం శుభమ్ । మానసాధ్యాహితం మే స్యాద్గతిర్ణాం మునిసత్త
మ ॥ ౨౪ ॥ నారదః ॥ అతీతకల్పసంయోగే గరుడస్త్వం భవిష్యసి । స్వస్తి తేఽస్తు
మహాప్రాజ్ఞ గమిష్యామి ప్రసీద మామ్ ॥ ౨౫ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఏవముక్త్వాఽగా
మాథ నారదోఽపి జనార్దనమ్ । శ్వేతద్వీపే హృషీకేశం గాపయామాస గీతకాః ॥ ౨౬ ॥
తచ్ఛ్రుత్వా తు భగవాన్నారదం ప్రాహ మాధవః । తుమ్బురోర్న విశిష్టోఽసి గీతైర్ద్వా
పి నారద ॥ ౨౭ ॥ యదా విశిష్టో భవితా తం కాలం ప్రవదామ్యహమ్ । గానబన్ధుం సమా
సాద్య గానార్థజ్ఞో భవానసి ॥ ౨౮ ॥ మనోర్వైవస్వతస్యాహమష్టావింశతిమే యు
గే । ద్వాపరాన్తే భవిష్యామి యదువంశకులోద్భవః ॥ ౨౯ ॥ దేవక్యాం వసుదేవస్య కృ
ష్ణో నామ్నా మహామతే । తదానీం మాం సమాసాద్య స్మారయేథా యథాతథమ్ ॥ ౩౦ ॥
తత్ర త్వాం గీతసమ్పన్నం కరిష్యామి మహావ్రతమ్ । తుమ్బురోశ్చ సమం చైవ తథాతిశ
యసంయుతమ్ ॥ ౩౧ ॥ తావత్కాలం యథాయోగం దేవగన్ధర్వయోనిషు । శిక్ష
యస్వ యథాన్యాయమిత్యుక్త్వాన్తరధీయత ॥ ౩౨ ॥ తతో మునిః ప్రణమ్యైవం వీణా
వాదనతత్పరః । దేవర్షిర్దేవసఙ్కాశస్సర్వాభరణభూషితః ॥ ౩౩ ॥ తపసాం నిధి
రత్యన్తం వాసుదేవపరాయణః । సన్ధ్విపఞ్చీమాసాద్య సర్వలోకాంశ్చచార సః ॥ ౩౪ ॥
వారుణం యామ్యమాగ్నేయమైన్ద్రం కౌబేరమేవ చ । వాయవ్యం చ తథైశానం సం
సదం ప్రాప్య ధర్మవిత్ ॥ ౩౫ ॥ గాయమానో హరిం సమ్యగ్వీణావాదవిచక్షణః । గన్ధ
ర్వాప్సరసాం సఙ్ఘైః పూజ్యమానస్తతస్తతః ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మలోకం సమాసాద్య కస్మిం
శ్చిత్కాలపర్యయే । హాహాహూహూశ్చ గన్ధర్వా గీతవాద్యవిశారదా ॥ ౩౭ ॥ బ్ర
హ్మణో గాయకాదివ్యౌనిత్యౌగన్ధర్వసత్తమా । తత్ర తాభ్యాం సమాసాద్య గాయమా
నో హరిం ప్రభుమ్ ॥ ౩౮ ॥ బ్రహ్మణా చ మహాతేజాః పూజితో మునిసత్తమః । తం ప్ర
ణమ్య మహాత్మానం సర్వలోకపితామహమ్ ॥ ౩౯ ॥ చచార చ యథాకామం సర్వలో
కేషు నారదః । తతః కాలేన మహతా గృహం ప్రాప్య చ తుమ్బురోః ॥ ౪౦ ॥ వీణామా
దాయ తత్రస్థో హ్యగాయత మహామునిః । స్వరకల్పాస్తు తత్రస్థాః షడ్జాద్యాస్సప్త వై మ
తాః ॥ ౪౧ ॥ క్రీడతో భగవాన్దృష్ట్వా నిర్గతశ్చ సుసత్వరమ్ । శిక్షయామాస బహుశ

స్తత్రతత్రమహామతిః ॥ ౯౨ ॥ శ్రమయోగేనసంయుక్తోనారదోపిమహామునిః । స
త్రస్వరాఙ్గనాఃపశ్యన్నానవిద్యావిశారదః ॥ ౯౩ ॥ ఆసీద్వీణాసమాయోగేనతాస్త
త్రస్త్రియఃప్రపేదిరే । తతోరైవతకేకృష్ణంప్రణిపత్యమహామునిః ॥ ౯౪ ॥ విజ్ఞాపయదశే
షంతుశ్వేతద్వీపేతుయత్పురా । నారాయణేనకథితంగానయోగమనుత్తమమ్ ॥ ౯౫ ॥
తచ్ఛ్రుత్వాప్రహసన్కృష్ణఃప్రాహజాంబవతీంముదా । ఏవంమునివరంభద్రేశి
క్షయస్వయథావిధి ॥ ౯౬ ॥ వీణాగానసమాయోగేతథేత్యుక్త్వాచసాహరిమ్ । ప్ర
హసన్తీయథాయోగంశిక్షయామాసతంమునిమ్ ॥ ౯౭ ॥ తతస్సంవత్సరేపూర్ణేపు
నరాగమ్యమాధవమ్ । ప్రణిపత్యాగ్రతస్తస్థౌపునరాహసకేశవః ॥ ౯౮ ॥ సత్యాస
మీపమాగచ్ఛశిక్షయస్వయథావిధి । తథేత్యుక్త్వాసత్యభామాంప్రణిపత్యజగామము
నిః ॥ ౯౯ ॥ తయాసశిక్షితోవిద్వాన్పూర్ణేసంవత్సరేపునః । వాసుదేవనియుక్తోఽసౌ
రుక్మిణీసదనంగతః ॥ ౧౦౦ ॥ అఙ్గనాభిస్తతస్తాభిర్దాసీభిర్మునిసత్తమః । ఉక్తోసౌగా
యమానోపినస్వరంవేత్సివైమునే ॥ ౧౦౧ ॥ తతశ్శ్రమేణమహతావత్సరత్రయసం
యుతమ్ । శిక్షితోసౌతదాదేవ్యారుక్మిణ్యాపిజగౌమునిః ॥ ౧౦౨ ॥ తతస్స్వరా
ఙ్గనాఃప్రాప్యతస్త్రీయోగంమహామునేః । ఆహూయకృష్ణోభగవాన్స్వయమేవ
మహామునిమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ అశిక్షయదమేయాత్మాగానయోగమనుత్తమమ్ । తతో
తిశయమాపన్నస్తుమ్బురోర్మునిసత్తమః ॥ ౧౦౪ ॥ తతోననర్తదేవర్షిఃప్రణిపత్యజనా
ర్దనమ్ । ఉవాచచహృషీకేశస్సర్వజ్ఞస్త్వంమహామునే ॥ ౧౦౫ ॥ ప్రహస్యజ్ఞానయో
గేనగాయస్వమమసన్నిధౌ । ఏతత్తేప్రార్థితంప్రాప్తంమమలోకేతథైవచ ॥ ౧౦౬ ॥
నిత్యంతుమ్బురుణాసార్ధంగాయస్వచయథాతథమ్ । ఏవముక్తోమునిస్తత్రయథాయో
గంచచారసః ॥ ౧౦౭ ॥ యదాసమ్పూజయన్కృష్ణోరుద్రంభువననాయకమ్ । త
దాజగౌహరేస్తస్యనియోగాచ్ఛఙ్కరాయవై ॥ ౧౦౮ ॥ రుక్మిణ్యాసహసత్యాచ
జాంబవత్యామహామునిః । కృష్ణేనచమునిశ్రేష్ఠశ్శ్రుతిజాతివిశారదః ॥ ౧౦౯ ॥ ఏష
వోమునిశార్దూలాఃప్రోక్తోగీతక్రమోమునేః । బ్రాహ్మణోవాసుదేవాఖ్యంగాయ
మానోభృశంనృప ॥ ౧౧౦ ॥ హరేస్సాలోక్యమాప్నోతిరుద్రగానోధికోభవేత్ । అ
న్యథానరకంగచ్ఛేద్గాయమానోన్యదేవహి ॥ ౧౧౧ ॥ కర్మణామనసావాచావా
సుదేవపరాయణః । గాయఞ్ఛృణ్వంస్తమాప్నోతితస్మాద్గేయంపరంవిదుః ॥ ౧౧౨ ॥

ఇతిశ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విష్ణుప్రసాదాన్నారదస్య
గాన ప్రాప్తికథనంనామ తృతీయోధ్యాయః.

విష్ణుభక్తలక్షణాదికథనమ్. ౪

ఋషయః ॥ వైష్ణవాఇతియేప్రోక్తావాసుదేవపరాయణాః । కానిచిహ్నాని
తేషాంవైతన్నోబ్రూహిమహామతే ॥ ౧ ॥ తేషాంవాకింకరోత్యేషభగవాన్భూతభా

వనః । ఏతన్మేసర్వమాచక్ష్వసూతసర్వార్థవిత్తమ ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ అమ్బరీషేణ
వైపృష్టోమార్కణ్డేయఃపురామునిః । యష్మాభిరద్యయత్ప్రోక్తంతద్వదామియథా
తథమ్ ॥ ౩ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ శృణురాజన్యథాన్యాయంయన్మాంత్వంపరిపృచ్ఛసి ।
యత్రాస్తేవిష్ణుభక్తస్తుతత్రనారాయణస్థితః ॥ ౪ ॥ విష్ణురేవహిసర్వత్రప్రషాంవైదే
వతాస్మృతా । కీర్త్యమానేహరౌనిత్యంరోమాఞ్చోయస్యవర్తతే ॥ ౫ ॥ కమ్ప
స్స్వేదస్తథానేత్రేషుదృశ్యన్తేజలబిన్దవః । విష్ణుభక్తిసమాయుక్తాఞ్జ్ఞాప్రితస్మార్త్తప్రవ
ర్తకాన్ ॥ ౬ ॥ ప్రీతోభవతియోదృష్ట్వావైష్ణవోసౌప్రకీర్తితః । నాన్యదాచ్ఛాదయే
ద్వస్త్రంవైష్ణవోజగతోరణే ॥ ౭ ॥ విష్ణుభక్తమథాయాన్తంయోదృష్ట్వాసమ్ముఖ
స్థితః । ప్రణామాదికరోత్యేవంవాసుదేవేయథాతథా ॥ ౮ ॥ సవైభక్తఇతిజ్ఞేయ
స్సజయీస్యాజ్జగత్త్రయే । రూతాత్తురాణిశృణ్వన్వైతథాభాగవతేరితః ॥ ౯ ॥
ప్రణామపూర్వంతూన్త్వావైయోవదేద్వైష్ణవోహిసః । గన్ధపుష్పాదికంసర్వంశిర
సాయోహిధారయేత్ ॥ ౧౦ ॥ హరేస్సర్వమితీత్యేవంమత్వాసౌవైష్ణవస్స్మృతః । వి
ష్ణుక్షేత్రేషుభాన్యేవకరోతిస్నేహసంయుతః ॥ ౧౧ ॥ ప్రతిమాంచహరేర్నిత్యంపూ
జయేత్ప్రియతాత్మవాన్ । విష్ణుభక్తస్సవిజ్ఞేయఃకర్మణామనసాగిరా ॥ ౧౨ ॥ నారా
యణపరోనిత్యంమహాభాగవతోహిసః । భోజనారాధనంసర్వంయథాశక్త్యాకరో
తియః ॥ ౧౩ ॥ విష్ణుభక్తస్యచసదాయథాన్యాయంహికథ్యతే । నారాయణపరో
నిత్యంయస్యాన్నంప్రీతమానసః ॥ ౧౪ ॥ అశ్నాతితద్ధరేరాస్యంగతమన్నంనసంశ
యః । స్వార్చనాదపివిశ్వాత్మాప్రీతోభవతిమాధవః ॥ ౧౫ ॥ మహాభాగవతేతచ్చ
దృష్ట్వాఽసౌభక్తవత్సలః । వాసుదేవపరందృష్ట్వావైష్ణవందగ్ధకిల్బిషమ్ ॥ ౧౬ ॥ దేవా
పిభీతాస్తంయాన్తిప్రణిపత్యయథాగతమ్ । శ్రూయతాంహిపురావృత్తంవిష్ణుభక్త
స్యవైభవమ్ ॥ ౧౭ ॥ దృష్ట్వాయమోపివైభక్తంవైష్ణవందగ్ధకిల్బిషమ్ । ఉత్థాయప్రాఞ్జలి
ర్భూత్వానమామభృగునన్దనమ్ ॥ ౧౮ ॥ తస్మాత్సమ్పూజయేద్భక్త్యావైష్ణవాన్విష్ణువ
న్నరః । సయాతివిష్ణుసామీప్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౯ ॥ అన్యభక్తసహ
స్రేభ్యోవిష్ణుభక్తోవిశిష్యతే । విష్ణుభక్తసహస్రేభ్యోరుద్రభక్తోవిశిష్యతే ॥ ౨౦ ॥
రుద్రభక్తాత్పరతరోనాస్తిలోకేనసంశయః । తస్మాత్తువైష్ణవంచాపిరుద్రభక్తమథా
పివా ॥ ౨౧ ॥ పూజయేత్సర్వయత్నేనధర్మకామార్థముక్తయే ॥ ౨౧½ ॥ *

ఇతిశ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విష్ణుభక్త
లక్షణాదికథనంనామ చతుర్థోధ్యాయః.

అమ్బరీషోపాఖ్యానమ్

ఋషయః ॥ ఇక్ష్వాకురమ్బరీషో వై వాసుదేవపరాయణః । పాలయామా
స పృథివీం విష్ణోరాజ్ఞాపురస్సరః ॥ ౧ ॥ శ్రుతిమేనమ్మహాబుద్ధే తత్సర్వం వక్తుమర్హసి ।
నిత్యం తస్య హరేశ్చక్రం శత్రురోగభయాదికమ్ ॥ ౨ ॥ హన్తీతి శ్రూయతే లోకే ధా
ర్మికస్య మహాత్మనః । అమ్బరీషస్య చరితం తత్సర్వం బ్రూహి సత్తమ ॥ ౩ ॥ మాహా
త్మ్యమనుభావం చ భక్తియోగమనుత్తమమ్ । యథావచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామః సూత వ
క్తుం త్వమర్హసి ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ శ్రూయతాం మునిశార్దూలాశ్చరితం తస్య ధీమతః ।
అమ్బరీషస్య మాహాత్మ్యం సర్వపాపహరం పరమ్ ॥ ౫ ॥ త్రిశఙ్కోర్దయితా భార్యా స
ర్వలక్షణశోభితా । అమ్బరీషస్య జననీ నిత్యం శౌచసమన్వితా ॥ ౬ ॥ యోగనిద్రా
సమారూఢం శేషపర్యఙ్కశాయినమ్ । నారాయణం మహాత్మానం బ్రహ్మాణ్డకమలోద్భ
వమ్ ॥ ౭ ॥ తమసా కాలరుద్రాఖ్యం రజసా కనకాణ్డజమ్ । సత్త్వేన సర్వగం విష్ణుం స
ర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౮ ॥ అర్చయామాస సతతం వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । మా
ల్యదానాదికం సర్వం స్వయమేవ హ్యచీకరత్ ॥ ౯ ॥ గన్ధాదిపేషణం చైవ ధూపద్రవ్యా
దికం తథా । భూమేరాలేపనాదీని హవిషాం పచనం తథా ॥ ౧౦ ॥ తత్కౌతుకసమా
విష్టా స్వయమేవ చకార సా । శుభా పద్మావతీ నిత్యం వాచా నారాయణేతి వై ॥ ౧౧ ॥
అనన్తేత్యేవ సా నిత్యం భాషమాణా పతివ్రతా । దశవర్షసహస్రాణి తత్పరేణాన్తరాత్మ
నా ॥ ౧౨ ॥ అర్చయామాస గోవిన్దం గన్ధపుష్పాదిభిశ్శుచిః । విష్ణుభక్తాన్మహాభాగా
న్సర్వపాపవివర్జితాన్ ॥ ౧౩ ॥ దానమానార్చనైర్నిత్యం ధనైరత్నైరతోషయ
త్ । తతః కదాచిత్సా దేవీ ద్వాదశీం సముపోష్య వై ॥ ౧౪ ॥ హరేరగ్రే మహాభాగా
సుష్వాప పతినా సహ । తత్ర నారాయణో దేవస్తామాహ పురుషోత్తమః ॥ ౧౫ ॥ కిమి
చ్ఛసి వరం భద్రే మత్తస్త్వం బ్రూహి భామిని । సా దృష్ట్వా తు వరం వవ్రే పుత్రో మే వై
ష్ణవో భవేత్ ॥ ౧౬ ॥ సార్వభౌమో మహాతేజాస్స్వకర్మనిరతశ్శుచిః । తథేత్యు
క్త్వా దదౌ తస్యై ఫలమేకం జనార్దనః ॥ ౧౭ ॥ సా ప్రబుద్ధా ఫలం దృష్ట్వా భర్త్రే సర్వం న్య
వేదయత్ । భక్షయామాస సంహృష్టా ఫలం తద్గతమానసా ॥ ౧౮ ॥ తతః కాలేన సా
దేవీ పుత్రం కులవివర్ధనమ్ । అసూత సా సదాచారం వాసుదేవపరాయణమ్ ॥ ౧౯ ॥
శుభలక్షణసమ్పన్నం చక్రాఙ్కితతనూరుహమ్ । జాతం దృష్ట్వా పితా పుత్రం క్రియా
స్సర్వాశ్చకార వై ॥ ౨౦ ॥ అమ్బరీష ఇతి ఖ్యాతో లోకే సమభవత్ప్రభుః । పితర్యు
పరతే శ్రీమానభిషిక్తో మహామనాః ॥ ౨౧ ॥ మన్త్రిష్వాధాయ రాజ్యం చ తప ఉగ్రం చ
కార సః । సంవత్సరసహస్రం వై జపన్నారాయణం ప్రభుమ్ ॥ ౨౨ ॥ హృత్పుణ్డరీక
మధ్యస్థం సూర్యమణ్డలమధ్యతః । శఙ్ఖచక్రగదాపద్మం ధారయన్తం చతుర్భుజమ్ ॥ ౨౩ ॥
శుద్ధజామ్బూనదనిభం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ । సర్వాభరణసంయుక్తం పీతామ్బర
ధరం ప్రభుమ్ ॥ ౨౪ ॥ శ్రీవత్సవక్షసం దేవం పురుషం పురుషోత్తమమ్ । తతో గరుడ

మాఽసుహ్యాసగ్వజేవైగభిష్టుతః ॥ ౨౫ ॥ ఆజగామసవిశ్వాత్మాసర్వలోకనమస్కృ
తః । ఐరావణమువాదిత్యంకృత్వావైగరుడంహరిః ॥ ౨౬ ॥ స్వయంశక్రఇవాసీన
స్తమాహన్నృపసత్తమమ్। ఇన్ద్రోఽహమస్మిభద్రంతేకిందదామివరంచతే ॥ ౨౭ ॥ సర్వ
లోకేశ్వరోఽహంత్వాంరక్షితుంసముపాగతః ॥ అమ్బరీషః ॥ నాహంత్వామభిసన్ధా
యతపఆస్థితవాన్హ ॥ ౨౮ ॥ త్వయాదత్తంచనేష్యామిగచ్ఛశక్రయథాసుఖమ్। మ
మనారాయణోనాథస్తంనమామిజగత్పతిమ్ ॥ ౨౯ ॥ గచ్ఛేన్ద్రమాకృథాస్త్వత్రమ
మబుద్ధివిలోపనమ్ । తతఃప్రహస్యభగవాన్స్వరూపమకరోద్ధరిః ॥ ౩౦ ॥ శార్ఙ్గచక్ర
గదాపాణిఃఖడ్గహస్తోజనార్దనః । గరుడోపరిసర్వాత్మానీలాచలఇవాపరః ॥ ౩౧ ॥
దేవగన్ధర్వసఙ్ఘైశ్చస్తూయమానస్సమన్తతః । ప్రణమ్యసచసన్తుష్టస్తుష్టావగరుడధ్వ
జమ్ ॥ ౩౨ ॥ ప్రసీదలోకనాథేశమమనాథజనార్దన । కృష్ణవిష్ణోజగన్నాథసర్వ
లోకనమస్కృత ॥ ౩౩ ॥ త్వమాదిస్త్వమనాదిస్త్వమనన్తఃపురుషఃప్రభుః । అ
ప్రమేయోవిభుర్విష్ణుర్గోవిన్దఃకమలేక్షణః ॥ ౩౪ ॥ మహేశ్వరాఙ్గజోమధ్యేపుష్క
రఃఖగమఃఖగః । కవ్యవాహఃకపాలీత్వంహవ్యవాహఃప్రభఞ్జనః ॥ ౩౫ ॥ ఆదిదే
వఃక్రియానన్దఃపరమాత్మాత్మనిస్థితః । త్వాంప్రపన్నోఽస్మిగోవిన్దజయదేవకినన్దన ॥ ౩౬ ॥
జయదేవజగన్నాథపాహిమాంపుష్కరేక్షణ । నాన్యాగతిస్త్వదన్యామేత్వమేవశర
ణంమమ ॥ ౩౭ ॥ సూతః ॥ తమాహభగవాన్విష్ణుఃకింతేహృదిచికీర్షితమ్ । తత్సర్వం
తేప్రదాస్యామిభక్తోసిమమసువ్రత ॥ ౩౮ ॥ భక్తిప్రియోఽహంసతతంతస్మాద్దాతుమి
హాగతః ॥ అమ్బరీషః ॥ లోకనాథపరానన్దనిత్యంమేవర్తతేమతిః ॥ ౩౯ ॥ వాసుదేవ
పరోనిత్యంవాఙ్మనఃకాయకర్మభిః। యథాత్వందేవదేవస్యభవస్యపరమాత్మనః ॥ ౪౦ ॥
తథాభవామ్యహంవిష్ణోతవదేవజనార్దన । పాలయిష్యామిపృథివీంకృత్వావైవైష్ణవం
జగత్ ॥ ౪౧ ॥ యజ్ఞహోమార్చనైశ్చైవతర్పయామిసురోత్తమాన్ । వైష్ణ
వాన్పాలయిష్యామినిహనిష్యామిశాత్రవాన్ ॥ ౪౨ ॥ లోకతాపభయేభీతఇతిమేధీ
యతేమతిః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఏవమస్తుయథేచ్ఛవైచక్రమేతత్సుదర్శనమ్ ॥ ౪౩ ॥
పురారుద్రప్రసాదేనలబ్ధంవైదుర్లభంమయా। ఋషిశాపాదికందుఃఖంశత్రురోగా
దికంతథా ॥ ౪౪ ॥ నిహనిష్యతితేనిత్యమిత్యుక్త్వాన్తరధీయత ॥ సూతః ॥ తతఃప్ర
ణమ్యముదితోరాజానారాయణంప్రభుమ్ ॥ ౪౫ ॥ ప్రవిశ్యనగరీంరమ్యామయోధ్యాం
పర్యపాలయత్ । బ్రాహ్మణాదీంశ్చవర్ణాంశ్చస్వస్వకర్మణ్యయోజయత్ ॥ ౪౬ ॥ నారా
యణపరోనిత్యంవిష్ణుభక్తానకల్మషాన్ । పాలయామాసహృష్టాత్మావిశేషేణజనాధి
పః ॥ ౪౭ ॥ అశ్వమేధశతైరిష్ట్వావాజపేయశతేనచ । పాలయామాసపృథివీంసా
గరావరణామిమామ్ ॥ ౪౮ ॥ గృహేగృహేహరిస్తస్థౌవేదఘోషోగృహేగృహే।
నామఘోషోహరేశ్చైవయజ్ఞఘోషస్తథైవచ ॥ ౪౯ ॥ అభవన్నృపశార్దూలతస్మి

ప్రాజ్యం ప్రశాసతి। నాసస్యా నాతృణా భూమిర్న దుర్భిక్షాదిభిర్యుతా ॥ ౨౦ ॥ రోగ
హీనాః ప్రజా నిత్యం సర్వోపద్రవవర్జితాః। అమ్బరీషో మహాతేజాః పాలయామాస మే
దినీమ్ ॥ ౨౧ ॥ తస్యైవం వర్తమానస్య కన్యా కమలలోచనా । శ్రీమతీ నామ విఖ్యాతా
సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౨౨ ॥ ప్రదానసమయం ప్రాప్తా దేవమాయేవ శోభనా । త
స్మిన్కాలే మునిః శ్రీమాన్నారదోఽభ్యాగతశ్చ వై ॥ ౨౩ ॥ అమ్బరీషస్య రాజ్ఞో వై పర్వ
తశ్చ మహామతిః । తావుభావాగతౌ దృష్ట్వా ప్రణిపత్య యథావిధి ॥ ౨౪ ॥ అమ్బరీషో మ
హాతేజాః పూజయామాస తావృషీ । కన్యాం తాం రమమాణాం వై మేఘమధ్యే శత
హ్రదామ్ ॥ ౨౫ ॥ ప్రాహ తాం ప్రేక్ష్య భగవాన్నారదస్సస్మితస్తదా । కేయం రాజన్మ
హాభాగా కన్యా సురసుతోపమా ॥ ౨౬ ॥ బ్రూహి ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ సర్వలక్షణశో
భితా ॥ రాజా ॥ దుహితేయం మమ విభో శ్రీమతీ నామ నామతః ॥ ౨౭ ॥ ప్రదాన
సమయం ప్రాప్తా వరమన్వేషతే శుభా। ఇత్యుక్తౌ మునిశార్దూలస్తామైచ్ఛన్నారదో ద్వి
జాః ॥ ౨౮ ॥ పర్వతోఽపి మునిస్తాం వై చకమే మునిసత్తమాః । అనుజ్ఞాప్య చ రాజానం
నారదో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥ రహస్యాహూయ ధర్మాత్మా మమ దేహి సుతామి
మామ్ । పర్వతోఽపి తథా ప్రాహ రాజానం రహసి ప్రభుః ॥ ౩౦ ॥ తావుభౌ సహ ధర్మా
త్మా ప్రణిపత్య భయార్దితః। ఉభౌ భవన్తౌ కన్యాం మే ప్రార్థయానౌ కథం త్వహమ్ ॥ ౩౧ ॥
కరిష్యామి మహాప్రాజ్ఞ శృణు నారద మే వచః। త్వం చ పర్వత మే వాక్యం శృణు వక్ష్యామి
యత్ప్రభో ॥ ౩౨ ॥ కన్యేయం యువయోరేకం వరయిష్యతి చేచ్ఛుభా । తస్మై క
న్యాం ప్రయచ్ఛామి నాన్యథా శక్తిరస్తి మే ॥ ౩౩ ॥ తథేత్యుక్త్వా తతో భూయః శ్వో
యాస్యావ ఇతి స్మహ । ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలౌ జగ్మతుః ప్రీతిమానసౌ ॥ ౩౪ ॥ వా
సుదేవపరౌ నిత్యముభౌ జ్ఞానవిదాం వరౌ । విష్ణులోకం తతో గత్వా నారదో మునిసత్త
మః ॥ ౩౫ ॥ ప్రణిపత్య హృషీకేశం వాక్యమేతదువాచ హ । శ్రోతవ్యమస్తి భగవ
న్నాథ నారాయణ ప్రభో ॥ ౩౬ ॥ రహసి త్వాం ప్రవక్ష్యామి నమస్తే భువనేశ్వర । త
తః ప్రహస్య గోవిన్దస్సర్వానుత్సార్య తం మునిమ్ ॥ ౩౭ ॥ బ్రూహీత్యాహ చ విశ్వా
త్మా మునిరాహ చ కేశవమ్ । త్వదీయో నృపతిః శ్రీమానమ్బరీషో మహీపతిః ॥ ౩౮ ॥ తస్య
కన్యా విశాలాక్షీ శ్రీమతీ నామ నామతః। పరిణేతుమనాస్తత్ర గతోఽస్మి వచనం శృణు ॥ ౩౯ ॥
పర్వతోఽయం మునిః శ్రీమాంస్తవ భృత్యస్తపోనిధిః । తామైచ్ఛత్సోఽపి భగవన్నావా
మాహ జనాధిపః ॥ ౪౦ ॥ అమ్బరీషో మహాతేజాః కన్యేయం యువయోర్వరమ్। లా
వణ్యయుక్తం వృణుయాద్యది తస్మై దదామ్యహమ్ ॥ ౪౧ ॥ ఇత్యాహ వాం నృపస్తత్ర
తథేత్యుక్త్వాఽహమాగతః । ఆగమిష్యామి తే రాజఞ్ఛ్వః ప్రభాతే గృహం త్వితి ॥ ౪౨ ॥
ఆగతోఽహం జగన్నాథ కర్తుమర్హసి మే ప్రియమ్। వానరాననవద్భాతి పర్వతస్య ముఖం
యథా ॥ ౪౩ ॥ తథా కురు జగన్నాథ మమ చేదిచ్ఛసి ప్రియమ్ । తథేత్యుక్త్వా స గోవి

న్దఃప్రహస్యమధుసూదనః ॥ ౨౪ ॥ త్వయోక్తంచకరిష్యామిగచ్ఛసౌమ్యయథాగత
మ్। ఏవముక్త్వామునిర్హృష్టఃప్రణిపత్యజనార్దనమ్ ॥ ౨౫ ॥ మన్యమానఃకృతాత్మా
నంతథాయోధ్యాంజగామసః । గతేమునివరేతస్మిన్పర్వతోపిమహామునిః ॥ ౨౬ ॥
ప్రణమ్యమాధవంహృష్టోరహస్యేనమువాచహ । వృత్తంతస్యనివేద్యాగ్రేనారదస్యజ
గత్పతే॥ ౨౭ ॥ గోలాఙ్గూలముఖంయద్వన్ముఖంభాతితథాకురు । తచ్ఛ్రుత్వాభగవా
న్విష్ణుస్త్వయోక్తంచకరోమివై॥ ౨౮ ॥ గచ్ఛశీఘ్రమయోధ్యాంవైమావేదీర్నార
దస్యవై । త్వయామేసంపిదంతత్రతథేత్యుక్త్వాజగామసః ॥ ౨౯ ॥ తతోరాజా
సమాజ్ఞాయప్రాప్తౌమునివరౌతదా। మాఙ్గళ్యైర్వివిధైస్సర్వామయోధ్యాంధ్వజమా
లినీమ్ ॥ ౩౦ ॥ మణ్డయామాసపుష్పైశ్చలాజైశ్చైవసమన్తతః । అమ్బుసిక్తగృ
హద్వారాంసిక్తాపణమహాపథామ్ ॥ ౩౧ ॥ దివ్యగన్ధరసోపేతాంధూపితాందివ్య
ధూపకైః । కృత్వాచనగరీంరాజామణ్డయామాసతాంసభామ్ ॥ ౩౨ ॥ దివ్యైర్గ
న్ధైస్తథాధూపైరత్నైశ్చవివిధైస్తథా। అలఙ్కృతాంమణిస్తమ్భైర్నానామాల్యో
పశోభితామ్ ॥ ౩౩ ॥ పరార్థ్యాస్తరణోపేతైర్దివ్యైర్భద్రాసనైర్వృతామ్ । కృ
త్వానృపేన్ద్రస్తాంకన్యామాదాయప్రవివేశహ ॥ ౩౪ ॥ సర్వాభరణసమ్పన్నాం
శ్రీరివాయతలోచనామ్ । కరసమ్మితమధ్యాఙ్గీంపఞ్చస్నిగ్ధాంశుభాననామ్ ॥ ౩౫ ॥
స్త్రీభిఃపరివృతాందివ్యాంశ్రీమతీంసంశ్రితాంతదా । సభాచసాభూపపతేస్సమృద్ధా
మణిప్రవేకోత్తమరత్నచిత్రా ॥ ౩౬ ॥ న్యస్తాసనామాల్యవతీసుబద్ధాతామాయయు
స్తేనరరాజవర్గాః । అథాపరోబ్రహ్మవరాత్మజోహిత్రైవిద్యవిద్యోభగవాన్మహా
త్మా ॥ ౩౭ ॥ సపర్వతోబ్రహ్మవిదాంవరిష్ఠోమహామునిర్నారదఆజగామ । తావా
గతౌసమీక్ష్యాథరాజాసమ్భ్రాన్తమానసః ॥ ౩౮ ॥ దివ్యమాసనమాదాయపూజ
యామాసతావుభౌ । ఉభౌదేవర్షిసిద్ధౌతౌఉభౌజ్ఞానవిదాంవరౌ ॥ ౩౯ ॥ సమాసీ
నౌమహాత్మానౌకన్యార్థంమునిసత్తమౌ। తావుభౌప్రణిపత్యాగ్రేకన్యాంతాంశ్రీమతీం
శుభామ్ ॥ ౪౦ ॥ సుతాంకమలపత్రాక్షీంప్రాహరాజాయశస్వినీమ్ । అనయో
ర్యంవరంభద్రేమనసాత్వమిహేచ్ఛసి ॥ ౪౧ ॥ తస్మైమాలామిమాందేహిప్రణిపత్య
యథావిధి । ఏవముక్త్వాతుసాకన్యాస్త్రీభిఃపరివృతాతదా ॥ ౪౨ ॥ మాలాంహిర
ణ్మయీందివ్యామాదాయశుభలోచనా । యత్రాసీనౌమహాత్మానౌతత్రాగమ్యస్థి
తాతదా॥ ౪౩॥ వీక్ష్యమాణామునిశ్రేష్ఠౌనారదంపర్వతంతథా। శాఖామృగాననంద్ర
ష్ట్వానారదంపర్వతంతథా ॥ ౪౪ ॥ గోలాఙ్గూలముఖంకన్యాకించిత్త్రాససమన్వి
తా । సమ్భ్రాన్తమానసాతత్రప్రవాతకదళీయథా ॥ ౪౫ ॥ తస్థౌతామాహరాజా
వత్సేకింత్వంకరిష్యసి । అనయోరేకముద్దిశ్యదేహిమాలామిమాంశుభే ॥ ౪౬ ॥
ప్రాహపితరంత్రస్తాఇమౌతౌనరవానరౌ। మునిశ్రేష్ఠంనపశ్యామినారదంపర్వతం

తథా ॥ ౯౭ ॥ అనయోర్మధ్యతస్త్వేకమూనషోడశవార్షికమ్ । సర్వాభరణసమ్ప
న్నం తసీపుష్పసన్నిభమ్ ॥ ౯౮ ॥ దీర్ఘబాహుం విశాలాక్షం తుఙ్గోరస్స్థలముత్తమ
మ్ । రేఖాత్రికటిగ్రీవం రక్తాన్తాయతలోచనమ్ ॥ ౯౯ ॥ నక్రచాపానుకరణపటు
భ్రూయుగశోభితమ్ । పభక్తత్రివలీవ్యక్తం నాభివ్యక్తశుభోదరమ్॥ ౧౦౦॥హిరణ్యా
మ్బరసంవీతం తుఙ్గరత్ననఖం శుభమ్ । పద్మాకారకరం త్వేనం పద్మాస్యం పద్మలోచన
మ్ ॥ ౧౦౧ ॥ సునాసం పద్మహృదయం పద్మనాభం శ్రియావృతమ్ । దన్తపఙ్క్తిభి
రత్యర్థం కున్దకుట్మలసన్నిభైః ॥ ౧౦౨ ॥ హసన్తం మాం సమాలోక్య దక్షిణం చ ప్రసా
ర్య వై । పాణిం స్థితమునిం గ్రపశ్యామి శుభమూర్ధజమ్॥ ౧౦౩॥ సమ్భ్రాన్తమాన
సాం గ్ర వేపతీం కదలీమివ । స్థితాం తామాహ రాజాసౌ వత్సే కిం త్వం కరిష్యసి॥ ౧౦౪॥
ఏవముక్తే మునిః ప్రాహ నారదస్సంశయం గతః । కియన్తో బాహవస్తస్య కన్యే బ్రూహి
యథాతథమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ బాహుద్వయం చ పశ్యామి త్యాహ కన్యా శుచిస్మితా । ప్రా
హ తాం పర్వతస్తత్ర తస్య వక్షఃస్థలే శుభే ॥ ౧౦౬ ॥ కిం పశ్యసి చ మే బ్రూహి కరే కిం వా
స్య పశ్యసి । కన్యా తమాహ మాలాం వై సఙ్ఖ్యాం పాణావనుత్తమామ్ ॥ ౧౦౭ ॥ వక్ష
స్థలే స్య పశ్యామి కరే కార్ముకసాయకౌ । ఏవముక్తౌ మునిశ్రేష్ఠౌ పరస్పరమనుత్తమౌ॥
మనసా చిన్తయన్తౌ తౌ మాయేయం కస్యచిద్భవేత్ । మాయాపతిస్తస్కరో నూనం స్వయ
మేవ జనార్దనః॥ ౧౦౯ ॥ ఆగతో నయథా కన్యాం తథా స్మన్ముఖం త్విదమ్। గోలాఙ్గూ
లత్వమిత్యేవం చిన్తయామాస నారదః ॥ ౧౧౦ ॥ పర్వతోఽపి యథాన్యాయం వా
నరత్వం కథం మమ । ప్రాప్తమిత్యేవ మనసా చిన్తామాపేదివాంస్తథా ॥ ౧౧౧ ॥ త
తో రాజా ప్రణమ్యాసౌ నారదం పర్వతం తథా । భవద్భ్యాం కిమిదం తత్ర కృతం బుద్ధివి
మోహజమ్॥ ౧౧౨॥ స్వయం భవన్తౌ తిష్ఠేతాం యథా కన్యార్థముద్యతౌ । ఏవముక్తౌ
మునిశ్రేష్ఠౌ నృపమూచతురుల్బణౌ ॥ ౧౧౩ ॥ త్వమేవ మోహం కురుషే నావామిహ క
థం చన । ఆవయోరేకమేషా తే వరయత్వవిచారమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ తతస్సా కన్యకా
భూయః ప్రణిపత్యేష్టదేవతామ్। మాయామాదాయ తిష్ఠన్తం తయోర్మధ్యే సమాహిత
మ్ ॥ ౧౧౫ ॥ సర్వాభరణసంయుక్తమతసీపుష్పసన్నిభమ్ । దీర్ఘబాహుం సుపు
ష్టాఙ్గం కర్ణాన్తాయతలోచనమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ పూర్వవత్పురుషం దృష్ట్వా మాలాం త
దదౌ హి సా । అనన్తరం హి సా కన్యా న దృష్టా మనుజైః పునః॥ ౧౧౭ ॥ తతో నాదస్స
భవత్తుమేతదితి విస్మితౌ। తామాదాయ గతో విష్ణుస్స్వస్థానం పురుషోత్తమః॥ ౧౧౮
పురా తదర్థం మునిశం తపస్తప్త్వా వరాఙ్గనా । శ్రీమతీ సా సముత్పన్నా సా గతా చ తథా హ
రిమ్ ॥ ౧౧౯ ॥ తావుభౌ మునిశార్దూలౌ ధిక్కృతావతిదుఃఖితౌ । వాసుదేవం ప్రతి
ద్రాజగ్మతుర్భవనం హరేః॥ ౧౨౦॥ తావాగతౌ సమీక్ష్యాహ శ్రీమతీం భగవాన్ హరిః
మునిశ్రేష్ఠౌ సమాయాతౌ గూహస్వాత్మానమత్ర వై ॥ ౧౨౧ ॥ తథేత్యుక్త్వా చ సా

వీప్రహసన్తీచకారహ । నారదఃప్రణిపత్యాగ్రేప్రాహదామోదరంహరిమ్॥ ౧౨౧॥
ప్రియంహికృతవానద్యమమత్వంపర్వతస్యహి । త్వమేవనూనంగోవిన్దకన్యాంతాం
హృతవానసి॥ ౧౨౨ ॥ విమోహ్యవాంస్స్వయంబుద్ధ్యాప్రతార్యసురసత్తమ్ । ఇత్యు
క్తఃపురుషోవిష్ణుఃపిధాయశ్రోత్రమచ్యుతః ॥ ౧౨౩ ॥ పాణిభ్యాంప్రాహభగవా
న్భవద్భ్యాంకిముదీరితమ్ । కామవానపిభావోయంమునివృత్తిరహోకిల॥ ౧౨౪ ॥
ఏవముక్తోమునిఃప్రాహవాసుదేవంసనారదః । కర్ణమూలేమమకథంగోలాఙ్గూల
ముఖంత్వితి ॥ ౧౨౫ ॥ కర్ణమూలేతమాహేదంవానరత్వంకృతంమయా । పర్వత
స్యమయావిద్వన్గోలాఙ్గూలముఖంతవ ॥ ౧౨౬ ॥ మయాతవకృతంతత్రప్రియార్థం
నాన్యథాత్వితి । పర్వతోపితథాప్రాహతస్యాప్యేవంజగాదసః ॥ ౧౨౭ ॥ శృణ్వ
తోరుభయోస్తత్రప్రాహదామోదరోవచః । ప్రియంభవద్భ్యాంకృతవాన్సత్యేనా
త్మానమాలభే ॥ ౧౨౮ ॥ నారదఃప్రాహధర్మాత్మాఆవయోర్మధ్యతస్స్థితః । ధను
ష్మాన్పురుషఃకోత్రతాంహృత్వాగతవాన్కిల ॥ ౧౨౯॥ తచ్ఛ్రుత్వావాసుదేవోసౌ
ప్రాహతౌమునిసత్తమౌ । మాయావినోమహాత్మానోబహవస్సన్తిసత్తమాః॥౧౩౦॥
తత్రసాశ్రీమతీనూనమదృష్ట్వామునిసత్తమౌ । చక్రపాణిరహంనిత్యంచతుర్బాహురి
తిస్థితః ॥ ౧౩౧ ॥ తాంతథానాహమైచ్ఛంవైభవద్భ్యాంవిదితంహితత్ । ఇత్యు
క్త్వాప్రణిపత్యైనమూచతుఃప్రీతమానసౌ ॥ ౧౩౨ ॥ కోత్రదోషస్తవవిభోనారాయ
ణజగత్పతే।దౌరాత్మ్యంతన్నృపస్యైవమాయాంహికృతవానసౌ॥౧౩౩॥ఇత్యుక్త్వా
జగ్మతుస్తస్మాన్మునీనారదపర్వతౌ । అమ్బరీషంసమాసాద్యశాపేనైనమయోజయ
త్ ॥ ౧౩౪ ॥ నారదఃపర్వతశ్చైవయస్మాదావామిహాగతౌ । ఆహూయపశ్చాద
న్యస్మైకన్యాంత్వందత్తవానసి ॥ ౧౩౫ ॥ మాయాయోగేనతస్మాత్త్వాంతమోహ్య
భిభవిష్యతి । తేనచాత్మానమత్యర్థంయథావత్త్వంనవేత్స్యసి ॥ ౧౩౬ ॥ ఏవంశా
పేప్రదత్తేతుతమోరాశిరథోద్ధతః । నృపంప్రతితతశ్చక్రంవిష్ణోఃప్రాదురభూత్క్షణా
త్॥ ౧౩౭ ॥ చక్రవిత్రాసితంఘోరంతావుభౌతమభ్యగాత్ । తతస్సన్త్రస్తస
ర్వాఙ్గౌధావమానౌమహామునీ ॥ ౧౩౮ ॥ పృష్ఠతశ్చక్రమాలోక్యతమోరాశిందు
రాసదమ్ । కన్యాసిద్ధిరహోప్రాప్తాహ్యావయోరితివేగితౌ॥౧౩౯॥ లోకాలోకా
న్తమనిశంధావమానౌభయార్దితౌ । త్రాహిత్రాహీతిగోవిన్దంభాషమాణౌభయా
ర్దితౌ ॥ ౧౪౦ ॥ విష్ణులోకంతతోగత్వానారాయణజగత్పతే । వాసుదేవహృషీకే
శపద్మనాభజనార్దన ॥ ౧౪౧ ॥ త్రాహ్యావాంపుణ్డరీకాక్షనాథోసిపురుషోత్తమ। త
తోనారాయణశ్చిన్త్యశ్రీమాఞ్ఛ్రీవత్సలాఞ్ఛనః ॥ ౧౪౨ ॥ నివార్యచక్రంధ్వాం
న్తంచభక్తానుగ్రహకామ్యయా।అమ్బరీషశ్చమద్భక్తస్తథైతౌమునిసత్తమౌ॥౧౪౩॥
అనయోరస్యచతథాహితంకార్యంమయాధునా । ఆహూయతత్తమశ్శ్రీమాన్గిరా

౧౮ ॥ త

ప్రశ్నోదయర్ణహారిః ॥ ౧౪౪ ॥ ప్రోవాచ ఙ్గదాణ్ణంకదీప్తంస కాంవ స్తిమథా
షిశాపోనచైవాసీదన్యథాచవరోమమ వరేణ్యంపరమేశ్వరమ్। భావయేత్వాజ
స్యాన్యథాపునః । అమ్బరీషస్యపుత్ర ౨౦॥ హామశ్చపూర్వవత్సరేవమన్త్రిభేద
న్దశరథోనామరాజాభవతిధారి స్తుతినివేదనమ్ ॥ ౨౧ ॥ అన్తర్బలించకుణ్డస్య
హమ్ ॥ ౧౪౭ ॥ తత్రమేదక్షి కృత్వామన్త్రైరేతైర్యథాక్రమమ్ ౨౨॥ వాక్యం॥
మసవ్యశ్చ శేషోసౌలక్ష్మణ ఖ్యోసురేభ్యో గ్రహేభ్యోరాక్షసేభ్యోనాగేభ్యో
షంవినా।మునిశ్రేష్ఠాచ? క్షేత్రపాలేభ్యః । అథవాయువరుణదిగ్భాగేక్షేత్రపాల
నాశంతత్ర గాచ్ఛ ఙ్గ్యంగన్ధంచపుష్పంచధూపందీపంచసువ్రతాః । నైవేద్యంము
మునిశ్రేష్ఠాభయా యథావిధి ॥ ౨౩ ॥ విజ్ఞాప్యైవంవిసృజ్యాథఅష్టపుష్పైశ్చపూ
స్వరమ్ ॥ ౧౫ న్యమేతద్ధిపూజాయాంమునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౪ ॥ ఏవంసత్క్షేపతః
త్యక్త్వాప్రతిజ్ఞాంచ్ఛదిసువ్రతా।అఘోరార్చావిధానంచలిఙ్గేవాస్థణ్డిలేపివా ॥ ౨౫ ॥
త్వా।అమ్బరీషశ్శణితం లిఙ్గార్చనమనుత్తమమ్ । లిఙ్గార్చనరతోవిప్రోమహాపాత
ష్ణులోకంజగా ॥ పాపైరపినలిప్యేతపద్మపత్రమివామ్భసా । లిఙ్గస్యదర్శనంపు
మోదాశరథిశ్చనంపరమ్ ॥ ౨౬ ॥ అర్చనాదధికంనాస్తిబ్రహ్మపుత్రనసంశయః ।
మునిసత్తమాః ॥ మఘోరార్చనముత్తమం ॥ ౨౮ ॥ వర్షకోటిశతేనాపివిస్తరే
నారదఃపర్వ ॥ * * * * * *

రుద్రభక్తాబ ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అఘోరపూజా
స్యమాహాత్మ్య కథనన్నామ షడ్వింశతితమోధ్యాయః.
ద్వాపిమానవః॥ ౧.

ఇతిశ్రీమ.

శ్లో ౧౧౧

జ్యేష్ఠాదేవ్యుపాఖ్యానమ్.

ఋషయః ॥ మాయావిత్వంశ్రుతంవిష్ణోర్దేవదేవస్యధీమతః । కథంజ్యేష్ఠాస
ముత్పత్తిర్దేవదేవాజ్జనార్దనాత్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంరోమహర్షణతత్త్వతః॥
సూతః ॥ అనాదినిధనశ్శ్రీమాన్ధాతానారాయణఃప్రభుః ॥ ౨ ॥ జగద్ద్వైధమిదంచ
క్రే మోహనాయజగత్పతిః।విష్ణుర్వైబ్రాహ్మణాన్వేదాన్వేదధర్మాన్సనాతనాన్॥౩॥
శ్రియంపద్మాంతథాశ్రేష్ఠాంభాగమేకమకారయేత్ । జ్యేష్ఠామలక్ష్మీమశుభాంవేదబా
హ్యాన్నరాధమాన్ ॥ ౪ ॥ అధర్మంచమహాతేజాభాగమేకమకల్పయత్ । అలక్ష్మీ
మగ్రతస్సృష్ట్వాపశ్చాత్పద్మాంజనార్దనః ॥ ౫ ॥ జ్యేష్ఠాతేనసమాఖ్యాతాఅలక్ష్మీర్ద్వి

జసత్తమాః। అమృతోద్భవవేళాయాంవిషానన్తరముల్బణాత్ ॥ ౬ ॥ అశుభాసాత
థోత్పన్నాజ్యేష్ఠాఇతిచవైశ్రుతమ్। తత్రశ్రీశ్చసముత్పన్నాపద్మావిష్ణుపరిగ్రహః ॥ ౭ ॥
దుస్సహోనామవిప్రర్షిరుపయేమేఽశుభాంతదా। జ్యేష్ఠాంతాంపరిపూర్ణోసౌమన
సావీత్యధిష్ఠితామ్ ॥ ౮ ॥ లోకంచచారహృష్టాత్మాతయాసహమునిస్తదా। య
స్మిన్ఘోషోహరేశ్చైవహరస్యచమహాత్మనః ॥ ౯ ॥ వేదఘోషస్తథావిప్రాహో
మధూమాస్తథైవచ। భస్మాఙ్గినోవాయత్రాసంస్తత్రతత్రభయార్దితా ॥ ౧౦ ॥ పిధా
యకర్ణౌసంయాతిధావమానాఇతస్తతః। జ్యేష్ఠామేవంవిధాందృష్ట్వాదుస్సహో
మోహమాగతః॥౧౧॥తయాసహవనంగత్వాచచారసమహామునిః। తపోమహద్వనే
ఘోరేయాతికన్యాప్రతిగ్రహమ్ ॥ ౧౨ ॥ నకరిష్యామిచేత్యుక్త్వాప్రతిజ్ఞాయచతామృ
షిః। యోగజ్ఞానపరశ్శుద్ధోయత్రయోగీశ్వరోమునిః॥౧౩॥ తత్రాయాన్తంమహాత్మా
నంమార్కణ్డేయమపశ్యతః। ప్రణిపత్యమహాత్మానందుస్సహోమునిమబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥
భార్యేయంభగవన్మహ్యంనస్థాస్యతికథంచన। కింకరోమీతివిప్రర్షేహ్యనయాసహభా
ర్యయా ॥ ౧౫ ॥ ప్రవిశామితథాకుత్రకుతోనప్రవిశామ్యహమ్ ॥ మార్కణ్డేయః ॥
శృణుదుస్సహసర్వత్రఅకీర్తిరశుభాన్వితా ॥ ౧౬ ॥ అలక్ష్మీరతులాచేయంజ్యేష్ఠాఇ
త్యభిశబ్దితా। నారాయణపరాయత్రవేదమార్గానుసారిణః ॥ ౧౭ ॥ రుద్రభక్తామ
హాత్మానోభస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః। స్థితాయత్రజనానిత్యంమావిశేథాఃకథంచన॥౧౮॥
త్రివిక్రమహృషీకేశపుణ్డరీకాక్షమాధవ। అచ్యుతానన్తగోవిన్ద వాసుదేవజనార్ద
న ॥ ౧౯ ॥ రుద్రరుద్రేతిరుద్రేతిశివాయచనమోనమః। నమశ్శివతరాయేతిశఙ్క
రాయేతిసర్వదా ॥ ౨౦ ॥ మహాదేవమహాదేవమహాదేవేతికీర్తయేత్ ।ఉమాయాః
పతయేతుభ్యంహిరణ్యపతయేనమః॥ ౨౧ ॥ హిరణ్యబాహవేతుభ్యంవృషాఙ్కాయ
నమోనమః। నృసింహవామనాదిత్యమాధవేతిచయేజనాః ॥ ౨౨ ॥ వక్ష్యన్తి
సతతంహృష్టాబ్రాహ్మణాఃక్షత్రియాస్తథా।వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చయేనిత్యంతేషాంధనగృ
హాదిషు ॥ ౨౩ ॥ జ్వాలామాలాకరాళంచసహస్రాదిత్యసన్నిభమ్। చక్రంవిష్ణోరతీ
వోగ్రంతేషాంహన్తిసహాశుభమ్॥ ౨౪ ॥ స్వాహాకారోవషట్కారోగృహేయస్మిన్
హివర్తతే। తద్ధిత్వాచాన్యమాగచ్ఛసామఘోషోథయత్రవా॥ ౨౫ ॥ వేదాభ్యాస
రతానిత్యంనిత్యకర్మపరాయణాః। వాసుదేవార్చనరతాదూరతస్తాన్వివర్జయేత్ ॥ ౨౬ ॥
అగ్నిహోత్రంగృహేయేషాంలిఙ్గార్చావాగృహేషుచ। వాసుదేవతనుర్వాపిచణ్డి
కాయత్రతిష్ఠతి ॥ ౨౭ ॥ దూరతోవ్రజతాన్హిత్వాసర్వపాపవివర్జితాన్। నిత్యనై
మిత్తికైర్యజ్ఞైర్యజన్తిచమహేశ్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥ తాన్హిత్వావ్రజచాన్యత్రదుస్సహ
స్వైరసహానయా। శ్రోత్రియాబ్రాహ్మణాగావోగురవోతిథయస్సదా ॥ ౨౯ ॥ రుద్ర
భక్తాశ్చపూజ్యన్తేయైర్నిత్యంతాన్వివర్జయేత్ ॥ దుస్సహః ॥ యస్మిన్ప్రవేశోమా

గ్యామేతద్బ్రూహిమునిసత్తమ॥ ౩౦ ॥ త్వద్వాక్యాద్భయనిర్ముక్తోవిశామ్యేషాంగృ
హేసదా ॥ మార్కణ్డేయః ॥ నశ్రోత్రియాద్విజాగావోగురవోఽతిథయస్సదా॥ ౩౧॥
యత్రభర్త్రాచభార్యాచపరస్పరవిరోధినా । సభార్యస్త్వంగృహంతస్యవిశేథాభ
యవర్జితః ॥ ౩౨ ॥ దేవదేవోమహాదేవోరుద్రస్త్రిభువనేశ్వరః। వినిన్ద్యోయత్రభగ
వాన్విశస్వభయవర్జితః ॥ ౩౩ ॥ వాసుదేవరతిర్నాస్తియత్రనాస్తిసదాశివః।
జపహోమాదికంనాస్తి భస్మనాస్తిగృహేనృణామ్ ॥ ౩౪ ॥ పర్వణ్యభ్యర్చ
నంనాస్తిచతుర్దశ్యాంవిశేషతః । కృష్ణాష్టమ్యాంచరుద్రస్యసన్ధ్యాయాంభయవర్జి
తాః ॥ ౩౫ ॥ చతుర్దశ్యాంమహాదేవంనయజన్తిచయత్రవై। విష్ణోర్నామవిహీనా
యేసఙ్గతాశ్చదురాత్మభిః॥ ౩౬ ॥ నమఃకృష్ణాయశర్వాయశివాయపరమేష్ఠినే।బ్రా
హ్మణాశ్చనరామూఢానవదన్తిదురాత్మకాః ॥ ౩౭ ॥ తత్రైవసతతంవత్ససభార్య
స్త్వంసమావిశ । వేదఘోషోనయత్రాస్తిగురుపూజాదయోనచ ॥ ౩౮ ॥ పితృక
ర్మహీనాస్తుసభార్యస్త్వంసమావిశ । రాత్రౌరాత్రౌగృహేయస్మిన్కలహోబా
వర్తతేమిథః ॥ ౩౯ ॥ అనయాసార్ధమనిశంవిశత్వంభయవర్జితః। లిఙ్గార్చనంయస్య
నాస్తియస్యనాస్తిజపాదికమ్ ॥ ౪౦ ॥ రుద్రభక్తివినిన్దాచతత్రైవవిశనిర్భయః।
అతిథిశ్శ్రోత్రియోవాపిగురుర్వావైష్ణవోఽపివా॥ ౪౧॥ నసన్తియద్గృహేగావస్సభా
ర్యస్త్వంసమావిశ। బాలానాంప్రేక్షమాణానాంయత్రాదత్త్వాత్వభక్షయత్॥ ౪౨॥
భక్ష్యాణితత్రసంహృష్టస్సభార్యస్త్వంసమావిశ । అనభ్యర్చ్యమహాదేవంవాసుదే
వమథాపివా ॥ ౪౩ ॥ అహుత్వావిధివద్యత్రతత్రనిత్యంసమావిశ । పాపకర్మరతా
మూఢాదయాహీనాఃపరస్పరమ్ ॥ ౪౪ ॥ గృహేయస్మిన్త్సమాసన్తేదేశేవాతత్ర
సంవిశ । ప్రాకారాగారవిధ్వంసానచైవేడ్యాఃకుటుమ్బినీ ॥ ౪౫ ॥ తద్గృహంతు
సమాసాద్యవసనిత్యంహిహృష్టధీః । యత్రకణ్టకినోవృక్షాయత్రనిష్పావవల్లరీ॥ ౪౬॥
బ్రహ్మవృక్షశ్చయత్రాస్తిసభార్యస్త్వంసమావిశ । అగస్త్యార్కాదయోవాపిబన్ధు
జీవోగృహేషువై ॥ ౪౭ ॥ కరవీరోపిశేషేణనన్ద్యావర్తమథాపివా । మల్లికావా
గృహేయేషాంసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౪౮ ॥ కన్యాచయత్రవైవల్లీద్రోహీవాచ
జటీగృహే। బహుశాకకదలీయత్రసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౪౯ ॥ తాలంతమాల
భల్లాతంతిన్త్రిడీఖణ్డమేవచ । కదమ్బఖాదిరంవాపిసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౦॥
న్యగ్రోధంవాగృహేయేషామశ్వత్థంచూతమేవవా । ఉదుమ్బరంవాపనసంసభార్య
స్త్వంసమావిశ॥ ౫౧॥యస్యకాకగృహంనిమ్బేఆరామేవాగృహేపివా । దణ్డినీముణ్డి
నీవాపిసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౨ ॥ ఏకాదాసీగృహేయత్రత్రిగవంపఞ్చమాహి
షమ్ । షడశ్వంసప్తమాతఙ్గంసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౩ ॥ యస్యకాళీగృహే
దేవీప్రేతరూపాచడాకినీ । క్షేత్రపాలోఽథవాయత్రసభార్యస్త్వంసమావిశ॥ ౫౪॥
భిక్షుబిమ్బంచవైయస్యగృహేక్షపణకంతథా । బౌద్ధంవాబిమ్బమాసాద్యతత్రభ

గ్ణం సమావిశ ॥ ౫౫ ॥ శయనాసనకాలేషు భోజనాటనవృత్తిషు । యేషాం వదతి నో
వాణీ నామాని చ హరేస్సదా ॥ ౫౬ ॥ తద్గృహం తే సమాఖ్యాతం సభార్యస్య ని వే
శితుమ్ । పాషణ్డాచారనిరతాశ్శ్రౌతస్మార్తబహిష్కృతాః ॥ ౫౭ ॥ విష్ణుభక్తివి
నిర్ముక్తా మహాదేవవినిన్దకాః । నాస్తికాశ్చ శఠా యత్ర సభార్యస్త్వం సమావిశ ॥ ౫౮ ॥
సర్వస్మాదధికత్వం యే న వదన్తి పినాకినః । సాధారణం స్మరన్త్యేనం సభార్యస్త్వం స
మావిశ ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మా చ భగవాన్విష్ణుశ్శక్రస్సర్వసురేశ్వరః । రుద్రప్రసాదజా
శ్చేతి న వదన్తి దురాత్మకాః ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మా చ భగవాన్విష్ణుశ్శక్రశ్చ స ఏవ చ । వద
న్తి మూఢాః ఖద్యోతం భానుం వా మూఢచేతసః ॥ ౬౧ ॥ తేషాం గృహే తథా త్వేతే
ఆవాసే వా సదా నయా । విశ భుక్ష్వ గృహం తేషాం పిపూర్ణమనస్యధీః ॥ ౬౨ ॥ యే
శ్నన్తి కేవలం మూఢాః పక్వమన్నం విచేతసః । స్నానమఙ్గళహీనాశ్చ తేషాం త్వం గృ
హమావిశ ॥ ౬౩ ॥ యా నారీ శౌచవిభ్రష్టా దేహసంస్కారవర్జితా । సర్వభక్షరతా
నిత్యం తస్యా స్థానే సమావిశ ॥ ౬౪ ॥ మలినాస్యాస్స్వయం మర్త్యా మలినామ్బర
ధారిణః । మలదన్తా గృహస్థాశ్చ గృహే తేషాం సమావిశ ॥ ౬౫ ॥ పాదశౌచవినిర్ము
క్తాస్సన్ధ్యాకాలే చ శాయినః । సన్ధ్యాయామశ్నుతే యే వై గృహం తేషాం సమావి
శ ॥ ౬౬ ॥ అత్యాశనరతా మర్త్యా అతిపానరతా నరాః । ద్యూతవాదక్రియా
మూఢా గృహే తేషాం సమావిశ ॥ ౬౭ ॥ బ్రహ్మస్వహారిణో యే చ యే చాయోగ్యా
న్యజన్తి వా । శూద్రాన్నభోజినో వాపి గృహం తేషాం సమావిశ ॥ ౬౮ ॥ మద్య
పానరతాః పాపా మాంసభక్షణతత్పరాః । పరదారరతా మర్త్యా గృహం తేషాం
సమావిశ ॥ ౬౯ ॥ పర్వణ్యనర్చాభిరతా మైథునే వాదివారతాః । సన్ధ్యాయాం
మైథునం యేషాం గృహే తేషాం సమావిశ ॥ ౭౦ ॥ పృష్ఠతో మైథునం యేషాం శ్వాన
వన్మృగవచ్చ వా । జలే వా మైథునం కుర్యాత్సభార్యస్త్వం సమావిశ ॥ ౭౧ ॥ రజ
స్వలాం స్త్రియం గచ్ఛేచ్చాణ్డాలీం వా నరాధమః । కన్యాం వా గో గృహే వాపి గృహం
తేషాం సమావిశ ॥ ౭౨ ॥ బహునా కిం ప్రలాపేన నిత్యకర్మబహిష్కృతాః । రుద్ర
భక్తివిహీనా యే గృహం తేషాం సమావిశ ॥ ౭౩ ॥ శృఙ్గైర్దివ్యావషడ్భైః క్షుద్రైశ్శ్లేష
మాలిష్యగచ్ఛతి । భగద్రావం కరోత్యస్మాత్సభార్యస్త్వం సమావిశ ॥ ౭౪ ॥ సూతః ॥
ఇత్యుక్త్వా స మునిశ్శ్రీమాన్మార్కణ్డేయనయనే తదా । బ్రహ్మర్షిర్బ్రహ్మసఙ్కాశస్తత్రై
వాన్తరధీయత ॥ ౭౫ ॥ దుస్సహస్సహభార్యశ్చ స్థానాని చ సమేయివాన్ । విశేషాద్దేవ
దేవస్య విష్ణోర్నిన్దారతాత్మనామ్ ॥ ౭౬ ॥ సభార్యో మునిశార్దూల సైషా జ్యేష్ఠా ఇతి
స్మృతా । దుస్సహస్తాముvాచేదం తటాకాశ్రమమన్దిరే ॥ ౭౭ ॥ అస్వత్త్వమత్ర చా
హం వై ప్రవేక్ష్యామి రసాతలమ్ । ఆవయోస్స్థానమాలోక్య నివాసార్థం పునః పునః ॥ ౭౮ ॥
ఆగమిష్యామి తే పార్శ్వమిత్యుక్త్వా తము వాచ సా । కిమశ్నామి మహాభాగ కో మే దా

స్యతివై బలిమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్తస్తాంమునిఃప్రాహయాస్త్రియస్త్వాంయజన్తివై । త
లిభిఃపుష్పధూపైశ్చనతాసాంచగృహంవిశ ॥ ౫౦ ॥ ఇత్యుక్త్వాత్వావిశత్తత్రపా
తాళంబిలమాగతః।అద్యాపిచవినిర్మగ్నోమునిస్సజలసంస్తరే॥౫౧॥గ్రామపర్వతబా
హ్యేషునిత్యమాస్తేఽశుభాపునః । ప్రసఙ్గాద్దేవదేవేశోవిష్ణుస్త్రిభువనేశ్వరః॥ ౫౨॥
లక్ష్మ్యాదృష్టస్తయాలక్ష్మీస్సాతమాహజనార్దనమ్। భర్తాగతోమహాబాహోబిలం
త్యక్త్వాసమాంప్రభో ॥ ౫౩ ॥ అనాథాహంజగన్నాథవృత్తిందేహినమోస్తుతే॥
సూతః॥ఇత్యుక్తోభగవాన్విష్ణుఃప్రహస్యాహజనార్దనః ॥ ౫౪ ॥ జ్యేష్ఠామలక్ష్మీందేవే
శోమాధవోమధుసూదనః॥ శ్రీవిష్ణుః॥ యేరుద్రమనఘంశర్వంశఙ్కరంనీలలోహితమ్॥
అమ్బాంహైమవతీంవాపిజననీంజగతామపి। మద్భక్తాన్నిన్దయన్త్యత్ర తేషాంవిత్తంత
వైవహి ॥ ౫౬ ॥ యేపిచైవమహాదేవంవినిన్దైవయజన్తిమామ్ । మూఢాహ్యభా
గ్యామద్భక్తాఅపి తేషాంధనంతవ ॥ ౫౭ ॥ యస్యాజ్ఞయాహ్యహంబ్రహ్మాప్రసాదా
ద్వర్తతేసదా । యేయజన్తివినిన్దైవమమవిద్వేషకారకాః ॥ ౫౮ ॥ మద్భక్తానైవ
తేభక్తాఇవవర్తన్తిదుర్మదాః। తేషాంగృహంధనంక్షేత్రమిష్టాపూర్తంతథైవహి॥౫౯॥
సూతః ॥ ఇత్యుక్త్వాతాంపరిత్యజ్యలక్ష్మ్యాఽలక్ష్మీంజనార్దనః। జజాపభగవాన్రుద్ర
మలక్ష్మీక్షయసిద్ధయే ॥ ౬౦ ॥ యస్మాస్స్త్రీదేయంతస్యైవబలింనిత్యంమునీశ్వరాః।
విష్ణుభక్తైర్నసన్దేహస్సర్వయత్నేనసర్వదా ॥ ౬౧ ॥అఙ్గనాభిస్సదాపూజ్యాబలిభి
ర్వివిధైర్ద్విజాః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః ॥ ౬౨॥
అలక్ష్మీవృత్తమనఘోలక్ష్మీవాన్లభతేగతిమ్ ॥ ౬౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అలక్ష్మీ
కథనంనామషష్ఠోధ్యాయః.

అష్టాక్షర్యాదిప్రశంసా.

ఋషయః ॥ కిఞ్జపన్ముచ్యతేజన్తుస్సర్వలోకభయాదిభిః । సర్వపాపవినిర్ము
క్తఃప్రాప్నోతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౧ ॥ అలక్ష్మీంవాథసన్త్యజ్యగమిష్యతిజపేనవై। లక్ష్మీ
వాన్సోభవేన్మర్త్యస్సూతవక్తుమిహార్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ పురాపితామహేనోక్తం
వసిష్ఠాయమహాత్మనే । వక్ష్యేసఙ్క్షేపతస్సర్వంసర్వలోకహితాయవై ॥ ౩ ॥
శృణ్వన్తువచనంసర్వేప్రణిపత్యజనార్దనమ్ । దేవదేవమజంవిష్ణుంకృష్ణమచ్యుతమవ్య
యమ్॥ ౪ ॥ సర్వపాపహరంశుద్ధంమోక్షదంబ్రహ్మవాదినామ్ । మనసాకర్మణా
వాచాయోవిద్వాన్పుణ్యకర్మకృత్ ॥ ౫ ॥ నారాయణంజపేన్నిత్యంప్రణమ్యపురుషో
త్తమమ్ । స్వపన్నారాయణందేవంగచ్ఛన్నారాయణంతథా॥ ౬ ॥ భుఞ్జన్నార

యణంవిప్రాస్త్రిషజ్ఞాగ్రన్త్సనాతనమ్ । ఉన్మిషన్నిమిషన్వాపినమోనారాయణే
తివై॥ ౭ ॥ భోజ్యంపేయంచలేహ్యంచనమోనారాయణేతిచ । అభిమన్త్ర్యసప్ర
శన్భుఙ్క్తేసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౮ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తఃప్రాప్నోతిచసతాం
గతిమ్ । అలక్ష్మీశ్చమయాప్రోక్తాపత్నీయాదుస్సహస్యచ ॥ ౯ ॥ నారాయణపదం
శ్రుత్వాగచ్ఛత్యేవనసంశయః । యాలక్ష్మీర్దేవదేవస్యహరేఃకృష్ణస్యవల్లభా ॥ ౧౦॥
గృహేక్షేత్రేతథావాసేతనావసతిసువ్రతాః । ఆలోడ్యసర్వశాస్త్రాణివిచార్యచపు
నఃపునః॥ ౧౧ ॥ ఇదమేకంసునిష్పన్నంధ్యేయోనారాయణస్సదా । కింతస్యబహుభి
ర్మన్త్రైఃకింతస్యబహుభిర్వ్రతైః ॥ ౧౨॥ నమోనారాయణాయేతిమన్త్రస్సర్వార్థ
సాధకః । తస్మాత్సర్వేషుకాలేషునమోనారాయణేతిచ ॥ ౧౩ ॥ జపేత్సయాతివి
ప్రేన్ద్రావిష్ణులోకంసబాన్ధవః । అన్యచ్చదేవదేవస్యశృణ్వన్తుమునిసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥
మన్త్రోమయాపురాభ్యస్తస్సర్వవేదార్థసాధకః । ద్వాదశాక్షరసంయుక్తోద్వాద
శాత్మాపురాతనః ॥ ౧౫ ॥ తస్యైవేహచమాహాత్మ్యంసఙ్క్షేపాత్ప్రవదామివః ।
కశ్చిద్ద్విజోమహాప్రాజ్ఞస్తపస్తప్త్వాకథంచన ॥ ౧౬ ॥ పుత్రమేకంతథోత్పాద్యసం
స్కారైశ్చయథాక్రమమ్ । యోజయిత్వాయథాకాలంకృతోపనయనంపునః ॥ ౧౭ ॥
అధ్యాపయామాసతదాసచనోవాచకిఞ్చన । నజిహ్వాస్యన్దతేతస్యదుఃఖితోభూద్ద్వి
జోత్తమః ॥ ౧౮ ॥ వాసుదేవేతినియతమైతరేయోవదత్యసౌ । పితాతస్యతథాచా
న్యాంపరిణీయయథావిధి ॥ ౧౯ ॥ పుత్రానుత్పాదయామాసతథైవవిధిపూర్వకమ్।
వేదానధీత్యసమ్పన్నాబభూవుస్సర్వసమ్మతాః॥ ౨౦ ॥ ఐతరేయస్యసామాతాదుః
ఖితాశోకమూర్ఛితా । ఉవాచపుత్రాస్సమ్పన్నావేదవేదాఙ్గపారగాః ॥ ౨౧ ॥
బ్రాహ్మణైఃపూజ్యమానావైమోదయన్తిచమాతరమ్ । మమత్వంభాగ్యహీనాయాః
పుత్రోజాతోనిరాకృతిః ॥ ౨౨ ॥ మమాత్రనిధనంశ్రేయోనకథంచనజీవితమ్ । ఇత్యు
క్తస్సచనిర్గమ్యయజ్ఞవాటంజగామవై ॥ ౨౩ ॥ తస్మిన్యాతేద్విజానాంతునమన్త్రాః
ప్రతిపేదిరే । ఐతరేయేస్థితేతత్రబ్రాహ్మణామోహితాస్తదా॥ ౨౪॥ తతోవాణీసము
ద్భూతావాసుదేవేతికీర్తనాత్ । ఐతరేయస్యతేవిప్రాఃప్రణిపత్యయథాతథమ్॥ ౨౫॥
పూజాంచక్రుస్తతోయజ్ఞంస్వయమేవజగామవై । తతస్సమాప్యతంయజ్ఞమైతరే
యోధనాదిభిః ॥ ౨౬ ॥ సర్వవేదాన్తసదస్యాహసషడఙ్గాన్త్సమాహితః । తుష్టువు
స్తథావిప్రాబ్రహ్మాద్యాశ్చతథాద్విజాః ॥ ౨౭ ॥ ససర్జుఃపుష్పవర్షాణిఖేచరాస్సిద్ధ
చారణాః । ఏవంసమాప్యవైయజ్ఞమైతరేయోద్విజోత్తమః॥ ౨౮॥ మాతరంపూజ
యిత్వాతువిష్ణోస్స్థానంజగామహ।ఏతద్వైకథితంసర్వంద్వాదశాక్షరవైభవమ్॥ ౨౯॥
పఠతాంశృణ్వతాన్నిత్యంమహాపాతకనాశనమ్। జపన్యఃపురుషోనిత్యంద్వాదశాక్షర
మవ్యయమ్॥ ౩౦॥ సయాతిదివ్యమతులంవిష్ణోస్తత్పరమంపదమ్ । అపిపాపసమాచా
రోద్వాదశాక్షరతత్పరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రాప్నోతిపరమంస్థానంనాత్రకార్యావిచారణా।

కింపునర్యే స్వధర్మస్థా వాసుదేవపరాయణాః ॥ ౩౨ ॥ దివ్యం స్థానం మహాత్మానః ప్రా
ప్నువన్తీతి సువ్రతాః ॥ ౩౩ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే ద్వాదశాక్షరప్రశం
సానామ సప్తమోఽధ్యాయః

శివపఞ్చాక్షరీప్రశంసా.

సూతః ॥ అష్టాక్షరో ద్విజశ్రేష్ఠా నమో నారాయణేతి చ । ద్వాదశాక్షరమన్త్ర
శ్చ పరమః పరమాత్మనః ॥ ౧ ॥ మన్త్రః షడక్షరో విప్రాస్సర్వవేదార్థసఞ్చయః ।
యశ్చోన్నమశ్శివాయేతి మన్త్రస్సర్వార్థసాధకః ॥ ౨ ॥ తథా శివతరాయేతి దివ్యః
పఞ్చాక్షరశ్శుభః । మయస్కరాయ చేత్యేవం నమస్తే శఙ్కరాయ చ ॥ ౩ ॥ సప్తాక్ష
రోఽయం రుద్రస్య ప్రధానపురుషస్య వై । బ్రహ్మా చ భగవాన్విష్ణుస్సర్వే దేవాస్సవాస
వాః ॥ ౪ ॥ మన్త్రైరేతైర్ద్విజశ్రేష్ఠా మునయశ్చ యజన్తి తమ్ । శఙ్కరం దేవ
దేవేశం మయస్కరమజోద్భవమ్ ॥ ౫ ॥ శివం చ శఙ్కరం రుద్రం దేవదేవముమాపతి
మ్ । ప్రాహుర్నమశ్శివాయేతి నమస్తే శఙ్కరాయ చ ॥ ౬ ॥ మయస్కరాయ రుద్రా
య తథా శివతరాయ చ । జప్త్వా ముచ్యేత వై విప్రో బ్రహ్మహత్యాదిభిః క్షణాత్ ॥ ౭ ॥
పురా కశ్చిద్ద్విజశ్శ్రేష్ఠో ధున్ధుమూక ఇతి శ్రుతః । ఆసీత్తృతీయే త్రేతాయామావర్తే చ మ
నోః ప్రభోః ॥ ౮ ॥ మేఘవాహనకల్పే వై బ్రహ్మణః పరమాత్మనః । మేఘో భూత్వా
మహాదేవం కృత్తివాససమీశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥ బహుమానేన వై రుద్రం దేవదేవో జనార్ద
నః । బిభర్తి భారాద్రుద్రస్య నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసవర్జితః ॥ ౧౦ ॥ విజ్ఞాప్య శితిక
ణ్ఠాయ తపశ్చక్రే మ్బుజేక్షణః । తపసా పరమైశ్వర్యం బలం చైవ తథాచ్యుతమ్ ॥ ౧౧ ॥
లబ్ధవాన్పరమేశానాచ్ఛఙ్కరాత్పరమాత్మనః । తస్మాత్కల్పస్తదా చాసీన్మేఘవాహ
నసంజ్ఞయా ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్కల్పే మునేశ్శాపాద్ధున్ధుమూకసముద్భవః । ధున్ధుమూకా
త్మజస్తేన దురాత్మా చ బభూవ సః ॥ ౧౩ ॥ ధున్ధుమూకః పురా సక్తో భార్యయా సహ
మోహితః । తస్యాం వై స్థాపితో గర్భః కామాసక్తేన చేతసా ॥ ౧౪ ॥ అమావాస్యా
మహాన్యేవ మహార్తే రుద్రదైవతే । అన్తర్వత్నీ తదా భార్యా భుక్తా తేన యథాసుఖ
మ్ ॥ ౧౫ ॥ అసూత సా చ తనయం విశల్యాఖ్యా ప్రయత్నతః । రుద్రే ముహూర్తే మన్దే
న వీక్షితే మునిసత్తమాః ॥ ౧౬ ॥ మాతుః పితుస్తథారిష్టం స సఞ్జాతస్తథాత్మనః
ఋషీతమా చతుర్విప్రా ధున్ధుమూకం మిథస్తదా ॥ ౧౭ ॥ మిత్రావరుణనామాన
దుష్పుత్ర ఇతి సత్తమా । వసిష్ఠః ప్రాహ నీచోఽపి ప్రభావాద్వై బృహస్పతేః ॥ ౧౮ ॥
త్రస్తవాసౌ దుర్బుద్ధిరపి ముచ్యేత కిల్బిషాత్ । దుఃఖితో ధున్ధుమూకోఽసౌ దృష్ట్వా పుత్ర
వస్థితమ్ ॥ ౧౯ ॥ జాతకర్మాదికం కృత్వా విధివత్స్వయమేవ చ । అధ్యాపయామా
చ తం విధినైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౨౦ ॥ తేనాధీతం యథాన్యాయం ధున్ధుమూకేన సు

తాః । కృతోద్వాహస్తదాగత్వా గురుశుశ్రూషణేరతః ॥ ౨౧ ॥ అన్నే నైవమునిశ్రే
ష్ఠాధౌన్ధుమూకేనదుర్మదాత్ । భుక్త్వా న్యాంవృషలీందృష్ట్వా స్వభార్యావద్దివానిశ
మ్ ॥ ౨౨ ॥ ఏకశయ్యాసనగతోధౌన్ధుమూకోద్విజాధమః। తథాచచారదుర్బుద్ధిస్త్య
క్త్వాధర్మగతింపరామ్ ॥ ౨౩ ॥ మాధ్వీపీతాతయాసార్ధంతేనరాగవివృద్ధయే । కేనా
పికారణాత్తేనతాముద్దిశ్యద్విజోత్తమః ॥ ౨౪ ॥ నిహతాసాచపాపేనవృషలీగతమ
ఙ్గళా । తతస్తస్యాస్తదాతస్యభ్రాతృభిర్నిహతఃపితా ॥ ౨౫ ॥ మాతాచతస్యదుర్బు
ద్ధేర్ధౌన్ధుమూకస్యశోభనా । భార్యాచతస్యదుర్బుద్ధేశ్శ్యాలాస్తేచాపిసువ్రతాః॥౨౬॥
రాజ్ఞాతుణాదహాయానష్టంకులంతస్యాశ్చతస్యచ । గత్వా సౌధౌన్ధుమూకశ్చయేనకే
నాపిలీలయా ॥ ౨౭ ॥ దృష్ట్వాతుతంమునిశ్రేష్ఠంరుద్రజప్యపరాయణమ్ । లబ్ధ్వా
పాశుపతంతద్వైపురాదేవాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౨౮ ॥ లబ్ధ్వాపఞ్చాక్షరంచైవషడ
క్షరమనుత్తమమ్ । పునఃపఞ్చాక్షరంచైవజప్త్వాలక్షంపృథక్పృథక్ ॥ ౨౯ ॥ వ్రతం
కృత్వాచవిధినాదివ్యంద్వాదశమాసికమ్ । కాలధర్మంగతఃకల్పేపూజితశ్చయమేన
వై ॥ ౩౦ ॥ ఉద్ధృతాచతథామాతాపితాస్యాలాశ్చసువ్రతాః।పత్నీచసుభగాజాతా
సుస్మితాచపతివ్రతా॥ ౩౧ ॥ తాభిర్విమానమారుహ్యదేవైస్సేన్ద్రైరభిష్టుతః । గా
ణపత్యమనుప్రాప్యరుద్రస్యదయితోభవత్ ॥ ౩౨ ॥ తస్మాదష్టాక్షరాన్మన్త్రాత్తథా
వైద్వాదశాక్షరాత్ । భవేత్కోటిగుణంపుణ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౩౩॥ త
స్మాజ్జపేద్ధియోనిత్యంప్రాగుక్తేనవిధానతః । శక్తిబీజసమాయుక్తం సయాతిపర
మాంగతిమ్॥ ౩౪ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వంకథాసర్వస్వముత్తమమ్ । యఃపఠేచ్ఛృ
ణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ సయాతిబ్రహ్మలోకంతురుద్ర
జాప్యమనుత్తమమ్ ॥ ౩౫½ ॥ * - * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తర
భాగే అష్టమోధ్యాయః.

ఋషయః ॥ దేవైఃపురాకృతందివ్యవ్రతంపాశుపతంశుభమ్ । బ్రహ్మణాచ
స్వయంసూతకృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౧ ॥ పఠితేనచవిప్రేణధౌన్ధుమూకేనవైతథా।
కృత్వాజప్త్వాగతిఃప్రాప్తాకథంపాశుపతంవ్రతమ్॥ ౨ ॥ కథంపశుపతిర్దేవశ్శఙ్కరః
పరమేశ్వరః । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంపరంకౌతూహలంహినః ॥ ౩ ॥ సూతః ॥ పు
రాశాపాద్వినిర్ముక్తోబ్రహ్మపుత్రోమహాయశాః। రుద్రస్యదేవదేవస్యమరుదేశాదిహా
గతః ॥ ౪ ॥ త్యక్త్వాప్రసాదాద్రుద్రస్యఉష్ట్రదేహమజాజ్ఞయా । శిలాదపుత్రమా
సాద్యనమస్కృత్యవిధానతః ॥ ౫ ॥ మేరుపృష్ఠేమునివరశ్శ్రుత్వాధర్మమనుత్తమ
మ్। మహేశ్వరంమునిశ్రేష్ఠాహ్యాపృచ్ఛచ్చపునఃపునః ॥ ౬ ॥ నన్దినంప్రణిపత్యైనం

కథంపశుపతిఃప్రభుః । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంతత్సర్వంచతదాహసః॥ ౭ ॥ తత్సర్వం
శ్రుతవాన్వ్యాసఃకృష్ణద్వైపాయనఃప్రభుః । తస్మాదహముపశ్రుత్యయుష్మాకంప్రవ
దామివః ॥ ౮ ॥ సర్వేశ్శృణ్వన్తువచనంనమస్కృత్వామహేశ్వరమ్ ॥ సనత్కు
మారః॥కథంపశుపతిర్దేవఃపశవఃకేప్రకీర్తితాః॥ ౯ ॥ కైఃపాశైస్తేనిబధ్యన్తేవిముచ్యన్తే
చతేకథమ్॥శైలాదిః॥సనత్కుమారవక్ష్యామిసర్వమేతద్యథాతథమ్॥౧౦॥రుద్రభక్త
స్యశాన్తస్యతవకల్యాణచేతసః॥బ్రహ్మాద్యాస్థావరాన్తాశ్చదేవదేవస్యధీమతః॥౧౧॥
పశవఃపరికీర్త్యన్తేసంసారవశవర్తినః । తేషాంపతిత్వాద్భగవాన్రుద్రఃపశుపతిస్స్మృ
తః ॥ ౧౨ ॥ అనాదినిధనోధాతాభగవాన్విష్ణురవ్యయః । మాయాపాశేనబధ్నాతి
పశువత్పరమేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥ సఏవమోచకస్తేషాంజ్ఞానయోగేనసేవితః । అవిద్యా
పాశబద్ధానాంనాన్యోమోచకఇష్యతే ॥ ౧౪ ॥ తమృతేపరమాత్మానంశఙ్కరంప
రమేశ్వరమ్ । చతుర్వింశతితత్త్వానిపాశాహిపరమేష్ఠినః॥ ౧౫ ॥ తైఃపాశైర్మోచ
యత్యేకశ్శివోజీవైరుపాసితః । నిబధ్నాతిపశూనేకశ్చతుర్వింశతిపాశకైః॥ ౧౬ ॥
సఏవభగవాన్రుద్రోమోచయత్యపిసేవితః । దశేన్ద్రియమయైఃపాశైరన్తఃకరణస
మ్భవైః ॥ ౧౭ ॥ భూతతన్మాత్రపాశైశ్చపశూన్మోచయతిప్రభుః । ఇన్ద్రియార్థమ
యైఃపాశైర్బధ్వావిషయిణఃప్రభుః ॥ ౧౮ ॥ ఆశుభక్త్యాభవత్యేవపరమేశ్వరసేవ
యా । భజఇత్యేషధాతుర్వైసేవాయాంపరికీర్తితః ॥ ౧౯ ॥ తస్మాత్సేవాబుధైః
ప్రోక్తాభక్తిశబ్దేనభూయసీ । బ్రహ్మాదిస్తమ్బపర్యన్తంపశూన్బధ్వామహేశ్వరః॥౨౦॥
త్రిభిర్గుణమయైఃపాశైఃకార్యంకారయతిస్వయమ్ । దృఢేనభక్తియోగేనపశుభిస్స
ముపాసితః ॥ ౨౧ ॥ మోచయత్యేవతాన్సద్యశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః । భజనంభ
క్తిరిత్యుక్తావాఙ్మనఃకాయకర్మభిః ॥ ౨౨ ॥ సర్వకార్యేణహేతుత్వాత్పాశచ్ఛేదప
టీయసీ । సత్యస్సర్వగఇత్యాదిశివస్యగుణచిన్తనమ్॥ ౨౩ ॥ రూపోపాదానచిన్తాచ
మానసంభజనంవిదుః । వాచికంభజనంధీరాఃప్రణవాదిజపంవిదుః ॥ ౨౪ ॥ కాయి
కంభజనంసద్భిఃప్రాణాయామాదికథ్యతే । ధర్మాధర్మమయైఃపాశైర్బన్ధనందేహినా
మిదమ్ ॥ ౨౫ ॥ మోచకశ్శివఏవైకోభగవాన్పరమేశ్వరః । చతుర్వింశతితత్త్వాని
మాయాకర్మగుణాఇతి ॥ ౨౬ ॥ కీర్త్యన్తేవిషయాశ్చేతిపాశాజీవనిబన్ధనాత్ । తై
ర్బద్ధాశ్శివభక్త్యైవముచ్యన్తేసర్వదేహినః ॥ ౨౭ ॥ పఞ్చక్లేశమయైఃపాశైఃపశూ
న్బధ్నాతిశఙ్కరః । సఏవమోచకస్తేషాంభక్త్యాసమ్యగుపాసితః॥ ౨౮ ॥ అవిద్యా
మస్మితాంరాగంద్వేషంచద్విపదాంవరాః । వదన్త్యభినివేశంచక్లేశాన్పాశత్వమా
గతాన్॥ ౨౯॥ తమోమోహోమహామోహస్తామిస్రఇతిపణ్డితాః।అన్ధతామిస్రఇ
త్యాహురవిద్యాంపఞ్చధాస్థితామ్ ॥ ౩౦ ॥ తాన్జీవాన్మునిశార్దూలాస్సర్వాంశ్చై
వాప్యవిద్యయా । శివోమోచయతిశ్రీమాన్నాన్యఃకశ్చిద్విమోచకః ॥ ౩౧ ॥ అవి
ద్యాంతమఇత్యాహురస్మితాంమోహఇత్యపి । మహామోహఇతిప్రాజ్ఞారాగంయో

గపరాయణాః ॥ ౩౨ ॥ ద్వేషం తామిస్ర ఇత్యాహురన్ధతామిస్ర ఇత్యపి । తథైవాభి
నివేశం చ మిథ్యాజ్ఞానం వివేకినః ॥ ౩౩ ॥ తమసోష్టవిధా భేదా మోహశ్చాష్టవిధస్మృ
తః । మహామోహప్రభేదాశ్చ బుధైర్దశవిచిన్తితాః ॥ ౩౪ ॥ అష్టాదశవిధం చాహు
స్తామిస్రం చ విచక్షణాః । అన్ధతామిస్రభేదాశ్చ తథాష్టాదశధా స్మృతాః ॥ ౩౫ ॥ అ
విద్యయాస్య సమ్బన్ధో నాతీతో నాస్య నాగతః । భవేద్రాగేణ దేవస్య శమ్భోరజ్ఞనివా
సినః ॥ ౩౬ ॥ కాలేషు త్రిషు సమ్బన్ధస్తస్య ద్వేషేణ నో భవేత్ । మాయాతీతస్య దే
వస్య స్థాణోః పశుపతేర్విభోః ॥ ౩౭ ॥ తథైవాభినివేశేన సమ్బన్ధో న కదాచన । శఙ్క
రస్య శరణ్యస్య శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౩౮ ॥ కుశలాకుశలైస్తస్య సమ్బన్ధో నైవ కర్మ
భిః । భవేత్కాలత్రయే శమ్భోరవిద్యానువర్తినః ॥ ౩౯ ॥ విపాకైః కర్మణాం చా
పి న భవేదేవ సఙ్గమః । కాలేషు త్రిషు సర్వస్య శివస్య శివదాయినః ॥ ౪౦ ॥ సుఖదుః
ఖైరసంస్పృశ్యః కాలత్రితయవర్తిభిః । సతైర్విన శ్వరైశ్శమ్భుర్బోధానన్దాత్మకః ప
రః ॥ ౪౧ ॥ ఆశయైరపరామృష్టః కాలత్రితయగోచరైః । ధియాం పతిస్స్వభూరేష
మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౪౨ ॥ అస్పృశ్యః కర్మసంస్కారైః కాలత్రితయవర్తిభిః ।
తథైవ భోగసంస్కారైర్భగవానన్తకాన్తకః ॥ ౪౩ ॥ పుంవిశేషపరో దేవో భగవాన్ప
రమేశ్వరః । చేతనాచేతనాయుక్తప్రపఞ్చాదఖిలాత్పరః ॥ ౪౪ ॥ లోకే సాతిశయ
త్వేన జ్ఞానైశ్వర్యం విలోక్యతే । శివేనాతిశయత్వేన శివం ప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౪౫ ॥
ప్రతిసర్గం ప్రసూతానాం బ్రహ్మణాం శాస్త్రవిస్తరమ్ । ఉపదేష్టా స ఏవాదౌ కాలావచ్ఛే
దవర్తినామ్ ॥ ౪౬ ॥ కాలావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యసౌ గురుః । సర్వేషా
మేవ సర్వేశః కాలావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౪౭ ॥ అనాదిరేష సమ్బన్ధో విజ్ఞానోత్కర్షయోః
పరః । స్థితయోరీదృశశ్శర్వః పరిశుద్ధస్స్వభావతః ॥ ౪౮ ॥ ఆత్మప్రయోజనాభావే
పరానుగ్రహ ఏవ హి । ప్రయోజనం సమస్తానాం కార్యాణాం పరమేశ్వరః ॥ ౪౯ ॥
ప్రణవో వాచకస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః । శివరుద్రాదిశబ్దానాం ప్రణవోపి పరస్స్మృ
తః ॥ ౫౦ ॥ శమ్భోః ప్రణవవాచ్యస్య భావనాతజ్జపాదపి । యా సిద్ధిస్స్వపరా ప్రా
ప్యా భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౫౧ ॥ జ్ఞానతత్త్వం ప్రయత్నేన యోగం పాశుపతం పరమ్ । ఉ
క్తం తు దేవదేవేన సర్వేషామనుకమ్పయా ॥ ౫౨ ॥ వాక్యమ్ ॥ స హోవాచైవ యాజ్ఞవ
ల్క్యో యదక్షరం గార్గి యోగినః అభివదన్త్యస్థూలమనన్తం మహాశ్చర్య మదీర్ఘమ
లోహిత మమస్తక సాయ మతపవపు నారసమసఙ్గ మగన్ధ మరస మచక్షుష్క మ
శ్రోత్ర మవాఙ్మనో తేజస్క మప్రమాణ మనుసుఖ మనామగోత్ర మమర మజరమ
నామయ మమృత మోంశబ్ద మమృత మసంవృత మపూర్వ మనపర మనన్త మబా
హ్యం తదశ్నాతి కిఞ్చన న తదశ్నాతి కించన ॥ శ్రీశఙ్కరమ్ ॥ ఏతత్కాలవయే జ్ఞాత్వా పరం
పాశుపతం ప్రభుమ్ । యోగే పాశుపతే చాస్మిన్యస్స్యాత్స కిల ఉత్తమే ॥ ౫౩ ॥ కృత్వోఙ్కా
రప్రదీపం మృగయ గృహపతిం సూక్ష్మమాద్యన్తరస్థం సంయమ్య ద్వార వాసం పవనప

టుతరంనాయకంచేన్ద్రియాణామ్।వాగ్జాలైఃకస్యహేతోర్వ్విభటసితుభయందృశ్యతే
నైవకిఞ్చిద్దేహస్థంపశ్యశమ్భుంభ్రమసికిముపరేశాస్త్రజాలేన్ధకారే॥ వాక్యమ్॥ఏవం
సమ్యగ్బుద్ధైఃజ్ఞాత్వామునీనామర్థంచోక్తంశివేనా। సమరసంపఞ్చధాకృత్వాభయం
చాత్మనియోజయేత్ ॥ ఏవమిత్యారభ్యనోజయేదిత్యంతం అపాదబద్ధత్వేనవ్యా
ఖ్యాతత్వాత్ - వాక్యరూపేణపఠనీయమ్॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగే పాశుపతవ్రతమాహాత్మ్య
కథనంనామ నవమోధ్యాయః.

సనత్కుమారః॥ భూయఏవమమాచక్ష్వమహిమానముమాపతేః । భవభక్త
మహాప్రాజ్ఞభగవన్నన్దికేశ్వర॥శైలాదిః ॥ ౧ ॥ సనత్కుమారసఙ్క్షేపాత్తవవక్ష్యా
మ్యశేషతః । మహిమానంమహేశస్యభవస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ నాస్యప్రకృతిబన్ధో
భూద్బుద్ధిబన్ధోనకశ్చన । నచాహఙ్కారబన్ధశ్చమనోబన్ధశ్చనోభవత్ ॥ ౩ ॥ చిత్త
బన్ధోనతస్యాభూచ్ఛ్రోత్రబన్ధోనచాభవత్ । నత్వచాంచక్షుషాంవాపిబన్ధో జజ్ఞేక
దాచన॥ ౪ ॥ జిహ్వాబన్ధోనతస్యాభూద్ఘ్రాణబన్ధోనకశ్చన । పాదబన్ధఃపాణిబన్ధో వా
గ్బన్ధశ్చైవసువ్రత ॥ ౫ ॥ ఉపస్థేన్ద్రియబన్ధశ్చభూతతన్మాత్రబన్ధనమ్ । నిత్యశుద్ధస్వ
భావేననిత్యబుద్ధోనిసర్గతః ॥ ౬ ॥ నిత్యముక్తఇతిప్రోక్తోమునిభిస్తత్త్వవేదిభిః। అనా
దిమధ్యనిధనస్యశివస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౭ ॥ బుద్ధింసూతేనియోగేనప్రకృతిఃపురుషస్య
చ । అహఙ్కారంప్రసూతేస్యాబుద్ధిస్తస్యనియోగతః ॥ ౮ ॥ అన్తర్యామీతిదేవే
షుప్రసిద్ధస్యస్వయమ్భువః । ఇన్ద్రియాణిదశైకంచతన్మాత్రాణిచశాసనాత్ ॥ ౯ ॥
అహఙ్కారోతిసంసూతేశివస్యపరమేష్ఠినః । తన్మాత్రాణినియోగేనతస్యసంసువతే
ప్రభోః ॥ ౧౦ ॥ మహాభూతాన్యశేషేణమహాదేవస్యధీమతః । బ్రహ్మాదీనాంతృణా
న్తంహిదేహినాందేహసఙ్గతిమ్ ॥ ౧౧ ॥ మహాభూతాన్యశేషాణిజనయన్తిశివాజ్ఞ
యా । అధ్యవస్యతిసర్వార్థాన్బుద్ధిస్తస్యాజ్ఞయావిభోః ॥ ౧౨ ॥ అన్తర్యామీతిదే
హేషుప్రసిద్ధస్యస్వయమ్భువః।స్వభావసిద్ధమైశ్వర్యంస్వభావాదేవభూతయః॥౧౩॥
తస్యాజ్ఞయాసమస్తార్థానహఙ్కారోతిమన్యతే । చిత్తంచేతయతేచాపిమనస్సఙ్క
ల్పయత్యపి ॥ ౧౪ ॥ శ్రోత్రంశృణోతితచ్ఛక్త్యాశబ్దస్పర్శాదికంచయత్ । శమ్భో
రాజ్ఞాబలేనైవభవస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౧౫ ॥ వచనంకురుతేవాక్యంనాదానాదికదా
చన । శరీరాణామశేషాణాంతస్యదేవస్యశాసనాత్ ॥౧౬॥ కరోతిపాణిరాదానం
నగత్యాదికదాచన।సర్వేషామేవజన్తూనాంనియమాదేవవేధసః ॥ ౧౭ ॥ విహారంకు
రుతేపాదోనోత్సర్గాదికదాచన। సమస్తదేహిబృన్దానాంశివస్యైవనియోగతః॥౧౮॥
ఉత్సర్గంకురుతేపాయుర్నవదేతకదాచన । జన్తోర్జాతస్యసర్వస్యపరమేశ్వరశాసనా
త్ ॥ ౧౯ ॥ ఆనన్దంకురుతేశశ్వదుపస్థంవచనాద్విభోః । సర్వేషామేవభూతానామీ

శ్వరస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౦ ॥ అవకాశమశేషాణాంభూతానాంసమ్ప్రయచ్ఛతి।
ఆకాశంసర్వదాతస్యపరమస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౧ ॥ నిర్దేశేనశివస్యైవభేదైఃప్రా
ణాదిభిర్భిన్నైః । బిభర్తిసర్వభూతానాంశరీరాణిప్రభఞ్జనః ॥ ౨౨ ॥ నిర్దేశాద్దేవ
దేవస్యసప్తస్కన్ధగతోమరుత్ । లోకయాత్రాంవహత్యేవభేదైస్స్వైరావహాది
భిః ॥ ౨౩ ॥ నగాద్యైఃపఞ్చభిర్భేదైశ్శరీరేషుప్రవర్తతే । అపదేశేనదేవస్యపరమ
స్యసమీరణః ॥ ౨౪ ॥ హవ్యంవహతిదేవానాంకవ్యంకవ్యాశినామపి । పాకంచకు
రుతేవహ్నిశ్శజఠరస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౫ ॥ భక్తమాహారజాతంయత్పచతేదే
హినాంతథా । ఉదరస్థస్సదావహ్నిర్విశ్వేశ్వరనియోగతః ॥ ౨౬ ॥ సఞ్జీవయన్త్య
శేషాణిభూతాన్యాపస్తదాజ్ఞయా।అపిలఙ్ఘ్యాహిసర్వేషామాజ్ఞాతస్యగరీయసి॥౨౭॥
చరాచరాణిభూతానిబిభర్త్యేవతదాజ్ఞయా । ఆజ్ఞయాతస్యదేవస్యదేవదేవఃపుర
న్దరః ॥ ౨౮ ॥ జీవతాంవ్యాధిభిఃపీడాంమృతానాంయాతనాశతైః । విశ్వమ్భరస్స
దాకాలంలోకైస్సర్వైరలఙ్ఘ్యయా ॥ ౨౯ ॥ దేవాన్పాత్యసురాన్హన్తిత్రైలో
క్యమఖిలంస్థితః । అధార్మికాణాంవైనాశంకరోతిశివశాసనాత్ ॥ ౩౦ ॥ వరుణస్స
లిలైర్లోకాన్సమ్భావయతిశాసనాత్ । మజ్జయత్యాజ్ఞయాతస్యపాశైర్బధ్నాతిచా
సురాన్ ॥ ౩౧ ॥ పుణ్యానురూపంసర్వేషాంప్రాణినాంసమ్ప్రయచ్ఛతి । విత్తంవి
త్తేశ్వరస్తస్యాశాసనాత్పరమేష్ఠినః॥౩౨॥ ఉదయాస్తమయేకుర్వన్కురుతేకాలమా
జ్ఞయా । ఆదిత్యస్తస్యనిత్యస్యసత్యస్యపరమాత్మనః ॥ ౩౩ ॥ పుష్ణాత్యోషధిజాతా
నిప్రహ్లాదయతిచప్రజాః । అమృతాంశుఃకలాధారఃకాలకాలస్యశాసనాత్ ॥ ౩౪॥
ఆదిత్యావసవోరుద్రాఅశ్వినౌమరుతస్తథా । అన్యాశ్చదేవతాస్సర్వాస్తచ్ఛాసనవి
నిర్మితాః॥ ౩౫ ॥ గన్ధర్వాదేవసఙ్ఘాశ్చసిద్ధాస్సాధ్యాశ్చచారణాః।యక్షరక్షఃపిశాచా
శ్చస్థితాశ్శాస్త్రేషువేధసః ॥ ౩౬ ॥ గ్రహనక్షత్రతారాశ్చయజ్ఞావేదాస్తపాంసిచ।
ఋషీణాంచగణాస్సర్వేశాసనంతస్యధిష్ఠితాః ॥ ౩౭ ॥ కవ్యాశినాంగణాస్సప్త
సముద్రాగిరిసిన్ధవః । శాసనేతస్యవర్తన్తేకాననానిసరాంసిచ ॥ ౩౮ ॥ కలాః
కాష్ఠానిమేషాశ్చముహూర్తాదివసాఃక్షపాః । ఋత్వబ్దపక్షమాసాశ్చనియోగాత్త
స్యధిష్ఠితాః॥ ౩౯ ॥ యుగమన్వన్తరాణ్యస్యశమ్భోస్తిష్ఠన్తిశాసనాత్ । పరాశ్చై
వపరార్ధాశ్చకాలభేదాస్తథాపరే॥ ౪౦ ॥ దేవానాంజాతయశ్చాష్టౌతిరశ్చాంపంచ
జాతయః । మనుష్యాశ్చప్రవర్తన్తేదేవదేవస్యధీమతః॥ ౪౧ ॥ జాతానిభూతబృన్దా
నిచతుర్దశసుయోనిషు । సర్వలోకనిషణ్ణానితిష్ఠన్త్యస్యైవశాసనాత్॥ ౪౨ ॥ చతు
ర్దశసులోకేషుస్థితాజాతాఃప్రజాఃప్రభోః । సర్వేశ్వరస్యతస్యైవనియోగవశవర్తి
నః ॥ ౪౩ ॥ పాతాళాదిసమస్తానిభువనాన్యస్యశాసనాత్ । బ్రహ్మాణ్డానిచశేషాణి
తథాసావరణానిచ ॥ ౪౪ ॥ వర్తమానానిసర్వాణిబ్రహ్మాణ్డానితదాజ్ఞయా । వర్తన్తే
సర్వభూతాద్యైస్సమేతానిసమన్తతః ॥ ౪౫ ॥ అతీతాన్యప్యసఙ్ఖ్యానిబ్రహ్మాణ్డానిత

దాజ్ఞయా। ప్రవృత్తానిపదార్థౌఘైస్సహితానిసమన్తతః ॥ ౪౮ ॥ బ్రహ్మాణ్డానిభవి
ష్యన్తిసహవస్తుభిరాత్మకైఃకరిష్యన్తిశివస్యాజ్ఞాంసర్వైస్సావరణైస్సహ॥ ౪౯ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివా
జ్ఞాకథనంనామ దశమోధ్యాయః

సనత్కుమారః ॥ విభూతీశ్శివయోర్మహ్యమాచక్ష్వత్వంగణాధిప। పరాపర విదాంశ్రేష్ఠపరమేశ్వరభావిత ॥ ౧ ॥ నందికేశ్వరః ॥ హన్తతేకథయిష్యామివిభూతీశ్శివయోరహమ్ । సనత్కుమారయోగీన్ద్రబ్రహ్మణస్తనయోత్తమ ॥ ౨ ॥ పరమాత్మాశ్శివఃప్రోక్తశ్శివాసాచప్రకీర్తితా। శివమేవేశ్వరంప్రాహుర్మాయాంగౌరీంవిదుర్బుధాః ॥ ౩ ॥ పురుషంశఙ్కరంప్రాహుర్గౌరీంచప్రకృతింద్విజాః । అర్థశ్శమ్భుశ్శివావాణీదివసోజశ్శివానిశా ॥ ౪ ॥ సప్తతన్తుర్మహాదేవోరుద్రాణీదక్షిణాస్మృతా। ఆకాశంశఙ్కరోదేవఃపృథివీశఙ్కరప్రియా ॥ ౫ ॥ సముద్రోభగవాన్రుద్రోవేలాశైలేన్ద్రకన్యకా । వృక్షశ్శూలాయుధోదేవశ్శూలపాణిప్రియాలతా॥ ౬ ॥ బ్రహ్మాహరోపిసావిత్రీశఙ్కరార్ధశరీరిణీ । విష్ణుర్మహేశ్వరోలక్ష్మీర్భవానీపరమేశ్వరీ॥ ౭ ॥ వజ్రపాణిర్మహాదేవశ్శచీశైలేన్ద్రకన్యకా । జాతవేదాస్స్వయంరుద్రస్స్వాహాశర్వార్ధకాయినీ ॥ ౮ ॥ యమస్త్రియమ్బకోదేవస్తత్ప్రియాగిరికన్యకా। వరుణోభగవాన్రుద్రోగౌరీసర్వార్థదాయినీ॥ ౯ ॥ బాలేన్దుశేఖరోవాయుశ్శివాశివమనోరమా। చన్ద్రార్ధమౌళిర్యక్షేన్ద్రస్స్వయమృద్ధిశ్శివాస్మృతా॥ ౧౦ ॥ చన్ద్రార్ధశేఖరశ్చన్ద్రోరోహిణీరుద్రవల్లభా । సప్తసప్తిశ్శివఃకాన్తాఉమాదేవీసువర్చలా ॥ ౧౧ ॥ షణ్ముఖస్త్రిపురధ్వంసీదేవసేనాహరప్రియా। ఉమాప్రసూతిర్విజ్ఞేయాదక్షోదేవోమహేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ పురుషాఖ్యోమనుశ్శమ్భుశ్శివరూపాశివప్రియా। విదుర్భవానీమాకూతింరుచించపరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౩ ॥ భృగుర్భగాక్షోమహాదేవఃఖ్యాతిస్త్రినయనప్రియా। మరీచిర్భగవాన్రుద్రస్సమ్భూతిర్వల్లభావిభోః ॥ ౧౪ ॥ విదుర్భవానీంరుచిరాంకవించపరమేశ్వరమ్ । గంగాధరోఙ్గిరాజ్ఞేయస్స్మృతిస్సాక్షాదుమాస్మృతా ॥ ౧౫ ॥ పులస్త్యశ్శశభృన్మౌళిఃప్రీతిఃకాన్తాపినాకినః । పులహస్త్రిపురధ్వంసీదయాకాలరిపుప్రియా ॥ ౧౬ ॥ క్రతుర్దక్షక్రతుధ్వంసీసన్నతిర్దయితావిభోః । త్రినేత్రోత్రిరుమాసాక్షాదనసూయాస్మృతాబుధైః ॥ ౧౭ ॥ ఊర్జామాహురుమాంవృద్ధాంవసిష్ఠంచమహేశ్వరమ్ । శఙ్కరఃపురుషాస్సర్వేస్త్రియస్సర్వామహేశ్వరీ ॥ ౧౮ ॥ పుల్లిఙ్గశబ్దవాచ్యాయేతేచరుద్రాఃప్రకీర్తితాః। స్త్రీలిఙ్గశబ్దవాచ్యాయాస్సర్వాగౌర్యావిభూతయః॥ ౧౯ ॥ సర్వేస్త్రీపురుషాఃప్రోక్తాస్తయోరేవవిభూతయః । పదార్థశక్తయో

యాయాస్త్రాస్తాగౌరీవిదుర్బుధాః ॥ ౨౦ ॥ సాసావిశ్వేశ్వరీదేవీసచసర్వోమహేశ్వరః । శక్తిమన్తఃపదార్థాయేసచసర్వోమహేశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ అష్టౌప్రకృతయోదేవ్యామూర్తయఃపరికీర్తితాః । తథావికృతయస్తస్యాదేహబద్ధవిభూతయః ॥ ౨౨ ॥ విస్ఫులిఙ్గాయథాతావదగ్నేశ్చబహుధాస్మృతాః । జీవాస్సర్వేతథాశర్వోద్వన్ద్వసత్వముపాగతః ॥ ౨౩ ॥ గౌరీరూపాణిసర్వాణిశరీరాణిశరీరిణామ్ । శరీరిణస్తథాసర్వేశఙ్కరాంశావ్యవస్థితాః ॥ ౨౪ ॥ శ్రావ్యంసర్వముమారూపంశ్రోతాదేవోమహేశ్వరః । విషయిత్వంప్రభుర్ధత్తేవిషయాత్మకతాముమా ॥ ౨౫ ॥ స్రష్టవ్యంవస్తుజాతంతుధత్తేశఙ్కరవల్లభా । స్రష్టాసఏవవిశ్వాత్మాబాలచన్ద్రార్ధశేఖరః ॥ ౨౬ ॥ దృశ్యంవస్తుప్రజారూపంబిభర్త్తిభువనేశ్వరీ । ద్రష్టావిశ్వేశ్వరోదేవశ్శశిఖణ్డశిఖామణిః ॥ ౨౭ ॥ రసజాతముమారూపంఘ్రేయజాతంచసర్వశః । దేవోరసయితాశమ్భుర్ఘ్రాతాచభువనేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ మన్తవ్యవస్తుతాంధత్తేమహాదేవీమహేశ్వరీ । మన్తాసఏవవిశ్వాత్మామహాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ బోద్ధవ్యంవస్తురూపంచబిభర్త్తిభవవల్లభా । దేవస్సఏవభగవాన్బోద్ధాబాలేన్దుశేఖరః ॥ ౩౦ ॥ పీఠాకృతిరుమాదేవీలిఙ్గరూపశ్చశఙ్కరః । ప్రతిష్ఠాప్యప్రయత్నేనపూజయన్తిసురాసురాః ॥ ౩౧ ॥ యేయేపదార్థాలిఙ్గాఙ్కాస్తేతేశర్వవిభూతయః । అర్థాభగాఙ్కితాయేయేతేతేగౌర్యావిభూతయః ॥ ౩౨ ॥ స్వర్గపాతాళలోకాన్తబ్రహ్మాణ్డావరణాష్టకమ్ । జ్ఞేయంసర్వముమారూపంజ్ఞాతాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౩౩ ॥ బిభర్త్తిక్షేత్రతాందేవీత్రిపురాన్తకవల్లభా । క్షేత్రజ్ఞత్వమథోధత్తేభగవానన్ధకాన్తకః ॥ ౩౪ ॥ శివలిఙ్గంసముత్సృజ్యయజన్తేచాన్యదేవతాః । సనృపస్సహదేశేనరౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౩౫ ॥ శివభక్తోనయోరాజాభక్తోన్యేషుసురేషుయః । స్వపతింయువతిస్త్యక్త్వాయథాజారేషురాజతే ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వేరాజానశ్చమహర్ధికాః । మానవామునయశ్చైవసర్వేలిఙ్గంయజన్తిచ ॥ ౩౭ ॥ విష్ణునారావణంహత్వాససైన్యంబ్రహ్మణస్సుతమ్ । స్థాపితంవిధివద్భక్త్యాలిఙ్గంతీరేనదీపతేః ॥ ౩౮ ॥ కృత్వాపాపసహస్రాణిహత్వావిప్రశతంతథా । భావాత్సమాశ్రితోరుద్రంముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౩౯ ॥ సర్వేలిఙ్గమయాలోకాస్సర్వేలిఙ్గేప్రతిష్ఠితాః । తస్మాదభ్యర్చయేల్లిఙ్గంయదీచ్ఛేచ్ఛాశ్వతంపదమ్ ॥ ౪౦ ॥ సర్వాకారాస్థితావేతౌనరైశ్శ్రేయోర్థిభిశ్శివౌ । పూజనీయానమస్కార్యాచిన్తనీయాచసర్వదా ॥ ౪౧ ॥

* * *

ఇతిశ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విభూతి
కథనం నామ ఏకాదశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ మూర్తయోఽష్టౌ మమాచక్ష్వ శఙ్కరస్య మహాత్మనః। విశ్వ
రూపస్య దేవస్య గణేశ్వర మహామతే ॥ ౧ ॥ నన్దీ ॥ హన్త తే కథయిష్యామి మహిమా
నముమాపతేః । విశ్వరూపస్య దేవస్య సరోజభవసమ్భవ ॥ ౨ ॥ భూరాపోఽగ్నిమరు
ద్వ్యోమ భాస్కరో దీక్షితశ్శశీ । భవస్య మూర్తయః ప్రోక్తాశ్శివస్య పరమేష్ఠినః॥ ౩॥
ఖాత్మేందువహ్నిసూర్యామ్భోధరాపవనఇత్యపి । తస్యాష్టమూర్తయః ప్రోక్తా దేవ
దేవస్య ధీమతః ॥ ౪ ॥ అగ్నిష్వాత్తైర్పితే తేన సూర్యాత్మని మహాత్మని । తద్విభూ
తిస్తథా సర్వే దేవాస్తృప్యన్తి సర్వదా ॥ ౫ ॥ వృక్షస్య మూలసేకేన యథా శాఖో
పశాఖికాః । తథా తస్యార్చయా దేవాస్తథాస్యుస్తద్విభూతయః ॥ ౬ ॥ తస్య ద్వా
దశధా భిన్నం రూపం సూర్యాత్మకం ప్రభోః । సర్వదేవాత్మకం యాజ్యం యజన్తి ముని
పుఙ్గవాః ॥ ౭ ॥ అమృతాఖ్యా కలా తస్య శర్వస్యాదిత్యరూపిణః । భూతసఞ్జీవనీ చే
ష్టా లోకేస్మిన్ప్రియతే సదా॥ ౮ ॥ చన్ద్రాఖ్యకిరణాస్తస్య ధూర్జటేర్భాస్కరాత్మనః।
ఓషధీనాం వివృద్ధ్యర్థం హిమవృష్టిం వితన్వతే ॥ ౯ ॥ శుక్లాఖ్యా రశ్మయస్తస్య శమ్భో
ర్మార్తణ్డరూపిణః । ఘర్మం వితన్వతే లోకే సస్యపాకాదికారణమ్॥ ౧౦॥ దివాకరా
త్మనస్తస్య హరికేశాహ్వయః కరః । నక్షత్రపోషకశ్చైవ ప్రసిద్ధః పరమేష్ఠినః॥ ౧౧॥ వి
శ్వకర్మాహ్వయస్తస్య కిరణో బుధపోషకః । సర్వేశ్వరస్య దేవస్య సప్తసప్తిస్వరూపి
ణః ॥ ౧౨ ॥ విశ్వవ్యచ ఇతి ఖ్యాతః కిరణస్తస్య శూలినః ।శుక్రపోషకభావేన ప్రతీతస్సూ
ర్యరూపిణః ॥ ౧౩ ॥ సంయద్వసురితి ఖ్యాతో యస్య రశ్మిస్త్రిశూలినః। లోహితాఙ్గం
ప్రపుష్ణాతి సహస్రకిరణాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ అర్వావసురితి ఖ్యాతో రశ్మిస్తస్య పినాకినః। బృ
హస్పతిం ప్రపుష్ణాతి సర్వదా తపనాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ స్వరాడితి సమాఖ్యాతశ్శివస్యాంశు
శ్శనైశ్చరమ్ । హరిదశ్వాత్మనస్తస్య ప్రపుష్ణాతి దివానిశమ్ ॥ ౧౬ ॥ సూర్యాత్మకస్య
దేవస్య విశ్వయోనేరుమాపతేః। సుషుమ్నాఖ్యస్సదా రశ్మిః పుష్ణాతి శిశిరద్యుతిమ్॥ ౧౭॥
సౌమ్యానాం వసుజాతానాం ప్రకృతిత్వముపాగతా । తస్య సోమాహ్వయా మూర్తి
శ్శఙ్కరస్య జగద్గురోః ॥ ౧౮ ॥ తస్య సోమాత్మకం రూపం శుక్రత్వేన వ్యవస్థితమ్ । శరీ
రభాజాం సర్వేషాం దేవస్యాన్తకశాసినః॥ ౧౯॥ శరీరిణామశేషాణాం మనస్యేవ వ్య
స్థితమ్ । వపుస్సోమాత్మకం శమ్భోస్తస్య సర్వజగద్గురోః ॥ ౨౦ ॥ శమ్భోష్షోడశధా
భిన్నా స్థితామృతకలాత్మనః। సర్వభూతశరీరేషు సోమాఖ్యా మూర్తిరుత్తమా॥ ౨౧॥
దేవాన్పితౄంశ్చ పుష్ణాతి సుధయాఽమృతయా సదా । మూర్తిస్సోమాఖ్యయా తస్య
దేవదేవస్య శాసితుః ॥ ౨౨ ॥ పుష్ణాత్యోషధిజాతాని దేహినామాత్మశుద్ధయే । సో
మాహ్వయా తనుస్తస్య భవానీమితి నిర్దిశేత్ ॥ ౨౩ ॥ యజ్ఞానాం పతిభావేన జీవా
నాం తపసామపి । ప్రసిద్ధరూపమేతద్వై సోమాత్మకముమాపతేః॥ ౨౪ ॥ జలానామో
షధీనాం చ పతిభావేన విశ్రుతమ్।సోమాత్మకం వపుస్తస్య శమ్భోర్భగవతః ప్రభోః॥ ౨౫॥
దేవో హిరణ్మయో మృష్టః పరస్పరవివేకినః । కరణానామశేషాణాం దేవతానాం

నిరాకృతిః ॥ ౨౬ ॥ జీవత్వేనస్థితేతస్మిఞ్ఛివేసోమాత్మకేప్రభా । మధురావిలయాయాతిసర్వలోకైకరక్షణీ ॥ ౨౭ ॥ యజమానాహ్వయామూర్తిశ్శైవీహవ్యైరహర్నిశమ్ । పుష్ణాతిదేవతాస్సర్వాఃకవ్యైఃపితృగణానపి ॥ ౨౮ ॥ యజమానాహ్వయాయాసాతనుశ్శాహుతిజాతయా । వృష్ట్యాభావయతిస్పష్టంసర్వమేవపరాపరమ్॥ ౨౯॥ అన్తస్థంచబహిస్థంచబ్రహ్మాణ్డానాంస్థితంజలమ్ । భూతానాంచశరీరస్థంశమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ ॥ ౩౦ ॥ నదీనామమృతంసాత్వాన్నదానామపిసర్వదా । సముద్రాణాంచసర్వత్రవ్యాపీసర్వముమాపతిః ॥ ౩౧ ॥ సఞ్జీవనీసమస్తానాంభూతానామేవపావనీ । అమ్బికాప్రాణసంస్థాయామూర్తిరమ్బుమయీపరా ॥ ౩౨ ॥ అన్తస్థశ్చబహిస్థశ్చబ్రహ్మాణ్డానాంవిభావసుః । యజ్ఞానాంచశరీరస్థశ్శమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ ॥ ౩౩ ॥ శరీరస్థాచభూతానాంశ్రేయసీమూర్తిరైశ్వరీ । మూర్తిఃపావకసంస్థాయాశమ్భోరత్యన్తపూజితా ॥ ౩౪ ॥ భేదాపకోనపఞ్చాశద్వేదవిద్భిరుదాహృతాః । హవ్యంవహతిభూతానాంశమ్భోర్యజ్ఞాత్మకంవపుః ॥ ౩౫ ॥ కవ్యంపితృగణానాంచహూయమానంద్విజాతిభిః । సర్వదేవమయంశమ్భోశ్శ్రేష్ఠమగ్న్యాత్మకంవపుః ॥ ౩౬ ॥ వదన్తివేదశాస్త్రజ్ఞాయజన్తిచయథావిధి । అన్తస్థోజగదణ్డానాంబహిస్థశ్చసమీరణః॥ ౩౭॥ శరీరస్థశ్చభూతానాంశైవీమూర్తిఃపటీయసీ । ప్రాణాద్యానాగకూర్మాద్యాఆవహాద్యాశ్చవాయవః ॥ ౩౮ ॥ ఈశానమూర్తేరేకస్యభేదాస్సర్వేప్రకీర్తితాః । అన్తస్థంజగదణ్డానాంబహిస్థంచవియద్విభోః ॥ ౩౯ ॥ శరీరస్థంచభూతానాంశమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ । శమ్భోర్విశ్వమ్భరామూర్తిస్సర్వబ్రహ్మాధిదేవతా॥ ౪౦ ॥ చరాచరాణాంభూతానాంసర్వేషాంధారణేమతా । చరాచరాణాంభూతానాంశరీరాణిపదుర్బుధాః ॥ ౪౧ ॥ పఞ్చకేనేశమూర్తీనాంసమారబ్ధానిసర్వదా । పఞ్చభూతానిచన్ద్రార్కావాత్మేతిమునిపుఙ్గవాః ॥ ౪౨ ॥ మూర్తయోష్టౌశివస్యాహుర్దేవదేవస్యధీమతః । ఆత్మాతస్యాష్టమీమూర్తిర్యజమానాహ్వయాపరా ॥ ౪౩ ॥ చరాచరశరీరేషుసర్వేష్వేవస్థితాతదా । దీక్షితంబ్రాహ్మణంప్రాహురాత్మానంచమునీశ్వరాః ॥ ౪౪ ॥ యజమానాహ్వయామూర్తిశ్శివస్యశివదాయినః । మూర్తయోష్టౌశివస్యైతావన్దనీయాఃప్రయత్నతః ॥ ౪౫ ॥ శ్రేయోర్థిభిర్నరైర్నిత్యంశ్రేయసామేకహేతవః ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అష్టమూర్తిమహిమాను
కథనంనామ ద్వాదశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ భూయోపివదమేనన్దిన్మహిమానముమాపతేః । ... సర్వశరీరిషు॥౧౦॥ ...ర్తేర్మహేశస్యశివస్యపరమేష్ఠినః॥ ౧ ॥ నన్దీ ॥ వక్ష్యామితేష్వేనసర్వభూతేష్వ

ముమాపతేః । అష్టమూర్తేర్జగద్వ్యాప్య స్థితస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ చరాచరాణాం భూతానాం ధాతా విశ్వంభరాత్మకః । శర్వ ఇత్యుచ్యతే దేవస్సర్వశాస్త్రార్థపారగైః ॥ ౩ ॥ విశ్వంభరాత్మనస్తస్య శర్వస్య పరమేష్ఠినః । వికేశీ కథ్యతే పత్నీ తనయో ఙ్గారకస్స్మృతః ॥ ౪ ॥ భవ ఇత్యుచ్యతే దేవో భగవాన్వేదవాదిభిః । సంజీవనస్య లోకానాం భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౫ ॥ ఉమా సంకీర్తితా దేవీ సుతశ్శుక్రశ్చ సూరిభిః । సప్తలోకాణ్డకవ్యాపీ సర్వలోకైకరక్షితా ॥ ౬ ॥ వహ్న్యాత్మా భగవాన్దేవః స్మృతః పశుపతిర్బుధైః । స్వాహా పత్న్యాత్మనస్తస్య ప్రోక్తా పశుపతేః ప్రియా ॥ ౭ ॥ షణ్ముఖో భగవాన్దేవో బుధైః పుత్ర ఉదాహృతః । సమస్తభువనవ్యాపీ భర్తా సర్వశరీరిణామ్ ॥ ౮ ॥ పవనాత్మా బుధైర్దేవ ఈశాన ఇతి కీర్త్యతే । ఈశానస్య జగత్కర్తుర్దేవస్య పవనాత్మనః ॥ ౯ ॥ శివా దేవీ బుధైరుక్తా పుత్రశ్చాస్య మనోజవః । చరాచరాణాం భూతానాం సర్వేషాం సర్వకామదః ॥ ౧౦ ॥ వ్యోమాత్మా భగవాన్దేవో భీమ ఇత్యుచ్యతే బుధైః । మహామహిమ్నో దేవస్య భీమస్య గగనాత్మనః ॥ ౧౧ ॥ దిశో దశ స్మృతా దేవ్యస్సుతస్సర్గశ్చ సూరిభిః । సర్వాత్మా భగవాన్దేవస్సర్వేషామేవ భూతిదః ॥ ౧౨ ॥ రుద్ర ఇత్యుచ్యతే దేవైర్భగవాన్భుక్తిముక్తిదః । సూర్యాత్మకస్య రుద్రస్య భక్తానాం భక్తిదాయినః ॥ ౧౩ ॥ సువర్చలా స్మృతా దేవీ సుతశ్చాస్య శనైశ్చరః । సమస్తసౌమ్యవస్తూనాం ప్రకృతిత్వేన విశ్రుతః ॥ ౧౪ ॥ సోమాత్మకో బుధైర్దేవో మహాదేవ ఇతి స్మృతః । సోమాత్మకస్య దేవస్య మహాదేవస్య సూరిభిః ॥ ౧౫ ॥ దయితా రోహిణీ ప్రోక్తా బుధశ్చైవ శరీరజః । హవ్యకవ్యస్థితిం కర్తుం హవ్యకవ్యాశినాం సదా ॥ ౧౬ ॥ యజమానాత్మకో దేవో మహాదేవో బుధైః ప్రభుః । ఉగ్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భిరీశానశ్చేతి చాపరైః ॥ ౧౭ ॥ ఉగ్రాహ్వయస్య దేవస్య యజమానాత్మనః ప్రభోః । దీక్షా పత్నీ బుధైరుక్తా సన్తానాఖ్యస్సుతస్తథా ॥ ౧౮ ॥ శరీరిణాం శరీరేషు కఠినం కోఙ్కణాదివత్ । పార్థివం తద్వపుర్జ్ఞేయం శర్వతత్త్వం బుభుత్సుభిః ॥ ౧౯ ॥ దేహే దేహే తు దేవేశో దేహభాజాం యదవ్యయమ్ । వస్తు ద్రవ్యాత్మకం తస్య భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౨౦ ॥ జ్ఞేయం చ తత్త్వవిద్భిర్వై సర్వవేదార్థపారగైః । ఆగ్నేయః పరిణామో యో విగ్రహేషు శరీరిణామ్ ॥ ౨౧ ॥ మూర్తిః పశుపతేర్జ్ఞేయా సా తత్త్వం దేపవిచ్ఛుభిః । వాయవ్యః పరిణామో యశ్శరీరేషు శరీరిణామ్ ॥ ౨౨ ॥ బుధైరీశేమాహ్వాతనుర్జ్ఞేయా నసంశయః । సుషిరం యచ్ఛరీరస్థమశేషాణాం శరీరిణామ్ ॥ ౨౩ ॥
నాంతపసావః ర్జ్ఞేయా తత్త్వవిజ్ఞానకాఙ్క్షిభిః । చతురాదిగతం తేజో యచ్ఛరీరస్థ
వధీనాం చ పతిభా.
దేవో హిరణ్మయో రుద్రస్యాపి తనుర్జ్ఞేయా పరమార్థం బుభుత్సుభిః । సర్వభూతశరీ

రేషుమనశ్చదాత్మకంహియత్ ॥ ౨౫ ॥ మహాదేవస్యసామూర్తిర్బోద్ధవ్యాతత్త్వచిన్తకైః । ఆత్మాయోయజమానాఖ్యస్సర్వభూతశరీరగః ॥ ౨౬ ॥ మూర్తిరుగ్రస్యసాజ్ఞేయాపరమాత్మబుభుత్సుభిః । జాతానాంసర్వభూతానాంచతుర్దశసుయోనిషు ॥ ౨౭ ॥ అష్టమూర్తేరనన్యత్వంవదన్తిపరమర్షయః । సప్తమూర్తిమయాన్యాహురీశస్యాఙ్గానిదేహినామ్ ॥ ౨౮ ॥ ఆత్మాతస్యాష్టమీమూర్తిస్సర్వభూతశరీరగా। అష్టమూర్తిమయందేవంసర్వలోకాస్పదంప్రభుమ్ ॥ ౨౯ ॥ భజస్వసర్వభావేనశ్రేయఃప్రాప్తుంయదీచ్ఛసి।ప్రాణినోయస్యకస్యాపిక్రియతేయద్యనుగ్రహః ॥ ౩౦ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యకృతమారాధనంభవేత్ । నిగ్రహశ్చేత్కృతోలోకేదేహినోయస్యకస్యచిత్ ॥ ౩౧ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యసఏవవిహితోభవేత్ । యద్యవజ్ఞాకృతాలోకేయస్యకస్యచిదఙ్గినః ॥ ౩౨ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యవిహితాసాభవేద్విభోః । అభయంయత్ప్రదత్తంస్యాదఙ్గినోయస్యకస్యచిత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆరాధనంకృతంతస్మాదష్టమూర్తేరసంశయః।సర్వోపకారకరణంసర్వానుగ్రహఏవచ॥౩౪॥ తదర్చనంపరంప్రాహురష్టమూర్తేర్మునీశ్వరాః । అనుగ్రహణమన్యేషాంవిధాతవ్యంత్వయాఙ్గినామ్ ॥ ౩౫ ॥ సర్వాభయప్రదానంచశివారాధనమిచ్ఛతా॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అష్టమూర్తి
మహిమానుకథనంనామత్రయోదశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ పఞ్చబ్రహ్మాణిమేనన్దిన్నాచక్ష్వగణపుఙ్గవ । శ్రేయఃకరణభూతానిపవిత్రాణిశరీరిణామ్ ॥ ౧ ॥ నన్దికేశ్వరః ॥ శివస్యైవస్వరూపాణిపఞ్చబ్రహ్మాహ్వయానితే । కథయామియథాతత్త్వంపద్మయోనేస్సుతోత్తమ ॥ ౨ ॥ సర్వలోకైకసంహర్తాసర్వలోకైకరక్షితా । సర్వలోకైకనిర్మాతాపఞ్చబ్రహ్మాత్మకశ్శివః ॥ ౩ ॥ సర్వేషామేవలోకానాంయదుపాదానకారణమ్ । నిమిత్తకారణంచాహుస్సశివఃపఞ్చధాస్మృతః॥ ౪ ॥ మూర్తయఃపఞ్చవిఖ్యాతాఃపఞ్చబ్రహ్మాహ్వయాఃపరాః । సర్వలోకశరణ్యస్యశివస్యపరమాత్మనః ॥ ౫ ॥ క్షేత్రజ్ఞఃపరమామూర్తిశ్శివస్యపరమేష్ఠినః । భోక్తాప్రకృతివర్గస్యభోగస్యేశానసంజ్ఞితః ॥ ౬ ॥ స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యాచద్వితీయామూర్తిరుచ్యతే । ప్రకృతిస్సాహివిజ్ఞేయాపరమాత్మగుణాత్మికా ॥ ౭ ॥ అఘోరాఖ్యాతృతీయాచశమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ । బుద్ధేస్సామూర్తిరిత్యుక్తాధర్మాద్యష్టాఙ్గసంయుతా ॥ ౮ ॥ చతుర్థీవామదేవాఖ్యామూర్తిశ్శమ్భోర్గరీయసీ । అహఙ్కారాత్మకత్వేనవ్యాప్యసర్వంవ్యవస్థితా ॥ ౯ ॥ సద్యోజాతాహ్వయాశమ్భోఃపఞ్చమీమూర్తిరుచ్యతే।సమస్తత్వాత్మకత్వేనస్థితాసర్వశరీరిషు॥౧౦॥ ఈశానఃపరమోదేవఃపరమేష్ఠీసనాతనః । శ్రోత్రేన్ద్రియాత్మకత్వేనసర్వభూతేష్వ

వస్థితః ॥ ౧౧ ॥ స్థితస్తత్పురుషో దేవశ్శరీరేషు శరీరిణామ్ । త్వగిన్ద్రియాత్మకత్వేన త
త్త్వవిద్భిరుదాహృతః ॥ ౧౨ ॥ అఘోరేపి మహాదేవశ్చక్షురాత్మతయా బుధైః । కీ
ర్తితస్సర్వభూతానాం శరీరేషు వ్యవస్థితః ॥ ౧౩ ॥ జిహ్వేన్ద్రియాత్మకత్వేన వామ
దేవోపి విశ్రుతః । అఙ్గభాజామశేషాణామఙ్గేషు పరిధిష్ఠితః ॥ ౧౪ ॥ ఘ్రాణేన్ద్రియా
త్మకత్వేన సద్యోజాతస్స్మృతో బుధైః । ప్రాణభాజాం సమస్తానాం విగ్రహేషు వ్యవస్థి
తః ॥ ౧౫ ॥ సర్వేష్వేవ శరీరేషు ప్రాణభాజాం ప్రతిష్ఠితః । వాగిన్ద్రియాత్మకత్వే
న బుధైరీశాన ఉచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ పాణీన్ద్రియాత్మకత్వేన స్థితస్తత్పురుషో బుధైః । ఉ
చ్యతే విగ్రహేష్వేవ సర్వవిగ్రహధారిణామ్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వవిగ్రహిణాం దేహే అఘో
రోపి వ్యవస్థితః । పాదేన్ద్రియాత్మకత్వేన వామదేవో వ్యవస్థితః ॥ ౧౮ ॥ సర్వభూ
తనికాయానాం కాయేషు మునిభిస్స్మృతః । ఉపస్థాత్మతయా దేవస్సద్యోజాతః స్థితః
ప్రభుః ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యేతే వేదశాస్త్రజ్ఞైర్దేహేషు ప్రాణధారిణామ్ । ఈశానం ప్రా
ణినాం దేవం శబ్దతన్మాత్రరూపిణమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఆకాశజనకం ప్రాహుర్మునిబృన్దారకప్ర
జాః । ప్రాహుస్తత్పురుషం దేవం స్పర్శతన్మాత్రకాత్మకమ్ ॥ ౨౧ ॥ సమీరజనకం ప్రా
హుర్భగవన్తం మునీశ్వరాః । రూపతన్మాత్రకం దేవమఘోరమపి ఘోరకమ్ ॥ ౨౨ ॥
ప్రాహుర్వేదవిదో ముఖ్యా జనకం జాతవేదసః । రసతన్మాత్రరూపత్వాత్ప్రథితం తత్త్వ
వేదినః ॥ ౨౩ ॥ వామదేవమపాం ప్రాహుర్జనకత్వేన సంస్థితమ్ । సద్యోజాతం మ
హాదేవం గన్ధతన్మాత్రరూపిణమ్ ॥ ౨౪ ॥ భూమ్యాత్మానం ప్రశంసన్తి సర్వతత్త్వార్థ
వేదినః । ఆకాశాత్మానమీశానమాదిదేవం మునీశ్వరాః ॥ ౨౫ ॥ పరమేణ మహత్త్వేన
సమ్భూతం ప్రాహురద్భుతమ్ । ప్రభుం తత్పురుషం దేవం పవనం పవనాత్మకమ్ ॥ ౨౬ ॥
సమస్తలోకవ్యాపిత్వాత్ప్రథితం సూరయో విదుః । అథార్చితతయాఖ్యాతమఘో
రం దహనాత్మకమ్ ॥ ౨౭ ॥ కథయన్తి మహాత్మానం వేదవాక్యార్థవేదినః । తోయా
త్మకం మహాదేవం వామదేవం మనోరమమ్ ॥ ౨౮ ॥ జగత్సఞ్జీవనత్వేన కథితం మున
యో విదుః । విశ్వమ్భరాత్మకం దేవం సద్యోజాతం జగద్గురుమ్ ॥ ౨౯ ॥ చరాచరైక
భర్తారం పరం కవివరా విదుః । పఞ్చబ్రహ్మాత్మకం సర్వం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౩౦ ॥
శివానన్దం తదిత్యాహుర్మునయస్తత్త్వదర్శినః । పఞ్చవింశతితత్త్వాత్మా ప్రపఞ్చే యః
ప్రదృశ్యతే ॥ ౩౧ ॥ పఞ్చబ్రహ్మాత్మకత్వేన స శివో నాన్యతాం గతః । పఞ్చవింశతితత్త్వా
త్మా పఞ్చబ్రహ్మాత్మకశ్శివః ॥ ౩౨ ॥ శ్రేయోర్థిభిరతో నిత్యం చిన్తనీయః ప్రయత్నతః ॥ ౩౩ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే పఞ్చబ్రహ్మాను
కథనం నామ చతుర్దశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః॥ భూయోఽపి శివమాహాత్మ్యం సమాచక్ష్వ మహామతే। సర్వజ్ఞోఽహ్యసి భూతానామధినాథ మహాగుణ ॥ ౧ ॥ శైలాదిః॥ శివమాహాత్మ్యమేకాగ్రశ్శృణు వక్ష్యామి తే మునే । బహుభిర్బహుధా శబ్దైః కీర్తితం మునిసత్తమైః ॥ ౨ ॥ సదసద్రూపమిత్యాహుస్సదసత్పతిరిత్యపి। తం శివం మునయః కేచిత్ప్రవదన్తి చ సూరయః ॥ ౩ ॥ భూతభావవికారేణ ద్వితీయేన సదుచ్యతే । వ్యక్తం తేన విహీనత్వాదవ్యక్తమసదిత్యపి ॥ ౪ ॥ ఉభే తే శివరూపే హి శివాదన్యన్న విద్యతే । తయోః పతిత్వాచ్చ శివస్సదసత్పతిరుచ్యతే ॥ ౫ ॥ క్షరాక్షరాత్మకం ప్రాహుః క్షరాక్షరపరం తథా । శివం మహేశ్వరం కేచిన్మునయస్తత్త్వచిన్తకాః ॥ ౬ ॥ ఉక్తమక్షరమవ్యక్తం వ్యక్తం క్షరముదాహృతమ్ । రూపే తే శఙ్కరస్యైవ తస్మాన్నపర ఉచ్యతే ॥ ౭ ॥ తయోః పరశ్శివశ్శాన్తః క్షరాక్షరపరో బుధైః । ఉచ్యతే పరమార్థేన మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౮ ॥ సమస్తవ్యక్తరూపం తు తతస్స్మృత్వా సముచ్యతే। సమష్టివ్యష్టిరూపం తు సమష్టివ్యష్టికారణమ్॥ ౯ ॥ వదన్తి కేచిదాచార్యాశ్శివం పరమకారణమ్। సమష్టిం విదురవ్యక్తం వ్యష్టిం వ్యక్తం మునీశ్వరాః ॥ ౧౦ ॥ రూపే తే గదితే శమ్భోర్నాస్త్యన్యద్వస్తుసమ్భవమ్ । తయోః కారణభావేన శివో హి పరమేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ ఉచ్యతే యోగశాస్త్రజ్ఞైస్సమష్టివ్యష్టికారణమ్ । క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞరూపీ చ శివః కైశ్చిదుదాహృతః ॥ ౧౨ ॥ పరమాత్మా పరంజ్యోతిర్భగవాన్పరమేశ్వరః । చతుర్వింశతితత్త్వాని క్షేత్రశబ్దేన సూరయః ॥ ౧౩ ॥ ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞశబ్దేన భోక్తారం పురుషం తథా । క్షేత్రక్షేత్రవిదో హ్యేతే రూపే తస్య స్వయమ్భువః॥ ౧౪ ॥ న కిఞ్చిచ్చ శివాదన్యదితి ప్రాహుర్మనీషిణః। అపరబ్రహ్మరూపం తం పరంబ్రహ్మాత్మకం శివమ్ ॥ ౧౫ ॥ కేచిదాహుర్మహాదేవమనాదినిధనం ప్రభుమ్ । భూతేన్ద్రియాన్తఃకరణప్రధానపురుషాత్మకమ్ ॥ ౧౬ ॥ అపరబ్రహ్మ నిర్దిష్టం పరంబ్రహ్మ చిదాత్మకమ్ । బ్రహ్మణీ తే మహేశస్య శివస్యాస్య స్వయమ్భువః ॥ ౧౭ ॥ శఙ్కరస్య పరస్యైవ శివాదన్యన్న విద్యతే । విద్యావిద్యాస్వరూపీ చ శఙ్కరః కైశ్చిదుచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ధాతా విధాతా లోకానామాదిదేవో మహేశ్వరః । విద్యేతి చ తమేవాహురవిద్యేతి మునీశ్వరాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రపఞ్చజాతమఖిలం తే స్వరూపే స్వయమ్భువః । భ్రాన్తిర్విద్యా పరం చేతి శివరూపమనుత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ అవాపుష్మనయో యోగాత్కేచిదాగమవేదినః । అర్థేషు బహురూపేషు విజ్ఞానం భ్రాన్తిరుచ్యతే ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మాకారేణ సంవిత్తిర్బుధైర్విద్యేతి కీర్త్యతే। వికల్పరహితం తత్త్వం పరమిత్యభిధీయతే ॥ ౨౨ ॥ తృతీయరూపమీశస్య నాన్యత్కిఞ్చన సర్వతః। వ్యక్తావ్యక్తజ్ఞరూపీతి శివః కైశ్చిన్నిగద్యతే ॥ ౨౩ ॥ విధాతా సర్వలోకానాం ధాతా చ పరమేశ్వరః । త్రయోవింశతితత్త్వాని వ్యక్తశబ్దేన సూరయః ॥ ౨౪ ॥ వదన్త్యవ్యక్తశబ్దేన

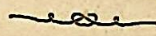
ప్రకృతించపరాంతథా । కథయన్తిచశబ్దేనపురుషంగుణభోగినమ్ ॥ ౨౫ ॥ తత్త్రి
యంశాఙ్కరంరూపంనాన్యత్కిఞ్చిదశాఙ్కరమ్॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివమాహాత్మ్య
కథనంనామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః

సనత్కుమారః ॥ పునరేవమహాబుద్ధేశ్రోతుమిచ్ఛామితత్త్వతః । బహుభి
ర్బహుధాశబ్దైశ్శబ్దితానిమునీశ్వరైః ॥ ౧ ॥ శైలాదిః ॥ పునఃపునఃప్రవక్ష్యామిశివ
రూపాణి తేమునే । బహుభిర్బహుధాశబ్దైశ్శబ్దితానిమునీశ్వరైః ॥ ౨ ॥ క్షేత్రజ్ఞః
ప్రకృతిర్వ్యక్తంకాలాత్మేతిమునీశ్వరైః । ఉచ్యతేకైశ్చిదాచార్యైరాగమార్ణవపా
రగైః ॥ ౩ ॥ క్షేత్రజ్ఞంపురుషంప్రాహుఃప్రధానంప్రకృతింబుధాః । వికారజాతంని
శ్శేషంప్రకృతేర్వ్యక్తమిత్యపి॥ ౪ ॥ ప్రధానవ్యక్తయోఃకాలఃపరిణామైకకారణమ్।
తచ్చతుష్టయమీశస్యరూపాణాంహిచతుష్టయమ్ ॥ ౫ ॥ హిరణ్యగర్భంపురుషంప్ర
ధానంవ్యక్తరూపిణమ్ । కథయన్తిశివంకేచిదాచార్యాఃపరమేశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥ హిర
ణ్యగర్భఃకర్తాస్యభోక్తావిశ్వస్యపూరుషః । వికారజాతంవ్యక్తాఖ్యంప్రధానంకారణం
పరమ్ ॥ ౭ ॥ తేషాంచతుష్టయంబుద్ధ్వాశివరూపంచతుష్టయమ్ । ప్రోచ్యతేశఙ్కరాద
న్యదస్తివస్తునకిఞ్చన ॥ ౮ ॥ పిణ్డజాతిస్వరూపీతుకథ్యతేకైశ్చిదీశ్వరః । చరాచరశ
రీరాణిపిణ్డాఖ్యాన్యఖిలాన్యపి ॥ ౯ ॥ సామాన్యానిసమస్తానిమహాసామాన్యమేవచ।
కథ్యన్తేజాతిశబ్దేనతానిరూపాణిధీమతః ॥ ౧౦ ॥ విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాత్మాకైశ్చిదీశోని
గద్యతే । హిరణ్యగర్భోలోకానాంహేతుర్లోకాత్మకోవిరాట్ ॥ ౧౧ ॥ సూత్రా
ఖ్యాకృతరూపంతంశివంశంసన్తికేచన । అవ్యాకృతంప్రధానంహితద్రూపంపరమేష్ఠి
నః ॥౧౨॥ లోకాయేనైవతిష్ఠన్తిసూత్రేమణిగణాఇవ । తత్సూత్రమితివిజ్ఞేయంరూప
మద్భుతవిక్రమమ్॥౧౩॥అన్తర్యామీపరఃకైశ్చిత్తైఃకైశ్చిదీశఃప్రకీర్త్యతే।స్వయంజ్యోతి
స్స్వయంవేద్యశ్శివశ్శమ్భుర్మహేశ్వరః॥౧౪॥సర్వేషామేవభూతానామన్తర్యామీశివ
స్స్మృతః । సర్వేషామేవభూతానాంపరత్వాత్పరముచ్యతే ॥ ౧౫ ॥ పరమాత్మాశివ
శ్శమ్భుశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః। ప్రాజ్ఞతైజసవిశ్వాఖ్యంతస్యరూపత్రయంవిదుః॥౧౬॥
సుషుప్తిస్వప్నజాగ్రన్తమవస్థాత్రయమేవతత్ । విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాఖ్యమవ్యాకృతప
దాహ్వయమ్ ॥ ౧౭ ॥ తురీయస్యశివస్యాస్యఅవస్థాత్రయగామినః । హిరణ్యగర్భః
పురుషఃకాలఇత్యేవకీర్తితః ॥ ౧౮ ॥ తిస్రోవస్థాజగత్సృష్టిస్థితిసంహారహేతవః।
భవవిష్ణువిరిఞ్చాఖ్యమవస్థాత్రయమీశితుః॥ ౧౯ ॥ ఆరాధ్యభక్త్యాముక్తించప్రాప్ను
వన్తిశరీరిణః। కర్తాక్రియాచకార్యంచకరణంచేతిసూరిభిః॥ ౨౦ ॥ శమ్భోశ్చత్వారి

రూపాణికీర్త్యన్తేపరమేష్ఠినః। ప్రమాతాచప్రమాణంచప్రమేయంప్రమితిస్తథా॥ ౨౧॥ చత్వార్యేతానిరూపాణిశివస్యైవనసంశయః। ఈశ్వరావ్యాకృతప్రాణవిరాడ్భూతేన్ద్రియాత్మకమ్ ॥ ౨౨ ॥ శివస్యైవవికారోఽయంసముద్రస్యేవవీచయః। ఈశ్వరంజగతామాహుర్నిమిత్తంకారణంతథా ॥ ౨౩ ॥ అవ్యాకృతంప్రధానంహితదుక్తంవేదవాదిభిః। హిరణ్యగర్భఃప్రాణాఖ్యోవిరాడ్లోకాత్మకస్స్మృతః॥ ౨౪ ॥ మహాభూతానిభూతానికార్యాణిఇన్ద్రియాణిచ। శివస్యైతానిరూపాణిశంసన్తిమునిసత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ పరమాత్మాశివాదన్యోనాస్తీతికవయోవిదుః। శివజాతానితత్త్వానిపఞ్చవింశన్మనీషిభిః॥ ౨౬ ॥ ఉక్తానినతదన్యానిసలిలాదూర్మిబృన్దవత్। పఞ్చవింశత్పదార్థేభ్యశ్శివతత్త్వంపరంవిదుః ॥ ౨౭ ॥ తానితస్మాదనన్యానిసువర్ణకటకాదివత్। సదాశివేశ్వరాద్యానితత్త్వానిశివతత్త్వతః ॥ ౨౮ ॥ జాతానినతదన్యానిమృద్ద్రవ్యంకుమ్భభేదవత్। మాయావిద్యాక్రియాశక్తిర్జ్ఞానశక్తిఃక్రియామయీ ॥ ౨౯॥ జాతాశ్శివాన్నసన్దేహఃకిరణాఇవసూర్యతః। సర్వాత్మకంశివందేవంసర్వాశ్రయవిధాయినమ్ ॥ ౩౦ ॥ భజస్వసర్వభావేనశ్రేయశ్చేత్ప్రాప్తుమిచ్ఛసి॥ ౩౧॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివతత్త్వనిరూపణ
కథనంనామ షోడశోఽధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ భూయోదేవగణశ్రేష్ఠశివమాహాత్మ్యముత్తమమ్। శ్రుత్వాతోనాస్తిమేతృప్తిస్త్వద్వాక్యామృతపానతః ॥ ౧ ॥ కథంశరీరీభగవాన్కస్మాద్రుద్రఃప్రతాపవాన్। సర్వాత్మాచకథంశమ్భుఃకథంపాశుపతంవ్రతమ్॥ ౨ ॥ కథంవాదేవముఖ్యైశ్చస్మృతోదృష్టశ్చశఙ్కరః ॥ శైలాదిః॥ అవ్యక్తాదభవత్స్థాణుశ్శివఃపరమకారణమ్ ॥ ౩ ॥ ససర్వకారణోపేతఋషిర్విశ్వాధికఃప్రభుః। దేవానాంప్రథమందేవంజాయమానంముఖామ్బుజాత్॥ ౪ ॥ దదర్శచాగ్రేబ్రహ్మాణంచాజ్ఞయాతమవైక్షత। దృష్టోరుద్రేణదేవేశస్ససర్జసకలంచసః॥ ౫ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాశ్చస్థాపయామాసవైవిరాట్। సోమంససర్జయజ్ఞార్థంసోమాదిదమజాయత ॥ ౬ ॥ చరుశ్చవహ్నిర్యజ్ఞశ్చవజ్రపాణిశ్శచీపతిః। విష్ణుర్నారాయణశ్శ్రీమాన్సర్వంసోమమయంజగత్ ॥ ౭ ॥ రుద్రాధ్యాయేనతేదేవారుద్రంతుష్టువురీశ్వరమ్। ప్రసన్నవదనస్తస్థౌదేవానాంమధ్యతఃప్రభుః॥ ౮ ॥ అపహృత్యచవిజ్ఞానమేషామేవంమహేశ్వరః। దేవాహ్యపృచ్ఛంస్తందేవంకోభవానితిశఙ్కరమ్ ॥ ౯ ॥ అబ్రవీద్భగవాన్రుద్రోహ్యహమేకఃపురాతనః। ఆసంప్రథమమేవాహంవర్తామిచసురోత్తమాః॥ ౧౦॥ భవిష్యామిచలోకేఽస్మిన్మత్తోనాన్యఃకుతశ్చన। వ్యతిరిక్తంనమత్తోఽస్తినాన్యత్కిఞ్చిత్సురోత్తమాః ॥ ౧౧ ॥ నిత్యోఽనిత్యోఽహమనఘోబ్రహ్మాహంబ్రహ్మణస్పతిః। దిశశ్చవిది

శశ్చాహంప్రకృతిశ్చపుమానహమ్ ॥ ౧౨ ॥ త్రిష్టుబ్జగత్యనుష్టుప్చఛన్దోహంతన్మయశ్శివః । సద్యోహంసర్వగశ్శాన్తస్త్రేతాగ్నిర్గౌరవంగురుః ॥ ౧౩ ॥ గౌరహంగహ్వరశ్చాహంనిత్యంగహనగోచరః । జ్యేష్ఠోహంసర్వతత్త్వానాం వరిష్ఠోహమపాంపతిః ॥ ౧౪ ॥ ఆపోహంభగవానీశస్తేజోహం వేదిరవ్యహమ్ । ఋగ్వేదోహంయజుర్వేదస్సామవేదోహమాత్మభూః॥౧౫॥ అథర్వణోహంమన్త్రోహంతథాచాఙ్గిరసాం వరః । ఇతిహాసపురాణాని కల్పోహంకల్పనాప్యహమ్॥ ౧౬ ॥ అక్షరంచక్షరంచాహంక్షాన్తిశ్శాన్తిరహంక్షమా । గుహ్యోహంసర్వవేదేషువరేణ్యోహమజోప్యహమ్ ॥ ౧౭ ॥ పుష్కరంచపవిత్రంచమధ్యంచాహంతతఃపరమ్ । బహిశ్చాహంతథాచాన్తఃపురస్తాదహమవ్యయః ॥ ౧౮ ॥ జ్యోతిశ్చాహంతమశ్చాహంబ్రహ్మావిష్ణుర్మహేశ్వరః । బుద్ధిశ్చాహమహఙ్కారస్తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణిచ ॥ ౧౯ ॥ ఏవంసర్వంచమామేవయోవేదసురసత్తమాః । సఏవసర్వవిత్సర్వంసర్వాత్మాపరమేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥ గాఙ్గోభిర్బ్రాహ్మణాన్సర్వాన్బ్రాహ్మణ్యేనహవింషిచ । ఆయుషాయుస్తథాసత్యంసత్యేనసురసత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ ధర్మంధర్మేణసర్వాంశ్చతర్పయామిస్వతేజసా । ఇత్యాదౌభగవానుక్త్వాతత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౨౨ ॥ నాపశ్యన్తతతోదేవంరుద్రంపరమకారణమ్ । తేదేవాఃపరమాత్మానంరుద్రంధ్యాయన్తిశఙ్కరమ్ ॥ ౨౩ ॥ సనారాయణకాదేవాస్సేన్ద్రాశ్చమునయస్తథా । తథోర్ధ్వబాహవోదేవారుద్రంస్తున్వన్తిశఙ్కరమ్ ॥ ౨౪ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివతత్త్వ
కథనంనామ సప్తదశోధ్యాయః.

దేవాః ॥ యఏషభగవాన్రుద్రోబ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాః । స్కన్దశ్చాపితథాచేన్ద్రోభువనానిచతుర్దశ ॥ ౧ ॥ అశ్వినౌగ్రహతారాశ్చనక్షత్రాణిచఖందిశః । భూతానిచతథాసూర్యస్సోమశ్చాష్టాగ్రహాస్తథా ॥ ౨ ॥ ప్రాణఃకాలోయమోమృత్యురమృతంపరమేశ్వరః । భూతంభవ్యంభవిష్యంచవర్తమానంమహేశ్వరః ॥ ౩ ॥ విశ్వంకృత్స్నంజగత్సర్వంసత్యంతస్మైనమోనమః । త్వమాదౌచతథాభూతోభూర్భువస్స్వస్తథైవచ ॥ ౪ ॥ అన్తేత్వంవిశ్వరూపోసిశీర్షంతుజగతస్సదా । బ్రహ్మైకస్త్వంద్విత్రిధార్థమధశ్చత్వంసురేశ్వరః ॥ ౫ ॥ శాన్తిశ్చత్వంతథాపుష్టిస్తుష్టిశ్చాప్యహుతాహుతమ్।విశ్వంచైవతథావిశ్వందత్తంవాదత్తమీశ్వరమ్॥౬ కృతంచాప్యకృతందేవంపరమప్యపరంధ్రువమ్ । పరాయణంసతాంచైవఅసతామపిశఙ్కరమ్॥ ౭ ॥ అపామసోమమమృతాఅభూమాగన్మజ్యోతిరవిదామదేవాన్ ।కింనూనమస్మాన్కృణవదరాతిఃకిముధూర్తిరమృతంమర్త్యస్య॥౮॥ఏతజ్జగద్ధితందివ్యమక్షర

సూక్ష్మమవ్యయమ్ । ప్రాజాపత్యంపవిత్రంచసౌమ్యమగ్రాహ్యమవ్యయమ్ ॥ ౯ ॥
అగ్రాహ్యేణాపివాగ్రాహ్యంవాయవ్యేనసమీరణః। సౌమ్యేనసౌమ్యంగ్రసతితేజసా
స్వేనలీలయా ॥ ౧౦ ॥ తస్మైనమోపసంహర్త్రేమహాగ్రాసాయశూలినే । హృది
స్థాదేవతాస్సర్వాహృదిప్రాణేప్రతిష్ఠితాః ॥ ౧౧ ॥ హృదిత్వమసియోనిత్యంతిస్రోమా
త్రాఃపరస్తుసః । శిరశ్చోత్తరతశ్చైవపాదాద్దక్షిణతస్తథా ॥ ౧౨ ॥ యోవైచో
త్తరతస్సాక్షాత్సఓఙ్కారస్సనాతనః । ఓఙ్కారోయస్సఏవేహప్రణవోవ్యాప్యతిష్ఠ
తి ॥ ౧౩ ॥ అనన్తస్తారసూక్ష్మంచశుక్లంవైద్యుతమేవచ । పరంబ్రహ్మసఈశానఏకో
రుద్రస్సఏవచ ॥ ౧౪ ॥ భగవాన్మహేశ్వరస్సాక్షాన్మహాదేవోనసంశయః। ఊర్ధ్వము
న్నామయత్యేవస్సఓఙ్కారఃప్రకీర్తితః॥ ౧౫॥ ప్రాణానవతియస్తస్మాత్ప్రణవఃపరికీర్తి
తః । సర్వంవ్యాప్నోతియస్తస్మాత్ప్రణవఃపరికీర్తితః ॥ ౧౬ ॥ సర్వంవ్యాప్నోతియ
స్తస్మాత్సర్వవ్యాపీసనాతనః। బ్రహ్మాహరిశ్చభగవానాద్యన్తంనోపలబ్ధవాన్ ॥ ౧౭ ॥
తథాన్యేచతతోనన్తోరుద్రఃపరమకారణమ్। యస్తారయతిసంసారాత్తారఇత్యభిధీయ
తే ॥ ౧౮ ॥ సూక్ష్మోభూత్వాశరీరాణిసర్వదాహ్యధితిష్ఠతి । తస్మాత్సూక్ష్మస్సమా
ఖ్యాతోభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౧౯ ॥ నీలశ్చలోహితశ్చైవప్రధానపురుషాన్వయా
త్ । స్కన్దతేస్యయతశ్శుక్రంతథాశుక్రమపైతిచ ॥ ౨౦ ॥ విద్యోతయతియస్త
స్మాద్వైద్యుతఃపరిగీయతే। బృహత్త్వాద్బృంహణత్వాచ్చబృహతేచపరాపరే॥ ౨౧ ॥
తస్మాద్బృంహతియస్మాద్ధిపరబ్రహ్మేతికీర్తితమ్ । అద్వితీయోథభగవాంస్తురీయః
పరమేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ ఈశానమస్యజగతస్స్వదృశంచక్షురీశ్వరమ్। ఈశానమిన్ద్ర
సూరయస్సర్వేషామపిసర్వదా ॥ ౨౩ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానాంయత్తదీశానము
చ్యతే । యదీక్షతేచభగవాన్నిరీక్ష్యమితిచాజ్ఞయా॥ ౨౪॥ ఆత్మజ్ఞానంమహాదేవో
యోగంగమయతిస్వయమ్। భగవాంశ్చోచ్యతేదేవోదేవదేవోమహేశ్వరః॥ ౨౫॥
సర్వాన్లోకాన్క్రమేణైవయోగృహ్ణాతిమహేశ్వరః । విసృజత్యేషదేవేశోవాస
యత్యపిలీలయా ॥ ౨౬॥ ఏషోహిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాఃపూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే
అన్తః । సఏవజాతస్సజనిష్యమాణఃప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతిసర్వతోముఖః ॥ ౨౭ ॥ ఉ
పాసితవ్యంయత్నేనతదేతత్సద్భిరవ్యయమ్। యతోవాచోనివర్తన్తేఅప్రాప్యమనసా
సహ ॥ ౨౮ ॥ తదగ్రహణమేవేహయద్వాగ్వదతియత్నతః । అపరంచపరంవేత్తిప
రాయణమితిస్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥ వదన్తివాచస్సర్వజ్ఞంశఙ్కరంనీలలోహితమ్ । ఏ
షసర్వోనమస్తస్మైపురుషఃపిఙ్గళశ్శివః ॥ ౩౦ ॥ సఏషసమహారుద్రోవిశ్వంభూతం
భవిష్యతి । భువనంబహుధాజాతంజాయమానమితస్తతః॥ ౩౧ ॥ హిరణ్యబాహు
ర్భగవాన్హిరణ్యపతిరీశ్వరః । అమ్బికాపతిరీశానోహేమరేతావృషధ్వజః ॥ ౩౨ ॥
ఉమాపతిర్విరూపాక్షోవిశ్వసృగ్విశ్వవాహనః । బ్రహ్మాణంవిదధేయోసౌపుత్రమ

ప్రహీణోతిస్మృతస్తైవజ్ఞానమాత్మప్రకాశకమ్ । తమేకం
గ్రేసనాతనమ్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రహీణోతిస్మతస్త్యైవజ్ఞానమాత్మప్రకాశకమ్ । తమేకం
పురుషంరుద్రంపురుహూతంపురుష్టుతమ్ ॥ ౩౪ ॥ వాలాగ్రమాత్రంహృదయస్యమ
ధ్యేవిశ్వందేవంవహ్నిరూపంవరేణ్యమ్ । తమాత్మస్థంయేనుపశ్యన్తిధీరాస్తేషాంశాన్తి
శ్శాశ్వతీనేతరేషామ్ ॥ ౩౫ ॥ మహతోయోమహీయాంశ్చఅణోరప్యణురవ్యయః ।
గుహాయాంనిహితశ్చాత్మాజన్తోరస్యమహేశ్వరః ॥౩౬॥ వేశ్మభూతోస్యవిశ్వస్యక
మలస్థోహృదిస్వయమ్ । గహ్వరంగహనంతస్థంతస్యాన్తశ్చోర్ధ్వతస్స్థితా ॥ ౩౭ ॥
తత్రాపిదహ్రంగగనమోఙ్కారంపరమేశ్వరమ్ । వాలాగ్రమాత్రంతన్మధ్యేఋతం
పరమకారణమ్ ॥ ౩౮ ॥ సత్యంబ్రహ్మమహాదేవంపురుషంకృష్ణపిఙ్గళమ్ । ఊర్ధ్వ
రేతసమీశానంవిరూపాక్షమజోద్భవమ్॥౩౯॥అధితిష్ఠతియోయోనింయోయోనింవాచైక
ఈశ్వరః । దేహంపఞ్చవిధంయేనతమీశానంపురాతనమ్ ॥ ౪౦ ॥ ప్రాణేష్వన్తర్మ
నసోలిఙ్గమాహుఃర్యస్మిన్క్రోధోయాచతృష్ణాక్షమాచ । తృష్ణాంభిత్వాహేతుజాల
స్యమూలంబుద్ధ్యాచిన్త్యంస్థాపయిత్వాచరుద్రే ॥ ౪౧ ॥ ఏకంతమాహుర్వైరుద్రం
శాశ్వతంపరమేశ్వరమ్ । పరాత్పరతరంవాపిపరాత్పరతరంధ్రువమ్॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మ
ణోజనకంవిష్ణోర్వహ్నేర్వాయోస్సదాశివమ్ । ధ్యాత్వాగ్నినాచశోధ్యాఙ్గంవిశో
ధ్యచపృథక్పృథక్ ॥ ౪౩ ॥ పఞ్చభూతానిసంయమ్యమాత్రావిధిగుణక్రమాత్ ।
మాత్రాఃపఞ్చచతస్రశ్చత్రిమాత్రాద్విస్తతఃపరమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఏకమాత్రమమాత్రంహి
ద్వాదశాన్తేవ్యవస్థితమ్।స్థిత్వాస్థాప్యామృతోభూత్వావ్రతంపాశుపతంచరేత్ ॥౪౫
ఏతద్వ్రతంపాశుపతంచరిష్యామిసమాసతః। అగ్నిమాధాయవిధివదృగ్యజుస్సామస
మ్భవైః ॥ ౪౬ ॥ ఉపోషితశ్శుచిస్స్నాతశ్శుక్లామ్బరధరస్స్వయమ్ । శుక్లయజ్ఞో
పవీతీచశుక్లమాల్యానులేపనః ॥ ౪౭ ॥ జుహుయాద్విరజోవిద్వాన్విరజాశ్చభవిష్య
తి । వాయవఃపఞ్చశుధ్యన్తాంవాఙ్మనశ్చరణాదయః ॥ ౪౮ ॥ శ్రోత్రంజిహ్వాతతః
ప్రాణంతతోబుద్ధిస్తథైవచ । శిరఃపాణిస్తథాపార్శ్వంపృష్ఠోదరమనన్తరమ్॥ ౪౯ ॥
జఙ్ఘేశిశ్నముపస్థంచపాయుమేఢ్రంతథైవచ । త్వచంమాంసంచరుధిరంమేదోస్థీనిత
థైవచ॥ ౫౦ ॥ శబ్దస్పర్శంచరూపంచరసోగన్ధస్తథైవచ । భూతానిచైవశుధ్యన్తాం
దేహేమేదాదయస్తథా ॥ ౫౧ ॥ అన్నంప్రాణంమనోజ్ఞానంశుధ్యన్తాంవైశివేచ్ఛ
యా । హుత్వాజ్యేనసమిద్భిశ్చచరుణాచయథాక్రమమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఉపసంహృత్యరు
ద్రాగ్నింగృహీత్వాభస్మయత్నతః। అగ్నిరిత్యాదినాధీమాన్విమృజ్యాఙ్గానిసంస్పృ
శేత్ ॥ ౫౩ ॥ ఏతత్పాశుపతందివ్యంవ్రతంపాశవిమోచనమ్ । బ్రాహ్మణానాంహి
తంప్రోక్తంక్షత్రియాణాంతథైవచ ॥ ౫౪ ॥ వైశ్యానామపియోగ్యానాంయతీనాం
తువిశేషతః । వానప్రస్థాశ్రమస్థానాంగృహస్థానాంసతామపి ॥ ౫౫ ॥ విముక్తిర్వి
ధినానేనదృష్టావైబ్రహ్మచారిణామ్ । అగ్నిరిత్యాదినాభస్మగృహీత్వాహ్యగ్నిహో

త్రజమ్ ॥ ౫౬ ॥ సోఽపిపాశుపతోవిప్రోవిమృజ్యాఙ్గానిసంస్పృశేత్ । భస్మచ్ఛన్నోద్విజోవిద్వాన్మహాపాతకసమ్భవైః ॥ ౫౭ ॥ పాపైర్విముచ్యతేసద్యోముచ్యతేచనసంశయః । వీర్యమగ్నేర్యతోభస్మవీర్యవాన్భస్మసంయుతః ॥ ౫౮ ॥ భస్మస్నానరతోవిప్రోభస్మశాయీజితేన్ద్రియః । సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౫౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనభూత్యఙ్గంపూజయేద్బుధః । రేరేకారోనకర్తవ్యస్తుంకారస్తథైవచ ॥ ౬౦ ॥ నతత్క్షమతిదేవేశోబ్రహ్మావాయదికేశవః । మమపుత్రోభస్మధారీగణేశశ్చవరాననే ॥ ౬౧ ॥ తేషాంవిరుద్ధంయత్ప్రాజ్యంసయాతినరకార్ణవమ్ । గృహస్థోబ్రహ్మహీనోఽపిత్రిపుణ్డ్రంయోనకారయేత్ ॥ ౬౨ ॥ పూజాకర్మక్రియాతస్యదానంస్నానంతథైవచ । నిష్ఫలంజాయతేసర్వంయథాభస్మనివైహుతమ్ ॥ ౬౩ ॥ తస్మాచ్చసర్వకార్యేషుత్రిపుణ్డ్రంధారయేద్బుధః । ఇత్యుక్త్వాభగవాన్బ్రహ్మాస్తుత్వాదేవైస్సమంప్రభుః ॥ ౬౪ ॥ భస్మచ్ఛన్నైస్స్వయంఛన్నోవిరరామవిశాంపతే । అథతేషాంప్రసాదార్థంపశూనాంపతిరీశ్వరః ॥ ౬౫ ॥ సగణశ్చామ్బయాసార్ధంసాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః । అథసన్నిహితంరుద్రంతుష్టువుస్సురపుఙ్గవమ్ ॥ ౬౬ ॥ రుద్రాధ్యాయేనదేవేశందేవదేవముమాపతిమ్ । దేవోఽపిదేవానాలోక్యఘృణయావృషభధ్వజః ॥ ౬౭ ॥ తుష్టోఽస్మీత్యాహదేవేభ్యోవరందాతుంసురారిహా ॥ ౬౮ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే పాశుపతవ్రతకథనంనామ అష్టాదశోఽధ్యాయః.

శివపూజావిధిః.

శైలాదిః ॥ తంప్రభుంప్రీతమనసంప్రణిపత్యవృషధ్వజమ్ । అపృచ్ఛన్మునయోదేవాఃప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౧ ॥ దేవాః ॥ భగవన్కేనమార్గేణపూజనీయోద్విజాతిభిః । కుత్రవాకేనరూపేణవక్తుమర్హసిశఙ్కర ॥ ౨ ॥ కస్యాధికారఃపూజాయాంబ్రాహ్మణస్యకథంప్రభో । క్షత్రియాణాంకథన్దేవవైశ్యానాంవృషభధ్వజ ॥ ౩ ॥ స్త్రీశూద్రాణాంకథంవాపికుణ్డగోళాదినాంతువా । హితాయజగతాంసర్వంహ్యస్మాకంవక్తుమర్హసి ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ తేషాంభావంసమాలోక్యమునీనాంనీలలోహితః । ప్రాహగమ్భీరయావాచామణ్డలస్థస్సదాశివః ॥ ౫ ॥ మణ్డలేచాగ్రతోపశ్యన్దేవదేవంసహోమయా । దేవాశ్చమునయస్సర్వేవిద్యుత్కోటిసమప్రభమ్ ॥ ౬ ॥ అష్టబాహుంచతుర్వక్త్రంద్వాదశాక్షంచతుర్భుజమ్ । అర్ధనారీశ్వరందేవంజటాముకుటధారిణమ్ ॥ ౭ ॥ సర్వాభరణసంయుక్తంరక్తమాల్యానులేపనమ్ । రక్తామ్బరధరంసృష్టిస్థితిసంహారకారకమ్ ॥ ౮ ॥ తస్యపూర్వముఖంపీతంప్రసన్నంపురుషాత్మకమ్ । అఘోరందక్షిణంవక్త్రం

నీలాఞ్జనచయోపమమ్ ॥ ౯ ॥ దంష్ట్రాకరాళమత్యుగ్రం జ్వాలామాలాసమావృతమ్।
రక్తశ్మశ్రుం జటాయుక్తముత్తరే విద్రుమప్రభమ్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రసన్నం వామదేవాఖ్యం వ
రదం విశ్వరూపిణమ్ । పశ్చిమం వదనం తస్య గోక్షీరధవళం శుభమ్ ॥ ౧౧ ॥ ముక్తాఫ
లమయైర్హారైర్భూషితం తిలకోజ్జ్వలమ్ । సద్యోజాతముఖం దివ్యం భాస్కరస్య స్మరా
రిణః ॥ ౧౨ ॥ ఆదిత్యమగ్రతో పశ్యన్పూర్వవచ్చతురాననమ్ । భాస్కరం పురతో దే
వం చతుర్వక్త్రం చ పూర్వవత్ ॥ ౧౩ ॥ భానుం దక్షిణతో దేవం చతుర్వక్త్రం చ పూ
ర్వవత్ । రవిముత్తరతో పశ్యన్పూర్వవచ్చతురాననమ్ ॥ ౧౪ ॥ విస్తారాం మణ్డలే
పూర్వే ఉత్తరాం దక్షిణే స్థితామ్ । బోధనీం పశ్చిమే భాగే మణ్డలస్య ప్రజాపతేః ॥ ౧౫ ॥
ఆధ్యాయనీం చ కౌబేర్యామేకవక్త్రాం చతుర్భుజామ్ । సర్వాభరణసమ్పన్నాశ్శక్త
యస్సర్వసమ్మతాః ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మాణం దక్షిణే భాగే విష్ణుం వామే జనార్దనమ్ । ఋ
గ్యజుస్సామమార్గేణ మూర్తిత్రయమయం శివమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఈశానం వరదం దేవమీశా
నం పరమేశ్వరమ్ । బ్రహ్మాసనస్థం వరదం ధర్మజ్ఞానాసనోపరి ॥ ౧౮ ॥ వైరాగ్యైశ్వ
ర్యసంయుక్తే ప్రభూతే విమలే తథా । సారే సర్వేశ్వరం దేవమారాధ్య పరమే సుఖే ॥ ౧౯ ॥
సితపఙ్కజమధ్యస్థం దీప్తాద్యైరభిసంవృతమ్ । దీప్తాం దీప్తశిఖాకారాం సూక్ష్మాం వి
ద్యుత్ప్రభాం శుభామ్ ॥ ౨౦ ॥ జయామగ్నిశిఖాకారాం ప్రభాం కనకసుప్రభామ్ ।
విభూతిం విద్రుమప్రఖ్యాం విమలాం పద్మసన్నిభామ్ ॥ ౨౧ ॥ అమోఘాం కర్ణికాకా
రాం విద్యుతం విశ్వవర్ణినీమ్ । చతుర్వక్త్రాం చతుర్వర్ణాం దేవీం వై సర్వతోముఖీమ్ ॥ ౨౨ ॥
సోమమఙ్గారకం దేవం బుధం బుద్ధిమతాం వరమ్ । బృహస్పతిం బృహద్బుద్ధిం భార్గవం తే
జసాం నిధిమ్ ॥ ౨౩ ॥ మన్దం మన్దగతిం చైవ సమన్తాత్తస్య తే సదా । సూర్యశ్శివో జ
గన్నాథస్సోమస్సాక్షాదుమా స్వయమ్ ॥ ౨౪ ॥ పఞ్చభూతాని శేషాణి తన్మయం చ
చరాచరమ్ । దృష్ట్వైవం మునయస్సర్వే దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౨౫ ॥ కృతాఞ్జలిపు
టాస్సర్వే మునయో దేవతాస్తథా । అస్తువన్వాగ్భిరిష్టాభిర్వరదం నీలలోహితమ్ ॥ ౨౬ ॥
ఋషయః ॥ నమశ్శివాయ రుద్రాయ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే । మీఢుష్టమాయ శర్వా
య శిపివిష్టాయ రంహసే ॥ ౨౭ ॥ ప్రభూతే విమలే సారే ఆధారే పరమే సుఖే । నవశ
క్త్యావృతం దేవం పద్మస్థం భాస్కరం ప్రభుమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఆదిత్యం భాస్కరం భానుం రవిం దే
వం దివాకరమ్ । ఉమాం ప్రభాం తథా ప్రజ్ఞాం సన్ధ్యాం సావిత్రిమేవ చ ॥ ౨౯ ॥ విస్తా
రాముత్తరాం దేవీం బోధనీం ప్రణమామ్యహమ్ । ఆప్యాయనీం చ వరదాం బ్రహ్మాణం కే
శవం హరమ్ ॥ ౩౦ ॥ సోమాదిబృన్దం చ యథాక్రమేణ । సమ్పూజ్య మన్త్రైర్విహి
తక్రమేణ । స్మరామి దేవం రవిమణ్డలస్థం సదాశివం శఙ్కరమాదిదేవమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఇ
న్ద్రాదిదేవాంశ్చ తథేశ్వరాంశ్చ నారాయణం పద్మజమాదిదేవమ్ । ప్రాగాద్యధోర్ధ్వం
చ యథాక్రమేణ వజ్రాదిపద్మం చ తథా స్మరామి ॥ ౩౨ ॥ సిన్దూరవర్ణాయ సమణ్డలాయ
సువర్ణవజ్రాభరణాయ తుభ్యమ్ । పద్మాభనేత్రాయ సపఙ్కజాయ బ్రహ్మేన్ద్రనారా

యణకారణాయ ॥ ౩౩ ॥ రథంచసప్తాశ్వమనూరువీరంగణంతథాసప్తవిధంక్రమే
ణ । ఋషిప్రవాహేణచవాలఖిల్యాన్స్మరామిసుందేహగణత్రయంచ॥ ౩౪ ॥ హు
త్వాతిలాద్యైర్ద్విదైస్తథాగ్నౌపునస్సమాప్యైవతథైవసర్వమ్। ఉద్వాస్యహృత్ప
ఙ్కజమధ్యసంస్థంస్మరామిబిమ్బంతవదేవదేవ ॥ ౩౫ ॥ స్మరామిబిమ్బానియథాక్ర
మేణరక్తానిపద్మానిసులలోచనాని। పద్మంచసర్వేవరదంచవామేకరేతథాభూషితభూ
షణాని ॥ ౩౬ ॥ దంష్ట్రాకరాళంతవదివ్యవక్త్రంవిద్యుత్ప్రభందైత్యభయఙ్కరం
చ । స్మరామిరక్తాభిరతంద్విజానాంమందేహరక్షోగణభర్త్సనంచ ॥ ౩౭ ॥ సో
మంసితంభూమిజమగ్నివర్ణంచామీకరాభంబుధమిన్దుసూనుమ్। బృహస్పతింకాఞ్చ
నసన్నికాశంశుక్రంసితంకృష్ణతరంచమన్దమ్ ॥ ౩౮ ॥ స్మరామిసవ్యేఽభయంవామ
మూరుగతంకరమ్ । సర్వేషాంమన్దపర్యన్తంమహాదేవంచభాస్కరమ్॥ ౩౯ ॥ పూ
ర్ణేన్దువర్ణేనచపుష్పగన్ధప్రస్థేనతోయేనశుభేనపూర్ణమ్ । పాత్రంగృహంతామ్రమయం
ప్రకల్ప్యదాస్యేతవార్ఘ్యంభగవన్ప్రసీద ॥ ౪౦ ॥ నమశ్శివాయదేవాయఈశ్వరా
యకపర్దినే । రుద్రాయవిష్ణవేతుభ్యంబ్రహ్మణేసూర్యమూర్తయే ॥ ౪౧ ॥ సూతః ॥
యశ్శివంమణ్డలేదేవంసమ్పూజ్యైవంసమాహితః । ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే
పఠేత్స్తవమనుత్తమమ్॥ ౪౨ ॥ ఇష్టంశివేనసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః॥౪౩॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే శ్రీలైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివపూజావిధాన
కథనంనామఏకోనవింశోధ్యాయః॥

గురుశిష్యలక్షణమ్.

సూతః॥అథరుద్రోమహాదేవోమణ్డలస్థఃపితామహః। పూజ్యోవైబ్రాహ్మణా
నాంచక్షత్రియాణాంవిశేషతః ॥ ౧॥ వైశ్యానాంనైవశూద్రాణాంశుశ్రూషాపూజ
కస్యచ । స్త్రీణాంనైవాధికారోస్తిపూజాదిషునసంశయః ॥ ౨ ॥ స్త్రీశూద్రా
ణాంద్విజేన్ద్రైశ్చపూజయాతత్ఫలంభవేత్ । నృపాణాముపకారార్థంబ్రాహ్మణా
ద్యైర్విశేషతః ॥ ౩ ॥ ఏవంసమ్పూజయేయుర్వైబ్రాహ్మణాద్యాస్సదాశివమ్।
ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రుద్రస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪ ॥ తేదేవామునయస్సర్వేశివ
ముద్దిశ్యశఙ్కరమ్ । ప్రణేముశ్చమహాత్మానోరుద్రధ్యానేనవిహ్వలాః ॥ ౫ ॥ జగ్ము
ర్యథాగతందేవామునయశ్చతపోధనాః । తస్మాదభ్యర్చయేన్నిత్యమాదిత్యంశివరూపి
ణమ్ ॥ ౬ ॥ ధర్మకామార్థముక్త్యర్థంమనసాకర్మణాగిరా ॥ ఋషయః॥ రోమహ
ర్షణసర్వజ్ఞసర్వశాస్త్రభృతాంవర ॥ ౭ ॥ వ్యాసశిష్యమహాభాగవాహ్నేయం
వదసామ్ప్రతమ్ । శివేనదేవదేవేనభక్తానాంహితకామ్యయా ॥ ౮ ॥ వేదాష్ట

డజ్గాదుద్ధృత్యసాఙ్ఖ్యయోగాచ్చసర్వతః । తపశ్చవిపులంకృత్వాదేవదానవదుష్క-
రమ్ ॥ ౯ ॥ అర్థదేశాదిసంయుక్తంగూఢమజ్ఞాననిన్దితమ్ । వర్ణాశ్రమకృతైర్ధ
ర్మైర్విపరీతంక్వచిత్సమమ్ ॥ ౧౦ ॥ శివేనకథితంశాస్త్రంధర్మకామార్థముక్తయే ।
శతకోటిప్రమాణేనతత్రపూజాకథంవిభోః ॥ ౧౧ ॥ స్నానయోగాదయోవాపిశ్రో
తుంకౌతూహలంహినః ॥సూతః॥పురాసనత్కుమారేణమేరుపృష్ఠేసుశోభనే॥౧౨॥
వృషోనన్దీశ్వరోదేవశ్శైలాదిశ్శివసమ్మతః । పృష్టోయంప్రణిపత్యైవంమునిముఖ్యైశ్చ
సర్వశః ॥ ౧౩ ॥ తస్మైసనత్కుమారాయనన్దినాకులనన్దినా । కథితంయచ్ఛివజ్ఞానం
శ్రుణ్వన్తుమునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౪ ॥ శైవంసంక్షిప్యవేదోక్తంశివేనపరిభాషితమ్ । స్తుతి
నిన్దాదిసహితంసద్యఃప్రత్యయకారకమ్ ॥ ౧౫ ॥ గురుప్రసాదజందివ్యమనాయాసే
నముక్తిదమ్ ॥ సనత్కుమారః ॥ భగవన్సర్వభూతేశనన్దీశ్వరగణేశ్వర ॥ ౧౬ ॥
కథంపూజాదయశ్శమ్భోర్ధర్మకామార్థముక్తయే । వక్తుమర్హసిశైలాదేవినయేనాగ
తాయమే ॥ ౧౭ ॥ సూతః ॥ సమ్ప్రేక్ష్యభగవాన్నన్దీనిశమ్యవచనంపునః । కాలవే
లాధికారాద్ధ్యనువదద్వదతాంవరః॥ ౧౮ ॥ శైలాదిః ॥ గురుతశ్శాస్త్రతశ్చైవమధి
కారంబ్రవీమ్యహమ్ । గౌరవాదేవసంక్షేపాశివాచార్యస్యనాన్యథా॥ ౧౯ ॥ స్వయ
మాచరతేయస్తుఆచారేస్థాపయత్యపి। ఆచినోతిహిశాస్త్రార్థానాచార్యస్తేనచోచ్య
తే ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్వేదార్థతత్త్వజ్ఞమాచార్యంభస్మశాయినమ్ । గురుమన్వేషయేద్భ
క్తస్సుభగంప్రియదర్శనమ్ ॥ ౨౧ ॥ ప్రతిపన్నంజనానన్దంశ్రుతిస్మృతిపథానుగమ్।విద్య
యాభయదాతారంలౌల్యచాపల్యవర్జితమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆచారపాలకంధీరంసమయేషు
కృతాస్పదమ్ । తందృష్ట్వాసర్వభావేనపూజయేచ్ఛివవద్గురుమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఆత్మనాచ
ధనేనైవశ్రద్ధావిత్తానుసారతః । తావదారాధయేచ్ఛిష్యఃప్రసన్నోసౌయదాభవే
త్ ॥ ౨౪ ॥ సుప్రసన్నేమహాభాగేసద్యఃపాశక్షయోభవేత్ । గురుర్మాన్యోగురుః
పూజ్యోగురురేవసదాశివః ॥ ౨౫ ॥ సంవత్సరత్రయంవాథశ్శిష్యాన్విప్రాక్పరీక్షయే
త్ । ప్రాణద్రవ్యప్రదానేనఆదేశైశ్చఇతస్తతః ॥ ౨౬ ॥ ఉత్తమశ్చాధమేయోజ్యోనీ
చఉత్తమవస్తుషు । ఆకృష్టాస్తాడితావాపియేవిషాదంనయాన్తివై ॥ ౨౭ ॥ తేయో
గ్యాశ్శివధర్మిష్ఠాశ్శివధర్మపరాయణాః । సంయతాధర్మసమ్పన్నాశ్రుతిస్మృతిపథాను
గాః ॥ ౨౮ ॥ సర్వద్వన్ద్వసహాధీరానిత్యముద్యుక్తచేతసః । పరోపకారనిరతాగు
రుశ్రూషణేరతాః । ౨౯ ॥ ఆర్జవామార్దవాస్స్వస్థాఅనుకూలాఃప్రియంవదాః ।
అమానినోబుద్ధిమన్తస్త్యక్తస్పర్ధాగతస్పృహాః॥ ౩౦॥ శౌచాచారగుణోపేతాదమ్భ
మాత్సర్యవర్జితాః । యోగ్యాఏవంద్విజాస్సర్వేశివభక్తిపరాయణాః॥ ౩౧ ॥ ఏవం
వృత్తసమోపేతావాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । శోధ్యాఏవంవిధాశ్చైవతత్త్వానాఞ్చవి

శుద్ధయే ॥ ౩౨ ॥ శుద్ధోవినయసమ్పన్నో౽మిథ్యాకటుకవర్జితః । గుర్వాజ్ఞాపాలక
శ్చైవశిష్యో౽నుగ్రహమర్హతి ॥ ౩౩ ॥ గురుశ్చశాస్త్రవిత్ప్రాజ్ఞస్తపస్వీజనవత్సలః ।
లోకాచారరతోహ్యేవంతత్త్వవిన్మోక్షదస్స్మృతః ॥౩౪॥ సర్వలక్షణసమ్పన్నస్సర్వశా
స్త్రవిశారదః । సర్వోపాయవిధానజ్ఞస్తత్త్వహీనస్యనిష్ఫలమ్ ॥ ౩౫ ॥ స్వసంవే
ద్యపరేతత్త్వేనిశ్చయోయస్యనాత్మని । ఆత్మనో౽నుగ్రహోనాస్తిపరస్యానుగ్రహఃక
థమ్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రబుద్ధస్తుద్విజోయశ్చసశుద్ధస్సాధయత్యపి । తత్త్వహీనేకుతోబోధః
కుతోహ్యాత్మపరిగ్రహః ॥ ౩౭ ॥ పరిగ్రహవినిర్ముక్తాస్తేసర్వేపశవోదితాః । పశుభిః
ప్రేరితాయేవైసర్వేతేపశవస్స్మృతాః ॥ ౩౮ ॥ తస్మాత్తత్త్వవిదోయేతుతేముక్తామో
చయన్త్యపి । సంవిత్తిజననంతత్త్వంపరానన్దసముద్భవమ్ ॥ ౩౯ ॥ తత్త్వంతువిదితం
యేనసఏవానందదర్శకః । నపునర్నామమాత్రేణసంవిత్తిరహితస్తుయః ॥ ౪౦ ॥
అన్యోన్యంతారయేన్నైవకింశిలాతారయేచ్ఛిలామ్ । యేషాంతన్నామమాత్రేణము
క్తిర్వైనామమాత్రికా ॥ ౪౧ ॥ యోగినాందర్శనాద్వాపిస్పర్శాత్సమ్భాషణాదపి ।
సద్యస్సంజాయతేచాజ్ఞాపాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౪౨ ॥ అథవాయోగమార్గేణశిష్య
దేహంప్రవిశ్యచ । బోధయేదేవయోగేనసర్వతత్త్వానిశోధ్యచ ॥ ౪౩ ॥ షడధ్వశుద్ధి
ర్విహితాజ్ఞానయోగేనయోగినామ్ । శిష్యంపరీక్ష్యధర్మజ్ఞంధార్మికంవేదపారగ
మ్ ॥ ౪౪ ॥ బ్రాహ్మణంక్షత్రియంవైశ్యంబహుదోషవివర్జితమ్ । జ్ఞానేనజ్ఞేయమా
లోక్యకర్ణాత్కర్ణాగతేనతు ॥ ౪౫ ॥ దీపాద్దీపోయథాచాన్యస్సఞ్చరేద్విధివద్గురుః ।
భావనంచపదంచైవవర్ణాఖ్యంమన్త్రముత్తమమ్ ॥ ౪౬ ॥ కాలాధ్వరంమహాభా
గతత్త్వాఖ్యంసర్వసమ్మతమ్ । ఛిద్యతేయస్యసామర్థ్యాదాజ్ఞామాత్రేణసర్వతః॥౪౭॥
తస్యసిద్ధిశ్చముక్తిశ్చగురుకారుణ్యసమ్భవా । పృథివ్యాదీనిభూతానిఆవిశన్తిచభావ
నే ॥ ౪౮ ॥ శబ్దస్పర్శస్తథారూపంరసోగన్ధశ్చభావతః । పదంవర్ణాఖ్యకంవిప్రబుద్ధీన్ద్రి
యవికల్పనమ్ ॥ ౪౯ ॥ కర్మేన్ద్రియాణిమాత్రంహిమనోబుద్ధిరతఃపరమ్ । అహ
ఙ్కారమథావ్యక్తంకాలాధ్వరమితిస్మృతమ్॥ ౫౦ ॥ పురుషాదివిరిఞ్చ్యన్తమున్మన
త్వంపరాత్పరమ్ । తథేశత్వమితిప్రోక్తంసర్వతత్త్వార్థబోధకమ్ ॥ ౫౧ ॥ అయోగీ
నైవజానాతితత్త్వశుద్ధింశివాత్మికామ్ ॥ ౫౨ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే గురుశిష్య
పరీక్షాకథనంనామవింశోధ్యాయః.

శివపూజాక్రమః.

సూతః ॥ పరీక్ష్యభూమింవిధివద్గన్ధవర్ణరసాదిభిః । అలఙ్కృత్యవితానా
ద్యైరీశ్వరావాహనక్షమామ్ ॥ ౧ ॥ ఏకహస్తప్రమాణేనమణ్డలంపరికల్పయేత్ ।

ఆలిఖేత్కమలంమధ్యేపఞ్చరత్నసమన్వితమ్ ॥ ౨ ॥ చూర్ణైరష్టదళంవృత్తంసి
తంవారక్తమేవచ । పరివారేణసంయుక్తంబహుశోభాసమన్వితమ్ ॥ ౩ ॥ ఆ
వాహ్యకర్ణికాయాన్తుశివంపరమకారణమ్ । అర్చయేత్సర్వయత్నేనయథావిభవవి
స్తరమ్ ॥ ౪ ॥ దళేషుసిద్ధయఃప్రోక్తాఃకర్ణికాయాంమహామునే । వైరాగ్యజ్ఞా
ననాళంచధర్మకన్దంమనోరమమ్ ॥ ౫ ॥ వామాజ్యేష్ఠాచరౌద్రీచకాలీవికరణీత
థా । బలవికరణీచైవబలప్రమథినీక్రమాత్ ॥ ౬ ॥ సర్వభూతస్యదమనీకేసరే
షుచశక్తయః । మనోన్మనీమహామాయాకర్ణికాయాంశివాసనే ॥ ౭ ॥ వామదే
వాదిభిస్సార్ధంద్వన్ద్వన్యాయేనవిన్యసేత్ । మనోన్మనంమహాదేవంమనోన్మన్యాథమ
ధ్యతః ॥ ౮ ॥ సూర్యసోమాగ్నిసమ్బద్ధాత్ప్రణవాఖ్యంశివాత్మకమ్ । పురుషంవిన్యసే
ద్వక్త్రంపూర్వేవక్త్రేరవిప్రభమ్ ॥ ౯ ॥ అఘోరందక్షిణేవక్త్రేనీలాఞ్జనచయోపమ
మ్ । ఉత్తరేవామదేవాఖ్యంజపాకుసుమసన్నిభమ్ ॥ ౧౦ ॥ సద్యంపశ్చిమవక్త్రేతు
గోక్షీరధవళంన్యసేత్ । ఈశానంకర్ణికాయాన్తుశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ ॥ ౧౧ ॥ చ
న్ద్రమణ్డలసఙ్కాశంహృదయాయేతిమన్త్రితః । వాహ్నేయేరుద్రదిగ్భాగేశిరసేధూ
మ్రవర్చసే ॥ ౧౨ ॥ శిఖాయైవనమశ్చేతిరక్తాభేనైఋతేదళే । కవచాయాంజ
నాభాయఇతివాయుదళేన్యసేత్ ॥ ౧౩ ॥ అస్త్రాయాగ్నిశిఖాభాయఇతిదిక్షుప్ర
విన్యసేత్ । నేత్రేభ్యశ్చేతిచేశాన్యాంపిఙ్గళేభ్యఃప్రవిన్యసేత్ ॥ ౧౪ ॥ శివంసదా
శివందేవంమహేశ్వరమతఃపరమ్ । రుద్రంవిష్ణుంవిరించించసృష్టిన్యాసేనభావయే
త్ ॥ ౧౫ ॥ శివాయరుద్రరూపాయశాన్త్యతీతాయశమ్భవే । శాన్తాయశాన్తదైత్యా
యనమశ్చన్ద్రమసేతథా ॥ ౧౬ ॥ విద్యాయవిద్యాధారాయవహ్నయేవహ్నివర్చ
సే । కలాయైచప్రతిష్ఠాయైతారకాయాన్తకాయచ ॥ ౧౭ ॥ నివృత్త్యైధనదేవాయ
ధరాయైధారణాయచ । మన్త్రైరేతైర్మహాభూతవిగ్రహంచసదాశివమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఈశా
నముకుటందేవంపురుషాస్యంపురాతనమ్ । అఘోరహృదయంహృష్టంవామగుహ్యం
మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥ సద్యమూర్తింస్మరేద్దేవంసదసద్వ్యక్తికారణమ్ । పఞ్చవ
క్త్రందశభుజమష్టత్రింశత్కలామయమ్ ॥ ౨౦ ॥ సద్యమష్టప్రకారేణప్రభిద్యచకలా
మయమ్ । వామన్త్రయోదశవిధైర్విభిద్యవితతంప్రభుమ్ ॥ ౨౧ ॥ అఘోరమష్టధా
కృత్వాకలారూపేణసంస్థితమ్ । పురుషంచచతుర్ధావైవిభజ్యచకలామయమ్ ॥ ౨౨ ॥
ఈశానంపఞ్చధాకృత్వాపఞ్చమూర్త్యావ్యవస్థితమ్ । హంసహంసేతిమన్త్రేణశివభ
క్త్యాసమన్వితమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఓఙ్కారమాత్రమోంకారమకారంసమరూపిణమ్ । అ ఈ
ఊ ఏ తథా అంబానుక్రమేణాత్మరూపిణమ్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రధానసహితందేవంప్రళయోత్ప
త్తివర్జితమ్ । అణోరణీయాంసమజంమహతోపిమహత్తమమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఊర్ధ్వరేతస
మీశానంవిరూపాక్షముమాపతిమ్ । సహస్రశిరసందేవంసహస్రాక్షంసనాతనమ్ ॥ ౨౬ ॥
సహస్రహస్తచరణంనాదాన్తంనాదవిగ్రహమ్ । ఖద్యోతసదృశాకారంచన్ద్రరేఖా

కృతింప్రభుమ్ ॥ ౨౭ ॥ ద్వాదశాన్తేభ్రువోర్మధ్యేతాలుమధ్యేగళేక్రమాత్ । హృ
ద్దేశేచస్థితందేవంస్వానన్దమమృతంశివమ్ ॥ ౨౮ ॥ విద్యుద్వలయసఙ్కాశంవిద్యు
త్కోటిసమప్రభమ్ । శ్యామంరక్తంకలాకారంశక్తిత్రయకృతాసనమ్ ॥ ౨౯ ॥
సదాశివంస్మరేద్దేవంతత్త్వత్రయసమన్వితమ్। విద్యామూర్తిమయందేవంపూజయేచ్చ
యథాక్రమమ్ ॥ ౩౦ ॥ లోకపాలాంస్తథాస్త్రాణిపూర్వాద్యాన్పూజయేత్పృథక్ ।
చరుంచవిధినాసాధ్యశివాయవినివేదయేత్ ॥ ౩౧ ॥ అర్ధంశివాయదత్వైవశేషార్ధే
నతుహోమయేత్ । అఘోరేణాథశిష్యాయదాపయేద్భక్తముత్తమమ్॥ ౩౨॥ఉ
పస్పృశ్యశుచిర్భూత్వాపురుషంవిధినాయజేత్ । పఞ్చగవ్యంతతఃప్రాశ్యఈశానేనా
భిమన్త్రితమ్ ॥ ౩౩ ॥ వామదేవేనభస్మాఙ్గీభస్మనోద్ధూళయేత్క్రమాత్ ।కర్ణమో
శ్చజపేద్దేవీంగాయత్రీంరుద్రదేవతామ్ ॥ ౩౪ ॥ ససూత్రంసాపిధానంచవస్త్రయు
గ్మేనవేష్టితమ్ । తత్పూర్వంహేమరత్నైర్వాసితంవైహిరణ్మయమ్ ॥ ౩౫ ॥
కలశాన్విన్యసేత్పఞ్చపఞ్చభిఃబ్రాహ్మణైస్తతః। హోమంచచరుణాకుర్యాద్యథా
విభవవిస్తరమ్ ॥ ౩౬ ॥ శిష్యంచవాసయేద్భక్తందక్షిణేమణ్డలస్యతు।దర్భశయ్యాస
మారూఢంశివధ్యానపరాయణమ్ ॥ ౩౭ ॥ అఘోరేణయథాన్యాయమష్టోత్తరశతం
పునః । ఘృతేనహుత్వాదుస్స్వప్నంప్రభాతేశోధయేన్మలమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏవంచోపోషి
తంశిష్యం స్నాతంభూషితవిగ్రహమ్ । నవవస్త్రోత్తరీయంచ సోష్ణీషంకృతమఙ్గళ
మ్ ॥ ౩౯ ॥ దుకూలాద్యేనవస్త్రేణనేత్రంబధ్వాప్రవేశయేత్ । సువర్ణపుష్పసమ్మి
శ్రంయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఈశానేనచమన్త్రేణకుర్యాత్పుష్పాఞ్జలింప్రభోః।
ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వారుద్రాధ్యాయేనవాపునః ॥ ౪౧ ॥ కేవలంప్రణవేనాథశివధ్యా
నపరాయణః । ధ్యాత్వాతుదేవదేవేశమీశానేసంక్షిపేత్స్వయమ్ ॥ ౪౨ ॥ యస్మిన్
మన్త్రేపతేత్పుష్పంతన్మన్త్రస్తస్యసిధ్యతి । శివాంభసాతుసంస్పృశ్యఅఘోరేణచభ
స్మనా ॥ ౪౩ ॥ శిష్యమూర్ధనివిన్యస్యగన్ధాద్యైశ్శిష్యమర్చయేత్ । వారుణంపరమం
శ్రేష్ఠంద్వారంవైసర్వవర్ణినామ్ ॥ ౪౪ ॥ క్షత్రియాణాంవిశేషేణద్వారంవైపశ్చి
మంస్మృతమ్ । నేత్రావరణమున్ముచ్యమణ్డలందర్శయేత్తతః ॥ ౪౫ ॥ కుశాసనేతుసం
స్థాప్యదక్షిణామూర్తిమాస్థితః । తత్త్వశుద్ధింతతఃకుర్యాత్పఞ్చతత్త్వప్రకారతః ॥ ౪౬ ॥
నివృత్త్యారుద్రపర్యన్తమణ్డమణ్డోద్భవాత్మజ । ప్రతిష్ఠయాతదూర్ధ్వంచయావదవ్యక్త
గోచరమ్ ॥ ౪౭ ॥ విశ్వేశ్వరాన్తంవైవిద్యాకలామాత్రేణసువ్రత । తదూర్ధ్వమార్గం
సంశోధ్యశివభక్త్యాశివంనయేత్ ॥ ౪౮ ॥ సమర్చనాయతత్త్వస్యతస్యభోగేశ్వర
స్యవై । తత్త్వత్రయప్రభేదేనచతుర్భిరుతవాతథా ॥ ౪౯ ॥ హోమయేదఙ్గమన్త్రేణ
శాన్త్యతీతంసదాశివమ్ । సద్యాదిభిస్తుశాన్త్యన్తంచతుర్భిఃకలయాపృథక్ ॥ ౫౦ ॥
శాన్త్యతీతంమునిశ్రేష్ఠా ఈశానేనాథవాపునః । ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతందిశాంహో
మస్తుకారయేత్ ॥ ౫౧ ॥ ఈశాన్యాంపఞ్చమేనాథప్రధానంపరిగీయతే । సమిదా

జ్యచరూల్లాజాంత్సర్షపాంశ్చయవాంస్తిలాన్ ॥ ౫౨ ॥ ద్రవ్యాణిసప్తహోత
వ్యంస్వాహాన్తంప్రణవాదికమ్। తేషాంపూర్ణాహుతిర్విప్రఈశానేనవిధీయతే ॥ ౫౩॥
సహంసేనయథాన్యాయంప్రణవాద్యేనసువ్రత । అఘోరేణచమన్త్రేణప్రాయశ్చి
త్తంవిధీయతే ॥ ౫౪ ॥ జయాదిస్విష్టపర్యన్తమగ్నికార్యంక్రమేణతు । గుణసంఖ్యా
ప్రకారేణప్రధానేనచయోజయేత్ ॥ ౫౫ ॥ భూతానిబ్రహ్మభిర్వాపిమాసీబీజాదిభి
స్తథా । అథప్రధానమాత్రేణప్రాణాపానౌనియమ్యచ ॥ ౫౬ ॥ షష్ఠేనభేదయేదా
త్మాప్రణవాన్తంకులాకులమ్।అన్యోన్యముపసంహృత్యబ్రహ్మణాంకేశవంహరమ్॥౫౭॥
రుద్రేరుద్రంతమీశానేశివేదేవంమహేశ్వరమ్ । తస్మాత్సృష్టిప్రకారేణభావయేద్భవ
నాశనమ్ ॥ ౫౮ ॥ స్థాప్యాత్మానమముంజీవంతాడనంద్వారదర్శనమ్। దీపసఙ్గ్రహ
ణంచైవబన్ధనంపూజయాసహ ॥ ౫౯ ॥ అమృతీకరణంచైవకారయేద్విధిపూర్వకమ్।
షష్ఠాన్తంసద్యసంయుక్తంతృతీయేనసమన్వితమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఫడన్తంసంహృతిఃప్రోక్తా
త్పుష్పభూతప్రకారతః । సదాద్యషష్ఠసహితంశిఖాన్తంసఫడన్తకమ్॥ ౬౧॥ తాడనం
కథితంద్వారంతత్వానామపియోగినః । ప్రధానంసమ్పుటీకృత్యతృతీయేనచదీపన
మ్ ॥ ౬౨ ॥ ఆద్యేనసమ్పుటీకృత్వాప్రధానంగ్రహణంస్మృతమ్। ప్రధానంప్రథమేనై
వసమ్పుటీకృత్యపూర్వవత్ ॥ ౬౩॥ బన్ధనంపరిపూర్ణేనప్లావనంచామృతేనచ। శాన్త్య
తీతాతతశ్శాన్తిర్విద్యానామకలామలా ॥ ౬౪ ॥ ప్రతిష్ఠాచనివృత్తిశ్చకలాసఙ్గ్ర
హణంస్మృతా। తత్వవర్ణకలాయుక్తంభువనేనయథాక్రమమ్॥ ౬౫ ॥ మన్త్రైఃపాశై
స్తవంకుర్యాద్విశోధ్యచయథావిధి । ఆద్యేనయోనిబీజేనకల్పయిత్వాచపూర్వవ
త్ ॥ ౬౬ ॥ పూజాసమ్ప్రోక్షణంవిద్ధితాడనంహరణంతథా।సంహతస్యచసంయో
గంవిజ్ఞేయంచయథాక్రమమ్ ॥ ౬౭ ॥ అర్చనాచతథాగర్భధారణంజననంపునః। అ
ధికారోభవేద్భానోర్లయశ్చైవవిశేషతః ॥ ౬౮ ॥ ఉత్తమాద్యంతథాన్త్యేనయోని
బీజేనసువ్రత। ఉద్ధారేప్రోక్షణేచైవతాడనేచమహామునే ॥ ౬౯ ॥ అఘోరేణఫడ
న్తేనసంస్కృతిశ్చనసంశయః। ప్రతితత్వంక్రమోహ్యేషయోగమార్గేణసువ్రత ॥ ౭౦॥
సృష్టినాచైవయావచ్చతావత్కాలంనయేత్క్రమాత్ । విషువేనతుయోగేననివృ
త్యాదిశివాన్తికమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఏకత్రసమతాంయాతినాన్యథాతుపృథక్పృథక్ । నా
సాగ్రేద్వాదశాన్తేనపృష్ఠేనసహయోగినామ్ ॥ ౭౨ ॥ తన్త్వమితివిప్రేన్ద్రదేవ
దేవస్యశాసనమ్। హేమరాజితతామ్రాద్యైర్విధినాకల్పితేనచ ॥ ౭౩ ॥ సకూర్చే
నసవస్త్రేణతన్తునావేష్టితేనచ। తీర్థామ్బుపూరితేనైవరత్నగర్భేణసువ్రత ॥ ౭౪॥
సంహితామన్త్రితేనైవరుద్రాధ్యాయస్తుతేనచ । పఞ్చబ్రహ్మమయేనాథపఞ్చాక్షర
యుతేనచ ॥ ౭౫ ॥ సేచయేచ్చతతశ్శిష్యంశివభక్తంచధార్మికమ్ । శక్తిపాతంవి
ధాయాథసమ్యగ్జ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౭౬ ॥ పీఠస్థితేభిషిక్తేచగన్ధపుష్పాదిపూజితే।
జలాధివాసనాద్యైశ్చసంస్కారైఃప్రాక్సుసంస్కృతే ॥ ౭౭ ॥ అష్టత్రింశత్కలా

న్యాసంలింగైక్యకృత్వావిధానతః । షడధ్వానోఽన్యసేత్పీఠేబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికే ॥ ౭౮ ॥
లిఙ్గేప్రాణాంస్తుసంస్థాప్యఅసునీతేతిమన్త్రితః । స్వస్యాగ్రేసంస్థితస్యాస్యదేశికఃకరు
ణానిధిః ॥ ౭౯ ॥ కుర్యాద్దీక్షాంమహాశైవీంఅవిద్యాపాశకృన్తనీమ్ । దీయతేలిఙ్గ
సమ్బన్ధఃక్షీయన్తేచమలత్రయమ్ ॥ ౮౦ ॥ దీయతేక్షీయతేతస్మాత్సాదీక్షేతినిగద్య
తే । సాదీక్షాపరమాశైవీత్రిధాభవతినిర్మలా ॥ ౮౧ ॥ ఏకావేదాత్మికాసాక్షాదన్యా
మన్త్రాత్మికామతా । క్రియాత్మికాపరాకాచిదేవమేవత్రిధాభవేత్ ॥ ౮౨ ॥ హస్త
మస్తకసంయోగాచ్ఛలాద్వేదేతిగీయతే । గురుణోదీరితాకర్ణేయాసామన్త్రేతికథ్య
తే ॥ ౮౩ ॥ శిష్యపాణితలేదత్త్వాయాదీక్షాసాక్రియోద్యతా । పాశానశేషాన్కర్త
ర్యాచ్ఛిత్వాలిఙ్గంసమాదిశేత్ ॥ ౮౪ ॥ కర్తరీశివదీక్షాస్యాద్యయాపాశాంశ్ఛినత్త్య
సౌ । కృత్వాశైవీంపరాందీక్షాంతత్త్వవిద్యాంశివాత్మికామ్ ॥ ౮౫ ॥ ఛిత్వావిద్యా
మహాకోశంకళాధ్యానంవిచిన్తయేత్ । యథాకళాతథాభావోయథాభావస్తథామ
నః ॥ ౮౬ ॥ యథామనస్తథాదృష్టిఃయథాదృష్టిస్తథాస్థలమ్ । యాకళాపరమాసూ
క్ష్మామన్త్రాణాంబోధనీపురా ॥ ౮౭ ॥ తామాకృష్యయథాన్యాయంలిఙ్గేసముపవేశ
యేత్ । తతస్తల్లిఙ్గమస్యాఙ్గేశిష్యస్యామితతేజసా ॥ ౮౮ ॥ సంయోజనీయంగురు
ణాపూర్వోక్తేనైవవర్త్మనా । తనుత్రయగతానాదిమలత్రయమసౌగురుః ॥ ౮౯ ॥ దీ
క్షాత్రయేణనిర్దగ్ధ్వాలిఙ్గత్రితయమాదిశేత్ । లిఙ్గన్తుత్రివిధంప్రోక్తంస్థూలంసూక్ష్మన్తు
కారణమ్ ॥ ౯౦ ॥ ధారయన్తోనరాస్థూలంకారణంసంప్రియాన్తిహి । కుర్యాత్త్రిపు
టిసన్ధానంశివసాయుజ్యకారణమ్ ॥ ౯౧ ॥ వక్ష్యేత్రిపుటసన్ధానలక్షణంశివయోగినా
మ్ । స్థూలంలిఙ్గస్యదేహస్యసూక్ష్మస్యమనసస్తథా ॥ ౯౨ ॥ కారణస్యాత్మనోనిత్యం
కుర్యాదైక్యమతన్ద్రితః । లిఙ్గేనధారయేల్లిఙ్గంధ్యాయేచ్చిత్తేనశఙ్కరమ్ ॥ ౯౩ ॥ స్వా
త్మనాభావయేత్పూర్ణమైక్యభావేనసర్వతః । ఏతత్త్రిపుటిసన్ధానలక్షణంపరికీర్తిత
మ్ ॥ ౯౪ ॥ కీటోభ్రమరయోగేనభ్రమరోభవతిధ్రువమ్ । మానవశ్శివయోగేనశి
వోభవతినిశ్చయమ్ ॥ ౯౫ ॥ అనేనవర్త్మనాగచ్ఛన్సజీవన్నేవశఙ్కరః । బ్రహ్మవి
ష్ణ్వాదయోదేవమునయోగౌతమాదయః ॥ ౯౬ ॥ ధారయన్తిసదాలిఙ్గముత్తమా
ఙ్గేపిశేషతః । వేదేషుశాస్త్రసఙ్ఘేషుపురాణేష్వాగమేషుచ ॥ ౯౭ ॥ బ్రాహ్మణస్యసమా
ఖ్యాతంలిఙ్గధారణముత్తమమ్ । బ్రహ్మేతిలిఙ్గమాఖ్యాతంబ్రహ్మణఃపతిరీశ్వరః ॥ ౯౮ ॥
పవిత్రంతద్ధివిఖ్యాతంతత్సమ్పర్కాత్తనుశ్శుచిః । ఋగిత్యాహపవిత్రన్తైవితతంబ్రహ్మణ
స్పతే ॥ ౯౯ ॥ తస్మాత్పవిత్రంతల్లిఙ్గంధార్యంశైవమనామయమ్ । అతప్తతనురజ్ఞో
నైహ్యఘీసంసారలక్షణః ॥ ౧౦౦ ॥ దీక్షయారహితస్సాక్షాన్నాప్నుయాల్లిఙ్గము
త్తమమ్ । యఃకరోతితపఃపూర్వంసతప్తతనురుచ్యతే ॥ ౧౦౧ ॥ పరిపక్వోవిమోక్షా
యసోఽశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్ । నకరోతితతఃపూర్వంసోఽప్రతప్తతనురుచ్యతే ॥ ౧౦౨ ॥ అ

థర్వోఽయం విమోక్షాయ సోఽస్య తే లిఙ్గధారణమ్ । యజురప్యాహ సర్వం వై లిఙ్గం స్థాపయతీతి చ ॥ ౧౦౩ ॥ తస్మాద్ధార్యం మహాలిఙ్గం పాణిమన్త్రైరిమన్త్రితః । పాణౌ లిఙ్గం వినిక్షిప్య దీక్షాకాలే గురుశ్శివమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ యేనస్తువతి తన్మన్త్రం పాణిమన్త్రం వదన్తి హి । పవిత్రత్వాన్మహేశస్య శివస్య ప్రతిపాదనాత్ ॥ ౧౦౫ ॥ పవిత్రకరణాత్త్వం సాంపవిత్రమితి కథ్యతే । అతస్సర్వేషు కాలేషు ధారయేల్లిఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ గచ్ఛం స్తిష్ఠన్ స్వపన్ జాగ్రన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి । శుచిర్వాప్యశుచిర్వాపి లిఙ్గం సర్వత్ర ధారయేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ లిఙ్గధారీ సదా శుద్ధో నిజలిఙ్గం మనోరమమ్ । అర్చయేద్గన్ధపుష్పాద్యైః కరపీఠే సమాహితః ॥ ౧౦౮ ॥ నిత్యాని కర్మబృన్దాని తథా నైమిత్తికాని చ । శివార్పణధియా కుర్యాత్సమ్యగ్జ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౧౦౯ ॥ కర్మణా జ్ఞానవానూభూత్వా జ్ఞానేనానన్దమాప్నుయాత్ । జ్ఞానాదేవ తు కైవల్యమితి వేదవిదాం వరాః ॥ ౧౧౦ ॥ అకృత్వా విహితం కర్మ నిషిద్ధం పరివర్జయేత్ । నిషిద్ధపరిహారేణ విహితే లభతే మతిమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన శివారాధనతత్పరః । నిత్యం నైమిత్తికం కృత్వా కామ్యం కర్మ సదా త్యజేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన చ సదైవ హి । అమృతత్వమవాప్నోతి త్యాగేనైకేన కేవలమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ అవిద్యాపటలం ఛేత్తుం సమర్థం కర్మ చోదితమ్ । కర్మణః పాశరూపత్వాత్పాశాబన్ధనహేతవః ॥ ౧౧౪ ॥ అవిరోధితయా కర్మ నావిద్యాం వినివర్తయేత్ । విద్యా విద్యాం నిహన్త్యేవ తేజస్తిమిరసఙ్ఘవత్ ॥ ౧౧౫ ॥ అవిచ్ఛిన్నమివాజ్ఞానం తన్నాశే సతి కేవలమ్ । స్వయం ప్రకాశతే లిఙ్గం మేఘాపాయేంశుమానివ ॥ ౧౧౬ ॥ అజ్ఞానకలుషం జీవం జ్ఞానాభ్యాసాద్వినిర్మలమ్ । కృత్వా జ్ఞానం స్వయం నశ్యేజ్జలం కతకరేణువత్ ॥ ౧౧౭ ॥ సంసారస్స్వప్నతుల్యో హి రాగద్వేషాదిసఙ్కులః । స్వకాలే సత్యవద్భాతి ప్రబోధే సత్యవద్భవేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ తావత్సత్యం జగద్భాతి శుక్తికా రజతం యథా । యావన్న జ్ఞాయతే లిఙ్గం సర్వాధిష్ఠానమద్వయమ్ ॥ ౧౧౯ ॥ సత్యే లిఙ్గే హ్యనుస్యూతే నిత్యే లిఙ్గే ప్రకల్పితాః । శక్తిరూపా వివిధాస్సర్వా ఘటకేకటకాదివత్ ॥ ౧౨౦ ॥ నానోపాధివశాదేవ నామజాత్యాశ్రమాదయః । లిఙ్గే హ్యారోపితాస్తేయే రసవర్ణాదిభేదవత్ ॥ ౧౨౧ ॥ ఆచార్యలిఙ్గం ప్రథమం గురులిఙ్గం ద్వితీయకమ్ । శివలిఙ్గం తృతీయం స్యాచ్చరలిఙ్గం చతుర్థకమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ ప్రసాదం పఞ్చమం లిఙ్గం మహాలిఙ్గన్తు షష్ఠకమ్ । భక్తో మహేశ్వరశ్చైవ ప్రసాదీ ప్రాణలిఙ్గకః ॥ ౧౨౩ ॥ శరణైకం స్తథైషడ్భిః క్రమాల్లిఙ్గముదాహృతమ్ । సహస్రారామ్బుజగతం చన్ద్రమణ్డలమధ్యతః ॥ ౧౨౪ ॥ గురుం తన్మన్త్రితో వాహ్య తద్వామార్ధశక్తికమ్ । శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం శ్వేతవస్త్రధరం పరమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ తత్త్వప్రసూనమాల్యాదిభూషణేన విభూషితమ్ । వరాభయకరం ధీరం త్రినేత్రం కరుణానిధిమ్ ॥ ౧౨౬ ॥ పరమానన్దముదితం మన్దస్మితముఖామ్బుజమ్ । ఏకలిఙ్గం త్రయం రూపం చ రేష్టగురునామతః ॥ ౧౨౭ ॥ షట్చక్రస్థాన సఞ్చారో జ్యోతీరూపో మహేశ్వరః । స్వయమ్భులిఙ్గం ప్రథమం బాణలి

ఙ్గం ద్వితీయకమ్ ॥ ౧౨౮ ॥ తృతీయమాకరంలిఙ్గం పరలిఙ్గం చతుర్థకమ్ । చిల్లిఙ్గం పఞ్చమం జ్ఞేయం షష్ఠమానన్దలిఙ్గకమ్ ॥ ౧౨౯ ॥ జ్యోతిర్లిఙ్గం సప్తమం తు విజ్ఞేయం యోగిభిస్సదా ॥ బిన్దుస్వరూపామలమూలపీఠం నాదస్వరూపస్స్ఫురదూర్ధ్వపీఠమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ కళాత్మతిర్యగ్గతగోముఖాఖ్యం చిద్రూపలిఙ్గం హృదయాబ్జసంస్థమ్ । పుష్పాణ్యహింసేన్ద్రియనిగ్రహశ్చ దయాక్షమాజ్ఞానసమాహ్వయాని ॥ ౧౩౧ ॥ ధ్యానం తపస్సత్యమయీభిరేవమ్ప్రపూజయేదాత్మని సిద్ధలిఙ్గమ్ ॥ అతఏవమహైశ్వర్యం యోగమష్టాఙ్గమాదరాత్ ॥ ౧౩౨ ॥ శివపూజాఙ్గమేతద్ధి తస్మాదభ్యసనం చరేత్ । నిరన్తరకృతాభ్యాసాజ్జరామరణవర్జితః ॥ ౧౩౩ ॥ సజీవేదిచ్ఛయాలోకే తతో ముక్తిమవాప్నుయాత్ । యమేన నియమేనైవ మన్యే భక్త ఇతి స్వయమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ స్థిరాసనసమాయుక్తో మహేశ్వరపదాన్వితః । చరాచరలయస్థానం లిఙ్గమాకాశసంజ్ఞికమ్ ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రాణే తద్వ్యోమ్ని సంలీనే ప్రాణలిఙ్గీ భవేత్పుమాన్ । ప్రత్యాహారేణ సంయుక్తః ప్రసాదీతి న సంశయః ॥ ౧౩౬ ॥ ధ్యానధారణసంయుక్తశ్శరణస్థలవాన్ సుధీః । లిఙ్గైక్యో ద్వైతభావాత్మా నిశ్చలైకసమాధినా ॥ ౧౩౭ ॥ ఏవమష్టాఙ్గయోగేన చిరజీవీ భవేన్నరః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కర్మణా జ్ఞానతోపి వా ॥ ౧౩౮ ॥ సదాచాష్టాఙ్గమార్గేణ శివపూజాం సమభ్యసేత్ । అన్తర్లిఙ్గానుసన్ధానమాత్మవిద్యాపరిశ్రమః ॥ ౧౩౯ ॥ గురూపాసనశక్తిశ్చ కారణం మోక్షసమ్పదామ్ । వైరాగ్యజ్ఞానయుక్తానాం యోగినాం స్థిరచేతసామ్ ॥ ౧౪౦ ॥ అన్తర్లిఙ్గానుసన్ధానే శుచిర్బాహ్యే న జాయతే । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన గురుణా శాస్త్రవేదినా ॥ ౧౪౧ ॥ అనుగ్రహోయయస్తత్త్వం తల్లిఙ్గం పూజయేత్సదా । మునే వక్ష్యే విశేషేణ శృణు లిఙ్గార్చనక్రమమ్ ॥ ౧౪౨ ॥ పూజోపచారవిధినా షట్త్రింశద్భేదమీరితమ్ । పూజా ద్వాదశధా ప్రోక్తా శివసిద్ధాన్తతత్పరైః ॥ ౧౪౩ ॥ ఉపచారాస్తథా చైవ చతుర్వింశద్విధాస్మృతాః । విభూత్యభ్యుక్షణం లిఙ్గే కరణం స్నపనస్య చ ॥ ౧౪౪ ॥ అఙ్గారతాపనం చైవ భూతసఞ్జీవనం తతః । ధూపప్రసారణం చైవ తతో గన్ధావతంసనమ్ ॥ ౧౪౫ ॥ అక్షతారోపణం చైవ పుష్పోపహరణం తతః । దీపప్రకాశనం చైవ నైవేద్యాన్నసమర్పణమ్ ॥ ౧౪౬ ॥ తామ్బూలస్య ప్రదానం చ వస్త్రప్రావరణం తతః । ఏవం ద్వాదశధా ప్రోక్తా శివలిఙ్గార్చనక్రియా ॥ ౧౪౭ ॥ ఆవాహనాసనార్ఘ్యాని పాద్యాచమనకం తతః । యజ్ఞోపవీతమాల్యానులేపనాభరణాని చ ॥ ౧౪౮ ॥ ఛత్రం చ చామరం చైవ తాలవృన్తం చ దర్పణమ్ । ఘణ్టాశఙ్ఖం చ గీతం చ వాద్యం నృత్తం ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౪౯ ॥ నమస్కారస్తుతిర్ధ్యానం విజ్ఞప్తిస్తు విసర్జనమ్ । ఇత్యేవముపచారాంశ్చ చతుర్వింశద్విధాస్మృతాః ॥ ౧౫౦ ॥ సమర్చనోపచారాణాం షట్త్రింశద్భేదభేదతః । షట్త్రింశత్తత్త్వమయ్యేషా శైవీ శ్రుతిరితిస్థితిః ॥ ౧౫౧ ॥ అథార్చనోపచారాణాం యోగక్రమముదీర్యతే । భస్మస్నానాదిభిశ్శుద్ధికరణం విధివత్తతః ॥ ౧౫౨ ॥ సంవిత్ప్రజ్ఞాతురీయస్త్రానుష్ఠానం తత ఆసనమ్ ।

కరాబ్జవీరరూపేణతతఆవాహనంపరమ్ ॥ ౧౫౩ ॥ ఆనీయాఙ్గస్థలంలిఙ్గాత్ప్రవేశం
తత్ప్రవానపి । ఏభూణ్యభ్యుక్షణంనిత్యంసమన్త్రికమనన్తరమ్ ॥ ౧౫౪ ॥ అర్ఘ్యాదిశై
వసామాన్యంతతఃస్నపనకర్మచ । అఙ్గారతాపనాదీనిదశచోక్తానిపూర్వవత్ ॥ ౧౫౫ ॥
తతోయజ్ఞోపవీతాదివిజ్ఞప్త్యన్తాయథాయథా । విసర్జనంకరస్థస్యలిఙ్గస్యాఙ్గేనివేశన
మ్ ॥ ౧౫౬ ॥ ఏవంలిఙ్గార్చనంయస్తుకురుతేభక్తిపూర్వకమ్ । తస్యపుణ్యఫలంసఙ్ఖ్య
గ్వక్తుంనాలంఞ్చతుర్ముఖః ॥ ౧౫౭ ॥ లిఙ్గమధ్యేమహాదేవస్సాఙ్గోనిత్యంవ్యవస్థితః ।
అనుగ్రహాయలోకానాంతస్మాల్లిఙ్గంప్రపూజయేత్ ॥ ౧౫౮ ॥ లిఙ్గమధ్యేజగత్సర్వం
త్రైలోక్యంసచరాచరమ్ । లిఙ్గవాహ్యాత్పరంనాస్తితస్మాల్లిఙ్గంప్రపూజయేత్ ॥ ౧౫౯ ॥
యోజాతునార్చయేల్లిఙ్గంనస్మరేన్నచపూజయేత్ । కింతేనజాతమాత్రేణభూభారే
ణాన్నశత్రుణా ॥ ౧౬౦ ॥ జన్మకోటిసహస్రాణిసూకరాంతానియానిచ । సకృదభ్య
ర్చనాల్లిఙ్గేముక్తస్సంసారబన్ధనాత్ ॥ ౧౬౧ ॥ సకృత్పూజయతేలిఙ్గంగర్భజన్మనవి
ద్యతే । సతతంపూజయేద్యస్తుసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౧౬౨ ॥ వరంప్రాణపరిత్యాగ
శ్ఛేదనంశిరసోపివా । నత్వనభ్యర్చ్యభుఞ్జీయాద్భగవన్తంసదాశివమ్ ॥ ౧౬౩ ॥
అసమర్చ్యశివాయాథయోభుఙ్క్తేపాపకృత్తమః । శ్వమాంసభక్షణంతావదనేనర
చితంభవేత్ ॥ ౧౬౪ ॥ భుఞ్జీయాద్రుద్రభుక్తంచరుద్రవ్రతజలంపిబేత్ । రుద్రా
ఘ్రాతంసదాజిఘ్రేదితిజాబాలికీశ్రుతిః ॥ ౧౬౫ ॥ ప్రోక్తంత్రియమ్బకేనైవఅశ్నీ
యాద్వేదవిత్తమః । యవిపాపాన్నశివాయాథభుక్త్వాసర్పితమేవతత్ ॥ ౧౬౬ ॥
వినేభుక్త్వామలోభుక్త్వాక్రిమింభుక్త్వాతివైద్విజాః । అథోగచ్ఛేదథోగచ్ఛేదిత్యాహ
పరమాశ్రుతిః ॥ ౧౬౭ ॥ నిర్మాల్యధారణాచ్ఛమ్భోస్సాలోక్యంలభతేనరః । పాదో
దకస్యపానేనసామీప్యంలభతేసదా ॥ ౧౬౮ ॥ తత్ప్రసాదోపభోగేనసారూప్యం
ప్రతిపద్యతే । శుద్ధేశివప్రసాదేచశుచిత్వంయోనభావయేత్ ॥ ౧౬౯ ॥ సోపియాతిన
రోఘోరంనరకంకాలమక్షయమ్ । సుప్రతిష్ఠితలిఙ్గేచనయథాపూర్వభావనా ॥ ౧౭౦ ॥
తథాశివప్రసాదస్యపూర్వనామనసంస్మరేత్ । ప్రసాదంప్రత్యరూపేణగురోర్మానుష
భావనా ॥ ౧౭౧ ॥ శివలిఙ్గేశిలాబుద్ధిస్సఖలుబ్రహ్మహాభవేత్ । ఏవందీక్షాప్రక
ర్తవ్యాయావజ్జీవంప్రతిజ్ఞయా ॥ ౧౭౨ ॥ త్రికాలమేకకాలంవాపూజయేత్పరమేశ్వ
రమ్ । అగ్నిహోత్రాశ్చవేదాశ్చయజ్ఞాశ్చబహుదక్షిణాః ॥ ౧౭౩ ॥ శివలిఙ్గార్చనస్యై
తేకోట్యంశేనాపినోసమాః । సదాయజతియజ్ఞేనసదాదానంప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౭౪ ॥
సదావైవాయుభక్షశ్చసకృదభ్యర్చయేచ్ఛివమ్ । ఏకకాలంద్వికాలంవాత్రికాలంని
త్యమేవవా ॥ ౧౭౫ ॥ యేర్చయన్తిమహాదేవంతేరుద్రానాత్రసంశయః । నారుద్ర
స్తుస్పృశేద్రుద్రంనారుద్రోరుద్రమర్చయేత్ ॥ ౧౭౬ ॥ నారుద్రఃకీర్తయేద్రుద్రంనా
రుద్రోరుద్రమాప్నుయాత్ । లిఙ్గంయస్యమనోలీనంలిఙ్గస్తుతిపరాచవాక్ ॥ ౧౭౭ ॥

లిఙ్గార్చనపరోహస్తాసరుద్రోనాత్రసంశయః । గవాంకోటిప్రయత్నేనవిధిదత్తేనయత్ఫలమ్ ॥ ౧౭౮ ॥ లిఙ్గస్యస్త్రైకపుష్పస్యసహస్రాంశంనపూరయేత్ । ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తోహ్యధికారివిధిక్రమః ॥ ౧౭౯ ॥ శివార్చనఞ్చధర్మార్థంకామమోక్షఫలప్రదమ్ ॥ ౧౮౦ ॥

* * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగేదీక్షాది
కథనంనామఏకవింశతితమోధ్యాయః.

॥ సౌరస్నానాదివిధిః ॥

శైలాదిః॥ స్నానయాగాదికర్మాణికృత్వావైభాస్కరస్యచ। శివస్నానంతతఃకుర్యాద్భస్మస్నానంశివార్చనమ్ ॥ ౧ ॥ షష్ఠేనమృదమాదాయభక్త్యాభూమౌన్యసేన్మృదమ్। ద్వితీయేనతథాభ్యుక్ష్యతృతీయేనచశోధయేత్ ॥ ౨॥ చతుర్థేనైవవిభజేన్మలమేకేనశోధయేత్। స్నాత్వాషష్ఠేనతచ్ఛేషంమృదంహస్తగతాంపునః॥౩॥ త్రిధావిభజ్యసర్వాంచచతుర్భిర్మధ్యమాంపునః। షష్ఠేనసప్తవారాణివామహస్తస్థలేనచాలభేత్ ॥ ౪ ॥ దశవారంచషష్ఠేనదిశాంబన్ధఃప్రకీర్తితః। వామేనతీర్థంసవ్యేనశరీరమనులిప్యచ॥ ॥ ౫ ॥ స్నాత్వాసర్వైస్స్మరన్భానుమభిషేకంసమాచరేత్ । శృఙ్గేణపర్ణపుటకైఃపాలాశేనదళేనవా ॥ ౬ ॥ సౌరైరేభిశ్చవివిధైస్సర్వసిద్ధికరైశ్శుభైః। సౌరాణిచప్రవక్ష్యామిబాష్కలాద్యానిసువ్రత॥ ౭ ॥ అఙ్గానిసర్వవేదేషుసారభూతానిసర్వతః । (ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంసువః - ఓంమహః - ఓంజనః- ఓంతపః - ఓంసత్యం - ఓంఋతం - ఓంబ్రహ్మ) నవాక్షరమయంమన్త్రం బాష్కలంపరికీర్తితమ్ ॥ ౮ ॥ నక్షరంత్రీతిలోకానిఋతమక్షరముచ్యతే। సత్యమక్షరమిత్యుక్తంప్రణవాదినమోన్తకమ్॥౯॥ (ఓంభూర్భువస్సువఃతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్। ఓంనమస్సూర్యాయఖఖోల్కాయనమః) మూలమన్త్రమిమంప్రోక్తంభాస్కరస్యమహాత్మనః। నవాక్షరేణదీప్తాస్యంమూలమన్త్రేణభాస్కరమ్॥ ౧౦॥ పూజయేదఙ్గమన్త్రాణికథయామియథాక్రమమ్। వేదాదిభిఃప్రభూతాద్యంప్రణవేనచమధ్యమమ్ ॥ ౧౧॥ (ఓంభూఃబ్రహ్మహృదయాయ-ఓంభువఃవిష్ణుశిరసే। ఓంస్వఃరుద్రశిఖాయై। ఓంభూర్భువస్సువః। జ్వాలామాలినీశిఖాయై- ఓంమహః। మహేశ్వరాయకవచాయ-ఓంజనఃశివాయనేత్రేభ్యః । ఓంతపఃతాపకాయాస్త్రాయఫట్। మన్త్రాణికథితాన్యేవంసౌరాణివివిధానిచ।ఏతైశ్శృఙ్గాదిభిఃపాత్రైస్స్వాత్మానమభిషేచయేత్ ॥ ౧౨ ॥ తామ్రకుమ్భేనవావిప్రఃక్షత్రియోవైశ్యఏవచ। పశేనసపుష్పేణమన్త్రైస్సర్వైస్సమాహితః ॥ ౧౩ ॥ రక్తవస్త్రపరిధానస్స్వ

చామేద్విధిపూర్వకమ్ । సూర్యశ్చేతిదివారాత్రౌచాగ్నిశ్చేతిద్విజోత్తమః ॥ ౧౪ ॥
ఆపఃపునంతుమధ్యాహ్నేమన్త్రాచమనముచ్యతే । షష్ఠేనశుద్ధింకృత్వైవంజపేదా
ద్యమనుత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥ వౌషడన్తంతథామూలంనవాక్షరమనుత్తమమ్ । కరశా
ఖాన్తథాఙ్గుష్ఠమధ్యమానామికాన్యసేత్ ॥ ౧౬ ॥ తలేచతర్జన్యఙ్గుష్ఠంముష్టిభాగా
నివిన్యసేత్ । నవాక్షరమయందేహంకృత్వాఙ్గైరపిపావితమ్ ॥ ౧౭ ॥ సూర్యో
హమితిసఞ్చిన్త్యమన్త్రైరేతైర్యథాక్రమమ్ । వామహస్తగతైరద్భిర్గన్ధసిద్ధార్థకాన్వి
తైః ॥ ౧౮ ॥ కుశపుఞ్జేనచాభ్యుక్ష్యమూలాగ్రైరస్త్రథాస్థితైః । ఆపోహిష్ఠాదిభిశ్చై
వశేషమాఘ్రాయవైజలమ్ ॥ ౧౯ ॥ వామనాసాపుటేనైవదేహేసమ్ప్లావయేచ్ఛి
వమ్ ॥ అర్ఘ్యమాదాయదేహస్థంసవ్యనాసాపుటేనచ ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణవర్ణేనబా
హ్యస్థంభావయేచ్ఛిలాగతమ్।తర్పయేత్సర్వదేవేభ్యఋషిభ్యశ్చవిశేషతః ॥ ౨౧ ॥
భూతేభ్యశ్చపితృభ్యశ్చవిధినార్ఘ్యంచదాపయేత్ । వ్యాపినీంచపరాంజ్యోత్స్నాం
బుద్ధ్యాంసన్ధ్యాముపాసయేత్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నేఅర్ఘ్యంచైవ
నివేదయేత్ । ॥రక్తచన్దనతోయేనహస్తమాత్రేణమణ్డలమ్ ॥ ౨౩ ॥ సువృత్తంకల్ప
యేన్మూలమన్త్రేణార్ఘ్యమేతద్ద్విజోత్తమాః । ప్రాఙ్ముఖస్తామ్రపాత్రంచసగన్ధంప్రస్థపూరి
తమ్ ॥ ౨౪ ॥ పూరయేద్గన్ధతోయేనరక్తచన్దనకేనచ । రక్తపుష్పైస్తిలైశ్చైవకుశా
క్షతసమన్వితైః ॥ ౨౫ ॥ దూర్వాపామార్గగవ్యేనకేవలేనఘృతేనచ । ఆపూర్య
మూలమన్త్రేణనవాక్షరమయేనచ ॥ ౨౬ ॥ జానుభ్యాంధరణీంగత్వాదేవదేవంనమ
స్యచ । కృత్వాశిరసితత్పాత్రమర్ఘ్యమ్మూలేనదాపయేత్ ॥ ౨౭ ॥ అశ్వమేధా
యుతంకృత్వాయత్ఫలంపరికీర్తితమ్ । తత్ఫలంలభతేదత్త్వాసౌరార్ఘ్యంసర్వసమ్మ
తమ్ ॥ ౨౮ ॥ దత్త్వైవార్ఘ్యంయజేద్భక్త్యాదేవదేవంత్ర్యమ్బకమ్ । అథవాభా
స్కరంచేష్ట్వాఆగ్నేయంస్నానమాచరేత్ ॥ ౨౯ ॥ పూర్వవద్వైశివస్నానంమ
న్త్రమాత్రేణభేదితమ్ । దన్తధావనపూర్వంచస్నానంసౌరంచశాఙ్కరమ్ ॥ ౩౦ ॥
విఘ్నేశంవరుణంచైవగురుంతీర్థేసమర్చయేత్ । బద్ధ్వాపద్మాసనంతీర్థేతథాతీర్థంస
మర్చయేత్ ॥ ౩౧ ॥ తీర్థంసంగృహ్యవిధినాపూజాస్థానంప్రవిశ్యచ । మార్గేణార్ఘ్యై
పవిత్రేణతదాక్రమ్యచపాద్యకమ్ ॥ ౩౨ ॥ పూర్వవత్కరవిన్యాసందేహవిన్యాసమా
చరేత్ । అర్ఘ్యస్యసాదనంచైవసమాసాత్పరికీర్తితమ్ ॥ ౩౩ ॥ బద్ధ్వాపద్మాసనం
యోగీప్రాణాయామంసమభ్యసేత్ । రక్తపుష్పాణిసఙ్గృహ్యకమలాద్యానిభావ
యేత్ ॥ ౩౪ ॥ ఆత్మనోదక్షిణేస్థాప్యజలభాణ్డంచవామతః । తామ్రపాత్రాణిసా
రాణిసర్వకామార్థసిద్ధయే॥ ౩౫ ॥అర్ఘ్యపాత్రంసమాదాయప్రక్షాళ్యచయథావిధి।పు
ర్వోక్తేనామ్బునాసార్ధంజలభాణ్డేతథైవచ ॥ ౩౬ ॥ అస్త్రాదికేనచైవార్ఘ్యమర్ఘ్యై
ద్రవ్యసమన్వితం। సంహితామన్త్రితంకృత్వాసమ్పూజ్యప్రథమేనచ॥ ౩౭ ॥తురీయేణా
వగుణ్ఠ్యవస్థాపయేదాత్మనోపరి । పాద్యమాచమనీయఞ్చగన్ధపుష్పసమన్వితం॥ ౩౮

అప్సుసాశోధితేపాత్రేస్థాపయేత్పూర్వవత్పృథక్ । సంహితాంచైవవిన్యస్యకవచేనా
వకుణ్ఠ్యచ ॥ ౩౯ ॥ అర్ఘ్యామ్బునాసమభ్యుక్ష్యద్రవ్యాణిచవిశేషతః । ఆదిత్యంచభ
జేద్దేవంసర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఆదిత్యోవైతేజఊర్జోబలంయశోవివర్ధతి।
ఇత్యాదినానమస్కృత్యకల్పయేదాసనంప్రభోః ॥ ౪౧ ॥ ప్రభూతంవిమలంసారమా
రాధ్యంపరమంసుఖమ్। ఆగ్నేయ్యాదిషుకోణేషుమధ్యమాన్తంహృదాన్యసేత్ ॥౪౨॥
అఙ్గంప్రవిన్యసేచ్చైవబీజమఙ్కురమేవచ । నాళంసుషిరసంయుక్తంసూత్రకణ్టకసం
యుతమ్ ॥ ౪౩ ॥ దళందళాగ్రంసుశ్వేతంహేమాభంరక్తమేవచ । కర్ణికాకేసరో
పేతందీప్తాద్యైశ్శక్తిభిర్వృతమ్ ॥ ౪౪ ॥ దీప్తాసూక్ష్మాజయాభద్రావిభూతిర్విమ
లాక్రమాత్ । అఘోరావిద్యుతాచైవదీప్తాద్యాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౪౫ ॥ భాస్క
రాభిముఖాస్సర్వాఃకృతాఞ్జలిపుటాశ్శుభాః। అథవాపద్మహస్తావాసర్వాభరణభూ
షితాః ॥ ౪౬ ॥ మధ్యతోవరదాందేవీంస్థాపయేత్సర్వతోముఖీమ్ । ఆవాహయేత్త
తోదేవంభాస్కరంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౭ ॥ నవాక్షరేణమన్త్రేణబాష్కలోక్తేనభా
స్కరమ్ । ఆవాహనంచసాన్నిధ్యమనేనైవవిధీయతే ॥ ౪౮ ॥ ముద్రాచషణ్ము
ద్రాఖ్యాభాస్కరస్యమహాత్మనః । మూలేనార్ఘ్యంతతోదద్యాత్పాద్యమాచమనంపృ
థక్ ॥ ౪౯ ॥ పునరర్ఘ్యప్రదానేనబాష్కలేనయథావిధి। రక్తపద్మానిపుష్పాణిరక్త
చన్దనమేవచ ॥ ౫౦ ॥ దీపధూపాదినైవేద్యంముఖవాసాదరేవచ । తామ్బూలవర్తి
దీపాద్యంబాష్కలేనవిధీయతే ॥ ౫౧ ॥ ఆగ్నేయ్యాంచతథైశాన్యాంనైరృత్యాంవా
యుగోచరే । పూర్వస్యాంపశ్చిమేచైవషట్ప్రకారంవిధీయతే ॥ ౫౨ ॥ నేత్రాన్తం
విధినాభ్యర్చ్యప్రణవాదినమోన్తకమ్ । కర్ణికాయాంప్రవిన్యస్యరూపకధ్యానమాచ
రేత్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వేవిద్యుత్ప్రభాశ్శాన్తారౌద్రమస్త్రంప్రకీర్తితమ్ । దంష్ట్రాకరా
ళవదనంహ్యష్టమూర్తింభయఙ్కరమ్ ॥ ౫౪ ॥ వరదందక్షిణంహస్తంవామంపద్మ
విభూషితమ్ । సర్వాభరణసమ్పన్నారక్తస్రగనులేపనాః ॥ ౫౫ ॥ రక్తామ్బరధరా
స్సర్వామూర్తయస్తస్యసంస్థితాః। సమణ్డలోమహాదేవస్సిన్దూరారుణవిగ్రహః॥౫౬॥
పద్మహస్తోమృతాస్యశ్చద్విహస్తనయనఃప్రభుః । రక్తాభరణసంయుక్తోరక్తస్రగనులే
పనః ॥ ౫౭ ॥ ఇత్థంరూపధరంధ్యాయేద్భాస్కరంభువనేశ్వరమ్ । పద్మబాహ్యేషు
భఞ్చాత్రమణ్డలేషుసమంతతః ॥ ౫౮ ॥ సోమమఙ్గారకంచైవబుధంబుద్ధిమతాంవ
రమ్ । బృహస్పతింమహాబుద్ధింరుద్రపుత్రంచభార్గవమ్ ॥ ౫౯ ॥ శనైశ్చరంతథా
రాహుంకేతుంధూమ్రంప్రకీర్తితమ్ । సర్వేద్వినేత్రాద్విభుజా రాహుశ్చార్ధశరీర
ధృక్ ॥ ౬౦ ॥ వివృతాస్యోఞ్జలింకృత్వాభ్రుకుటీకుటిలేక్షణః । శనైశ్చరస్సదంష్ట్ర
స్యోవరదాభయహస్తధృక్ ॥ ౬౧ ॥ స్వైస్స్వైర్బీజైస్స్వనామ్నాచప్రణవాదిన
మోన్తకమ్। పూజనీయాఃప్రయత్నేనధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ ౬౨ ॥ సప్తసప్తగణాం
శ్చైవబహిర్దేవస్యపూజయేత్ ।ఋషయోదేవగన్ధర్వాఃపన్నగాప్సరసాఙ్గణాః॥౬౩॥

గ్రామణ్యోయాతుధానాశ్చతథాయక్షాశ్చముఖ్యతః । సప్తాశ్వాన్పూజయేదగ్రే
సప్తచ్ఛన్దోమయాన్విభోః ॥ ౧౪ ॥ వాలఖిల్యగణంచైవనిర్మాల్యగ్రహణంవిభోః ।
పూజయేదాసనంమూర్తేర్దేవతామపిపూజయేత్ ॥ ౧౫ ॥ అర్ఘ్యంచదాపయేత్తే
షాంపృథగేవవిధానతః । ఆవాహనేచపూజాన్తేతేషాముద్వాసనేతథా ॥ ౧౬ ॥
సహస్రంవాతదర్ధంవాశతమష్టోత్తరన్తువా । బాష్కలంచజపేదగ్రేదశాంశేనచహో
జయేత్ ॥ ౧౭ ॥ కుణ్డంచపశ్చిమేకుర్యాద్వర్తులంచైకమేఖలమ్ । చతురఙ్గులమానే
నచోత్సేధాద్విస్తరాదపి ॥ ౧౮ ॥ ఏకహస్తప్రమాణేననిత్యేనైమిత్తికేతథా । కృత్వా
శ్వత్థదళాకారంనాభింకుణ్డదశాఙ్గులమ్ ॥ ౧౯ ॥ తదర్ధేనపురస్తాత్తుగజోష్ఠసదృశం
స్మృతమ్ । గళమేకాఙ్గుళంచైవశేషంద్విగుణవిస్తరమ్ ॥ ౨౦ ॥ తత్ప్రమాణేనకుణ్డ
స్యత్యక్త్వాకుర్వీతమేఖలామ్ । యత్నేనసాధయిత్వైవంపశ్చాద్ధోమంచకారయే
త్ ॥ ౨౧ ॥ షష్మేనోల్లేఖనంకుర్యాత్ప్రోక్షయేద్వారిణాపునః । ఆసనంకల్పయేన్మ
ధ్యేప్రథమేనసమాహితః ॥ ౨౨ ॥ ప్రభావతీంతతశ్శక్తిమాద్యేనైవతువిన్యసేత్ ।
బాష్కలేనైవసమ్పూజ్యగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౨౩ ॥ బాష్కలేనైవమన్త్రేణ
క్రియాంప్రతియజేత్పృథక్ । మూలమన్త్రేణవిధినాపశ్చాత్పూర్ణాహుతిర్భవేత్ ॥ ౨౪ ॥
క్రమాదేవంవిధానేనసూర్యాగ్నిర్జనితోభవేత్ । పూర్వోక్తేనవిధానేనప్రాగుక్తంక
మలంన్యసేత్ ॥ ౨౫ ॥ ముఖోపరిసమభ్యర్చ్యపూర్వవద్భాస్కరంప్రభుమ్ । దత్త్వై
వాహుతయోదేయాబాష్కలేనమహామునే ॥ ౨౬ ॥ అఙ్గానాఞ్చతథైవైకైకంసంహి
తాభిఃపృథక్పునః । జయాదిస్విష్టపర్యన్తమిత్థంప్రక్షేపమేవచ ॥ ౨౭ ॥ సామాన్యం
సర్వమార్గేషుపారంపర్యక్రమేణచ । నివేద్యదేవదేవాయభాస్కరాయామితా
త్మనే ॥ ౨౮ ॥ పూజాహోమాదికంసర్వందత్వార్ఘ్యంచప్రదక్షిణమ్ । అఙ్గైస్స

మ్పూజ్యసంక్షిప్యహృద్యుద్వాస్యనమస్యచ ॥ ౨౯ ॥ శివపూజాంతతఃకుర్యాద్ధర్మ
కామార్థసిద్ధయే । ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తంయజనంభాస్కరస్యచ ॥ ౩౦ ॥ యస్సకృ
ద్వాయజేదేవందేవదేవంజగద్గురుమ్ । భాస్కరంపరమాత్మానంసయాతిపరమాంగ
తిమ్ ॥ ౩౧ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సర్వపాపవివర్జితః । సర్వైశ్వర్యసమోపేతస్తే
జసాప్రతిమశ్చసః ॥ ౩౨ ॥ పుత్రపౌత్రాదిమిత్రైశ్చబాన్ధవైశ్చసమంతతః । భుక్త్వై
వవిపులాన్భోగానిహైవధనధాన్యవాన్ ॥ ౩౩ ॥ యానవాహనసమ్పన్నోభూష
ణైర్వివిధైరపి । కాలంగతోపిసూర్యేణమోదతేకాలమక్షయమ్ ॥ ౩౪ ॥ పునస్తస్మా
దిహాగత్యరాజాభవతిధార్మికః । వేదవేదాఙ్గసంపన్నోబ్రాహ్మణోవాత్రజాయ
తే ॥ ౩౫ ॥ పునఃప్రాప్యాసనాయోగాద్ధార్మికోవేదపారగః । సూర్యమేవసమభ్యర్చ్యపలే
సూర్యసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౩౬ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే సూర్యపూజా
కథనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః.

శివపూజావిధిః

శైలాదిః ॥ అథతేసమ్ప్రవక్ష్యామిశివార్చనమనుత్తమమ్ । త్రిసన్ధ్యమర్చయే
దీశమగ్నికార్యంచశక్తితః ॥ ౧ ॥ శివస్నానంపురాకృత్వాతత్త్వశుద్ధించపూర్వవత్ ।
పుష్పహస్తఃప్రవిశ్యాథపూజాస్థానంసమాహితః ॥ ౨ ॥ ప్రాణాయామత్రయంకృ
త్వాదహనాప్లావనానిచ । గన్ధాదివాసితకరోమహాముద్రాంప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩ ॥ వి
జ్ఞానేనతనుంకృత్వాబ్రహ్మాఙ్గైరపియత్నతః । అవ్యక్తబుద్ధ్యహఙ్కారతన్మాత్రాస
మ్భవాంతనుమ్ ॥ ౪ ॥ శివామృతేనసమ్ప్లావ్యతంశివస్యచయథాతథమ్। అథోనిష్ట్యావి
తస్త్యన్తునాభ్యాముపరితిష్ఠతి ॥ ౫ ॥ హృదయంతద్విజానీయాద్విశ్వస్యాయతనంమ
హత్ । హృత్పద్మకర్ణికాయాన్తుదేవంసాక్షాత్సదాశివమ్ ॥ ౬ ॥ పఞ్చవక్త్రందశభు
జంసర్వాభరణభూషితమ్ । ప్రతివక్త్రంత్రినేత్రంచశశాఙ్కకృతశేఖరమ్ ॥ ౭ ॥
బద్ధపద్మాసనాసీనంశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । ఊర్ధ్వవక్త్రంసితంధ్యాయేత్పూర్వంకు
ఙ్కుమసన్నిభమ్ ॥ ౮ ॥ నీలాభందక్షిణంవక్త్రమతిరక్తంతథోత్తరమ్ । గోక్షీరధ
వళందివ్యంపశ్చిమంపరమేష్ఠినః ॥ ౯ ॥ శూలంపరశుఖడ్గంచవజ్రంశక్తించదక్షిణే ।
వామేపాశాఙ్కుశంఘణ్టాంనాగంనారాచముత్తమమ్ ॥ ౧౦ ॥ వరదాభయహ
స్తంవాశేషంపూర్వవదేవతు । సర్వాభరణసంయుక్తంచిత్రామ్బరధరంశివమ్॥౧౧॥
బ్రహ్మాఙ్గవిగ్రహందేవంసర్వదేవోత్తమోత్తమమ్ । పూజయేత్సర్వభావేనబ్రహ్మాఙ్గై
ర్బ్రహ్మణఃస్పతిమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఉక్తానిపఞ్చబ్రహ్మాణిశివాఙ్గానిశృణుష్వభోః। శక్తిశూలా
నిచతథాహృదయాదీనిసువ్రత ॥ ౧౩ ॥ ఓంఈశానస్సర్వవిద్యానాంహృదయాయ
శక్తిబీజాయనమః - ఓం ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంఅమృతాయశిరసేనమః - ఓం
బ్రహ్మాధిపతయేకాలాగ్నిరుద్రాయశిఖాయైనమః - ఓం బ్రహ్మణోధిపతయేచణ్డమా
రుతాయకవచాయనమః - ఓం బ్రహ్మణేబ్రాహ్మణాయజ్ఞానమూర్తయేనేత్రాయన
మః - ఓంశివాయసదాశివాయపాశుపతాస్త్రాయ - అప్రతిహతాయఫట్ఫట్ -
ఓం సద్యోజాతాయభవేభవేనాతిభవేభవస్వమామ్ - భవోద్భవాయశివమూర్త
యేనమః - ఓంహంసశిఖాయవిద్యాదేహాయ ఆత్మస్వరూపాయపరాపరాయశివా
యశివతమాయనమః ॥ కథితానిశివాఙ్గానిమూర్తిర్విద్యాచతస్యవై । బ్రహ్మాఙ్గమూ
ర్తింవిద్యాఙ్గసంహితాంశివశాసనే ॥ ౧౪ ॥ సారాణిచప్రవక్ష్యామిబాష్కలాద్యా
నిసువ్రత। అఙ్గానిసర్వవేదేషుసారభూతానిసువ్రత ॥ ౧౫ ॥ (ఓం భూః - ఓంభు
వః - ఓంసువః - ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతపః - ఓంసత్యం - ఓంఋతమ్ -)
నవాక్షరమయంమన్త్రంబాష్కలంపరికీర్తితమ్ । నక్షరతీతిలోకేస్మినతోహ్యక్షరము
చ్యతే ॥ ౧౬ ॥ సతమక్షరమిత్యుక్తంప్రణవాదినమోన్తకమ్ । ఓంభూర్భువస్సువః
తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । నమస్సార్వా

యఖఖోల్కాయనమః । మూలమన్త్రమితిప్రోక్తంభాస్కరస్యమహాత్మనః ॥ ౧౭॥
నవాత్మ రేణదీప్తాస్యంమూలమన్త్రేణభాస్కరమ్ । పూజయేదంగమన్త్రేణకథయా
మిసమాసతః ॥ ౧౮ ॥ వేదాదిభిఃప్రభూతాద్యంప్రణవేనతుమధ్యమమ్ । ఓంభూః
బ్రహ్మణెహృదయాయనమః - ఓంభువఃవిష్ణవేశిరసేనమః - ఓంస్వఃరుద్రాయశిఖా
యైనమః - ఓంభూర్భువస్స్వఃజ్వాలామాలినైదేవాయనమః - ఓంమహఃమహేశ్వ
రాయకవచాయనమః - ఓంజనఃశ్శివాయనేత్రేభ్యోనమః - ఓం తపఃతాపనాయఅ
స్త్రాయనమః - ఏవంప్రసఙ్గాదేవేహసౌరాణికథితానిహ ॥ ౧౯ ॥ శైవానిచస
మాసేనన్యాసయోగేనసువ్రత । ఇత్థంమన్త్రమయందేవంపూజయేద్ధృదయామ్బు
జే ॥ ౨౦ ॥ నాభౌ వహ్నిమస్తకర్తవ్యంజనయిత్వాయథాక్రమమ్ । మనసాసర్వ
కార్యాణిశివాగ్నౌదేవమీశ్వరమ్ ॥ ౨౧ ॥ పఞ్చబ్రహ్మాఙ్గసమ్భూతంశివమూర్తింస
దాశివమ్।రక్తపద్మాసనాసీనంసకలీకృత్యయత్నతః ॥ ౨౨ ॥ మూలేనమూర్తిమన్త్రే
ణబ్రహ్మాఙ్గాద్యైస్తుసువ్రత । సమిదాజ్యాహుతీర్హుత్వామనసాచన్ద్రమణ్డలాత్ ॥౨౩॥
చన్ద్రస్థానాత్సముత్పన్నాంపూర్ణధారామనుస్మరేత్ । పూర్ణాహుతివిధానేనజ్ఞాని
నాంశివశాసనే ॥ ౨౪ ॥ శివంవక్త్రగతంధ్యాయేత్తేజోమాత్రంచశాఙ్కరమ్। లలా
టేదేవదేవేశంభ్రూమధ్యేవాస్మరేత్పునః ॥ ౨౫ ॥ యచ్చహృత్కమలేసర్వంసమా
ప్యవిధివిస్తరమ్ । శుద్ధదీపశిఖాకారంభావయేద్భవనాశనమ్ ॥ ౨౬ ॥ లిఙ్గేచపూజ
యేద్దేవంస్థణ్డిలేవాసదాశివమ్ ॥ ౨౭ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగే శివపూజాకథనన్నామ
త్రయోవింశతితమోధ్యాయః.

శివపూజాపద్ధతిః

శైలాదిః॥వ్యాఖ్యాంపూజావిధానస్యప్రవదామిసమాసతః।శివశాస్త్రోక్తమా
ర్గేణశివేనకథితంపురా॥ ౧ ॥ వాక్యం॥అథోభౌచన్దనచర్చితౌహస్తావావడన్తేనాఞ్జలిం
కృత్వామూర్తివిద్యాశివాదీనిజప్త్వాఅఙ్గుష్ఠాది కనిష్ఠాదికనిష్ఠికాన్త ఈశానాద్యంకని
ష్ఠికాదిమధ్యమాన్తం హృదయాదితృతీయాన్తం తురీయమఙ్గుష్ఠేనానామికయాప
శ్చిమంతలద్వయేనమష్టన్తర్జన్యఙ్గుష్ఠాభ్యాం నారాచాస్త్రప్రయోగేణ పునరపిమూ
లంజప్త్వాతురీయేణావకుణ్ఠ్యశివహస్తమిత్యుచ్యతే - శివార్చనాతేనహస్తేనకార్యాత
త్త్వగతమాత్మానంవ్యవస్థాప్య - తత్త్వశుద్ధింపూర్వవత్కుర్యాత్ - క్ష్మాంభోగ్ని
వాయువ్యోమాన్తంపఞ్చచతుర్మూర్ధకోట్యన్తే - ధారాసహితేనవ్యవస్థాప్యతత్త్వశు
ద్ధింపూర్వంకుర్యాత్ - తత్త్వశుద్ధిష్ఠేనసద్యేనతృతీయేనఫడన్తాద్ధరాశుద్ధిః - షష్ఠ
సహితేనసద్యేనతృతీయేనఫడంతేనవారితత్త్వశుద్ధిః - వాహ్న్యయతృతీయేనఫడం

తేనాగ్నిశుద్ధిః - వాయవ్యచతుర్థేనషష్ఠసహితేనఫడంతేనవాయుశుద్ధిః - షష్ఠేన
సద్యేనతృతీయేనఫడన్తేనాకాశశుద్ధిః - ఉపసంహృత్యైవంసద్యఃషష్ఠేన తృతీయేన
మూలేనఫడంతేనతాడనమ్ - తృతీయేనసమ్పుటీకృత్వాగ్రహణంమూలమేవయోని
బీజేనసమ్పుటీకృత్వాబన్ధనంబన్ధః - ఏవంశాంత్యతీతాదినివృత్తిపర్యన్తం - పూర్వ
వత్కృత్వాప్రణవేనతత్త్వత్రయకమనుధ్యాత్వా ఆత్మానందీపశిఖాకారం-పుర్యష్టక
సహితంత్రయాతీతమ్ - శక్తిక్షోభేణామృతధారాం సుషుమ్నాయాంధ్యాత్వా
శాన్త్యతీతాదినివృత్తిపర్యన్తానామ్ - చాన్తర్నాదబిన్దు-అకార-ఉకార-మకారా
న్తంశివంసదాశివంరుద్ర విష్ణుబ్రహ్మాన్తంసృష్టిక్రమేణామృతీకరణం - బ్రహ్మన్యాసం
కృత్వా-పఞ్చవక్త్రేషుపఞ్చదశనయనం - విన్యస్యమూలేనపాదాదికేశాన్తం-మహా
ముద్రామపిబధ్వాశివోహమితిధ్యాత్వాశక్త్యాదీనివిన్యస్యహృదిశక్త్యాబీజాఙ్కు-రాన
న్తరాత్ససుషిర సూత్రకణ్టకాపత్రకేసరధర్మజ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యసూర్యసోమాగ్ని
వామాజ్యేష్ఠా - రౌద్రీకాళీకలవికరణీబలవికరణీబలప్రమథనీసర్వభూతదమనీ-కేసరే
షుకర్ణికాయాంమనోన్మనీమపిధ్యాత్వా-ఆసనంపరికల్ప్యైవంసర్వోపచారసహితం
బహిర్యాగోపచారేణాన్తఃకరణంకృత్వా - నాభౌవహ్నికుణ్డేపూర్వవదాసనంపరిక
ల్ప్య-సదాశివంధ్యాత్వా-బిన్దుతోమృతధారాంశివమణ్డలేనిపతితాంధ్యాత్వా-లలా
టేమహేశ్వరందీపశిఖాకారంధ్యాత్వా - ఆత్మశుద్ధిరిత్థంప్రాణాపానౌసంయమ్య సు
షుమ్నయావాయుంవ్యవస్థాప్య-షష్ఠేనతాలముద్రాంకృత్వా-దిగ్బన్ధనంక
స్థానశుద్ధిఃవస్త్రాదిపూతాన్తమర్ఘ్యపాత్రాదిషుప్రణవేనత [illegible] జనయిత్వా [illegible]
రిబిందుంధ్యాత్వా - అప్సుసావిపూర్యద్రవ్యాణిచవిధాయ [illegible] ప్లావనంకృత్వా
పాద్యపాత్రాదిషుతేషామర్ఘ్యవదాసనంపరికల్ప్య - సంహితయాభిమన్త్ర్యసద్యే
నాభ్యర్చ్య-ద్వితీయేనామృతీకృత్య-తృతీయేనవిశోధ్య-చతుర్థేనావకుంఠ్య-పఞ్చమే
నావలోక్యషష్ఠేనరక్షాంవిధాయచతుర్థేనకుశపుఞ్జేనార్ఘ్యమనుసాభ్యుక్ష్యాత్మాన
ముపిద్రవ్యాణిపునరర్ఘ్యాప్సుసాభ్యుక్ష్యస పుష్పేణసర్వద్రవ్యాణిస్వాణిపృథక్పృథక్ప్రోక్షయే
త్ -సద్యేనగన్ధంవాసేకారయేద్ [illegible] ధూపం- పురుషేణనైవేద్యమీశానేనపు
[illegible] యేత -శివగాయత్ర్యాశేషంప్రోక్షయేత్ - పఞ్చామృతపఞ్చగ
వ్యాదీనిబ్రహ్మాఙ్గమూలాద్యైరభిమన్త్రయేత్ - పృథక్పృథఙ్మూలేనార్ఘ్యంధూపం
దత్వాచమనీయంచతేషామపిధేనుముద్రాంప్రదర్శయేత్ - కవచేనావకుంఠ్యాస్త్రే
ణరక్షాంవిధాయద్రవ్యశుద్ధింకుర్యాత్ - అర్ఘ్యోదకమగ్రేహృదాగంధమాదాయా
స్త్రేణవిశోధ్యపూజాప్రభృతీకరణం రక్షాన్తంకృత్వైవంద్రవ్యశుద్ధిం పూజాసమర్ప
ణాన్తం మానమాస్థాయపుష్పాంజలిందత్వా - సర్వమంత్రాణిప్రణవాదిమోన్తంజ
ప్త్వాపుష్పాఞ్జలింత్యజేత్ ॥ మన్త్రశుద్ధిః ॥ ఇత్థమగ్రేసామాన్యార్ఘ్యపాత్రంపయసా
పూర్యగన్ధ పుష్పాదినా సంహితయాభి మన్త్ర్యధేనుముద్రాందత్వా కవచేనావకుం

త్వాస్త్రేణరక్షయేత్ - పూజాంపర్యుషితాం గాయత్ర్యాసమభ్యర్చ్యసామాన్యా
ర్ఘ్యందత్వాగన్ధపుష్పధూపాచమనీయం స్వధాంతంనమోంతంవాదత్వాబ్రహ్మభిః
పృథక్పృథక్ పుష్పాఞ్జలిందత్వాఫడంతాస్త్రేణనిర్మాల్యంవ్యపోహ్య - ఈశాన్యాంచ
ణ్డమభ్యర్చ్యాసన - మూర్తిచణ్డస్సామాన్యాస్త్రేణలిఙ్గపీఠంశివంపాశుపతాస్త్రేణ
విశోధ్య - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయ-పూజయేల్లిఙ్గశుద్ధిః-ఆసనంకూర్మశిలాయాంబీజా
ఙ్కురంతదుపరిబ్రహ్మశిలాయామనన్తనాళసుషిరేసూత్రపత్రకణ్టకకర్ణికాకేసరధర్మ
జ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యసోమాగ్నికేసరశక్తింమనోన్మనీంకర్ణికాయాంమనోన్మనేనాన
న్తాసనాయేతి-సమాసేనాసనంపరికల్ప్య - తదుపరినివృత్త్యాదికలామయం షడ్విధ
సహితంకర్మకలాఙ్గదేహంసదాశివంభావయేత్ - ఉభాభ్యాంసుపుష్పాభ్యాంహస్తా
భ్యాం మఞ్జుష్ఠేనపుష్పమాపీడ్యఆవాహనముద్రయాశనైశ్శనైర్హృదయాది మస్తకా
న్తమారోప్యహృదాసహమూలంప్లుతముచ్చార్య-సద్యేనబిన్దుస్థానాదభ్యధికందీపశిఖా
కారం - సర్వతోముఖమస్తంప్రాప్య-వ్యాపకమావాహ్యస్థాపయేత్ పూర్వహృదా
శివశక్తిసమవాయేన పరకంకరణమమృతీకరణం - హృదయాదిమూలేనసద్యేనావా
హనం-హృదామూలోపరివామేనస్థాపనంహృదామూలోపరిఅఘోరేణసన్నిరోధం-
హృదామూలోపరిపురుషేణ సాన్నిధ్యంహృదామూలేనేశానేనపూజయేదిత్యుపదే
శః-క్లృప్తమన్త్రసహితేన యథాపూర్వమాత్మనోదేహ నిర్మాణంతథాదేవస్యాపివ
హ్నిశేషస్పష్టదేశః- ఝాపకధ్యానంకృత్వా-మూలేననమస్కారాన్తమాపాద్య-స్వ
ధాన్త మాచమనీయంర్ఘ్యం నమస్కారాన్తంవాస్వాహాకారాన్తమర్ఘ్యం - మూ
లేనపుష్పాఞ్జలిం వౌషం తేనసర్వంనమస్కారాన్తంహృదావా- ఈశానేనవారుద్ర
గాయత్ర్యా - ఓంనమశ్శివాయేతిమూలమన్త్రేణవాపూజయేత్ - పుష్పాఞ్జలింద
త్వాపునర్ధూపాచమనీయం-షష్ఠేన-పుష్పాపసరణంవిసర్జనమన్త్రోదకేనమూలేనస్నా
ప్యసర్వద్రవ్యాభిషేకణ్శానేన, ప్రతిద్రవ్యమష్టపుష్పందత్వైవమర్ఘ్యంచగంధపుష్ప
ధూపాచమనీయఫడస్త్రేణపూజాపసరణశుద్ధోదకేనమూలేనస్నాప్య-పిష్టామలకా
దిభిరుష్ణోదకేనహరిద్రాద్యేనలిఙ్గమూర్తింపీఠసహితంవిశోధ్య గన్ధోదకపుష్పోదకర
త్నోదక హిరణ్యోదకమన్త్రోదకేనరుద్రాధ్యాయపవమాన నీలరుద్రత్వరితరు స
ఞ్చ బ్రహ్మాదిభిర్నమశ్శివాయేతిస్నాపయేత్ - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయైవనశూన్యమ
ఙ్గమస్తకంకుర్యాత్ ॥ అత్రశ్లోకః ॥ (యస్యరాష్ట్రేతులిఙ్గస్యమస్తకంశూన్యలక్షణం
తస్యాలక్ష్మీర్మహారోగోదుర్భిక్షంవాహనక్షయః - తస్మాత్పరిహరేద్రాజాధర్మకాత
ర్థముక్తయే। శూన్యేలిఙ్గేస్వయంరాజారాష్ట్రంచైవప్రణశ్యతి॥) ఏవంస్నాప్యార్ఘ్యం
చదత్వాసమ్మృజ్యవస్త్రేణగన్ధపుష్పవస్త్రాలఙ్కారాదీంశ్చమూలేనదద్యాత్ ధూపా
చమనీయ దీపనైవేద్యాదీంశ్చమూలేనప్రధానేనోపరిపూజనంపవిత్రీకరణమిత్యేవ
ఆరార్తిదీపాంశ్చైవధేనుముద్రాముద్రితాని- కవచేనావకుణ్ఠితాని-షష్ఠేనరక్షితాం

లిఙ్గోపరిలిఙ్గేచలిఙ్గస్యాథస్సాధారణంచదర్శయేత్ - మూలేననమస్కారంవిజ్ఞాప్యా
వాహనస్థాపన సన్నిరోధసాన్నిధ్య పాద్యాచమనీయార్ఘ్యంగన్ధపుష్పధూపదీపనైవే
ద్యాచమనీయహస్తోద్వర్తనముఖవాసాద్యుపచా× క్కం-బ్రహ్మాఙ్గభోగమార్గేణపూ
జయేత్ - సకలంధ్యానంనిష్కలస్మరణంపరాపం. - మూలమన్త్రజపఃతద్దశాం
శంబ్రహ్మాఙ్గజప సమర్పణమాత్మని వేదనస్తుతి నమస్కారాదయశ్చ గురుపూజాచపూ
ర్వతోదక్షిణేవినాయకస్య ॥ ఆదాచాన్తేచసమ్పూజ్యోవిఘ్నేశోజగదీశ్వరః । దైవ
త్రైశ్చద్విజైశ్చైవసర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ యశ్శివంపూజయేద్దేవం లిఙ్గేవాస్థణ్డిలేపి
వా ॥ సయాతిశివసాయుజ్యంవర్షమాత్రేణకర్మణా॥ లిఙ్గార్చకశ్చషణ్మాసాన్నాత్రకా
ర్యావిచారణా ॥ సప్తప్రదక్షిణంకృత్వాదణ్డవత్ప్రణమేద్బుధః ॥ ప్రదక్షిణక్రమాదేవ
అశ్వమేధఫలంశతమ్- తస్మాత్సమ్పూజయేన్నిత్యంధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ భోగార్థీ
భోగమాప్నోతిరాజ్యార్థీరాజ్యమాప్నుయాత్ - పుత్రార్థీతనయంశ్రేష్ఠంరోగీరోగా
త్ప్రముచ్యతే ॥ యాన్యాంశ్చిన్తయతేకామాంస్తాంస్తాన్ప్రాప్నోతిమానవః॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగేశివపూజాపద్ధతి
కథననామచతుర్వింశోధ్యాయః.

॥ శివాగ్నికార్యమ్. ॥

నన్దీ ॥ శివాగ్నికార్యంవక్ష్యామిశివేనపరిభాషితమ్ । జనయిత్వా...
చీంశుభేదేశేసుసంస్కృతే ॥ ౧ ॥ పూర్వాగ్రముత్తరాగ్రంచ...
శుభమ్ । చతురశ్రీకృతేక్షేత్రేకుర్యాత్కుణ్డానియత్నతః ॥...
గ్నికుణ్డంచత్రిమేఖలసమాయుతమ్ । చతురశ్రద్వ్యఙ్గులాయ...
తః॥ ౩ ॥ హస్తమాత్రంభవేత్కుణ్డంయోనిఃప్రాదేశమాత్ర...
నిం మేఖలోపరికల్పయేత్ ॥ ౪ ॥ కుణ్డమధ్యేతునాభిస్స్యా...
పాదేశమాత్రంవిధినాకారయేద్...

వ్యాదీ యథా
చద
ణర
స్తే
ణా
ప్రా
పూ

గ్నమావాహ్యయామ్యేప్యేవంవిధీయతే ॥ ౧౨ ॥ సౌమ్యస్యోపరిచైన్ద్రాగ్నింవారుణా
గ్నమథస్తతః । ద్వన్ద్వరూపేణపాత్రాణిబర్హిష్యాసాద్యసువ్రతాః॥ ౧౩ ॥ అథోము
ఖానిసర్వాణిద్రవ్యాణిచతథోత్తరే । తస్యోపరిన్యసేద్దర్భాన్ శివందక్షిణతోన్యసే
త్ ॥ ౧౪ ॥ పూజయేన్మూలమన్త్రేణపశ్చాద్ధోమంసమాచరేత్ । ప్రోక్షణీపాత్రమా
దాయపూరయేదమ్బునాపునః॥ ౧౫ ॥ ప్రాదేశమాత్రౌతుకుశౌస్థాపయేదుదకోపరి।
ప్లావయేచ్చకుశాగ్రంతువసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ ౧౬ ॥ వికీర్యసర్వపాత్రాణిసుసం
ప్రోక్ష్యవిధానతః । ప్రణీతాపాత్రమాదాయపూరయేదంబునాపునః॥ ౧౭ ॥ అన్యోదక
కుశాగ్రైస్తుసమ్యగాచ్ఛాద్యసువ్రత । హస్తాభ్యాంనాశికంపాత్రమైశాన్యాందిశివిన్య
సేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఆజ్యాధిశ్రయణంకుర్యాత్పశ్చిమోత్తరతశ్శుభమ్ । భస్మమిశ్రాంత
థాఙ్గారాన్ గ్రాహయేచ్ఛకలేనవై ॥ ౧౯ ॥ పశ్చిమోత్తరతోనీత్వాతత్రచాజ్యంప్ర
గాపయేత్ । కుశానగ్నౌతుప్రజ్వాల్యపర్యగ్నింత్రిభిరాచరేత్ ॥ ౨౦॥ తాన్తత్సర్వాం
శ ప్రత్రనిక్షిప్యచాగ్రేచాజ్యంనిధాపయేత్ । అఙ్గుష్ఠమాత్రౌతుకుశౌ ప్రక్షాళ్యవిధినైవ
తు ॥ ౨౧ ॥ పర్యగ్నించతతఃకుర్యాత్తైరేవనవభిఃపునః । పర్యగ్నించపునఃకుర్యాత్త
దాజ్యమవరోపయేత్ ॥ ౨౨ ॥ అథాపకర్షయేత్పాత్రంప్రణీతోత్తరపశ్చిమే । సమ్యా
జ్యేచాగ్నింకాష్ఠేనప్రక్షాళ్యారోప్యపశ్చిమే॥ ౨౩ ॥ ఆజ్యస్యోత్పవనంకుర్యాత్పవిత్రా
భ్యాంసహైవతు । పృథగాదాయహస్తాభ్యాంప్రవాహేణయథాక్రమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అ
ఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాన్తుఉభాభ్యాంమూలవిద్యయా । అభ్యుక్ష్యదాపయేదగ్నౌపవిత్రే
ధా స్త్రి[illegible]లే ॥ ౨౫ ॥ సౌవర్ణంస్రుక్స్రువంకుర్యాద్రత్నిమాత్రేణసువ్రత । రాజతం
లేనపుష్పాఞ్జలిం [illegible]ర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౨౬ ॥ అథవాయాజ్ఞికైర్వృక్షైఃకర్త
గాయత్రీ - ఓంన అరత్నిమాత్రమాయామంతత్పాత్రేతుబిలంభవేత్ ॥ ౨౭ ॥
త్వాపునర్ధూపాచమనీకూలంకుహోమునే । తదర్ధంకణ్ఠనాళంస్యాత్పుష్కరం మూ
ష్యసర్వద్రవ్యాభిషేకకోవాలసదృశందణ్డంసువాగ్రంనాశికాసమమ్ । పుటద్వయ
ధూపాచమనీయఘడస్సప్రపూరితమ్ । షట్త్రింశదఙ్గుళాయామమష్టాఙ్గులవిస్తర
దిభిరుష్ణోదకేనహరిద్రాద్యైనలిఙ్గమూర్తింపరి[illegible]త్తతః । సప్తాఙ్గులంభవేదాస్యం
తోన్నదక హిరణ్యోదకమన్త్రోదకేనరుద్రాధ్యాయపవమాన నీలరుద్రల్వ[illegible]గా
ఞ్చబ్రహ్మాదిభిర్నమశ్శివాయేతిస్నాపయేత్ - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయైవనత్వాప
ఙ్గమస్తకంకుర్యాత్ ॥ అత్రశ్లోకః ॥ (యస్యరాష్ట్రేతులిఙ్గస్యమస్తకంశూన్యలక్షణః
తస్యాలక్ష్మీర్మహారోగోదుర్భిక్షంవాహనక్షయః - తస్మాత్పరిహరేద్రాజాధర్మకాత
ర్థముక్తయే। శూన్యేలిఙ్గేస్వయంరాజారాష్ట్రంచైవప్రణశ్యతి॥) ఏవంస్నాప్యార్ఘ్య
చదత్వాసమ్మృజ్యవస్త్రేణగన్ధపుష్పవస్త్రాలఙ్కారాదీంశ్చమూలేనదద్యాత్ ధూపా
చమనీయ దీపనైవేద్యాదీంశ్చమూలేనప్రధానేనోపరిపూజనంపవిత్రీకరణమిత్యన్వ
ఆరాత్రిదీపాంశ్చైవధేనుముద్రాముద్రితాని- కవచేనావకుణ్ఠితాని-షష్ఠేనరక్షితాం

దణ్డమూలేఘటంభవేత్ । ద్వ్యఙ్గులన్తుభవేత్కుమ్భం నాభింవిద్యాద్దశాఙ్గులమ్॥౩౬॥
వేదిమధ్యేతథాకృత్వాపాదంకుర్యాచ్చద్వ్యఙ్గులమ్ । పద్మపృష్ఠసమాకారంపాదం
వైకర్ణికాకృతిమ్ ॥ ౩౭ ॥ గజోష్ఠసదృశాకారంతస్యపృష్ఠాకృతిర్భవేత్ । అభిచారా
దికార్యేషుకుర్యాత్కృష్ణాయసేనతు ॥ ౩౮ ॥ పఞ్చవింశత్కుశైర్వైవస్రుక్స్రువౌమా
ర్జయేత్పునః । అగ్రమగ్రేణసంశోధ్యమధ్యంమధ్యేనసువ్రత ॥ ౩౯ ॥ మూలంమూ
లేనవిధినాఅగ్రాత్తాప్యహృదాపునః । ఆజ్యస్థాలీప్రణీతాచప్రోక్షణీతిస్రువశ్చ॥ ౪౦॥
సౌవర్ణంరాజితంవాపితామ్రంవామృన్మయన్తువా। అన్యథానైవకర్తవ్యంశాన్తికేపౌ
ష్టికేసమమ్ ॥ ౪౧ ॥ ఆయసీత్వభిచారేతుశాన్తికేమృన్మయేతువా । షడఙ్గులంసు
విస్తీర్ణంపాత్రాణాంముఖముచ్యతే ॥ ౪౨ ॥ ప్రోక్షణీద్వ్యఙ్గులోత్సేధాప్రణీతా
ద్వ్యఙ్గులాధికా । ఆజ్యస్థాలీతతస్తస్యాఉత్సేధాద్ద్వ్యఙ్గులాధికా ॥ ౪౩ ॥ మైస్స
మిద్భిహృతంప్రోక్తంతైరేవపరిధిర్భవేత్ । మధ్యాఙ్గులపరీణాహాఽవక్రానిర్వ్రణాస్స
మాః ॥ ౪౪ ॥ ద్వాత్రింశదఙ్గులాయామాస్త్రిస్రఃపరిధయస్స్మృతాః । ద్వాత్రింశదఙ్గు
లాయామైస్త్రింశద్దర్భైఃపరిస్తరేత్ ॥ ౪౫ ॥ చతురఙ్గులమధ్యేతుగ్రథితస్తు ప
దక్షిణమ్ । అభిచారాదికార్యేషుశివాజ్ఞాధానవర్జితమ్ ॥ ౪౬ ॥ అకోమలాస్థి
విప్రసజ్ఞాస్తిర్యస్త్వభిచారికే। సమగ్రాస్ససమాస్స్థూలాఃకనిష్ఠాఙ్గులసమ్మితాః॥౪
అవక్రానిర్వ్రణాస్స్నిగ్ధాద్వాదశాఙ్గులసమ్మితాః। సమిధస్థంప్రమాణంహిసర్వకా
షుసువ్రతా ॥ ౪౮ ॥ గవ్యంఘృతంతతశ్శ్రేష్ఠంకాపిలన్తుతతోఽధికమ్। ఆహుతీనాం
మాణన్తుస్రువపూర్ణంయథాభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ అన్నమత్తుప్రమాణంస్యాచ్ఛుక్తిమా
ణవైబిలమ్ ॥ ౫౦ ॥ యవానాంచతదర్థంస్యాత్పలానాంత్రత్రిమాణ…
మధునోదధ్నఃప్రమాణంఘృతవద్భవేత్ ॥ ౫౧॥ చతుస్స్రివ…
హుతిర్భవేత్ । తదర్థంస్విష్టకృతోప్రోక్తంశేషంసర్వంమథా…
పౌష్టికంచైవశివాగ్నౌజుహుయాత్సదా । లౌకికాగ్నౌమ…
నాదయః ॥ ౫౩ ॥ శివాగ్నింజనయిత్వాతుసర్వకార్యాణి…
…త్రైవసర్వకార్యాణికారయేత్ ॥ ౫౪ ॥ …
ష్వేషణ । …
వ్యాది … యథా…
చద…
ణర…
స్తే…
ణా…
ప్త్వా…
పూర…

వద్వహ్నిసంస్కారమథవావహ్నికర్మసు । నైమిత్తికేచవిధినా శివాగ్నిమూ

గ్నిమావాహ్య... తృనః ॥ ౫౫ ॥ నిరీక్షణంప్రోక్షణం తాడనఞ్చాష్టేనఖడం తేన - అభ్యుక్షమథ

గ్నిమథస్తతః । ద్వా... ర్థేన-ఖననోత్కిరణంషష్ఠేనపూరణంసమీకరణమాద్యేన-సేచనంవౌషడం

ఖానిసర్వాణిద్రవ్యా... నమ్ఞషష్ఠేన- సంమార్జనోపలేపనంతురీయేణ - కుణ్డపరికల్పనమ్నివృత్యాత్ర్క్యై

త్ ॥ ౧౮ ॥ పూజయే... ణ్డోపరిధానంచతుర్థేన-కుణ్డార్చనమాద్యేన- రేఖాచతుష్టయసమ్పాదనమ్షష్ఠేన

దాయపూరయేదమ... తేనవజ్రీకరణంచతుష్పదాపాదనమాద్యేన-ఏవంకుణ్డసంస్కారమష్టాదశవిధి

ప్లావయేచ్చకుశాగ్ర... సంస్కారానన్తరంఅక్షపాటనంషష్ఠేన-విష్టరన్యాసమాద్యేన- వజ్రాసనేనవర్ణంర

ప్రోక్ష్యవిధానతః । వాహనమ్- ఓంహ్రీంవాగీశ్వరీంశ్యామవర్ణాం విశాలాక్షీంయౌవనోన్మ కేసమ

కుశాగ్రైస్తుసమ్యా... ఋతుమతీంవాగీశ్వరశక్తిమావాహయామి - వాగీశ్వరీంపూజయామి ...ర్ణంపా

సేత్ ॥ ౧౯ ॥ ఆ... గీశ్వరావాహనం - ఏకవక్త్రంచతుర్భుజమ్ - శుద్ధస్ఫటికాభంవరదాభయాఙ్కుల

థాఙ్గారాన్గ్రాహ... పరశుమృగధరంజటామకుటమణ్డితమ్ । సర్వాభరణభూషితమావాహయామ్యహ

గాపయేత్ । కుశానగ... ఇంవాగీశ్వరాయనమః - ఆవాహనస్థాపన సన్నిధానసన్నిరోధపూజాన్త ॥

శ...త్రనిక్షిప్యచాగ్రేచాజ్యం ...సమ్భావ్య - గర్భాధానవహ్నిసంస్కారంఅరణీజనితంసూర్యకాన్తోద్భవ

తు ॥ ౨౧ ॥ పర్యగ్నించతతఃకు... హోత్రజం వాతామ్రపాత్రేశరావేవా ఆనీయనిరీక్షణతాడనాభ్యు

వాజ్యమవరోపయేత్ ॥ ౨౨ ॥ ...శనమాద్యేన క్రవ్యాదాశివపరిత్యాగోపిప్రథమేనవహ్నేస్త్రికరణంజ

జ్యేచాగ్నింకాష్ఠేనప్రత్యక్... ధ్యాదా వాహ్యాగ్నింవై కారణమూర్త్యావాగ్నేయేన ఉద్దీపనమాద్యేన

ఖాంసహైవతు । పృథగాద్య...సంహితయాధారణా ధేనుముద్రాతురీయేణావ కుణ్డ్యజానుభ్యామవనింగ

ఋష్ఠానామికాభ్యాన్తుఉభాభ్యాం ...పనం కుణ్డోపరినిధాయ ప్రదక్షిణమావర్త్యతురీయేణాత్మసమ్ముఖా

థాస్త్రేలే ॥ ౨౫ ॥ సౌవర్ణంస్రుక్... ద్వ్యంగర్భాధానంతురీయేణకమలప్రదానమాద్యేనవౌషడం తే

లేనపుష్పాఞ్జలిం ...లక్షణసంయుతమ్ ॥ ...నమాద్యేనప్రజ్వాలనం గర్భాధానంచసద్యేనాద్యేన

గాయత్ర్యా - ఓంన అరత్నిమాత్రమాయామం ...జనంద్వితీయేనసీమన్తోన్నయనంఘోరేణతృతీయేన

త్వాపునర్ధూపాచమనీ... మూలంకుహోమునే । తదర్థ... ...ఘాటనవక్త్రనిష్కృతిరితితృతీయేన గర్భజాతక

పృసర్వద్రవ్యాభిషేక... వాలసదృశందణ్డంసువా... ...నప్రోక్షణంసూతకశుద్ధయే తనురక్షామశా హ్యే

ధూపాచమనీయఘడైస్తప్రపూరితమ్ । షట్త్రింశ... ...తతః । సప్తాఙ్గులరేఖాగ్నిం వాయవ్యం ...

దధిరుష్ణోదకేనహరిద్రాద్యేనలిఙ్గమూర్తింపర... ...లంపా

తోదక హిరణ్యోదకమన్త్రోదకేనరుద్రాధ్యాయపవమాన నీలరుద్రాద్యైః ...కేనచేహ

ఇచ్ఛబ్రహ్మాదిభిర్నమశ్శివాయేతిస్నాపయేత్ - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయైవనశూన్య... యాణాం

జ్గమస్తకంకుర్యాత్ ॥ అత్రశ్లోకః ॥ (యస్యరాష్ట్రేతులిఙ్గస్యమస్తకంశూన్య... యారేచక్ష...

తస్యాలక్ష్మీర్మహారోగోదుర్భిక్షంవాహనక్షయః - తస్మాత్పరిహరేద్రా... ...దర్శనమ్॥ రక్ష... ...స్త్రే

ర్థముక్తయే। శూన్యేలిఙ్గేస్వయంరాజారాష్ట్రంచైవప్రణశ్యతి॥) ఏవంస్నాప్య... ణా

చదత్వాసమ్మృజ్యవస్త్రేణగన్ధపుష్పవస్త్రాలఙ్కారాదీంశ్చమూలేనదద్యాత్ ధూప ప్రాప

చమనీయ దీపనైవేద్యాదీంశ్చమూలేనప్రధానేనోపరిపూజనంపవిత్రీకరణమిత్యుక్త పూర

ఆరార్తిదీపాంశ్చైవధేనుముద్రాముద్రితాని- కవచేనావకుణ్ఠితాని-షష్ఠేనరక్షితాం

ం గే.

విధినా శివాగ్నిమూ
ం తేన - అభ్యుక్షమ
- సేచనంవౌపడం
ల్పనమ్నివృత్యా
సమ్పాదనమ్న
ారమష్టాదశవిధి
న- వజ్రాసనేన వర్ణంరా
ంయావనో కేసమ్
పూజయామి ర్ణంపా
శాభంవరదాబ్జ
షితమావాహ
రోధపూజాన్త॥
ంసూర్యకాన్తో
రీక్షణతాడనాభ
హ్నిసైకరణంజ
ఉద్దీపన మాద్యేన
జానుభ్యామవనీంగ
యేణాత్మసమ్ముఖా
మాద్యేనవౌపడం తే
నంచసద్యేనాద్యేన
సఘోరేణతృతీ
న గర్భజాతక్
రక్షాపశా

